بسم الله الرحمن الرحيم

نحمده ونصلي على رسوله الكريم

بعون سبحان هو القاهر القادر بعون رحمان هو الاول الآخر صحيفه لطيفه
مقبول الخواطر نزهة الناظر و درة المفاخر اكليل الجواهر خلاصة النوادر مسمى به

از افادات

باہتمام ... ۱۹۰۰ء

طبع گردید

۱۳۱۸

اشتہارات

اشرف اللغات - اس بسوط لغت کو دو جلد [illegible]
اور فی صفحہ تین کالموں میں مطبع نامی لکھنؤ سے طبع کیا ہے
تخمیناً پچیس ہزار الفاظ اور اصطلاحات عربی - فارسی
اردو - ترکی - یونانی وغیرہ کے معنے اردو زبان میں
لکھے گئے ہیں قیمت فی جلد عہ/

مصطلحات وارستہ معروف بہ مصطلحات الشعرا
اس کتاب سے ہر طالب [illegible] واقف ہے بہت کم نسخے
ایسے ہیں جو اس مستند لغت کی [illegible] سے ہوں
قیمت فی جلد [illegible]

مصطلحات اردو - یہ کتاب لکھنؤ اور دہلی کے
محاورات میں مع اسناد اشعار تالیف ہوئی ہے قیمت [illegible]

لغات نادرہ - ناظرین سے معمولی لغت [illegible]
آجتک صد ہا لغات طبع ہو گئے جیسے [illegible]
نادر لغت یہ طبع ہوئی ہے دوسری کتاب [illegible]
آئی اس لغت میں جملہ لغات وہ ہیں جنکی [illegible]
حرکت کے بدلنے سے معنے بھی بدل جاتے ہیں جیسے
[illegible] - [illegible] - آستانہ - [illegible]
دو رہو نادرہ [illegible] چھاپے [illegible]
ہندی گرائون [illegible] قیمت فی جلد ۵/

لغات مقلوبہ - یہ لغت [illegible] لغات کے
ساتھ مرتب کیا گیا ہے جنہیں مقلوب کرنے سے [illegible]
دوسرا لغت پیدا ہوتا ہے جیسے (بارش - شراب)
(تاریخ - خیرات) معنے ہر لغت کے اردو زبان میں
لکھے ہیں قیمت فی جلد [illegible]

لغات منقوطہ - اس کتاب میں یہ صنعت ہے
کہ عام لغت مع معنے کے لکھے گئے ہیں جیسے
تخت - جنت - [illegible] - زنخ - قیمت فی جلد ۳/

[illegible]

درر النفائس - فرہنگ تاج المصادر - اس کتاب میں
تمام لغات [illegible] تاج المصادر کو [illegible] کر دیا ہے قیمت [illegible]
فرہنگ دیوان حافظ - اسکے [illegible] لغات
اور اصطلاحات کو ترتیب وار [illegible] معانی [illegible] اور
اصطلاحات کو [illegible] ساتھ لکھا ہے قیمت فی جلد [illegible]
فرہنگ دیوان [illegible] - [illegible] کتاب [illegible]
لغت [illegible] دیوان [illegible] کر دیا
قیمت فی جلد [illegible]
فرہنگ [illegible] - یہ کتاب کار آمد
طالبعلم [illegible] قیمت فی جلد [illegible]
[illegible] فرہنگ گلستان - اس کتاب میں
تمام [illegible] لغات کی [illegible] اردو [illegible]
قیمت فی جلد [illegible]
[illegible] فرہنگ بوستان - اس [illegible]
[illegible] اردو زبان میں لکھا [illegible]
فرہنگ [illegible] ابراہیمی - اس کتاب [illegible] لغات
[illegible] اردو زبان میں لکھا گیا [illegible] جلد
فرہنگ بہار [illegible] - اس کتاب [illegible]
اور [illegible] زبان میں کیا ہے قیمت فی جلد [illegible]
[illegible] الشعرا - کتاب بڑی کوشش سے شعرا [illegible]
کلام [illegible] مرتب کی گئی ہے اسکے دیکھنے سے
معلوم ہوتا ہے کہ فلاں لفظ کے یہ معنے اور یہ لفظ فلاں
زبان کی ہے اور شعرا [illegible] دہلی و لکھنؤ نے اسکو [illegible]
مانا ہے یا تذکیر قیمت فی جلد [illegible]
کریم اللغات - اردو زبان کے لغت کی [illegible]
یہ لغت بھی اول درجہ کی مقبول اور کار آمد ہے قیمت [illegible]
نوٹ - محصولڈاک کے واسطے تخمینا [illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين حمداً يفوق حمد الشاكرين بحمده على السراء والضراء ونشكره على الشدة
والرخاء وندفع به بوائق الزمان وطوارق الحدثان ونعوذ به من الآراء المختلفة والاهواء
المتعادية ونسأله ان يجعل الحق دثارنا والصدق شعارنا والتقوى زادنا والجنة معادنا وان
يجعلنا راضين بقسمته مؤيدين بتوفيقه وعصمته والصلوة على محمد نبيه المرتضى وسيفه
المنتضى المبعوث باكرم الاخلاق المنعوت باشرف الاعراق وعلى آله واسرته واصحابه وزمرته
قال ابو جعفر احمد بن علي المقرئ البيهقي رضي الله عنه اما بعد فان هذه
المصادر هذبت فارسيتها وعرضت على كتب الائمة عربيتها وجردتها عن الامثال والاشعار
ليصغر حجمها ويسهل حفظها واوضحت اشكالها ووسمت اغفالها وصرفت معظم عنايتي الى دراية
القرآن اذ لا فصاحة الا وهو مفتاحها ولا بلاغة الا ومنه يقتبس مصباحها وتفقيهها ومعاني احاديث
الرسول التي لا شرف الا وهي السبيل اليه ولا خير الا وهي الدليل عليه واتبعتها الافعال التي تكثر في
دواوين العرب اذ هي الفيصل عند حل المشكل والنكت المعضل لتكون عدة لي في حياتي
وتذكرة عني بعد وفاتي وطال ما اقتحمت لتصحيحها موارد السهر وركبت لتنقيحها مطايا
الخلوة والفكر حتى هديت المطلوب وفتح لي الطريق الى من التراجم التي تشفي غليل الشارب
وتفضي لمتاملها الى السنن اللاحب وصححتها مرة بعد اخرى وثانية بعد اولى لتصفو من ان اول
شيئا لم يقنع الا ان يكون منه على الذروة ويفوز بالقدح المعلى من القسمة حتى خرجت
التصحيح خروج المشرفي من الصقال وبرزت من الخدر في معرض الاستقلال وسميتها
تاج المصادر اسأل الله تعالى ان يعصمني من خطل الغلط وقبح التورط وان يخلص
عملي لوجهه ويوسعني من عافيته وعفوه انه على ما يشاء قدير وباجابة دعوة العباد جدير

باب فَعَلَ يَفْعُلُ من السالم بفتح العين في الماضي وضمها في الغابر

اَلثَّقْبُ - سوراخ کردن اَلثُّقُوْبُ وَالثَّقَابَةُ
افروخته شدن آتش وَالثُّقُوْبُ بسیار شدن
شیر اشتر -
اَلْجَلْبُ - گوسپند و اشتر و برده از جایے بجایے
برائے فروختن الغابر يَجْلُبُ ويَجْلِبُ بالضم
والكسر اَلْجَلْبُ چیزے باخویشتن گفتن و بانگ
بر ستور زدن تا از پیش برود اَلْجُلُوْبُ
پوست بر آوردن جراحت -
اَلْاِجْتِنَابُ - درمیان بیگانگان فرود آمدن -
اَلْجَنْبُ - دور کردن و يتعدى الى مفعولين
و پهلو شکستن اَلْجَنَبُ کشیدن اسپ و اشتر
اَلْجُنُوْبُ - باد یا باد جنوب گردیدن
وجُنِبَ الرجل اذا اصابه ريح الجنوب وكذلك
اذا اخذته ذات الجنب ومنه الحديث المجنوب
في سبيل الله شهيد -
اَلْجَنْبُ وَالْجِنَابُ وَالْجَنَابَةُ - بازداشتن
اَلْحَرْبُ - بستدن مال -
اَلْحَزْبُ وَالْحِزَابَةُ - کارے رسیدن -
اَلْحُسْبَانُ وَالْحَسْبُ وَالْحِسَابُ وَالْحِسَابَةُ
وَالْحِسْبَةُ شمردن -
اَلْخُشُوْبُ - فربه شدن -

اَلْحَلْبُ - دوشیدن -
اَلْخِرَابَةُ - دزدی کردن وکید بالباء قال الاصمعی
اَلْخَارِبُ سارق البعران خاصة -
اَلْخَطْبُ وَالْخُطْبَةُ خطبه کردن اَلْخِطْبَةُ
وَالْخِطِّيْبَى - زن خواستن -
اَلْخِلَابَةُ وَالْخَلْبُ - فریفتن - اَلْخَلْبُ
گیاه بریدن -
اَلرُّتُوْبُ - ایستادن -
اَلرَّجْبُ - بزرگ داشتن -
اَلرُّسُوْبُ - آب فروشدن وچشم بکو فرو شدن
اَلرَّطْبُ وَالرُّطُوْبُ - سپست دادن
اَلرُّقُوْبُ وَالرِّقْبَةُ وَالرِّقْبَانُ - چشم داشت
اَلرَّكْبُ - بر زانو زدن و بزانو زدن
اَلزَّرْبُ - شبگاه ساختن یقال زربت الغنم
ای جعلت لها حظیرة وزربت الجرد في جحره زربا
ای ادخلته -
اَلسُّرُوْبُ - بیرون شدن آب
اَلسَّكْبُ - ریزانیدن آب اَلسُّكُوْبُ
وَالتَّسْكَابُ ریخته شدن آب في الحديث
فاذا سكب المؤذن في الاذن وصله من سكب الماء
كما تقول العرب افرغ في اذني حديثا -
اَلسَّلْبُ - ربودن یقال سلبت زیدا مالا
وسلبت من زید مالا -

اَلشَّجْبُ - ہلاک کردن و اندوہگین کردن
و مشغول کردن اَلشُّجُوْبُ ہلاک شدن -
اَلشُّحُوْبُ - گونہ روی بگشتن و لاغر شدن الماضی
شَحَبَ و شَحُبَ و مصدر شَحُبَ الشُّحُوْبَۃ بلا تغیر
و الفتح اجود -
اَلشَّخْبُ - برفتن خون از جراحت و شیر از پستان
و الغابر من الثانی یفعُل و یفعَل بالضم و الفتح
اَلشَّرْبُ دریافتن سخن اَلشُّرُوْبُ باریک
میان شدن اسپ -
اَلشُّزُوْبُ - باریک شدن وی از نزاری -
اَلصَّقْبُ - الضرب علی شیء مصمت یابس
اَلطَّلَبُ - جستن -
اَلْعَتْبُ وَ الْمَعْتَبُ وَ الْمَعْتِبَۃُ - خشم گرفتن
بعلی اَلْعَتَبَانُ بر سہ قوائم رفتن شتر و بیک پای
جستن مردم و الغابر من العتب علی ہمنا یفعِل و یفعُل
اَلْعَزْبُ - باز داشتن از کاری -
اَلْعُذُوْبُ باز ایستادن اَلْعُزُوْبُ
دور شدن و غائب شدن و الغابر یفعُل و یفعِل
اَلْعَقْبُ وَ الْعُقُوْبُ وَ الْعَاقِبَۃُ از پی و آمدن
و العقب بر پاشنہ زدن پی پی یعنی پیر چاک
و قری فعقبتم فاتوا الذین بفتح القاف
و کسرہا ایضاً و معناہما غنمتم -
اَلْعُکُوْبُ - انبوہی کردن شتر بر آب خوردن

اَلْعَلْبُ - نشان کردن زمین بر پہلوی ستور
و جز آن و دستہ شمشیر محکم -
اَلْغُرُوْبُ - دور شدن و فروشدن آفتاب و ماہ و ستارہ
اَلْقَبَابُ - خفیدن شتر -
اَلْقَرَابَۃُ - یا خویشاوندی بودن میان کسی و میان آن ب
اَلْقَرْبُ - شمشیر در نیام کردن -
اَلْکِتَابُ وَ الْکِتَابَۃُ وَ الْکَتْبُ - نوشتن
اَلْکَتْبُ مشک دوختن و حلقہ افگندن استر
و ہذا الترکیب یدل علی جمع الشیء و منہ اولئک
کتب فی قلوبہم الایمان ای جمع و ربما یجیء
الکتابۃ بمعنی الفرض و الایجاب -
اَلْکَرْبُ - غمگین کردن و تنگ کردن بند
و بندی اَلْکُرُوْبُ - نزدیک شدن کسے
بکارے کردن و یقال کَرَبَ ان یفعل
کذا ای کاد یفعل و آفتاب بفرو شدن و آتش
کسے بفرو بردن اَلْکِرَابُ زمین شوریدن
اَلْکُشُوْبُ - ناریپستان شدن -
اَلْکَلْبُ - مغزہ میان ادیم گرفتن
و بکلاب زدن ستور را -
اَلَّلغْبُ وَ اللُّغُوْبُ - ایستادن بر چیزے
اَللُّزُوْبُ وَ الَّلزْبُ - دوشیدہ شدن
و یقال عن الکسائی -
اَللُّغُوْبُ - ماندہ شدن و فعل یفعَل قولاً و فعلاً

[illegible]

لغة فيه ضعيفة والنعت منهما الاغب -
النّقوب - ازجای برخاستن -
النّجب - پوست از درخت برکندن الغابر
یفعُل ویفعِل النّحب - نذر کردن -
النّخب - گزیدن مور و جهان کردن -
النّدب - بکاری خواندن ویعدی الی
المفعول الثانی باللام و بر مرده گریستن -
النّسب والنّسبة - بر کسی باز خواندن -
النّضوب - آب بزمین فرو شدن و دور شدن قوم
النّقب - سوراخ کردن ونقبه کردن جامه
وهی القطعة من الثوب تشدّ کالازار النّقابة
نقیبی کردن ویعدی بعلی وقال سیبویه اذا
کسرت النون فهی اسم فاذا فتحتها فهی مصدر کالولایة
النّکابة - عریفی کردن النّکب - افگار کردن
بسنگ سم ستور ونگون سار کردن تیردان ای
الجعبة ونکبه فلان فهو منکوب اذا اصابته
نکبة النّکوب - از راه بگشتن والماضی نکب
ونکب والغابر ینکب وینکب -
النّهرب - بگریختن -
النّهلب - موی دنبال اسپ بکندن
وفی الحدیث والسماء تهلبنی ای تبلّنی وتمطرنی
الثّبات والثّبوت - ایستادن -
النّکرث - نیک مالیدن -

الخّوت - سوراخ کردن ودلیلی کردن -
السّبت - خفتن ومنه السّبات -
السّکت والسّکوت والسّکات - خاموش شدن
وسکت الغضب ای سکن -
السّلت - کاسه پاک کردن وفی الخبر ان
القصعة تستغفر لسالتها ویینی بریدن ومنه
الحدیث سلت الله اقداهما ای قطعها
وخضاب از دست فرو کردن زن وستردن
وکند شدن شمشیر
السّمت - قصد کردن بسیرت نیکو برفتن
ورفتن کمان -
الصّمت والصّمات والصّموت - خاموش شدن
القنوت - فرمانبرداری کردن ودر نماز دیر
ایستادن ودر نماز دعا خواندن خاموش بودن
المقت والمقاتة - دشمن داشتن والمفعول
مقیت وممقوت -
النّبت والنّبات - رستن -
النّقت - مغز از استخوان بیرون کردن -
النّکت - سر انگشت یا سر چوب بر زمین
زدن وکسی را بر سر افگندن -
الثّلث - سه یک مال کسی بستدن -
الحدوث - نو شدن -
الحرث والحراثة - کشت کردن -

وَالْحَرْثُ - جمع کردن مال وسوزانیدن آتش ولاغر کردن ستور از بسیاری راندن و درس کردن قرآن ومنه الحدیث احرثوا ہذا القرآن ای فتّشوہ -

اَلرَّبْثُ - وا داشتن -

اَلرَّفْثُ - ناسزا گفتن وجماع کردن تقول رفثت بہا ومعہا واما قولہ الرفث الی نسائکم فلما کان الرفث فی معنی الافضاء عُدّی بالی کما یُعدّی افضیت بالی وہذا من باب اجراء الشئ مجری نظیرہ فاعرف ہذا فان فیہ سعۃ رفثت الشئ اصلحتہ ومسحتہ بیدی -

اَلطَّمْثُ - دوشیزگی بردن والغابر یفعُل ویَفعِل وحائض شدن وفَعِل یفعَلُ لغۃ فی ہذا واصل ہذا الترکیب یدل علی اللمس

اَلفَرْثُ - پارہ پارہ کردن جگر وواکردن جلۂ خرما والغابر یفعُل ویَفعِلُ بالضم والکسر

اَلکَرْثُ - اندوہگین کردن کرثہ الغم کرثا ای اشتد علیہ وبلغ منہ المشقۃ قال الاصمعی لا یقال کرثہ انما یقال اکرثہ -

اَلمَرْثُ - نان اندر آب غلتیدن وانگشت خویش خائیدن کودک ومنہ الحدیث یمرثون سخابہم وفی الحدیث فقد مرثوہ معناہ وضرّوہ بادخالہم ایدیہم الوضرۃ فیہ -

اَلمَکْثُ - درنگ کردن والماضی مَکَثَ ومَکُثَ والنعت منہ ماکثٌ ومکِث ایضًا والنعت مکیث وفَعَل وفَعُل ہما المشہوران

اَلمَلْثُ - کسی را بچرب سخنی از کار باز داشتن

اَلنَّبْثُ - چاہ پاک کردن ومنہ النبیثۃ -

اَلنَّجْثُ - فریاد خواستن والنجث استخراج الحدیث والدفین وہما فی الحدیث -

اَلنَّفْثُ - بشتافتن وفی الحدیث ولا تنفث سرا انما اردت انہا امینۃ علی ما ائتمنت علیہ من حفظ متاعنا -

اَلنَّکْثُ - تاب باز دادن ریسمان وعہد شکستن

اَلبُلُوجُ - دمیدن سپیدہ دم -

اَلتُّلُوجُ - الادخال -

اَلثَّلْجُ - برف باریدن ثلجتنا السماء من الثلج کما تقول مطرتنا

اَلخُرُوجُ والمَخرَجُ - بیرون آمدن -

اَلخَلَجَانُ والخُلُوجُ - جستن اندامہا والغابر یفعُل ویفعِل -

اَلدُّرُوجُ والدَّرَجَانُ - رفتن ودرج القوم اے انقرضوا -

اَلدَّلْجُ والدَّلُوجُ - دلو از سر چاہ فرا گرفتن تا آب در حوض ریزی -

اَلدُّمُوجُ - محکم شدن چیزے در چیزے والدُّمُوجُ در شدن در حربا -

اَلشُّلُوجُ - نرم شدن شکم شتر از خوردن سلج
اَلشَّمْجُ - بخیه دور او ورزدن و آمیختن -
اَلْعُرُوجُ - بآسمان و بالا برشدن اَلْعَرَجَانُ
مانند کسے رفتن که لنگ باشد -
اَلْعَنْجُ - سر اشتر باز کشیدن بمهار والاسم
منه العنج بالتحریک و عناج کردن دلو را -
اَلْفَلْجُ - ظفر یافتن و یتعدی بنفسه و بعلی -
اَللَّمْجُ - الاکل باطراف الفم -
اَلْمَرْجُ - رهم گذاشتن و بچه گذاشتن ستور را
اَلْمَزْجُ - آمیختن -
اَلْمَلْجُ - شیر خوردن کودک -
اَلنَّقْجُ - سپیدی و سپید شدن -
اَلنَّقْجُ - برداشتن پستان زن پیراهن را
اَلْكَمْجُ - سیر شدن شتر یک دفعه و یفعل لغة فیه
اَلنَّفَجَانُ - بیرون جستن خرگوش -
اَلْجُنُوحُ - یاشتن والغابر یفعل و یفعل
والفتح افصح و منه الحدیث و قد جنح اللیل ای
اقبل بظلمته -
اَلرُّجْحَانُ - افزون آمدن و یفعل لغة فیه
اَلصَّلَاحُ وَالصُّلُوحُ - نیک شدن الماضی صلح و صلح
اَلطَّلَاحُ - ضد الصلاح بد شدن -
اَلْمُلُوحُ - شور شدن آب لغة ملح لا غیر
اَلتَّسْلِيحُ - پوست باز کردن -

اَلصَّرْخُ وَالصُّرَاخُ - بانگ کردن و یقال
الطاوس یصرخ -
اَلطَّبْخُ - و پختن الغابر من التلج الی ههنا یفعل و یفعل
اَلنَّفْخُ - در دمیدن تعدی بنفسه و بفی و بهذه
اکثر و نفخ بهالے حبق -
٦ اَلْجُمُودُ - مقیم شدن بجاے -
اَلْبُرُودُ - سائیدن بسوهان و سرد و در چشم
کشیدن و سرد گردانیدن و سرد شدن -
اَلْبُرُودُ - بردن و برد علیه حقی ای ثبت
و وجب و بردت الارض اصابها البرد و فی
الحدیث بردای سهل و فی حدیث آخر شرب
النبیذ بعدما برداے سکن و فتر -
اَلْبُلُودُ - مقیم شدن -
اَلتُّلُودُ - کهن شدن مال و جز آن والغابر
یفعل و یفعل -
٦ اَلثَّرْدُ - نان در کاسه شکستن -
اَلْجَرْدُ - پوست واکردن و الجرد السلخ یقال جردت الارض
اذا اکل الجراد نبتها و جرد الانسان اذا اکل الجراد فاشتکی بطنه
اَلْجُمُودُ وَالْجَمَدُ - بفسردن و الجمود بخیلی کردن
اَلْحَسَدُ وَالْحُسُودُ وَالْحَسَادَةُ - بد خواستن
و یتعدی الی المفعول الثانی بنفسه و بعلی و الغابر یفعل و یفعل
اَلْحَصْدُ وَالْحَصَادُ - درودن -
٦. اَلْخُلُودُ - جاوید ان شدن و داشتن -

اَلخُمُودُ- فرو نشستن آتش وتپ گرم
وبیهوش شدن بیمار ویا مردن-
اَلرُّبُودُ- مقیم شدن ونگاه داشتن-
اَلرَّثْدُ- برهم نهادن کالا وفی الحدیث
رثدتَّ حاجتہ ای وافقت حوائجہ-
اَلرَّشَادُ وَالرُّشْدُ وَالرَّشَدُ-
راه راست گرفتن-
اَلرَّصْدُ وَالرُّصُوْدُ- چشم داشتن
وراه نگاه داشتن-
اَلرَّعْدُ- بانگ کردن ابر وتهدید کردن
وخویشتن را بیاراستن زن-
اَلرُّقُوْدُ والرُّقَادُ- خفتن-
اَلرُّكُوْدُ- ایستادن آب وباد وکشتی و
ترازو وآفتاب وقت زوال-
اَلرَّمْدُ- هلاک کردن والغابر یفعُل ویفعِل
اَلزَّیْدُ- کسی را سکه دادن-
اَلسَّرْدُ- خود کردن وزره را پیوستن-
اَلسُّجُوْدُ وَالْمَسْجَدُ- سر بر زمین نهادن
والاسم اَلسِّجْدَةُ بالکسر اَلسُّجُوْدُ فروتنی کردن
اَلسَّرْدُ- مشک ودختن زره پیوستن وکار
پیوسته کردن وسخن نیکو راندن-
اَلسُّمُوْدُ- بازی کردن ویفعِل لغة وسرود
گفتن وغافل بودن ونیکو برفتن شتر و

سر بر داشتن از تکبر والغابر من ہذا یفعُلُ
ویفعِلُ وفی الحدیث سامدین یعنی قیاما-
اَلشُّهُوْدُ- پشت بکار یا بچیزے واگذاشتن
وفی الحدیث حتی رایت النساء یشدن بل
ای یصعدن فیہ السند ای ترتفع من الارض فی قبل واد
اَلشَّكْدُ- عطا دادن-
اَلصَّمْدُ- قصد کردن-
اَلطَّرْدُ وَالطَّرَدُ- براندن ودور کردن
یقال من ہذا طردتہ فذہب ولا یاتی منہ
انفعل ولا افتعل الا فی لغة ردیة-
اَلْعِبَادَةُ وَالْعُبُوْدَةُ وَالْعُبُوْدِیَّةُ- پرستیدن
اَلعُرُوْدُ- برآمدن نبات ودندان وجز آن-
اَلعَضْدُ- یاری کردن و بر بازو زدن-
اَلعُنُوْدُ- از راه گشتن والفاعل عَنُوْدٌ از
راه گشتن خون از رگ روان شدن چنانکہ نایستد-
اَلفَرَادَةُ- تنها شدن-
اَلفَسَادُ وَالفُسُوْدُ- تباه شدن والماضی
فعَل وفعُل والنعت من ہذا فسید والفتح اجود
والنعت منہ فاسدٌ-
اَلقُعُوْدُ وَالمَقْعَدُ- نشستن ویا نشستن
از برخاستن وفی الحدیث ثم قعد بینہ بعنا وثم
قام بینہ یقال قعد فلان بالامر اذا قام بہ وفی
حدیث آخر نہی ان یقعد علی القبر قیل اراد القعود

للتخلی دالاحداث وقیل اراد الاحداد وقیل اراد تهوین الامر لان فی القعود علیها وناهیت والموت وهذا الترکیب یدل علی الثبات علی ای حالة کانت منه قوله جل ذکره مقاعد القتال وقول العرب قعدت المرأة من الحیض ای ثبتت علی حالة الطهر

اَلقُعُودُ ـ سخت شدن ـ

اَلکَرْدُ ـ راندن ـ

اَلکَسَادُ ـ ناروا شدن آخر یان فی اللغة کاسد وکسید ـ

اَلکُنُودُ ـ ناسپاسی کردن ـ

اَللُّبُودُ ـ بر سینه خفتن مرغ و بزمین و ادو سیدن

اَلمَجْدُ ـ کسی را غلبه کردن اشرف و چارپای را علف تمام دادن ـ

اَلمَرْدُ ـ اَلمَرَثُ ـ ای ترکردن آنچه نان دارد

اَلمُرُودُ ـ علی الشیٔ المرون علیه ـ

اَلمَسْدُ ـ نیک تافتن رسن ـ

اَلمَصْدُ ـ مکیدن آب و بهر ومجامعت کردن

اَلمُکُودُ ـ بجای مقام کردن ـ

اَلنَّجْدُ ـ مقهور کردن والمنجود المکروب والماضی نجد ینجد انهو منجود ونجید ـ

اَلنَّشْدُ ـ سوگند بر دادن ـ

اَلنِّشْدَةُ وَالنِّشْدَانُ ـ جستن گم شده ـ

اَلنَّقْدُ ـ نقد کردن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسه وباللام وبهین چیزے برگزیدن ومنه فی الحدیث ان نقدت الناس نقدوک ای ان عبتهم واعبتهم من نقدت اسه باصبعی ای ضربته

اَلنُّهُودُ ـ پستان بیرون آمدن ـ

اَلکُنُودُ ـ بخفتن بشب بیدار بودن ـ

اَلهُمُودُ ـ بمردن آتش وکهن شدن جامه ومنه الحدیث یهمد من الجوع ای یهلک ودرو یهمد ولیس بالوجه ـ

ذ اَللَّجْذُ ـ الاکل بطرف اللسان لجذ نی فلان لجذا اذا اعطیته ثم سالک فاکثر ولجذ الکلب یلجذ کسمع لے ولغ فی الاناء ـ

اَلمَذْ اَلمَرْثُ ـ اَلمَلْذُ ـ دروغ گفتن و نیزه زدن

اَلنَّفَاذُ وَالنُّفُوذُ ـ بیرون گذشتن تیر از آنچه بران آید وروان گشتن قضا وفرمان وآنچه بدان ماند وفی الحدیث انفذ عنک ای دعه والعرب تقول انفذ عنک ای جز وامض ولا تعنی لیثنک ـ

ر اَلبَتْرُ ـ بریدن ـ

اَلبَتْرُ اَلبُتُورُ ـ برجستن چیزے از تن والماضی فعَل وفعِل وفعُل ـ

اَلبَدْرُ ـ پیش گرفتن وسوی چیزی شتافتن ویعدی بالی ـ

اَلْبَذْرُ - تخم اندر زمین افگندن -
اَلْبَزْرُ - بفشاردن -
اَلْبَسْرُ - طلب کردن حاجت نہ بہنگام وگشنی
کردن شتر نہ بہنگام وکاریدن بن یعنی ذیل ا
نہ بہنگام والبسر خلط البسر مع غیرہ فی النبیذ
وہو فی الحدیث -
اَلْبُسُوْرُ - روے ترش کردن -
اَلْبَشْرُ وَالْبُشُوْرُ وَالْبُشْرٰی - مژدگانی دادن
وَالْبَشْرُ - مجامعت کردن وخوردن ملخ
جملہ گیاہ را وروے پوست تراشیدن -
اَلْبُطُوْرُ - ریش شگافیدن -
اَلْبَقْرُ - شکم شگافتن -
اَلْبُکُوْرُ - بامداد کردن -
اَلتَّجْرُ وَالتِّجَارَۃُ - بازرگانی کردن -
اَلثَّبْرُ - بازداشتن اَلثُّبُوْرُ ہلاک شدن
وزیان کردن -
اَلتَّجْوُرُ - خلط التمر مع غیرہ فی النبیذ وہو فی الحدیث
اَلْجَبْرُ وَالْجُبُوْرُ - ستم برکاری واداشتن
فی لغۃ تمیم وکثیر من الحجاز ہین اَلْجَبْرُ شکستہ
وا دربستن ونیکو کردن حال کسے
اَلْجُبُوْرُ - شکستہ وابستہ شدن -
اَلْجَدْرُ - دیوار کردن -
اَلْجَزْرُ - شتر کشتن وآب بازگردن کم شدن
آب رود ودریا والغابر من ہذا یفعل ویفعِل
وفی الحدیث لا جزر نک جزر الضرب ای
العسل الابیض یقال جزرت العسل اذا شرتہ
واستخرجتہ من خلیتہ ای لاستاصلنک -
اَلْجَسَادَۃُ - چیزے کردن اَلْجِسَابِل بستن
اَلْجَشْرُ - بچرا گذاشتن ستور شبا روزی
اَلْجُشُوْرُ - بردمیدن صبح -
اَلْجُفُوْرُ - سست شدن فحل ز گشنی -
اَلْجَبْرُ وَالْجِبَارَۃُ وَالْجُبُوْرُ - شاہانہ کردن -
اَلْحَجْرُ - واداشتن کسے از تصرف در مال خویش
ویعدی بعلی وحرام کردن ویعدی بنفسہ
اَلْحَدْرُ - بشتاب خواندن قرآن وبشتاب
بانگ نماز گفتن واز بالا بزیر افگندن کشتی
بنشیب فرو فرستادن وبرآماسیدن جراحتم
والسنۃ ای حطتہم -
اَلْحُدُوْرُ - برآماسیدہ شدن -
اَلْحَزْرُ - تقدیر کردن والغابر یفعُل
ویفعِل وترش شدن شیر ونبیذ -
اَلْحَسْرُ - برہنہ کردن اندامی از اندامہاے
خویش ویعدی الی المفعول الثانی بعن الغابر
یفعُل ویفعِل وفی الحدیث فکسرتہ وحسرتہ ای فقرتہ
اَلْحَشْرُ - گرد کردن والغابر یفعُل ویفعِل
وتیز کردن سنان جزان ویقال حشر الوحوش موتہا

اَلْحَصْرُ۔ اندر حصار کردن و شمردن و باز داشتن
اَلْحُصْرُ۔ شکم بگرفتن والماضی حُصِرَ مجہولاً۔
اَلْحُضُوْرُ۔ حاضر آمدن و فَعِلَ بالکسر و یَفْعُلُ
بالضم لغۃ فیہ وہذا البناء شاذٌّ۔
اَلْحِضَارَۃُ۔ مقیم شدن بحضر۔
اَلْحَظْرُ وَالْحِظَارَۃُ وَالْحَظَارَۃُ وَالْحِظَارُ۔ منع کردن
اَلْحَفْرُ۔ پشت دوال تراشیدن و پوست
فرو کشیدن گوسپند۔
اَلْخُبْرُ۔ بالضم والخبرۃ بیازمودن ویقال
من این خبرت ہذا الامر ای من این علمت
اَلْخُثُوْرُ۔ ستبر شدن مایع والماضی فَعِلَ و
فَعُلَ لغتان قلیلتان والنعت من الجمیع
خاثر ویقال خثرت نفسہ اذا اختلطت۔
اَلْخَدَرُ۔ مصدر خدر الاسد اذا لزم عرینہ
والظبی اذا تخلف عن القطیع۔
اَلْخُطُوْرُ۔ فراز آمدن اندیشہ و بیعدی
بالباء و بعلی ایضاً۔
اَلْخَمْرُ۔ مایہ خمیر اندر آرد کردن والغابر یَفْعُلُ و یَفْعِلُ
اَلدَّبَارُ۔ ہلاک شدن اَلدُّبُوْرُ۔ پشت
بدادن شب و بر زوروی فرا کردن آن و بگذشتن
تیر از نشانہ و پیر شدن و باد دبور گردیدن
ودبر بالشیٔ ای ذہب بہ ودبر الرجل اذا
اصابہ ریح الدبور ودبر فلان القوم دبرا
وروراً اذا کان آخرہم وسنہ الحدیث حتی یدبرنا ای یخلفنا
اَلدُّثُوْرُ۔ ناپدید شدن۔
اَلدَّحْرُ۔ بیرون جستن والغابر یَفْعُلُ و یَفْعِلُ۔
اَلدُّمُوْرُ۔ بے دستوری در سرای کسے شدن
وفی الحدیث من اطلع فی بیت غیرہ بغیر اذنہ فقد دمر
اَلدَّمَارُ وَالدُّمُوْرُ۔ ہلاک شدن۔
اَلذَّبْرُ۔ نبشتن والغابر یَفْعُلُ و یَفْعِلُ و
فی الحدیث یذبرہ ای یتقنہ۔
اَلذِّکْرُ وَالذِّکْرٰی وَالذِّکْرَۃُ وَالتَّذْکَارُ
یاد کردن والذکر علی ضربین ذکر ہو خلاف
النسیان کقولہ جل وعلا وما انسانیہ الا الشیطان
ان اذکرہ وذکر ہو قول لا تلبث فیہ للمذکور
وہو کثیر فی الکلام وقول فیہ ثلب للمذکور
کقولہ تعالیٰ حکایۃ عن قوم ابراہیم علیہ السلام
سمعنا فتی یذکرہم ای یعیبہم۔
اَلذَّمْرُ۔ قتال انگیختن۔
اَلزَّئِیْرُ وَالزَّمَارَۃُ۔ بانگ کردن شیر۔
اَلزَّبْرُ۔ نبشتن والغابر یَفْعُلُ و یَفْعِلُ بکشتن
و تہدید کردن و بر زدن چاہ بسنگ۔
اَلزَّجْرُ۔ تہدید کردن و بمرغ فال گرفتن و
اشتر را بانگ زدن و بانگ بر ستور زدن تا برود
اَلزَّمْرُ۔ نای زدن والفاعل زَمَّارٌ وَزَمَّارَۃٌ
ولا یکاد یقال زامر ویقال للمراۃ زامرۃ

[illegible] ۱۲

ای النقص ۱۲

ولایقال زبارة والغابر یفعِل ویفعُل۔
اَلسَّبْرُ۔ اندازہ گرفتن وآزمودن۔
اَلسَّتْرُ۔ پوشیدن۔
اَلسَّجْرُ۔ پرکردن وتہی کردن ضد وہذا شاذ و
آتش تافتن۔
وَالسَّجْرُ وَالسُّجُوْرُ۔ نالہ دراز کشیدن شتر
وسجرت الکلب جعلت فی عنقہ الساجور۔
اَلسَّدْرُ۔ فروگذاشتن موے وناپاکی کردن۔
اَلسَّطْرُ۔ نبشتن۔
اَلسَّفْرُ۔ گرا ورکسے اثر کردن۔
اَلسَّکْرُ۔ بستن آب اَلسُّکُوْرُ۔ باد بیارامیدن
اَلسَّمْرُ۔ افسانہ گفتن وَالسَّمْرُ میخ آہنی برجا زدن
وفی الحدیث فسمر اعینہم معناہ انہ احمٰی لہا مسامیر
الحدید ثم کحلہم بہا۔
اَلشَّبْرُ۔ عطا دادن وحرکۃ العجاج۔
اَلشَّتْرُ۔ اشتر گردانیدن۔
اَلشَّجْرُ وَالشُّجُوْرُ۔ اختلاف افتادن۔
وَالشَّجْرُ۔ واگردانیدن وطعنہ زدن بہ نیزہ
وچیزے بر سر پایہ افگندن وفی حدیث آخر
شجروا فاہا اے ادخلوا فیہ عودا ففتحوہ۔
اَلشَّذْرُ۔ چیزے بزور تافتن والغابر
یفعُل ویفعِل۔
اَلشَّفْرُ۔ الخیاطۃ المتباعدۃ۔

اَلشُّطُوْرُ۔ دور شدن اَلشُّطُوْرُ بدو نیم کردن
اَلشَّطَارَۃُ۔ دربدری در شدن وفعُل لغۃ
فیہ وشطر بصر الرجل شطرا وشطورا وہو الذی
کانہ ینظر الیک والی آخر۔
اَلشَّعْرُ۔ بدانستن از طریق حس وقال سیبویہ
اصلہ شِعْرَۃ کالدریۃ والفطنۃ فحذفوا الہاء۔
اَلشُّکْرُ وَالشُّکُوْرُ وَالشُّکْرَانُ
سپاس داری کردن ویعدی بنفسہ وباللام افصح
اَلشَّمْرُ۔ کشتی کردن ودر رفتن۔
اَلصَّبْرُ وَالصَّبَارَۃُ۔ پایداری کردن۔
اَلصَّدْرُ وَالصُّدُوْرُ۔ بازگشتن۔
اَلصَّفْرُ وَالصَّفْرَۃُ۔ گرما وآفتاب کسی اثر کردن
وَالصَّفْرُ۔ سنگ ایمنین دن وقیادت کردن
برحرم خویش۔
اَلضَّمْرُ وَالضُّمُوْرُ۔ باریک میان شدن
وفعُل لغۃ فیہ والنعت منہا ضامر۔
اَلطَّمْرُ۔ راست شدن شیر
اَلطُّمُوْرُ۔ جستن از بالا بزیر برجستن یفعِل
لغۃ فیہا۔ اَلطَّمْرُ۔ پنہان کردن۔
اَلطُّهْرُ وَالطَّهَارَۃُ وَالطُّهُوْرُ۔ پاک شدن
والماضی فعُل وفعَل۔ والفتح اقیس والاجود
لانہا طہُرت والنعت منہا طاہر۔
اَلعَبَادَۃُ۔ خواب گذاردن اَلعَبْرُ کتاب خواندن

تفکر و بریدن اَلْغُبُوْرُ وَالْغَابِرُ بر آید گذشتن

اَلْعَثْرُ وَالْعُثُوْرُ دیده شدن اَلْعِثَارُ ـ

بسر در آمدن والغابر یفعُل ویفعِل ـ

اَلْعُشْرُ ـ بالضم ده یک بستدن ـ

اَلْعِمَارَةُ ـ آباد کردن و آباد شدن

اَلْغُبُوْرُ ـ باقی ماندن و ماضی شدن ـ

اَلْغَمْرُ ـ فرو پوشیدن آب چیز را و فی الحدیث

حتی غُمِرَ علیه ای اُغْمِیَ علیه ـ

اَلْفُتُوْرُ ـ سست شدن ـ

اَلْفَجْرُ ـ آب براندن اَلْفُجُوْرُ بیباکی کردن

و دروغ گفتن و فی الحدیث والا فجرتک ای

عصیتک و منه نترک من یفجرک ـ

اَلْغُدُوْرُ ـ الجفور ـ

اَلْفَغْرُ ـ شگافتن و منه الحدیث نفغر فاه ای فتحه

اَلْفَطْرُ ـ آفریدن و ابتدا کردن و شگافتن و

فطیر پختن و بدو انگشت بدوشیدن ـ

اَلْفِكْرُ ـ اندیشه کردن ـ

اَلْقَبْرُ ـ در گور کردن ـ

اَلْقَتْرُ وَالْقُتُوْرُ ـ نفقه تنگ داشتن بر اهل والغابر

اَلْقَدْرُ ـ اندازه کردن والغابر من القدر

الی ههنا یفعُل ویفعِل و منه وما قدروا الله

حق قدره ای ما عظموه وما وصفوه حق عظمته

وصفته التی ینبغی له بثناءه و منه الحدیث فاقدروا له

وَالْقِدَارُ ـ دیگ پختن و التركیب یدل علی

مبلغ الشیء وکنهه و نهایته ـ

اَلْقَصْرُ ـ باز ماندن از کاری شبانگاه گردیدن

اَلْقَصْرُ وَالْقِصَارَةُ ـ جامه شستن ـ

اَلْقَطْرُ ـ چکانیدن و بقطران اندودن شتر

اَلْقَطَرَانُ ـ چکیدن اَلْقُطُوْرُ ـ بشدن

در روی زمین ـ

اَلْقَفْرُ ـ از پی کسی فرا شدن ـ

اَلْقَمْرُ ـ به قمار غلبه کردن یقال قامرته فقمرته قمرا

اذا فاخرته فیه فغلبته ـ

اَلْكَبْرُ ـ به بزرگی غلبه کردن ـ

الکبر بالضم بزرگی نمودن ۱۲

اَلْكُفْرُ وَالْكُفْرَانُ وَالْكُفُوْرُ ناسپاسی کردن

و ناگرویدن بخدای تعالی ـ

اَلْكَثْرُ ـ به بزرگی مکثر غلبه کردن ـ

اَلْمَتْرُ ـ کشیدن و بریدن ـ

اَلْمَخْرُ وَالْمُخُوْرُ ـ بشگافتن کشتی آب را

ومخرت الارض ارسلت فیها الماء والغابر فیهما

یفعُل ویفعِل ـ

اَلْمَدْرُ اَلْمَدَرُ ـ بگل کردن ـ

اَلْمَصْرُ ـ بسر انگشتان دوشیدن دوشیدن

جمله شیر گی در پستان ـ

اَلْمُصُوْرُ ـ زبان گز شدن شیر

اَلْمَطْرُ ـ باریدن و بارانیدن ـ

النُّطُوسُ — القَطُوسُ — المُطُوسُ — المُتَطَوِّسُ — بشتافتن
النَّغْضُ — گردن شکستن ماهی در تک آب غوشتن
النَّغْمُ — بیگالیدن و خضاب کردن بسرخی و تاریک شدن شب و منه اشتق المکرانة السعي بالفساد في خفية و مداجاة۔
النَّثْرُ — نثار کردن شکر و جز آن و النَّثْرُ نشر ماء في الانف بالنفس و يقال من هذا نَثَرَ ينثِرُ بكسر الثاء و من نثر الشيء ينثُرُ بضم الثاء و الاخبار تدل على هذا و هو قوله اذا توضأت فانثر و في حديث آخر ثم لينثر۔
النَّحْتُ — تراشیدن چوب و نیک راندن و آب گرم کردن بسنگ تافته۔
النَّخِيرُ — صوت الانف الغابر يفعُلُ و يفعِلُ
النَّدْسُ — بیفتادن و سپردن جستن في الحديث ان رجلا مر في مجلس عمر دالغدرة انتقت بالعجلة
النَّذْرُ — بر خویشتن واجب کردن و الغابر يفعُلُ و يفعِلُ۔
النَّزْرُ — اندک دادن و الالحاح في السوال ايضا و هذا في الحديث۔
النَّسْرُ — گوشت کندن مرغ به منقار۔
النَّسْرُ خون کشادن ستور۔
النُّشُورُ — زنده شدن۔
النَّشْرُ آشکارا کردن خبر و يفعِلُ لغة فيه و باز کردن نامه و جامه و بریدن چوب باره و دو اره و يفعِلُ لغة في هذا عن القتيبي و زنده کردن و پراگنده کردن و نشر عنه من النُّشرة و هي كالتعويذ و الرقية و نشرت الارض اذا انبتت النشر و هي الكلاء اذا ايبس ثم اصابه مطر في دبر الصيف فاخضر و هو ردي للراعية۔
النَّضْرُ و النَّضَرُ — یاری کردن باران ورزیدن و هو في الحديث و نصرت بلد بني فلان اذا اتيته و نصرته المطيته۔
النَّضْرُ و النَّضَارَةُ و النَّضْرَةُ — تازه روی کردن و شدن۔
النَّظُورَةُ — الحفظ بالعين و منه الناظورة
النَّظَرُ چشم داشتن و النَّظَرُ و النَّظَرَانُ نگریستن و يعدى بالى و يجوز ان يحذف الجار و يوصل الفعل و تستعمل على ضروب من المعاني كلها يرجع الى سلون و بمعنى التعطف و الرحمة كقوله تعالى و لا ينظر اليهم يوم القيمة و بمعنى الاعتبار و التامل و هو غير متعد كقوله تعالى انظر كيف فضلنا و انظر كيف يفترون و قد يتعدى هذا بالجار كقوله تعالى او لم ينظروا في ملكوت السموات و الارض و كقوله افلا ينظرون الى الابل و بمعنى المقابلة كقولهم الجبل ينظر اليك و داري تنظر الى دار فلان و في الحديث كانت تنظر

ای تکلمت وفی حدیث آخر من انتفی من ابیه
وهو ینظر الیه ای یعلم انه ابنه وقد حمل بعضهم
النظر علی العلم کقوله تعالی یوم ینظر المرء ما قدمت
یداه وکقوله تعالی کانما یساقون الی الموت
وهم ینظرون۔
اَلنَّفَارُ وَالنُّفُوْرُ۔ رمیدن الغابر ینفُرُ
وینفِرُ وفی الحدیث فنفروه وفی الحدیث
الآخر فنفرت عینه ای خلجت اَلنَّفْرُ غلبه کردن
کسی را در حسب۔
اَلنَّقْرُ۔ دانه برچیدن مرغ وصفیر زدن اسپ را
وعیب کردن ودر چوب کنده کردن والغابر
ینقُرُ وینقِرُ عن القتیبی ونقر فی الناقور
ای نفخ فی الصور۔
اَلْهَجْرُ۔ واگفتن در بیماری یا در خواب ویا
شتر را بتبنگاه بستن۔
اَلْهَجْرُ وَالْهِجْرَانُ۔ از کسی ببریدن۔
اَلْهَذْرُ۔ بیهوده گفتن۔
اَلْهَمْرُ۔ ریز شدن اشک وآب۔
اَلْهُدُوْرُ۔ بیرون آمدن ... الابدان
فی بعض اللغات۔
اَلْجَوْرُ۔ ببریدن ونیک خوردن۔
اَلْحَجْزُ وَالْحُجَیْزَی۔ باز داشتن۔ اَلْحَجْزُ
شتر را به حجاز بستن وهو حبل۔

اَلْخَرْزُ۔ موزه دوختن وآنچه بدان ماند
والغابر یفعُل ویفعِل۔
اَلرَّجْزُ۔ رجز گفتن۔
اَلرَّکْزُ۔ نیزه بزمین فرو بردن۔
اَلرَّمْزُ۔ اشارت کردن بلب یا به ابرو
ویا بچشم والغابر یفعُل ویفعِل۔
اَلضَّمْزُ۔ خاموش بودن ونشخوار بازدن شتر
اَلطَّنْزُ۔ افسوس داشتن۔
اَلْعُجُوْزُ۔ پیر شدن زن۔
اَلْغَرْزُ۔ اندک شدن شیر شتر
اَللَّکْزُ۔ مشت بر سینه زدن۔
اَلْمَرْزُ۔ بچنگال گرفتن سخت ویقال مرزنی
من هذا العجین مرزة ای قطع لی منه قطعة۔
اَلنَّجْزُ۔ روا کردن حاجت۔
اَلنُّشُوْزُ۔ ناساختن زن با شوی یا شوی با زن
اَلنَّشْزُ۔ بر تر نشستن برتری جستن واستقبال ...
اَلنَّقْزُ وَالنَّقَزَانُ۔ جستن الغابر من النقز
الی ههنا یفعُل ویفعِل۔
۲۰ اَلنَّکْزُ۔ گزیدن مار وزدن وفاش کردن
ورسیدن آب چاه وبرسانیدن۔
اَلنَّجْسُ۔ آب راندن ورفتن آن۔
اَلنَّحْسُ۔ خوردن همه چیز برا ویفعِل
لغة فیه وبه نغمت گفتن۔

اَلْجُمُوْسُ ـ بفسردن روغن ـ
اَلْحِرَاسَةُ ـ نگاهداشتن ـ
اَلْخُمُسُ ـ پنج یک شدن ـ
اَلْخُنُوْسُ ـ پنهان شدن وواپس شدن
وخنسوا بهامه اے قبض ـ
اَلدِّرَاسَةُ وَالدَّرْسُ ـ علم خواندن ـ
اَلدُّرُوْسُ ـ ناپدید شدن اَلدِّرَاسُ
کوفتن خرمن گندم اَلدَّرْسُ ناپدید کردن
وحائض شدن زن وکهنه شدن جامه
اَلدَّمْسُ ـ درگور کردن وپنهان کردن
وبپوشانیدن خبر اَلدُّمُوْسُ ـ تاریک
شدن شب والغابر منهما یفعُل ویفعِل ـ
اَلوَجْسُ ـ بانگ کردن اهره جنبانیدن
دلو در چاه تا پر شود ـ
اَلوَدْسُ ـ سنگ انداختن در چیزے ـ
اَلوَكْسُ ـ واپس گردانیدن ـ
اَلوَمْسُ ـ در خاک پنهان کردن وبپوشانیدن
خبر والغابر یفعُل ویفعِل ـ
اَلسُّدُسُ ـ شش یک مال بستدن وششم شدن
اَلشِّمَاسُ وَالشُّمُوْسُ پشت دادن اسپ
اَلشَّمْسُ ـ باآفتاب شدن روز والغابر
یفعُل ویفعِل وفعِل یفعَل الیضا لغة فیه
ولم یروا ابن السکیت الضم ـ

اَلطَّمْسُ ـ ناپدید کردن ـ اَلطُّمُوْسُ ـ
ناپدید شدن والغابر منهما ـ یفعُل ویفعِل
عرست البعیر ای شددت عنقه الی ذراعه وهو بارک
اَلعَطَاسُ ـ عطسه دادن وربما قالوا عطس الصبح
اذا انفلق والغابر یفعُل ویفعِل ـ
اَلعِنَاسُ وَالعُنُوْسُ ـ دیر ماندن دختر
در خانه از بے شوهری ـ
اَلغَجْسُ ـ تکبر کردن ـ
اَلفَعْسُ ـ زین پشت وا رفتن ـ
اَلفَحْسُ ـ بآب فرو بردن وفرو شدن والغابر
یفعُل ویفعِل وغلبه کردن کسے را بغواصی
وجنبیدن کودک در شکم ـ
اَلكَنْسُ ـ خانه روفتن ـ
اَلكَدْسُ ـ گیاه خوردن ـ
اَلكَفْسُ ـ افسوس داشتن ولقب نهادن
وعیب کردن ـ
اَللَّمْسُ ـ بسودن بدست وجماع کردن والغابر
یفعُل ویفعِل وَاللَّمْسُ ـ یکون بالید ثم
اتسع فیه فاوقع علی غیر اللمس بالیجا رحة یدل
علی هذا قوله تعالی فلمسوه بایدیهم خصصه بالید
لئلا یلتبس بالوجه الآخر ومن الاتساع قوله ـ
وانا لمسنا السماء قال ابو علی ای عالجنا ـ
السماء ورمنا استراقه فلنلتقیه الی الکهنة ولیس

من اللمس بالجارحة فی شیء وکذلک والمسہ
فلا آیبسہ ـ
الغمس ـ اندر آب آغشتن و انگشت لیسیدن
کودک و دست و دستارخوان مالیدن
الملس ـ خایہ کشیدن و نیک براندن
النخس ـ سر انگشت یا سر چوب فرا کسی زدن
والغابر یفعُل و یفعِل ـ
النَّدس ـ نیزہ زدن ـ
النعاس ـ غنودن ـ
النقس ـ ناقوس زدن والنقس اللقس ایضا
التنکس ـ سر فرو افکندن و نگونسار کردن ـ
النکس ـ باز شدن بیمار والماضی نکس
والمصدر بضم النون وقد یفتح ومنہ الحدیث
یقرأ القرآن منکوسا ای یبدأ بالمعوذتین
ثم یرتفع الی البقرة کما یعلم الصبیان فی الکتاب
البطش ـ سخت گرفتن والغابر یفعُل و یفعِل
الجرش ـ بلغور کردن و سبوسہ از سر
برانگیختن بشانہ ـ
الجمش ـ حلق الشعر بالنورة ـ
الخدش ـ خراشیدن والغابر یفعُل و
یفعِل و بن چاہ ـ
[illegible]
[illegible] ناکردن [illegible]

والغابر یفعُل و یفعِل و بن چاہ بسنگ و
سر وے بچوب برنہادن ـ
العنش ـ بدود آوردن و سخت راندن
الفرش والفراش ـ گستراندن و فرشہ
آمرہ اذا افترشہا ایاہ و فی الحدیث زوجناک
وفرشناک ای جعلت اختی فراشا لک
یقال فرشت بالرجل اذا فرشت لہ
کما یقال وزنت الرجل ووزنتہ اذا وزنت لہ
وکلت لہ ـ
الهرش ـ تحرق الجلد باطراف الاصابع والاظافیر
النبش ـ نباشی کردن و نبات برکندن ـ
النجش ـ صید برانگیختن و بشتافتن و گرد کردن
شتر و آن تزاید فی البیع لیقع غیرک ولیس
من حاجتک وہو فی الحدیث ـ
النفش ـ واخیدن پشم و پنبہ والنفش
والنفوش ـ چرا کردن گوسپند و شتر بشب
بے شبان والغابر یفعُل و یفعِل فی الحدیث
یبیت نافشا ای راعیا
النقش ـ خار از تن برکندن و نگار کردن
و بمنقاش برکندن النقش ان تضرب
العذق بالشوک حتی یرطب ونقش العذق
علم بالمیسم فاعلا ذا لهجة نکتت من الارطاب
وفی الحدیث فانقشوا ای تعرفوه ـ

اَلْجُمُوصُ - بشدن آماس -
اَلْخَرْصُ - حرز کردن - وَالْخُرْصُ دروغ گفتن
اَلْخُلُوصُ وَالْخَالِصَةُ - ویژه شدن وَالْخُلُوصُ
بکسی رسیدن اَلْخَلَاصُ - برستن -
اَلْخُمُوصُ مصدر خمصه الجوع خمصًا و مخمصة
باریک میان کرد او را -
اَلدُّلُوصُ اَلدَّلَصُ - درخشان شدن زره -
اَلرَّقْصُ - پای کوفتن و جوشیدن شراب
وجنبیدن سراب اَلرَّقَصُ وَالرَّقَصَانُ
کلاهما بالتحریک - بپویه رفتن شتر -
اَلرَّهْصُ - دارستن سبب ونیکی کردن
میان گروهی و سرگین افگندن ماکیان -
اَلْقَرْصُ - بدی گفتن و به ناخن گرفتن و
گزیدن کیک و زوال نشاندن -
اَلْقِمَاصُ وَالْقَمْصُ - بر جستن بجهیدن والغابر
یفعُل ویفعِل قمص البحر بالسفینة اذا حرکها بالموج -
اَلْمَخْصُ - انجوغ و نزار شدن از بیری یعنی
شکنج بر آمدن -
اَلنُّصُوصُ الارتفاع والغابر یفعُل ویفعِل
وانگیخته شدن وناسازگاری کردن زن با شوی
اَلنَّقْصُ کم کردن اَلنُّقْصَانُ - کم شدن -
اَلْبَرْصُ - اندک دادن والغابر یفعُل ویفعِل
و آب اندک از چشمه بیرون آمدن اَلْبُرُوصُ

٤ پدید آمدن نبات تازه -
اَلْحُمُوضَةُ وَالْحَمْضُ - ترش شدن و فعل
لغة فیه مصدره اَلْحُمُوضَةُ - لا غیر والنعت
من هذا حامض ایضًا وهو نادر اَلْحُمُوضُ - شوره
خوردن شتر -
اَلرَّفْضُ وَالرَّفَضُ - برانداختن و دست بداشتن
والغابر یفعُل ویفعِل -
اَلرَّكْضُ - تحریک الرجل ومنه اُرْكُضْ قیل
رکض الفرس اذا عدا ولیس بالاصل والصواب
رُکِضَ الفرسُ قال سیبویه رکضت الدابة ورکضته
انا ورکض البعیر کما یقال رجع ورجعته وربما
قالوا رکض الطائر اذا حرک جناحیه فی الطیران
اَلْعَرْضُ - چوب بپهنا نهادن و شمشیر بپهنا
بر ران نهادن والغابر منهما یفعُل ویفعِل -
اَلْغُمُوضُ - ناهموار شدن زمین -
اَلْمَخْضُ - دوغ زدن و جنبانیدن دلو در چاه
والغابر یفعَل ویفعُل -
اَلنَّغْضُ جنبانیدن سر اَلنُّغُوضُ وَالنَّغَضَانُ
جنبیدن سر و پالان اشتر و بیخ دندان ومنه
الحدیث ونغضت اسنانی وغابر هذا الترکیب
کغابر المخض -
٤٠ اَلنَّفْضُ بیفشاندن ونفضت الابل نتجت
ونفضت المکان اذا نظرت جمیع ما فیه یتعرفه

فصل الصاد المهملة

النَّقْضُ - واکردن بنا وبشکستن عہد وتاب بازدادن رسن -

اَلْبَسْطُ - بگسترانیدن وفراپذیرفتن عذر -

اَلْخَرْطُ - برگ از درخت فروکردن وچوب را پوست بازکردن والغابر منہ ایفعل ویفعِل

اَلسُّقُوطُ وَالْمَسْقَطُ - بیفتادن وقولہ تعالیٰ ولما سُقِطَ فی ایدیہم ای ندموا ومعناہ سَقَطَ الندم فی ایدیہم ولم یذکر النَّدم وقیل سُقِطَ علیٰ مالم یسم فاعلہ کما یقال رُغِبَ فی فلان ولایقال سُقِطْتُ کما لایقال رُغِبْتُ انما یقال رُغِبَ فیَّ ولا سُقِطَ فلاً فی یدہ بمعنی ندم و سُقِطَ فی ایدیہم واُسقط ایضاً الا انّ سُقِطَ اکثر واجود وبعضہم انکر اُسْقِطَ وہذا النظم لم یُسمع قبل القرآن ولا عرفتہ العرب و التركيب يدل علیٰ نزول الشیء من اعلیٰ الیٰ اسفل ووقوعہ علی الارض ثم اتسع فیہ فقیل للخطاء من الکلام سقط لانہم شبہوا بما لا یحتاج الیہ وذکر الید لان الندم یحدث فی القلب واثرہ یظہر فی الید کقولہ تعالیٰ فاصبح یقلب کفیہ علیٰ ما انفق فیہا وقولہ تعالیٰ یعض الظالم علیٰ یدیہ ولان الید ہی الجارحۃ العظمیٰ فربما یسند الیہا مالم تباشرہ کقولہ تعالیٰ ذلک بما قدمت یداک وفی الحدیث مر

بثمرۃ مسقوطۃ قیل اراد ساقطۃ مثل قولہ تعالیٰ وعدہ ماتیا ای اتیا وقیل مسقوطۃ بمعنی الشیء ای ذات سقوط کجاریۃ مغنوجۃ ای ذات غنج ولا یقال غنجتہا قلت ویمکن ان یکون من الاسقاط مثل احمہ اللہ فہو محموم -

اَلسَّمْطُ - گوسپند باپوست بریان کردن والغابر یفعِل ویفعُل اَلسُّمُوطُ ذہاب حلاوۃ اللبن من غیر تغیر الطعم -

اَلشَّرْطُ - پیمان کردن ونیش زدن والغابر یفعُل ویفعِل -

اَلْعَلْطُ - نشان کردن بینا وکسی را بہ بدی یاد کردن وعلط بسہم اصابہ بہ -

اَلْفَرْطُ وَالْفُرُوطُ وَالْفَرَطَانُ - شتابیدن کسے وَالْفَرْطُ وَالْفِرَاطُ وَالْفُرُوطُ - ازپیش شدن وَالْفَرْطُ - تقصیر کردن -

اَلْقَسْطُ - غلبہ کردن وجور کسے را -

اَلْقَفْطُ - گشنی کردن مرغ والغابر یفعُل ویفعِل

اَلْقَمْطُ - بند بر پای گوسپند بستن وکودک را بقماط بستن وگشنی کردن مرغ -

اَلْقُنُوطُ - ناامید شدن وجملہ ابواب ازوے مستعمل ست مگر فعُل یفعُل بالضم فیہما ومصدر فعِل یفعَل قنطاً وقناطۃ است وفعَل یفعَل بالفتح فیہما وفعِل یفعِل بالکسر فیہما مرکب ست

ردو باب وصهذا فاعلی اللغاة ان تجعل من
ب فعل بالفتح ویفعل بالکسر لاجتماع القراء
لی قوله من بعد ما قنطوا انه بالفتح وعن
وله ومن یقنط بالکسر او الفتح وفی الحدیث
نطه بالنار ای کواه فی عنقه وهو مقلوب علط

القنط - برچیدن -
المخط - بینی پاک کردن -
المرط - برکندن موے از تن -
المسط - پاک کردن رحم و روده گانی -
المشط - بشانه کردن موے -
النقط - ضربت بالکرة علی الارض کم
خذتها اذا نثرت - النقوط نثار نثار شدن
الملاط - آژند در میان خشت کردن -
النبوط - بیرون آمدن آب از قعر چاه والغابر
فعل و یفعل -
النشط - گزیدن مار والغابر کذلک والنشط
بستن والانشوطة گره زدن و گشادن
وهو من الاضداد -
النقط - نقطه زدن -
اللاط - زدن یا سپوختن -
اللمظ - زبان گرد دهان برآوردن لمظ
الرجل لمظا اذا تتبع بلسانه بقیة الطعام فی
فمه او اخرج لسانه فمسح به شفتیه -

ل د الطلوع والمطلع - برآمدن آفتاب مانند آن
والطلوع - نزدیک کسے غائب شدن
ویعدی بعن و بشگوفه آمدن خرما -
الفقوع - سخت زرد شدن -
النبع والنبوع والنبعان - کالنبوط -
الهموع - دویدن اشک الغابر من الفقوع الی ههنا
یفعل و یفعل - ومن النبوع یفعل ایضا
والماضی من الجمیع فعل -
ب البزوغ - برآمدن آفتاب ماه و دندان شتر
البلوغ - رسیدن یقال بلغتک وبلغت الیک
وبلغنی وبلغ الی و نزدیک گشتن بچیزے ومنه
قوله تعالی فاذا بلغن اجلهن -
الدباغة والدباغ والدبغ - پوست پیراستن
والغابر کالفقوع -
السبوغ - فراخ شدن الصبغ - رنگ کردن
جامه والغابر منه کالفقوع -
الفراغ والفروغ - پرداخته شدن و تهی شدن
فعل یفعل و فعل یفعل ایضا لغة والفراغ
علی ضربین احدهما الفراغ من الشغل والآخر
به القصد للشیٔ ومنه قوله سنفرغ لکم ایها الثقلان
وقد فرغت الی غیره -
الصدغ - بخائیدن والماضی والغابر منه کالفقوع
ق الجرف - جملہ چیزے بیرون کل از زمین فراکردن

الجلف ـ پوست باز کردن و از بن بر کندن چیزی را
الخرف ـ میوه از درخت باز کردن و قد خرفنا
ای اصابنا مطر الخریف و کذلک خرفت
الارض خرفا فهی مخروفة ـ
الخسوف ـ نشدن در زمین ـ
الخلافة و الخلیفی ـ ایستادن بجای کسے
که پیش تر بوده باشد و الخلف ـ از پے
کسے در آمدن و تباه شدن کسے و خلف
بودن از ہلاک پدر و عم و برادر و یتعدی
بعلی یقال خلف الله علیک ای کان الله
خلیفة والدک او من فقدته علیک و خرناب
در جامه دادن و التشدید خلفت اخلف و الخلوف
بوی دہن بگردیدن و شیر و طعام و نبیذ تباه شدن
الرجف و الرجیف و الرجفان ـ لرزیدن
و رجفت الرعد رجفا و رجیفا و ذلک ہدہدته
فی السحاب ـ
الرسف و الرسفان ـ رفتن با بند و الغابر
یفعل و یفعل ـ
الرشف ـ مکیدن و الغابر کذلک ـ
الرصف ـ بے بر تیر پیچیدن و سخن پیوستن
و بر ہم نہادن سنگ از بہر بنا ـ
الرعف ـ از پیش بشدن فعل یفعل
لغة الرعاف خون از بینی بیامدن و فعل بالضم
لغة فیه ضعیفة
السرف ـ سر فرو خوردن برگ درخت او سوراخ
کردن درخت را و الماضی من ہذا سرف ـ
السقف ـ بنا را آسمانه کردن ـ
السلف ـ زمین را بماله راست کردن ـ
السلف ـ گذشتن السلوف از پیش بشدن
و النعت سالف و فعل بالضم لغة و النعت
سلیف و جمعه سلف و من ہذا قرئ فجعلناہم
سلفا بضمتین علی احد القولین ـ
السنف ـ شتر را سناف بر بستن و السناف
للبعیر بمنزلة اللبب للدابة و الغابر یفعل یفعل
و ہی الاصح الا الا سناف ـ
الشدف ـ غلبه کردن کسے را بشرف ـ
الشرف ـ پیر شدن ماده شتر ـ
الشیوف الشنیب الیہ اشرافة عرینی کردن
العکف ـ باز داشتن العکوف باز داشته
شدن روی فرا چیزی کردن و گرد چیزی در آمدن
و در جا مقیم شدن و الغابر من ترکیب یفعل و یفعل
الکتف ـ نگاه داشتن و پیچیدن چیزے
و یعدی ببن و شبکاه ساختن ستور را از
شاخ درخت و الغابر من ہذا یفعل و یفعیل
و فی الحدیث و کنفها ای جمع کفه لیصیر
کنفا لها یقال لصف لونه اے برق ـ

اَللَّطفُ الرِّفقُ ویُعدّی باللام ومنه اللطیفُ من اسماء الله تعالی
اَلنَّصفُ - بنیمهٔ چیزی رسیدن و نیمهٔ روز بگذشتن
اَلنِّصافُ والنَّصافُ والنَّصافةُ - خدمت کردن
اَلنَّطفُ والنَّطفانُ - چکیدن آب والغابر
یفعُل ویفعِل -
اَلنَّقفُ - شگافتن خربزه تلخک و شگافتن دماغ
اَلنَّکفُ - اشک از رخ فاتر کردن با نگشت
وننگ داشتن وچسپیدن از چیزی واز باران
بگذشتن ومنه الحدیث ولاینکف آخره ای
لاینقطع آخره و نکفت اثره نکفا وذلک
اذا علا نکفا من الارض لایؤدّی اثرا فاعترضته
فی مکان سهل -
اَلبَثقُ - ویران کردن سیل بند را -
اَلبُرُوقُ والبَرَقانُ - درخشیدن والبرق
تهدید کردن وخویشتن بیاراستن زن
وروغن اندک بر طعام کردن وآبستن نمودن
اشتر برای آبستنی -
اَلبَزقُ والبَسقُ - خوی والبصق خیو انگندن
اَلبُسُوقُ - دراز شدن و افزون آمدن از کسی
بفضل وجز آن -
اَلبَلقُ - واکشادن در و وربستن -
اَلبَجقُ - بسنگ منجنیق زدن -
اَلبَحقُ - بسوهان بسائیدن و دندان بهم سائیدن

فا

با

از خشم والغابر منهما یفعُل ویفعِل -
اَلخَفقُ والخَفَقانُ - جنبیدن علم وسراب
والخَفقُ - زخمی سبک زدن بشمشیر وغابرهما
یفعُل ویفعِل والخفق تغییب القضیب فی
الفرج وهو فی الآثار اَلخُفُوقُ فروشدن ستاره
اَلخَفَقانُ - بانگ کردن باد وجستن -
والخَفقُ - درخشیدن برق وپریدن مرغ
وجنبانیدن سر در حال غنودن وچیزی
بهم زدن -
اَلخَلقُ - آفریدن وتقدیر کردن و دروغ نهادن
اَلخَنقُ - خفه کردن -
اَلدَّفقُ - ریزانیدن آب یقال دفق الله
روحه اذا دعی علیه بالموت -
اَلدَّلقُ - شمشیر از نیام برآوردن -
اَلدُّمُوقُ - از جای شدن بی دستوری -
اَلدَّمقُ - دندان شکستن -
اَلذَّرقُ - سرگین انگندن مرغ -
اَلرَّبقُ - گردن بزغاله در رسن محکم کردن
بالربقة والغابر منهما یفعُل یفعِل -
اَلرَّتقُ - بستن -
اَلرَّزقُ - روزی دادن ورجل مرزوق
ای مجدود -
اَلرَّشقُ - تیر باران کردن -

الرِّفقُ والمَرفِقُ - نرمی کردن و یعدّی بالباء و بعلی الرّفقُ - زانو شتر بستن تا زود نرود الرِّفاقُ وهو الحبل -

الرَّمقُ والرُّموقُ - نگریستن بکسے -

الزَّرقُ - ریدن مرغ والغابر یزرُقُ و یزرِقُ و نیزه کوتاه انداختن و پالان پس انداختن شتر -

السُّموقُ - بلند شدن -

الشُّروقُ والشَّرقُ - بر آمدن آفتاب والشَّرقُ - گوش گوسپند شگافتن -

الشَّنقُ - سر شتر به مهار باز کشیدن -

الصِّدقُ - راست گفتن و راست گردانیدن وعده یقال صدقوهم القتال -

الطُّروقُ - بشب آمدن الطَّرقُ والطُّروقُ - گشنی کردن اشتر والطَّرقُ سنگ زدن کاهنان و پشم را چوب زدن تا پچیده گردد وطرقت الابل الماء اذا بالت فیہ وبعرت فهو ماء طرقٌ و مطروقٌ -

الطَّلاقُ والطَّلاقُ - رها شدن زن از عقد نکاح والمرأة طالقةٌ وطالقٌ ایضاً قال الاخفش لایقال طلُقت بالضم وحکی الیث الضم وقال ابن الاعرابی طلُقت من الطَّلاقِ اجود و بفتح اللام جائز -

الطَّلقُ والطُّلوقُ - درد زه ماندن میان اشتر و آب وطُلِقت المرأة تُطلَقُ طلقاً ای اصابها وجع الولادة ویقال طُلّق یدیک بخیر ای ابسطهما عتُقت بالضم ای قدمت و وجبت کانه یحفظها ولم یحنث -

العَذقُ - نشان کردن گوسپند را -

العَرقُ والمعرَقُ - گوشت از استخوان باز کردن و بدندان بخوردن -

العَنقُ - دست بگردن کسی در کردن و در بر گرفتن وی را -

العَلقُ - برگ از درخت خوردن -

الغَبقُ - شراب شبانگاهی دادن -

الفَتقُ - گشادن دوخته باز کردن و فتق المسک بغیره استخراج رائحته بشیٔ تدخله علیه -

الفَرقُ والفُرقانُ - جدا کردن والغابر یفعُل و یفعِل وفرقت الناقة فُروقاً اذا اخذها المخاض فندّت فی الارض وکذلک الاتان وفَرَقَ له الطریق ای اتجه له طریقان او امران فتفرّق جهته -

الفِسقُ والفُسوقُ - بیرون آمدن از فرمان خدای تعالی والغابر یفعُل و یفعِل وفسقت الرطبة اذا خرجت عن قشرها الحَقّ الحَقو والرّتق والکتابة وضرب العین بالکف ...

اَلْمَذْقُ - شیر با می آب آمیختن و دوستی
ویژه نا داشتن -
اَلْمَرْقُ - پشم از پوست که در سپرا لیش بر ده باشد
برکندن و خوردی بسیار در دیگ کردن -
اَلْمُرُوقُ - بیرون گذشتن تیر از آن چیز که
بران آید و از دین و سنت بیرون شدن
اَلْمَشْقُ - اَلسُّرْعَةُ فِي الطَّعْنِ وَالضَّرْبِ وَالْأَكْلِ
وَالْكِتَابَةِ وَالْمَشْطِ وَمَزْقُ الثَّوْبِ وَجَذْبُ الشَّيْءِ
لِيَمْتَدَّ وَيَطُولَ اَلْمَلْقُ محو دن یعنی کردن بعصا
زدن و شستن جامه و شیر خوردن اشتر بچه -
اَلنَّبْقُ - نبشتن -
اَلنَّتْقُ - پوست باز کردن و کشیدن دلو بزرگ از چاه
والزَّعْزَعَةُ والنَّفْضُ النُّتُوقُ بسیار کودک شدن زن
اَلنَّزْقُ وَالنُّزُوقُ - بر جستن ستور و جز آن
در سبقت گرفتن بر دیگر ستوران -
اَلنَّسْقُ - ترتیب کردن -
اَلنَّفَاقُ - روان شدن آخریان -
اَلنُّفُوقُ - مردن ستور -
اَلنَّمْقُ - نبشتن -
اَلْبَتْكُ - ان تقبض على الشيء فتجذبه فينبتك ١٨
و بریدن والغابر من هذا یفعل و یفعل -
اَلْبُرُوكُ - فروخفتن شتر و کل شیء ثبت
و اقام فقد برک -

اَلْبَشْكُ - بخیه فراخ زدن و دروغ گفتن و شتافتن شتر
اَلتَّرْكُ - دست بداشتن تمک - اَلتَّامِكُ
تمکا ای طال وارتفع اَلْحَرْكُ بنیزه کشتن دن
اَلْحُلُوكُ وَالْحُلُوكَةُ - سخت سیاه شدن -
اَلْحَنْكُ - بیشه بر ستو کردن الغابر یفعل و یفعل
و کام کودک مالیدن بخرمه و جز آن و بدانستن
اَلدُّلُوكُ - بگشتن آفتاب وقت زوال و فرو شدن آن
اَلدَّلْكُ - نیک بمالیدن -
اَلدُّمُوكُ - تنو شدن اَلدَّامِكُ
نیک دویدن خرگوش -
اَلرَّبْكُ - آمیختن و نیکو کردن ثرید و طعامی
ساختن از روغن و خرما و پینو -
اَلرَّتْكُ وَالرَّتَكَانُ - مُقَارَبَةُ خَطْوِ الْبَعِيرِ فِي
رَمَلَانِهِ وَلَا يُقَالُ إِلَّا لِلْبَعِيرِ -
اَلرُّمُوكُ - ایستادن بجای -
اَلسَّلْكُ - درآوردن چیزی اَلسُّلُوكُ راه سپردن
اَلسَّمْكُ - بلند گردانیدن اَلسُّمُوكُ - بلند شدن
اَلْعَرْكُ - مالیدن گوش وادیم وانچه بدان ماند
وکسی را در حرب مقهور کردن کوهان بپچیدن تا
فربه هست یا نه -
اَلْعُرُوكُ وَالْعِرَاكُ - زن را حیض افتادن
اَلْعَلْكُ - خائیدن -
اَلْفَتْكُ - ناگهان کشتن والمستقبل یفعل ویفعل ویعید بالباء

الفَرْكُ - بمالیدن خوشه وجامه ونحوہا۔
الفُرُوكُ - ستیہیدن درکار وازطعام
ہیچ باز نادادن ای ہمہ بخوردن ویعدے
بفی والماضی من الثانی فَعَل وفَعِل وبجاے
ایستادن ویعدی بالباء۔
اللَّبْكُ - بہم آمیختن۔
النُّسُكُ والمَنْسَكُ - قربان کردن برخدا تعالیٰ
وعبادت کردن وگفته اند شستن بآب۔
البُجُولُ - بزرگ شدن۔
البَذْلُ - دادن۔
البَزْلُ - شگافتن وصافی کردن شراب
البُزُولُ - برآمدن دندان نیشتر اشتر۔
البَطْلُ والبُطُولُ والبُطْلَانُ والبَاطِلُ
وہو شاذٌ باطل شدن البَطَالَةُ بیکار شدن
البُقُولُ - ریش و دندان شتر برآمدن
وباگیاہ شدن زمین۔
البَجْلُ - آمیختن وبکیله ساختن۔
التَّبْلُ - تباہ کردن دل بدوستی وبفعل لغۃ
الثَّفْلُ - خیو بیفگندن والغابر یفعل ویفعِل
ودمیدن بسر زبان۔
الثَّقْلُ - افزون آمدن وزن برانگیزانیدن گوسپند۔
الجَبْلُ - آفریدن۔
الجَدْلُ - محکم تافتن وجدل الحبُّ فی سنبله ای قوی

الجُدُولُ - مصدر المجادل وہو المنتصب
کانہ لا یبرح شبه بالجدل۔
الجَفْلُ - جریش بگداختن۔
الجَفْلُ والجفلان - جستن مرغ وبنده شتری کرده
ورفتن بیکبارے والغابر یفعَل ویفعِل۔
الحُصُولُ - حاصل شدن۔
الخَطْلُ - باز داشتن از نصرت ویعدے بعلی
والخَطَلَانُ مشی الغضبان وہو آن یکفت
بعض مشیہ۔
الخَذْلُ والخِذْلَانُ - خوار فرو گذاشتن
وخذل الظبی عن القطیع اذا تخلفت وخذلت
الوحشیۃ اذا اقامت علی ولدہا۔
الخُمُولُ - بے نام شدن۔
الدَّبْلُ - الجمع والاصلاح الدُّبُولُ سرگین
در زمین زدن۔
الدَّخْلُ - تمویہ الشیء وکل شیء عطیته فقد دخلته
الدُّخُولُ والمَدْخَلُ - در شدن یقال دخلت
البیت والصحیح فی البیت او الی البیت ودخل
فلان فہو مدخول ای فی عقله دخل وہو العیب
الدَّغْلُ - تیکی کردن میان قوی سرگین بسیار (؟) دن
الذَّبْلُ - باریک میان شدن الذُّبُولُ
پژمرده شدن والماضی فعَل وفعُل والمست
من فعُل ذابِلٌ ایضاً وہو غریبٌ۔

اَلدَّحِیلُ وَالدَّمَلَانُ نوعی از رفتن شتر والغالب تفعیل وتفعل
اَلرَّبْلُ زیاده شدن یقال ربل القوم ای کثروا۔
اَلرَّجْلُ شیر خوردن وگوسپند بپا آویختن
اَلرَّذْلُ فرومایه کردن۔
اَلرَّفْلُ دراز کردن جامه وخرامیدن در آن
ویعدی بعن۔
اَلرَّکْلُ بیکپاے زدن۔
اَلرَّمْلُ حصیر بافتن اَلرَّمَلَانُ وَالرَّمَلُ
بالتحریک پوئیدن۔
اَلزَّبْلُ سرگین در زمین زدن۔
اَلزَّجْلُ انداختن وتیکه بالباء وارسال
السهام الهادی۔
اَلسَّجْلُ آب ریختن ومنه الحدیث فسجلها
اراد فقراً یا ومن روی بالحاء اراد فقراً ها
کما یقال اسجل فی خطبته اذا امضی فیها
اَلسَّدْلُ جامه فرو گذاشتن۔
اَلسُّعَالُ خفیدن۔
اَلسُّفُولُ ضد العلو۔
اَلسَّقْلُ بزدائیدن۔
اَلسُّمُولُ کهنه شدن جامه۔
اَلسَّمْلُ چشم بر کشدن وصلح افکندن میان قوم ومنه
وچاه پاک کردن۔
اَلسُّبُولُ بر بالیدن کودک۔

اَلشَّکْلُ اشکال بر اسپ و بر مرغ نهادن ونقطه
وعجمه زدن۔
اَلشُّمُولُ باد باد شمال گردیدن وبهمه را
فرا رسیدن والماضی من الثانی فعل وفعل
وبالکسر افصح۔
اَلشَّمْلُ پستان گوسپند وخوشه خرما در غلاف
نهادن وشمل الرجل صابه ریح الشمال۔
اَلصَّقْلُ وَالصِّقَالُ اَلصَّقْلُ اَلصُّمُولُ
خشک شدن وسخت شدن۔
اَلطَّحْلُ گروه بزرگ باز بردن نزدیک اندن شتر
اَلعَتْلُ کشیدن ابعنت۔
اَلعَذْلُ ملامت کردن۔
اَلعَضْلُ زن از شوی کردن باز داشتن
وبد زیستن با زن تا خویشتن را باز خرد والتفعیل
من العتل اسے بهنا تفعل وتفعیل
اَلعَقْلُ غلبه کردن کسے را بعقل۔
اَلعَکْلُ کالا بهم نهادن وبرا
خویش گفتن وبکپاے شتر بستن والترکیب
یدل علی الجمع والضم۔
اَلغُفُولُ وَالغَفْلَةُ غافل شدن۔
اَلغَشْلُ میوه ورچیزے کردن تا بیزید واد هم
بپوشیدن تا سست گردد تا موی از وے بر توان کند
وجامه بر مردم دستور افگندن تا خوشگیرند

وشانہ بریکدیگر انتادن۔
اَلْفَضْلُ۔ افزودن آمدن وفعل یفعل لغۃ فیہ وفیہ لغۃ ثالثۃ مرکبۃ منہما فضل بالکسر ویفضل بالضم وہو شاذ وغلبہ کردن لیفضل
اَلْقُبُولُ۔ باد با وقبول گردیدن درود واکردن ومنہ نعام قابل
اَلْقِبَالَۃُ۔ پایندانی کردن ویعدی بالباء وانہ یقبل ویقبل وقبلت النعل شددت قبالہا
اَلْقَتْلُ وَالْقِتَالُ وَالْقِتَّالُ کشتن وسخت رام کردن وقتلت الشیء خبرا ای احطت بہ والشراب ای مزجتہ بالماء وقتلہ ای اصاب قلبہ ویقیہ جسمہ والترکیب یدل علی الاذلال والاماتۃ واما قول فرزدق قد قتل اللہ زیادا عنی فاستعمل عن ہہنا لما دخلہ من معنے قد صرفہ اللہ عنی لانہ اذا قتلہ فقد صرف عنہ والاصل فیہ ان الفعل اذا کان بمعنے فعل آخر واحدہما یتعدی بحرف والآخر بآخر فان العرب تتسع فتوقع احد الحرفین موقع صاحبہ ایذانا بان ہذا الفعل بمعنے ذلک الفعل
اَلْقَذْلُ۔ بر قذال زدن ومیل وجور کردن
اَلْقَفَلُ بالتحریک وَالْقُفُولُ۔ از سفر بازگشتن
اَلْکَحْلُ۔ سرمہ در چشم کردن وخشک سال رسیدن
اَلْکَفْلُ۔ پیوستہ روزہ داشتن اَلْکَفَالَۃُ

وَالْکَفْلُ وَالْکُفُولُ۔ پایندانی کردن ویعدی الی المفعول الثانی بالباء ومنہ الحدیث وانت خیر المکفولین ای احق من کفل فی صغرہ واصبح حتی نشأ والکفول فی الفقہ اذا وصل بعن فہو الذی علیہ الدین واذا وصل باللام فہو الذی لہ الدین واذا وصل بالباء فہو الدین والکفیل ہو الذی ثبت علیہ الدین۔
اَلْکَمْلُ وَالْکَمَالُ۔ تمام شدن الماضی کمل وکمل والضم من ہذا اکمل وکمل ہذہ اردأ ہا۔
اَلْمَثْلُ۔ بریا ایستادن بزمین فاد وسیدن ومیت الاشداد والمثل والمثلۃ مثلہ کردن ومنہ الحدیث من مثل بالشعر من الخدود وقیل ہو حلقہ من الخدود وقیل ہو خضابہ بالسواد۔
اَلْمَجْلُ۔ شفہ بستن دست۔
اَلْمَذْلُ۔ تنگدل شدن از پوشیدن راز نہانی
اَلْمَصْلُ۔ ترش کردن وتراویدن چیزے وچکیدن آن۔
اَلْمَطْلُ۔ مدافعت کردن وام وہم دراز کردن آہن بزخم
اَلْمَقْلُ۔ بآب فروبردن وکسی نگریستن۔
اَلْمَکْلُ۔ بسیار شدن آب در چاہ۔

اَلنَّبْلُ و ـ بیکبار راندن شتر وقیام کردن بمصلحت وغلبه
آن تیر انداختن بسوی کسی وغلبه کردن کسی را در ان
اَلنَّبَالَة ـ تیرگری کردن اَلنَّبَالَة ـ ماهر شدن
بکاری . وفی الحدیث کنت انبل اسے اجمع
وفی حدیث آخر فتنبل ابو بکر اسے تقدم
اَلنَّثْلُ و ـ خاک از چاه بیرون کردن و زره
از خویشتن بیفکندن والترکیب یدل
علی استخراج شیٔ من شیٔ ـ
اَلنَّجْلُ ـ شگافتن واندا ختن وزادن و
باز داشتن زمین وطعنه زدن چنانکه
جراحت آن فراخ باشد ویقال من نجل
الناس نجلوه ای من شاتمهم شاتموه
ونجلت الشیٔ ای استخرجته ـ
اَلنَّحْلُ ـ بخشیدن و دیگر کردن ـ
اَلنَّدْلُ ـ فرا وا بردن و ربودن و دلو
از چاه برآوردن وجز آن ـ
اَلنَّسْلُ ـ پر و پشم و موی بیفکندن حیوان
والغابر من الاول یفعُل ویفعِل ـ
اَلنُّسُولُ ـ پر انداختن مرغ و بیفتادن آن وجامه از کسی
اَلنَّشْلُ ـ زه کردن ـ
اَلنَّشْلُ ـ گوشت از دیگ برکشیدن ـ
اَلنُّشُولُ ـ اندک شدن گوشت بر ران
اَلنُّصُولُ ـ زائل شدن خضاب وپیکان

از تیر و نیز از جای بیرون آمدن و محکم شدن
پیکان در جای چنانکه بیرون نیاید و هذا من الاضداد
اَلتَّنْصِيلُ ـ غلبه کردن بتیر انداختن کسے را
اَلنَّقْلُ ـ از جای بجای بردن و درنگ در جامه دادن
و نسل و علل دادن ستور را ـ
اَلنُّكُولُ ع ـ از دشمن یا از سوگند باز ایستادن
ویعدی بعن وفعل لغة فیه وانکره الاصمعی ـ
طعام منمول اصابه النمل وفی الحدیث نهجل
بها ای رمی بالقصة قال الازهری لا اعرف
نهجل بمعنی رمی ولعله نخل وفسره ابن فارس
اَلْهَمْلُ وَالْهَمَلَانُ وَالْهُمُولُ وَالتَّهْمَالُ
اشک دویدن والغابر یفعُل ویفعِل ـ
وَالْهَمْلُ ـ چرا کردن شتر بشب وروز بے شبان
٩ اَلْجُثُومُ ـ بر سینه خفتن مرغ و آدمی والغابر
یفعُل ویفعِل ـ
اَلْحَجْمُ وَالْحِجَامَةُ ـ حجامت کردن و دهن
بستن شتر و باز داشتن از چیزے و مکیدن
کودک پستان مادر را ـ
اَلْحَكْمُ لگام بر دهن اسپ کردن و
باز داشتن از کارے ـ
اَلْحُكْمُ ـ حکم کردن یقال حکم له علیه بکذا
اَلْحُلْمُ ـ خواب دیدن ویعدی بالباء وبنفسه
اَلْخِدْمَةُ ـ خدمت کردن ـ

اَلدَّسْمُ - گرفتن جراحت و جز آن را استوار بستن
اَلدَّقْمُ وَ الدَّسْقُ عَلَی الْقَلْبِ -
اَلرَّجْمُ - سنگسار کردن و سپندشتن گفتن
و نفرین کردن فی الحدیث لا ترجموا قبری
ای لا تجعلوا علیه الحجارة ولکن سوّوه
بالارض -
اَلرَّدَامُ - اَلْحَبْقُ - اَلرَّدْمُ - روان شدن مایع -
اَلرُّزَامُ و الرُّزُوْمُ - بجا خسپیدن
اشتر از نزاری والغابر یفعَل و یفعِل
و رَزَمْتُ الشیٔ جمعته -
اَلرَّسِیْمُ - بانگ کردن اشتر -
اَلرَّسْمُ - نشانی نهادن و مهر کردن خرمن
و رَسَمَ عَلَی کذا و کذا ای کتب -
اَلرَّشْمُ - مهر کردن خرمن -
اَلرَّطْمُ - در گل افکندن کسی -
اَلرَّعْمُ - مخاط گوسپند دویدن -
اَلرَّقْمُ - نبشتن و مهر کردن -
اَلرَّکْمُ - برهم نشاندن -
اَلزَّعْمُ وَ الزُّعْمُ وَ الزِّعْمُ - گفتن بگمان
اَلزَّعْمُ وَ الزَّعَامَةُ - پایندانی کردن و
یعدی بالباء -
اَلزَّقْمُ - اکل التمر بالزبد -
اَلسَّجْمُ - روان شدن اشک السَّجْمُ وَ السِّجَامُ
رفتن اشک -
اَلشُّهُوْمُ - گونه روی بگشتن والماضی شَهَمَ
و شَهُمَ و شُهِمَ الرجل اذا اصابه -
اَلشَّکْمُ - پاداش دادن و رشوت دادن
والی را و شَکَمَهُ شَکْمًا و شَکِیْمًا عضّه -
اَلصَّکْمُ - زدن سخت -
اَلعَرْمُ - گوشت از استخوان باز کردن اَلْعُرَامُ
استخوان گوشت از وی باز کرده والغابر منهما
یفعُل و یفعِل -
اَلْعَجْمُ - آزمودن و دندان بر چیزی نهادن
که سخت است یا سست و رأیت فلانًا فعجمته عینی
تجهّمه کانّها تعرفه و فی الحدیث انّا نعجم النوی
طبخًا ای نبالغ فی نضجه حتی تتفتّت -
اَلْعَلْمُ - غلبه کردن بعلم -
اَلْقُدُوْمُ - فرا پیش شدن -
اَلْکَتْمُ وَ الْکِتْمَانُ - پوشیدن راز اَلْکَرْمُ
غلبه کردن بکرم -
اَللَّحْمُ - العرق فعَل یفعَل لغة -
اَللَّقْمُ - سدّ فم الطریق و غیره -
اَللَّکْمُ - مشت زدن -
اَلنُّجُوْمُ - برآمدن سرون و نبات و پدید
آمدن خارجی و فتنه و ستاره والترکیب یدل
علی الظهور و الطلوع -

اَلهُجُوْمُ - ناگاه فراچیزی رسیدن و چشم

بگو فرو شدن اَلهُجُمُ - ناگاه فراچیزی سانیدن خادم

اَلبُدُنُ وَالبَدَانَةُ - تن آور شدن -

اَلبَطْنُ - بر شکم زدن و اندرون کار بدانستن و در

بطن وادی شدن اَلبُطُوْنُ وَالبَطَانَةُ

از خواص کسی شدن و یعدی بالباء و بَطِنَ

الرَّجُلُ اِذَا اشتکی بَطْنَهُ -

اَلثَّمْنُ - هشت یک مال بستدن -

اَلجُبْنُ - بد دل شدن والنعت جَبَانٌ الرجل

والمرأة فیه سواءٌ وفَعُلَ بالضم لغة فیه والنعت

من هذا جَبِیْنٌ -

اَلحُرُوْنُ - بر جای بایستادن و فرو ماندن ستور از رفتار

اَلحَضْنُ - فرا نو نشستن خایه -

اَلحُرُوْنُ - حرونی کردن ستور والماضی فَعَلَ

وفَعُلَ والنعت منهما حَرُوْنٌ ویقال حَرَنَ فی البیع

اِذَا لَمْ یَزِدْ وَلَمْ یَنْقُصْ -

اَلحُزْنُ - اندوهگین کردن واختلفوا فی حَزَنَ

فقال قوم حَزَنَ وَاَحْزَنَ بمعنی واحد وقال

قوم لا یقولون حَزَنَهُ الامر یقولون یَحْزُنُهُ فاذا

صاروا الی الماضی قالوا اَحْزَنَهُ وهذا شاذ لانه

استعمل اَحْزَنَ واُهْمِلَ حَزَنَ قال الازهری

اللغة الجیدة حَزَنَهُ یَحْزُنُهُ -

اَلحَضْنُ - در زیر گرفتن مرغ خایه را والحِضَانَةُ

دایگی کردن وَالحَضْنُ وَالحِضَانَةُ بازداشتن

کسی را از حاجت وی -

٥ اَلحَقْنُ - بازداشتن بول و خون از ریختن

و شیر در وعا -

اَلخَتْنُ - ختنه کردن والغابر یَفْعِلُ ویَفْعُلُ

اَلخُزُوْنُ - نگاه داشتن سر و مال و گنده شدن گوشت

اَلدَّجْنُ وَالدُّجُوْنُ - تاریک شدن روز از ابر

و بجای مقام کردن -

اَلدُّخُوْنُ - بر آمدن دود والغابر یَفْعِلُ ویَفْعُلُ

اَلدَّكْنُ - بر هم نهادن و منه اشتقاق الدکان

فی قول وقیل هو من قولهم اکمة دکاء اذا کانت

منبسطة فالنون علی هذا زائدة وقال ابن درید

الدکان عربی صحیح -

اَلدَّهْنُ - بروغن چرب کردن و چرب کردن

باران زمین و بعصا زدن والغابر یَفْعِلُ ویَفْعُلُ -

اَلذَّقْنُ - بر زنخدان زدن و بعصا زدن و یقال

ذَقَنَ عَلَی یَدِهِ اِذَا وضعها تحت ذقنه -

اَلرَّجْنُ - واداشتن ستور و تعهد

ناکردن و بیرا بعلف اَلرُّجُوْنُ واداشته

شدن و ایستادن بجا -

اَلرَّدْنُ - بر هم نهادن کالا -

اَلرَّزْنُ - برانگیزانیدن -

اَلرَّسْنُ - بستن ستور برسن -

الوَهْنُ - ضعیفی کردن -
الوَتْنُ - تمام کردن و دشنام دادن
الرَّطَانَةُ - بجز از تازی سخن گفتن -
الرُّكُونُ - شیفتن و فَعَلَ يَفْعَلُ لغةٌ الصنادیدی
شاذةٌ لتداخلها من حرکتی الحکایة و اللغتین
فَعِلَ يَفْعَلُ رُكُونًا -
السَّجْنُ - در زندان کردن -
السُّخُونَةُ - گرم شدن والماضی فَعَلَ و فَعُلَ
والفتح اجود -
السِّدَانُ والسِّدَانَةُ - خدمت کعبه کردن
و سدل الثوب والستر اذا ارسله -
السُّكُونُ - آرامیدن -
السَّكَنُ - در سرای نشستن -
السَّمْنُ - روغن گاو یا گوسپند بطعام کردن
یا کسی را روغن گاو یا گوسپند دادن -
الشَّجْنُ - اندوهگین کردن -
الشُّدُونُ - بی نیاز شدن آهو بره از مادر -
الشُّطُونُ - دور شدن یقال بئرٌ شطونٌ
بستن چارپا برسن شطنته شطنًا اذا ربطته بحبل
الشَّفْنُ - اندک کردن عطا -
الطَّعْنُ - نیزه زدن و پای در زاد نهادن
والفرس یطعن فی العنان اذا مده و نشط فی
السیر والطعن و الطعنان عیب کردن فی الطعن

رفتن والغابر من هذا یفعُل و یفعِل والفراء
یجوز الفتح فی جمیع ذلک -
العَتْنُ - بعنف کشیدن والغابر یفعُل و یفعِل
العَكْنُ - دور کردن -
العَجْنُ - بسین و سینی اشتر کردن و فَعَلَ يَفْعِلُ
لغةٌ عن القطیبی -
العُلُونُ والعَلَنُ والعَلَانِيَةُ - آشکارا کردن
الغَبْنُ - درنگ کردن بجای -
الغُصُونُ - خشک شدن شاخ خرما -
الفَتْنُ الفعل - فی التمر والسجلد
الفِطْنَةُ - دریافتن -
القِرَانُ - حج و عمره بهم کردن -
القَرْنُ - دو اشتر را بیک رسن بهم باز بستن
و هر دو پای موضع دست نهادن اسپ و پیوستن
چیزی بچیزی والغابر من هذا یفعُل و یفعِل
القُطُونُ - مقیم شدن -
الكُمُونُ - پنهان شدن -
الكَهَانَةُ - بالکسر اخترگوئی کردن -
اللَّبْنُ - شیر دادن والغابر یفعُل و یفعِل -
اللُّجُونُ - گران رو شدن اشتر -
اللَّسْنُ - کسی را بزبان گرفتن -
المَتْنُ - بر پشت زدن و همه روز رفتن و پوست
خایه کش شکافتن و خایه وی بارگها بیرون کشیدن

اَلصَّقُّ - بر مثانه زدن -
اَلمُجُوْنُ وَالمُجَانَةُ - ناپاکی کردن -
اَلمَتْنُ - گریستن و کشیدن دلو از چاه -
اَلمَدُوْنُ - بجای مقام کردن -
اَلمُرُوْنُ وَالمَرَانَةُ - عادت کردن و یعدی بعلے وَالمُرُوْنُ - نرم شدن اَلمَرْنُ روغن بر پای اشتر زدن از سودگی -
اَلمَزْنُ - پر کردن مشک -
اَلمَتْنُ - بتازیانه زدن و پوست باز کردن
اَلهُدُوْنُ وَالمَهْدَنَةُ - آرامیدن -

ومن المضاعف

اَلجَبُّ - خادم کردن و غلبه کردن و کوهان بریدن و جز آن و گشن دادن خرما -
اَلحُبُّ وَالحُبَبُ وَالحَبِيْبُ - بوسیدن لب دویدن وَالحَبُّ بلند شدن گیاه و بآشوب شدن دریا -
اَلذَّبُّ - واراندن و پژمردن نبات و پیواسیدن لب از تشنگی و اجیز مذاوب اذا اصابه الذباب -
اَلرَّبُّ - افزودن کردن و تمام کردن و جمع کردن و بهتری کردن بر قومی و پروردن و یفعل لغة فی هذا -

اَلسَّبُّ - دشنام دادن و بریدن و طعنه زدن بر شست
اَلشَّبُّ وَالشُّبُوْبُ وَالشَّبِيْبُ - بر سکیدن اسپ و الغابر یفعل و یفعل -
اَلصَّبُّ - ریختن -
اَلضَّبُّ - دو شیدن اشتر
اَلطَّبُّ - پوشیدن درزهای مشک -
اَلعَبُّ - آب خوردن بی نفس و دراز شدن نبات
اَلعُبَابُ - موج زدن دریا -
اَلکَبُّ - بروی افگندن و پریشان کرده کردن
اَللَّبُّ - بر سینه زدن -
اَلهِبَابُ - نشاط کردن شتر در رفتن -
اَلهَبُّ - از خواب بیدار شدن و کردن و منه قراءة ابی من هبنا من مرقدنا و هی لغة قلیلة و یجوز ان یحمل علی انه اراد هبنا یعنی ایقظنا فحذف الحروف و وصل الفعل بنفسه -
اَلهُبُوْبُ وَالهَبِيْبُ - جستن باد و هبت یفعل کذا کما تقول کاد یفعل کذا و فی الحدیث یهبون الیها لیسعون -
اَلبَتُّ - بریدن و الغابر یفعل و یفعل -
اَلحَتُّ - بشتافتن و حک الورق من الغصن و المنی من الثوب و نحوه و فی الحدیث احثثهم یا سعد یعنی ارددهم بانفذ من حتی ...

و پوست قشره و حکّه۔
الصّتّ - کوفتن۔
العتّ - بار گفتن یقال عتّه عتّا اذا ردّ علیه القول
مرّة بعد مرّة و عتّه بالمسألة اذا الحّ علیه
الغتّ - کسی را سر در آب فرو بردن و پنهان
کردن خنده و غتّه بالامر ای کدّه و فی الحدیث
فغتّنی مننا فضغطنی و کانّه مضاعف
غطّنی و فی حدیث آخر یغتّ فیه میزابان
ای یدفقان الماء فیه دفقا متتابعا ماخوذ
من غتّ الشارب الماء جرعة بعد جرعة
الفتّ - خرد مرد کردن فهو مفتوت و فتیت
القتّ - روغن بریاحین خوشبوی کردن
و سست دروغ و سخن چینی کردن۔
اللتّ - تر کردن پست و جز آن و بستن چیزی محکم
المتّ - نزدیکی جستن بکسی بسببی و بکشیدن
الهتّ - سخن نیکو راندن و فی الحدیث ما کانوا
بالهتّاتین یقال رجل هتّات و مهتّ ای
مهذار و الهتّ شکستن و منه الحدیث فیه فیکم
هتّا هتّا و فی حدیث آخر فهتّها یعنی الحجر فی
البطحاء ای حتّها حتّی سمع لها حتیت و هو الصوت
البثّ - پراگنده کردن و آشکارا کردن راز۔
الجثّ - از بن برکندن و جثّ ای انتزع
الحثّ و الحثیثی - بر انگیختن بر کار

العثّ - دیوک خوردن پشم را۔
القثّ - جمع الشیء کله و فی الحدیث فجاء
ابوبکر بالسّکّیة یقثّها ای یجمعها۔
المثّ - دست در چیزی مالیدن۔
النثّ - آشکارا کردن حدیث۔
الأجّ - شتافتن رفتن و جز آن و نیزه زدن۔
الثّجّ - ریختن آب و خون۔
الحجّ و الحجّ عن ابی بکر محمد السّری استاد
ابی الفسوی عن السراج حج کردن و الحجّ
بحجت بر کسی غلبه کردن و حجّه حجّا فهو محجوج
اذا سبرت الشجّة بالمیل للعلاج و فی الحدیث
فحجّها ای صرفها عن جهتها۔
الرجّ - جنبانیدن۔
الزجّ - آهن بن نیزه بر کسی زدن۔
السجّ - روان شدن غائط و کاهگل کردن دیوار۔
الشجّ - سر شکستن و الفعل لغة فیه و قطع کردن مسافت
و قوت شراب به آب شکستن و شکافتن کشتی دریا را۔
الفجّ - پای از هم باز نهادن و فجّ قوسه اذا رفع
وترها عن کبدها۔
المجّ - آب از دهن بینداختن و جز آن و چینه
دادن مرغ بچه را به منقار۔
الدّحّ - چیزی در زیر خاک کردن و فی
الحدیث و دحّت الارض من تحت الکعبة

اي وسعت وبسطت -
الزَّحُّ - دور كردن -
السَّحُّ والسُّحُوحُ - ريخته شدن آب واشك وباران
والسَّحُّ - ريزانيدن آب وبه تازيانه زدن -
الشَّحُّ - بخيلي كردن والباب من فعَل يفعُل وفعِل يفعَل
الطَّحُّ - بپاشنه خراشيدن -
المَحُّ - كهنه شدن جامه -
الزَّخُّ - سپوختن كسى را بناگه جستن وخشم گرفتن
الصَّخُّ - كر كردن واصل الصخ في اللغة الطعن الصك
النَّخُّ - راندن ستور -
البَدُّ - پراگنده كردن ودور كردن -
الجَدُّ - بريدن والجِدُّ كوشش كردن بفعِل يفعَل لغة فيه وجدَّ
فلان في المال جدًّا اذا كان واحظ فيه فهو جديد
ومجدود وجدٌّ وجدّي -
الحَدُّ - كناره چيزى پديد كردن وحد براندن
بكسى وبازداشتن از كاري ومنه رجل محدود
اذا كان ممنوعا من البخت وغيره -
الحَدُّ - سوگ داشتن زن بر مرده الباب يفعِل ويفعُل
الخَدُّ - زمين كندن -
الرَّدُّ والمَرَدُّ والرِّدُّ والمَرْدُودُ
والرِّدَادُ والرِّدِّيدَى والرَّادَّةُ
بازگردانيدن ويعدّى الى المفعول الثاني بعن
والرِّدَّة مصدر رُدَّ عليه الشيء اذا لم يقبله وكذلك اذا خطاه

وردّ اليه جوابًا اي رجع وردّه الى منزله اي صرفه ومنه
الحديث ابنتك مردودة عليك اي المردودة المطلقة
وردّ الامانة والباب يدل على رجع الشيء -
السَّدُّ والمَسَدُّ - رخنه استوار كردن ودريافتن
خلل وفي حديث الشعبي ما سددت على خصم قطّ
اي ما قطعت على الخصم
الشَّدُّ - استوار بستن والباب يفعِل ويفعُل
وحمله بردن والدي [illegible]
بر آمدن نبيد وتند گردانيدن -
الصَّدُّ - بگردانيدن هذا المتعدّي
الصَّدُّ والصُّدُودُ - بگشتن وهذا اللازم
الصَّدُّ والصَّدِيدُ - بانگ كردن ويفعِل لغة فيه
الضَّدُّ - پر كردن -
العَدُّ - شمردن يقال عددته وعددت به
ويقال عددتك مائة وعددت لك مائة -
القَدُّ - بريدن از بالا درو بريدن وبپايان
بريدن ورجل مقدود اي حسن القد -
الكَدُّ - رنجيدن ورنجانيدن واشارت
كردن بانگشت -
اللَّدُّ - دارو بيكسو دهن فرو ريختن والماضي
لُدَّ وسخت خصم غلبه كردن در جدال -
المَدُّ - كشيدن يقال مددته ومددت به
ومداد در دوات كردن ومدد قوت كردن

وافزون کردن آب افزون شدن آن و در
ضلالت فرو گذاشتن و شتر را مدید دادن
والصدید ۔ التدفق علی الماء لیشرب الابل
الہد ۔ شکستن یا شکسته کردن اندوه
ومعصیت خدا و غلانها ۔
البذ ۔ غلبہ کردن ۔
الجد والجذ ۔ بریدن ۔
الشذ وذ ۔ تنہا ماندن والغابر من ہذا
یفعل ویفعل ۔
الفل ۔ ہم بر ہم نہادن وکشاره بریده
الہذ ۔ زود بریدن و بشتاب خواندن ۔
الفذ ۔ جستن خسته از پوست والغابر
یفعل ویفعل و دور شدن از شہر ۔
الکثر ۔ بسیار شدن والغابر یفعل ویفعل
الحوذ ۔ کشیدن و بحفظ کردن سخن وحمایت
کردن وجرت الناقة اذا اتت علی مضربها
ثم جاوزته بایام ولم تنتج والباب یدل علی
مد الشیء وسحبه ۔
الحر والحرارة والحرور ۔ گرم شدن و
والماضی فعل وفعل والغابر یفعل ویفعل والحرور
باد یا ادگرم گرمیدن
الدر ۔ خیر و باران فرو گذاشتن الدرّ
والدرور ۔ فرود آمدن آن الدرّ

[illegible] ۷۰ [illegible] ۲ [illegible]

نمک سوده یا انچه بدان مانند ریزی بر چیزی
پراگندن ۔
الذرور ۔ بر آمدن آفتاب ماه وستاره ۔
الزر ۔ بستن و بستن بند ہا جامه کہ بر سر گرفتن وزدن
السر ۔ ناف کودک بریدن و بناف زخم زدن وان
یجعل فی طرف الزند عوید اثم خلیہ فی قلبه التقدح
یقال سرزندک عودا فانه اسراي اجوف
السر والمسرة والتسرة ۔ شاد مانه کردن
الشر ۔ چیزی در آفتاب افگندن تا خشک شود
والشر والشرور والشر والشرارة
والشرارة ۔ بد شدن والماضی فعل وفعل
وفعل وہذا شاذ ۔
الصر ۔ راست بداشتن اسپ گوش او وہذا
متعدو بستن سر صره و سر پستان و حافره
مصرور ای منقبض ۔
الضر والمضرة والتضرة ۔ گزند کردن
ویفعل لغة فیه ومنه قرأ الاعمش فلن تضروا الله
شیئا بالکسر وہذه لغة شاذة تعدیہا ۔
الطر ۔ تیز کردن سنان و بریدن و شگافتن
الطرور ۔ رستن نبات ودمیدن سبلت
یقال طر شاربه وطر بالفتح اجود وراندن
وفی الحدیث وقد طرت النجوم ای اضاءت
وطرت البنان ای حددته ومن ...

بفتح الطاء اوطلّت من طلّ النبات وفی
حدیث عطاء اذا طرّت مسجدک ای اذا
زیّنته وطیّنته من قولک طرّ الحوض ای جبّل
الفتّ - سرگین برزدن ومنه الحدیث من
تخلّف غیر معذور و کسی را غمگین کردن و کسی بگناه آلودن
الفرّة - ریدن مرغ و فرّه ای تاه و دلّت
به ومنه الحدیث ما فرّنا بک ای ما جاء بک
الفتّ - جینه دادن مرغ بچه را بمنقار
الفرد - بفتحتین یقال ما فرّک بی ای لم
لی و عنّی ای الم غفلت عنّی و لِمَ جرأت علی
الفرّ والفرار - دندان ستور نگریستن والفرّ
دانیه و رهیدن از چیزی و یعدی بعن
الفتّ - آب سرد بر کسی یا در جای ریختن
و قرار دادن حدیث درگوش مستمع
الفتّ - بالضم سرد گشتن روز
الکرّ - وا گردانیدن هذا متعد والکرّ
والکرور - وا گردیدن هذا لازم
الکشّ - گشتن بکسی و یعدی بالباء و بعلی
الکرّ والکرور والکسر - شدن
الکرار - بیار شدن شتر یقال کرّت
الابل کرارا اذا اخذها داء تسلح منه
الکزّ - ربودن
الجزّ ورودن گشت و بریدن خرما و پشم از گوسپند

الحزّ - بریدن سر یا اندامی دیگر و خسته در
چوب افگندن
الحشرم - بر چیدن در دیوار نهادن بهم باز یا دوختن
الشّقّ - چیزی در زمین یا دیوار استوار کردن
و در زمین در جای بنگ کردن و دنبال بزمین
فرو بردن ملخ و نیشزدن
القتّ - غلبه کردن و قرأ ابو حیوة و عزّنی فی الخطاب
مخففة هو من هذا الا انه خفّف الکلمة بحذف
الزای الثانیة او الاولی کما حکاه ابن اعرابی
من قولهم ظلت وذاک فی ظللت الشیء
و تنگ شدن سوراخ پستان شتر
الفتّ - از جای جستن
الکزازة - الانقباض والیبس و کز زشت
الشیء اذا ضیقته و کزّ الرجل ای تقبض من البرد
اللزّ واللزز - استوار بستن
الزّ - مکیدن
الهزّ - جنبانیدن الهزیز فرا نشاط آوردن
حادی شتر را

ق
اللبق - نرم راندن و خرد خرد کردن بسیت
و آنچه بدان ماند و تن جنبی کردن یقال لبق
عقاربه ای ارسل نمائمه و اذاه و بیاگنده

۹۰
کردن اشتر و زجر کردن شتر در حال راندن
و هذا فی الحدیث

الجشّ - بسودن و درایشو سپیدن خبر

الحشّ - کشتن و سره انکه ابطلت به بالقتل و شانه کردن ستور و سوختن سرا گیاه را و گوشت در آتش افگندن حش لضیبه حشاً ای جعله حشیشا -

الدّشّ - پنهان کردن و پنهان فرستادن دشّ البعیر اذا ثنی البناء فی ... وارفع

الرّشّ - سیان و ... صلح افگندن و تباه کردن سیان ایشان و چاه کندن و با خود اندیشه کردن و رشّ البیت ای کبر وفی الحدیث امن اهل الرّشّ هم الذین یبتدؤن الکذب و یعرضون فی افواه النّاس و قدرشّ یرشّ

العسّ و العسس - بشب گشتن برای احتراز از دزدان و العسّ - تنها چرا کردن شتر و طعام سبک دادن کسی را -

الغشّ - عیب کردن یقال غشّ خطبة الخطیب

الفسّ - از پی فراشتن و سخن چینی کردن و تنها چرا کردن شتر

الکسّ - خوردن -

المسّ بسودن و الماضی مسست و مسست و الغابر یمسّ و یمسّ بالفتح افصح و قد یطلق و لا یراد المباشرة و المراد الواقعة بالطلب -

اللمس - سنگ شدن الغابر یلمس و یلمس با ذان شتر

الهشّ - راندن -

الحشّ - شکستن و هو الاصل و منه حشیشت -

البشّ - اذا الطحته طحنا جليلا و چاه پاک کردن -

الحشّ - افروختن آتش و گیاه در دادن ستور را گیاه دادن و پر بر تیر نهادن -

الخشّ - در چیزی آمدن رسن در بینی شتر کردن

الرّشّ - آب بزدن و اندک و باریک باریدن

الطّشّ - باران نرم باریدن -

العشّ - من قولک عش معروفه ای اقلّه

الغشّ - خیانت کردن -

الفشّ - باواز مشک بیرون کردن و منه الحدیث ان الشیطان یفش ای ینفخ نفخا ضعیفا و زود و شیدن

القشّ القشّ و قش القوم ای حیوا بعد هزال

المشّ - دست در چیزی درشت مالیدن تا چربش از وی بشود -

النّشّ - نرم دادن و آمیختن و کلاهما فی الحدیث

الهشّ - برگ از درخت فرو کردن برای گوسپند و یفعل لغة فیه و منه قرئ و اهش بها علی غنمی

الحصّ - ستوه بردن خود و بهره دادن کسی را و نیک دویدن و فی شعر ابی طالب بمیزان قسط لا یحصّ شعیرة ای لا ینقص -

الخصوص و الخصوصیة بالفتح و الضم و الفتح افصح و التخصیص و الاختصاص خاص کردن و الخصوصیة یکسر ایضا

ان يكون صفة مصدر محذوف تقديره شئ
متراصّ بين الخفّة والخفّ حقيقة۔
اَلرَّصُّ تنگ وبر يكديگر آوردن واستوار
بر آوردن بنا ومنه قوله تعالىٰ بنيان مرصوص
اَلْفَصُّ ۔ جدا كردن۔
اَلْقَصُّ وَالْقَصَصُ ۔ از پے فرا شدن
و بر گفتن يقال قصّ عليه الخبر ويقصّ قصه بر داشتن
و چيدن موے و ناخن و تقصص الشئ اي قطعه و بمعنى
قرب شدن يقال قصّه الموت واقصه لغة فيه۔
اَلنَّصُّ ۔ نيك براندن و بر داشتن و آشكارا
كردن و نيك بر رسيدن از چيزے۔
اَلْهَصُّ ۔ افشردن۔
اَلْحَصُّ ۔ افشولیدن۔
اَلرَّصُّ ۔ خرد و مرد كردن۔
اَلْغَضُّ ۔ فرو خوابانيدن چشم و فرو داشتن
آواز و كم كردن چيزے وغضّ الطرف احتمال المكروه
والتركيب يدلّ على النقص
اَلْفَضُّ ۔ شكستن با پراگندگی و پراگنده كردن۔
اَلْقَضُّ ۔ سفتن و لشكر بردن۔
اَلْمَضُّ ۔ بدرد آوردن جراحت المض شكستن
اَلْبَطُّ ۔ شكافتن ريش۔
اَلْحَطُّ ۔ از بالا بزير آوردن و فرود آمدن
و بالان فازبها چيزے كم كردن جارية محطوطة

المتن اي ممدودة مستوية وحطّ البعير في
السير حطًّا اذا اعتمد في زمامه۔
اَلْخَطُّ ۔ نبشتن و خط كشيدن وفي الحديث
خطّ الله نوءها وهو من الخطيطة وهي ارض
لم تمطر بين ارضين ممطورتين۔
اَلشَّطُّ وَالشُّطُوطُ ۔ دور شدن والباب
يفعُل ويفعِل اَلشَّطَطُ ۔ ستم كردن۔
اَلْعَطُّ ۔ شق الثوب من غير بينونة
اَلْعَطُّ ۔ دريدن بدرازا جامه را۔
اَلْغَطُّ ۔ كسے را آب فرو بردن۔
اَلْقَطُّ ۔ سر قلم بزدن و بريدن بر پهنا۔
اَللَّطُّ ۔ لازم شدن و بادر سانيدن و پرده
فرو هشتن و حق كسے انكار كردن و پوشيدن
چيزے وفي الحديث ولطت بالذنب قيل
اخفيت شخصها ادنه وقيل منعته بضعها من
لطت الناقة بذنبها اي جعلته بين فخذيها
والباب يدلّ على الملازمة والمقاربة
اَلْمَطُّ ۔ كشيدن۔
اَلشَّطُّ ۔ چوب و رسوال محكم كردن۔
اَلْكَظُّ ۔ بر آوردن طعام شكم را كظّني هذا
الامر اي جهدني من الكرب۔
اَلْدَّعُّ ۔ سپوختن بعنف۔
اَلشَّعُّ ۔ كميز انداختن شتر۔

الکمّ و الکموعُ - بدول شدن دالقابر
... یفعل یفعل وقال سیبویه الکمز اجود
الکمّ - قی کردن -
الحفّ والحفافُ - صوتی برکشیدن بچ ن ازرد
والحفّ - گرد برگرد درگرفتن ویتعدی الی المفعول
الثانی بالباء وگرد چیزے درآمدن وحفتهم الحاجة
اذا کانوا محاویج وفی الحدیث من حفنا ای من خدمنا
والحفة الکرامة التامة وقیل من خدمنا -
الدّفّ والدفافُ - الاجاز علی الجریح
الرّفّ - خزیدن ولبیار خوردن شیر فلان
یرفنا ای یحوطنا وفی الحدیث اورفاد معناه
اطعمنا ایضا فانه تبع حفنا لنا فی الطعام وقرانی
فاذا افردوا قالوا اقرانی -
الزّفّ والزفافُ - عروس بخانه شوفرستادن
السّفّ - بافتن برگ خرما -
السّفّ - نزار کردن واندوهگین کردن -
الصّفّ - رسته کردن وزین را صفه ساختن
وگوشت تنک باز کردن تا بریان شود -
الطّفّ - ... بالکف کله یقال خذ ما طف لک
ای خذ ما ارتفع لک واکتف -
الکفّ - سیم میان انگشتان بزو دیدن
درو قسمه کردن -
الکفّ - باز ایستادن ونورد کردن جامه
ونابینا کردن -
الکفوفُ - نابینا شدن عن ابن الاعرابی
ودندان شتر باز گونه افتادن -
ف اللّفّ - درپیچیدن وحق کسے را از وی باز داشتن
وقولهم جاؤا ومن لف لفهم ای ومن عدّ فیهم
ق الحقّ - درست کردن وسزاوار گردانیدن
ودرست پیدا شدن وکسی را بر حق پنداشتن وواجب
کردن ونزدیک کسی شدن وغلبه کردن کسے را
بحق وحققت حذره اذا فعلت ما کان یحذره
وفی الحدیث احق امری ای ما الحزم لامره
وفی حدیث آخر ولاحق ای ولاحظ فی الاسلام
لمن ترک الصلوة وفی حدیث آخر لیس للنسا
ان یحققن الطریق ای یرکبنه -
الدّقّ - کوفتن -
الزّقّ - چینه دادن مرغ بچه را بمنقار -
السّقّ - سرگین انداختن کنجشک -
الشّقّ - شکافتن ودریدن و تفریق کردن
جماعت وفی الحدیث من شق عصا المسلمین
وہمین باز ماندن چشم -
والشّقّ والشقوقُ - دندان شتر برآمدن
والشّقّ والمشقّةُ - دشوار آمدن و
دشوار نهادن بر کسے -
العقّ - شکافتن وتیر سوی آسمان انداختن

وگوسپند کشتن از بهر فرزند در روز هفتم و موی سر باز کردن۔

العقوق والعقوقة۔ نافرمانبرداری کردن کسی را که حق او بر تو واجب باشد و فی الحدیث ذوقت عقت کم قرینه ای جلت دالاجود اعقت

البکّ۔ گردن شکستن وانبوهی کردن۔

الحکّ۔ خاریدن وخلیدن چیزے در دل۔

الدکّ۔ کوفتن چیزے تا بزمین برابر گردد وبرانباشتن چاه ودک الرجل اذا دکته الحمی و نشاطے کنشتگی کرا الترکه وبستعمل

باکردن بستن وگناه برگردن کسے کردن و چیزے بر چیزے افگندن وسک الشیء

اے رق وضعف۔

السّکّ۔ بشیره بر در زدن وگوش از بن برکندن وتنگ شدن نا کنا۔

الشّکّ۔ بگمان افتادن ولنگیدن شتر لنگیدنی سهل وبه نیزه بهم باز دوختن۔

الصّکّ۔ زدن وچک کردن وصککت الباب اے اطبقته۔

الفکّ۔ باز داشتن وحدیث را از دیگر باره دو جوان وگرم شدن روز وبتاز یانه زدن وعکته الحمی اے اثقته واثعته۔

الفکّ والفکاکة۔ بالفتح آزاد کردن بنده والفکّ بند از جاے بیا وردن ویا برنجن شکستن وگرو باز ستدن و واروو هیین کودک کردن وفک الشیخ

بالکبر فکا اے فرج لحتیه من الهرم التركيب يدل على انفراج وتفتح۔

ل

اللّکّ۔ زدن۔

المکّ۔ مکیدن۔

الهکّ۔ رسیده شدن چاه وشمشیر زدن

ن

البلّ۔ تر کردن پیوستن جسم وقولهم بلک الله بابن اے رزقک الله ولد۔

الثلّ۔ ریختن وبیرون افگندن وفی الحدیث فتله فے یده اے رفعه الیه۔

الثلّ۔ خاک در چاه ریختن وریختن سیم و تباه کردن نظام کار وفرو افگندن خانه والثلّ والثلل۔ هلاک کردن۔

الجلّ۔ پشک چیدن الجلول۔ فرو گذاشتن خان ومان وبجاے دیگر شدن۔

الحلّ۔ واکشادن والحلّ والحلول والحلّ۔ فرود آمدن یقال حللت الی قوم وحللت بهم بمعنے۔

الخلّ۔ استوار کردن بخلال وخاص کردن درخواندن ودرویش شدن وزبان شتربچه شگافتن تا شیر نخواند خورد۔

وَالْغُلُولُ - نزار شدن -
٩ اَلْأَلُّ لَالَةٌ وَالْأَلُّ لَالَةٌ اَلْأَلُّ لُولَةٌ -
راد نمودن و بالفتح اعلی -
اَلسَّلُّ - کشیدن شمشیر و جز آن -
اَلشَّلُّ وَالشَّلَلُ - بر افتادن و شَلَّ الثَّوبَ اذا خاطه خياطةً متباعدةً خفيفةً شَلَّتْهُم الضالة -
اصابتهم الداهية -
اَلطَّلُّ - باطل شدن خون عن ابی عبيدة والكسائی و باطل کردن آن و طُلَّتِ الارض فهی مطلولةٌ ای اصابها الطّلُّ و طَلَّتِ السماء طَلًّا فهی طَالَّةٌ و فی الحديث انّ شارب تطلّها طلّ عريمه اذ امطله و قيل يسعی فی بطلان حقها من اخذ الدم المطلول -
اَلْعَلُّ - دیگر باره شراب دادن و خوردن و الغابر يَعُلُّ و يَعِلُّ و پیاپی زدن -
اَلْعِلَّةُ - بیمار شدن علّ المريض فهو عليلٌ ای معلولٌ -
اَلْغَلُّ - دست با گردن بستن و در آوردن شمن و در آمدن و رفتن آب میان درختان
اَلْغَلَلُ - تشنه شدن والماضی غَلَّ
اَلْغُلُولُ وَالْغَلُّ - چیزی از غنیمت بدزدیدن
اَلْفَلُّ - هزیمت کردن و رخنه کردن -
اَلْمَلُّ - خمیر در سر آتش کردن و جامه

یکدیگر کردن و شتافتن -
اَلثَّمُّ - گرد کردن چیزی یا اصلاح آوردن
اَلْجُمُومُ - بسیار شدن مال و جز آن گرد آمدن
آب بسیار آن کشیدن -
اَلْجَمُّ وَالْجَمَامُ - آسوده شدن ستور والماضی منه فَعَلَ و فَعِلَ و فَعُلَ و الغابر من الجموم و الجمام يَفْعُلُ و يَفْعِلُ
اَلْجَمُّ - پر کردن پیمانه و جَمَّ قدوم فلانٍ جُمُومًا ای دنا و حان
اَلْحَمُّ - گداختن و پیه و قصد کردن و گرم کردن آب و قضا کردن والماضی من هذا فُعِلَ و حُمَّ الرجل من الحمّى
اَلْخَمُّ - پاک کردن چاه و منه قلبٌ مخمومٌ ای نقیٌّ و هو فی الحديث و فارو فتن خانه -
اَلدَّمُّ - طلا کردن بهر او نیک بود المدموم الاحمر و الممتلی شحما ايضا -
اَلذَّمُّ - نکوهیدن -
اَلرَّمُّ وَالْمَرَمَّةُ - صلاح آوردن خلل و الغابر يفعُل و يفعِل
اَلرَّمُّ - خوردن و هو فی الحديث -
اَلزَّمُّ - مهار کردن شتر و نعلین و تکبر کردن و فرا پیش شدن يُقَالُ اَخَذَ الذِّئْبُ سَخْلَةً فَذَهَبَ بِهَا زَامًّا رأسه ای رافعًا -
اَلسَّمُّ - زهر دادن و زهر در طعام کردن و نیک کردن میان قوم و شیشه و جز آن

استوار کردن و قصد کردن و غور کاری معلوم کردن و ثَمَّت النعمۃ ای حصّت وثمّم یومنا من السموم والسموم باد یا باد سموم گردیدن

اَلشَّمُّ وَالشَّمِیْمُ وَالتَّشَمُّمُ ـ ابوئیدن والغابر یفعَل ویفعُل ـ

اَلصَّمُّ ـ سر شیشہ استوار کردن و بستن و عصا زدن و صَمَّ صَدَاہُ اے ہلک ـ

اَلضَّمُّ ـ فراہم آوردن ـ

اَلطَّمُّ ـ بموی بر بیدن وانباشتن و یفعل انّہ من ہذا و کل شیٔ کثر حتی علا وغلب فیل طَمَّ

اَلطُّمُوْمُ ـ موی مرغول کردن ـ

اَلعُمُوْمُ ـ ہمہ را فرا رسیدن اَلعُمُوْمَۃُ عم گشتن ـ

اَلغَمُّ ـ فرا پوشیدن و غمگین گردانیدن و بغلامہ بر بستن چہار پای تا ناپیدا شدن ماہ والمصدر من ہذا الغُمّی والغِمّی ایضاً والماضی غُمَّ الہلال و پوشیدہ شدن خبر والماضی فعَل وفعِل و غَمَّ یومنا اذا کان یاخذ بالنفس من شدۃ الحر فہو یوم غَمٌّ ولیلۃ غُمّی ایضاً مصدر و بمعنے بکمای غورے

اَلقَمُّ ـ غار و فتن خانہ و خوردن مردم و گوسپند

اَلکَمُّ ـ نہفتن بر سر چیزے نہادن و کمّت النخلۃ ای اخرجت اکمامہا ـ

اَللَّمُّ ـ گرد کردن و اصلاح آوردن و رجل ملموم ای بہ لمم ای جنون ـ

اَلنَّمُّ وَالنَّمِیْمُ وَالنَّمِیْمَۃُ ـ سخن چینی کردن والغابر یفعُل ویفعِل ـ

اَلہَمُّ ـ خواستن و قصد کردن و یتعدیان بالباء و گدازانیدن و خوابانیدن کودک بنوازیدن واندوہگین کردن ـ

اَلجُنُوْنُ وَالجَنَانُ ـ در آمدن شب یعدی بعلی و ہو الاختیار و بنفسہ ایضاً ـ

اَلجَنُّ ـ دفن کردن و ماضیہما جَنَّ بالفتح

اَلجِنُّ وَالجُنُوْنُ ـ دیوانہ شدن والجنون نیک بالیدن گیاہ و بسیار بانگ کردن مگس والماضی من ہذا الثلثۃ جُنَّ بالضم اَلجَنُّ برگشتن و یعدی بعن ـ

اَلسَّنُّ ـ دندان بشناسیدن و نیزہ بخو لیشتن فرو گذاشتن و تیز کردن و ریختن آب بر فوق نیک چرانیدن و نیک راندن شتر و از جاے بگردانیدن و نہادی نہادن و منہ الحدیث سَنَّ لکم معاذ و صورت کردن و سُنَّ الماء فہو مسنون ای تغیر و منہ الحمار المسنون و المسنون الملمس فی قول الشاعر فی مرمر مسنون و رجل مسنون الوجہ اذا کان فی وجہہ و انفہ طول

اَلشَّنُّ ـ ریختن بعنف و غارت کردن ـ

الظن - گمان بردن ومتهم کردن وقد یوضع موضع العلم
العنّ - بازداشتن اسپ بعنان وعننت الکتاب
لکذا ای عرضته له وصرفته الیه العنن
والعنون - فراپیش آمدن والنا بہ یفعِل ویفعُل
الغنّ - راندن -
الکنّ - پوشیدن یقال کننت الشی واکننته فی الکن - وفی النفس
والباب یدل علی ستر وصون -
المنّ نعمت دادن ویعدی بعلی وبریدن
وقوت بریدن - والمنّ والمنّة منت
برنهادن ویعدی بعلی وفی الحدیث ما احدٌ
امنّ علینا من ابن ابی قحافة ای اجود بذات ید

ومن الاجوف

التوب والتوبة والمتاب والمتوبة
بازگشتن ازگناه والتوبة - توبه دادن و
یعدی بعلی لانها فی معنی التفضل قال الله تعالی
ثم تاب علیهم لیتوبوا -
الثوب - گرد آمدن آب درحوض وپرشدن
ومردم درجای - الثوب والمثاب -
والمثابة والثوبان - بازگشتن
الجوب - بریدن وسوراخ کردن وقطع کردن مسافت
الحوب والحوب والحوبة والحاب
والحیابة - گناه کردن - الفاعل حائب
الحوب - درویش شدن -

الذوب والذوبان - گداخته شدن و
واجب شدن حق والذوب - سخت شدن
گرمای آفتاب -
الروب - سست شدن یقال راب الرجل اذا خلط وتحیر
الشوب والشوب - آمیختن ومنه قرأ
شیبان النحوی لشوبا من حمیم بالضم والنعت
مشوب وجاء مشیب ایضا
الصیب - راست شدن تیر
الصوب - از بالا درنشیب آمدن وباران باریدن
القوب شگافتن ویستعمل فی البیضة وگوے
وگرو بین فرو بردن -
النوب والمناب - بجای کسے ایستادن
والنوب کسی را کارے رسیدن -
الحوت والحوت والحوتان پرواز کردن مرغ برچیزی
الحوت - فرود آمدن مرغ برصید خویش و
وعده خلاف کردن وبزار برآمدن -
الصوت - بانگ کردن -
الفوت - ازدست بشدن -
القوت والقیاتة - طعام وعلف دادن بقدر حاجت
اللوت - بازداشتن وبگردانیدن -
الموت والمیتة والممات والموات
بالضم والفتح مردن وفعل یفعل لغة فیه وفیه
لغة ثالثة وهی فعِل یفعَل وهذه شاذة وحکی

سیبویه ارض ثمیت علیها وقیاسه ممو علیها
البوث - وا پژو هیدن -
الدوث - سرگین افگندن ستور -
اللوث - عمامه در سر بستن و آلوده کردن
و پناه با کسے دادن ولاث الرجل ای دار
والنعت لاث ولائث ومنه الحدیث لاث
به الناس ای احاطوا به وفی حدیث آخر فلاث
لوثا فی کلام ای تکلم بکلام مطوی غیر مشروح
والترکیب یدل علی الالتواء والاسترخاء
الموث والموثان - اندر آب اعشتن -
البوجه سیجی یقال اجتهم البائجة ای اصابتهم الداهیة
الحوجه - حاجتمند شدن ویتعدی بالی -
الدواجه - روا شدن آخریان -
الصوجه - چسپیدن تیر از نشانه -
العوجه ایستادن بجاے ویتعدے بالباء
و ایستادن والعوجه والمعاجه عطف
راس البعیر بالزمام -
الغوجه - بدو در آوردن -
الموجه - کوهه زدن آب بهم در شدن مردمان
البوجه والبوجه والبواجه - پدید آمدن از
ویعدی بالباء -
الجوجه - از بن بر کندن چیزی ومنه الجائحة
الدوحه - السیر العنیف فداحت الشجرة تدوح

عظمت فهی دائحة وفدوائح -
الروحه والروحان - جنبیدن باد -
الرواحه - شبانگاه کردن و رفتن در آن وقت
ویقال رحت القوم وانیتهم -
الصوحه - شگافتن -
الفوحه والفوحان والفوحه - بخوش دمیدن
اللوحه - تابیدن و رنگ بگردانیدن پدید آمدن
ستاره واللوحه واللواحه - تشنه شدن
النوحه والنیاحه - نوحه کردن ومنه النیاحة -
البوخه - ماندن و سست شدن گرما و آتش
و خشم و تب -
الشوخه - پاے مانند آن بچیزی نرم فرو شدن بالتاء والثاء
الخوخه - کندن سیل کناره رود را -
الدوخه - خوار شدن والفعل فیه لغة ومصدر داخ البلاد
ای قهرها واستولی علی اهلها -
السوخه - اطراف جانوران در زمین فرو رفتن -
الفوخه والفیخه - باد بیرون رفتن از مردم یقال فاخت
منه ریح طیبة ای تضوعت تفوح فوخا وتفیخ
فیخا ایضا وقال ابو زید فاخت الریح تفوخ
اذا کان لها صوت فاما الفوح بالحاء
فمن الریح تجدها الا من الصوت -
الجوده - سخاوت کردن و گرسنه شدن -
الجوده - نیک باریدن باران ۲ الجودة

نیک رو شدن اسپ۔

الجَوْدَةُ والجُودَةُ۔ ایضاً نیک شدن الجُوَادُ تشنہ شدن والماضی منہ جید الجوع وجُود جان بدادن۔

الذَّوْدُ والذِّيَادَةُ۔ راندن۔

الرَّوْدُ والرِّيَادُ۔ جستن آب وگیاہ وآمد وشد کردن الرَّوْدَانُ۔ زن در سرای ہمسایگان بسیار شدن۔

السُّوْدَدُ والسِّيَادَةُ والسَّيْدُوْدَةُ مہتر شدن وبہ شعود غلبہ کردن بسیاہی یا بمہتری

العَوْدُ والعَوْدَةُ والمَعَادُ۔ باز گشتن۔

العِيَادَةُ۔ بیمار پرسیدن وحکی رجل یعود من مرضہ وعاد الرجل کذا اسے اعتادہ وفی الحدیث عادلہا ای صار وفی حدیث آخر ولیعودن تطرانا واحدثہ فتانا۔

الغَوْدُ۔ بمردن ویفعل لغۃ فیہ۔

القَوْدُ والقِيَادَةُ والمَقَادَةُ والقَيْدُوْدَةُ کشیدن وحکی فرس قئود واجاز ابو عباء اتمام المفعول من الواو فی ہذا الباب کلہ والقیاس والسماع یابیانہ۔

الهَوْدُ والهِيَادَةُ۔ توبہ کردن جہود شدن الهَوْدُ۔ السوق السریع۔

العَوْذُ والعِيَاذُ والمَعَاذُ والمَعَاذَةُ والعَوْذُ واللِّيَاذُ پناہ بردن بکسے۔

د البَوْرُ۔ از مودن ومصدر بُرتُ النَّاقَةَ علی الفحل ای اختبرتہا وہو ان تعرضہا علی الفحل لتنظر الاقح ہی ام لا لانہا اذا کانت لاقحا بالت فی وجہ الفحل ویقال ایضا بار الفحل الناقۃ اذا تشممہا لیعرف لقاحہا من حیالہا

البَوَارُ۔ ہلاک شدن وکاسد شدن۔

الثَّوْرُ والثَّوَرَانُ۔ انگیختہ شدن گرد وفتنہ وخشم وجوشیدن ودمیدن سرخک وخاستن موئے کسے از بہر زخم۔

الجَوْرُ۔ از راہ بگشتن ویعدی بعن وستم کردن ویعدے بعلی۔

الحَوْرُ والحُؤُوْرُ والحُؤُوْدُ۔ باز گشتن والحَوْرُ باز کردن عمامہ وحیران شدن وکاستہ شدن

الخَوْرُ والخُؤُوْرَةُ۔ سست شدن الخُوَارُ بانگ کردن گاؤ والخور اصابۃ الخوران بالطعنۃ

الدَّوْرُ والدَّوَرَانُ۔ بگشتن ودیر بالرجل من دوار الراس۔

الزَّوْرُ والمَزَارُ والزِّيَارَةُ والزُّوَارَةُ بالضم زیارت کردن۔

السُّؤُوْرُ۔ مصدر سار الیہ الاسد وغیرہ ای وثب وغیرہ السُّؤُوْرُ۔ بدیوار بر شدن والباب یدل علی العلو والارتفاع۔

الشوس - انگبین رفتن وعرضه کردن ستور
بر خریدار ونیکو فربه شدن اسپ -
الطوس - مصدر قولک لا اطوره ای لا اقربه -
العور - یک چشم شدن تعاور وتعوّر
وتعیّره ای اخذه وذهب به -
الغوث - نفع رسانیدن ودیت دادن و
خوار بار آوردن والغابر من الجمیع یفعل یفعل آب
بزمین فرو رفتن وفرو شدن چشم بمغاک -
الغور والغؤور - آب را زمین فرو خوردن
وچشم بکو فرو شدن وفعل یفعل لغة فی ہذا -
الغیار - فرو شدن آفتاب واخیر بدان ماند
الفور والفوران - جوشیدن دیگ
وخشم وآب چشمه وجز آن -
الکور - عمامه در سر بستن -
المور - گردیدن ورفتن خون -
النور - روشن شدن النور والنوار
رمانیدن - النوار - خرج علی النقه وقیاسه
النیار لانه مصدر نعل النور والنوار رمانیدن
الہوس والہووس - سپید شدن والفت
باده بانرو ہرۃ بالشیء متعدی اتہمتہ به
الجوز والمجاز والجؤز - گذشتن والجواز
روا بودن الجوز - نرم راندن ستور -
الحوز والحیازۃ - گرد کردن -

الدوز - آزمودن -
الصوص - خاییدن -
الفوز والتفیؤ - پیروزی یافتن
وپیوسته بالباء وہلاک شدن -
البوس - بوس دادن -
الجوس - در میان گشتن برای غارت
الجوسان بشب گشتن -
الحوس الذئب یحوس لفقرسا کے یتخللہا
ولفرقها وفی الحدیث فحاسوا العدو ضربا
بالعوالنکایة بہم والترکیب یدل علی
مخالطة الشیء ووطئه -
الخوس - غلبه کردن بیدی بالباء والغابر یفعل ویفعل
الدوس والدیاس والدیاسة - خرمن کوفتن
والدوس - روشن کردن شمشیر وجز آن بپای
بجستن ومنه المداس -
السیس والسیاسة - نگاه داشتن -
الطوس - بپوشانیدن -
العوس والعوسان والعوس والعیاسة
سیاسة المال -
القوس - القیاس والقیس قیاس کردن
الکوس - بیفگندن کسی رفتن اشتر وحال بے
کردن بر سه پای وسر زیر پای کردن -
اللوس - چشیدن وراندن اشتر -

الہوش - کوفتن و بشب گشتن و نیک خوردن شتران
الحوش - گرد کردن صید بر صیاد تا بگیرد
و گرد کردن چیزے و راندن آن -
الخوش - بر تہیگاہ زدن -
النوش - فرا گرفتن و فی الحدیث ناشت بہ ای تعلقت
الہوش - سخت جنبانیدن -
البوص - درگذشتن و از پیش شدن و فی الحدیث
فباص منہ ای استتر بہ ہرب -
الحوص والحیاصۃ - دوختن -
الشوص - شستن و پاک کردن -
الغوص والغیاصۃ - آب فرو شدن و یقال
بغی و غاص علی الامر ای علمہ و الہاجم علی الشی غائص
الموص - بشستن -
النوص والمناص - بگریختن -
الحوض - حوض کردن -
الخوض والخیاض - در آب شدن و الخوض
شراب شوریدن و در کارے شدن و خ کردن
خاضہ بالسیف ای حرک سیفہ فی المضروب
الریاضۃ والریاض - رام کردن ستور -
العوض - بدل دادن و بدل شدن -
النوض - الذہاب فی البلاد -
الحوط والحیطۃ والحیاطۃ - نگاہ داشتن
و یقال حاطہم قصاہم یقصی ہم ای کان منہم

فی قاصیتہم -
الشوط - تاختن یا نہ زدن و آمیختن -
الغیاط والغوط والعوط - از اندازہ شدن شتر و گوسپند
الغوط - فرو شدن در چیزے و غاط فی الشی یغوط غوطا
و یغیط غیطا ای دخل فیہ قلبت الواو اصح لقولہم تغوط -
اللوط - بادوسیدن دوستی بدل و حوض را
گل کردن اللواطۃ - معروفۃ -
النوط والنیاط - چیزی و جائے در آویختن
و نیط الرجل ای اصابتہ نوطۃ و ہی ورم فی صدرہ
الجوظ - بخود و تکبر شدن و فی الحدیث اہل النار کل جعظری
جواظ قیل کثیر اللحم والمختال فی مشیتہ و قد جاظ یجوظ جوظا
و جوظانا و قیل الجموع المنوع و قیل القصیر
البطین کل قد قیل -
الفوظ والفواظ - مردن
البوع - بباز پیمودن و گام فراخ نہادن شتر و اسپ
الثوع - یصعد تحت السمن او اللبن اذا کسرتہ
بقطعۃ خبز فغد بہ -
الجوع والمجاعۃ - گرسنہ شدن -
الروع - انیدن شگفتی آوردن نیکوئی چیزی مردم را
الذوع - مہار شتر جنبانیدن تا نیک برود
الشوع - گذاشتہ شدن اشتر
الصوع - پراگندہ کردن -
الضوع - بوی خوش رسیدن جنبیدن و ہراسانیدن

اَلطَّوْعُ - فرمان برداری کردن ویفعل لغۃ عن ابن السکیت یقال طاع لہ المرتع ای اتسع
اَلقَوْعُ وَالقِیَاعُ - گشنی کردن کاع الکلب فی الرمل ای مشی علی کوعہ وذلک اذا اشتد الحر
اَللَّوْعُ - اندوہ ومصیبت وعشق دل را بسوختن
اَلنَّوْعُ - قیل ہو اتباع الجوع یقال ہو جائع نائع وقیل العطش النوع جنبیدن شاخ درخت
اَلھَوَاعُ وَالھَیْعُوعَۃُ - قی کردن -
اَلبَوْعُ - ہیجان الدم -
اَلرَّوْغُ وَالرَّوَغَانُ - روباہ بازی کردن وفی المثل کلکم اروغ من ثعلب والروغ پنہان سوی چیزے شدن -
اَلسَّوْغُ - روان بودن وبگلو فرو گذاشتن طعام وشراب وبآسانی بگلو فرو شدن آن -
اَلصَّوْغُ - زرگری کردن وآفریدن وربما قالوا فلان یصوغ الکذب وہو استعارۃ ومنہ الحدیث کذبۃ کذبہا الصواغون -
اَلجَوْفُ - جراحتی کردن کہ در اندرون شود -
اَلخَوْفُ - غلبہ کردن کسی وا ترسانیدن -
اَلدَّوْفُ - سودن وبوئیدن ومسافت الطریق من بعد او ہلاک شدن -
اَلسَّوْفُ - بوئیدن وبیاراستن فی الماضی من بہا شیئت علی بالمیم فاعلمہ -

اَلصَّوْفُ - کژ شدن تیر از نشانہ وصاف عنی شر فلان ای عدل وَالصَّوْفُ وَالصُّوُوفُ - بسیار پشم شدن گوسپند پس ازاندکی والنعت صائف وصاف کلابث ولاث واصوف وفعل یفعل لغۃ فیہ -
اَلطَّوْفُ وَالطَّوَافُ وَالطَّوَفَانُ وَالتَّطْوَافُ - گرد بر آمدن وَالطَّوْفُ - بقضای حاجت شدن
اَلقَوْفُ - از پے کسے فرا شدن -
اَلنَّوْفُ - دراز وبلند شدن -
اَلبَوْقُ وَالبُؤُوقُ - مصدر باقتہم البائقۃ ای اصابتہم الداہیۃ -
اَلتَّوْقُ وَالتَّوَقَانُ - آرزو خواستن -
اَلحَوْقُ - خانہ رُفتن -
اَلدَّوْقُ وَالدُّوُوقُ وَالدَّوَاقَۃُ - احمق شدن
اَلذَّوْقُ وَالذَّوَاقُ وَالمَذَاقُ وَالمَذَاقَۃُ - چشیدن وَالذَّوْقُ - آزمودن -
اَلرَّوْقُ - نیک آمدن وصافی شدن شراب
اَلسَّوْقُ وَالسِّیَاقُ وَالمَسَاقُ - راندن
اَلسِّیَاقُ - جان کندن اَلسَّوْقُ - بر ساق زدن وسقت الی امرأتی صداقہا -
اَلشَّوْقُ - آرزومند گردانیدن -
اَلطَّوْقُ - الطاقۃ -
اَلعَوْقُ - باز داشتن -

اَلفَوقُ - در گذشتن از کسے و فضائل اَلفُوقُ تیر شکستن اَلفُوَاقُ - ہچکی برسی افتادن
اَلفُؤُوقُ - جان کندن -
اَلمُوقُ - ارزان شدن آخریان اَلمُوقُ -
وَالمُوَاقُ - وَالمُؤُوقُ - احمق شدن -
اَلبَوكُ - گشنی کردن خر و فربہ شدن شتر و تشویر الماء یقال باكَ القَیْنَ یبوکہا بوکًا وہی جمع قناة الماء و منہ الحدیث انہم یا توا یبوکون حسے تبوك بقدح فلذلك سمیت تبوك ای یحرکو نہ فیصل التمہم لیخرج منہ الماء و فی الحدیث ثم یبوکہا
بین رکنیتہ ای یدور البندقۃ -
اَلحَوكُ وَالحِیَاكَۃُ - بافتن -
اَلدَّوكُ وَالمَدَاكُ - سودن و باتت القوم یدوکون دوکًا اے باتوا فی اختلاط و دوران
اَلشَّوكُ - خار و رستن شدن و خار در تن کسے کردن -
اَللَّوكُ - خائیدن -
اَلبَولُ - بول کردن -
اَلجَولُ وَالجَوَلَانُ وَالتَّجوَالُ - برگشتن و جلت ہذا من ہذا ای اخترتہ منہ -
اَلحَولُ وَالحُؤُولُ - سال گذشتن وَالحَولُ وَالحِوَالُ - از جای بجای شدن وَالحَولُ

جدائی افگندن و یکسالہ شدن و گشتن گوشہ آدمی از حال خویش و کمان جنبیدن و کذالک کل شیء متحرک سفے دور المحول - از عہد گشتن و بپشت ستور نشستن حالت الناقۃ حیالًا اذا اضربہا الفحل فلم تحمل و کذالك النخل
اَلحَولُ - نیکو تعہد کردن و یعدی بعلی و فی الحدیث لا تحول علیکم ای لا تکبر الحول التکبر
اَلدَّولُ وَالدَّولَۃُ دولت دادن و دالت الایام ای دارت و دال الثوب ای بلی -
اَلذَّوَالُ وَالذَّوِیلُ وَالذُّوَالُ - باشتن
اَلشَّولُ - بر داشتن ستور و شتر دنبال را و بید یا الباء و بر داشتہ شدن دنبال از جابرآمدن یک کفہ ترازو -
اَلصَّولُ وَالصَّولَۃُ وَالمَصَالَۃُ - حملہ کردن و صیل لہ کذا ای اتیح لہ -
اَلطَّولُ - دراز شدن الطول بدرازی و الفضل غلبہ کردن و با کسی فضل کردن ہذا
العَولُ - میل کردن و جور کردن و غلبہ کردن و الماضی منہ اعیل و منہ قولہم عیل صبری و بزرگ شدن کار و بسیار عیال شدن و ہذا عن الکسائی والجوہری و قال العولُ عول الفریضۃ و قد عالت ای ارتفعت و ہو ان تزید سہامًا فتدخل النقصان علی اہل الفرائض

وقیل ہو ماخوذ من العول الذی ہو المیل
العیالة والعول والعوول - کسے را
درعیال خویش داشتن -
الغول - ہلاک کردن وناگاہ فراگرفتن
القول والقولة والقیل والقال و
المقال والتقوال - گفتن و القول قد یراد
بہ النطق والکلام کقول الراجز امتلأ
الحوض وقال قطنی مهلا رویدا قد ملأت
بطنی وفی القرآن انما یقول له کن فیکون
ای یکونه فیکون وہذا مذہب جماعة من النحویین
وفی حدیث تعطفت بالعز وقال بہ ای اشتمل
بالعز وغلب بہ وفی حدیث آخر وان قال
لغیرہ ای حکم واصلها من القیل وہو الملک
ینفذ قوله ای حکمہ وفی الحدیث انقوله مرائیا
یراد انظنہ وفی حدیث آخر البر تقولون
بہن ای تظنون وترون -
الکول والکؤول - بسیار مال شدن
والفابر یفعل ویفعل -
النول - عطا دادن یقال نلت له بالعطیة
ونلته العطیة ومنه ما نولک ان تفعل کذا
ای ماینبغی لک وتلخیصہ ای لاینبغی ان یکون
ما تعطیناہ من نوالک فی الحدیث قد نال
الرحیل یرید حان الرحیل ومنه حدیث

الحسن مانال لہم ان یفقہوا ای الم یان لہم
الہول - ترسانیدن -
و الحوم والحومان - گرد چیزی گردیدن
الدوم والدوام والدیمومة - ہمیشہ بودن
والغابر یفعل ویفعل وفعل یفعل لغة فیہی شاذة
ودام الشیٔ ای سکن ومنه الحدیث فی
الماء الدائم ای الساکن -
الروم والرام - جستن واما الروم فی الحرکة
فصوت ضعیف کانک تروم الحرکة ولا تتمها
السوم - نرد بگذشتن چرا کردن وخواری
ورنج چشانیدن وبہا کردن -
الصوم والصیام - روزہ داشتن -
والصوم - روز بہ نیمہ رسیدن حدیث کردن
شتر مرغ وآرامیدن باد وایستادن ستور
بی علف ومرد بیکار -
العوم - آشنا کردن در آب -
القیام - برخاستن وافزودن آب ورواشدن
بازار وکساد شدن آن وایستادن ستور
ازماندگی وبسر بردن کار ودیدے بالمباء
وہذا فی الحدیث ان لا اخر الا قائما ای
متمسکا بدینی وقیل الا ثابتا علی الاسلام
الکوم - گشتی کردن اسپ -
اللوم واللومة واللائمة والملام والملامة

تکوسیدن والنعت ملوم وچاه لیم ایضاً۔
اللوم سرسام یافتن یقال لیم الرجل فهو ملوم ای برسم
النوم غلبه کردن کسی را بخواب۔
البوص افزون آمدن از کسی در فضل
والبوص البعد۔
الخون والخیانة والمخانة والخائنة
خیانت کردن ویتعدی الی المفعولین بنفسه وبفی
الدون خسیس شدن۔
الزون آراستن۔
الصون والصیان والصیانة نگاهداشتن
والمفعول مصون ومصوون ولا یقال مصان
وصان الفرس اذا قام علی طرف حافره من وجی او حفا
العون والعون کدبانو شدن۔
الکون پایندانی کردن ویتعدی بعلی والکون
والکینونة بودن واصل کینونة کیونونة
فیعلولة قلبت الواو التی بعد الیاء یاء وادغمت
الساکنة فی المتحرکة فصارت کینونة ثم خففت
والزمت التخفیف خلاف باب سید ومیت
لان هذا اثقل من ذلک فصارت کینونة
علی فعلولة والی هذا القول ذهب ابن جنی
حیث قال حذفت عینها وصارت یاء فیعلولة
عوضاً منها وکذلک القول فیما کان علی هذا الوزن من هذا الباب
العون مونت کسی بکشیدن۔

الهون والهوان خوار شدن والهون آسان شدن وتعدی بعلی
البوح دعاسی بکردن ویقال ما بحت له ای ما فطنت له
الجهه - بناخوشی پیش کسی آمدن یقال جاهه بالکره
جهه باب جبهه۔
الشوه - زشت شدن۔
العوه آفت رسیدن یقال عیه الرجل آفت رسید وی را
وعیه الزرع آفت رسید کشت را وحکی احمد بن یحیی ثعلب
ارض معیهة من العاهة وقیاسه معوهة لقولهم اعوه۔
الفوه سخن گفتن ویتعدی بالباء۔
الموه والموهة پدید آمدن آب چاه وبسیار
شدن آن والماء یفعل ویفعل ودآب در آمدن
در کشتی والموه کسی را آب دادن یمیه لغة
النوه بزرگوار شدن وبزرگ شدن نبات

ومن الناقص

الجباوة گرد کردن خراج وآب۔
الحبو خیزیدن کودک وتیر تا بر نشانه آید
وبلند شدن ریگ وحبوت للخمسین ای
دنوت لها وفلان یحبو ما حوله ای یحمیه ویمنعه
الحبوة والحباء عطا دادن ویتعدی الی
المفعول الثانی بالباء وبنفسه۔
الحدو فرونشستن زبانه آتش۔
الربو افزون شدن وبالا رفتن وبر بالا شدن
ودم بر افتادن وبر بالیدن در میان قومی

و فعل لغة فی هذا -
الصُّبُوُّ - آدبار و صبا گردیدن الصَّبْوَة
والصِّبْیُ والصُّبُوُّ المیل الی الجهل و الفتوّة
الضَّبْوُ بگردانیدن آتش چیزی را -
الطَّبْوُ خواندن و یطبی لغة
القَبْوُ گرد کردن و بر فع کردن حرکت
و هذا عن اهل المدینة و فی الحدیث تجوا فقبوا
من تحوت النباو ای رفعته -
الکَبْوُ و الکُبُوُّ بر روی افتادن و الکَبْوُ
آتش از آتش زنه و خوی از اسپ بیرون
نا آمدن و آب از کوزه و ماندآن ریختن و
کبت النار اذا غطاها الرماد و الجمر تحته -
النَّبْوُ و الیس رستن شمشیر و چشم از چیزی
و بجای قرار نا گرفتن نبا الشیء عنی ای تجافی و نبا
الهَبْوُ گرد بر خاستن و فرو بردن آتش -
الهُتُوُّ بیک دویدن و باز فرو دیدن الظلیم
الدَّلْوُ - قوی کردن و سست کردن
و هذا من الاضداد و دلو برق کشیدن از چاه
و اشارت کردن بسیر و الثالث و الرابع
لیعدیان بالباء -
الشَّتْوُ زمستان بجای ایستادن و روزگار قحط شدن
العَتْوُ و العُتُوُّ سیر بانی کردن العتی
بغایت پیری رسیدن و منه قراة ابن مسعود
عتیا بفتح العین -
الفَتْوُ و الفُتُوُّ خدمت کردن -
الکَتْوُ گام خرد نهادن -
المَتْوُ کشیدن -
الجَثْوُ و الجُثِیُّ بزانو نشستن یعدی بعلی
الحَثْوُ خاک پاشیدن و اندک دادن عطا
العَثْوُ فساد کردن
الغَثْوُ بردن سیل جلادت و خوشی چراگاه را یقال غثا السیل المرتع غثوا
و غثوا و غثا غثاء اذا رجع بعضه الی البعض و اذهب حلاوته
النَّثْوُ آشکارا کردن خبر
الجَحْوُ ایستادن بجای و بخیلی کردن بچیزی و من هذا سمی الرجل جحوة
و یعدیان بالباء و غلبه کردن کسی را بسیر و از جحو خبرا ای اظن
الدَّجْوُ تاریک شدن شب قال الاصمعی دجا
اللیل انما هو الیس کل شیء و لیس هو من الظلمة
قال و منه قولهم دجا الاسلام ای قوی و الیس کل شیء
الرَّجْوُ و الرَّجَاءُ و الرَّجَاوَةُ - امید داشتن
الرَّجْوُ و الرَّجَاءُ ترسیدن -
الزَّجَاءُ مصدر زجا الخراج اذا تیسر جبایته
السَّجْوُ آرامیدن شب و دریا و پلک چشم
الشَّجْوُ اندوهگین کردن -
اللَّحْوُ شیر دادن مادر بچه را -
النَّجْوُ زه کمان از دسته دور کردن -
النَّجْوُ و النَّجَاةُ و النَّجَاءُ رستن النجا شتافتن

واتبیش بشدن الجبّ بیرون آمدن
حدث و پوست از گوشت باز کردن بوئیدن
بوی دهن خواستن والنجو والنجوی راز گفتن
الهجو والهجاء والتهجاء نکوهیدن والهجو
والهجاء هجا کردن حرف
الهجی - الرمی و منه هجی اسم رجل غیر منصرف
لانه معدول عن جاح یقال حیا الله هجو یک
بی وجک
الدحو - واگسترانیدن و گوز در گو انداختن
ومنه الحدیث سئل عن الدحو بالحجارة یعنی
بالسبق بالحجارة و دحا الفرس ای یرمی
بیدیه رمیا لا یرفع سنبکه عن الارض کثیراً
الرحو - گردانیدن آسیا و گرد شدن داره
السحو - سحابها بستن و بهیل گل از زمین
فرا رانیدن و رندیدن کاغذ
الشحو - دهن باز کردن و باز شدن تتعدی و لا تتعدی
الصحو - از مستی باهوش آمدن و بشدن میغ
الضحو - پیدا آمدن و هویدا شدن و فی الحدیث
ضحا ظله ای مات و معنی ضحا اذا صار شمسا و اذا
صار ظل الانسان شمسا فقد بطل صاحبه
الطحو - الدحو و الذهاب فی الارض و طحا به قلبه
اذا ذهب به فی کل شیء
اللحو - پوست از چوب باز کردن

المحو - بستردن
النحو - آهنگ کردن و چشم سوی کسی آوردن
السحو - خاکستر و آتش از دیگدان بیرون کردن
تا بجای آتش فراخ شود و یفعل لغة فیه
السخاء والسخاوة - راد شدن
الصغو - و ازو میل کسی کردن تقول منه
صغوت الرجل بجنبه اسقطته
البدو - پدید آمدن البداوة - به بیابان شدن
البداوة - مقیم شدن البداء - رای
نو پدید آمدن و فی الحدیث ما عدا مما بدا قیل فیه
ما الذی ظهر لک من التخلف بعد ما ظهر لک
فی الطاعة و قیل ما صرفک عما کان بدا لک من
نصرتک و قیل ما بدا لک منی فصرفک عنی
الجدو - از کسی چیزی خواستن
الحدو والحداء - راندن اشتر بنغمه
الردو - کوزبانیدن و گام فراخ نهادن شتر
السدو - سر در رفتن نهادن و گام فراخ نهادن شتر
الشدو - سرود یا شعر گفتن یا کشیدن آواز
و چیزی از علم فرا گرفتن
العدو والعداء - دویدن - العدو
بگردانیدن و فا گذشتن از چیزی العدو
والعدو والعدوان والعداء - بیدادی کردن
و فی الحدیث لا عدوی ای ترعی العدوة ای اصل العدو

وهی الخلة وفی الحدیث ما عدا مما بدا وقد ذکرت معناه قبل ہذا

العدوّ والعدوان ۔ بامداد کردن و رفتن و رآنوقت

الغداء ۔ خوش بوی شدن طعام

الکدو ۔ دیر بر آمدن نبات زمین یقال کدت الارض کدوا اذا ابطأ نباتها

الندو ۔ گرد کردن قومی را در انجمن و بانجمن رفتن

٧٠ وجوانمردی کردن وجدا کردن شتر میان علف و آبگیر

البدو والبداء ۔ نابکار گفتن ویعدی ببلی

الجذو ۔ بر زانو نشستن چنانچه جذوا اشبهت قاتما

٧٥ الحذو ۔ نعلین برابر کردن باپای و جز آن و در برابر کسی نشستن و در برابر چیزی افتادن

وفی الحدیث فحذا بها وجوه المشرکین ای حثا القبضة من التراب وفی حدیث آخر فیحذون ای یقطعون الحذو سست شدن

الغذو والغذاء ۔ پروردن الغذو دویدن آب و خون و شتافتن و غذا البول ای انقطع

الهذو والهذاء ۔ بیهوده گفتن

البرو ۔ آفریدن

الثرو ۔ بسیار گردانیدن و بسیار شدن و به بسیاری غلبه کردن

الثرو ۔ وامیدن و وامیده شدن بشتا رفتن و بیفتادن و وعید کردن

السرو ۔ زره و جامه از کسی و یا از خویشتن باز کردن و انداده از کسی و ابردن و مهتر شدن

الصنو ۔ شاریدن خون از جراحت

العرو ۔ بنزدیک کسی آمدن و چیزی رسیدن و عری الرجل من العرواء العرو ۔ سر چشم بر چیزی زدن و شکستن و اشتن

الثرو ۔ در شهرها گردیدن

الکرو ۔ گومی باز بدن و انها نفتن حلقه کرد و الفرس خبطه بیدیه فی استقامة لا یقلبها نحو بطنه

الکرو ۔ بصار دن

٨٠ اللزو ۔ گردن کشی کردن و یعدی ببلی

الحزو ۔ تقدیر کردن و برداشتن سراب چیزی را و بمرغ فال گرفتن

الحزو ۔ نگاهداشتن و مقهور کردن

العزو ۔ بکسی باز خواندن ۔ العزو والمعزو بجنگ کسی شدن و اصل الغزو طلب الشئ

النزو والنزوان ۔ از زمین برجستن النزاء مصدر نزع الذکر علی الانثی یقال ذلک فی ذوات الحافر والظلف والسباع وقلبی ینزو الی کذا ای ینازع الیه

٨٥ المشمش ۔ آشامیدن

الدمش ۔ پنهان کردن و بنا بالیدن

الرشو ۔ صلح کردن و از کسی حدیث کردن

الرشو والمشی ۔ استوار کردن و چیزی

الرسو والرسو ۔ ایستادن کشتی و در دریا

العسوّ والعساء سخت وخشک شدن
العسيّ نهايت پيرى رسيدن العسوّ
درشت شدن دست از كار وزفت شدن نبات
وفعل لغة في هذا وعسى من افعال المقاربة
وفيه طمع واشفاق وهو غير متصرف ويقال
من هذا عسى بالكسر ايضا والفتح اجود والنعت
من هذا عسٍ يقال هو عسٍ بذلك -
الغسو تاريک شدن شب وفعل يفعل
لغة فيه وهي شاذة -
الفتو معروف -
القسو والقسوة والقساء والقساوة والقسيّ
سخت دل شدن القسيّ بمهر شدن سيم
الكشو والكشي ... شدن -
الحشو آگندن -
المشو خرما بريان آوردن -
الوشو والوشاية سعايت دادن -
العشو شام دادن وشام ...
كسى عراض كردن وعشا يعشو اذا ضعف
بصره وهما يعشى بين ... قوله تعالى
ومن يعش عن ذكر الرحمن العشو بنور پرتو
آتش شدن براى بردن ... البصر
وليعشى بالى وعشوه اى قصده ليلا هذا هو الاصل
ثم صار كل قاصد عاشيا -

الفشو آشكارا شدن خبر -
القشو پوست باز كردن -
الحصو المنع -
الشصوّ چشم پهن باز ماندن واذا ارتفعت
السحابة ويد الميت ورجلاه وقوائم القربة المملوءة
قيل شصا شصيّا -
العصو بصما زدن وبستن جراحت -
القصو كرانه شدن وگوش بريدن يقال
شاة قصواء وناقة قصواء ولا يقال جمل اقصى
وانما يقال مقصوّ ... القصوّ دور شدن
والنعت قاصٍ وقصيّ -
الاصو الانضمام ...
النصو موى پيشانى گرفتن وفي الحديث ...
تنصون ... اى تسرحون شعره -
الحضو آتش افروختن -
الرضو غلبه كردن بخشنودى -
الغضو تاريک شدن شب -
الفضو والفضاء فراخ شدن زمين
المضو گذشتن يقال مضوت على الامر ... گذشتن بكارى
النضو جامه وشمشير بركشيدن وقطع كردن
مسافت وزائل شدن خضاب بگذشتن تير
النضيّ سبقت كردن ستور بر ديگر ستوران
الحطو تحريك الشيء مزعزعا ومنه الحديث

فخطا أي خطوة -
الخطو - گام نهادن -
السّطو - بگرفتن بجهت وبدی یا البار وحمله بردن
بیدی یعلی وگام فراخ نهادن اسپ وسطو الراعی
علی الناقة اذا ادخل یده فی رحمها
لیخرج ما فیها من ماء الفحل لئلا تلقح الناقة -
السّطو - فرا گرفتن وغلبه کردن کسے را
بجوش کردن درکارے -
الغطو - تاریک شدن شب -
القطو - گام خورد نهادن از نشاط -
الحطو - نیک راندن ستور در سفر والترکیب
یدل علی بدی فی الشیء واشتداد وفی الحدیث قط
اے اشکت -
البطو - آگنده شدن گوشت الخطو
والکظو النظو وقیل البظو - اتباع
الحظو ولم یبنی الفعل منه -
البعو - جنایت کردن -
الکاعو - باز ایستادن -
الدّعاء والمدعاة - بدعوت خواندن
والدّعاء والدّعایة کالشکایة والدّعوی
خواندن یقال دعوت الله له بالخیر وعلیه بالشر
وصله وعائد وقیل فی قوله تعالی تدعوا من ادبر وتولی
ای تعذب من قولهم دعاه الله اے
عذبه وهذا قول المبرد وقد جاء دعوته زیدا
بمعنی سمیته وهو فی التعدی کالاختیار -
الشّکو - خروک شدن ومنه الشّکوة -
القعو والقعوّ - گشتی کردن اشتر -
الثّغو والثّغاء - بانگ کردن گوسپند
الرّغو والرّغاء - بانگ کردن شتر
الضّغو والضّغوّ - بچسپیدن انار بقتیل الفیل
الضّغو والضّغاء - بانگ کردن روباه وگربه
الطّغو والطّغوّ والطّغیان والطّغوان
والطّاغیة والطّغوی - از حد در گذشتن وفعل
یفعل وفعل یفعل لغتان فیه ووزن طاغوت
فلعوت واصله فعلوت وفی الحدیث درافنا
اے اذا اوّر -
اللّغو واللّاغیة - ناهموار گفتن -
لغاه - اے اتبعه -
الجفاء - جفا کردن وقرار ناگرفتن چیزے
برجای خویش وهذا الیدی لبعن -
الهفو - بازداشتن -
الخفو - بدرخشیدن برق ضعیف -
الدّقو - تمام کردن خسته -
الرّفو - رفو کردن وآرام دادن -
الشّقو - شکافتن در رفتن ودور بریدن -
الصّفاء - صافی شدن وصفوة القدر

اَلحَفُوُّ مصدر حَفَتِ الناقة بسیار شیر شدن
اَلعُفُوُّ والعُفُوُّ تمام شدن و دراز شدن
والعُفُوُّ بسیار شدن مال وغیره
اَلطَّفُوُّ والطُّفُوُّ بر سر آب آمدن چیزے
ومنہ الطبی الطافی وهو الذی اذا خفی علی الارض
وانتشر مرده –
ی اَلعُفُوُّ جرم انکے فراگذاشتن و بیدی العین
و بغیر و یکسی شدن با بیدا حسان تاپدید
کردن اثر و بسیار گردانیدن اَلعَفُوُّ
بسیار شدن ومنہ الحدیث وعفا الوبر
اَلعَفَاءُ ناپدید شدن اثر وعفوت لہ من
الحق اذا عرفت لہ ولاد اثرتہ بہ وعفوت
القدر اذا ترکت فی اسفلہا شیئا –
اَلغَفُوُّ خواب در فی الحدیث فغفوت غفوة ای نمت
نومة خفیفة والمعروف غفی وقلما یقال غفا
اَلقَفُوُّ والقُفُوُّ از پی فرا شدن والقفوُ
صحیح تہمت گفتن وطعام بہین فرادهان ادن
اَلهَفُوُّ بال جنبانیدن مرغ وگرسنہ شدن
اَلهَفْوَةُ الذلة والهفو والهفو صوت
وجزآن ہوا بر شدن –
ی اَلعُفُوُّ ورد شکم شدن یقال عُفی الرجل فهو مقفو
اصابہ وجع فی البطن اَلزَّفْوُ والزَّفَاءُ
والزَّفْیُ والزُّفیُّ والزَّقَاءُ بانگ کردن خروس

اَلشَّقْوُ غلبہ کردن کسے را بشقاوت –
اَلقَفْوُ قلب العوق لقی الرجل فهو مقفو اذا اصابہ
اللقوة رسیدن داء فی الوجہ –
اَلصَّقْوُ بر نیشیدن بالیدن و روشن کردن آئینہ
و دندان و شمشیر وغیره –
اَلنَّقْوُ مغز از استخوان بیرون کردن –
اَلذَّكَاءُ افروختہ شدن آتش –
اَلذَّكْوُ گناه بکسی نہادن و مصدر ذکوت
الشئ اصلحتہ و شددتہ ذکوت الحمل علی البعیر
شدا عقدتہ و فی الحدیث ارکوهین یعنی اخروهما
یقال رکاه یرکوه اذا اخره –
اَلزُّكُوُّ والزَّكَاءُ بالیدن کودک و
اَلزَّكَاءُ بالیدن کشت و زیادت شدن
و بصلاح آمدن و سزاوار بودن درخصب
ومنہ الامر لا یزکو بفلان ای لا یلیق بہ –
اَلشَّكْوُ والشِّكَايَةُ والشَّكَاءُ والشَّكَاةُ
والشَّكِيَّةُ گلہ کردن –
اَلعَكْوُ دنبال ستور بستن و فربہ و زفت شدن شتر
والترکیب یدل علی تجمع وغلظ –
اَلمَكْوُ والمُكَاءُ شخولیدن والمكاءُ مصدر
مکت استہ اذا کانت مفتوحة –
اَلبَلْوُ والبَلَاءُ الاختبار ویکون بالخیر والشر
وقولہ تعالی ونبلوا اخبارکم ای نکشف

ونظهر وجاز ان یوضع الابتلاء موضع الکشف
لان القصد بالابتلاء الکشف فجاز ان یفسر
بما یؤول الیه۔

التلاوة خواندن التلو والتلو
از پی فرا شدن والتلی فرا گذاشتن کسی
الجلاء بالفتح از خان ومان بیرون کردن
وبیرون شدن وروشن شدن الجلاء
والجلوة عروس جلوه کردن وجلاها
زوجها وصیفا ای اعطاها والجلاء زدودن
واندوه را بردن والجلاء والجلو چشم
روشن کردن بسرمه۔

الحلاوة شیرین شدن ویقال حلا بعینی
فی عینی یحلو حلاوة وقال الاصمعی حلی فی
عینی بالکسر وحلا فی فمی بالفتح الحلو والحلوان
کسی را چیزی دادن برسبیل که کرده باشد برسم
هدیه وحلوت المرأة وحلیت حلوا وحلیا اذا
جعلت لها حلیا۔

الخلو خالی شدن وبگذشتن الخلاوة
والخلاء خلوت کردن باکسی یقال خلا به
ومعه والیه بمعنی واحد وخلوت به ای سخرت به
الدلو دلو از چاه برکشیدن وجاء الدلو
بمعنی الادلاء فی الشعر آهسته راندن شتر
ودلوت بفلان الیک اذا استشفعت به الیه

السلو زائل شدن اندوه وعشق ویقال سلا
یسلو وسلی یسلی کلاهما بالفتح لغة فیه شاذة
الطلو بستن پای بچه چهارپایه کشتگل ارد
العلو گردنکشی کردن وبلند شدن قوسی
گشتن بکاری وبرزبر چیزی شدن و
غلبه کردن مرکسی را وعلاه بالسیف ای ضربه
والترکیب یدل علی السمو والارتفاع مع کثرة
الغلو از حد اندر گذشتن الغلاء گران
شدن نرخ الغلو تیر بهوا اندر انداختن
تا کدام دورتر شود۔

الفلو از شیر باز کردن وپروردن وشمشیر
بر سر زدن۔

القلو دو باختن وگندم وغیره بر تابه
بریان کردن وقلی الحمار الاتن ای طردها
وقلت الناقة براکبها قلوا اذا تقدمت به
٩ السمو بلند شدن السماوة حمله بردن
فحل بر ماده وقد سموا اذا خرجوا للصید
السطو بر آمدن دریا ورود وفی الحدیث
تسمو الی نحره مرة ای تخضع وتذل۔

العفو سقف پوشیدن وفی الحدیث اعفوها
ای استروها ویروی اکمموها ای ارفعوها ماخوذ
من الکمة وهی الرملة المشرفة۔

النمو النماء والنمی۔

الحنو والحنوّ - مهربانی کردن ویعدی بعلی
الحنو والحنایة - خم دادن الماضی حنوت
وحنیت ومصدره الحنی وحنت الشجرة
تحنو اذا اشتدت الحمل فهی حان ومیاحنا -
الدنو - نزدیک آمدن - الدناءة ناکس
وفرومایه شدن -
الرنو - بار پیوسته نگریستن ویعدی بالی -
الرناء - بانگ کردن -
السنو - آب کشیدن وآب دادن گاو وشتر زمین را
العنو - فروتنی نمودن وملیم بودن بجای
ودا سیری وپدید آمدن نبات ویفعل لغة فی
هذا عن الکسائی وعنوت الشیء اخرجته واظهرته
وعنت به امور نزلت -
الفنو والفنوة وانهادن مال وجزآن
المنو - آزمودن ومنیت لغة -
الدهو والدهاء والدهاءة والدهیة
داهی شدن ودهی یدهی دهیا لغة فیه -
الرهو - رفتن بنرمی وآرامیدن دریا
ومیان پای از هم باز نهادن -
الزهو - کبر نمودن والماضی منه فعل والامر
من هذا القبیل اعنی زهی الرجل وعنی بالامر ونتجت
الناقة وما اشبهها تفعل وحکی ابن درید زها
یزهو بهذا المعنی ومنه از پاه وسرخ وزرد شدن
غوره خرما ونزدیک آمدن زه گوسپند ووقت
الابل زهوا اذا سارت بعد الورد لیلة او اکثر
وزهوتها انا یتعدی ولا یتعدی -
السهو والسهو - غافل شدن -
الشهوة والشهو - آرزو بردن -
الطهو - پختن گوشت وپشدن در زمین
اللهو والملهی - بازی کردن ومنه البقرة
مهاتی بیاضها صافی شد -
النهو والنهو - من النهی -

ومن المهموز الصحیح

الأکل - گرد کردن شتر وراندن آن ویفعل
لغة ولشکر گرد کردن -
الأبود - رمیدن والنابر یفعل ویفعل
الأخذ والتأخاذ - فراگرفتن ویعدی بالبا
وبنفسه ویستعمل فی معان کثیرة منها ان یدل
علی العقاب کقوله تعالی فأخذناهم بالبأساء
وکذلک اخذ ربک وغیرهما ومنها ان یستعمل
للمقاربة کقولهم اخذ یقول کذا ومنها ان یتلقی
بما یتلقی به القسم کقوله تعالی واذ اخذ الله
میثاق الذین اوتوا الکتاب لتبیننه للناس
الأتو والأتاوة - روایت کردن -
الأجر - مزد دادن ویفعل لغة ومزدوری کردن
والأجر والأجور - استخوان بر کژی ادبستن

والغابر یفعِلُ ویفعَلُ۔
اَلْاَمْرُ۔ فرمان دادن ویعدی الی المفعول الثانی
بنفسہ وبالباء وحکمہ حکم الاختیار وبسیار کردن
اَلْاِمَارَةُ وَالْاُمْرَةُ۔ امیر شدن والماضی
فَعَلَ وفَعُلَ ومصدرہما اَلْاِمَارَةُ۔
اَلْاَبَاقُ۔ بگریختن۔
اَلْاُسُوْكُ۔ مقیم شدن وچریدن شتر درخت
اراک راو پیوستہ در شورہ بودن وبہ شدن
جراحت والغابر من ہذا بالضم لاغیر۔
اَلْاَلْكُ۔ لگام خائیدن۔
اَلْاُبُوْلُ۔ بسندہ کردن چہارپای بگیاہ از آب
اَلْاَجِيْلُ۔ شور انگیختن۔ اَلْاُجُوْلُ۔ التاخر
اَلْاُفُوْلُ۔ فرو شدن آفتاب وماہتاب وستارہ
والغابر من الْاُبَاقِ الی ہہنا یفعُلُ ویفعِلُ
سوی الْاَلْكِ والْاُجُوْلِ۔
اَلْاَكْلُ وَالْمَاْكَلُ۔ بخوردن۔
اَلْاَمَلُ وَالْاَمَلَةُ۔ امید داشتن۔
اَلْاَهْلُ۔ کدخدای شدن۔
اَلْاَبْنُ۔ متہم کردن وفی الحدیث لَاتُؤْبَنُ فیہ
الحرم ای لاتذکر القبیح کان یصان مجلسہ
عن رفث القول۔
اَلْاَجْنُ وَالْاُجُوْنُ وَالْاُسُوْنُ۔ بگشتن
آب از حال خویش والغابر من الاہل الی الْاُسُوْنِ
یفعُلُ ویفعِلُ والامر من الْاَخْذِ والْاَمْرِ والْاَكْلِ
خُذْ ومُرْ وكُلْ ویجوز اُفْعُلْ من الامر ایضاً یدل
علیہ قولہ تعالی وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وباقی الباب
علی القیاس وہو افعُلْ۔

ومن المہموز الفاء والمضاعف

اَلْاَبُّ وَالْاَبَابُ وَالْاَبَابَةُ۔ ساختن ورفتن
راو عزم کردن بران۔ وَالْاَبُّ۔ دست بشمشیر
زدن از بہر کشیدن۔
اَلْاَتُّ۔ غلبہ کردن بحجت۔
اَلْاَجُّ۔ دویدن شتر مرغ اَلْاَجِيْجُ۔ زبانہ زدن
آتش اَلْاُجُوْجُ۔ شور شدن آب اَلْاَجُّ۔
خفیدن شتر مرغ۔
اَلْاَدُّ۔ بنالیدن اشتر الی وطنہ وکسی بلای رسیدن
اَلْاَرُّ۔ جماع کردن وآتش افروختن۔
اَلْاَزُّ۔ بر جوشیدن دیگ اَلْاَزُّ اَلْاِغْرَاءُ
وَالتَّهْيِيْجُ۔ بہم در شدن ودرہم آوردن۔
اَلْاَسُّ۔ مصدر آسَّ الشاتُ ای زجرہا
وقال اِسَّ وآسَّ البناءَ اذا بناہ علی اساسٍ
اَلْاَشُّ۔ قیام البعض علی البعض للشر لا للخیر
اَلْاَصُّ۔ سخت شدن۔
اَلْاَضُّ۔ الالجاء الاضطرار والغابر یفعُلُ ویفعِلُ وشکستن
اَلْاَفُّ۔ اف کردن والغابر یفعُلُ یفعِلُ۔
اَلْاَلُّ۔ بجر بہ زدن وصافی شدن گونہ وشتافتن

الاَتامة والاَوم امامی کردن الاَوّه آهنگ کردن یقال اهته و یمته بالتخفیف و گشتن چنانکه بجای نگاه نرسد الاموهة باور گشتن۔

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاَوب والاَوبة والایبة والایاب و التآب بازگشتن والاَوب۔ فرو شدن آفتاب بدور آوردن و پیچ آوردن و مائل گشتن آفتاب بآخر روز۔

الاَوس والایاس عطا دادن والاقاس عوض دادن۔

الاَوف۔ آفت رسیدن والماضی لغل منه یقال زرع مؤوف و مأوف۔

الاَول۔ بازگشتن و ستبر شدن انگبین و نحوه وآل الرامی حلمه و ساسه وآل الامیر رعیته اولاً ایالاً ای ساسها و احسن سیاستها

الاَون۔ آهستگی و چیزی کردن و نرم رفتن

الاَوّه۔ آوه کردن۔

ومن الناقص المهموز الفاء

الاُبوة۔ پدر شدن الاَبو والاِباوة پروردن

الاَتو والاَتوة۔ آمدن والغابر یأتو والمعروف یأتی و هو متعد بنفسه نحو قال اتوک علی وادی النمل لا ادحر علی الاشراف الاَتو والاِتاوة خراج دادن الاَتاوة۔ بار دادن خرما درخت

الاَتاوة والاَتایة والاَتی۔ سخن چینی کردن و یعدی بالبار والغابر یفعل و یفعِل۔

الاُخاوة۔ برادر شدن۔

الاَذو والاَذی۔ فریفتن الغابر یفعُل و یفعِل

الاَسو والاَسی۔ دارو کردن جراحت و نیک کردن میان قوم۔

الاَلو۔ تقصیر کردن و توانستن و الو تقصیر آلو ای انتهاء

الاُسوة۔ پیرستار شدن الاَسی۔ گریه بانگ و ...

ومن الناقص المهموز العين

الدّأو۔ مثل الذرار۔

الشأو۔ غمگین کردن۔

ومن الاجوف المهموز اللام

البوء والبوءة۔ باز گشتن البواء۔ قرار دادن و همتا بودن در قصاص و یعدی الجمیع بالبار

السوء والسوءة والسوائیة والمساءة والمساعة والمسائیة۔ غمگین کردن و ساء الشیء اذا قبح و منه ساء مثلاً و سیء اذا قبح و منه سیئت وجوه الذین کفروا و سوءت به کلنا کما تجد بروم ...

الضوء والضوّ والضیاء۔ روشن شدن

طاء و یطوء على وزن قال یقول اسے جا ... و ذهب و طیء على فیعل منه و من اخذه من طوى المناسل فقد اخطأ۔

اَلصَّعَاءُ بانگ کردن گربه۔
اَلضُّوءُ وَالضَّوَاءُ بگرانی برخواستن۔
اَلنَّقُّ گران کردن وبیفتادن
اَلنَّهْيُ قصد بزرگی کردن وهو بعيرٍ آلى اثنتين

باب فعل يفعل بالكسر من السالم بفتح العين في الماضي وكسرها في المستقبل

اَلتَّرْبُ خاک برچیزے کردن۔
اَلثَّلْبُ نقص کردن۔
اَلجَذْبُ عیب کردن۔
اَلجَذْبُ کشیدن واسپ کره از شیر باز کردن وبیشتر ے از ماه بگذشتن۔
اَلجُلُوبُ وَالجَلْبُ پوست فرا آوردن جراحت والغابر يفعُلُ ويفعِلُ۔
اَلحَصْبُ سنگ انداختن۔
اَلحَصْبُ افروختن آتش۔
اَلحَصْبُ ہیزم جمع کردن ہیمه آوردن ویکی
اَلخَرْبُ شگافتن پوست با گوشت گزیدن
اَلخَشْبُ آمیختن وتیر خراشیدن اول بار ويقال خشبت الشعر اذا قلته كما يجيء ولم تتنوق فيه
اَلخَضْبُ سبز شدن درخت اَلخِضَابُ وَالخَضْبُ خضاب کردن۔
اَلشَّذْبُ پوست از درخت باز کردن۔
اَلشُّطُوبُ دور شدن وفي الحديث فشطب

ن اَلرَّبْحُ اے عدل۔
ع اَلضَّرَابُ شیر بہم دوشیدن وبول باز داشتن وضرب الصبيّ يضربُ اذا كان يمكث لونًا لا يحدث۔
ه اَلصَّلْبُ بردار کردن وتپ گرم شدن ويعدى بعلي
اَلضَّرْبُ وَالمَضْرَبُ وَالتَّضْرَابُ زدن
ع اَلضَّرْبُ وَالمَضْرَبُ۔ رفتن وَالضَّرْبُ پدید کردن ودست کسی ورمال وی فرو بستن ويعدى بعلى وضربت عنه اي تركته واسكت عنه ومنه افنضرب عنكم الذكر صفحًا وضربت الارض وضربت ايضًا فرد آمد بروی وفي قوله تعالى فضربنا على اذانهم اي منعناهم اي ليسمعوا الانّ النائم اذا سمع انتبه والمعنى انمناهم ومنعناهم السمع اَلضِّرَابُ کشتی کردن شتر اَلضَّرَبَانُ جستن جراحت وریش از درد
اَلعَشْبُ گشتی کردن وبمز دادن گوشتن
اَلعَصْبُ گرد آمدن شتر بر آب وفعل لغة فيه وخيو بر دہن خشک شدن ويعدى بالباء وبنفسه وسر وابستن وشاخہای درخت بہم باز بستن وبستن ران شتر تا شیر وہد دخایه گشتن تا بیفتد۔
اَلعَضْبُ بریدن وبعصا بزدن ودشنام دادن ويقال عضبه اضعفه۔

اَلْغَضَبُ۔ بستم بستدن ویعدی الی المفعول الثانی بعلی وبمن۔

اَلْغَلَبُ وَالْغَلَبُ اَلْغَلَبَةُ وَالْغُلُبَّةُ وَالْغُلُبّٰی غلبہ کردن

اَلْقَسِيْبُ۔ بانگ کردن آب۔

اَلْقَشْبُ۔ زہر دادن وفی الحدیث قشبنی ریحہا ای صار ریحہا کالسم فی انفی وزہر درطعام کردن وکسی را بہ بدی یاد کردن وفی حدیث عمر من قشبنا اراد ان ریح الطیب فی حال الاحرام قشب ای ان ریح النتن قشب وفی حدیث ایضا قشبک المال ای ذہب بعقلک والباب یدل علی شیئین احدہما خلط شیء بشیء والثانی حدۃ فی الشیء

اَلْقَصْبُ۔ پارہ پارہ کردن گوشت وعیب کردن ونای زدن وقصب البعیر ای امتنع من شرب الماء قبل ان یروی وقصبتہ انا فہو بعیر قاصب وناقۃ قاصب ایضا۔

اَلْقَضْبُ۔ بریدن وبہ قضیب زدن۔

اَلْقَطْبُ وَالْقُطُوْبُ۔ پیشانی فراہم کشیدن

اَلْقَطْبُ۔ آمیختن شراب وبریدن وگوشۂ جوال وپارہ درہم افگندن۔

اَلْقَلْبُ۔ بازگردانیدن وبازگون کردن وبردل زدن ودل خرما کشیدن وسرخ شدن غورۂ خرما۔

اَلْكَثْبُ۔ فراہم آوردن وفی الحدیث اذا کثبوکم ای قربوا منکم

اَلْكَذِبُ وَالْكِذْبُ وَالْكَاذِبَةُ وَالْكِذَّابُ وَالْمَكْذُوْبُ وَالْمَكْذُوْبَةُ وَالْاُكْذُوْبَةُ دروغ گفتن وفی ہذا الاصل اشکال وانا اوضحہ اعلم ان الکذب ضرب من القول فاذا جاز ان یتسع فی القول فیجعل غیر نطق نحو قد قالت الانساع للبطن الحقی وامتلأ الحوض وقال قطنی حسبی وکثر ثم قال فی التفکیر وغیرہا فکذلک یجوز فی الکذب ان یجعل غیر نطق نحو کذب القراطف وکذب الصبوح وکذب العتیق وکذب علیکم الحج وما اشبہا وکما اذا اخبر عن الشیء علی خلاف ما ہو بہ کان انتفاء الصدق فیہ فکذلک کذب فی ہذہ المواضع یدل علی انتفاع ہذہ الاشیاء فمعنی کذب القراطف ای ہی منتفیۃ فاوجدوہا بالقارۃ وکذلک کذب العتیق ای لا وجود للعتیق الذی ہو التمر فاطلبہ واذا لم تجد التمر فکیف تجدین الغبوق ومعنی الجمیع ان ہذہ الاشیاء منتفیۃ ای معدومۃ لیس لہا وجود فاوجدوہا وقیل معنی الجمیع الاغراء وقیل الوجوب ومما یقوی القول الاول قولہ تعالی لیس لوقعتہا کاذبۃ وضع الکاذبۃ موضع الانتفاء وتحریمہ الآیۃ

انّ الباری تعالی نفی الاتقاء بقوله لیس فاذا نفی الاتقاء کان اثباتا فیصیر التقدیر وقعتها ثابتة وللکلام فی هذا الموضع مجالٌ وفی ما ذکرتُ کفایةٌ۔

اَلکَسْبُ۔ کار کردن وحاصل کردن کسبی چیز برا

اَلکَثْبُ۔ جامه پوشیدن وکاد بر سینه شتر زدن

اَلکَشْبُ۔ گزیدن کژدم و بتازیانه زدن

اَلنَّحِیْبُ۔ گردیدن گریستن در سینه۔

اَلنُّهَابُ اَلنُّهَابُ اَلنَّزِیْبُ۔ بانگ کردن آهو قال ابن درید هو للذکر خاصّة۔

اَلنَّسِیْبُ وَالتَّنْشِیْبُ۔ بپای کردن ونصب کردن حرف ویستعمل فی الاعراب وشمنی کردن باکسی ویعدی باللام وسرود گفتن برطریق عرب وهذا فی الحدیث ونصب القوم ساروا یومهم وهو سیر لیّن۔

اَلنَّعْبُ وَالنَّعِیْبُ وَالنُّعْبَانُ وَالنَّعَبَانُ وَالنُّعَابُ۔ بانگ کردن کلاغ وفعل یفعل لغة فیه ونعب الدیک علی الاستعارة۔

اَلهَدْبُ۔ دوشیدن شتر وخرما رفتن۔

اَلهَضْبُ۔ باران بارانیدن وهضب القوم ای افاضوا فیه وارتفعت اصواتهم

اَلبَلْتُ۔ بریدن۔

اَلحَلْتُ۔ سر بستردن ووام گزاردن۔

اَلخُفُوْتُ۔ بیارامیدن آواز اَلخُفَاتُ ناگاه مردن اَلخَفْتُ۔ پنهان راز گفتن

اَلرَّفْتُ۔ خرد مرد کردن۔

اَلسَّبْتُ۔ موی تراشیدن وشنبه کردن وبشتاب رفتن وگردن زدن وقیام کردن جهودان بروز شنبه وارسال الشعر عن العقص

اَلصَّلْتُ۔ اسپ تاختن وجاءنا بلبن یصلت ومرق یصلت اذا کان قلیل الدسم کثیر الماء

اَلعَرْتُ۔ جنبیدن نیزه ودرفشیدن برق

اَلعَفْتُ۔ برپیچانیدن دست تا بشکند وشکستن سخن از لکنت۔

اَلعَمْتُ گروهه کردن پشم از بهر رشتن عمته الطعام عمتاً اذا اثقل علی قلبه

اَلفُوَاقُ۔ خشک شدن خون درجراحت

اَلکَبْتُ۔ برروی افگندن وهلاک کردن وخوار کردن ووا گردانیدن وپیچانیدن چیزی

اَلکَفْتُ۔ فراهم آوردن وفی الحدیث اکفتوا صبیانکم وبشتافتن ونیک راندن بیرانیدن وصرف الشیء عن وجهه۔

اَللَّفْتُ۔ بگردانیدن وپیچانیدن چیزی وهذا فی الحدیث۔

اَلنَّحْتُ۔ تراشیدن ویفعل بالفتح لغة وقرأ الحسن وتنحتون من الجبال۔

اَلنَّفْثُ ـ تیر انداختن و بیک از جوشیدن و از خشم جوشیدن۔

اَلنَّهِيتُ ـ کالزحیر الا انه دونه وفی الحدیث فرأیت الشیطان ینهت ای یصوت۔

اَلهَبْتُ ـ بشمشیر زدن و کم کردن جاه کسی وکلاهما فی الحدیث۔

اَلهَرْتُ ـ دریدن جامه و نیک پختن گوشت و طعن کردن در کسی۔

اَلهَفْتُ وَالهُفَاتُ ـ تطایر الشیء لخفته وکل شیء انخفض واتضع فقد هفت۔

اَلثَّلْثُ ـ سوم شدن و سه بکردن۔

اَلضَّبْثُ ـ سخت بگرفتن و بعدی بالیاد۔

اَلغَبْثُ وَالعَلْثُ وَالغَثْثُ وَالغَلْثُ آمیختن وَالعَلَثُ ـ بیرون نا آمدن آتش از آتش زنه و فرث کبده فرثا ای نثرها۔

اَلنَّفْثُ ـ در دمیدن والغابر منهما یفعُل ویفعِل۔

اَلخَبْجُ ـ چوب زدن اَلخَبْجَةُ الحبق۔

اَلحَدْجُ ـ پالان شتر و ساز آن بر شتر نهادن و تیز نگریستن بکسی و چیزی بکسی انداختن و گناه کسی بر دیگری نهادن۔

اَلحَفْجُ ـ بر زمین زدن و آتش برافروختن۔

اَلخَنْجُ ـ بینی فرنجیدن ویفعُل لغة فیه۔

اَلدَّبْجُ ـ نگار کردن۔

اَلخَبْجُ ـ بعصا زدن وَالخَبْجَةُ وَالخُبَاجُ الحبق۔

اَلخِدَاجُ ـ بچه افگندن شتر پیش از وقت و اگرچه تمام خلق شده باشد اَلخَلْجُ ـ کشیدن و بابرو و بچشم اشاره کردن۔

اَلدَّبْجُ ـ بیاراستن بهار زمین را۔

اَلدَّلْجُ وَالدَّلِيجُ ـ کشیدن پای از ستوی۔

اَلدَّمْجُ ـ پر کردن مشک۔

اَلسَّدْجُ ـ دروغ گفتن۔

اَلشَّرْجُ ـ بهم آوردن گوشه جوال و خشت را خره کردن۔

اَلضَّرْجُ ـ شکافتن۔

اَلعَسْجُ ـ گردن بازیدن شتر در وقت رفتن۔

اَلعَفْجُ ـ بعصا زدن و جماع کردن۔

اَلعَمْجُ ـ زود رفتن۔

اَلعَنْجُ ـ عناج ساختن دلو را۔

اَلفَلْجُ ـ راهوار رفتن اسپ۔

اَلفَنْجُ ـ اندک اندک خوردن شراب فعِل فعلا لغة فیه فلان یجر الفنج ای لا یثرج۔

اَلفَرْجُ ـ اندوه وا بردن والاسم اَلفَرَجُ بالتحریک والترکیب یدل علی تفتح فی الشیء۔

اَلفَشْجُ ـ پای از هم باز نهادن برای بول۔

اَلفَلْجُ ـ وا بخشیدن و زمین مساحت کردن و گذیت بر کسی نهادن وفی الحدیث فلج به

ای صُرِع وکذلک اذا سقط من قیام و نَجَثتُ
به الارض اذا جلدت بها الارض۔
اَلمَنْجُ۔ بیا میختن۔
اَلنَّبْجُ۔ الضُّراطُ۔
اَلنَّتْجُ۔ بچه گرفتن از اشتر وگوسپند و انچه
بدان ماند ومنه الحدیث هل تنتج ابل تو بک ل
ای تُوَلّد باقلی نتاجها اَلنِّتاجُ۔ زادن
شتر والفعل من هذا نُتِجَت الناقة۔
اَلنَّسْجُ۔ بافتن والغابر یفعل ویفعل نسجت الریح ۹
التُّرابَ اذا تعاورتہ ریحانُ طولاً وعرضًا تشبیها
بنسج الحائک اَلنَّشِیْجُ۔ گریستن باواز و
آواز دادن مشک وخم ودیگ از جوشیدن
اَلنَّقْحُ۔ بیرون آمدن جوزه از خایه۔
اَلنَّفَجانُ۔ برجستن خرگوش و فی الحدیث
فَنَفَجَت بهم الطریق ای رمت بهم فجاءة۔
اَلحَدَجانُ۔ نرم رفتن پیران۔
اَلحَرَجُ۔ بسیار گشتن وگفتن ورفتن اسپ
و در مجامعت افراط کردن۔
اَلفَلْجُ۔ بانگ کردن فحل۔
اَلمَنْجُ۔ دادن بهیچ اعترفه۔
اَلنَّجُّ والنُّجُوجُ۔ تراویدن آب از مشک عرق
از تن۔
اَلنَّضْحُ۔ آب زدن وتشنگی نشاندن ونضحو هم

بالنبل ای رمو هم ونَضَحَ عن نفسہ اذا دفع عنها
بحجة ونضح بالعرق ای عرق۔
اَلنَّطْحُ۔ بیرون زدن والغابر یفعل ویفعل
اَلنَّکْحُ واَلنِّکاحُ۔ زن کردن وشوی کردن
ومجامعت کردن۔
ب. اَلقَلْحُ واَلقَلِیحُ۔ بانگ کردن فحل وفعل
یفعل لغة فیه۔
اَلنَّتْخُ۔ بافتن وبیرون کشیدن چیزی از جای
نَتَخَ الرجل کدّه بالمسئلة وثُمّد النساء الرجل
اذا نهکن مادّه۔
اَلجَلْدُ۔ بر پوست زدن وتازیانه زدن
وجُلِدَت الارض اذا اصابها الجلید وفی الحدیث
فجلد بالرجل نوما ای سقط وکان یجالد
یجلد ای یکذب۔
اَلحُشُودُ۔ مقیم شدن۔
اَلحَرْدُ۔ آهنگ کردن ومنه قوله تعالی
وغدوا علی حرد قادرین قالوا علی قصد
وقالوا علی منع من حاردت الابل اذا
قلّت البانها اَلحُرُودُ۔ از میان قوم یکسو شدن
اَلحَشْدُ۔ فراهم آمدن۔
اَلحَفْدُ واَلحُفُودُ واَلحَفَدانُ۔
بشتافتن شتر مرغ وشتر ومردم در خدمت
ومن هذا الباب والیک نسعی ونحفد۔

اَلْحِقْدُ - کینه گرفتن والماضی حَقِدَ حِقْدًا لغةٌ فیه
اَلْخَضْدُ - نیک خوردن وبدرو درآوردن چوب
بیراستن خار ومنه فی سدرٍ مخضود وکل رطب
قضبته فقد خضدته ومثل اکل القثاء والعنب
وغیرها وفی الحدیث ثمارهم لم تخضد
ای تا ثیمر بطر امتهانهم یصیبها قد بولٌ والا انعصاد
وقیل صوابه لم تحضد یقال خضدت الثمرة
خضدًا اذا اغبت ای ما اثمرت الثمرة واثروت
اَلرَّفْدُ - یاری کردن وعطا دادن ومانند
ستون زیر ساختن شتر را -
اَلرَّمْدُ - هلاک شدن -
اَلزَّبْدُ - عطا دادن وشیر جنبانیدن
تا مسکه برآرد
اَلشَّرْدُ وَالشُّرُودُ - رمیدن -
اَلصَّفْدُ - بند کردن -
اَلصُّلُودُ - کند شدن آتش زنه وفی الحدیث
ابیض یصلد ای یبرق ویبص بصیصا -
اَلضَّمْدُ - وار ... جراحت بستن والفعل لغةٌ فیه
ودو دوستگان بهم داشتن ودوروئی کردن
وربما قالوا ضمده بالعصا ضربه بها علی الراس
اَلْعَصْدُ - پیچانیدن ومنه الْعَصِيدَةُ
وَالْعُصُودُ - مردن -
اَلْعَضْدُ - درخت بریدن اَلْعَضَدَانُ

صفت رجلیه فوصب من غیر عدوٍ -
اَلْعَقْدُ وَالْعُقُودُ - گره وبیع بستن وسوگند
بقصد خوردن وپیمان کردن - وَالْعَقَدُ
سطبر شدن انگبین وغیره وفی الحدیث من
عقد لحیته ای جعدها -
اَلْعَمْدُ - اَلْقَصْدُ ویعدی باللام وعمدت الشیء
اقمته بعماد وعمده المرض اسقطه والاعماد
اکثر وعمدت الرکیة کثر ماؤها -
اَلْعُنُودُ - ستیزه کردن والفاعل عنید وعاند
وعنود ویعند لغةٌ -
اَلْغَمْدُ - شمشیر در نیام کردن الغابر یفعل ویفعل والاغماد اکثر
اَلْفَصْدُ - رگ زدن وهو متعد -
اَلْفَقْدُ وَالْفِقْدَانُ - گم شده جستن ویافتن
اَلْقَرْدُ - روغن در مشک گرد کردن -
اَلْقَصْدُ - آهنگ کردن ویعدی بنفسه
وباللام وبالی وشکستن چوب وآوردن میانه رفتن
اَلْقَلْدُ - نیک تافتن رشته -
اَلْكَبْدُ - بر جگر زدن وفی الحدیث کبدهم
البرد ای شق علیهم وضیق -
اَلْكَنْدُ - بریدن -
اَللَّسْدُ - شیر خوردن آهو بره از مادر وقیل
فعلا لغةٌ فیه ولیسیدن انگبین -
اَلنَّضْدُ - برهم نهادن -

اَلْهَرْدُ - الصرت و ز ر د کردن جامه و هذا فی الحدیث -
٧٠ اَلْحَبْذُ - کشیدن و هو غیر مقلوب -
اَلْحَنْذُ - بریان کردن گوسپند و مانند آن و بخوی آوردن اسپ و سوختن آفتاب چیزی را شمذت الناقة شماذا ای لقحت فشالت بذنبها
اَلْفَلْذُ - پاره دادن از عطا -
اَلنَّبْذُ - افگندن و منه اتخاذ النبیذ -
اَلتَّبَذَانُ - جستن رگ -
اَلتَّبْرُ - شکستن و منه اَلتَّبْرُ و التَّبَارُ هلاک شدن و فَعِلَ لغةٌ فیه -
اَلتَّمْرُ - خرما دادن -
اَلثَّمْرُ - پخته شدن میوه جدر الشئ استیصاله
اَلْجَزْرُ - بریدن خرما -
اَلْحَثْرُ - اندک دادن و پیوند در دامن خیمه دادن و نگریستن و کند شدن چشم از شست و در
اَلْحَفْرُ - زمین کندن و شوخ گرفتن بن دندان و فَعِلَ فعلاً لغةٌ ردیةٌ فی هذا و لاغر کردن
اَلْحَقْرُ - خوار داشتن -
اَلْخَتْرُ وَ الْخُتُوْرُ - غدر کردن و یفعل لغةٌ فیه
اَلْخَسْرُ وَ الْخَسَارَةُ - کاستن و فَعِلَ یَفْعَلُ لغةٌ فیه و کلاهما قرأ بلال بن ابی بردة و لا تخسروا المیزان
اَلْخَشْرُ - چیزی بد از میان نیک بیرون کردن

اَلْخَطْرُ وَ الْخَطَرَانُ وَ الْخَطِیْرُ - دنبال سودن شتر اَلْخَطَرَانُ - خرامیدن و جنبیدن نیزه و خطر
٧٠ الرمح ارتفاعه و انخفاضه للطعن -
اَلْخَفْرُ وَ الْخَفَارَةُ - زنهار دادن و عهد بجای آوردن -
اَلْخَمْرُ - خمر دادن و منه اَلْخُمُوْرُ - و شرم داشتن و پوشیدن گواهی -
اَلدَّفْرُ - الدفع -
اَلزَّبْرُ - تهدید کردن و نبشتن -
اَلزَّفِیْرُ - التنفس بشدة و فَعَلَ یَفْعِلُ لغةٌ فیه
اَلزَّفْرُ - برداشتن بار - اَلزَّفِیْرُ - اول بانگ خر و تالیدن و الاسم منه اَلزَّفْرَةُ
اَلزِّمَارُ - بانگ کردن شتر مرغ -
اَلسَّفْرُ - رفتن و موی روی برهنه کردن و نبشتن اَلسِّفَارَةُ - نیک کردن میان قومے اَلسُّفُوْرُ - بسفر شدن و سفرت البعیر بالسفار و هی حدیدة توضع علی انف البعیر مکان الحکمة من انف الفرس و ربما کان خیطا یشد علی خطام البعیر و یدار علیه و یجعل بقیته ما ما
اَلشَّغِیْرُ - بانگ کردن خر -
اَلصَّبْرُ - شکیبائی کردن و باز داشتن و یقال قتل فلان صبرا و حلف صبرا اذا حبس علی القتل حتے یقتل و علی الیمین حتی یحلف

الصَّفِيرُ - شخولیدن -

الضَّبْرُ - دسته کردن کتاب ونحوه وضبر الفرس جامعاً قوائمه -

الضَّفْرُ - تافتن رسن بافتن گیسو ونحوه و دویدن

الطَّحِيْرُ - الزَّحِيرُ ویفعل لغةٌ فیه عن القتیبي -

الطُّمُوْرُ - الوثبُ -

العَتْرُ والعَتَرَانُ - جنبیدن نیزه والعَتْرُ عتیره کشتن وهي ذبیحةٌ کانت تذبح في رجب في الجاهلیة -

العَجْرُ - گردن بدور آوردن وشدّ الفرس ذنبه یجعله في العدو ثم قیل عجر الفرس یعجر عجیراً اذا مرّ مسرعاً -

العُذْرُ والعُذُرُ بهما - معذور داشتن ومنه الحدیث من یعذرني من رجل اے من یقوم بعذري ان کافأته عن سوء صنیعه فلا یلومني بل یلومه - العَذْرُ سر افسار بر اسپ کردن ویفعل لغةٌ فیه وختنه کردن وبسیار عیب شدن وعذره الله من العُذْرة فعُذِر وهو معذور اذا هاج به وجع الحلق من الدم - العَذْرُ النجح والرسوم

العُسْرُ والمَعْسُورُ - وام خواستن در وقت تنگدستی غریم ویفعل لغةٌ فیه والمفعول مثل معسور والمعقول وغیرهما لا یکون مصدراً عند سیبویه البتة ویتأوله علی انه صفةٌ قال والمستغني بهذا عن غیره وعند غیره یجوز ان یکون مصدراً - العَسْرُ والعَسَرَانُ - دنبال بر داشتن شتر ویعدی بالباء وعسرت المرأة اذا عسر ولادها -

العَشْرُ - دهم شدن ده یکردن -

العَصْرُ - افشردن انگور وزیتون وغیره وعصر القوم ای مطروا ومنه قوله تعالی وفیه یعصرون ای ینجون من العصر وهو المنجاةُ -

العَفْرُ - درخاک مالیدن وکشتن دادن خرما وعفر الزرع ان یسقی سقیةً ثم یترک ایاما لا یسقی فاذا عطش سقی فیصلح علی ذلک -

العَقْرُ - پی کردن وریش کردن درخت خرما بریدن وفي الحدیث ان لا یعقر مرعاها اے لا یقطع شجرها وفي حدیث آخر یعقرک الله اے یهلکک واصله من عقر النخل وهو ان یقطع رؤسها فتیبس -

العَکْرُ - حمله بردن بکسے العکر والعکور - واگردیدن والعابر یفعل ویفعل -

العَمْرُ - بیوفائی کردن -

الغَمْرُ - پیچیدن وواداشتن -

المَغْفِرَةُ والغَفْرُ والغُفْرَانُ - آمرزیدن

الغَفْرُ - واپوشیدن وبار در باردان نهادن

تر باشدن ریش بیماری و جراحت -
الفَتْقُ - بگشتن والغابر یفعِل ویفعُل
الفَصْمُ - جدا کردن و نقطة ... الماء
الفَقْرُ - پشت بشکستن و فقرت انف
البعیر اذا حززته بحدیدة ثم جعلت علی
موضع الحز الجریر وعلیه وتراً لتذلله
بذلک وتروضه -
القَتْرُ - بوی گوشت دمیدن و رو قست
بخیلی و بر یاران کردن و فعل یفعل لغة فیه -
القَدْرُ والقُدْرَةُ والقُدْرانُ والقُدُورُ
والمَقْدَرَةُ - توانا شدن ویعدی بعلی
وفَعَل یفعَل یفعُل لغتان فیه القَدْرُ
تقدیر تنگ داشتن -
القَصْرُ - بستن بر کارے داشتن -
القَشْرُ - پوست باز کردن والغابر یفعِل ویفعُل
القَمْرُ - قمار بردن ویفعل لغة عن الکسائی
الکَسْرُ - شکستن وضم الطائر جناحیه عند الانقضا
الکَشْرُ - گشادن و دندان برهنه کردن
الکَفْرُ - پوشیدن -
النَّکْرُ - بهم کردن و برداشتن -
النَّعِیرُ - نعره زدن و دررفتن خون بر جستن
النَّفْرُ والنُّفُورُ - بسفر بیرون شدن
النَّفْرُ - بیرون شدن حاج از منی -

الهَبْرُ - بریدن گوشت -
الهَدْرُ والهَدَرُ - باطل شدن خون -
الهَدِیرُ - بانگ کردن کبوتر - الهَدْرُ
والهَدِیرُ والتَّهْدارُ - جوشیدن شراب
والهَدْرُ والهَدِیرُ - بانگ کردن شتر گشن
وهدرت ... هدراً ای سقطت
الهَذْرُ والتَّهْذارُ - بسیار گفتن والغابر
یفعَل ویفعِل وفی الحدیث تهذرون الدنیا
ای تتوسعون فیها -
الهَصْرُ الجذب والعصر - شکستن وفی الحدیث
ثم هصر ظهره ای ثناه ثنیاً شدیداً فی استواء
من رقبته ومتن ظهره ولا یقوس ولا یتحادب
فی رکوعه و هصرت
الغصن و بالغصن اذا اخذت براسه و
املته الیک وفی الحدیث فهصره الی البطنة ای عذبه
الکَزُورُ - سخت شدن -
الجَلْزُ - پے کردن بر چیزے -
الجَمْزُ - دویدن ویفعِل لغة فیه وبکلاهما
قرأ النبی لولّوا الیه وهم یجمزون مکان یجمحون
الجَنْزُ - پوشیدن ومنه الجنازة -
الحَفْزُ - فاپس افکندن از پس پشت و فاجنبانیدن
الحَمْزُ - حرافة الشیء وحمز اللهم قلبه ای حرقه
الخَبْزُ - نان پختن و نان دادن و نیک راندن

والترکیب یدل علی خبط الشئ بالید۔
الضَّفْرُ۔ علف در دہن شتر کردن و برجستن
وبها فی الحدیث و جماع کردن و پوییه رفتن
العَجْزُ والمَعْجِزُ والمَعْجِزَةُ۔ ناتوان شدن
والمَعْجِزُ بکسر الجیم شاذ و کذلک کل ما کان
علی ہذا الوزن من باب فَعَلَ یَفْعِلُ فالقیاس
مَفْعَل بفتح۔
العَشَزَانُ۔ مشیة المقطوع الرجل۔
العَکْزُ۔ باہم آمدن۔
الغَرْزُ۔ بسپوختن و نحوه و پای در رکاب
کہ از پوست خوب باشد نهادن۔
الغَمْزُ۔ بچشم نمودن و سخت افشردن و
غمز الدابة من رجلها و غمزت
الکبش مثل غبطت۔
القَبْزُ۔ جدا کردن نصیب۔
القَفَزَانُ والقَفْزُ۔ برجستن۔
الکَنْزُ۔ گنج نهادن و خرما در باردان نهادن
اللَّبْزُ۔ بخوردن و ضرب الناقة بجمع خفها۔
اللَّمْزُ۔ عیب کردن والغابر یَلْمِزُ و یَلْمُزُ
واصله الاشارة بالعین و نحوها و لُمَزَة لُمَزًا ای
ضربه و دفعه۔
النَّبْزُ۔ لقب نهادن۔
النَّفَزَانُ۔ بالفار برجستن

ک

الهَمْزُ۔ حرف را ہمزه کردن و افشردن و
عیب کردن و ہُمَزَة ہُمَزَآ مثل لُمَزَة لُمَزَآ۔
الجُلُوسُ والمَجْلِسُ نشستن المَجْلِسُ
بنجد شدن۔
الحَبْسُ۔ باز داشتن۔
الحَدْسُ۔ برگمان گفتن و بشدن و رزمین
نه بصیرت و بیافگندن و فرو خوابانیدن شتر و حدس
بسهم ای رمیت به۔
الخَلْسُ۔ ربودن۔
الخَمْسُ۔ پنجم شدن و پنج بکردن۔
الدَّقْسُ الضرب بالرجل و قیل المصدقة فی الصدر
بالرجل۔
السَّدْسُ۔ ششم شدن و شش بکردن۔
الضَّرْسُ۔ دندان برچیز نهادن و جز آن و پوشیدن
چاه بسنگ و ضرسهم الزمان ای شد علیهم ضروس
و بالتحریک کند شدن۔
الطَّلْسُ۔ الطَّمْسُ و محو کردن۔
العَبْسُ والعُبُوسُ۔ روی ترش کردن
العَجْسُ۔ باز داشتن از کار سخت و سخت
بگرفتن چیزی۔
العَدْسُ۔ بشدن و رزمین نه بر هدایت
و برگمان گفتن و شدة الوطی۔
العَفْسُ۔ الحبس والابتذال ایضا و سوق الابل

اَلنَّكْسُ - ردّ کردن آخر الشئ الی اوله و بینی شتر بادست و پی بستن تا رام شود ومنه الحدیث انکسوا انفسکم ای قدعوها وکدوها وشیر بز خود دوی رسیدن

اَلنَّعْسُ - شراب خوردن -

اَلنَّغْسُ - درخت نشاندن -

اَلنَّعْطُسُ - وَالنَّغْمُسُ - آب فرو بردن -

اَلنَّفْرُسُ - گردن فرو شکستن واصل الفرس هذا ثم صیر کل قتل فرسًا وقد نهی عن الفرس فی الذبح وهو کسر عظم الرقبة قبل ان یبرد -

اَلنَّطْوُسُ وَالنَّفْقُوسُ - بمعنی النقس غایه تباه کردن مرغ -

اَلْقَبْسُ - کسے را علم آموختن وآتش دادن وطلب کردن آن -

اَلْقَرْسُ - سخت شدن سرما وافسردن آب -

اَلْقَلْسُ - قی کردن وکف انداختن شراب -

اَلْكَبْسُ - اینا شتن وجائے ناگاه بغارت فرو گرفتن وسر در جامه فرو بردن -

اَلْكَدْسُ - اسراع المثقل فی السیر والعطاس ایضًا وفی الحدیث ومکدوس فی نار جهنم ای مدفوع یقال تکدس الانسان علی راسه اذا دفع من ورائه فسقط

اَلْكُنُوسُ - در آشیان شدن آهو وگوزن فی غیر قرابه

اَللَّبْسُ - پوشیده کردن قوله ولیلبسوا علیهم دینهم بفتح الباء ویجوز ان یکون لغة غیر مشهورة

ویجوز ان یراد به شدة التخالطة فی دینهم قبشیة بلبست الثوب فحمل علیه -

اَللَّطْسُ - اَلْوَطْءُ والدقیق الشدید -

اَلْمَكْسُ - مکاس کردن در بیع وباز ستدن

اَلنَّبْسُ - سخن گفتن یستعمل فی النفی یقال ما نبس بکلمة

اَلنَّفْسُ - بچشم کردن -

اَلنَّمْسُ - پوشیدن راز گفتن با کسے

اَلْهَجْسُ - چیزے در دل افتادن -

اَلْهَرْسُ - کوفتن ومنه الهریسة -

اَلْهَلْسُ - لاغر کردن وجل مهلوس العقل اسے مسلوبه وقد هلس -

اَلْهَمْسُ - آواز نرم دادن -

ش اَلْحَرْشُ - صید کردن سوسمار ومنه الحدیث نفر من الحرش یعنی الخدیعة وخراشیدن -

اَلْحَفْشُ - آب دویدن از مطره وگرد کردن والفرس یحفش ای یاتی بجری بعد جری وهم یحفشون علیک ای یجتمعون ویتالبون -

اَلْحَنْشُ - صید کردن وبدو در آوردن

اَلْخَدْشُ - خراشیدن -

اَلْخَرْشُ - مثله والکسب ایضًا -

اَلْعَمْشُ - افزون شدن -

اَلْغَبْشُ - تاریک شدن شب -

اَلْقَرْشُ - گرد کردن وکسب کردن

بہ ہیئت قریش وہی فی الاصل دآبۃ فی البحر -
اَلقَمْشُ - فراہم آوردن از جا ہیہا -
اَلكَدْشُ - اَلخَدْشُ والكسب والسوق الشديد والطرش
اَلخَدْشُ اَلنَتْشُ و چیزے بمنقار از جائے
بیرون کردن وما نتشت منہ شيئًا ای ما اصبت
اَلنَكْشُ - آب ہمہ بکشیدن از چاہ -
اَلهَبْشُ - الجمع والكسب -
اَلهَرْشُ - در جستن سگ یقال ہرش القوم
وہو ان تیحرکوا ویغلی بعضہم فی بعض -
اَلحَرْصُ - دریدن جامہ در کوفتن -
اَلحِرْصُ - آرزوی والنعت حریص وفعل یفعل
فیہ لغۃ قلیلۃ -
اَلخَبْصُ - خلط الشئ بالشئ ومنہ الخبیص عرصت
السماء عرصًا دام برقہا -
اَلعَقْصُ - رشتہ بر سر شیشہ بستن -
اَلعَقْصُ - تافتن موے -
اَلغَلْصُ - قطع الغلصمۃ غمصہ غمصًا استصغرہ
ولم یرہ شيئًا یقال غمص فلان النعمۃ اذا لم یشکرہ
وغمصت علیہ قولا قالہ ای عبتہ علیہ وہو مغموص
علیہ ای مطعون فی دینہ وفعل یفعل فعلا وفعلا
لغۃ فی ہذا الترکیب عن الفارابی وغیرہ والاجیاء
تدل علی الکسر منہا قولہ وغمص الناس والغمص
الفیتا وغمص اللہ الخلق -

اَلفَرْصُ - بریدن وشکافتن وبر قرلیفہ زدن
اَلقَبْصُ - بسر انگشتان فراگرفتن والقبص
الخفۃ والنشاط والنعت قابص عن الفارابی
واوردہ الجوہری فی باب فعل بالکسر فقال مصدرہ
اَلقَبَصُ والنعت قابص قلص الظل ای نقص الماء
ای ارتفع فی البیر والشفۃ ای انزوت الشفۃ
ای انزوی بعد الغسل ومصدرا الجمیع القلوص
والترکیب یدل علی انضمام بعض الشئ الی بعض
اَلقَنْصُ - صید کردن -
ص اَلنُكُوصُ والنَكِيصُ والنُكْصَانُ -
برگشتن ویفعل ویفعل لغۃ فیہ
اَلنَمْصُ - موی برشتہ از روی بکندن
زن ومنہ الحدیث لعن اللہ النامصۃ -
اَلجَرْضُ - فرو بردن آب دہن بر اندوہ
وخشم ویعدی بالباء ویقال ہو یجرض بنفسہ
ای یکاد یقضی -
اَلحَبْضُ - تیر در پیش تیر انداز افتادن وحق
کسی باطل شدن وکم شدن آب چاہ -
اَلخَفْضُ - چوب خم دادن وچیزے از دست بیفگندن
اَلخَفْضُ - فرو داشتن آواز وخوش عیش
گردانیدن وگشتن ونرم رفتن شتر وخفض کردن
حرف وہو فی الاعراب بمنزلۃ الکسر فی البناء
فی مواضعات النحویین اَلرَفْضُ ترک کردن

[illegible]

اَلرُّبُوضُ - فروخفتن گاو وگوسپند واسپ
وسگ، ومنه الحديث فاربض في دارهم ظبيًا قيل
اقم في دارهم آمنا لا تبرح كانك ظبي في كنا سه
قد امن حيث لا يرى انسيًا وقيل امره ان ياتيهم
كالمتوحش لانه بين ظهراني الكفرة فمتى رابه منهم ريب
نفر عنهم شاردًا والربوض في الكبش كالجثوم في الفحل
اَلرَّفْضُ - پراگنده كردن شتر در چراگاه -
اَلرُّفُوضُ - پراگنده شدن ايشان -
اَلرَّمْضُ - گوسپند با پوست در زير خاكستر
وسنگ كردن تا پخته گردد وپيكان ميان دو سنگ
نهادن وبدان كوفتن تا تنگ گردد ويفعل ويفعل لغة
اَلعَرْضُ - پيش آمدن يقال عرض له امر كذا وعرضت له
القول وعرضت بالكسر لغة عرضا عن ابي زيد ومر بي
فلان فما عرضت له وما عرضت له لغتان جيدتان و
آشكارا كردن وعرضه كردن وبدل ادن وعرض الرجل
اذا اتي العروض وهي مكة والمدينة وما حولها وعرضت
الناقة اذا اصابها كسر او آفة -
اَلغَرْضُ - پر كردن وكم شدن شير تازه دادن
اَلفَرْضُ - فريضه كردن وعطا دادن واصل
الفرض الحز في الشي يقال فرضت الزند والسواك
اَلفُرُوضُ - بيرون شدن گاو ويفعل لغة في هذا
اَلقَبْضُ - بشتافتن ومنه صافات ويقبضن في
احد القولين وشتاب راندن وفرا گرفتن پنجه -

وتنگ كردن وقبض فلان اي مات فهو مقبوض
اَلقَرْضُ - بگشتن از چيزي ومنه تقرضهم ذات
الشمال اي ناحية الشمال شعر گفتن وبريدن
ساختن بيماري وبريدن موش يا بنحو يا دادش دادن
والتركيب دال على القطع كرضت الناقة اذا انقطعت عن جرتها
او الفحل كراضا وبر جيبش فرستاده آيد از نيكي وبدي
اَلنَّبَضَانُ وَالنَّبْضُ - جستن رگ -
اَلنَّاطُ - مصدر نَاطَ البعير اذا اتى بعره رقيقًا
وهو في الحديث -
اَلجَلْطُ - دروغ گفتن وسترون ومنه
خبط عشواء وخفتن وخبطت الرجل اذا انعمت
عليه من غير معرفة بينكما -
اَلخَرْطُ - راندن دارو شكم را ومنه الحديث
خرط علينا الاحتلام اي ارسل ودرچسرخ
بردن چوب ومنه رجل مخروط اللحية اسے
فيها طول من غير عرض -
اَلخَلْطُ - آميختن -
اَلخَمْطُ - گوسپند بے پوست بريان كردن
اَلرَّبْطُ - بستن والغابر يفعل ويفعل -
اَلشَّمْطُ - آميختن -
اَلضَّبْطُ - نگاهداشتن -
اَلضَّرْطُ - الجبق -
اَلعَبْطُ - كشتن بهيمه بي علت وشكافتن

ودروغ گفتن بے عذر وفی الحدیث ان یغبطوا
ضروع الغنم ارادا لا یغبطوا ای لا یعقروها
فیدموها من الغبط۔
الغَمْطُ ـ الغَرْطُ یستعمل فی العنز۔
الغَبْطُ ـ برمجیدن گوسفند تا فربہ ہست یا نہ
الغِبْطَۃُ والغَبْطُ ـ نعمت کسی را آرزو بردن
بے آنکہ از وے چیزے برود بخلاف الحسد۔
القُسُوطُ ـ بیدادی کردن۔
القَشْطُ والکَشْطُ ـ چیزے از روی چیزی
وا بردن وکشطت البعیر کشطاً نزعت جلدہ
ولا یقال سلخت۔
اللَّبْطُ ـ اللغۃ فی جمیع احکامہ وفی احادیث النبی
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فتشطها اللہ بالجبال ای
اخرج من الارض الجبال فصیرها اوتاداً لها وقال العبد
النَّشْطُ ـ تحرک الشیٔ بیطلب۔
النَّحِیطُ ـ باد از سینہ برآوردن۔
النَّشْطُ ـ از زمینی بزمینی شدن ومنہ قولہ تعالیٰ
والناشطات نشطاً یعنی النجوم تنشط من برج
الی برج وبستن رسن بگرہے کہ آسان باز شود
وکشیدن دلو از چاہ بے بکرہ وبہذا فسر
والناشطات نشطاً ومعناہ الملائکۃ تنشط
ارواح المؤمنین کما تنشط الدلو من البیر فالنشط
الجذب باللین والنزع بخلافہ۔

النَّفِیطُ ـ برمیدن بینی بز ولغۃ فی النفیت
الهَبْطُ ـ فرود آوردن وکاستہ کردن بہا
آخریان الهُبُوطُ ـ فرود آمدن ویفعل بالضم
لغۃ ایضاً ومنہ قراءۃ الاعمش لما یهبط من خشیۃ
اللہ وکاستہ شدن بہا آن۔
الهَرْطُ ـ در عرض کسے افتادن۔
الهَمْطُ ـ الظلم والخبط والاخذ بغیر تقدیر ایضاً
ط الغَلْطُ والکَنْطُ ـ سختی رسیدن وسختی رسانیدن
القَرْطُ ـ پیراستن ادیم ببرگ سلم۔
اللَّفْطُ ـ گفتن وا از دہن بینداختن۔
ع الرُّجُوعُ والرُّجْعٰی والمَرْجِعُ ـ بازگردیدن
الرَّجْعُ بازگردانیدن الرِّجَاعُ ـ وانمودن
شتر کہ بچہ خواہد زاد والرَّجْعُ والرُّجْعَانُ
جواب نامہ باز فرستادن۔
الرَّضْعُ والرَّضَاعُ والرَّضَاعَۃُ ـ شیر خوردن
النُّزُوعُ ـ کشیدہ شدن ویتعدی بالی یقال
نزع الی ابیہ فی الشبہ ای فیصب باز ایستادن
ویتعدی بعن ـ النَّزْعُ ـ برکندن چیزی
ومنہ قولہم فلان فی النزع ای فی قلع الحیاۃ
وکمان کشیدن والنِّزَاعُ ـ آرزومند گشتن
ویتعدی بالی ونزعت الخیل اذا اجرت طلقاً ای شوطاً
ف التَّخَفُ ـ تکبر کردن ـ والتخفیف الصوت
من الجوف وہو اشد من الغطیط وہو فی

الحدیث وحذف الطائر حذوفاً اذا کان
مقصوصاً فاذا طار کانہ یرد جناحیہ الی
خلفہ وحدف السفینۃ ضربہا بالمجداف۔
الجذف۔ پریدن مرغ وشتافتن در رفتن
وجذف الطائر مثل حذف۔
الجزف۔ بگزاف کردن فارسی معرب۔
الحذف۔ بیفگندن وچیزی سوی کسی انداختن
الحوف۔ کسب کردن از بہر عیال وحرفت
الشیٔ عن وجہہ حرفاً۔
الحصف۔ خریاری بد از میان نیک سون کردن
الحلف والحلف والمحلوف۔ سوگند خوردن
الخذف۔ سنگ انداختن بانگشت
الخسف۔ بزمین فرو بردن۔ الخسوف
بزمین فرو شدن وچشم بسر فرو شدن بگرفتن
ماہ وفی الحدیث خسف لہم عین الشعراء ای استنبط
لہم عین الشعراء ای دل الطریق الیہ وہو ماخوذ
من الخسیف وخشف الانسان خشفاً من الخشفۃ
وہو الحس الحرکۃ وخشف الثلج وذلک فی
شدۃ البرد وتسمع لہ خشفۃ عند المشی۔
الخصف۔ برہم نہادن ونعلین واچیدن مانند
دوختن الخصاف۔ نہ ماہہ بچہ بیفگندن شتر
وہی ناقۃ خصوف۔
الخضف۔ الضرط۔

الخطف۔ ربودن وخطف اصح وافصح
الخطفان۔ زود رفتن شتر۔
الخلف۔ آب کشیدن۔
الخناف۔ ان یلوی البعیر انفہ من الزمام وقلب
خف یدہ الی وحشیہ ایضاً الخانف الذی یشمخ
بانفہ من الکبر ومنہ ابو مخنف لوط ابن یحیی
من نقلۃ السیر۔
الدلیف۔ گام خورد نہادن ودلفت
الکتیبۃ فی الحرب ای تقدمت الدلف
نرم رفتن پیر۔
الذرفان۔ سست رفتن۔ الذریف
والذروف والذرفان والتذراف
رفتن اشک۔
الرضف۔ داغ کردن بسنگ تفسیدہ وگرم کردن آن
الرہف۔ تیز شتافتن۔
الشنوف والشفوف الصدف والصدوف
بگشتن ناپسند داشتن گوشوار نہادن ناورد وشمنی
ورو بگردانیدن۔
الصرف۔ بگردانیدن وتزئین الحدیث
بالزیادۃ فیہ وصرف الدراہم بالدنانیر معروف
الصریف۔ جرست کردن دندان شتر در
سرای وگردنای دبکرہ چاہ۔
الصراف والصروف۔ بگشتن آمدن سگ

اَلطَّرْفُ - بگردانیدن از چیزی و جنبانیدن پلک چشم و جنبیدن چشم برہم نہادن و چیزے در چشم کسے زدن -

اَلظَّلْفُ - خود را از ہوای نفس باز داشتن و بر زلگکہ زدن و ظلفت اثری ای مشیت فی الحزونۃ لئلاّ یتبیّن اثرک فیہا -

اَلعَجْفُ وَالعُجُوْفُ - ایثار کردن کسی دیگرا برخود و در خوردن -

اَلعَدْفُ وَالعَذْفُ - بالدال فی لغۃ مضر والذال فی لغۃ ربیعۃ الاکل -

اَلمَعْرِفَۃُ وَالعِرْفَانُ - شناختن اَلعَرْفُ نشان سپ بریدن و عرفۃ الرجل ای ...

اَلعَرْفَۃُ - وہی قرحۃ تخرج فی بیاض الکف ویقال ما اعرف لاحدٍ یصرعنی اے ما اعترف لہ و قولہ تعالیٰ عرف بعضہ بالتخفیف معناہ جازی علیہ و ہذا کما تقول لمن یسییٔ او یحسن انا اعرف لاہل الاحسان و اعرف لاہل الاساءۃ لایخفے علیّ ذلک و لا اُقابلہ بما یکون وفقالہ -

اَلعَرِیْفُ - بانگ کردن بینی -

اَلعُزُوْفُ - باز داشتن تن خود را از کارے والفاء یفعل ویفعل المعزف طنبور و جز آن زدن

اَلعَسْفُ - رکوب الامر من غیر تدبیر و المفازۃ

من غیر قصد و اشراف البعیر علی الموت من الغدۃ

اَلعَصْفُ - برگ کشت بریدن و کسب کردن و ہلاک کردن و ہذا یعدے بالباء

اَلعَصْفُ وَالعُصُوْفُ باد سخت جستن

اَلعَطْفُ - مہربانی کردن و حملہ بردن و برگردانیدن و یعدیٰ بعلیٰ و برگردانیدن و بدو درآوردن چوب و جز آن -

اَلعَقْفُ - بدو درآوردن -

اَلعَلْفُ - علف دادن -

اَلغَرْفُ - آب بدست برداشتن و خوردی بکفچلیز برآوردن و بریدن و پوست پیراستن بعرف و ہو شجر -

اَلغَضْفُ - سست کردن سگ گوش او نیک ناشکستن گوش اَلغُضُوْفُ سخت زیستن

اَلغَلْفُ - در غلاف کردن و غالیہ بکار داشتن

اَلقَذْفُ - انداختن و دشنام دادن و قی کردن

اَلقَرْفُ - عیب کردن و پوست باز کردن از ریش و نار و درخت و تہمت کردن و کسب کردن از بہر عیال و فی الحدیث اقرفوہم لے اتہموہم

اَلقَصْفُ - شکستن اَلقَصِیْفُ - بانگ کردن رعد و جز آن -

اَلقَطْفُ - میوہ و انگور باز کردن و گام خرد نہادن ستور اَلقُطُوْفُ - خراشیدن

اَلْقَلْفُ - بریدن پوست ختنه و پوست
از درخت وگل از سرِ خم باز کردن وفی الحدیث
ما لم یُقلف اے مالم ینذبہ -
اَلْکَتْفُ - دست پس بستن و نرم رفتن
وکتفت الخیل اذا ارتفعت فروع کتافها فی المشی
اَلْکَشْفُ - بریدن جامه و پیدا کردن شتر
در روی ترش شدن و گرفته گردانیدن
آفتاب و ماه الّا انّ الاجود ان یقال
خسف القمر والعامّة یقول انکسفت الشمس
اَلْکُسُوْفُ - گرفته شدن آفتاب و بد گشتن
حال کسے -
اَلْکَشْفُ وَالْکَاشِفَةُ - وا بردن چیزی
از چیزی اَلْکِشَافُ - ان تحمل الفحل علی الناقة
سنتین متوالیتین والناقة کشوفٌ -
اَللَّصْفُ - بر رخشیدن فی الحدیث یلصف
بیض اللبلب تیلالأ ورواه الفارابی بضم الصاد
اَلنَّتْفُ - موی بر کندن و سبین چیزی بر گزیدن
اَلنِّجَافُ - قضیب تمیس بستن
اَلنَّدْفُ - پنبه زدن وندفت السماءُ
بالثلج اے رمت به -
اَلنَّزْفُ - بر سیدن آبِ چاه والماضی
فعل وفعل و بر سانیدن آن وضعیف گردانیدن
رفتن خون مردم را ونزف الرجل فی الخصومة
اذا انقطعت حجته ونزف الرجل اذا اسکر
ومنه ولاهم عنها ینزفون -
اَلنَّسْفُ - بر کندن بنا و گیاه و در بودن
و دامیدن چیزے -
اَلْهَتْفُ - بانگ کردن اَلْهِتَافُ آواز دادن
ویعدی بالباء -
اَلْهَرْفُ - غلو کردن در مدح -
فی الحدیث فلق الی اے رمی -
ص اَلْحَبْقُ - الضرط حدق القوم بالرجل اذا طوا
اَلْخَذْقُ - بریدن و گزیدن سرکه دهن را
اَلْحُذُوْقُ - سخت ترش شدن -
اَلْحَذْقُ وَالْحِذَاقُ وَالْحِذَاقَةُ -
زیرک سار شدن در کاری وفعل لغة
فیه والفتح اجود -
اَلْحَزْقُ - محکم بستن رسن -
اَلْحَلْقُ - موی ستردن و بر گلو زدن وحلقه
اے اصابه بوجع فی حلقه -
اَلْخَذْقُ - سرگین افگندن مرغ والغابر یفعل ویفعِل
اَلْخَرْقُ - دریدن و زمین بریدن بر رفتن
و دروغ گفتن -
اَلْخَزْقُ وَالْخَسْقُ - تیر بر نشانه گذاره
کردن یا در وی نشستن
اَلدَّسْقُ - پر شدن حوض -

اَلذَّبْقُ - موی برکندن -
اَلذَّلْقُ - موی ستردن و بجز انیدن ومنه قرأ زید لیزلقونک بفتح الیا زلقت الفرس شکلت فی قوائمه الاربع -
اَلسَّبْقُ وَالسِّبَاقُ - پیشی گرفتن -
اَلسَّرَقُ وَالسَّرِقَةُ - الاول بفتح الرا و الثانی بکسرها دزدی کردن تقول سرق منه مالا وربما قالوا سرقه مالا -
اَلسَّفْقُ - دوتا کردن وبمعنی الصفق فی البیع والبیعة روایة فی الحدیث وجه ان السین قد تبدل مکان الصاد مع القاف واحرف معدودة
اَلسَّلْقُ - بزبان آزردن ومنه سلقوکم بالسنة حداد ای جهروا فیکم بالسوء من القول وخایه گوارده کردن ویکباره گوشه جوال ودرهم افگندن وسنان بازافگندن وبانگ کردن ومنه الحدیث لیس منا من حلق وقیل معناه ان ترش المرأة وجهها وتعتگه وچرب کردن چیزی وفی الحدیث وقد سلقت افواهنا ای خرج بها السلاق -
اَلشَّهِيقُ وَالشُّهَاقُ وَالشُّهُوقُ - عند بعضهم آخر بانگ خر وفعل یفعل لغة فیه ویقال شهق فلان شهقة فمات ای صاح صیحة والاصل شهق ارتفع ومنه الشاهق -

اَلصَّفْقُ وَالتِّصْفَاقُ - واگردانیدن -
وَالصَّفْقُ - چشم فروخوابانیدن ودرفراز کردن ودست برهم زدن به بیع یا به بیعت ولیعدی باللام
اَلصَّفْقُ - الضرب الذی یسمع له صوت یقال صفقته الریح وصفقت العود اذا حرکت اوتاره
اَلصَّلْقُ - آواز بلند برداشتن وبعصا زدن -
اَلطُّلُوقُ وَالطَّلْقُ - درایستادن بکاری
اَلعِتْقُ وَالعَتَاقُ وَالعَتَاقَةُ - آزاد شدن والنعت عتیق وعاتق وَالعَتْقُ - ازپیش انشدن اسپ وتنگ شدن پوست آدمی پس ازرفتن -
اَلعَذْقُ - کسی را بعیبی معروف کردن وبریدن شاخ خرما وبار بیاوردن او خره -
اَلعُرُوقُ - بشدن درزمین -
اَلعَرْقُ - شگافتن زمین بکلند -
اَلعَفْقُ - تازیانه وعصازدن وبسیار کشتی کردن وسرعة الایراد وکثرته والحبق ایضا
اَلغَسَقَانُ وَالغَسْقُ - دویدن آب از چشم و زرداب از جراحت اَلغُسُوقُ تاریک شدن چشم
اَلغَفْقُ بتازیانه زدن ومنه الحدیث وغفقنی بالدرة ای ضربنی ضربا خفیفا وان ترد الابل کل ساعة
اَلغَلْقُ - دربستن وهذه لغة متروکة
اَلفَلْقُ - شگافتن
اَللَّعْقُ - بهم بادوختن -

المناق ـ سرگین افگندن مرغ والغابر يفعل و يفعل وو ريدن ـ
النطق والمنطق ـ سخن گفتن
النعيق والنعاق والنعقان والنعق
بانگ بر گوسپندان زدن النعيق بانگ كردن كلاغ
النغيق والنهاق ـ بانگ كردن خر فعل يفعل عن الغابر بالفتح
الحبك ـ نیک بافتن و استوار کردن ـ)
الحشك والحشكان ـ گام خرد نهادن یا شتافتن
الحزك الحزق الحنك والحشوك ـ
گرد آمدن شیر در پستان وحرکه ظهير المعرورة
الحشوك ـ گرد آمدن سر ماه و بسیار بار شدن خرما بن وضعيف شدن یا الحشك
اندک بار شدن آسمان ـ
السبك ـ گداختن سیم و جز آن واز ان چیزی ساختن
السفك ـ اشک و خون ریختن والغابر يفعل و يفعل ـ
الشبك ـ الخلط ـ والتداخل ـ
العتك ـ باو دویدن بوسه و يعدى بالباء
الملك ـ بالضم پادشاه شدن ومنه قرى بملكنا الملك والملك
والملك ـ بالحركات الثلث خداوند شدن ومنه قرى بملكنا وحكى بالضم في هذا المصدر عن الاخفش الملك

۱۸

بالفتح زن کردن و نیک سرشتن آرد و ست
الترك ـ طعنه زدن با کنیزک و طعنه کردن کسے
الهتك ـ پرده دریدن ـ
الهلاك والهلوك والمهلك والمهلك والتهلكة
وهذه من نوادر المصادر ـ والهلكوت
نیست شدن يفعل و يفعل لغة فيه وعلى هذا قرا الحسن وابن اسحق ويهلك الحرث والنسل وله وجهان صحيحان كونه شاذا كابى يابى والثانى ان يكون من باب فعل يفعل غير انه استغنى عن ماضيه بهلك الهلك ـ هلاک کردن
في لغة تميم ـ
البتل ـ جدا کردن ـ
التبل ـ تباه و بیمار کردن عشق کسے را
وتبله الدهر اے افناه ـ
الثمل ـ بر ریق شراب خوردن ـ
الجزل ـ بریدن ـ
الجعفل ـ شتافتن الجعفل شتابانیدن
وفي الحديث جعفل سمكا اى القى ورمى به ـ
الحبل ـ دام فرو کردن ـ
الحدل ـ ستم کردن ـ
الحسل ـ الرذل ـ
الحفل ـ گرد آمدن و بسیار شدن آب و شیر پستان و پاک داشتن هكذا و يعدى بنفسه و بالباء و بمعنى نیک باریدن

باران وزدودن۔
اَلحَمْلُ۔ برداشتن بسر وبه پشت ومنه وسَاءَ لهم يوم القيمة حِمْلاً والحَمْلُ۔ باردار گشتن زن ومنه حَمَلَتْ حَمْلاً خَفِيفًا وحمله بردن ويعدى بعلى وبار کشیدن وکسے را بر ستور خود نشاندن وحمل على نفسه في السير اى جهدها في ذلك
الحمالة پایندانی کردن۔
اَلخَبْلُ۔ ناقص عقل واعضا گردانیدن۔
اَلخَتْلُ۔ فریفتن۔
اَلخَزْلُ۔ بریدن وفي الحديث مشى يَخْزِلُ اى تفكّك فيه۔
اَلخَصْلُ السَّبَقُ الخَصَلُ والخِصَالُ النَّصْلُ
السَّحِيلُ والسُّحَالُ۔ الصوت الذي يدور في صدر الحمار۔
اَلصَّهِيلُ والصُّهَالُ والصَّاهِلَةُ بانگ کردن اسپ۔
اَلعَبْلُ۔ برگ از درخت فاگرفتن و رسن تافتن و پیکان در تیر نشاندن۔
اَلعَدْلُ داد کردن ويعدى بعلى وبرابر کردن چیزے ويعدى الى المفعول الثاني بالباء العُدُولُ۔ بگشتن ويعدى بعن۔
اَلعَزْلُ عزل کردن از زن ويعدى بعن وجدا کردن ومعزول کردن۔

اَلعَسَلُ۔ بالتحريك وَالعَسَلَانُ۔ پوئیدن
اَلعَسَلَانُ۔ جنبیدن نیزه اَلعَسْلُ۔ انگبین در طعام کردن والغابر يَفْعُلُ ويَفْعِلُ۔
اَلعَظْلُ۔ مصدر عَظَلَت الكلاب او الجراد اذا ركب بعضها بعضًا في السفاد۔
اَلعَقْلُ وَالمَعْقُولُ۔ خردمند گشتن ودریافتن
وَالعَقْلُ۔ دیت دادن وهو متعدد ودیت از کسے دادن ويعدى الى المفعول الثاني بعن وقصاص را دست بداشتن از بهر دیت يقال عقلتُ لزيدٍ دمَ عمرو فهذا هو الفرق بين عقلتُه وعقلتُ عنه وعقلتُ له ولنگ شتر با دست بستن وقبض آوردن دارو شکم را وشکم را بشانه کردن اَلعُقُولُ۔ بر کوه شدن بر کوهی
اَلغَزْلُ۔ رشتن۔
اَلغَسْلُ۔ بشستن۔
اَلفَتْلُ۔ تافتن وباز گردانیدن۔
اَلفَصْلُ۔ جدا کردن ومنقطع کردن خصومت
اَلفُصُولُ۔ از جاے برفتن۔ اَلفَصْلُ والفِصَالُ۔ از شیر شتر باز کردن۔
اَلقَزَلَانُ۔ العرجان۔
اَلقَصْلُ۔ بریدن وخوید دادن ستور۔
اَلقَطْلُ۔ بریدن۔
اَلقُفُولُ۔ خشک شدن۔

اَلْكَبْلُ - بند کردن و تاخیر کردن و دوام -
اَلنُّزُوْلُ وَالْمَنْزَلُ - فرود آمدن یقال
نزلتهم ونزلت بهم ونزل الرجل بی زکم
والنُّزُوْلُ - بمعنی آمدن -
اَلنَّسَلَانُ وَالنَّسْلُ - شتافتن -
اَلنَّطْلُ - نطول بر خوشتن ریختن و فی الحدیث
ونفلنا هم خمسین رجلا من بنی هاشم ای
حلفنا لهم خمسین علی البراءة والنَّفْلُ اصله النفی
وسمیت الیمین فی القسامة نفلا لان القصاص ینفی بها
اَلْهَتْلُ وَالْهَتَلَانُ وَالتَّهْتَالُ - باران باریدن
اَلْهَدْلُ - جامه و جز آن فرو گذاشتن اَلْهَدِيْلُ
بانگ کردن قمری و انچه بدان ماند از مرغان
اَلْهَزْلُ - لاغر کردن و هزل گفتن اَلْهُزَالُ
لاغر شدن والماضی فُعِلَ -
اَلْهَطْلُ وَالْهَطَلَانُ - ریختن باران و اشک
یقال سحاب هاطل وهطل -
اَلْأَزْمُ - دندان پیشین بر جای نهادن و شیر ٥
شتر والغابر منها یفعُل و یفعِل -
اَلْبَسْمُ - گاریدن -
اَلْبُغَامُ - بانگ کردن آهو و گاو و شتر
وبغمت الرجل اذا لم تفصح له عن معنی ما تحدثه به
اَلثَّرْمُ - دندان پیشین کسی شکستن -
اَلثَّلْمُ - رخنه کردن -

اَلْجَدْمُ وَالْجَدَمَانُ عن الازهری بریدن
اَلْجُرْمُ - گناه کردن اَلْجَرْمُ - کسب کردن
والنعت فاعل و فعیل و بریدن بار خرما و موی
گوسپند -
اَلْجَزْمُ - ساکن کردن حرف و بریدن
و پر کردن مشک و بریدن خرما و حزر کردن آن
اَلْجَلْمُ - بریدن و گوشت فرا گرفتن که بر استخوان
باشد -
اَلْحَتْمُ - واجب کردن و محکم کردن کار -
اَلْحَثْمُ - دادن -
اَلْحَدْمُ - گرم کردن -
اَلْحَذْمُ - بشتاب خواندن و منه الحدیث
اذا اقمت فاحذم و بریدن و کل شیء اسرعت
فیه فقد حذمته -
اَلْحَرْمُ وَالْحِرْمَةُ وَالْحَرِيْمَةُ وَالْحِرْمَانُ
بی روزی کردن -
اَلْحَزْمُ - استوار کردن و تنگ ستور بستن
اَلْحَسْمُ وَالْحُسُوْمُ - بریدن و پیوسته داغ کردن
اَلْحَشْمُ - بخشم آوردن و تشویر دادن -
اَلْحَصْمُ - الحبق -
اَلْحَطْمُ - شکستن یقال حطمته السن
اذا اسن -
اَلْخَتْمُ - مهر کردن و قرآن تمام کردن و ختم الله بخیر

اَلْخَذْمُ - بریدن -
اَلْخَزْمُ - تباه کردن بخیه و بریدن وکم کردن
وازراه بگشتن خزمت البعیر خزما بالخزامة وهی
حلقة من شعر تجعل فی وترة انفه ویشد فیها الزمام
وخزمت الجراد فی العود نظمته -
اَلْخَشْمُ - اندرون بینی شکستن -
اَلْخَصْمُ - غلبه کردن کسی را بخصومت
وهذا شاذ لان القیاس ان یکون هذا من باب
فَعَلَ یَفْعُلُ ومنه قرأ حمزة وهم یخصمون -
اَلْخَطْمُ - مهار کردن وفی الحدیث دابة تسم
الکافر فتخطمه ویقال اخطمها الاثر علی الانف
کما یخطم البعیر بالکی -
اَلدَّذْمُ وَالدَّذَمَانُ - گام خرد نهادن
ونرم رفتن ستور -
اَلدَّشْمُ - ناپیدا شدن نشان -
اَلرَّثْمُ - شکستن -
اَلرَّثْمُ - مصدر رثمت انفه اذا کسرته حتی
ادمیته ورثمت المرأة انفها بالطیب لطخته ولطخته
اَلرَّدْمُ - رخنه برآوردن و پاره در جامه دادن
اَلرَّسِیْمُ - فوق الذمیل -
اَلرَّضْمُ - سنگ برهم نهادن وشد بریدن زمین
از پشت وغلطیدن بر زمین افگندن شتر
ودرضم بالارض ای جلد بالارض -

اَلزَّلَمَانُ - بریدن یقال زلم الله انفه
عن الازهری یقال زلمت الحوض فهو مزلوم
ملأته جابیة کالشعب المزلوم -
اَلسَّلْمُ - پوست پیراستن بسلم -
اَلشَّتْمُ - دشنام دادن -
اَلشَّرْمُ - شگافتن واندک دادن -
اَلصَّدْمُ - بهم واکوفتن وکاری صعب رسیدن
اَلصَّرْمُ - بریدن وسخن کسی بریدن بریدن بازحرا
اَلصَّلْمُ - گوش بینی از بن بریدن انچه بدان باشد
اَلطُّسُوْمُ - الطموس علی القلب -
اَلظُّلْمُ وَالْمَظْلِمَةُ - بیداد کردن - والظلم
مصدر ظلم الوادی اذا بلغ الماء منه موضعا
لم یکن بلغه قبل ذلک وظلمت البعیر اذا نحرته من
غیر داء والقوم اذا سقیتهم اللبن قبل ان یروب
ویخرج زبده والارض اذا لم تکن محفورة قط فحفرتها
وفی الحدیث فلم نظلمها ای لم نعد اعنه والترکیب
عند اهل اللغة یدل علی وضع الشیء غیر موضعه -
اَلْعَتْمُ - درنگ کردن وتاریک شدن شب
اَلْعَثْمُ - کژ وادر بستن شکسته وکژ وادر بسته شدن
ویثم بضم الثاء فیه لغة عن الازهری عن الفراء
اَلْعَذْمُ - دندان گرفتن وملامت کردن -
اَلْعَزْمُ وَالْعَزِیْمَةُ وَالْعَزِیْمُ وَالْعُزْمَانُ
دل بر کاری نهادن یقال عزمت علیک بمعنی اقسمت علیک

العَسْمُ - طمع کردن وکسب کردن -
العِصْمَةُ - المنع -
العَصْمُ - الکسب وفی الحدیث عصم ثنیتیه الغبار قیل الصواب عصب ای یبس وقیل عصم الشریق بفیه وعصب واحد ای لصق -
العَکْمُ - دهن بند بر بستن شتر وچشم داشتن وعکمت المتاع شددته والبعیر شددت علیه العدل وعکمت الرجل العدل اذا عکمته له مثل حلبته الناقة ای حلبتها له -
الغَلْمُ - بشکافتن آب -
الغَذْمُ والغَذَمُ - بسیار دادن -
الغُسُومُ - تاریک شدن شب -
الغَشْمُ - بیداد کردن وشکستن -
القَدْمُ - قدام دادن بربستن -
القَصْمُ - شکستن بی جدائی کردن -
القَطَامُ - از شیر باز کردن والترکیب یدل علی قطع شئ عن شئ -
القُتُومُ والقَتَامُ - سیاه شدن -
القَدْمُ والقُدُومُ - التقدم -
القَرْمُ والقَرَمُ - ان یاکل الصبی البهم اول ما یاکل والقرم ان یقطع جلیدة من انف البعیر لا تبین ثم تجمع فتترک علی انفه للسمة کالمهار بتونه -

القَسْمُ - واجشیدن واندیشه کردن وکاری تا چون کنی -
القَشْمُ - چشیدن وطعام بد از میان بیرون کردن
القَصْمُ - شکستن یا جدا کردن -
القَضْمُ - چشیدن وگزیدن -
القَلْمُ - سم وناخن چیدن -
الکَدْمُ والکِدَامُ - گزیدن -
الکَزْمُ - مصدر کزم شیئا بمقدم فیه ای کسره واستخرج ما فیه لیاکله -
الکَسْمُ - تفتیتک الشئ الیابس بیدک -
الکَشْمُ - از بن بریدن بینی -
الکَظْمُ - خشم فرو خوردن - الکُظُومُ از نشخوار باز ایستادن شتر -
الکَلْمُ - جراحت کردن ومنه قرئ نکلمهم
اللَّذْمُ - دهن بند بربستن وشکستن شتر سنگ را بپای وخون آلوده بکردن سنگ پای شتر را
اللَّدْمُ - بر روی زدن وپاره در جامه دادن والباب یدل علی الصاق شئ بشئ ضربا وغیره
اللَّطْمُ - الضرب علی الوجه بباطن الراحة -
اللَّفْمُ - بینی بند بربستن -
النَّحْمُ والنَّحِیمُ - الزحیر والتنحنح -
النَّسِیمُ والنَّسَمَانُ - وزیدن باد -
النَّظْمُ - پیوستن -

اَلنَّغْمُ - سخن نهان گفتن والغابر ينغم ايضا
اَلنَّقْمُ - خشم گرفتن ويعدى بعلى وكراهيت
داشتن چيزى والماضى منها نَقِمَ بالكسر ايضا
اَلنَّهِيمُ اَلنَّحِيمُ - اَلهَتْمُ - دندان پيشين شكستن
اَلهَتَمُ - القَشْمُ -
اَلهَدْمُ - ويران كردن -
اَلهَذْمُ - اَلقَطْعُ والاكل فى سرعةٍ -
اَلهَزْمُ وَالهَزِيمَةُ وَالهِزِّيمَى - شكستن لشكر
اَلهَشْمُ وَالهَضْمُ وَالهَضَمُ - شكستن بس
الهاضوم لانه يهضم الطعام اى تركه -

ن

اَلتَّبْنُ - كاه دادن كسى را -
اَلثَّبْنُ وَالثِّبَانُ - دامن بر دوختن -
اَلثَّفْنُ - مصدر ثفنته الناقة ضربته بالثفنات
وفى الحديث فجعل يثفنها بيده ليطردها -
اَلثَّمْنُ - هشت كردن وهشتم شدن -
اَلحَفْنُ - كسى را چيزى اندك دادن واصل
الحفن جمع الشئ فى كف او غير ذلك
ولا يكون الا من الشئ اليابس كالدقيق ونحوه
اَلخَبْنُ وَالخِبَانُ - كناره چيزى بر دوختن
وخبنت الطعام اذا غيبته واستعددته للشدة
اَلدَّفْنُ - در زير خاك كردن -
اَلذَّبْنُ - بسوختن وبزانو زدن شتر كسى را
اَلذَّفْنُ - پاى كوفتن -

اَلسَّفْنُ - پوست باز كردن ومنه السفينة
وهى فعيلة بمعنى فاعلة -
اَلشَّفْنُ - جامه وجز آن بافتن -
اَلشُّفُونُ - بدنبال چشم نگريستن ويعدى
بنفسه وبالى -
اَلصَّفْنُ - تلخ شراب ودارو وجز آن از كسى
بگردانيدن كه نوبت او باشد وگرفته زدن كعبتين
اَلصُّفُونُ - قدم بهم باز نهادن ومنه الحديث
قمنا صفونا وبر سه پاى ايستادن بر كناره سم
چهارم وفى الحديث وصفن ثيابه فى سرجه
اى جمعها -
اَلضَّبْنُ - باز داشتن -
اَلضَّفْنُ - پاى بنشستگاه كسى باز زدن و
بدست وپاى زدن شتر وضفنت بالانسان
الارض اى ضربتها به -
اَلطَّبْنُ - آتش در زير خاكستر كردن تا نميرد
اَلطَّبَانَةُ وَالطَّبَانِيَةُ وَالطُّبُونُ اَلطَّبْنُ
اَلعَجْنُ - آرد سرشتن وعجن الرجل اذا
نهض معتمدا على الارض من الكبر -
اَلعَدْنُ - مقيم بودن بجاى ويعدى بالباء
ومنه جنات عدن وعدنت البلد توطنته -
اَلعَطْنُ - پوست در خور كردن تا نرم شود
اَلعُطُونُ - سيراب خوردن شتر وپس خفتن

والغابر يَفعُل ويَفعِل۔
اَلْغَبْنُ ۔ زیان آوردن برکسے در بیع وشرا وغبنت الثوب والطعام مثل خبنت ۔
اَلْغَصْنُ ۔ شاخ بریدن ۔
اَلْغَضْنُ ۔ بازداشتن ۔
اَلْفَتْنُ وَالْفُتُوْنُ ۔ در فتنہ افگندن و فتنہ شدن
اَلْفِتْنَةُ وَالْمَفْتُوْنُ ۔ آزمودن اَلْفَتْنُ سوختن ۔
اَلْقُبُوْنُ ۔ بشدن در زمین ۔
اَلْقَفْنُ ۔ گوسپند کشتن از سوی قفا ۔
اَلْكَبْنُ ۔ باز نوردیدن آب دلو ومنہ الحدیث كَبَنَ ضَفِيْرَتَيْهِ اسے ثَنَاهُمَا وكبنت الشئی عَنِّیْ وهو مثل الخبن ۔
اَلْكَفْنُ ۔ پشم داشتن ۔
اَللَّبْنُ ۔ بعصا یا بسنگ زدن ۔
اَلْمَتْنُ ۔ بر شانہ زدن ۔
اَلْهَتْنُ وَالْهُتُوْنُ وَالتَّهْتَانُ ۔ باران واشک باریدن ۔

ومن المضاعف

اَلتَّبَابُ وَالتَّبُّ ۔ ہلاک شدن و زیانکار شدن
اَلْحُبُّ وَالْمَحَبَّةُ ۔ دوست داشتن ونہ اشاتو لانہ لا یاتی فی المضاعف یفعِل بالکسر الا ویشرکہ یفعُل بالضم اذا کان متعدیا ماخلا ہذا الحرف

اَلدَّبُّ وَالدَّبِيْبُ ۔ نرم رفتن ۔
اَلذَّبِيْبُ ۔ ہواسیدن لب از تشنگی ۔
اَلشَّبِيْبُ ۔ نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن
اَلشَّبَابُ وَالشَّبِيْبَةُ ۔ بالیدن کودک ۔
اَلصَّبِيْبُ ۔ رفتن آب خون اندک اندک ومنہ جاء فلان تَصِبُّ لِثَاتُهُ اذا اشتد حرصه على الشئی
اَلْعُبُوْبُ ۔ آنکہ یک روز تپ آید ویک روز نہ وگندہ شدن گوشت ۔
اَلْغِبُّ ۔ روزی آمدن وروزی نہ وشب گذاشتن وغبت الامور ای صارت الی اواخرہا
اَلْقُبُوْبُ ۔ خشک شدن گوشت وپوست خر او جراحت ۔
اَلْقَبِيْبُ ۔ دندان برہم زدن شیر والصوت ایضا
اَلنَّبُّ وَالنَّبِيْبُ وَالْهَبُّ وَالْهَبِيْبُ بانگ کردن بز نر از بہر گشنی ۔
(ت) اَلشَّتُّ وَالشَّتَاتُ ۔ پراگندہ شدن ۔
اَلْكَتِيْتُ ۔ بانگ نرم کردن شتر وجوشیدن دیگ وکوزہ نوکرد وآب کنی ۔
اَلْهَتِيْتُ ۔ بانگ کردن شتر بچہ ۔
(ث) اَلدَّثُّ ۔ باران آمدن اندک ۔
اَلدَّثَاثَةُ وَالدُّثُوْثَةُ ۔ کہنہ شدن جامہ بسر وغیرہا ۔
اَلْغَثَاثَةُ وَالْغُثُوْثَةُ ۔ لاغر شدن گوشت ویفعل لغة فيه وبد شدن سخن اَلْغَثُّ وَالْغَثِيْثُ ۔ ریم از جراحت

اَلْمَثِیْثُ وَالْنَثِیْثُ - تراویدن خیک -
٩ اَلثَّجُّ وَالثَّجِیْجُ وَالثُّجُوْجُ - ریخته شدن آب خون وغیره
اَلْعَجِیْجُ - گرد جستن باد -
٨٠ اَللَّجِیْجُ اَللَّجَاجُ - نرم رفتن با بوسہ
اَلضَّجُّ وَالضُّجَاجُ وَالضَّجِیْجُ وَالعَجُّ وَالعَجِیْجُ
بانگ کردن -
اَللَّجَاجُ وَاللَّجَاجَةُ - ستیهیدن وستیزہ کردن
وفَعِلَ یَفْعَلُ لغۃٌ والمصدر من ہذا اللجج ایضا
اَلثَّجِیْجُ - خون وریم دویدن از ریش -
٦ اَلسَّحُوْحُ وَالسُّحُوْحَةُ - فربہ شدن گوسپند
اَلصِّحَّةُ - تندرست شدن والنعت صحیح وصحاح
اَلفَحِیْحُ - بانگ کردن مار ویفعل لغۃٌ -
اَلتَّحُوْحُ - کہنہ شدن جامہ -
٦٠ ومنہ الحدیث کان اذا سجد جَخَّ وفی حدیث
آخر کان اذا صلی جَخَّ قیل معناہ تحول من مکان
الی مکان وقیل رفع بطنہ عن الفخذ و خوّی -
اَلنَّخِیْخُ - درخشیدن اخگر -
اَلفَخِیْخُ - سخت کردن خفتہ -
٧ اَلجِدُّ - سخن گفتن بحقیقت - اَلجَدُّ -
بزرگ شدن در چشم کسے اَلجِدَّةُ - نو شدن
اَلحَدُّ وَالحِدَّةُ - تیز شدن شمشیر اَلحَدُّ
وَالحِدَّةُ - تیزی کردن بر کسے -
اَلسَّدَادُ وَالسُّدُوْدُ - راست شدن قول

اَلفَدِیْدُ - بانگ کردن وخرامیدن -
اَلنَّدُّ وَالنِّدَادُ وَالنُّدُوْدُ - رمیدن شتر
اَلهَدِیْدُ - بانگ کردن باقتادن دیوار وغیرہ
اَلفَذُّ - تنہا شدن -
اَللَّذَاذَةُ وَاللَّذَاذُ - خوش شدن -
اَلذُّرُوْرُ - پفتادن والغابر یفعُل ویفعِل و
فی الحدیث فانا احرّ لک ای اتخذ لک حریرۃ
الخرور الخرور الخریر - بانگ کردن آب
اَلزَّرِیْرُ - درفشیدن چشم در سر -
اَلصَّرِیْرُ - جرست کردن قلم ودرو پالان شتر
ومحمل ونحوہ فاما قراءۃ ابن عباس فصرهن الیک
بکسرۃ الصاد مشددۃ الراء مفتوحۃ ومعناہ قطّعهن
فهی شاذۃ لتعدیها وقرأ عکرمۃ فصرّهن بضم
الصاد والراء مشددۃ جاءت علی القیاس -
اَلطُّرُوْرُ اَلتُّرُوْرُ - وغابرہ مثلہ
اَلغِرَارُ - بانگ کردن شترمرغ ولعضہا بے
ذلک ولا یجیز الا غارا الغرّ گرگین شدن
اَلغَرَارَةُ - غافل شدن -
اَلفِرَارُ - گریختن
اَلقَرُّ وَالقَرِیْرُ - بانگ کردن ماکیان -
اَلقَرَارُ وَالقُرُوْرُ - آرام گرفتن والغابر
یفعَل ویفعِل والکسر افصح -
اَلکَرِیْرُ - صوت کصوت المخنوق -

اَلْهَرِيْرُ ۔ زنوئیدن سگ اَلْهَرُّ وَالْهَرِیْرُ دشوار داشتن چیزے ویفعل فیہ لغۃ عن المبرد اندوہ در دل ۔

اَلْعِزُّ وَالْعَزَازَۃُ ۔ عزیز شدن اَلْعِزُّ وَالْعِزَّۃُ ۔ قوی شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ وضعیف شدن عن الفارابی وقال عَزَّ علیَّ ما اصاب فلاناً ای اشتد ۔

اَلْغَرِیْضُ ۔ دویدن ریم از جراحت ۔

اَلْاَزِیْزُ ۔ بانگ کردن آہو ودویدن ۔

اَلْخَشُّ ۔ بجنشودن وفعل یفعل لغۃ فیہ

اَلْخُشُوْشُ ۔ خشک شدن بچہ در شکم والماضی فعل وقیل فعل ۔

اَلْفَشِیْشُ ۔ بانگ کردن مار بپوست

اَلْکَشِیْشُ ۔ مثلہ وبانگ جوشیدن وفرو خوردن زمین آب را ۔

اَلْهَشُّ وَالْهُشُوْشُ ۔ سست شدن

اَلْبَصِیْصُ ۔ درفشیدن ۔

اَلشُّصُوْصُ ۔ اندک شدن شیر شتر وسخت شدن عیش

اَلْقَصِیْصُ لُغَۃٌ فی اَلْکَصِیْصِ ۔ الحرکۃ والالتواء من الجہد ۔

اَلْبَضَاضَۃُ وَالْبُضُوْضَۃُ ۔ نازک پوست شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ ۔

اَلْبَضِیْضُ ۔ تراویدن آب ۔

اَلْغَضَاضَۃُ وَالْغُضُوْضَۃُ ۔ تازہ شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ ۔

اَلنَّضِیْضُ وَالْبَضِیْضُ ۔ یقال خذ ما نض لک من دین اے تیسر وفی حدیث ما نض ای ما صار ورقاً او عیناً وفی حدیث آخر ما نض من اموالہم ای ما ظہر وحصل من اثمانہا ۔

اَلْغَطِیْطُ ۔ بجست کردن خفتہ وغیرہ غط البعیر غطیطاً ہدر فی الشقشقۃ وفی الحدیث فغطنی اے خنقنی واصل الغط الضغط الشدید ومنہ الحدیث الآخر فغط حتی رکض برجلہ ۔

اَلْقَطُّ ۔ گران شدن نرخ وفی الحدیث ۔ فیقط الخمر ای صبہا صبا واسعاً یقال تج المطر یتج اذا اشتد وروی بالثاء یقال ثج یثج بالفتح اذا اثار ارادقذفہا بالبطحاء ۔

اَلْجُفُوْفُ وَالْجَفَافُ ۔ خشک شدن الماضی یجف ویجف اَلْجُفُوْفُ ۔ از کار شدن موی از بے روغنی ۔

اَلْحَفُّ ۔ سادہ کردن بروت وسر وحف الفرس وغیرہ حفیفاً اذا سمعت دوی جریہ

اَلْخِفَّۃُ ۔ سبک شدن ودر خدمت شتافتن ۔

اَلْخُفُوْفُ ۔ اندک شدن عن الجوہری وبزودی رفتن عن الفارابی ۔

اَلدَّفِیْفُ ۔ نرم رفتن وپریدن مرغ

بر روی زمین وفی الحدیث یوکل ما دفّ ای
ما حرّک جناحیه فی الطیران کالحمام ونحوه۔
اَلدَّفِیفُ۔ زود رفتن عن الفارابی۔
اَلرَّفُّ وَالرَّفِیفُ۔ درفشیدن لون
ونبات از سیرابی۔
اَلزَّفِیفُ۔ شتافتن مردم وشترمرغ وشتر
اَلشَّفُّ۔ افزون آمدن۔
اَلشُّفُوفُ وَالشَّفَفُ۔ تنگ شدن جامہ
اَلشُّوفُ۔ گداختہ شدن۔
اَلعَفُّ وَالعِفَّةُ وَالعَفَافَةُ وَالعَفَافُ
بازایستادن از زشتی۔
اَلقُفُوفُ۔ موی با تیغ خاستن وخشک
شدن جامہ ونبات وجز آن۔
اَلهَفِیفُ۔ زود رفتن۔
اَلبَقُّ وَالاِبْقَاقُ۔ الحق واجب شدن
وسزاوار شدن۔
اَلخَفِیقُ۔ صوت الفرج۔
اَلدِّقَّةُ۔ باریک شدن۔
اَلرِّقَّةُ۔ تنگ شدن۔
اَلغَفِیقُ۔ آواز دادن وجوشیدن دیگ
ومنہ الحدیث لیطوہم تغیق۔
اَلنَّقِیقُ۔ بانگ کردن غوک وکژدم وماکیان
اَلنُّکُولَةُ۔ احمق شدن۔

اَلرَّکَّةُ وَالرَّکَاکَةُ۔ سست شدن۔
اَلبَلُّ۔ بہ شدن از بیماری۔
اَلجَلَالُ وَالجَلَالَةُ۔ بزرگ قدر شدن۔
اَلحِلُّ وَالحَلَالُ حلال شدن ویعدے باللام
اَلحَلَالُ۔ واجب شدن وام وعقوبت و
بیرون آمدن لعلی وبیرون آمدن از حرمت احرام وزن از عدة
اَلحِلَّةُ وَالحُلُولُ۔ بہ جائے گاہی
رسیدن کہ گفتن وے آنجا روا بود۔
اَلحُلُولُ۔ حالہ بودن وام۔
اَلدَّلُّ وَالدَّلَالُ۔ ناز کردن۔
اَلذُّلُّ وَالذِّلَّةُ وَالمَذَلَّةُ۔ خوار شدن
اَلذِّلُّ۔ رام شدن۔
اَلزَّلُّ وَالزَّلِیلُ وَالمَزَلُّ۔ بلغزیدن قدم
اَلزَّلُّ۔ ذلت افتادن درسخن۔
٥٠ اَلزُّلُولُ۔ کم آمدن سیم درسختن۔
اَلصُّلُولُ۔ دم گرفتن گوشت پختہ یا خام
ویفعل لغة ایضًا والکسر قوے اَلصَّلِیلُ
آواز دادن آہن ونحوه۔
اَلضَّلَالُ۔ ضائع شدن وہلاک شدن
اَلضَّلَالَةُ وَالضَّلَالُ۔ گمراه شدن
والغابر یَضِلُّ فہذه لغة نجد وہی الفصیحة و
یَضَلُّ وہی لغة اہل العالیة وفی الحدیث
١٨ لعلی اضل اللہ ای اغیب عن عذاب اللہ

اَلْغَلُّ ۔ کینہ ور شدن وغل البعیر اذا لم یقص ریہ
اَلْقِلَّۃُ وَالْقُلُّ ۔ اندک شدن ۔
اَلْکَلُّ وَالْکِلَّۃُ وَالْکَلَالَۃُ وَالْکُلُولُ ۔
کند شدن زبان و شمشیر و باد چشم اَلْکَلَالُ ٦٠
وَالْکَلَالَۃُ ۔ ماندہ شدن مردم و شتر
اَلْکَلَالَۃُ ۔ بے پدر شدن و بے فرزند شدن
اَلتَّمَامُ ۔ تمام شدن ۔ ٦٥
اَلْحُمُومُ ۔ وم گرفتن گوشت بریان و پختہ
اَلدَّمَامَۃُ ۔ زشت روی شدن والغابر یفعل
ویفعل والماضی فعل وفعل بالضم وہذا شاذ ۔
اَلدَّمِیمُ ۔ آب بینی دویدن ۔
اَلرِّمَّۃُ ۔ بوسیدہ شدن استخوان ۔
اَلطَّمِیمُ ۔ نرم دویدن
اَلْھَمِیمُ ۔ نرم رفتن ۔
اَلْحَنِینُ ۔ آرزومند شدن وکھدبالی ٧٠
و بانگ کردن ناقہ بزاری ۔
اَلْمَنَّانُ ۔ بخشودن و یعدی بعلی ۔
اَلْخَنِینُ ۔ کالبکاء فی الانف والضحک فی الانف
اَلدَّنِینُ ۔ الذمیم ۔
اَلدَّنِینُ ۔ خروشیدن ۔
اَلضَّنُّ وَالضَّنَانَۃُ ۔ بخیلی کردن والغابر
یضن ویضن والفتح افصح ۔
اَلطَّنِینُ ۔ آواز دادن روینہ و مگس ولطہ

وظن ای مات وہو فی الغریب المصنف ۔
اَلْھَنِینُ ۔ نالیدن و گریستن ۔

من المعتل الفاء

اَلْوَثْبُ وَالْوُثُوبُ وَالْوَثِیبُ وَالْوَثَبَانُ
برجستن وثب فی لغۃ حمیر اقعد ۔
اَلْوُجُوبُ ۔ واجب شدن و بیفتادن دیوار ۔
اَلْوَجِیبُ ۔ تپیدن دل ۔
اَلْجِبَۃُ ۔ فرو شدن آفتاب و ایستادن بیع
اَلْوَجْبَۃُ ۔ بیفتادن دیوار و فی الحدیث فاذا
وجب ای مات ۔
اَلْوُثُوبُ ۔ رفتن آب ۔
اَلْوَتْبُ ۔ بسیار گیاہ شدن زمین ۔
اَلْوُصُوبُ ۔ دائم شدن ۔
اَلْوُصُوبُ ۔ بر کاری ایستادن وفی الحدیث
فہو اوجب للغسل ای احری ان یحدث کل یقید
فی ذکرہ من الماء ۔
اَلْوُقُوبُ ۔ در آمدن چشم بکو فرو شدن
اَلْوَقِیبُ ۔ صوت قنب الفرس ۔
اَلْوُکُوبُ ۔ بر کاری ایستادن ۔ اَلْوَکَبَانُ
آہستہ رفتن ومنہ اشتق الموکب ۔
اَلْوُلُوبُ ۔ رسیدن یقال ولب
الیک کائنا ما کان و ولب اذا ذہب علی وجہہ
یقال واصبتہ فوہبتہ آبیہ و آہبہ ۔

اَلْوَقْتُ - پدید کردن وقت تقول وقته فهو موقوت اذا بيّن للفعل وقتاً يفعل فيه ومنه قوله تعالى كتاباً موقوتاً اى مفروضاً فى الاوقات
اَلْوَلْتُ - بکاشتن -
اَلْوَلْثُ - العهد بين القوم يقع من غير قصد او يكون غير موكد وهو فى الحديث وبعصا زدن
اَلْوَدْجُ - خون کشادن ستور ونیک کردن میان گروہے -
اَلْوَسِيجُ - دویدن شتر -
اَلْوَشِيجُ - بہم درشدن -
اَلْوُلُوجُ وَالْلِّجَةُ - درآمدن -
اَلْوَهَجُ وَالْوَهَجَانُ - درخشیدن -
اَلْوُضُوحُ - ہویدا شدن وروشن شدن -
اَلْوَقْدُ وَالتِّدَةُ - میخ زدن -
اَلْوُجُودُ اَلْوِجْدَانُ - یافتن وفعل لیفعل لغة فيه وهذه لغة يتيمة لا اخت لها وهى ذلك لغة عامرية وجداً ووجد الشئ عن عدم فهو موجود ولا يقال وجده
اَلْمَوْجِدَةُ وَالْوِجْدَانُ - خشم گرفتن
اَلْوَجْدُ - اندوهگین شدن - اَلْوُجْدُ - وَالْوِجْدُ وَالْوَجْدُ وَالْجِدَةُ - توانگر شدن
وَالْوَحْدُ وَالْحِدَةُ وَالْوَحْدَةُ - یگانه شدن
اَلْوَخْدُ وَالْوَخِيدُ وَالْوَخَدَانُ پویدن شتر

اَلْوِرْدُ وَالْوُرُوْدُ - آمدن باب آلوُرُوْدُ حاضر آمدن وورّدته الحمّى وِرْداً فهو مورود من الورد -
اَلْوَطْدُ وَالطِّدَةُ - استوار کردن وطده الى الارض مثل وهصه وغمضه الى الارض وفى الحديث طارفى اليك اى ضمنى اليك من وطده يطده قال ابو على فى مصدر وطد وودتد طدة وتدة وكرهوا وطداً ووتداً الاذان بين ثقل وان اوهم التبس -
اَلْوَعْدُ وَالْعِدَةُ وَالْمَوْعُوْدَةُ وَالْمَوْعِدُ وَالْمِيْعَادُ - وعده کردن ويقال وعدته خيرا ووعدته شرا فاذا اسقطوا الخير والشر قالوا فى الخير الوعد والعدة وفى الشر الايعاد والوعيد ويتعدى الى مفعولين ويجوزان يقتصر على احدهما -
اَلْوَغْدُ وَالْغِدَةُ - خدمت کردن -
اَلْوَفْدُ وَالْوُفُوْدُ وَالْوِفَادَةُ - نزد سلطان شدن برسولی -
اَلْوُقُوْدُ - بالفتح عن ابن جنى وهو شاذ - وَالْوُقُوْدُ وَالْوَقَدَانُ وَالْوَقْدُ وَالْقِدَةُ - افروخته شدن وكذو كذه اسے قصد قصده
اَلْوِلَادَةُ - زادن -
اَلْوَقْدُ وَالْقِدَةُ - الضرب بالخشب حتى ايسترخى

ویشرف علی الموت وشاۃٌ موقوذۃٌ قتلت
بالخشبۃ ویقال وَقَذَہُ النعاس اذا غلبہ و
فی الحدیث فوقذ النفاق ای دمغہ وکسرہ وفی
حدیث آخر فیقذہ الورع ای یسکنہ۔ ل
اَلْوَتْرُ وَالتِّرَۃُ ۔کم کردن وکینہ کردن ح
وطاق کردن۔
اَلْوَقْدُ۔ بسیار گشنی کردن شتر۔
اَلْوَجْرُ۔ دارو بگلو فروکردن ومنہ الحدیث
نُوجِرُہٗ بالسیف ای نطعنہ۔
اَلْوَزْرُ وَالْوِزْرُ گناہ بر داشتن فمنقول
منہ وَزَرَ یَزِرُ وَوَزِرَ یَوْزَرُ وَوُزِرَ یُوزَرُ
فھو موزور وَ انما جاء فی الحدیث مازورات
لمکان ماجورات ولو افرد لقال موزورات ك
وزرت فلانًا ای غلبتہ۔
اَلْوَشْرُ ۔روشن کردن دندانہا تنگ کردن
آن وھو فی الحدیث وبریدن چوب بستارہ
اَلْوَغْرُ وَالْوَغْرَۃُ ۔درشت شدن زمین گرم شدن
اَلْوَفْرُ وَالْفِرَۃُ ۔تمام کردن۔
اَلْوُفُوْرُ ۔ تمام شدن وبسیار شدن۔
اَلْوُقُوْرُ ۔ خانہ نشستن۔
اَلْوَقَارُ وَالْقِرَۃُ ۔ آرام شدن وفعل الفعل
فیہ لغۃٌ والنعت منہا وَقُوْرٌ اَلْوَقْرُ گران کردن ك
گوش وشکافتن استخوان۔ ط

اَلْوَکْرُ۔ در آشیانہ شدن مرغ وپر کردن مشک
وَوَکَرَتِ النَّاقَۃُ وَکْرًا عدت اَلْوَکَرٰی وھی
عدوٌ فیہ نزوٌ وکذلک الفرس۔
ل اَلْوَخْزُ۔ درسپوختن سوزن وسنان ونحوہما
ح وتاثیر کردن سپیدی وموئے۔
اَلْوَعْزُ۔ درایستادن بر نہادن وبعدی بالی
اَلْوَکْزُ مشت بر زنخ زدن وفا تولیدن
ای از خویشتن دور کردن۔
اَلْوَھْزُ ۔الضرب بثقل الید وفی الحدیث
اذا الناس یھزون الاباعر یقال ھزہ اذا دفعہ
وفی الحدیث نھی عن الوجس وھو ان یکون
الرجل مع جاریتہ والاخری تسمع حسہ۔
ك اَلْوَدْسُ ۔پنہان کردن وپوشیدہ شدن
چیزے برکسے۔
اَلْوَطْسُ شکستن وضرب الشدید بالخف وغیرہ
اَلْوَقْسُ ۔گرگرفتن شتر۔
اَلْوَکْسُ ۔اَلنَّقْصُ وَالنُّقْصَانُ ایضًا یقال
وُکِسَ فی تجارتہ اذا خسر فیھا اَلْوَکَسَانُ۔
فراخ رفتن شتر۔
اَلْوَھْسُ ۔شدۃ السیر والاکل والوطی
والدق والشر والنمیمۃ۔
ك اَلْوَرْدُشُ۔ بر طعام خوردن طفیلی کردن۔
ط اَلْوَبِیْصُ۔ درخشیدن۔

اَلْوَقْصُ ۔ گردن شکستن ۔
اَلْوَهْصُ ۔ چیزی سست را شکستن و چیزے را
بپاے سپردن بپاے فی الحدیث وہصہ اللّٰہ
کانہ رمی بہ و غمزہ الی الارض ۔
اَلْوَخْصُ ۔ طعنہ زدن چنانکہ در جوف نیفتد
اَلْوَمْضُ وَاَلْوَمِیْضُ وَاَلْوَمَضَانُ ۔
درفشیدن ۔
اَلْوَبْطُ وَاَلْوُبُوْطُ ۔ ضعیف راے شدن و فعل
یفعل فعلاً لغۃ ایضًا ۔
اَلْوَخْطُ ۔ آمیختن سپیدی با موے و نیزہ زدن
چنانکہ بگذرد و فرو رفتن ۔
اَلْوَسْطُ وَالسِّطَۃُ ۔ درمیان شدن و منہ
قولہ تعالی فوسطن بہ جمعًا ۔
اَلْوَقْطُ ۔ بیفگندن و فی الحدیث وُقِطَ
فی راسہ اے وضع راسہ و من رواہ بالظاء
اراد ثقل راسہ ۔
اَلْوَهْطُ ۔ شکستن ۔
اَلْوَثْغُ ۔ باز استخوان شکستن و سوانح جبر
محکم کردن کا زا ۔
اَلْوَعْظُ وَالْعِظَۃُ وَالْمَوْعِظَۃُ ۔ پند دادن
اَلْوَکْظُ ۔ الدفع و الزجر ۔
اَلْوَجْفُ وَاَلْوَجِیْفُ وَاَلْوَجَفَانُ ۔
پوئیدن ستور اَلْوَجِیْفُ ۔ تپیدن دل

وجف الرجل والمرجف بہ الارض وکذلک البعیر
اَلْوَخْفُ ۔ خطمی بہم زدن تا بہم دو شد ۔
اَلْوَدْفُ ۔ چکیدن پیہ و آب از انا و ۔
اَلْوَرْفُ وَاَلْوَرِیْفُ ۔ فراخ شدن و
یستعمل فی الظل اَلْوَرِیْفُ وَاَلْوُرُوْفُ
وَاَلْوَرْفُ ۔ درخشیدن نبات از تازگی
اَلْوَزِیْفُ ۔ شتافتن و رفتن و منہ قولہ تعالی
فاقبلوا الیہ یزفون مخففۃ ۔
اَلْوَصْفُ وَالصِّفَۃُ ۔ پدید کردن نشان
اَلْوُصُوْفُ ۔ نیک رفتن شتر ۔
اَلْوَظْفُ ۔ تبید شتر تنگ کردن و اپلی فرا شدن
اَلْوَقْفُ ۔ واداشتن و وقف کردن و وقفتہ علی
ذنبہ ای اطلعتہ علیہ اَلْوُقُوْفُ ۔ وا ایستادن
اَلْوَکْفُ وَاَلْوَکِیْفُ وَالتَّوْکَافُ ۔ چکیدن
آب از سقف و دلو و نحو ہما و فی الحدیث ثم
وکفوا عن علومہم اے قصروا عنہ ونقصوا ماخوذ
من الوکف وہو النقص ۔
اَلْوَهْفُ وَاَلْوَهِیْفُ ۔ برگ پیدا وردن
درخت وَاَلْوَهْفُ ۔ قیمی کلیسا کردن
و فی کلام قتادۃ کلما وہف لہ شئے ای عرض
اَلْوَدْقُ ۔ باریدن و نزدیک شدن و یعدی
بالی و انس گرفتن و یعدی بالباء و کشن آمدن
خداوند سم ۔

اَلْوَرَاقُ - برگ از درخت فرا گرفتن و برگ بیاوردن درخت -
اَلْوَسْقُ - گرد کردن و راندن و برداشتن
اَلْوَشْقُ - قدید کردن -
اَلْوَعِيقُ وَالْوَعَاقُ - آواز دادن شکم اسپ چون بدود -
۹ **اَلْوَلْقُ** - روان گشتن زبان در دروغ و منه اذا تلقونه بالسنتكم و بشتافتن و سبک دن نیزه
ک **اَلْوُرُوكُ** - بر پهلوی خفتن در کت و رگا جعلته حیال ورکی -
اَلْوَعْكُ - ضعیف کردن تب مردم را -
ے **اَلْوَبْلُ** - باران نهیب و بزرگ قطره باریدن و منه اخذه وبيلاً ای شدیدا -
اَلْوَجْلُ - غلبه کردن کسی را بر ترسیدن و تگل - وَسَلَ فلانٌ اذا رغب و منه اخذت الوسيلة
اَلْوَشَلَانُ - چکیدن -
اَلْوَصْلُ - عطا دادن وَالْوَصْلُ وَالصِّلَةُ - پیوستن و پیوسته شدن -
اَلْوُصُولُ - رسیدن و بعدے بالی و وصل ای دعا دعوی الجاهلية و هو ان يقول يال فلان و منه قوله تعالى الا الذين يصلون الى قوم قيل معناه يتصلون بهم و يدخلون فيما بينهم بالحلف و الجوار و الاتحاد -

اَلْوَغْلُ - ناخوانده نزدیک شرابخواران رفتن
اَلْوُغُولُ در میان درختان پنهان شدن
اَلْوُقُولُ - بر کوه شدن -
اَلْوَكْلُ وَالْوُكُولُ - کسی را باز و گذاشتن و کار بکسی گذاشتن و کلینی الهم ای دعنی
اَلْوَهْلُ - ذهاب وهمک الی الشئ و انت تريد غيره
اَلْوَثْمُ - شکستن و زدن و دویدن و الترکیب يدل على جمع و تجمع و يقال لهم لها آثر تجمع لها سبب الرثمة
اَلْوُجُومُ - خاموش گشتن از اندوه یا از خشم و جمت وجمة ای قصدت قصده -
اَلْوَخْمُ - بگرانی کسی را غلبه کردن -
اَلْوَسْمُ وَالسِّمَةُ - داغ کردن وَالْوَسْمُ غلبه کردن به نیکوئی -
اَلْوَشْمُ - دست بسوزن کنده کردن -
اَلْوَصْمُ - شکستن و معیوب کردن و وصمت الشئ اذا شددته بسرعة -
اَلْوَضْمُ - گوشت برخوان یا بر جائی که گوشت بر وے نهند نهادن و بکسی فرود آمدن -
اَلْوَغْمُ - تهمت کردن بچیزے بی یقین -
اَلْوَقْمُ - وا رندن و قهر کردن وَالْمَوْقُومُ الشدید الحزن -
اَلْمُوَكُومُ وَالْمَوْكُومُ - و وکمت الارض اذا وطئت و اکل نباتها -

اَلوَفِيمُ - رسیدن لمس -
اَلوَهمُ - الوہل -
اَلوَتُّ - بروتین زدن - اَلوُتُوبُ وَالتِّبَۃُ
دائم شدن آب وغیرہ -
اَلوَجنُ - کوفتن -
اَلوَدنُ وَالوِدَانُ - ترکردن وودنت
المرأۃ اذا ولدت ولداً ضعیفاً قلیل الجسم
والولد مَودُونٌ ومَودُنٌ -
اَلوَزنُ وَالزِّنَۃُ - سنجیدن یقال وزنت
فلانا درہما وزنت لفلان وبمعنی الاصل اللام
ثم حذفت فوصل الفعل ومنہ واذا کالوہم
او وزنوہم وفی الحدیث قبل ان توزنوا
اے تحرزوا وتخرصوا -
اَلوَضنُ - نواروزرہ بافتن ومانند آن
بجواہر مرصع کردن ومنہ علی سرر موضونۃ
اَلوَکنُ - خایہ درزیر گرفتن نشستن مرغ
اَلوَهنُ - سست شدن وسست گردانیدن
اَلوَیۃُ - پاک شتن یقال ما وبہت لہ ای ما فطنت لہ

من المعتل الیائی

اَلیَسرُ - قمار باختن وَالیَسَرُ وَالمَیسِرُ
واجب شدن ویسرت لہ القول میسورا ای
لینتہ ویسر القوم -
اجزوہ ای اجتزوہا واقتسموا اعضاءہا

اَلیُعَارُ - بانگ کردن بز -
ض اَلیَنعُ وَالیَنَعُ وَالیُنُوعُ وَالیُنعُ - بجائی رسیدن
ح میوہ وفعل یفعل لغۃ فیہ -
ض اَلیُمنُ وَالیَمنُ - مبارک گرفتن یقال
یمنہم فہو یامن ویمین ویمن علی قومہ فہو میمون
ومنہ حدیث لبعضہم فی تفسیر کہیعص قال الیاء
من یمین فالیمین والیاء من کبنی داحد کالتقدیر والقادر

من اللفیف المفروق

ض اَلوَحیُ وحی فرستادن ونبشتن وسخن
پنہان گفتن واشارت کردن
ح اَلوَحیُ - قصد کردن وفرستادن ورفتن -
ض اَلوَدیُ وَالدِّیَۃُ - خون بہا دادن اَلوَدیُ
بیرون آمدن ودی وروان گشتن سیل
ودای وودی الفرس وودیا اذا ادلی لیبول
او لیضرب -
ض اَلوَریُ وَالرِّیَۃُ - بیرون آمدن آتش از
آتش زنہ وفعل یفعل وفعل یفعل لغتان فیہ
ح وآگندہ شدن مغز استخوان وبجہیدن بیم خون وریم را
ح اَلوَشیُ وَالشِّیَۃُ - نگارکردن ورنجاندن
وَالوُشِیُّ - بسیار شدن آلی منتابیۃ مغز
کردن ولیقال وشی کلاما ای کذبہ -
ض اَلوَصیُ وَالوَصیُّ - پیوستن چیزے بچیزے
ووصت الارض اذا اتصل نبتہا -

اَلْوَعْيُ وَالْعِيَةُ - نگاہداشتن وَالْوَعْيُ گرد آمدن ریم در جراحت و درست شدن استخوان

اَلْوَفَاءُ - پیمان نگاہداشتن اَلْوَفِيُّ - تمام و بسیار شدن -

اَلْوَقْيُ وَالْوِقَايَةُ - نگاہداشتن ویتعدے الی المفعولین ووقی الفرس اذا کان یہا بالشیٔ من وجع یجدہ فی حافرہ ویقال علی ظلعک اے الزمہ واربع علیہ -

اَلْوَلْيُ - باران دوم آمدن والماضی فعل -

اَلْوَنْيُ وَالْوَنَى وَالْوِنِيُّ - سست شدن وفلان لاینی یفعل کذا اے لایزال -

اَلْوَهْيُ وَالْوَهْيُ - سست ودریدہ شدن ووہی الحائط اذا ضعف وہمّ بالسقوط ووہت عزالی السماء بمائہا وکذلک کل شیٔ استرخی رباطہ -

ومن اليائي

يديت الرجل اصبت يدہ ويديت عندہ واليہ يدا اذا اتخذت عندہ نعمۃ وايديت اليہ وعندہ يدا قال الاخفش أيديت عندہ واليہ اشہر من يديت اليہ وعندہ واما قول الشاعر

يديت على ابن حسحاس بن وہب ٭ باسفل ذی الجذاة يد الكريم فانہم يحملون على النظير كما يحملون النقيض على النقيض -

ومن المهموز

اَلْوَاْيُ - وعدہ کردن وواجب کردن -

ومن الاجوف

اَلْجَيْبُ - بریدن وقطع کردن مسافت

اَلْخَيْبَةُ - بے بہرہ مند شدن -

اَلرَّيْبُ وَالرِّيْبَةُ - گمان افگندن -

اَلسَّيْبُ - رفتن آب -

اَلشَّيْبُ وَالشَّيْبَةُ - سپید شدن سر والنعت منہ اشيب على غير القياس وشائب على القياس ايضا -

اَلصَّيْبُ - رسیدن بچیزے ومنہ يقال صاب السہم القرطاس تیر بر نشانہ آمد -

اَلطِّيْبُ وَالطِّيْبَةُ وَالتَّطْيَابُ - خوش شدن وخوش بوے شدن وَالطِّيْبُ پاکیزہ شدن -

اَلْعَيْبُ وَالْمَعَابُ وَالْمَعَابَةُ - عیب کردن والشیٔ معيب ومعيوب ايضا على الاصل وبنو تميم يتمون المفعول من اليائي ومعيوب شدن

اَلْغَيْبُ وَالْغَيْبَةُ وَالْغِيَابُ وَالْغُيُوبُ وَالْمَغِيبُ وَالْغَيْبُوبَةُ - غائب شدن والكلام في الغيبوبة وما كان من هذا الباب على هذا الوزن كالكلام فى الكينونة الا ان غيبوبة وما يماثلہا من ناقص اليائي لايكون فيہا

قلب الواو الى الياء بل يكون الياء الا وسے
يا فيعل لة دانشتية عين الفعل كما ان باب
٨ حج لا يكون فيه القلب الذي كان في باب
سيد فلا يكون اصله سَيْوِع كما كان اصل
سَيِّد سيود ناية اسے اصابه –
١٠ اَلْبَيْتُ وَالْبَيْتُوتَةُ – شب كاری كردن
وَالْبَيْتُوتَةُ شب گذاشتن وفعل يفعل
لغة فيها يقال بت القوم وبت بهم –
اَلزَّيْتُ روغن زيت در طعام كردن و
المفعول مزيت ومزيوت وكسی را روغن
زيت دادن –
اَلْمَكِيْثُ – باز داشتن ويفعل لغة فيه وكم كردن
١٠ اَلرَّيْثُ – درنگ شدن ودرنگ كردن –
اَلْعَيْثُ وَالْعُيُوثُ وَالْمَعَاثُ وَالْعَيَثَانُ
تباہی كردن –
اَلْغَيْثُ – باران فرستادن وباريدن و
بارانيدن وغاث الغيث الارض اسے
اصابها فهي ارض مغيثة ومغيوثة –
اَلْمَيْثُ اَلْمَوْثُ اَلْهَيْثُ وَالْهَيَثَانُ –
اندكى دادن –
٦ اَلضَّيْحُ وَالضَّيَحَانُ عطاشدن تير
ما اَكْثَحُ من كلامه شيئا عيجا اسے ما اغبه أبه
وشربت ماء ملحا فما عجت به اسے لم ارد منه

اَلْبَيْحُ – منفعت كردن –
اَلْهَيَاجُ – انگيخته شدن جنگ وَالْهَيْجُ برانگيختن
اَلتَّيْحُ – تقدير كردن ويعدى باللام وجنبيدن رفتن
اَلرَّيْحُ – بوی يافتن ومنه الحديث لم يرح رائحة الجنة
اَلزَّيْحُ – بالزاء دور شدن خضاب –
اَلسَّيْحُ وَالسُّيُوحُ وَالسِّيَاحَةُ وَالسَّيَحَانُ
در زمين رفتن – وَالسَّيْحُ رفتن آب –
اَلصَّيْحُ وَالصَّيْحَةُ وَالصِّيَاحَةُ وَالصَّيَحَانُ –
بانگ كردن –
اَلطَّيْحُ – بيفتادن وہلاك شدن وسرگشته شدن
در زمين ويفعل لغة في الجميع وزعم الخليل ان
طاح يطيح من فعل يفعل بالكسر فيهما وانه من ذوات
الواو لقولهم طوحته –
اَلْفَيْحُ وَالْفَيَحَانُ وَالْفُيُوحُ – جوشيدن
ديگ ودميدن خون از جراحت وفاحت
الغارة اي اتسعت –
اَلْقَيْحُ – ريم گرفتن ريش –
اَلْمَيْحُ عطا دادن ومسواك كردن وشفاعت
كردن وآب بدست از چاه در دلو كردن و
گشتی كردن در رفتن –
اَلنَّيْحُ وَالنَّيْحُ وَالنُّيُوحُ اَلشَّيْحُ – تحريك
الياء وَالشَّيْخُوخَةُ – پير شدن –
اَلطَّيْخُ – آلوده شدن وگران وتكبر كردن –

۷ اَلْبَیْدُ وَالْبُیُوْدُ وَالْبُیُوْدُ۔ ہلاک شدن
اَلْحَیْدُ وَالْحَیَدَانُ وَالْحَیْدَۃُ وَالْحِیَادُ
وَالْحُیُوْدُ وَالْمَحِیْدُ وَالْحَیَدَانُ۔ بگشتن
اَلزَّیْدُ وَالزِّیَادَۃُ وَالزَّیَادَۃُ وَالْمَزِیْدُ
افزون کردن ویتعدّی الی المفعولین وافزون شدن
اَلتَّشْیِیْدُ۔ بلند کردن بنا وافراشتن آن۔
اَلتَّصْیِیْدُ۔ شکار کردن فعل یفعل لغۃ فیہ۔
اَلْفَیْدُ۔ الموت وخرامیدن وزیادت
کردن وشدن ومنہ الفائدۃ وفاد المال لفلان
اے ثبت۔
اَلْکَیْدُ وَالْمَکِیْدَۃُ۔ مکر کردن۔ والکید
الحیض وہو یکید بنفسہ اے یجود بہا وکلاہما فی الحد
والباب یدل علی معالجۃ الشیء بشدۃ۔
اَلْمَیْدُ۔ جنبیدن وخرامیدن ومدت الرجل
احسنت الیہ۔
اَلْهَیْدُ۔ جنبانیدن ومنہ الحدیث یا نار لا تہیدیہ
اے لا تزعجیہ ومنہ الحدیث الآخر ہدہ یعنون المسجد
اے ہدہ ثم اصلحہ وفی الحدیث فلا تہیدنّہ
الآخرۃ یعنی النیۃ الحسنۃ یقول لا یکترثن لہ فیا
ما یہید نی کلامک اے ما اکترث لہ والترکیب یدل
علی التحریک والازعاج اَلْهَیْدُ شکستن عن الفارابی
اَلْخَیْرُ۔ نیک شدن تقول منہ خرت یا رجل
وغلبہ کردن کسی را بہی وبہترین برگزیدن
ومنہ استخر اللہ یخر لک۔
اَلسَّیْرُ وَالتَّسْیَارُ وَالْمَسِیْرَۃُ وَالتَّسْیَارُ وَالْمَسِیْرُ
رفتن وحکی مسور بہ من السیر وہو شاذ ود
راندن وسار بہم سیرۃ حسنۃ اے
طریقۃ حسنۃ۔
اَلصَّیْرُ وَالصَّیْرُوْرَۃُ وَالصَّیْرُ وَالْمَصِیْرُ۔ گشتن
اَلصَّیْرُ۔ بجنبانیدن وپارہ کردن۔
اَلضَّیْرُ۔ زیان کردن۔
اَلطَّیَرَانُ وَالطَّیْرُوْرَۃُ۔ پریدن والباب
یدل علی خفۃ الشیء فی الہواء ثم یستعار ذلک
فی غیرہ وفی کل سرعۃ۔
اَلْعَیْرُ۔ رمیدن اسپ وبشدن ودر زمین ند
فی الحدیث بالتمرۃ العائرۃ اے الساقطۃ۔
اَلْغِیَارُ۔ خواربار آوردن وسود کردن و
غارہم اللہ بمطر یغیرہم ویغورہم اے سقاہم
اَلْمَیْرُ۔ خواربار آوردن۔
اَلنَّیْرُ۔ علم کردن جامہ۔
۰ اَلْحَیْنُ۔ نرم راندن۔
اَلضَّیْرُ۔ جور کردن ونقصان کردن۔
اَلْمَیْزُ۔ جدا کردن۔
د اَلْحَیْسُ۔ آمیختن ومنہ حاس الحیس
اے اتخذہ وہو تمر یخلط بسمن واقط۔
اَلْخَیْسُ۔ دم گرفتن مردار ومنہ خاس البیع

والطعام کانه کسد حتی فسد ـ
الوَبْشُ والوَبَشانُ ـ خرامیدن ـ
الکَبْشُ ـ گشتی کردن شتر ـ
القَبْسُ والقِیاسُ ـ اندازه کردن چیزی
با چیزی ویعدی الی المفعول الثانی بالباء وبعلی
الکَیْسُ والکِیاسةُ ـ زیرک شدن ـ
والکَیْسُ ـ بزیرکی غلبه کردن ومنه الحدیث
انما کِستُک ـ
المَیْسُ والمَیَسانُ خرامیدن ـ
الهَیْسُ ـ رفتن ـ
الجَیْشُ والجَیَشانُ ـ بجوش آمدن دیگ
وموج زدن دریا وبرآمدن دل از اندازه
ویا از بیم وجاشت نفسه ای دارت للغثیان
الرَّیْشُ ـ پر بر تیر نهادن وحال کسی نیکو کردن
وهذا علی التشبیه ـ
الطَّیْشُ ـ بگذشتن تیر از نشانه وسبکسار شدن
العَیْشُ والعِیشةُ والمَعاشُ والمَعِیشةُ
والعَیْشوشةُ ـ زیستن ـ
الهَیْشُ ـ آمیختن [illegible] با پشم وشیر
پیش با بود [illegible] نسفت ما فی الضرع فاذا
بماند النسفت فلیس بهیش [illegible]
تخر کواو با چرا ـ
الحَیْصُ والحَیْصةُ والحُیُوصُ والمَحِیصُ

والمَحاصُ والحَیَصانُ ـ بگردیدن ویعدی بعن
الخَیْصُ ـ اندک شدن ـ
الدَّیَصانُ ـ روباه بازی کردن ـ
الفَیْصُ ـ رفتن آب وما فصت اسمه ای برحت
القَیْصُ ـ بیفتادن دندان ـ
الکَیْصُ ـ تنها خوردن ـ
٩ البَیْضُ ـ خایه کردن مرغ وسخت شدن گرما وبسپید
غلبه کردن وورم کردن دست اسپ
وباضت البهمی سقط نصالها ـ
الحَیْضُ ـ مثل الحَیض المَحِیضُ والمَحِیضُ
٢ بی نماز شدن زن والنعت حائض وحائضة
عن الفراء والحَیْضُ ـ دویدن مانند خون
از درخت سمرة ـ
الغَیْضُ والمَغاضُ ـ کم کردن آب وکم شدن آن
الغَیْضُ ـ کم شدن بار آبستنان ـ
الفَیْضُ ـ آشکارا شدن خبر وبسیار شدن
چیزی وفاض الماء فیضا وفیوضة ای کثر
حتی سال علی ضفة الوادی الفَیْضُ
والفُیُوضُ ـ مردن وفاض الرجل و
کذلک فاضت نفسه ای خرجت روحه
عن ابی عبیدة والفراء [illegible] لغة تمیم و
قال الاصمعی لا یقال فاض الرجل ولا فاضت
٦ نفسه وانما یقال فاض الدمع ـ

القَیض - خود و پوست خایه مرغ بعد از آن شگافتن
الهَیض - شکستن استخوان از پس جبر و کل وجع علی وجع فهو هیض ومنه الحدیث یاضنی نهضه ای کسرنی فاکسره وجاشه بافعل
الخیاطة - دوختن والنعت مخیط ومخیوط
الشَّیط - هلاک شدن و باطل شدن و سوخته شدن و آمیختن و شتافتن و قولهم شاطت الجزور ای لم یبق منها نصیب الا قسم ومنه الحدیث ویشاط لحمه کما یشاط الجزور -
العِیاط - بمردن شتر -
اللَّیط - وادوشیدن بدل -
المَیط - دور شدن و دور کردن و جور کردن در حکم ومنه الحدیث لو کان عمر میزانا ما کان فیه میط شعرة ای میل شعرة -
الغَیظ - بخشم آوردن -
الفَیظ والفُیوظ والفَیظان - بمردن فاظت نفسه ای خرجت روحه الاعند ابی عمرو بن العلاء فانه قال لا یقال فاظت نفسه ولکن یقال فاظ اذا مات قال بالضاد لایجوز البتة -
القَیظ - تابستان جای مقام کردن وقاظ یومنا ای اشتد حره -
البَیع والمَبیع - فروختن و خریدن والنعت مبیع ومبیوع -

الثَّیع - قی از دهن بیرون آمدن و تتابع الشئ سائل علی وجه الارض -
الذَّیع والذُّیوع والذَّیعان والذَّیعوعة آشکارا شدن -
الرَّیع - باز گشتن و زیاده شدن و راع ریگا انخرق فی قول الکمیت وهو اذا ضحیض بمعنه جانب راع جانب اسے انخرق -
السَّیع والسُّیوع - رواوان شدن آب و روان شدن آب
الشَّیع والشُّیوع والشَّیعان والشَّیعوعة آشکارا شدن الشّیاع - از پی فرا شدن وشاعکم السلام کما تقول علیکم السلام وهذا قول الرجل لاصحابه اذا اراد ان یفارقهم -
الضَّیع والضَّیاعة والضَّیاع بالفتح باد شدن
اللَّیع واللَّیعة - بددل شدن وفعل یفعل لغة فیهما والنعت لاع ولائع -
المَیع - گداخته شدن آب وغیره -
الهَیع - رفتن آب وغیره والهَیوعة - بددلی کردن والنعت هاع وهائع -
الهَیع - شوریدن خون -
الزَّیغ والزُّیوغ والزَّیغان والزَّیغوغة بچپیدن - والزَّیغ - درگشتن آفتاب و سایه و کند شدن چشم -

اَلسَّیْعُ بگلو فرو گذاشتن طعام و شراب۔
اَلحَیْفُ بیداد کردن۔
اَلرَّیْفُ مرغزار چریدن۔
اَلزَّیْفُ نبہرہ شدن سیم و خرامیدن۔
اَلسَّیْفُ شمشیر زدن۔
اَلصَّیْفُ تابستان جای مقام کردن۔
اَلصَّیْفُ وَالصَّیُوْفَۃُ چسپیدن تیر از
نشانہ وصفنا ای صابنا مطر الصیف فہو
فلنا کخرفنا و ربعنا۔
اَلضِّیَافَۃُ مہمان شدن۔
اَلضَّیْفُ چسپیدن تیر از نشانہ وضافہ
الہم ای نزل بہ۔
اَلطَّیْفُ وَالمَطَافُ وَالطَّائِفُ۔ آمدن خیال
در خواب و وسوسہ
اَلعِیَافَۃُ بمرغ فال گرفتن اَلعَیْفُ۔ پرواز
کردن مرغ بر آب یا بر مردار عافت الشجرۃ
عیفانا ای مالت یمینا و شمالا۔
اَلحَیْقُ وَالحُیُوقُ وَالحَیَقَانُ۔ فرود آمدن
بلا و مکروہ و یعدی بالباء۔
اَلرَّیُوقُ الجمع الرَّیْقُ۔ درنشیدن شراب
اَلضِّیْقُ وَالضَّیْقَۃُ تنگ شدن وضاق
الرجل ای بخل ما عاقت المرأۃ عند زوجہا
ولاقت ای لم تلصق بقلبہ۔

مقیلا و وجہ الاحتجاج منہ ان الجنۃ لا نوم فیہا
اَلْقَیْلُ۔ اقالہ کردن بیع وہی لغۃ قلیلۃ والاکثر
الاقالۃ و شراب نیمروز خوردن۔
اَلْکَیْلُ۔ یعدی کما یعدی الوزن وَاَلْکَیْلُ
بیرون نا آمدن آتش از آتش زنہ۔
اَلْمَیْلُ وَالْمَیَلَانُ وَالْمَمَالُ وَالْمَمِیْلُ وَ
الْمَیْلُوْلَۃُ۔ چسپیدن یقال منہ مال الشئ و
مال عن الحق و مال علیہ فی الظلم۔
اَلْهَیْلُ۔ فروریختن۔
اَلتَّیْمُ۔ بہ بندگی گرفتن دوستی۔
اَلْحَیْمُوْمَۃُ۔ بددل شدن ویعدی بعن۔
اَلْخَیْمُ۔ پاے برداشتن واستۃ السما
تدیم وبہا من الدیمۃ عن ابی زید۔
اَلذَّیْمُ وَالذَّامُ۔ عیب کردن والنعت
مذیم ومذیوم۔
اَلرَّیْمُ۔ ازجای فراتر شدن ویعدی بنفسہ وبمن
اَلشَّیْمُ۔ شمشیر در نیام کردن و شمشیر کشیدن
ونگریستن ابر تا کجا بارد۔
اَلضَّیْمُ۔ بیداد کردن وہو متعد۔
اَلطَّیْمُ۔ مصدر طامہ اللہ علی الخیر اے جبلہ
اَلْعَیْمَۃُ۔ آرزومند شیر گشتن والنا بفعل وفعیل
اَلْغَیْمُوْمَۃُ۔ ابرناک شدن آسمان۔
اَلْغَیْمُ۔ العطش وحر الجوف۔

اَلْهَیْمُ وَالْهُیُوْمُ وَالْهَیَمَانُ وَالتَّهْیَامُ
روی بجانبی نہادن از عشق وغیرہ۔ اَلْهُیَامُ
سخت تشنہ شدن و دار یاخذ الابل مع الحمی فتہیم
وفی الارض لاترعی۔
ب اَلْبَیَانُ وَالتِّبْیَانُ۔ وہو شاذ ہویدا شدن
اَلْبَیْنُ وَالْبَیْنُوْنَۃُ۔ جدا شدن۔ وَالْبَیْنُ الہوں
اَلْحَـــیْنُ۔ بالکسر ہنگام بردن وحان
حینہ اے قرب وقتہ۔
اَلْحَیْنُ۔ بالفتح ہلاک شدن۔
د اَلدَّیْنُ۔ وام دادن ووام ستدن۔ اَلدِّیْنُ
مقہور کردن وخوار شدن وکردن پاداش
کردن وفرمانبردار گشتن کسے اَلدِّیَانَۃُ
ویدار گشتن ویعدی بالباء والنعت دین۔
اَلرَّیْنُ وَالرُّیُوْنُ۔ غلبہ کردن گناہ بر دل
وخواب بر چشم ومستی بر تن۔
اَلرَّیْنُ۔ شوریدہ شدن تن وکل ما علیک
فقدران بک ورانت بہ ان علیک منہ الحدیث
اصبح قدرین بہ یقول احاط بہ الدین ورین بالرجل
اذا وقع فیما لایستطیع الخروج منہ ولا قبل لہ بہ۔
اَلزَّیْنُ۔ آراستن۔
اَلشَّیْنُ۔ معیوب کردن۔
اَلطَّیْنُ۔ گل کردن ومہر کردن نامہ بگل وطانہ اللہ
علی الخیر اے جبلہ علیہ۔

اَلعَیْنُ۔ بچشم کردن وبچشمہ رسیدن درکندن
اَلعَیَنَانُ۔ دویدن آب واشک اَلعِیَانَۃُ
دیدانی کردن ویعدی بعلی۔
اَلغَیْنُ۔ فراپوشیدن چیزی دہن را ومنہ الحدیث
انہ لیغان علٰی قلبی والماضی فعل وابرگرفتن
آسمان وتشنہ شدن وشوریدہ نفس
شدن۔
اَلقَیْنُ۔ آہنگری کردن وگردکردن۔
اَللِّیْنُ وَاللِّیْنَۃُ وَاللِّیَانُ۔ نرم شدن۔
اَلمَیْنُ۔ دروغ گفتن۔
اَلتِّیْہُ وَالتَّیْہَانُ۔ حیران شدن زعم
الخلیل ان تاہ یتیہ من باب فعل یفعل وہو
من ذوات الواو لقولہ توہتہ والتتییہ تکبر
کردن۔
اَللَّیْہُ۔ درپردہ شدن۔

ومن الناقص

اَلجِبَایَۃُ۔ گردکردن آب وخراج فعل
یفعل فتحہ فیہ وہی شاذۃ۔
اَلرَّبَا۔ درمیان قومی بربالیدن۔
اَلرَّبْیُ۔ برداشتن وزبیت اذا سقطت
الیہ مایکرہ۔
اَلسَّبْیُ وَالسِّبَاءُ اسیر گرفتن اَلسِّبَاءُ
خمر خریدن تا ازجای بجای برد۔

اَلشَّبْیُ۔ دورکردن۔
اَلطَّبْیُ۔ خواندن وطباہ عن کذا ای صرفہ عنہ
۶ اَلجُثُوُّ وَالجُثِیُّ۔ بزانو درنشستن۔
اَلحَثْیُ وَالحَثَیَانُ۔ خاک پاشیدن۔
اَلخَثْیُ۔ سرگین افگندن گاو۔
اَلرِّثَاءُ وَالمَرْثِیَۃُ۔ مردہ را ستودن
وشاید ثوار ثو الغۃ فیہ وربما ہمزت
العرب ما لیس بمہموز فقالوا رثأت المیت ورحمت
نمودن ویعدی باللام اَلرَّثْیَا بیلۃ۔ سخن
کسے یادگرفتن۔
۵ اَلغَثْیُ وَالغَثَیَانُ۔ نفس بردن از چیزے
کہ طبع از ان نافر باشد۔
اَلنَّثْیُ اَلنَّشْوُ۔
۸ اَلنَّشْیُ۔ گل از زمین بہ بیل فاراندیدن۔
اَلعَجْیُ۔ الحجو۔
۸ اَلخَدَیَانُ۔ بشتاب رفتن ستور۔
۷ اَلرَّدَیَانُ وَالرَّدْیُ۔ دویدن ستور۔
اَلرَّدْیُ۔ سنگ انداختن وازدن شدن
وازجای درجای افتادن ویدیہ بالمرداۃ
ای کسرتہ بالصخرۃ۔
اَلفِدَاءُ وَالفِدَایَۃُ۔ بازخریدن وَالفِدَاءُ
کسی را گفتن کہ من فدای تو باد ویعدی
الی المفعول الثانی بحرف الجر۔

اَلقَدَيَانُ شتافتن - اَلقَكّيُ اَلقَتدُ ف
اَلهَدْيُ - راه نمودن وردين ويعدی الے
المفعولين بحرفی الجر اللام والی وقد يحذف حرف
الجر فيتعدی الے المفعولين بنفسه وراه راست
گرفتن اَلهِدَايَةُ راه راست نمودن
در هر چيزے اَلهِدَاءُ زن را بخانهٔ شوهر
فرستادن اَلهَدْيُ - بطريق كسی رفتن ومنه
الحديث واهدوا بهدی عمار واز پيش بشدن وفی
الحديث فما هدے مما رجع اے علم بجيبه بيان
وحجته مما رجع يقول مما اجاب انما قال
لا والله وسكت وقبل ما هدے ما بين من
قوله تعالی فاما ثمود فهديناهم وقوله اولم
يهد لهم -
اَلهَذْيُ - بريدن وگزيدن شراب زبان را - ۷۰
اَلقَذْيُ - بينداختن چشم خاشه را از خود و
قذت الشاة ای القت بياضا من رحمها -
اَلمُذْيُ الامذاءُ بالمعنيين -
اَلهَذْيُ وَالهَذَيَانُ - بيهوده گفتن و
وفعل يفعل لغة فيه -
اَلبَرْيُ وَالبِرَايَةُ - تراشيدن بريت ۶
القلم بريا - وَالبَرْيُ - نزار كردن ستور در
راندن بسيار وپيش آمدن -
اَلجَرْيُ وَالجِرْيَةُ وَالجَرَيَانُ وَالجِرِّی
رفتن آب وغيره -
اَلجَرْيُ - كاسته شدن -
اَلدِّرَايَةُ وَالدِّرْيَةُ وَالدَّرْيُ دانستن
ويعدی بالباء وبنفسه قال سيبويه بالباء اكثر
وسبين مما قاله قوله ولا ادراكم به لو كان علی اللغة الاخری
لقال ولا ادريكموه - اَلدَّرْيُ فريفتن
اَلدَّرْيُ - دانيدن اَلدِّرَايَةُ عيب كردن
ويعدی بعلی سريت عنه الثوب لغة فيه سروت
عنه الدرع بالواو لا غير -
وَالشَّرْيُ وَالمُشْرِيٰ وَالشِّرَاءُ كشيدن
اَلشِّرَاءُ وَالشِّرَاءُ خريدن وفروختن -
اَلصَّرْيُ - بريدن وواداشتن وصريت
الماء اذا استقيته ثم قطعت وصريت ما بينهم
صريا ای فصلت -
اَلفَرْيُ - بريدن بروجه اصلاح وكارے
كردن كه بشگفتگی آرد ومشك دوختن و
دروغ فرا بافتن وفريت الارض سرتها وقطعتها
اَلقَرْيُ وَالقِرَاءُ مهمانی كردن اَلقَرْيُ -
گرد كردن آب وخيو در شهر يا گشتن -
اَلكَرْيُ - جوی كندن -
اَلمَرْيُ - پستان شتر ماليدن تا شير فرود آيد
وبيرون آوردن تنگ از ستور وباد و
باران از سيغ وانكار كردن ما سے مناظره قوله تعالی

اَلْجَزَاءُ - پاداش دادن و غلبه کردن کسے را بدان و بگزاردن وجزی عنی ہذا الامر ای قضے وناب ومنہ لاتجزی نفس الآیۃ وفی الحدیث ایضا یجزی عنک -

اَلْجَزْیُ اَلْجَزْوُ وَالْجُزْیُ - غلبہ کردن کسی را بجز

اَلْعَزْیُ اَلْعَزْوُ - وفی الحدیث فتری منہا مات ای نزف ومنہ ولم یرقا ونزی ونزف واحد

اَلْمَشْیُ - اخراج النطفۃ من الرحم والولد من البطن -

اَلْمَشْیُ - بعرق نسازدن -

اَلْخَشْیُ - غلبہ کردن بترسیدن -

اَلْمَشْیُ وَالْمَشَاءُ - رفتن -

اَلْمَشَاءُ - لبیا فرزند و چهارپای شدن -

اَلْخِصَاءُ - خایہ بکشیدن -

اَلْعَصْیُ وَالْمَعْصِیَۃُ وَالْعِصْیَانُ - نافرمانی کردن والنعت عاص وعصیٰ فعصی آدم ربہ عن العظم گوشت از استخوان باز شدن -

اَلْقَضَاءُ - حکم کردن ومنہ قضی ربک بگزاردن وام وغیرہ ومنہ وقضینا الی بنی اسرائیل وقضینا الیہ ذلک الامر وبمردن ومنہ فمنہم من قضی نحبہ و محکم کردن چیزے و باندازہ کردن ومنہ فقضٰہن سبع سموات والقضاء القدر و پرداختن ومنہ فوکزہ موسے فقضی علیہ اسے

قتلہ مکانہ کانہ فرغ منہ والترکیب یدل علی احکام الشئ واتقانہ ونفاذہ وقال الازہری مرجع الجمیع الی انقطاع الشئ وتمامہ -

اَلْمُضِیُّ - بگذشتن چیزے اَلْمَضَاءُ - در کارے بگذشتن ومضیت علی الامر مضیا مثل مضموت

۹ اَلْخَطْیُ - فراپوشیدن وہو متعد وتاریک شدن شب وخطی خطیا وخطیا اذا امتلا شبابا -

اَلْمَشْیُ - غلبہ کردن کسی را برفتن -

اَلْبَغْیُ - ستم وگشنی کردن وبعد سے بعلی ونیک باریدن باران وبر شدن آب رود خانہ وبپایا سیدن جراحت وریم ور شدن آن وکل مجاوزۃ للحد فہی بغی -

اَلْبُغَایَۃُ وَالْبُغَاءُ - بضم البا فیہما - وَالْبِغْیَۃُ جستن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ وباللام وہما بمعنے واحد وَالْبِغَاءُ - زنا کردن وفی الحدیث ما بغی لہ ای ما خیر لہ -

اَلْحَفْوُ - برہنہ رفتن وحفیت الیہ بالا حیتا ای بالغت

اَلْخَفْیُ - آشکارا کردن ہذا ہو الفصیح و پنہان کردن وضعیف وپنہا و رفشیدن برق -

اَلزَّفْیُ - بال باز کردن شتر مرغ وبرداشتن سراب چیزیرا وزفتہ الریح زفیانا ای طردتہ

اَلسَّفْیُ - دامیدن -

اَلشَّفْیُ وَالشِّفَاءُ - آسانی دادن -

اَلْقَفْیُ۔ برقفا زدن۔
اَلْکِفَایَۃُ۔ بسندہ کردن ویتعدی الی المفعولین وکفاک الشئی ای حسبک۔
اَلْقَفْوُ۔ راندن و رانده شدن وقی الحدیث مانفی من شعرک ای شار و ثلیث کردن۔
اَلْوِقْیُ۔ مصدر لقیت الشئی ای نظرت الیہ وترقبہ تقاہ بترسید ازو وحذر کرد ازو و پیش او باز شد۔
یَتَّقِیْہِ۔ بفتح التاء واتق اللہ وہذا علی التوہم والاصل اتقاہ یتقیہ واتق فانہ افتعل من وقیت الا ان الواو استہ سبے فاء من وقیت ابدلت تاء کما فی اتعد ثم حذفت التاء الاولی الکائنۃ بدلا من الفاء وسقطت ہمزۃ الوصل فبقی تقی و وزنہ تعل ولو کان المحذوف تاء افتعل لکان یقال تقی یتقی واتق علی مثال سقی یسقی واسق وہذا حکم تجہ یتجہ و تسع یتسع فحذفت التاء التی ہی بدل من الفاء فی الوجہ و وسع وحکی تقی لبسکون التاء و مصدر التقی علی وزن السقی وعلی ہذا التاء بدل من الواو۔
اَلرُّقْیَۃُ۔ افسون کردن۔
اَلرُّقِیُّ وَالرُّقَاءُ۔ بانگ کردن کوف

اَلسَّقْیُ وَالسِّقَایَۃُ۔ آب دادن خوردن را
اَلسَّقْیُ۔ آب خواستن کسے را و باران فرستادن و استسقا گرفتن وآب در مشک کردن و ربما یجی سَقَی بمعنی اسقی فی الارض والماشیۃ علی الصبی عقباً اذا احدث اول مایحدث ویعدذلک مادام صغیراً۔
اَلْمَقْیُ اَلْمَقْیُ اَلنَّقِیُّ۔ النقو۔
اَلْبُکَاءُ وَالْبُکَاءُ۔ گریستن وقیل بینہما فرق وہو انک اذا مددت اردت الصوت الذی یکون مع البکاء واذا قصرت اردت الدموع وخروجہا وبکیتہ وبکیت علیہ بمعنی وغلبہ کردن کسی را بدان۔
اَلْحِکَایَۃُ۔ قول وفعل کسے را حکایت کردن وحکوت الکلام لغۃ فیہ وایضاً مانیدن حکیت فی العدو نکایۃ اذا قتلت فیہم وجرحت
اَلْخَلَی۔ گیاہ درودن سلی الشاۃ اے نزع سلا ہا وہو الذی یکون فیہ الولد۔
اَلصَّلْیُ۔ در ہلاکت افگندن ویتعدی باللام و در آتش آوردن و بریان کردن گوشت ومنہ الحدیث اتی بشاۃ مصلیۃ وبدسگالیدن ومنہ المصالی وہی الاشراک۔
اَلطَّلْیُ۔ اندودن و واداشتن دیاے بچہ بچہار پای بستن۔

اَلغَلْیُ وَالغَلَیَانُ ـ جوشیدن اَلقَلْیُ ـ باز جستن
و معانی و غرائب آن بیرون آوردن و شمشیر
برهنه کردن وفی الحدیث من لبسها فلیغرها ایی فلیطبقها
اَلقِلْیُ وَالقِلَیۃُ وَالقَلَاءُ ـ دشمن داشتن
وفعلها یفعل لغۃ فیہ وسیء لغۃ طی اَلقَلْیُ
بدور ابریز کردن و بریان کردن گوشت
و پیست و غیرہا ـ
اَلکَلْیُ ـ برگردہ زدن ـ
اَلحِمْیَۃُ وَالحِمْوَۃُ ـ باز داشتن طعام و شراب
از بیمار ویتعدی الی المفعولین ـ اَلحِمَایَۃُ
نگاہ داشتن اَلحَمِیَّۃُ وَالمَحْمِیَّۃُ ننگ
داشتن از کردن کاری ـ
اَلدَّمَاءُ ـ جنبیدن ـ
اَلذَّمَیَانُ ـ شتافتن و ذَمَتہ ریح کذا ای اذتہ
اَلرِّمَایَۃُ وَالرَّمْیُ وَالرِّمِّیَّا ـ تیر انداختن
یقال رمیت عن القوس وعلیہا ولا یقال بہا
الا ان تلقیہا من یدک ـ اَلرَّمْیُ
افزون شدن و دشنام دادن و رمی اللّٰہ
لک ای نصرک وصنع لک والترکیب یدل علی
نبذ الشیء یقال رمیت الشیء من یدی رمیا
ای القیتہ ومنہ اصمی الصید اذا مات وانت تراہ
اَلطَّمْیُ وَالطُّمُوُّ ـ شتافتن ـ
اَلطَّمْیُ ـ کف و خاشاک انداختن موج ـ

اَلعَمْیُ ـ بیہوش شدن یقال عمی علیہ سقف
خانہ پوشیدن ـ
اَلکَمْیُ ـ گواہی پوشیدن ـ
اَلنَّمَاءُ ـ بالیدن و افزون شدن اَلنَّمْیُ
وَالنَّمَاءُ ـ خبر باسناد پیدا اشتن وفی الخطاب
والشعر ارتفع وعدا والفعل بالضم لغۃ فی تنمیہ
ونمیت الشیء علی الشیء رفعتہ علیہ و نمیتہ الی ابیہ
الی ابیہ نمیا ای نسبتہ الیہ ونمت الرمیۃ اسک
نما تت حیث لا یراہا الرامی فماتت ـ
اَلہَمْیُ وَالہَمَیَانُ ـ دویدن آب روانت
الماشیۃ تدبت للرعی ـ
اَلبَنْیُ وَالبِنَاءُ وَالبِنَی وَالبِنْیَۃُ وَالبُنْیَانُ
بنا کردن قال القتیبی اصل انبیان الکسر
لیکون کالعصیان والغشیان اَلبِنَاءُ ـ زن
بخانہ آوردن ویعدی بعلی وبالباء خطاء و فربہ کردن
اَلثَّنْیُ ـ دوتا کردن و واداشتن یقال جاء
ثانیا من عنانہ و داگر دانیدن و دوم شدم
اَلجَنْیُ وَالجِنَایَۃُ ـ بار از درخت باز کردن
اَلجِنَایَۃُ ـ جنایت کردن و شور انگیختن ـ
اَلزِّنَاءُ وَالزِّنَی ـ زنا کردن ـ
اَلضَّنَاءُ ـ بسیار شدن کودک ـ
اَلعِنَایَۃُ وَالمَعْنَی ـ خواستن وفی الحدیث
من کل دار یعنیک ای یقصدک غنیت فلانا

عنايا اى قصدته وقيل اعنيك يشغلك يقال
هذا امر لا يعنيني اے لا يشغلني ومنه قوله تركه ما لا
يعنيه اے لا يهمه-
الغنى والقنية الفتح وقنيت الجارية
تقنى قنية مثل القنية-
ن الكناية ان تتكلم بشئ وتريد به غيره وليعدى
بالباء وليعن يفعل ويفعل لغة فيه-
ن المنى- تقدير كردن واز مود الله بيرون آمدن

ومن اللفيف المقرون

ن الثاء والثوى مقيم شدن يقال ثويت
البصرة وبالبصرة-
ن الحى- گرد كردن-
ن الخواء والخواية والخوى- خالى شدن
سرا و هيتادن آن وخوت النجوم خيا
اخلت وذلك اذا سقطت ولم تمطر فى
نوءها وخوت المراة وخويت ايضا خلا جوفها
عند الولادة..
ن الذوى- پژمردن وفعل يفعل لغة عند يونس
ن الرواية- روايت كردن-
ن الروى- آب كشيدن از بهر كسى وهو متعد
وكسى را بر شتر بستن تا از خواب نيفتد ورويت
على اهلى ولاهلى اذا اتيتهم بالماء-
ن الزى- بگردانيدن وبيعدى الى ج باهم آوردن

ض الشى- بريان كردن گوشت-
ع الضوى خشك شدن-
ض ضويت اليه ضويا وضيا- عن ابى زيد
اذا اويت اليه وانضمت-
ع الطى- التعد للبوث ودر نورديدن وبرنيدن چاه
ض الغى- بچانيدن ودرگردانيدن-
الغواء- بانگ كردن سگ وگرگ وشغال
ض الغى والغواية- بے راه شدن وغلبت
لغة عن القتيبى قال والفتح اجود ونوميد شدن
والغى- الفسا وعن ابن الاعرابى وبه فسر
وعصى ادم ربه فغوى اى فسد عليه عيشه
ض الكى- داغ كردن وتيز نگريستن بكسى وكژدم گزيدن
ض اللى- تافتن رسن ودنبال جنبانيدن شتر
وبپچانيدن سر وگردانيدن زبان وبرد تن
ومنه يلوون السنتهم ولويته عليه اى اثرته عليه
والجميع متعد-
اللى- وهو شاذ عن ابى زيد واللّيان-
ردا نعت كردن وام قد حكى اللّيان- بكسر اللام
ض النى والنواية فربه شدن شتر والنى
خسته بيفگندن النية والنواة- نيت كردن
ونواك الله اى صحبك فى سفرك وحفظك فى
الحديث ومن ينوى الدنيا تعجزه يقول من
يسع لما يحسبه من نويت الشئ اذا جددت فى طلبه

الهوی ـ بفتح الهاء فرود افتادن از بالا
وبگذشتن زود ومنه الحدیث ثم انطلق یهوی
وفرود آمدن عقاب بر صید وهوت الطعنة
فتحت فاها وهوت امه شتم بمعنی سقطت و
هلکت وقوله تعالی تهوی الیهم ای تسرع وتنحط الیهم

ومن مهموزه

الاوی والاویّ ـ بکسر الهمزة عن ابی زید
وهو شاذ والاواء باوی شدن یقال ویت
الیه واویته وباوی بردن ـ
الایة والاوایة والماواة والماویة بخشودن
ودیدن باللام ـ

ومن مهموز الفاء

الادب ـ مهمان خواندن ـ
الاشب ـ ملامت کردن ومیان قومی بهم
آوردن ـ
الالت ـ کم کردن وفعل یفعل لغة فی هذا
ومنه وما التناهم بکسر اللام ومنه الحدیث اتاله
علی امیر المؤمنین معناه اتحطه بذلک اتضع منه
التقصر وباز داشتن وسوگند دادن ـ
الامت ـ اندازه کردن ـ
الابث ـ نالیدن وحسد کردن ـ
الارف وفیه ـ باهم آمدن والتخلف ایضا
الانف والانوف والانیف ـ نالیدن ـ

الانج ـ بر افراز پیش سر زدن ـ
الابود ـ مقیم شدن بجای ـ
الابر والاباره ـ نیش زدن گژدم وسوزن
دادن وزنان سگ را وهو فی الحدیث وگشن
دادن خرمابن ودیابر لغة فیه ـ
الاثارة ـ نیرومند کردن ومنه قراء اثارة بالقصر
الاسر والاسارة ـ اسیر کردن ـ والاسر
آفریدن وپالان بدوال بستن ـ الاسر
بسته شدن بول والماضی فعل ـ
الاشر الوشر الاصر ـ باز داشتن وشکستن
الاطر ـ پدور آوردن چیزی بر سوفار تیر پیچیدن
الافر ـ شیب دیدن وافر الرجل ای خف فی الخدمة
الابز ـ بر جستن ودویدن ـ
الارز والاروز ـ باهم آمدن استوار شدن
الابس ـ قهر کردن وباکسی درشتی کردن ـ
الارس ـ برزگر شدن ـ
الاس ـ خیانت کردن وشوریده خرد
گشتن والماضی فعل من هذا ـ
الانس ـ بضم الهمزة انس گرفتن وبعده
بالباء ویفعل لغة فیه ـ
الابض ـ شتر را باعض بستن وهو حبل یشد
به رسغ یده الی عضده وباهم آمدن رگ نساء
الماضی من هذا فعل وقیل الارض یوجع خورده شدن

چوب والماضی فعل۔
الاَبیضُ بگردیدن گوشت۔
الاَقطُ۔ بپنو ساختن۔
الاَنفُ۔ از پے فرا شدن۔
الاَلفُ۔ ہزار دادن۔
الاَنفُ۔ بر بینی زدن وبینی رسیدن آب وغیرہ
الاَفقُ۔ مصدر افق الادیم اے دبغہ
حتی یصیر افیقاً وہو الذی لم یتم دباغتہ و
قیل ہو الادیم الذے دبغ قبل ان یخرز و
تفضیل نہادن در عطا۔
الاُفوقُ۔ بشدن درجہان وبگرا نیدن
الاَلقُ۔ زبان آور شدن در دروغ والق
فہو مالوق ای اصابہ جنون۔
الاِفکُ۔ دروغ گفتن وبگردانیدن۔
الاَبلُ۔ غلبہ کردن وابل الرجل عن امرأتہ
اے امتنع عن غشیانہا۔
الاَزلُ۔ در تنگی وخشکی سال شدن
وواداشتن وبرگردانیدن۔
الاَتلاَنُ۔ گام خورد نہادن۔
الاَتمُ۔ درنگ کردن بجای۔
الاُتمُ والاَتامُ۔ بزہ شمردن ونانخورش دادن
والفت افگندن وپوست باز کردن۔
الاَرجُ۔ بجوردن ودندان بچیزی نہادن

ونیک تافتن رسن۔
الاَزمُ۔ دندان گرفتن ودندان برہم نہادن
ویافتن چیزی بازایستادن از چیزی ولعیدے
بمعنی ملازم گرفتن ولعیدی بالبا ر وتنگی۔ وزگار
برکسے ومنہ شتم السنۃ ازما استاصلتہم۔
الاَتانُ الاَتلانُ الاَذنُ۔ بر گوش زدن
الاَفنُ۔ کم خرد گردانیدن وشیر بہم دوشیدن
وقیل الاَفنُ خلاف التحیین۔
الاَنہُ والاُنوہُ والاَنیہُ۔ الانوح۔

ومن المضاعف المهموز الفاء

الاَثاثۃُ۔ انبوہ شدن موی ونبات وشاخ ودرخت
الاَطیطُ۔ جرست کردن پالان وغیرہ وبانگ
کردن شتر بزاری واطت الشجرۃ حنت
الاَلُّ والاَلُ والاَلیلُ۔ نالیدن بیمار
الاَنینُ مثلہ

ومن المهموز الفاء الاجوف

الاَیدُ والاَدُ۔ قوی شدن۔
الاَرُ۔ جماع کردن۔
الاَیضُ گشتن وبازگشتن۔
الاَیامُ۔ دود کردن الاَیم والاَیمۃ والاُیومُ
بے شوے شدن زن بی زن شدن مرد۔
الاَینُ۔ ماندہ شدن قال ابو زید لا یبنی منہ فعل وقال
الاصمعی وہو مقلوب من انی دلیس لہ۔

مصدر وقال ابو زيد بهما اصلان مصدره الاين ايضاً

ومن الناقص المهموز الفاء

الاتي والاتية والاتيان آمدن وقوله تعالى لاتوها بالقصر اي لفعلوها وكذلك ما اتيتم بالمعروف بالقصر اي ما فعلتم من قوله اتيت جميلا اي فعلته

الأذي ستبر شدن شير

الأذي انگبين كردن شيح و زنبور يگيره

والآية تاري الى الداية اذا انقصمت اليها والفت معها معلقا واحدا

الأذي والأذي التقيض

الاني بغايت گرمي رسيدن ومنه بمحيم آن و فا رسيدن ومنه غير ناظرين اناه

الأني والاني على وزن المعي والاني كالاني

ومن المهموز العين

النيئت ناليدن

الزأير والزئير بانگ كردن شير وفعل يفعل لغة

النئيم بانگ كردن بزاري

ومن المهموز المعتل الفاء

الوأب والأبة شرم داشتن

الوأد زنده در گور كردن دختر

الوأم ترسانيدن

الوأل والوؤل پناه گرفتن بكسي يا بجاي ويعدى بالى وفي الحديث فلا والت اي لا نجوت

ومن الناقص المهموز العين

الصئي بانگ كردن فرخ وموش وپيل وخوك

ومن المهموز اللام

الهناء عطا دادن الهناء بگواريدن طعام كسي را لقول هنأه الطعام والغابر منهما يفعل ويفعل والماضي فعل ايضاً

ومن الاجوف المهموز اللام

المجئ والمجيئة آمدن

الفئ والفيئة والفيوء المرجع بازگشتن

القئ قي كردن

الكيء والكيأة ترسيدن وبددل شدن

النئ خام ماندن گوشت

الهيئة والهيئ ساخته شدن كاري را ومنه قرئ قوله تعالى هيئت لك بضم المتكلم هيئت بمعنى تهيأت

باب فعل يفعل بفتح العين في الماضي والغابر

الثعب آب راندن

الجعب بيفگندن و بركندن

الدعابة مزاح گفتن

الذهاب والذهوب بشدن

الرعب ترسانيدن و پر كردن

الرعب دفع كردن و پاره از چيز

بكسى فرادادن وهذا البيت عن باللام -
التَّعَصُّبُ - كشيدن ونيكو خوردن طعام وشراب
الشَّعَبُ - فراهم آوردن وپراگنده كردن
وهو قوم هذا با شبيه من الاضداد وعند
المحققين لغات مختلفة -
الشَّغْبُ - بالتسكين شورانگيختن وبيدے
بفسرو باليا وبيلا -
الضُّغَابُ والتَّضْغِيبُ - بانگ كردن روباه
اللَّحْبُ - گوشت از استخوان وپوست
از درخت باز كردن ودرشاهراه رفتن يقال
لحب ايضا اذا مر مرا سريعا مستقيما -
اللَّعْبُ - لعاب رفتن كودك -
النَّخْبُ - بيرون كشيدن وبدل گروانيدن
النَّغْبُ - ضرب من السير
النَّهْبُ - غارت كردن وبگفتن كسى را
وپے پاے گرفتن سگ -
البَغْتَةُ والبَغْتُ - ناگاه گرفتن -
البَهْتُ والبُهْتَانُ دروغ گفتن والبهت
ناگاه فرا گرفتن ومنه قوله بل تأتيهم بغتة فتبهتهم حيران
شدن وبهت بالكسر وبهت بالضم لغتان
في الاخير والافصح بهت ومنه فبهت الذي
كفر لانه يقال رجل مبهوت ولا يقال باهت.
ولابهيت فحصل اربع لغات اعلاها فبهت

وهي قراءة العامة وبهت بالضم اقوى معنى
من بهت بالكسر لان فعل يأتي للمبالغة كفقه
الرجل وشعر اذا قوي فقهه وجاد شعره وبهت
بالفتح يجوز ان يكون لازما كهذه اللغات
الثلث ويجوز ان يكون متعديا وحينئذ
يكون فاعله محذوفا على تقدير فبهت الذي
كفر ابراهيم يعني رام ان يبهت ابراهيم الا انه
لم يحصل لذلك وجاز ان تقول فبهت
الكافر ابراهيم وانما كانت ومنه الارادة كقوله
اذا قمتم الى الصلوة فاذا قرأت القرآن فاكتفى
بالمسبب الذي هو القيام وقراءة من السبب
الذي هو الارادة فاعرفه -
السَّحْتُ - هلاك كردن واز بيخ بركندن
وپيه از گوشت باز كردن -
الصَّفْتُ - جوه كردن وهو في الحديث
ما وجدت الصفت -
اللَّحْتُ - القشر وفي الحديث
فلحتكم يقال لحت عصاه اذا قشرها -
النَّعْتُ - نشان دادن -
البَحْثُ - بالباء واپژوهيدن -
البَعْثُ - مرده زنده كردن واز خواب
بيدار كردن وفرستادن وهو متعد الى مفعولين
يقال بعثه رسولا وحكى بعثت به وبعثت الناقة اثرتها

الدَّغثُ - پیدا آمدن بیماری والماضی فَعَل
الرَّغثُ - شیر خوردن ورغث الرجل اذا
کثر علیه السوال حتی نفد ما عنده -
ح الضَّغثُ - حدیث بهم در آمیختن و دسته
کردن گیاه و پیچیدن کوهان -
القَحثُ - اندک دادن -
اللَّهثُ واللُّهاثُ واللُّهثانُ -
زبان از دهن بیرون کردن سگ از تشنگی
یا از ماندگی -
المَغثُ - معیوب کردن دوار و دهم باز شدن
دوار و اندر آب آغشتن و درهم آمیختن [illegible]
ح. الأبجُ - شکم شکافتن -
البَجحُ - شاد کردن -
الرَّجحُ - پیاپی درفشیدن برق -
السَّجحُ - خراشیدن -
السَّبحُ - سودن بوسه و همه شب رفتن
و پیوسته جستن باد و سجت الریح الارض قشرتها -
الشَّحجُ والشُّحاجُ - بانگ کردن کلاغ
و استر و یفعل لغة فیه -
الفَحجُ - مشیة الافحج -
اللَّبجُ - سوزانیدن -
المَخجُ و المِخجُ - جنبانیدن دلو در چاه -
النَّخجُ - جماع کردن -

المَعجُ - بشتاب رفتن -
النَّهجُ النُّهجُ المَنهجُ النَّهجُ - هویدا کردن
راه و رفتن در آن -
البَدحُ - بیندا ختن و بچوب زدن و عجز الرجل
عن حمالة یحملها والبعیر عن حمله
البُدُوحُ - خرامیدن زن -
البَدحُ - شکافتن -
البُزُوحُ - پدید آمدن صید چنانکه جانب
چپ او سوی تو دارد و عرب آنرا شوم دارند
البَطحُ - بر روی افگندن -
البُلُوحُ - مانده شدن و خشک شدن خاک
الجَدحُ - پست شورانیدن -
الجَرحُ - جراحت کردن و کسب کردن و طعن
کردن در کسی -
الجَزحُ - عطا دادن -
الجَلحُ - خوردن شتر سر درخت را -
الجُمُوحُ والجِماحُ - سرکشی کردن اسپ
و گشتی چنانکه دیر افرو نتوان داشت سر باز زدن
الجُنُوحُ و جنح الی الشیء و منه وان جنحوا -
الجَنحُ - بر بال زدن -
الدُّلُوحُ - زیر بار گران رفتن -
الذَّبحُ - گلو بریدن و شکافتن بنا و خس
پوشیدن سقف -

اَلرَّدْحُ۔ شقہ در پس خیمہ دادن و زمو بر سقف
زدن ۔
اَلزُّدُوْحُ وَالزَّدَاحُ۔ ماندہ شدن شتر از نزاری
اَلرَّزَاحُ۔ لاغر شدن ۔
اَلرَّشْحُ۔ بیامدن خوے ۔
اَلرَّضْخُ۔ شکستن خستہ خرما و سنگ ۔
اَلرَّقَاحَةُ۔ کسب کردن و بازرگانی کردن ۔
اَلرُّکُوْحُ۔ آرام گرفتن بچیزی والرکوح الی الشئ الرکون
الیہ یقال رکح الیہ ای رکن الیہ ۔
اَلرَّمْحُ۔ لگد زدن و نیزہ زدن ۔
اَلسَّبْحُ۔ تصرف کردن در معیشت و پیدا شدن
اَلسِّبَاحَةُ۔ آشنا کردن ۔
اَلسَّدْحُ۔ بر روی افگندن یا بر پشت ۔
اَلسَّرْحُ۔ کسی را بجای فرستادن و چرا کردن
بامداد و رفتن بول پس از بستگی ۔
اَلسُّرُوْحُ۔ بچرا شدن ۔
اَلسَّطْحُ۔ گسترانیدن ۔
اَلسَّفْحُ۔ ریزانیدن آب و جز آن ۔
اَلسُّفُوْحُ وَالسَّفَحَانُ۔ ریختہ شدن ۔
اَلسَّلْحُ۔ حدث کردن ۔
اَلسَّمَاحُ وَالسَّمَاحَةُ۔ سخاوت کردن
ویعدی بالباء وسمح لی اے اعطانی ۔
اَلسُّنُوْحُ۔ سخن سربستہ گفتن ۔ وَالشُّفُوْحُ

پیدا آمدن مرغ یا آہو از دست راست
ویعدی بالباء وضد البروح والعرب تتیمن بہ
وسنح لی رای اے عرض ۔
اَلشَّبْحُ۔ پہن گردانیدن پوست و الشبح علی العود کشیدن
اَلشَّرْحُ۔ پدید کردن و کشادہ کردن دل
و شرحہ کردن گوشت وفی الحدیث یشرحون
النساء شرحًا یقال شرح فلان جاریتہ اذا
وطیہا علی قفاہا وفی حدیث آخر یشرحون
الی الدنیا ای ینبسطون الیہا ویرغبون فیہا
اَلشَّقْحُ۔ الکسر والبعد والقبح والجمیع فی الحدیث
اَلصَّبْحُ۔ صبوحی دادن و بامداد بجای پانیز یکے
شدن ۔
اَلصَّدْحُ۔ بانگ کردن خرد و کلاغ ۔
اَلصَّفْحُ۔ اعراض کردن از کسے یا از چیزی
و فرا گذاشتن جرم وہا یعدیان بعن وسائل را
رد کردن و شمشیر بپہنا بکسے زدن و صفحت
الرجل اذا سقیتہ ای شراب کان ۔
اَلصُّلُوْحُ۔ نیکی کردن ۔
اَلضَّبْحُ۔ از حال بگردانیدن آتش و خراشیدن
چیزی را و صوت انفاس الخیل اذا عدون
وہو الخیل العضد فی السیر ایضًا ۔
اَلضُّبَاحُ وَالضَّبْحُ۔ بانگ کردن روباہ ۔
اَلضَّرْحُ۔ دور کردن و زمین کندن ۔

اَلضُّوحُ - لگد زدن ستور -
اَلطَّرْحُ - بیفگندن ویعدّی بنفسه وبالباء -
اَلطُّفُوحُ - پر شدن ویقال اطفح عنّی اے اذهب عنّی وطفحت الریح القطنة اذا اسطعت بها -
اَلطَّمْحُ - مانده کردن ستور و مانده شدن وی طمح بصره الی الشیٔ ای ارتفع طمحًا وطماحًا وطمح الرجل ابعد فی الطلب -
اَلفَتْحُ - کشادن وحکم کردن وفراخ شدن سر سوراخ پستان شتر -
اَلفَدْحُ - گران کردن کار و وام کسی را -
اَلفَسْحُ - فراخ کردن ویعدّی باللام -
اَلفَضْحُ - رسوا کردن ومنه الحدیث حتی فضحه الصبح اے دهمه بیاض الصبح ویعدّی بالعداوای بینه وفضح الصبح اے بدا -
اَلفَطْحُ - پهن کردن -
اَلفَلْحُ - شگافتن -
اَلقَبْحُ - نفرین کردن - اَلقُبْحُ وَالقُبُوحُ از نیکی دور کردن -
اَلقَدْحُ - آتش زدن ودر نسب طعن کردن وآب کشادن از چشم وخرده و زدودن از دندان ودر خیمت افتادن ودر چشم کوفه وشدن

وخوردن یک قطره بر داشتن ودر کار کسی خلل در آوردن
اَلقَرْحُ - خسته کردن - اَلقُرُوحُ - هم رو شدن ستور و آبستنی شتر پدید آمدن وقرحه بحقه اے استقبله به -
اَلقَذْحُ - بول انداختن سگ ویعدّی بالباء وفیل القمل لغة فیه -
اَلقَمْحُ وَالقُمُوحُ - سر باز زدن شتر از آب خوردن -
اَلقَمْحُ - بدر آوردن -
اَلکَبْحُ - لگام باز کشیدن -
اَلکَدْحُ - خراشیدن وکار کردن -
اَلکَسْحُ - برفت وخانه روفتن -
اَلکَشْحُ - نهان داشتن دشمنی واعراض کردن از چیزی وبزادن وکشح القوم عن الماء وانکشحوای تفرقوا عنه -
اَلکَفْحُ - رو یاروی بوسه دادن ویا شمشیر زدن
اَلکَلْحُ وَاُلکُلُوحُ وَاُلکُلَاحُ ترش کردن روی اَلکَمْحُ - الکبح -
اَللَّبْحُ - سست ترهم بر چیزے زدن وبهتان زدن ویعدّی بالباء -
اَللَّفْحُ - سوختن وضربتی سبک زدن -
اَللَّحُّ وَاللَّحَّانُ وَالتَّلْمَانُ - نگریستن الاکمه
اَللَّمْحَةُ وَاللَّمْحُ - درفشیدن ستاره وبرق -

المنح - آب کشیدن از چاه و در روز دو بر آمدن
المدح - ستودن -
المزح والمزاحة - بالضم عن السراح مزاح کردن
المسح - بسودن بدست و بریدن شمشیر کلیها فسر مسحا و شستن شریقال الرجال توضا فغسل اعضاه و قدح
المساحة - بکسر المیم زمین پیمودن -
المصوح - ناپیدا شدن فسح الظل ای قصر النبات
او اقل لون زهره و لبن الناقة اذا ولی و ذهب
و فسحت بالشئ و نسبت به -
المضح - عیب کردن -
الملح - نمک باندازه در طعام کردن و شوره
دادن چهارپای و شیر دادن کسی را و هذا فی
الحدیث و فی الحدیث کالشاة الملوحة است
المیم و حلقه -
النبح والنبیح والنباح - بانگ کردن
سگ و فعل الفعل لغة فیه و ربما قالوا انبح الظبی -
النجح والنجاح - روا شدن حاجت -
الندح - فراخ کردن و منه الحدیث
فلا تندحیه ای لا تفرقیه و لا توسعیه
و من روی بالباء اراد لا تفتحیه من البدح
و هو العلانیة -
النزوح - دور شدن النزح - آب
کشیدن از چاه -

النشح والنشوح - آب خوردن بلسیری
النصح والنصاحة - بالفتح والنصاحة
والنصوح نصیحت کردن یعدی باللام و بنفسه
و باللام اجود و نصحت العسل صفیتها من الشمع
النصح - جامه دوختن النصوح سیر خوردن -
النضح والنضاح - آب زدن و تراویدن
مشک و خون -
النفح والنفوح - بوی خوش و میدان
والنفح - دمیدن از رگ یا و سر جستن
لگد زدن ستور و عطا دادن و نفح بالسیف تناوله یعنی
۸۰ التنوح - مقام کردن و منه الحدیث تنوحوا
فتنحوا است رنخوا -
الجفح - والجمح - فخر و تکبر کردن -
الجلح - پر کردن سیل رود خانه را -
الرسوخ - استوار گشتن بیخ آور شدن -
الرضخ - کوفتن و اندک دادن -
الزخ - الجفخ -
السبخ النوم والفراغ و منه قری سبخا طویلا اقرانا
السلخ - در آخر ماه شدن و سلخت المراة
درعها نزعته -
الشموخ - ثابت شدن در علم -
الشدخ - سر شکستن و فراخ بردن سپیدی
در روی اسپ -

اَلشَّدْخُ - فرا مروی رسیدن کودک وشرخ ناب البعیر شرخًا اذا انشق البهفت

اَلشَّمْخُ وَالشُّمُوخُ - بلند شدن ویقال شمخ بانفه است تکبر

اَلصَّمْخُ - بر سوراخ گوش زدن وفی الحدیث الا لطمها قیل هو مقلوب لطمها وقیل سقّ ومصّا

اَلفَدْخُ - سر انگشتان سوی کف واشکستن

اَلفَسْخُ - نقض کردن بیع ودیگر عهدها وازجای بیاوردن بند فسخت عنی ثوبی ای طرحته

اَلفَضْخُ - کوفتن غوره خرما وسر شکستن -

اَلفَنْخُ - رام ومقهور کردن -

اَلقَفْخُ وَالقِفَاخُ - بر چیزی میان تهی زدن

اَلكَمْخُ - السلخ وکمخ بانفه تکبر -

اَللَّطْخُ - برآلودن -

اَلمَسْحُ - روغن ومانند آن برتن مالیدن وآزرده شدن وانچه بدان مانند بدست مالیدن وفی الحدیث یمسح معه ای یمرح معه -

اَلمَسْخُ - تحویل صورة الی ما هو اقبح منها وبی طعم گردانیدن -

اَلمَصْخُ - بیرون کشیدن چیزی از چیزی

اَلمَلْخُ - بالخار السیر الشدید وقیل السهل فلان یملخ فی الباطل ملخًا ای یتردد فیه ویکثر منه

اَلنَّسْخُ - منسوخ کردن ونسخه گرفتن ازجای وزائل کردن حکم وهو اصل واحد الا انه مختلف فی قیاسه فقد قوم هو للازالة ومنه نسخت الشمس الظل ای ازالته وکذلک نسخت الریح اثارهم ونسخ الله الآیة وعند آخرین للنقل ومنه نسخ الکتاب ای نقل ما فیه الی کتاب آخر -

اَلنَّضْخُ - آب از چشمه بر جوشیدن ومنه فیهما عینان نضاختان وبزدن آب -

اَلنَّقْخُ - بر سر زدن چنانکه دماغ بیرون آید

اَلجَحْدُ وَالجُحُودُ - انکار کردن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسه وبالباء -

اَلجَهْدُ - کوشیدن وبجا ئیدن وتجیدن جهدت الطعام اشتهیته وکذلک اذا اکثرت من اکله وجهد الرجل جهدًا فهو مجهود ای لاغر شد وهو فی الحدیث

اَلزَّغْدُ - الهدیر الشدید -

اَلزَّهْدُ - حزر کردن خرما -

اَلسَّعْدُ وَالسُّعُودُ - همایون شدن یقال سعد یومنا وَالسَّعْدُ نیکبخت کردن واختلفوا فی هذا فاجازه الزجاج والازهری والفارابی واستدلوا لقوله تعالی واما الذین سُعِدوا بضم السین وأباه سیبویه والمحققون من اهل اللغة وقالوا ان کلام العرب اسعده الله ولا یجوزان یکون سعدوا من السعادة لانه لازم کالشقاوة وقال فی هذه القراءة انها لغة خارجة

عن القیاس او یکون من باب فعل وفعامة
نحو غاض وغضنة وکذلک سعد وسعدة قالوا
ولا ولالة لهم فی مسعود لانه لایجوز ان یکون
مثل اجنه الله فهو مجنون۔
اَلسَّحْدُ وَالسُّحُوْدُ۔ گریاہ آفتاب کیسہ اشکردن
اَلضَّهْدُ۔ مقهور گردانیدن۔
اَلکَهْلَاتُ۔ دویدن خر۔
اَللَّحْدُ۔ چسپیدن از حق وگور را لحد کردن
اَللَّهْدُ۔ گران کردن با کسے را و لهده
لهدا دفعه لذلته۔
اَلمَعْدُ۔ شتافتن ومعدت الشی اجتذبته بسرعة
اَلمَغْدُ۔ در عیش خوش برآمدن وپروردانیدن
عیش خوش کسے را۔
اَلمَهْدُ۔ گسترانیدن۔
اَلنُّهُوْدُ۔ خاستن سوے دشمن۔
اَلشَّحْذُ۔ تیز کردن۔
اَلفَحْزُ۔ بهران زدن۔
اَلبَعْوُ۔ گوش اشتر شگافتن۔
اَلبَعْرُ۔ پشک افگندن کالبعر افتادن برین یقال
اسے سقط وباج بالمطر۔
اَلبَهْرُ۔ دم برافگندن وغلبه کردن وافزون
شدن نور ماه وبهر الرجل بهع۔
اَلتَّغْرُ۔ جوشیدن دیگ۔

اَلثَّغْرُ۔ دندان پیشین شکستن وثغر الصبی
اذا سقطت رواضعه وفی الحدیث وقد ثغروا
ای بر سواحجر فلان تاخر۔
اَلجَعْرُ۔ سرگین افگندن خداوند مخلب از سباع
اَلجَهْرُ وَالجِهَارَةُ۔ آواز بلند برداشتن
اَلجَهَارَةُ۔ بزرگ داشتن چیزے را در چشم و دیدار
اَلجَهْرُ۔ چاه پاک کردن تا آب پدید آید و
صافی شود ومنه حتی نری الله جهرة اے عیانا
یکشف ما بیننا وبینه وجهرنا بنی فلان صبحناهم
علی غرة۔
اَلدَّحْرُ وَالدُّحُوْرُ۔ دور کردن ومنه
قراءة السلمی من کل جانب دحورا بفتح الدال
اَلدُّحُوْرُ۔ خوار شدن۔
اَلدَّغْرُ۔ بسپوختن ومنه الحدیث لا تعذبن
اولادکن بالدغر وهو ان ترفع لهاة المعذور
۷۰ ترکتاز کردن در جنگ وفی الحدیث وهو الخرج
یقال دهر فلان امر اذا اصابه مکروه۔
۹ اَلدَّحْرُ۔ بالضم یخنی نهادن۔
اَلذَّعْرُ۔ ترسانیدن۔
اَلزُّخُوْرُ۔ خوشیدن دیگ وپر شدن
آب جوی ودریا ودراز شدن نبات۔
اَلزُّهُوْرُ۔ روشن شدن چراغ وآتش وجز آن
اَلسِّحْرُ۔ جادوی کردن وفریفتن وکل ما لطف

ماخذه دوق خوسحر السحر التعليل بالطعام والشراب
السَّعْرُ - آتش افروختن و جنگ انگیختن و سعرت اليوم
في حاجتي سعرا اي طفت وسعرهم شرا اي عمهم وسعرناهم
بالنبل احرقناهم وامضضنا وسعر الرجل فهو مسعور
اذا ضربته السموم -
الشَّعْرُ - غلبه كردن كسے را بشاعری و فَعَل يفعُل
لغة عن ابن جني وهو القياس -
الشَّغْرُ - پای بر داشتن سگ از بہر بول و خالی
شدن شہر از مردم و قومی را از جای بیرون کردن
الشَّهْرُ - شمشیر کشیدن و الشُّهْرُ والشُّهْرَةُ
آشکارا کردن -
الصَّهْرُ - گرم کردن شیر تا سوخته شود -
والصَّهْرُ - چربش گداز انیدن -
الطَّهْرُ - الدَّحْرُ ويفعل لغة عن القتيبي
الظُّهُورُ - دست یافتن و آشکارا شدن -
الظَّهْرُ والظُّهُورُ - برجاے بلند شدن
في الحديث فاظهر بمن معك من المسلمين يقول
اخرج بهم الى ظاهرها وابرز بهم وفي حديث آخر ١٠
قبل ان تظهر الشمس اے تعلو السطح -
العَهْرُ والعَهَرُ والعُهُورُ والعَهَارَةُ زنا كردن
وفعل يفعل لغة فيه -
الفَخْرُ والفَخَرُ نازيدن وافزون آمدن
از كسے بفخر تقول فاخرته ففخرته افخره حكى ابو زيد
افخره بالضم على القياس -
الفَغْرُ - دہن باز کردن و باز شدن و في
الحديث فغرت -
القَعْرُ - بركندن درخت و بقعر چیزی رسیدن
القَمْرُ والقَمَرُ - ان يجامع الرجل المرأة ثم
يتحول عنها قبل الفراغ الى الاخرى فينزل وهو
في الحديث -
القَهْرُ - غلبه كردن كسی را وقهر [illegible]
الكَهْرُ - باز زدن و دور بر آمدن روز -
المَعْرُ - بشتافتن -
المَهْرُ - كابين كردن المَهَارَةُ - زيرك شدن
ومهر في الماء اسبح -
النَّحْرُ - شتر کشتن و بر سینه زدن و دست بر سینه
نهادن در نماز ونحرت الرجل صرت في نحره
النَّعْرُ - دميدن خون از رگ ويفعل لغة فيه
النَّغْرُ - جوشيدن ديگ وهو في الحديث -
النَّهْرُ - بانگ زدن و جوی کندن و آب رفتن و رجوی
البَغْرُ والبَاغِرُ - نشاط كردن شتر -
البَهْرُ - دور كردن كسے را از خويشتن -
الزَّهْرُ والزَّهَرَانُ - جنبيدن در مجامعت
الوَهْرُ - بر جستن -
اللَّهْرُ - الدفع والضرب ولهره الشيب خالطه
الهَجْرُ - کوفتن بہاون و فا تولیدن -

اَلنَّهْزُ - جنبانیدن ونَهَزَه ای دفعه وضربه ومنه الحدیث لاتَنْهَزُه ای لایدفعه وفی حدیث آخر ینهز قبیحاً ای یقذفه یقال نهز الرجل اذا مد عنقه وناء بصدره لیتهوّع ای لیتقیأ

ط

اَلنَّحْسُ - بکاشتن و بیدار کردن -

ع

اَلتَّعْسُ - الهلاک واصله الکب وهو ضد الانتعاش والاهلاک عند قوم وتَعِسَ بکسر العین بمعنی هلک لغة عند بعضهم ورد اکثرهم هذا وقالوا لوکان کذلک لجاز فی مصدره التَّعَسُ بفتح العین ویدل علیه قول الاعشی فالتعس اولی لها من ان تقول لعا -

اَلدَّحْشُ - تباه کردن میان قومی وادخال الیدین بین جلدة الشاة وصفاقها للسلخ وهو فی الحدیث وفی حدیث آخر حق علی الناس ان یدحسوا الصفوف بالسیاو الخیا ای لا یکثروها -

ص

اَللَّعْصُ - اللعن وقد یکنی به عن الجماع وعست المتاع حشوته -

اَلرَّعْصُ - لرزیدن ونرم رفتن اندامه گی وجنبیدن اَلرَّعَسَان - جنبیدن سر از پیری وفی الحدیث نعس الله بالا ای اکثر له وبارک له فیه وکانوا قلیلا فنعسهم الله ای کثرهم وانماهم وکذلک هو فی النسب وغیره -

اَلمَرْعَشُ - تاقتن رسن -

اَلمَعْشُ - مالیدن ادیم وجز آن -

اَلنَّخْشُ - تنگ کردن سوراخ بگره چوب -

اَلنَّهْسُ - گزیدن مار وبدندان پیشین گزیدن -

اَلبَغْشُ - اندک باریدن -

اَلبَخْشُ - آرزومند گشتن وبیدار بودی وفی الحدیث هل بهشت الیکم ای هل اقبلت الیکم -

اَلجَحْشُ - خراشیدن -

اَلحَمْشُ - آغاز کردن گریستن -

اَلفُحْشُ وَالفَاحِشَةُ - الافحاش -

اَلخَمْشُ - سوزانیدن وخراشیدن وفی الحدیث من شعیر تخشه -

اَلنَّفْشُ - القشر

اَلنَّقْشُ - بر داشتن

اَلنَّهْشُ - النهس ویفعل لغة فیه -

اَلبَخْصُ - بالیاء چشم بر کندن -

اَلدَّخْصُ - پای انداختن گوسپند وجز آن در وقت کشتن -

اَلرَّعْصُ - الاضطراب وهو فی الحدیث

اَلرَّهْصُ - نیک افشردن در سپاه البحری نیک

اَلشُّخُوصُ - از جای بجای شدن وچشم پهن باز ماندن وتخصص ای ارتفع -

اَلفَحْصُ - نیک واجستن وسپیدن وجعلی البحث - وفحص راسه اذا حلق وسطه وترک مثل ازار جهمس

فطا وهو فی الحدیث۔
التقعص۔ بر جاے بگشتن
التمحیص۔ پاک کردن زر و جز آن و نیک دیدن
مثل الحص ایضاً۔
الدحوص۔ باطل شدن حجت۔
الدحض۔ بلغزیدن پای و گشتن آفتاب
میان آسمان۔
الرحض۔ جاشستن و رحض المحموم اذا اخذه الرحضا
القعض۔ خم دادن چوب۔
المحض۔ دوستی ویژه کردن و شیر ویژه دادن
النحض۔ گوشت از استخوان باز کردن و تیز
و تنک کردن سنان۔
النهض والنهوض۔ برخاستن۔ والنهوض
بال باز کردن مرغ از بهر پریدن و برابر شدن نبات
الذعط والذعط۔ گشتن زود و منه الحدیث
فسحطوا ای ذبحوا ذبحا سریعا۔
الشحط والشحوط۔ دور شدن و فی الحدیث
یشحط الثمن اے یبلغ به اقصی القیمة و قیل
یبعد ثمنه و روی یشحط الثمن و معناه احد۔
الضغط۔ فراجای افشردن۔
القحوط۔ باز ایستادن باران و فعل لغة فیه
وقحط القوم قحطاً اذا اصابهم الجدب۔
اللخط۔ آب زدن بر روی سرای و هو فی الحدیث
لطخ لیسهم و بعین اصابه۔
اللغط واللغیط واللغاط۔ شغب کردن
المخط۔ کشیدن روده از شکم و برون گذاشتن
تیر و بحالا از پی بیفکندن۔
المعط۔ موی برکندن۔
المغط۔ کشیدن کمان و آنچه بدان ماند۔
النخط۔ بینی پاک کردن۔
البهظ۔ گران کردن بار مردم را۔
الجحوظ۔ چشم بیرون خزیدن۔
اللحظ۔ بگوشه چشم نگریستن و یعدی بنفسه و بالی
النعظ والنعوظ۔ قیام الذکر۔
البخع۔ هلاک کردن و منه لعلک باخع نفسک
البخوع۔ بالخاء الاقرار بالحق والخضوع له
و فی الحدیث بخع الارض تقاءت اکلها
تقول استخرج ما فیها من الکنوز و اموال الملو
البصع۔ الجمع فیما قیل
البضع۔ بریدن گوشت و شکافتن جراحت
البضوع والبضع۔ سیراب شدن و ربما قالوا
بضعت من فلان اذا سئمت منه و هو علی التشبیه
بقع الرجل اے رمی بکلام قبیح او ببهتان و بقعتهم
باقعة ای اصابتهم داهیة۔
التبکع۔ سرزنش کردن و پیاپی زدن شمشیر
التشمع۔ نکردن و نیک بستدن۔

اَلثَّلْغُ وَالثُّلُوغُ - روزه وربرآمدن ثَلَغَ الرجل اے زکم -
اَلثَّلْغُ - سر کوفتن -
اَلجَدْعُ - دو زندان کردن و بریدن گوش ولب وبینی و دست -
اَلجُدْعُ - واداشتن ستور بے علف ودر زندان کردن -
اَلجَزْعُ - قطع الوادی عرضًا وجزع لہ من المال جزعة اے قطع لہ منہ قطعة -
اَلجُلُوعُ - روے برہنہ کردن -
اَلجَلْعُ - جامہ بیرون کشیدن -
اَلجَمْعُ - گرد کردن -
اَلخَبْعُ - پنہان کردن اَلخُبُوعُ - النهام
اَلخُتُوعُ - در تاریکی شب راه بری کردن
اَلخَدْعُ وَالخَدِيعَةُ - عن ابی زید فرلقین یقال خدعت نفسہ ومعناه عن نفسہ وقیل لما دخلہ معنی تخونتہ نفسہ او انتقصتہ نفسہ عدے اے مفعولین وہذا القول اذہب فی الصنعة وعلی کلا الوجہین حمل قولہ تعالے وما یخدعون الا انفسہم بضم الیاء وفتح الدال
اَلخَدْعُ - بازار کاسد شدن ودر سوراخ شدن سوسمار وخشک شدن دہان وخواب درچشم آویختن -

اَلخَذْعُ - بچیدن گوشت وجز آن -
اَلخَرْعُ - شگافتن -
اَلخَرْوَعُ - واپس ایستادن من ہٰذا سمیت خروعة
اَلخُشُوعُ - فروتنی نمودن وخشع ابصره غضہ وخشعت الارض یبست ولم تمطر ومنہ انک تری الارض خاشعة -
اَلخُضُوعُ وَالخَضَعَانُ - وہو فی الحدیث الخشوع وخضع النجم مال للمغیب ومنہ الحدیث خضعًا بینہما حدیثًا اے لینا خضع الرجل خضعًا اے دبر بہ فسقط من جوع وغیره -
اَلخَلْعُ - نعل وجامہ بیرون کشیدن وخلعت دادن وہذا یعدی بعلی اَلخُلْعُ - بالضم وا فروختن زن بکابین -
اَلخَلَاعَةُ - واس بیا وردن خوشرو خلع الوالی عزل -
اَلخَمَاعُ وَالخُمُوعُ وَالخَمْعُ - لنگ وار رفتن
اَلخُنُوعُ - الخضوع - والذلّ -
اَلدَّسْعُ وَالدُّسُوعُ بسپوختن - وَالدَّسْعُ نشخوار برآوردن وفی الحدیث تدسع اے تعطی الجزیل -
اَلدَّفْعُ فراوادن وبسپوختن وبازگشتن بابنوہ
اَلدَّفْعُ وَالدِّفَاعُ - دفع کردن ودفعت الشاة اذا ضرعت علی راس الولد -

الدُّكاع - داء يأخذ الخيل والإبل في صدورها
الدَّلع - زبان از دهن بيرون كردن
وبيرون آمدن آن -
الدَّمع - رفتن اشك وفعل فعلاً لغة
الذَّرع - برش پيمودن و غلبه كردن في
الربع چهار كردن و چهار يك مال بستدن
ومنه الحديث الم اجعلك تربع و چهار تو كردن
وبجاى باز ايستادن و سنگ افراشتن
ومنه الحديث يربعون حجرا و چهارم روز بآب
آمدن شتر و بار كسى بر ستور نهادن
و وا ايستادن ومنه اربع على نفسك اى
ارفق بنفسك و كفت و تب چهارم آمدن
وقد ربع الرجل يقال ربعت عليه الحمى وربعت
الارض اذا اصابها مطر الربيع -
الرُّتوع - چرا كردن - الرَّتع والرِّتاع
الاكل بشره -
الرَّدع - بيالودن بعطر و زعفران و
جز آن و باز زدن از كارى و ردع الرجل
تبل باز سر شد -
الرَّصع - ثقب السنان كالفى المطعون
الرَّفع - برداشتن و نيك رفتن شتر و يك
راندن مى و اتقه بيك الشى ومنه رفع سر زور ...ى
نقربه لهم ومنه ايضا رفعته الى السلطان
رفعته بسلطان برداشتم و برد او الرفع في
الاعراب كالضم في البناء عند النحويين -
الرَّقع - پاره در جامه دادن و هجا كردن
الرُّكوع - الانحناء ومنه ركوع الصلوة
الرَّنقاع - جنبيدن از خشم -
الرَّضاع - كيشته كردن و رويانيدن
سخن برا الشم سبز كردن -
الرَّقع - شدة ضرط الحمار -
الرَّمع والرَّمعان - دير رفتن -
السَّبع - هفت بكردن و هفت يك بستدن
و چهارپايان گرفتن كسى را و هفت تو كردن و سبع الذئب
الغنم اى فرسها و سبعت البقرة اذا اكل
السبع ولدها -
السَّجع - بانگ كردن قمرى و جز آن و
سخن گفتن بسجع و في الحديث اذا سجع ذلك
السَّجع - اراد سلك ذلك المسلك -
السُّطوع - دميدن بوى و صبح بر افشان گرد
السَّفع - گرفتن ومنه لنسفعن بالناصية
و سوزانيدن آتش و سموم و بال زدن مرغ
السَّقع - بانگ كردن خروس يقال ما ادرى
اين سقع اى اين ذهب -
السَّلع - سر شكستن -
السَّمع - شنادن و پديدا شدن

وشگافتن ونیزه سوی کسی راست کردن
وشرعت الاهاب اذا سلخته وشرع المنزل
اذا کان علی الطریق نافذة
الشُّرُوعُ - سوی کاری شدن -
الشَّرْعُ والشُّرُوعُ - در آب شدن
الشَّسْعُ - دوال کردن نعلین را الشُّسُوعُ
دور شدن -
الشَّفْعُ - جفت کردن شفعت الناقة
شفعا اذا اتبعها ولد وفی بطنها آخر
ومنه فی الحدیث الشفاعة خواهش کردن
الشَّلْعُ - ناپیدن بیار
الشَّنْعُ والشُّنُوعُ والشَّنَعَة - بازی کردن
شنعت فلانا ای استقبحته وشنعته -
الشَّیْعُ - آب بیان ودو انگشت فرو کشادن
اذا انا ووراه نمودن کسی بانگشت واشارت کردن
سوی کسی در حال غیبت وهذا یعنی بابا ویعلی
الصَّدْعُ - آشکارا کردن ومنه فاصدع
بما تؤمر وشگافتن وبیابان بریدن باز گردانیدن
ودو قسمت کردن گوسفند -
الصَّدَاعُ - چسپیدن سوی کسی بود که
بالی والباب یدل علی انفراج الشیء -
الصَّرْعُ - تمیز والصرع - القیس -
والمصرع - بفگندن -

الصَّفْعُ - سیلی زدن کلمة مولدة -
الصَّقْعُ - برمیان سر زدن وبانگ کردن
خروه وصقعت الارض تر آمدن بر زمین
ای الصقیع وصقعته الصاعقة لغة فیه -
الصُّنْعُ - بالضم نیکوئی کردن وتقول صنع
الیه معروفا الصنع والصنعة نیکو تعهد
کردن وصنع به صنیعا قبیحا ای فعل -
الضَّبْعُ - السمن للضب او الدعاء
وداخیل والابل ضباعها فی السیر وعند الاصمعی
ان یهوی بحافره الی عضده وضبعوا لنا الطریق
ضبعا ای جعلوا لنا منه قسما -
الضَّجْعُ والضُّجُوعُ - پهلو بر زمین نهادن
الضَّلْعُ - چسپیدن ویعدی بعلی -
الطَّبْعُ - شمشیر ودرم زدن ومهر کردن و
سیری کردن والترکیب یدل علی نهایة
ینتهی الیها الشیء حتی یختم عندها ویقاس
علی هذا الطبع الانسان وطبیعته وطباعه ای
سجیته التی جبل علیها -
الظَّلْعُ - بالفتح لنگیدن شتر در رفتار و
ظلعت الارض باهلها ای ضاقت بهم من کثرتهم
الفَجْعُ - درد آوردن و مصیبت رسانیدن
واندوهگین گردانیدن -
القَرْعُ - بر چیزی چیره شدن و غلبه کردن -

بجمال وجزان وقرعت بنيها اى حجزت و
كففت وقرعت راسه بالعصا اى علوته
اَلْقُرُوْعُ - بكوه برشدن -
اَلْقَصْعُ - افشردن رطب تا پوست باز شود
وفى الحديث نهى عن قصيع الرطبة -
اَلْقَلْعُ - شگافتن -
اَلْقَبْعُ وَالْقُبَاعُ - بانگ كردن خوك
اَلْقُبُوْعُ - سر در خار پشت
و سر در جامه كشيدن آدمى و دمه بر افتادن
و بشدن در زمين -
اَلْقَدْعُ - لگام باز كشيدن اسپ و منه
الحديث لا يقدع انفه اى لا يضرب انفه
وروى بالراء ايضًا ومعناه انه كفو كريم
لا مرد له و باز داشتن كسے را از كسى -
اَلْقَدْعُ - نا فرجام گفتن -
اَلْقَرْعُ - كوفتن ومنه الحديث قرع راحلته
اى ضربها بسوطه وقرعه بر دن وجمله شراب
كه درانا باشد آشاميدن وقرعت راسه مثل
قرعت راسه وقرعتهم قوارع الدهر اى
اصابتهم شدائده - وَالْقَرْعُ وَالْقِرَاعُ
كشتى كردن شتر - اَلْقُرُوْعُ - شتافتن -
اَلْقَشْعُ - وا بردن باد ابر را و وا بردن
غم و ابر آگندن كردن قوم -

اَلْقَصْعُ - تشنگى بنشاندن و آب بگلو فرو بردن
وكسى را خرد و خوار داشتن و نرم خائيدن
شتر نشخوار را و قتل القملة وفى الحديث انه
خطبهم على راحلته وانها لتقصع بجرتها
قيل ردتها الى جوفها وقيل خرجتها فملأت
فاها وقيل شدت مضغها وضمت بعض
اسنانها الى بعض ماخوذ من قصع القملة
اَلْقَصْعُ قهر كردن وبذلك سميت تصماعت
اَلْقَطْعُ - بريدن - اَلْقَطِيْعَةُ - رحم بريدن
اَلْقُطُوْعُ - عبره كردن آب - اَلْقِطَاعُ
وَالْقُطُوْعُ - بريده شدن آبها واز سرديه
بگرميسير شدن مرغان وقطع بفلان فهو
مقطوع به اسے واز مانده شد از سفر لعذرى
وفى الحديث اقطعوا لسانه اى ارضوه حتى
يسكت وقوله تعالى ثم ليقطع فلينظر قالوا
ليختنق لان المختنق يمد السبب الى السقف
ثم يقطع نفسه من الارض حتى يختنق يقال منه
قطع الرجل بحبل اى اختنق به -
اَلْقَلْعُ - بركندن
اَلْقَمْعُ - خوار كردن وبمقمعه زدن وقمع در
سر جاے نهادن -
اَلْقُنُوْعُ - سوال كردن والنعت قانع وقنيع
وقد يكون بمعنى القناعة عند بعضهم وقنعتنا الماشية

مالت بما وا ها واقبلت نحو اهلها وہذا الترکیب
یدل علی الاقبال علی الشئ کنعت الغنم
والابل کنوعاً استرخت بطونها۔
الکُرُوعُ۔ دہن بر آب نہاد و آب خوردن
و فعل فعلا لغة فیه۔
الکَسْعُ۔ پشت پای یا دست نشستگاه کسی
باز زدن و آب سرد بر پستان چارپای
زدن و دست بر وی زدن تا شیر باز در شود
و راندن وفی الحدیث ان جلا من الانصار
ای ضرب دبره۔
الکُنُوعُ۔ نزدیک آمدن و با ہم آمدن
و فروتنی نمودن وکنع النجم ای مال للغروب
اکنعوا عنها ای عدلوا عنها۔
اللَّذْعُ۔ سوزانیدن۔
اللَّسْعُ۔ گزیدن مار و کژدم۔
اللَّطْعُ۔ بانگشت لیسیدن۔
اللَّقْعُ۔ انداختن شتر بلوک و جز آن و به
فی الحدیث و بچشم کردن۔
اللَّکْعُ اللَّسْعُ اللَّمْعُ واللَّمَعَانُ۔ درخشیدن
المَتْعُ والمُتُوعُ۔ روز دو بر آمدن و المَتَاع
منفعت و برخورداری گرفتن و بعدی بالباء
المَذْعُ۔ برخی از سخن بگفتن و برخی وا نها کردن
المُرُوعُ۔ نیک شتافتن۔

المُشْعُ۔ الکسب۔
المَصْعُ۔ جنبانیدن ستور دنبال را و بجه
بالباء و نیک شتافتن و انداختن بچه از
شکم و زدن بشمشیر و منه الحدیث البرق
مصع ملک ای ملک یضرب السحاب ضربة
فتری النیران فی حدیث آخر والفتنة مصعتهم
ای عرکتهم والاصل فیه الضرب المُصُوعُ
درخشیدن انجنوه و جز آن و بشدن شیر شتر
و کل شئ ولی وذهب فقد مصع۔
المَقْعُ۔ نیک آشامیدن مقع فلان بسوءة ای رمی بها
المَلْعُ۔ زود رفتن۔
المَنْعُ۔ باز داشتن از کاری ناوادن چیزی
النَّبْعُ والنُّبُوعُ۔ آب از چشمه بیرون آمدن
النُّجُوعُ۔ جای گیر آمدن بسته و در گرفتن
خضاب و تاثیر کردن دارو و موافق آمدن
طعام و شراب۔ النَّجْعُ۔ بدیدادن
شتر و نجوا من النجعة وهی طلب الکلاء فی موضعه
النَّخْعُ۔ نخاع بریدن در کشتن و نخع لی بحقه
ای اقر مثل بخع و نخعة الود والنصیحة اخلصتهما
النُّسُوعُ۔ واشدن و سست شدن گوشت بن دندان
النُّشُوعُ۔ بالضم و جور بگلو کودک فرو کردن
النُّصُوعُ۔ خالص شدن و ہویدا شدن
النَّفْعُ۔ سود کردن۔

اَلنَّقْعُ - بر آمدن بانگ و نعره کشتن از بهر سمانی و تقیعه کردن و اَلنَّقْعُ و اَلنُّقُوْعُ سیراب کردن و اَلنُّقُوْعُ - سیراب شدن و گرد آمدن آب در برکه یقال نقعت بالماء و من الماء ای رویت و نقعت بما قلت لی ای سکنت نفسی الیه و کذا اجبته و نقعه عن الامر ابجله -

اَلنَّهُوْعُ - قی کردن -

اَلنَّهْوَعُ وَ اَلنَّهَعَانُ - گردن باز یدن چهار پاے در رفتن -

اَلنَّهْجُ وَ اَلنِّهَاعُ - شفتن بشب -

اَلنَّهُوْعُ وَ اَلنُّهُوْعُ - شتافتن -

اَلنُّهُوْعُ - اقبال الرجل بهمه علی الشئی لا یقلع عنه -

اَلنَّهْوَعُ - بیار امیدن -

اَلنَّهْمُ وَ اَلنُّهُوْمُ وَ اَلنَّهَمَانُ - فرو دویدن اشک و فعل یفعل لغة فیه -

۳۰ اَلنَّزْعُ - پیش پیش شدن و فعل یفعل لغة فیه -

اَلثَّلْغُ - سر شکستن -

اَلثَّمْغُ - سر کوفتن و جامه سبز رنگ کردن

اَلدَّمْغُ - هوار کردن و سر شکستن چنانکه بمغز رسد و باطل کردن -

اَلسَّلْغُ اَلسُّلُوْغُ - تمام دندان شدن چهار پای که زنگله دارد صدغت الرجل اذا اعاذیت بصدغک صدغه فی المشی صدغة عن الشئی کفقه عنه و ما یصدغ نملة من ضعفه ای ما یقتل -

اَلصُّلُوْغُ اَلفَدْغُ - چیزی میان الشئی شکستن

اَلقَشْغُ - زدن بنا زیانه و کل شئی بما شئبا و عطاه فقد قشغه -

اَللَّدْغُ وَ اَلتَّلْدَاغُ - گزیدن کژدم -

اَلنَّبْغُ وَ اَلنُّبُوْغُ - آشکارا شدن و الغابر یفعل و یفعل یفعل و الماضی فعل فی الجمیع و نبغ الرجل اذا لم یکن فی ارث الشعر ثم قال اجاد و منه سمی النوابغ من الشعراء -

اَلنَّدْغُ - سر انگشت فرا کسی زدن و الطعن بالرمح و بالکلام ایضا -

اَلنَّزْغُ - انداختن افگندن قومی بنزغه بکلامه یطعن فیه

اَلنَّشْغُ - پر بنان زدن و فرا کسی تو بیدن و دست بسوزن بکندن -

اَلنَّشْغُ - الشهیق عند الشوق حتی یکاد یبلغ به الغشی و اَلنُّشُوْغُ - بالضم السعوط و الوجور ایضا و الماضی نشغ و قال اللیث نشغت الصبی و منه الحدیث فاذا هو ینشغ ای یمتص بقیه من النشوغ -

اَلمَرْغُ - گیاه خوردن چهار پاے -

اَلْهُبُوعُ - خفتن -
اَلْجَعْفُ - برکندن و بیفگندن -
اَلزَّحْفُ - خزیدن و فراجنگ شدن با انبوهی و زحف فی المشی اعیا -
اَلزَّعْفُ - برجاے بکشتن - اَلزُّعَافُ افزودن در سخن -
اَلشَّعْفُ - سرستردن و فربهی الرشت کو سپند در و بیار کردن شعف الغلام اذا خرج براسه قروح شعف الحب شعفا احرق قلبه و یقال امرضه شعفه فلان بکذا شیفته گردانیدن و برا و شعفت البعیر بالقطران اشعلته به -
اَلشَّغْفُ - رسیدن دوستی بغلاف دل -
اَلْقَحْفُ - براهیانه زدن و شرب جمیع ما فی الاناء
اَلْقَعْفُ - برکندن از اصل و استفاف مافی الاناء اجمع -
اَلْلَحْفُ - لحاف برکسی افگندن با بجامه پوشیدن
اَلْلَخْفُ - سخت زدن -
اَلْبَخْقُ - بکچشم کردن -
اَلْبَحْقُ - شگافتن و شتر کشتن -
اَلدَّحْقُ - دور کردن و دحقت الرحم رمت بالماء فلم تقبله -
اَلدَّعْقُ - سابیج والتنفیر وخبط الابل -

الحوض حتى تلمه من جوانبه و دعق الطريق اى
۱۵ کثر علیه الوطی و دعقته الدواب اثرت فیه -
اَلدَّهْقُ - شکستن و پاره کردن -
اَلزَّعْقُ - ترسانیدن و شور کردن طعام و بانگ کردن و نها ایعدی بالباد -
اَلزُّهُوقُ - بر آمدن جان و فعل لغته عند بعضهم و اگنده شدن استخوان و از پیش افتادن و نیست شدن باطل و زهق السهم ای جاوز الهدف -
اَلسَّحْقُ - سودن و سحقتهم السماء اى قشرت عليهم الساحقة
اَلْفَهْقُ - بر انجالی سرنگرد ان پیوند زدن
اَللَّهْقُ - سخت سپید شدن -
اَلْمَحْقُ - بکاهیدن و نیست کردن و محقة الحر اى احرقه
۱۶ اَلدَّعْكُ - مالیدن -
اَلدَّهْكُ - بسودن -
اَلدَّحْكُ - دور شدن و ماندہ شدن فی الحد پیش
اَلسَّهْكُ - سودن و سبک رفتن ستوره و خاک از زمین بیرون باد -
۱۷ اَلْمَعْكُ - ستیزه کردن -
اَلْمَعْكُ - المطال و اللی و ربما قالوا معکت الادیم اے دلکته -
اَلنَّهْكُ - پوشیدن جامه تا کهنه شود و مبالغه کردن در خوردن و دشنام -

اَلنَّهکُ وَالنَّهکَةُ وَالنُّهوکُ - نزار کردن بیماری وفعل لغة ومبالغه کردن در عقوبت ومنه الحدیث انهکوا الاعقاب ای بالغوا فی غسلها وتنظیفها فی الوضوء والباب یدل علی الابلاغ فی عقوبة واذی -

اَلبَعلُ وَالبُعُولَةُ - شوهری کردن وفی الحدیث فمن بعل علیکم امرکم ای الی -

اَلبَهلُ - نفرین کردن وبهلة تخلیة وارادة

اَلجَحلُ - بیفگندن -

اَلجَعلُ وَالمَجعَلُ - کردن وهو مثل الاتخاذ فی التعدیة ولد احوال بمعنی التصییر کقوله تعالی انا جعلناه قرآنا عربیا وبمعنی الایجاب کقوله تعالی وما جعلنا القبلة وبمعنی الحکم والقول فی التسمیة کقوله تعالی وجعلوا الملائکة وبمعنی الخلق کقوله وجعل الظلمات والنور ویاتی ایضا صلة لما بعده نحو جعل یفعل کذا مثل طفق وانشأ کل منها صلة لما بعده من الفعل

اَلدَّجلُ - در پایاب که سرش تنگ بود وبن فراخ شدن ومنه الحدیث لا تدجل ای لا تهرب وجو انب چاه کندن ومنه الحدیث دادخل فی الکسرای صرف جانب الجبار کالذی یحیی الدجل

اَلذَّهلُ - مشغول شدن ویعدی بعن -

اَلرَّحلُ وَالرِّحلَةُ - پالان شتر بربستن - وَالرَّحلُ وَالرِّحلَةُ وَالارتحال - باراز

ح

منزل داشتن ورحلت له نفسی اذا صبرت علی اذاه وفی الحدیث لا رحلنک بسیفی ای لاعلونک

اَلرَّغلُ - شیر خوردن بزغاله -

اَلزُّحُولُ وَالمَزحَلُ - دور شدن -

اَلزَّغلُ - الزغل عن الفارابی وچینه دادن مرغ بچه را بمنقار -

اَلسَّحلُ - بتازیانه زدن وسودن و زدو نقد کردن سیم وپوست باز کردن از چیزی و ریختن باران ویک تو تافتن -

اَلشَّغلُ - مشغول کردن -

اَلفَهلُ - گردیدن اندک اندک دادن وتنک و اندک شدن شراب -

اَلطَّحلُ - بر سپرز زدن -

اَلفَحلُ وَالفِحلَةُ - گشن فراگذاشتن درمیان اشتران وَالفَحلُ - پی کردن شتر بشمشیر -

اَلقَفلُ وَالقِفَالُ - کلاهما بالفتح کردن -

اَلقُحُولُ - خشک شدن وفعل فعولا و فعلا ایضا لغة والفتح اجود -

اَلقَحلُ - بد گفتن کسی را وناسپاسی کردن

اَلمَحلُ - مکر وسعایت کردن ویعدی بالباء

اَلمَسحلُ - بودن ونزد و در رفتن و مسحل الحمار اسب خصاه -

اَلمَعلُ - کسی را بد گفتن نزدیک کسی ویعدی بالباء

اَلنَّحْلُ - بالضم دادن - اَلنِّحْلَةُ - کابین فرادادن بخوش منشی - اَلنَّحْلُ - سخن کسی باکسی اضافت کردن ویعدی الی المفعولین -
اَلنُّحُولُ - گداخته شدن تن وفعل فعولاً لغة فیه والفتح افصح -
اَلنَّعْلُ - نعلین در پای کردن -
اَلنَّعْمُ - النزع -
اَلْجَحْمُ وَالْجُحُومُ - بزرگ شدن آتش ومنه الجحیم -
اَلْجَهْمُ - روی ترش کردن -
اَلدَّحْمُ - الدفع الشدید -
اَلدَّغْمُ - سفون فرانهادن ودغمهم الحر ای غشیهم وفعل لغة فیه الدغم کسر الانف الی باطنه هشما -
اَلرَّغْمُ - نگاه داشتن فروشدن آفتاب را رغم فلان رغما ورغما ومرغمة اذا لم یقدر علی الانتصاف ومنه الحدیث وان رغم انف ابی الدرداء ای اذل وفعل لغة عند بعضهم -
اَلرَّحْمُ - باران اندک آمدن - اَلرَّحْمَةُ انبوهی کردن وبدوش برزدن -
اَلسَّحْمُ - ضرب من سیر الابل -
اَلسَّهْمُ - تیر وقرعه ببردن -
اَلشَّحْمُ - اطعام الشحم -
اَلشُّخُومُ - تباه شدن طعام وفعل فعلاً لغة فیه
اَلشَّخْمُ - سر اسانیدن -

اَلضَّغْمُ - بدندان گرفتن واشتقاق الضیغم منه
اَلْفُحُومُ وَالْفُحَامُ - گریستن کودک تا آوازش سپری شود -
اَلْفُحُومُ - سیاه ونیکو شدن موی -
اَلنَّغْمُ - بوسه دادن وسترائحة الطیب
اَلْمَشْمُومُ - الفغوم شکفتن گل -
۵ اَلْقُحُومُ - خویشتن را درکاری افکندن بی اندیشه
اَلْكَعْمُ - دهن شتر وسر باروان بستن و کعمت المرأة اذا التقمت فاها عند التقبیل -
اَلْلَحْمُ - گوشت دادن وفی الحدیث لحم رجلا ای قتله ویقال قرب منه حتی لزق به لحمت لحما اذا اخبرت صاحبک بشی لا تستیقنه -
اَلنَّحْمُ وَالنَّحِيمُ - بانگ برشتر زدن تا نیک بدود وبانگ کردن پیل وشیر ونحم بکذا ای اسرع به
والنحم - سنگ انداختن بسر انگشت قال القتیبی الفیل ینحم بالکسر
۵ وفی الحدیث رغن الیه ای مال -
اَلرَّهْنُ - گرو کردن یقال رهنت الشی عند فلان ورهنته الشی ودائم شدن -
اَلزَّحْنُ - درنگی شدن -
اَلشَّحْنُ - شکستن سنگ وپر کردن وبراندن
اَلصَّحْنُ - نیکو کردن میان قومی وزدن وچیزی دادن ودر قدح جوبین -

اَلطَّحْنُ- آرد کردن وگرد شدن مار-
اَلتَّطَحُّنُ- رفتن و لایجوز ان یکون الساکن
مخففا من التحرک لان الفتحة لا تستثقل الکسرة
والضمة وکذلک القول فیما اشبهه-
اَللَّحْنُ- چسپیدن بکسی ویعدی بالی
وسخن سربسته گفتن کہ جز مخاطب کسی نفهم نکند
ویعدی باللام وخطا کردن وسرایدن بخوان
اَللَّعْنُ- نفرین کردن واصله الطرد-
اَلْمَحْنُ- آزمودن وخاک وگل از چاه برآوردن
ودادن وبتازیانه زدن وکشیدن ادیم تا فراخ تر
شود ومنه اذا امتحن الله قلوبهم علی احد
القولین ومعناه وسع الله قلوبهم وشرحها
للتقوی ومحنت البیر ای اخرجت ترابها
وطینها عن الفارابی والجوهری رواه بالحاء
اَلْمَهْنَةُ- الخدمة بالفتح عن الاصمعی وبالکسر
عن ابی زید والکسائی- والمِهْنَةُ
بالفتح حلب الابل عند الصدر-
اَلْبَدْهُ- ناگاه آمدن و بدهه بامر اذا استقبله به
اَلتَّجِهُ- روی فراکاری کردن والماضی
تجه ووزنه تفعل لان تاءه بدل من الواو-
اَلْجَبْهُ- برپیشانی زدن ومکروه پیش کسی
وابردن وکسی را بدرشتی از کار باز زدن وجبهنا
الماء جبها وردناه ولیس علیه اداة الاستقاء

اَلْجَلْهُ- سنگریزه از جای فراتر کردن-
اَلدَّمْهُ- دفع کردن از کسی قیل لهاء مبدلة
من الهمزة-
اَلرَّفْهُ والرُّفُوهُ- آب خوردن شتر هر گه خواهد
اَلسَّتْهُ- براست زدن-
اَلسَّمْهُ- رفتن اسپ چنانکه ماندگی نداند-
اَلشَّدْهُ- سرگشته شدن ومشغول کردن
والماضی منها شده-
اَلشَّفْهُ- مشغول کردن وشفهنی فلان اذا
الح علیک فی المسألة حتی انفد ما عندک منه رجل
مشفوه وماء مشفوه کثر عنده شاربه ویقال بالبیتان
اَلْقَمْهُ- القموح-
اَلْكَدْهُ- خراشیدن وکوفتن بسنگ-
اَلْمَدْهُ- المدح-
اَلنَّجْهُ- الزجر-
اَلدَّرْهُ- الندره-
اَلنَّجْهُ- اَلْنَّزْهُ- دور کردن-
اَلنَّقْهُ- دریافتن اَلنُّقُوهُ به شدن از بیماری
اَلنَّكْهُ- به کردن ولفعل لغة فیه نکه الرجل
تغیرت نکهته من التخمة-

ومن المعتل

اَلْوَهْبُ والهِبَةُ- دادن وتقول هبه زیدا
سخیا بمعنی احسب ویتعدی الی مفعولین

ولا یستعمل منه ماض ولا مستقبل فی هذا المعنی
دعه ذا ای اترکه وصله ودع یدع وقد اسیت
ماضیه لا یقال ودعه ولا وادع وانما قال ترکه
وهو تارک وربما جاء فی الشعر ودعه فهو مودوع
اَلوَدعُ - باز داشتن وَالوُدُوعُ بالفتح الاغراء
اَلوَشعُ - سپیدی اندر آمدن -
اَلوَضعُ وَالمَوضِعُ وَالمَوضُوعَةُ
نهادن وَالوَضعُ بزادن وشتافتن
ستور ووضع منه فلان ای حط من درجته
اَلوُضعُ - بالضم وَالتُضعُ - در آخر پاکی
آبستن شدن اَلوَضِیعَةُ - زیان کردن
یقال وضع الرجل فی تجارته وشوره جرید
شتر نزدیک آب چنانکه فراتر نشود ونزدیک
شوره وآب چرانیدن ویراد الماضی منهما
فعل وفی الحدیث من رفع السلاح ثم وضعه
فدمه هدر قیل معنی ثم وضعه قاتل به وضرب به
یعنی فی الفتنة یقال وضع القوم ایدیهم فی الطعام
اذا اکلوا منه ومنه قول سدیف فضع السیف
البیت ای ضع السیف علی المضروب به -
اَلوُقُوعُ - فرو نشستن مرغ وافتادن
یقال وقع ربیع بالارض ولا یقال سقط اَلوَقعُ
بجای سخت بزدن کارد وجز آن وتیز کردن
آن وشبخون کردن ویعدی بالباء -

اَلوَقعَةُ - بکسی فتادن وقعت من کذا وعن
کذا وقعًا ای سقطت اَلوَقِیعَةُ - بد گفتن
وقوله تعالی اذا وقع القول علیهم معناه وجب
السخط علیهم واهل وقولهم حلت یعنی اصلب کل ما فیه
اَلوَلَعُ وَالوُلُعَانُ - دروغ گفتن اَلوَلُوعُ
بالفتح وهو شاذ وَالوَلَعُ - حریص کردن ویعدی
بالباء وجاء ولعه بمعنی حبسه -
اَلوُلُوغُ - آب وخون خوردن سباع بسر زبان
ویعدی بفی وحکی ابو زید ولغ الکلب بشرابنا
وفی شرابنا ومن شرابنا -

ومن الناقص

اَلدَّحیُ - واگسترانیدن -
اَلرَّحیُ - گردانیدن آسیا -
اَلسَّحیُ - السحو -
اَلشَّحیُ - دهن باز کردن -
اَللَّحیُ - ملامت کردن وپوست از چوب
باز کردن وقولهم لحاه الله ای قبحه ولعنه
اَلمَحیُ - المحو -
اَلنَّحیُ - چشم سوی کسی آوردن -
اَلبَغیُ - البغو -
اَلرَّعیُ وَالمَرعی - چرانیدن وچریدن
اَلرِّعَایَةُ - نگاه داشتن یقال رعیت علیه
حرمته ورعیت النجوم رقبتها -

اَلسَّعْیُ ۔ کار کردن و دویدن ۔ اَلسِّعَایَۃُ
غمز کردن و یعدی بالباء و سعایت کردن و
مکاتب عامل زکوٰۃ کردن و یعدی بعلی
اَلْمُسَاعَاۃُ ۔ زنا کردن بر پرستاران و فی حدیث
عمر اتی باماء ساعین فی الجاہلیۃ ومعنی المساعاۃ
الزنا و خص الاماء بہا لانہن کن یسعین
علی موالیہن فیکسبن لہم ۔
اَلنَّعْیُ وَالنَّعِیَّانُ ۔ خبر مرگ کسی دادن
یقال نعاہ لہ و فی الحدیث ینعی علی ای یعیب
علی یقال نعیت علیہ فعلہ اے عبتہ علیہ ۔
اَلصَّغْیُ ۔ الصغو سکت فلان فما نفی بحرف
اے مانبس علیہ ۔
اَللَّذْعُ ۔ کسی را بلائی صعب رسیدن
و داہی شدن ۔
اَلنَّدْعُ ۔ بر داشتن کوہا ب چیزے را
وجنبانیدن باد درخت را و زیادہ استخفف
و نہادن بمعنی الجرح صبیاناً مدے وسال
و فعل لغۃ فیہ
اَلطَّلْعُ اَلطُّلُوعُ ۔ واز زدن ۔

ومن المهموز الفاء

ھ ما ابیست اللام اسماء و ہو الامر بنساہ ثم تتبلہ
و فعل یفعل لغۃ فیہ
اَلْکَلْأُ ۔ جشت بستیدن ۔

ومن المهموز العین

ف اَلْجَأْبُ ۔ کسب کردن ۔
اَلدَّأْبُ وَالدُّؤُوْبُ ۔ پیوستہ کارے
کردن بجد و رنجیدن ۔
اَلذَّأْبُ ۔ راندن شتر و زبا بطردہ وحقرہ ۔
اَلرَّأْبُ ۔ کار را و اصلاح آوردن وقدح
شکستہ را و اوربستن ۔
اَلسَّأْبُ ۔ خفہ کردن و فراخ کردن مشک
اَلقَأْبُ ۔ طعام و شراب خوردن بعنف ۔
ف اَلدَّأْثُ ۔ خفہ کردن ۔
ن اَلسَّأْتُ ۔ مثلہ ۔
ف اَلجَأْثُ ۔ ترسانیدن والماضی جئث الدأث
ھ اَلثُّؤَاجُ ۔ بانگ کردن میش ۔
اَلدَّأْجُ ۔ نیک فرو بردن آب و دوسیدن
مشک و دمیدن در وے ۔
اَلنُّؤُوجُ ۔ نیشدن اندر زمین ۔ اَلنَّئِیْجُ ۔
جنبیدن باد ۔
اَلنَّأْجُ ۔ زاری کردن در دعا ۔
۸ اَلزَّأْدُ وَالزُّؤُوْدُ ۔ بترسانیدن ۔
اَلسَّأْدُ وَالسُّؤُوْدُ ۔ خفہ کردن ۔
ھ اَلضُّؤَادُ ۔ زکام گرفتن والماضی فعل
اَلضَّأْدُ ۔ غلبہ کردن کسی را بخصومت ۔
اَلفَأْدُ ۔ بر دل زدن و دردی رسیدن

دل راو گوشت بریان کردن و انگشو انگیختن
اَلْمَادُ ۔ خرامیدن و سیراب شدن و یقال للغصن
اذا کان ناعما بہتز ہو یماد ماد احسنا ۔
اَلْبَاْرُ ۔ چاہ کندن و چیزی نہادن ۔
اَلثَّاْرُ وَالثُّؤْرَۃُ ۔ کشندہ کسی را کشتن بعد
نفسہ و بالبار ۔
اَلْجُؤَارُ ۔ زاری کردن و بانگ کردن گاو
اَلظَّاْرُ ۔ مہربانی کردن شتر بر بچہ دیگر و مہربان
شدن و سگ ۔
اَلْمَاْرُ ۔ تباہ کردن میان قومی ۔
اَلضَّاْزُ ۔ نقصان کردن حق کسی ۔
اَلرِّیَاسَۃُ ۔ مہتری کردن ۔
اَلرَّاْسُ ۔ بر سر زدن ۔
اَلْفَاْسُ ۔ بتبر زدن و بر لہیانہ سر زدن
اَلْمَاْسُ ۔ المار ۔
اَلنَّاْشُ ۔ بازپس افگندن و ترسانیدن
و از بار گاہی و دیر فرا گرفتن ۔
اَللَّاْظُ ۔ مشک پر کردن و خفہ کردن
اَلْجَاْفُ ۔ بیفگندن و ترسانیدن و جل
تجوف استجابۃ ۔
اَلرَّاْفَۃُ وَالرَّاْفَۃُ ۔ مہربانی کردن و
یعدی بالبار و فعل یفعل لغۃ فیہ و فعل یفعل
فعلا لغۃ ایضا حسنۃ ای افصح

اَلْجَاْلُ ۔ لنگیدن و منہ جیئل ۔
اَلدَّاْلُ وَالدَّاْلَانُ ۔ فریفتن و بشتاب
رفتن قال ابو زید ہی مشیۃ شبیہۃ بالختل
و مشی المثقل ۔
اَلدَّاْلَانُ وَالدُّؤُلُ ۔ سبک رفتن
اَلسُّؤَالُ وَالْمَسْاَلَۃُ ۔ پرسیدن و فی
سالت لغتان تحقیق الہمزۃ وہی اللغۃ الفاشیۃ
والامر من ہذا اِسْاَلْ و تخفیفہا وہی علی
وجہین احدہما ان لا تنقل من ہذا الباب و
الثانی ان تجعلہ من باب فعل یفعل فتقول سلت
اسال کخفت اخاف ویکون عین الکلمۃ علی ہذا
القول من الواو لقولہم ہما یتساولان والامر
منہا سَلْ و سال فعل یتعدی الی مفعولین و یکون
المفعول الثانی علی ثلثۃ اضرب احدہما ان
یتعدی الیہ من غیر حرف ظاہر ولا مضمر کقول
الراجز سالت عمرا بعد بکر خفا والثانی ان
یتعدی الفعل الیہ باضمار حرف کقولہ تعالی
ولا یسال حمیم حمیما ای عن حمیم ویجوز اظہارہ
کقولہ تعالی سئلہم عن القریۃ والثالث ان یقع
موقع المفعول الثانی استفہام کقولہ تعالی
سل بنی اسرائیل کم اتیناہم وسئل من ارسلنا
قبلک من رسلنا اجعلنا یجوز الاقتصار فیہ علی
مفعول واحد ویکون علی ضربین احدہما ان یتعدی الی

کقوله تعالی و اسألها ما انفقتم و الثانی یجر ب
الجر الباء کقوله سأل سائل بعذاب واقع
و عن کقولک سال عن زید التاء و لان
شی الذی کان ینهض به اسه اذا مشی -
داّمت الحائط - ای رفعته مثل دعمته
اللّأمُ - عیب کردن و حقیر داشتن -
ثرّ یتمہ - ای ذعر و ذأم مات شأم فلان
علی قومه شأما اذا جر علیهم -
الشّاّمُ و شیم - علیهم اذا صار شؤما علیهم
فأم البعیر اذا ملأ فاه من العشب -
اللّأمُ - ایضاً و اهم آوردن جراحت و جراحت
و نیکو کردن و لأمت السهم لاما جعلت له
لؤاما -
الّنئیم - بانگ کردن بوم و مگس -
شأنت شأنه - قصدت قصده و ما شأنت شأنه
لم اکترث له و لا شأنت شأنهم ای لا فسدت امرهم
المأنُ - مؤنت کشیدن و مأنت الرجل
مأنا اصبت ما بین سرته و عانته و شرسوفه
و ما مأنت مأنه قیل ما اکترثت له و قیل ما تهیأت له
و قیل ما علمت به و هو یمأنه ای یعلمه -

من الناقص المهموز الفاء

الأبای - سرباز زدن از چیزے و هو
شاذ لخلوه من حرف الحلق -

و من الناقص المهموز العین

ن الْبأی - فخر کردن -
ف الثأی - تباه شدن درد -
ک الجأی - گزیدن و یعدی بعلی و نگاه داشتن
ف الدأی و الدأو - فریفتن -
ن الذأو - راندن الفابرفیعل و بفعل خر مرده شدن
ف الرأی - باجتهاد چیزی گفتن و برشتن ...
الرؤیة و الرأی - دیدن و دانستن تقول
رآه و رآه مثل راعه و بندو اشتن الرؤیا
خواب دیدن و تحذف الهمزة من مستقبله ای
و تنقل حرکتها الی الراء و ربما لم تحذف -
ن الشأو و الشؤ - الشأو و الشأی
از پیش شدن و الشأو - خاک از چاه بر کشیدن
و شأوه اعجبه -
ف الفأو و الفأی - شگافتن -
ن اللأی - درنگی شدن و رنجور شدن -
ف المأو و المأی - کشیدن پوست تا فراخ شود
و المأی - تباه کردن قومی بسخن چینی کردن
ف النأی - دور شدن و یعدی بفی و عن
و جوی کندن گرد خیمه از بهر باران تقول
نأیت نؤیک ای اصلحه -

و من المهموز اللام

ف الجأی و الجؤو - بد دلی کردن و حبا
ف الجباء و الجبؤ - بددلی کردن و جبا

علیه الاسود فقتله ای خرج وجبأت علینی عن الشر
بنت عنه -
الخباءُ - پنهان کردن -
الرّباءُ - بربالا شدن ودیده بانی کردن
گروهی را وانا ارباءُ بک عن هذا الامر ای
ارفعک عنه وما ربأت ربأ فلان ای ما علمت
ولم اکترث له -
السّباءُ والمسباءُ - خمر خریدن از بهر خوردن
والسّباءُ - بتازیانه زدن وباتش سوختن
الصّبوءُ - از دینی بدینی شدن وصابر
شدن ودندان بر آمدن صبأت علی القوم
صبأً وصبوءً اذا طلعت علیهم -
الضّباءُ والضّبوءُ - پنهان شدن و
بزمین بازرسیدن -
العباءُ والعبوءُ - باک داشتن والعباءُ
عطر آمیختن وساختن کار -
اللّباءُ - کسی را فله دوشیدن وفی الحدیث
من ان تلبأ بابقال لبأت الودیّة اسے
غرستها وسقیتها اول سقیها ماخوذ من اللباء
النّباءُ والنّبوءُ - کالقباء والقبوء -
از جای بجای شدن والنّباءُ بانگ جانبدن
الحماءُ والحموءُ - فی الاکیة وجاه کردن
الکماءُ - بیصا زدن -

الثّناءُ والثّنوءُ - بالاگرفتن ریش وجراحت
وجز آن -
(ن الوثاءُ - شیر تازه بر ترش ریختن -
الفثاءُ - فرونشاندن جوش دیگ وخشم
الکثاءُ - شیر باشراب آمدن وکف برآوردن
وبرآمدن نبات ونشیم -
ک الحجاءُ - شاد شدن ویعدی بالباء -
الحجاءُ - الجماع -
الفجاءة - بالمد ناگاه رسیدن وفعل لغة فیه
الفجأ - بالتسکین عن الزجاج وبالتحریک عن
والملجاءُ - پناه گرفتن ویعدی بالی -
النّجاءُ - بچشم کردن ومنه الحدیث ردوا نجأة
السائل باللقمة ای ردوا شدة نظره الی
طعامکم بلقمة تدفعونها الیه -
الهناءُ - خوردن طعام -
البدءُ - ابتدا کردن واهل الحدیث یقولون
بدینا بمعنی بدأنا وآبله وسرخه بیرون آمدن
والماضی من هذا فعل -
الهدءُ - باز گردانیدن -
الودءُ - باری کردن -
الکلاءُ - نابالیدن گیاه ونبات از سرپا یا
از کراهیت داشتن چیزے -
(ن الهدءُ والهدوءُ - بیارامیدن -

اَلْبَذَاءُ - ناپسند آمدن حال کسے و گیاه خور
اَلْخَذَاءُ - فروتنی کردن و فعل فعولاً لغة فیه -
اَلْحِذَاءُ - بریدن -
اَلْبَرَاءُ - بالفتح از بیماری به شدن هذا قول اهل الحجاز و یفعل فعلا لغة فیه عن سیبویه والمبرد و غیره بهادیوشاند و آفریدن -
اَلدَّرَاءُ - الدفع ومنه الحدیث ادرؤا الحدود ما استطعتم - اَلدُّرُوءُ - رفتن ستاره از جای خویش و بادر به شدن شتر و دَرَأَ علینا فلانٌ درءًا ای اطلع علینا مفاجأة و فی الحدیث درأ الجمعة ای بسطها -
اَلذَّرْءُ - آفریدن -
اَلشَّرَاءُ - خایه نهادن ملخ طرأت علی القوم طرأ و طروءًا طلعت علیهم من بلد آخر -
اَلْقَرْءُ - جمع کردن و اَلْقِرَاءَةُ وَ اَلْقَرْءُ وَ اَلْقُرْآنُ - خواندن ومنه الحدیث فلیقرأ قرأة ابن ام عبد قال ابوبکر معناه فلیرتل ترتیله او یجزن تحزینه او یجدد حدره ولا یجوزان یحمل معناه علی نظم الحرف لان الاجماع علی مخالفته و فی حدیث آخر اقرأکم ابی قیل معنی فی وقت من الاوقات لا زید الم احد یتقدمی الفتان و قیل اقرأ بمعنی قاری والتقدیر قاری من امتی ای کما قیل الله اکبر بمعنی کبیر

٧٠ وفلان قرأ علیک السلم واقرأکم السلم بمعنی واحد
اَلْمَرْءُ - بگوارید طعام کسے را الا تقول مرأنی ولکن امرأنی -
اَلْهَمَاءُ - فحش گفتن و بردن سر ماچنانکه بیم هلاک بود و نیک پختن گوشت -
اَلْجِزَاءُ - باز پاره کردن و فا بخشیدن پسند کردن و یعدی بالباء -
اَلْجَزْءُ - بالضم بسنده کردن ستور بگیاه تر از آب والماضی فعل و فعیل اَلْجَزْءُ - برداشتن کوراب چیزی را و گرد کردن شتر و راندن و سے
اَلرُّزْءُ - مصیبت و زیان رسانیدن - رزأت الرجل رزءًا و مرزئة اذا اصبت منه خیرا ما کان و فعل لغة فیها -
اَلنَّزْءُ وَ النُّزُوءُ - میان قومی تباه کردن و نزأت علیه نزأ حملت و رجل منزوءٌ بکذا اے سولع به -
اَلْهُزُوءُ وَ الْمَهْزَأَةُ - افسوس داشتن و فعل یفعل فعلا و فعلا لغة فیه و یعدی بالباء -
اَلْبَسَاءُ وَ الْبُسُوءُ - انس گرفتن با چیزے و فعل فعلا و فعولا و نعم فیه و یعدی بالباء -
اَلْجَسَاءُ وَ الْجُسُوءُ - سخت و درشت گشتن
اَلْخَسَاءُ - دور کردن اَلْخُسُوءُ - دور شدن
اَلْخَسَاءُ وَ الْخُسُوءُ خیره شدن چشم -

اَلمَسْأُ - ناپاکی کردن
اَلنَّسْأُ والنَّسَاءُ والنَّسِیُّ - تاخیر کردن
فالنَّسْأُ - راندن بعصا و شیر آب بسیار آمیختن
و بار بر گرفتن بزن تقول من هذا نسئت
المرأة فهی امرأة نسیٌّ
٤٠ اَلجُشُوُّ والجُشُوءُ - از جای بر آمدن دل
اَلجَشْءُ - مجامعت کردن و شکم زدن
اَلکَشْأُ - نیک بریان کردن گوشت
اَلنَّشْأُ والنَّشَاءَةُ والنُّشُوءُ - بر بالیدن
والنَّشْأَةُ والنُّشُوءُ - پدید آمدن سخن
اَلظَّمَأُ - سیراب شدن
اَلنَّضْأُ - بر داشتن و زیر الناقة
اَلنَّضْأُ - فاشوریدن آتش
اَلوَطْءُ - مجامعت کردن و بفکندن چیزی
و نیچه بر پشت کسی زدن و هو فی الحدیث و
کف انداختن دیگ
خطاءُ السیم - لغة فی خطی الشّطار پالان
بر شتر بستن و گران کردن چیزی
اَلعَطَأُ - العطاء الاولی المعنی الاخیر
اَللَطْأُ - بزمین باز چسپیدن فعل مفعولا لغة فیه
اَلجَفْأُ - کف انداختن دیگ و سیل
و بزمین افگندن و نگونسار کردن دیگ
واما الذی فی الحدیث فاجفئوا قدورهم

مما فیها فهی لغة مجهولة
اَلرَّفْأُ - رفو کردن
اَلکَفْءُ - نگون کردن و انی و باز گردانیدن کسی را
اَلکَفْأُ - گوشت از استخوان و پوست از
چوب باز کردن
اَلرَّقْأُ والرُّقُوءُ - باز ایستادن اشک
و خون وارقأ علی ظلعک ای ارفق بنفسک
ولاتحمل علیها اکثر ماتطیق
اَلشَّقْأُ والشُّقُوءُ - دندان شتر بر آمدن
والشَّقْأُ - فرق شعر المفرق بالشعر العصا علی المفرق ایضا
اَلفَقْأُ - چشم بر کندن
اَلنَّکْأُ - اندک دادن شیر
اَلفُکَاءُ - نقد کردن
نکأت به الارض ای صرعت
اَلنَّکْأُ والنَّکَایَةُ - پوست باز کردن ریش
اَلهَلْأُ - تازیانه زدن و پوست باز کردن
وحلأ : مائة درهم ای اعطاه و حلاته بالحلوء
ای محکته و هو حجر یذک علیه و یکحل به العین
اَلحَلْأُ والحِلَاءُ - حک و ... کردن
اَلسَّلْأُ - گداختن مسکه و تازیانه زدن
اَلکَلَاءَةُ والکُلُوءُ - نگاه داشتن و کلیت
بالبیا لغة قریش الکُلُوءُ - گیاه خوردن
ستور و کلأ الدین ای تاخره

اَلمَلأُ - پر کردن - اَلمَلَاءَةُ - زکام و امثال آن والماضی فُعِلَ -
اَلثَّمأُ - جوشش دادن ثرید و شکستن و شکستن
اَلكَمأُ - نوش از چاه برآوردن -
اَلرَّمأُ - والرُّمُوءُ - ایستادن بجای -
اَلقُمُوءُ والقُمُوءَةُ - فربه شدن گوسپند
اَلكَمأُ - سارو غ دادن وفي الحديث فكانما نبا نور البصر تها بمنزلة لحمتها -
اَلثُّنُوءُ - بجای مقیم شدن -
اَلجُثُوءُ - بدو در آمدن نشیب اٌ علی الشئ جنوء کب علیه
اَلدَّنَاءَةُ والدُّنُوءَةُ - ناکس شدن وفعل نعمه
اَلزُّنُوءُ والزُّنُوءُ - ببالا بر شدن الزُّنُوءُ پناه با کسی دادن و یکبارگی و باز داشتن بول وزنات الحسین نارو توت وزنا الضل قصر
اَلضُّنُوءُ - بسیار شدن مال الضَّنَاءُ والضُّنُوءُ والضَّنَاءُ - بسیار فرزند شدن -
اَلقُمُوءُ - سخت شدن یقال احمر قانئ -
اَلمُنُوءُ - پیراستن پوست -
اَلهَنءُ - پیش بودن بقطران و کسی را در عیال خویش داشتن
اَلبَهأُ والبُهُوءُ - اَلبَهاءُ في معناه وحکمه

ومن المعتل المهموز اللام

اَلوَبأُ - اشارت کردن و بعدی بالی -

اَلوَثأُ - بند دست از جای بیا مدن الماضی منه فُعِلَ یقال وُثِئَت یده و بیاوردن آن
اَلوَجأُ - فا تولیدن و بکار زدن و کردن زدن اَلوِجَاءُ - رگها سے خایه گشتن کوفتن و منه الحدیث فعلیه بالصوم فان الصوم له وجاء - و في حديث آخر فليجأهن اي فليدقهن -
اَلوَذءُ - عیب کردن و حقیر داشتن و بانگ زدن -
اَلوَزءُ - خشک بکردن گوشت -
اَلوَضأُ - بسپید روئی کسے را غلبه کردن -
اَلوَمأُ والوَبأُ - اشارت کردن و بعدی بالی -

باب فعِل يفعَل بكسر العين في الماضي وفتحها في الغابر السالم منه

اَلتَّرَبُ والمَتْرَبَةُ - درویش شدن و خاک آلوده شدن -
اَلتَّعَبُ - رنجور شدن -
اَلتَّغَبُ - هلاک شدن -
اَلجَدَبُ - بے بر شدن زمین -
اَلجَرَبُ - گرد گین شدن -
اَلجَشَبُ - درشت شدن -
اَلجَنَبُ - سلا شتر به پهلو فا و سیدن از غایت تشنگی و منحنی شدن پای و جنب البعیر ظلع من جانبه -
اَلحَدَبُ - مهربانی کردن -

الحَرَبُ - سخت خشم گرفتن -

الحَصَبُ - سرخچه بر آمدن -

الحَطَبُ - با هیمه شدن زمین حقب البعیر
اذا اصاب حقبه ثیله فاحتبس بوله والعام اذا
احتبس مطره -

الجَنَبُ - منحنی شدن دست -

الخَرَابُ - ویران شدن - الخَرَبُ
ان ترم ضرع الناقة والشاة مع ضیق احلیلها

الخَصَبُ - با بر شدن زمین من خصب

الخَنَبُ - سست پای شدن -

الدَّرَبُ والدُّرْبَةُ - خوی کردن به
یعدی بالباء -

الذَّرَبُ - تباه شدن معده و جراحت
ومنه الحدیث ذرب النساء علی ازواجهن -

الذَّهَبُ - خیره شدن چشم از دیدن زر -

الرَّجَبُ - بالتحریک بزرگ داشتن و
منه سمی رجب رجبًا -

الرَّغَبُ والرَّغْبَةُ والرَّغْبیٰ - کالسکری
والرَّغَبُوتُ والرَّغَبُوتیٰ - رغبت کردن
در چیزی و یعدی بفی و رغبت از چیزی
گردانیدن و یعدی بعن -

الرُّکُوبُ والرَّکْبُ - بر نشستن -

الرُّهْبُ - بالضم والرَّهَبُ بالتحریک
والرَّهْبَةُ والرَّهَبُوتُ والرَّهَبُوتیٰ
ترسیدن -

السَّرَبُ - چکیدن آب از مشک نو -

السَّغَبُ والسُّغُوبُ - گرسنه شدن -

السَّقَبُ - نزدیک شدن -

الشَّجَبُ - هلاک شدن و اندوهگین شدن

الشُّرْبُ - بالحرکات الثلث والتشرّب
آشامیدن قال ابو عبیدة المصدر بالفتح
لاغیر وقال علی الشَّرْبُ - بالفتح جمع شارب
کصاحب و صحب وبالکسر الشرب - کالطحن
بمعنی المطحون وبالضم المصدر -

الشُّغُوبُ - سخت شدن کار و فعل یفعل
لغة شغب یشغب شغبا ای هیّجه فهو فاعل و فعیل

الصُّحْبَةُ والصَّحَابَةُ - صحبت کردن -

الصَّخَبُ - بانگ کردن -

الصَّقَبُ - نزدیک شدن ضربت الاصل
من الضریب -

الطَّرَبُ - سبک شدن دل از غایت شادی
یا از غایت اندوه -

العَجَبُ - شگفت داشتن -

العَرَبُ - تباه شدن معده بالراء
و باسر شدن جراحت -

العَصَبُ - بسیار پی شدن گوشت

اَلعَطَبُ - شکسته سرون شدن -
اَلعَذَبُ - ہلاک شدن -
اَلعَلَبُ - سخت شدن اَلعَلَبُ سخت
شدن گوشت ونبات عربیت علیه اذا كان
بها ورم في المآكل -
اَلغَضَبُ - وَالمَغضَبةُ خشم گرفتن ویعدی
بعلے یقال غضبت لفلان اذا كان حيًا
وبفلان اذا كان ميتًا -
اَلغَهَبُ - غافل شدن -
اَلقَرَبانُ - نزدیک چیزے شدن -
اَلكَلَبُ - سخت شدن سرما زمستانے و
سخت حریص شدن برحرب قومی وشبیه
جنون یاخذ الانسان اذا عقره -
(ت) اَلكَلَبُ اَلكَلِبُ - یقال رجل كلب ورجال كلبي
اَللَجَبُ - بانگ کردن با شور -
اَللَحَبُ - نزار شدن از پیری -
اَللَسَبُ - بالتسکین بسیدن کژدم و لیسیدن عسل
اَللَصَبُ - شمشیر و نیام وانگشتری در انگشت
گرفتن و پوست بر تن گرفتن از نزاری -
اَللَعِبُ وَالتَلعابُ - بازی کردن -
اَللَهَبُ وَاللَهبةُ - تشنه شدن رجل
لهبان وامراة لهبي -
اَللَشَبُ - لبسته شدن در چیزے -

اَلنَصَبُ - رنجور شدن -
(ت) اَلبَلَتُ - بریده شدن -
اَلثَنَتُ - گنده شدن گوشت -
اَلخَبَتةُ - تباه شدن گوشت و جز آن -
اَلشَماتةُ - شادی کردن بکرهی که دشمنی را
رسد و یعدی بالباء -
اَلعَنَتُ - بزه مند شدن و در کاری افتادن
که از آن بیرون نتوان آمد و شکسته شدن
استخوان پس از جبر - قوله العنت منكم یعني
الفجور والزناء والتركيب يدل على مشقة -
اَلغَلَتُ - غلط کردن در حساب -
اَلفَلَتُ - ہلاک شدن -
اَلنَكَتُ - قلب الثنت -
(ث) اَلحِنثُ - دروغ شدن سوگند و یعدے
بفی و بزه مند شدن -
اَلدَمَثُ - نرم شدن -
اَلرَمَثُ - گنده کردن شتر از خوردن نوعی از شوره
اَلشَعَثُ - درشت شدن
اَلعَبَثُ - بازی کردن -
اَلغَرَثُ - گرسنه شدن -
اَلغَلَثُ - بالعين الغين شدة القتال واللزوم له
اَللَبَثُ - دم گرفتن گوشت -
اَللَبثُ - بالتسکین اللباث درنگ کردن

وجاء فی الشعر بالتحریک و بالفتح تشنہ شدن
والنعت فعلان والمرأة فعلیٰ۔
اَلْبَهْجُ۔ شاد شدن والنعت فعل وفعیل۔
اَلتَّبْلِیْجُ۔ آماسیدن تن۔
اَلْحَبَجُ۔ جنبان شدن انگشتری۔
اَلْهَجَجُ۔ برآماسیدن شکم شتر از خوردن گیاہ شورہ
اَلْحَمَجُ۔ خیرہ شدن چشم وتنگ شدن دل
اَلْخَلَجُ۔ گلہ کردن از ماندگی۔
اَلْحَبَجُ۔ سست شدن۔
اَلرَّتَجُ۔ بستہ شدن سخن۔
اَلزَّجَجُ۔ چشم گرفتن۔
اَلسَّلَجُ۔ بالتسکین والثلجان بگلو فرو بردن
اَلشَّنَجُ۔ پیوستہ جستن باد۔
اَلشَّنَجُ۔ انجوغ گرفتن۔
اَلْعَرَجُ۔ فرو شدن آفتاب۔
اَلْغَنَجُ۔ ناز کردن۔
اَلْفَرَجُ۔ ان یکون الرجل لا یزال ینکشف فرجہ
فَلِجَ الرَّجُلُ۔ مفلوج شد و مصدرہ
اَلْفَالِجُ۔ عن المبرد۔
اَلْلَجَجُ۔ در چیزے بستہ شدن۔
اَللَّوْجُ۔ دو شندہ شدن۔
اَللَّهَجُ۔ حریص شدن ویعدیٰ بالبار۔
اَلْمَرَجُ۔ الحرج۔

اَلنَّضْجُ۔ بالتسکین پختہ شدن۔
اَلنَّعَجُ۔ فربہ شدن شتر ونعج الرجل اذا اکل
لحم الضان فثقل علی قلبہ۔
اَلْوَهَجُ۔ ومہ نہادن وکہنہ شدن جامہ۔
اَلْهَرَجُ۔ سرگشتہ شدن شتر از گرما وانہ
دم قطران کہ بروے مالیدہ باشد۔
اَلتَّهَزُّجُ۔ سرائیدن۔
اَلْبَجِحُ۔ شاد شدن وفعل لغۃ فیہ ضعیفۃ
اَلْبَرَاحُ۔ فراتر شدن از جاے وبرح
الخفاء ای وضح الامر کانہ ذہب السر وزال
ولا ابرح افعل ذلک ای لا ازال افعلہ
اَلتَّرَحُ۔ اندوہگین شدن۔
اَلتَّنَحُّجُ۔ سسو کردن
اَلطَّلَحُ۔ ماندہ شدن وطلحت الابل اذا اشتکت
بطونہا من اکل۔
اَلطَّلَحُ۔ الفرح شاد شدن ویعدیٰ بالبار
وقولہ علیہ السلام للّٰہ افرح بتوبۃ العبد معناہ
ارضی بالتوبۃ واقبل لہا ومنہ کل حزب بما لدیہم
فرحون ای راضون دو نہ گرفتن۔
اَلْقَرْحُ۔ ریش گرفتن۔
اَلْكَشْحُ۔ بالتسکین وابیکندن کشح الرجل کشحاً
اذا کوی من الکشح وہو داء یصیب الانسان
فی کشحہ فیکوی ومنہ سمی۔

اَلْمَكْشُوحُ - المرادی -
اَللَّحَجُ - گرسنه شدن -
اَللَّقَحُ وَاللَّقَاحُ - بالفتح آبستن شتر -
اَلْمَرَحُ - نشاطی شدن والنعت فعل و
فعیل - وَالْمَرَاحُ وَالْمَرَحَانُ - دردناک
وتباه شدن چشم -
اَلْبَذَحُ - بالسکون گردنکشی کردن -
اَلزَّنَخُ وَالسَّنَخُ - گنده شدن طعام -
اَلْمَلَدُ - ناگوار گرفتن -
اَلْبُعْدُ - بالضم والبعد هلاک شدن -
اَلْجَحْدُ وَالْجُحُودُ - خیر شدن و بنا الیدن
نبات باندکی -
اَلْجَرَدُ - با پشت دم ریشیا شدن از خوردن ملخ
اَلْجَسَدُ - خون بکسی واو و سیدن والنعت
فاعل وفعل -
اَلْجَهَدُ - عیش تنگ شدن -
اَلْحَرَدُ - خشم گرفتن والنعت حارد وحردان
اَلْمَعَدُ - سخت تافته شدن رسن -
اَلرَّمْدُ - بالسکون وَالرَّمَادَةُ - هلاک شدن
اَلرَّمَدُ - چشم درد گرفتن والنعت رمد وارمد
اَلْجَمَدُ وَالْجِمَادَةُ - بالکسر عن ابی علی ستودن
اَلرَّشَدُ وَالرَّشَادُ - راه راست یافتن
اَلرَّغَدُ - بسیار نعمت شدن -

اَلزَّرْدُ - بالسکون فرو بردن -
اَلزُّهْدُ وَالزَّهَادَةُ - زاهد شدن یقال
زهد عنه اذا رغب عنه وفیه اذا رغب فیه وفعل
یفعل لغة فیه وقال اللیث الزهد والزهادة فی الدنیا
والزهادة عام فی الاشیاء کلها -
اَلسَّعَادَةُ - نیکبخت شدن والنعت سعید
٦٠ وفی الحدیث ما سعد من الماء الذی یأتی ما جاء
من الماء سیحاً لا یحتاج الی دالیة وقیل ما جاء
من غیر طلب -
٧ اَلسِّفَادُ - گشنی کردن وفعل یفعل لغة فیه
والکسر اجود -
اَلسُّهَادُ وَالسُّهُودُ وَالسُّهَدُ - بی خواب شدن
اَلشُّهُودُ - حاضر شدن اَلشَّهَادَةُ - گواهی
دادن یقال شهد له علیه بکذا وقولهم اشهد
بکذا ای احلف -
اَلصَّرَدُ - گذاره شدن تیر و سرما یافتن
وصرد قلبی عن الشئ انتهی عنه -
اَلصُّعُودُ وَالصَّعَدُ - بر بالا شدن بعدی یعنی
اَلضَّمَدُ - الحقد -
اَلعَبَدُ - تنگ داشتن و خشم گرفتن والنعت
عبد وعابد -
اَلعَضَدُ - دردمند شدن بازو -
اَلعَكَدُ - فربه شدن سوسمار -

اَلْعَمْدُ - کوفتہ شدن اندرون شتر از نشستن
و نیک نمکن شدن خاک -
اَلْعَهْدُ - وصیت کردن و پیدے با لی ۵
و پیمان کردن و دیدن و منہ الحدیث لا لیسال
عما عهد و عهدت الارض مطرت والبا
یدل علی الاحتفاظ بالشی و احداث العهد بہ -
اَلْفَرْدُ - لغت گردانیدن -
فهد الرجل فهدا اشبہ الفهد فی کثرة نومہ تهددہ
ومنہ الحدیث ان دخل فهد -
اَلْقَرَدُ - برہم نشستن پشم وکتہ خرد شدن
پوست وقرد الرجل سکت من عی -
اَلْکَمَدُ - الحزن المکتوم والنعت فعل و فعیل
اَلتَّکَدُ - شوخ گرفتن برجاے -
اَلتَّجَدُ - خوے گرفتن -
اَلنَّفَادُ - برسیدن -
اَلنَّقَدُ - خرد شدن دندان و پوست
باز شدن سم -
اَلنَّکَدُ - اندک خیر شدن واندک شدن
آب چاه وتنگ عیش شدن -
اَلنَّخْدُ - بالسکون فراگرفتن منہ المتخذة ۱۰
علیها اجراء التاء اصلیة ولیست ببدل -
اَلزَّبَدُ - سبک شدن -
اَلشَّقَدُ - بخواب شدن و شوخ چشم شدن

وشقذ ذہب وبعد -
اَلْجَذُ - لیسیدن سگ ناژا -
اَلْبَكَرُ والبثور البخیر سخت تشنہ شدن
اَلْبَجَرُ اَلْبَجِیْرُ - ودار فی الابل ایضا و متحیر
شدن از بیم -
اَلْبَشَرُ - شاد شدن ویعدی بالباء و بشرنی
بوجہ حسن ای القینی -
اَلْبَطَرُ - دنہ گرفتن و سرگشتہ شدن
اَلْبَعَرُ - البحر -
اَلْبَقَرُ - درماندن ومنہ بقر الکلب اذا رای
البقر فتحیر و فی الحدیث فاذا ہی شبرت
ای انفجت -
اَلْجَحَرُ - فراخ شدن اندرون چاه -
اَلْجَشَرُ - صدر جشر الساحل اذ اخشن طینہ
وصار کالحجر
اَلْحَبَرُ - زرد شدن دندان و باسر شدن جراحت
اَلْحَثَرُ - دانہ برجستن از چشم -
اَلْحَذَرُ - پرہیزیدن وہو متعد والنعت حذر
وحذر و الجمع حذرون وحذاری وحاذر عن
ابی عبیدة وجمعہ حاذرون قال ابو علی
اما حاذر فانہ یراد بہ الفعل الحذر فیما یستقبل
اَلْحَسَرُ وَالْحَسَرَةُ - دریغ خوردن -
اَلْحَصَرُ - بخیل شدن وتنگ دل شدن [illegible]

وكل من تمنع من شيء لم يقدر عليه فقد حصر
عنه والباب يدل على الجمع والمنع والحبس
الحَمَرُ بشم يصيب الدابة من الشعير فيستن فوه
الحَمِيرُ بالسكون والسين وجر الموضع صار ذ سد
الخَدَرُ سست شدن اعضا و در خواب شدن پاي
الخُسْرُ بالضم والخسران والخسارة
زيان كردن
الخَصَرُ سرد شدن و سرمازده شدن
الخَضَرُ سرگين شدن
الخَفَرُ پنهان شدن از كسي
الدَّبَرُ پشت ريش شدن
الدَّعَرُ بسيار دود شدن الدَّعارة
والدَّعَرُ بلايه شدن
الذَّعَرُ والزَّمَرُ تنك موي شدن والنعت
اذعر وازمر
السَّخَرُ والمسخر والسُّخْرِيُّ والسُّخْرِيَّةُ
افسوس كردن ويعدى بمن وبالباء وهي لغة رديّة
السَّدَرُ والسَّدَارَةُ سرگشته شدن
اشتر از گرما والسَّدَرُ خيره شدن چشم
السَّغَرُ شيره دار نا شدن خرما
السَّكَرُ مست شدن وسكر عليه سكرا الضا
اي غضب
السَّهَرُ بيخواب شدن

الشَّكَرُ بسيار شير شدن شتر و از بن درخت
بر ميدن شاخ يقال شكرت الشجرة تشكر شكرا اي خرج منه الشكير
الصَّغَرُ والصَّغارُ والصَّغَرُ خوار شدن
وفعل يفعل لغة فيه والنعت صاغر
الصَّفَرُ تهي شدن والنعت صفر بسكون
الفاء وفي الحديث ان رجلا اصابه الصَّفَرُ
قال القتيبي هو الجبن وهو اجتماع الماء في
البطن يقال صفر فهو مصفور
الضَّجَرُ تنگدل شدن
الظَّفَرُ ظفر يافتن ويعدى بنفسه وبالباء
ويقال ظفرت عليه في معنى ظفرت به وباناخنه
شدن چشم
الظَّهَرُ دردمند شدن پشت
العَبَرُ اشك فرو آوردن
العَسَرُ دشوار شدن كار
العَطَرُ خوش بوي شدن ناقة عطرة اي كريمة
العَقَرُ مدهوش شدن
العَكَرُ گرد آمدن درد سبو و ستبر شدن
و تيره شدن مائع
الغَمَرُ والغَمْرُ بالسكون فيهما دير رستن
الغَبَرُ باسر شدن جراحت ومنه سمي العِرق
الغبر بالكسر لانه لا يزال ينتقض
الغَدَرُ باز پس ماندن شتر و گوسپند از گله

وتاریک شدن شب -

الفغاء - باسر شدن بیماری و جراحت و با پرزه شدن جامه -

الغمر - شمغند شدن - والغمر - کینه گرفتن

الغمو - تنگ داشتن -

القذام - پلید داشتن چیزے -

القصع - کله گردن از بن کردن -

القفا - اندک گوشت شدن -

القمر - خیره شدن چشم از دیدن برف وقرت القربة وهو شی یصیبها من القمر کالاحتراق فیدخل الماء بین الادمة والبشرة -

الکابة - کالعتب والکآبة - کالمشرق بزاری بودن

الکدام - تیره شدن والنعت فعل وفعل وفعل وفعولة لغة فیه -

اللحو - النجر

المزام - تباه شدن معده وخانه -

المعر - سقوط الشعر ومنه رجل معر -

المقر - سخت تلخ شدن -

النخر - هوشیاره شدن شتر و مردم -

النخر - بوسیده شدن والنعت فاعل وفعل

النذاء - بدانستن ویتعدی بالباء قال ابن جنی لم تستعمل العرب لقولهم نذرت بالشی مصدرا کانه من الفروع المهجورة الاصول فعلی قوله

النذر لیس بثبت قال وشئ منه ولیس لا مصدر لها -

النضر - تازه رو شدن -

النعو - نکس گرفتن خصم -

النغر - خشم گرفتن - النغر و النغرة جوشیدن دیگ وفعل فعلا لغة فیه -

النقاء - چشم گرفتن ونقرت الشاة نقرا اذا هوت بانفها واو فی حیوبها -

النکر والنکور والنکر والنکیر - ناشناختن -

النکد - پلنگ تنک شدن والنعت افعل وفعل الفا وهي [illegible] کما مطرة -

الهکر والهکر - کالعش والعشق نیک شگفت داشتن -

د الخنز - گنده شدن طعام -

البجر - بالضم - والبجر بزرگ گوشت شدن شکم

العکز - بی آرام شدن -

الکمد - خجل شدن -

الکجر - سست وسپری شدن -

النکز - برسیدن آب چاه -

جو العفس - ناگوار شدن -

العمس - سخت شدن و ریدن و کارزار والنعت افعل وفعیل -

الدنس - شوخگن شدن -

اَلتَّبَجُّسُ - بگردیدن آب محلّ تیرسش بیتن
التّرس اذا کان لایلتقی السکن -
اَلتَّلَابُسُ - نرم خوے شدن والتّلمّس
روان شدن بول چنانکه باز نتوان داشت
وقد تلحّس ای ذهب عقله -
اَلشَّرَاسَةُ والشَّرَاسُ - بدخوی شدن
اَلشَّکَاسَةُ - صعب خوی شدن النعت فَعِلٌ
وحکی فَعِلٌ علی القیاس -
اَلضَّبَسُ - اللَّقَسُ -
اَلضَّرَسُ - کند شدن دندان از ترشی -
اَلطَّفَسُ والطَّفَاسَةُ - شوخگین شدن -
اَلتَّعَسُ - خشک شدن شوخ بر جائے
اَلغَمْسُ - ملازم شدن و یعدی بالباء وهو منغمس
اَلقَبَسُ - زرد آبستن شدن شتر -
اَلقَرَسُ - سخت شدن سرما -
اَللُّبْسُ - بالضم پوشیدن ویقال لبست فلانا
ای اتّبعت به -
اَللَّحْسُ - بالسکون لیسیدن -
اَللَّقَسُ - شوریده شدن نفس ومنه قوله
علیه السلام لایقولنّ احدکم خبثت نفسی ولکن لیقل
لقست نفسی کانه کره لفظ الخبث وکان من
سنته علیه السلام تبدیل الاسم القبیح بالحسن کقوله
لقوم من انتم قالوا بنو غیّان فقال بل انتم

بنور شدان -
اَللَّهْسُ - لغة فی اللّحس او مهمة -
اَلمَرَسُ - از مجری بیفتادن رسن بکره
ورسن گیر شدن بکره وسخت کارزاری شدن
اَلمَعْصُ - المعص والماضی مَعِصَ -
اَلمَقْسُ - اللّقس -
اَلنَّجَسُ - پلید شدن والنعت فَعِلٌ وفَعُلٌ
فاذا قالوا مع الرجس اتبعوه ایاه قالوا رجس
نجس بالکسر -
اَلنَّحْسُ - بالسکون بداختر شدن والنعت
فعل قال ابوعلی لم نعلم منه فعلا الا ان یحمل
علی ضده الذی هو سعد فیکون ذلک الفعل
تقدیرا لا اسماعا -
اَلنَّدْسُ - سخت زیرک شدن النعت
نَدُسٌ ونَدِسٌ -
اَلنَّطْسُ - سخت استاد شدن والنعت مثله
اَلنَّفَاسَةُ - بخیلی کردن ویعدی بالباء نفست
علیه الشیء نفاسة اذا لم تره یستاهل -
اَلنِّفَاسُ - زچه شدن والماضی نُفِسَتْ
والنعت نُفَساء ویجمع علی نفاس ومنفوسة
والولد منفوس ومنه الحدیث لایرث المنفوس
حتی یستهل صارخا یعنی المولود -
اَلنَّکْسُ - تباه شدن روغن -

اَلدَّهَشُ ـ سرگشته شدن والماضی فَعِلَ وفُعِلَ
اَلرَّهَشُ ـ لرزیدن ـ
اَلعَطَشُ ـ تشنه شدن ـ
اَلنَّمَشُ ـ نقطها نقطها سپید وسیاه شدن والنعت نَمِشٌ ـ
اَلحَرَصُ ـ گرسنه وسر بازده شدن بهم وعفت الابل من الصِّلِّیَانِ وهو نبت لا یغیره غصّا ای امتلأت منه حتی منعها ذلک ان تجتر ـ
اَلرَّهَصُ ـ لنگیدن ستور از رفتن برسنگ والماضی فعِل وحکی فُعِلَ ایضًا ـ
اَلعَرَصُ ـ نشاطی شدن ودم گرفتن نبات از نم
اَلعَفَصُ ـ بخیل وبدخوی شدن ـ
اَلغَمَصُ ـ ژوف گن شدن ـ
قَبِصَ الرَّجُلُ قَبَصًا اذا اکل التمر علی الریق ثم شرب فاصابه عن ذلک وجع الکبد زرگ شدن ـ
اَلمَحَصُ ـ نسوه شدن رسن ـ
مَعِصَ الرَّجُلُ مَعَصًا ـ اصابه ذلک وهو التوار فی عصب الرجل کانه یقصر عصبه فیتعوج قدمه ثم یسویه بیده وهو فی الحدیث ـ
اَلمَغَصُ ـ بالسکون پیچیده شدن روده گانی والماضی مُغِصَ ـ

اَلمَلَصُ ـ بخیزیدن نقص الرجل نقصًا اذا لم یتم مراده والبعیر اذا لم یتم شربه ـ
اَلهَبَصُ ـ نشاطی شدن ـ
اَلحَرَضُ ـ گداخته شدن از اندوه یا از عشق والنعت فَعِل واحده وجمعه سواء ـ
اَلرَّمَضُ ـ سوختن پای از گرمی زمین وگرم شدن روز ورمضت الغنم اذا رعت فی شدة الحر فقرحت اکبادها وحبنت رئاتها
اَلغَرَضُ ـ تنگدل شدن وستوه شدن ویعدی بالباء وآرزومند شدن ویعدی بعلی
اَلمَخَاضُ ـ دردزه خواستن ـ
اَلمَرَضُ ـ بسکون الراء بیمار شدن والنعت مریض ومن مرض بالسکون مارض ولا یجوزان یکون مرض مخففا من مرض لان المفتوح لا یخفف بخلاف المکسور والمضموم وما ورد بالمفتوح نشاذ لا یقاس علیه اعنی وما کل تباع وان سلف صفقه والترکیب یدل علی ما یخرج به الانسان عن حد الصحة فی ای شیء کان تفسرت من ذلک الامر مَرَضًا ومَرْضًا اذا غضبت وشق علیک ـ
اَلسَّخَطُ ـ گنده شدن گوشت وآب ـ
اَلحَبَطُ ـ بالسکون والحُبُوطُ ـ باطل شدن کار
اَلحَبَطُ ـ برآماسیدن شکم وقاشر شدن

جراحت وبماندن اشان ریش پس از درستی
السبط - فرخال شدن موی والنعت فعل
ورجل سبط الجسم وسبط ایضًا اذا کان حسن القد
فی الاستواء -
السخوط والسخط - ناخوشنود شدن وخشم
گرفتن ویعدی بعلی -
الشرط - بالسکون نگاوفرو بردن آوریدن
الغلط - غلط کردن یقال غلط فی المنطق والامر
وغلت فی الحساب وبعضهم یجعلهما لغتین بمعنے
الغمط - بالسکون خوار داشتن وفعل
یفعل فعلا لغۃ فیہ -
النشاط - نشاطی شدن -
النفط والنفیط - آبلہ شدن دست -
الحفظ - نگاہداشتن واز بر کردن -
۱۵ الرعظ - سوراخ کہ پیکان در وباشد شکستن
الشظ - خار وچوب بدست در شدن از
بریدن آن -
النکظ - بشتافتن -
۲ الشبع - دراز گردن شدن با سختی آن -
البخوع والبخاعۃ - الاقرار بالحق والخضوع
البشاعۃ والبشع - گلوگیر شدن طعام -
البلع - بالسکون الشرب ہذا ہو الفصیح وفعل یفعل
لغۃ فیہ -

التبع والتباعۃ - بالفتح از پی فرا شدن
ویا کسی رفتن وقال الاخفش تبعتہ واتبعتہ بمعنی
الترع - پر شدن ورجل ترع سریع الی
الشر والغضب -
الجدع - بیرغذا شدن -
الجرع - بالسکون شربا الماء وفعل لغۃ فیہ
وانکرہ الاصمعی -
الجزع - ناشکیبا شدن -
الجشع - سخت حریص شدن -
الخلع والخلاعۃ - پلید زبان شدن
وبی شرم شدن -
الخرع - سست شدن -
الکلع - ناسپاس بودن درد ولیش ہو
فی الحدیث ونجاک بادوسیدن از درویشی -
الرثع - الطمع والحرص الشدید ویقال رجل
راثع للذی یرضی بالقلیل من العطیۃ
ونجاون اخدان السوء وقد رثع الرجل ومنہا
الحدیث ملقیًا للرثع -
الرضع - بادوسیدن -
الرضاع - بالفتح شیر خوردن -
الصلع - شگافتہ شدن قدم وپشت دست و
تباہ شدن جراحت -
الدمع - الدہش -

اَلسَّلَعُ ۔ شگافتہ شدن قدم ۔
اَلسَّمْعُ ۔ بالسکون وَالسَّمَاعُ ۔ شنیدن و یعدی الی المفعولین وگوش فرا داشتن و یعدی بالنفس و باللام ومنہ قولہ تعالی لاتسمعوا لھذا القرآن و بالی ومنہ لایسمعون الی الملأ الاعلی ۔
اَلشِّبَعُ ۔ کالعنب سیر شدن یقال شبعت خبزا و من خبز ۔
اَلشَّلَعُ ۔ دردمند شدن و خشمگین شدن ۔
اَلصَّقَعُ ۔ رہیدہ شدن چاہ ۔
اَلضَّبَعُ ۔ بگشن آمدن شتر مادہ ۔
اَلضَّرَاعَۃُ ۔ التضرع ۔ والذل وفعل النعت فیہ وفی الحدیث دالی اراہما ضارعین ای نحیفین وفی حدیث آخر قد ضرع بہ ای غلبہ ۔
اَلضَّلَعُ ۔ کوز شدن ۔
اَلطَّبَعُ ۔ زنگار گرفتن و شوخگین شدن و کاہل شدن و طلعت الجبل طلوعا علوتہ ۔
اَلطَّمَعُ وَالطَّمَاعَۃُ ۔ طمع کردن و یعدی بفی عن الجمیع و بالباء ایضا عن الفارابی والنعت طمع ۔
اَلفَزَعُ ۔ بترسیدن و یعدی بمن و پناہ ساختن و یعدی بالی و فریاد رسیدن ومنہ الحدیث انکم لتکثرون عند الفزع وفی حدیث آخر لقد فزع اہل المدینۃ ارادا استغاثوا ۔
اَلفَنَعُ ۔ بسیار مال شدن و بوی مشک دمیدن
ونشر الثناء الحسن ۔
اَلقَدَعُ ۔ سست شدن روشنائی چشم ومنہ الحدیث کان ابن عمر قدعا ای کثیر البکاء وفی حدیث آخر اجد لی قدعا من مسئلتہ ای جبنا و انکسارا ۔
اَلقَرَعُ ۔ تہی شدن ومنہ الحدیث قرع حجکم ای خلت ایام الحج عن الناس و مصدر قرع الرجل اذا کان لایقبل المشورۃ و یعدی اذا ...
اَلقَلَعُ ۔ سست پای شدن در کشتی ۔
اَلقَمَعُ ۔ باکو ہنک شدن چشم ۔
اَلقَنَاعَۃُ وَالقَنَعُ ۔ وَالقُنْعَانُ ۔ خرسند شدن وقنعت الماشیۃ اذا مالت للمرتع ۔
اَلکَلَعُ ۔ پرشوخ و شگاف شدن پای ۔
اَلکَنَعُ ۔ باہم آمدن انگشت ۔
اَللَّطْعُ ۔ بالسکون بلیسیدن و پای نشستگاہ کسے باز زدن ۔
اَللَّکَعُ ۔ شوخ گرفتن بر چیزے ۔
اَلمَجَاعَۃُ ۔ التماجن ۔
اَلہَرَعُ ۔ فرو دویدن اشک و خون ۔
اَلہَلَعُ وَالہُلَاعُ ۔ سخت جزع کردن والنعت ہلع و ہلوع وقد جاء فی الحدیث ہالع وقیل انما قال ہذا لقولہم لیل نائم او قال لاجل الکلام خالع
اَلبَدَعُ وَالبَطَعُ ۔ آلودہ شدن بغدرہ ۔

الضَّياعُ - ریخته شدن آب -
التَّلَفُ - هلاک شدن وفی الحدیث من باع
قال النبی صلی الله علیه تالفا ای متلفاً -
الثَّقْفُ - بالسکون یافتن والثَّقَفُ
بالتحریک لغة فی الثقافة والنعت ثَقْفٌ و ثَقِفٌ
الجَنَفُ - میل کردن -
الحَنَفُ - باژکنک شدن -
الخَرَفُ - فرتوت شدن -
الخَطْفُ - بالسکون ربودن وفعل یفعل
لغة ردیئة قلیلة فیه -
الدَّنَفُ - سخت بیمار شدن ونزدیک گشتن
آفتاب بفروشدن والباب یدل علی
مشارفة ذهاب الشیء
الرَّخَفُ - تنک شدن خمیر -
الرَّدَفُ - از پیی فرا شدن وفعل لغة فیه
ومنه قرأ الاعرج ردف لکم والکسر افصح والاکثر
وازپیی کسی فرا نشستن -
السَّرَفُ - باسر شدن جراحت -
السَّرَفُ - الاغفال والخطاء -
السَّعَفُ - نو برخاستن بن ناخن -
الشَّنَفُ - دشمن داشتن -
الصَّلَفُ - لاف زدن وجای ناگرفتن زن
در دل شوهر واصل الصلف قلة النزل ومنه

ما

من صح بالدین ای مارن معناه من لیطلب
الدنیا بالدین یقلل خیره وخیره قیل ولا یرزق
من الناس المحبة وصاحبه صلف اذا لم یکن یرزق یا ...
الطَّرَفُ - مصدر طرفت الناقة ای رعت
اطراف المراعی ولم تختلط بالنوق -
الطَّلَفُ - باز ایستادن تن اکل العرفط
وهو شجر -
القَرَفُ - مداناة المرض -
القَشَفُ - رنگ بگردانیدن از آفتاب
یا از درویشی -
القَصَفُ - سست شدن چوب -
الکَلَفُ - شیفته شدن ویلدی بالبار -
اللَّصَفُ - پوست خشک شدن برتن -
اللَّقْفُ - بالسکون واللَّقَفَانُ - زود فرا گرفتن
وزود فرا آوردن -
اللَّقَفُ - ریخته شدن بن حوض وشکستن
دیوار -
اللَّهَفُ - ارمان خوردن -
النَّزَفُ - باز ایستادن اشک -
النَّشْفُ - بالسکون در خود کشیدن چیزی
آن وانچه بدان مانده منه المنشفة -
النَّطْفُ - بالسکون چکیدن شیر -
النَّطَفُ - آلوده شدن بعیب وتباه شدن

چیزے واشراف الشجۃ علی الدماغ والدبرۃ علی الجوف -

اَلبَلَقُ - تنگ واشتن وفعل لغۃ فیہ -

اَلبَخَقُ - یکچشم شدن -

اَلبَرَقُ - خیرہ شدن چشم و درد کردن شکم گوسپند از خوردن برق و ہو جست -

اَلحَرَقُ - ریزیدہ شدن بن موی حلق الحمار حلقًا اذا سفد فاصابہ فساد فی قضیبہ من تقشیر واحمرار فیداوی بالغار -

اَلحُمقُ - بالضم احمق شدن والنعت حَمِقٌ

اَلخَرَقُ - چشم گرفتن -

اَلخَرَقُ - سرگشتہ شدن از بیم و یا از شرم

اَلذَّلَقُ - تیز زبان و سنان شدن والنعت منہما فَعِلٌ وافعلُ و بے آرام شدن -

اَلرَّنَقُ - تیرہ شدن آب والنعت رنق بالتسکین

اَلرَّهَقُ - تباہ شدن وغشیان الشی بالشی ومنہ لا یرہق وجوہہم قتر ولا ذلۃ و رہقت الشی ادرکتہ و رہق شخوص فلان اے دنا وفیہ رہق اے غشیان المحارم -

اَلزَّعَقُ - مصدر زعق فہو زعق وہو النشیط الذی یفزع مع نشاطہ -

اَلزَّلَقُ - بخزیدن پا -

اَلسَّنَقُ - ناگوار شدن -

اَلشَّبَقُ - آرزومند شدن بجماع -

اَلشَّرَقُ - شراب جستن در گلو گرفتن و یعدی بالبا

اَلصَّعَقُ وَالصَّعقَۃُ وَالصَّعَاقُ بیہوش

٥٠ شدن یقال منہ صَعِقَ فہو صَعِقٌ وصُعِقَ فہو مصعوقٌ وقولہ تعالی فصعق من فی السموات ای مات طبقت ید و طبقًا اذا کانت لا تنبسط

اَلطَّرَقُ - برہم نشستن پر -

اَلطَّفَقُ وَالطَّفَقَانُ - در کاری ایستادن وخفق یجمع ظل وبات وطفق بالفتح لغۃ ردیۃ وطفق بہ اے ظفر بہ -

اَلعَبَقُ وَالعَبَاقَۃُ - بوے خوش بکسے گرفتن ویعدی بالبا والنعت عَبِقٌ -

اَلعَسَاقُ - خوی گرفتن -

اَلعَسَقُ - در دو سیدن -

اَلعِشقُ وَالعَشَقُ وَالمَعشُوقُ افراط المحبۃ علقت الامراۃ علقًا وعُلِقتُ بہا تلوقًا اے عشقتہا -

اَلعَلَقُ - غبار در جامہ و زرد در کان دیوید در کام و آبہو در دام و کسے دیکے آویختن و آبستن شدن زن وعلق یفعل کذا مثل طفق والباب یدل علی فوط الشی بالشی العالی

اَلغَدَقُ - بسیار شدن آب -

اَلغَرَقُ - غرق شدن والنعت فَعِلٌ وفاعل ایضًا

اَلغَلَقُ - بسته شدن گرچنانکه از و نتوان ستد و بہ نا شدن پشت ستور و خشم گرفتن و منہ الحدیث ایاک و الغلق و رجل غلق شدید الغضب کثیرہ وقیل غلق سے الخلق ضیقہ عسر الرضا -

اَلنَمَقُ - تمکن شدن -

اَلفَرَقُ - الخصوب -

اَلغَرَقُ - بالتحریک تر سیدن لیعنی لعب

اَلفَشَقُ - انتشار النفس والحرص -

اَلفَهَقُ - پر شدن -

اَلقَلَقُ - بے آرام شدن -

اَللَبَقُ - در خور آمدن اَللَباقَۃُ - زیرک و چابک شدن -

اَللَحَاقُ - در رسیدن و لیعدی بالباء و بنفسہ

اَللُحُوقُ - باریک میان شدن -

اَللُزُوقُ وَاللُسُوقُ وَاللُصُوقُ - و وسیدہ شدن اَللَسَقُ - اَللَصَقُ - سپرز شتر بر پہلو دو سیدن از نہایت تشنگی -

اَللَعَقُ - بالسکون لیسیدن لعق فلان اصابعہ اذا مات وہو کنایۃ -

اَللَهَقُ - سخت سپید شدن -

اَلمَلَقُ - چاپلوسی کردن واصل التلیین -

اَلنَزَقُ - سبکساری کردن -

اَلنَشَقُ - بوی بردن وبستہ شدن در جاے -

اَلنَفَقُ - سپیدن -

اَلحَسَكُ - کینہ گرفتن - ۴۹۱

اَلسَدَكُ - ملازم شدن و شعندہ شدن

اَلشَرِكَۃُ - وَالشِرَاكُ - انباز شدن با کسے

اَلضِحِكُ وَالضَحِكُ - خندیدن و ضحکت بہ و منہ بمعنی والقرد یضحک اذا صوت و فے الحدیث یضحک اللہ الی رجلین ای یجزل العطاء لہما لانہ موجب الضحک - الاتری الی قول کثیر غمر الرداء اذا تبسم ضاحکا علقت بضحکۃ رقاب المال و ضحکت بمعنی حاضت عن ثعلب و ابن الاعرابی -

اَلعَسَكُ - اَلسَدَكُ و لیعدیان بالباء

اَلفِرَاكُ - بالکسر دشمن داشتن زن شوی را و شوے زن را والنعت فروک و فارک

ن اَلبُخلُ وَالبَخَلُ بخیلی کردن والنعت باخل و بخیل -

اَلبَدَلُ - دردمند شدن دست و پای -

اَلبَعَلُ - سرگشتہ شدن -

اَلتَفَلُ - ناخوش شدن بوی از بکار نا داشتن عطر -

اَلثُكلُ وَالثَكَلُ - بے فرزند شدن مادر -

اَلثَمَلُ - اثر کردن شراب در کسی -

اَلجَذَلُ - شاد شدن -

اَلْجَعَلُ - بسیار کدر شدن آب -
اَلْجَهْلُ - بالسکون - وَالْجَهَالَۃُ - نادان شدن
اَلْحَبَلُ - آبستن شدن -
اَلْحَدَلُ - ریزیدہ شدن مژہ چشم و سرخ
شدن و دمیدن جاے مژہ حَصِلَ الفرسُ حَصَلاً اذا
اشتکی بطنہ من اکل تراب النبات -
اَلْحَفَلُ - بسیار خوردن شتر حنظل را حفلت
الابل حفلۃ کرحمۃ وہو ان تجیع بطنہ -
اَلْخَبَلُ - التحیر والدہش من الاستحیار و سور
احتمال الغنی ایضًا ومنہ الحدیث اذا شبعتن خجلتن
اے اشرتن اَلْخَجَالَۃُ - بسیار بنات شدن
اَلْخَضَلُ - تر شدن -
اَلْخَطَلُ - تباہ و شوریدہ شدن سخن -
اَلدَّحَلُ - بزرگ شکم شدن و بتر و پلید شدن -
اَلرَّجَلُ - پیادہ شدن -
اَلسَّغَلُ - بد خوے و بد غذا شدن و شبلیدہ
اعضا شدن -
اَلشَّمَلُ - آبستن شدن شتر
اَلصَّحَلُ - گران آواز شدن -
اَلطَّحَلُ - در سند شدن سبز و تباہ شدن آب
اَلطَّفَلُ - شتافتن سوے شتر
اَلْعَجَلُ وَالْعَجَلَۃُ - شتاب کردن وقولہ اعجلتم
امر ربکم اے استقتم اعجلۃ

اَلْعَضَلُ - بسیار عضلہ شدن -
اَلْعَطَلُ وَالْعُطُوْلُ - خالی شدن زن از
وزن از زیور والباب یدل علی الفراغ والخلو
اَلْعَکَلُ - پر دروی شدن چراغدان -
اَلْعَمَلُ کار کردن فی الحدیث فعملت باذنہا ای اسرعت
اَلْغَزَلُ - دوست داشتن حدیث با زنان و سست
شدن سگ از بانگ کردن آہو برہ و بدوری و
اَلْفَشَلُ - بد دل شدن -
اَلْقَبُوْلُ - بالفتح پذیرفتن وہو مصدر شاذ
وحکی ابن الاعرابی الضم ایضًا و فرا گرفتن دلو از آب کشیدہ
اَلْقِبَالَۃُ - بالکسر فرا گرفتن قابلہ کودک را -
اَلْقَحَلُ - پوست بر استخوان گرفتن از پیری -
اَلْقَهَلُ - ناپیش شدن و بزرگ شدن شکم
اَلْکَسَلُ - کاہل شدن -
اَلْمَجَلُ - شقہ بستن دست -
اَلْمَذَلُ وَالْمَذَلُ - ایضًا و رخواب شدن
پای مثلت الدابۃ مثلا اذا اکلت التراب مع
البقل فاشتکی بطنہ -
اَلنَّذَلُ وَالنَّذَالَۃُ - سست شدن و چیزی ناکس آب
بردی فیہ البشر -
اَلنَّغَلُ - تباہ شدن ادیم و کینہ ور شدن دل
اَلنَّقَلُ - حاضر جواب شدن -
اَلنَّمَلُ - فرا گرفتن بر زمین -

النَّهَلُ - اول شربت خوردن و تشنه شدن
و سیراب شدن
النَّهْبَلُ - الثکل -
البَزَمُ - ستوده شدن و یعدی بالباء -
البَشَمُ - ناگوار گرفتن و سیر آمدن از چیزے
التَّهَمُ - شدة الحر و رکود الریح و بذلک سمیت تهامة
الکَمُّ - لازم گرفتن راه و جاے مقام کردن
جُذِمَ الرجل فهو مجذوم اذا اصابه الجذامُ لا یقال اجذم
الجَشْمُ - رنج کاری کشیدن -
الجَعَمُ - طمع کردن و آرزومند گشتن مردم
بگوشت و شتر بشوره -
الحَرَمُ - مانده شدن در قمار و النعت حریم و حازم
الحَزَمُ - کالغصص فی الصدر
الحَطَمُ - پیر شدن چهارپای -
الحَلَمُ - کرم خورده شدن ادیم
الفَخَمُ - مهین شدن یعنی بزرگ -
الخَضْمُ - بالسکون بهمه دهن خوردن -
الدَّسَمُ - چرب شدن و دسم الامر والخیل دسماً
بالسکون ای غشیهم و فعل یفعل لغة و الکسر اجود
الرَّحْمُ - اجود و الرحمة و المرحمة و الرحموت
و الرحموتی - بخشودن یقال رحمته -
الرَّحَمُ - نالیدن شتر از زادن پس از زه
الرُّحْمُ - الرحمة -

الرَّنَمُ - سرائیدن -
الزَّرَمُ - بریده شدن اشک و بول و جز آن
الزَّعَمُ و المزعم - الطمع فی غیر مطمع -
۵ الزَّهَمُ - چرب شدن و سپست شدن -
السَّدَمُ - پشیمان شدن و اندوهگین شدن
السَّقَمُ - بیمار شدن -
السَّلَامة و السَّلَام - برستن و سلم له الشیئ
سلماً و سلاماً ای خلص له و منه حبلاً سلماً لرجل -
السَّنَمُ - بلند شدن -
الشَّبَمُ - سرد شدن -
الشَّحَمُ - آرزومند پیه گشتن -
الضَّرَمُ - زبانه زدن آتش و سخت گرسنه شدن
و ضرم الشیئ اشتد حره -
الطَّعَمُ - بوزن الفهم چشیدن و خوردن -
الظُّلَامُ و الظُّلْمَةُ - تاریک شدن شب
العَدَمُ - بالتحریک علی غیر قیاس گم کردن -
العُدْمُ و العُدُمُ - الفقر -
العُقْمُ و العُقُمُ - نازائیده شدن و عقم
لغة و یستعمل ایضاً مجهولاً -
العِلْمُ - دانستن -
العَذْمُ - بالسکون الوان خوردن -
الغُرْمُ - بالضم و المغرمة تاوان دادن -
الغُلْمة - بالضم و الغلم شهوة الضراب -

اَلْغُنْمُ ـ بالضم غنیمت یافتن ـ
اَلنَّهَمُ ـ حریص شدن ویعدی بالباء ـ
اَلنَّقَمُ ـ پر شدن ـ
اَلْفَهْمُ ـ بالسکون والفهامیة ـ دانستن
اَلْقُدُوْمُ والمقدم ـ باز آمدن از سفر
وآمدن بجای وپیش فراشدن وقوله تعالیٰ
وقدمنا الی ما عملوا بمعنی عمدنا وقصدنا ـ
اَلْقَرَمُ ـ آرزومند گوشت گشتن ویعدی بالی
اَلْقَضْمُ ـ بالسکون بسر دندان خوردن و
جو خوردن ستور ـ
اَلْقَطَمُ ـ شهوة الضراب وشهوة اللحم ـ
اَلْقَتَمُ ـ تباه شدن ـ
اَللَّثْمُ ـ بوسه دادن جا لثم بالفتح ـ
اَللَّحَمُ ـ القرم ـ
اَللَّذَمُ ـ بجاے مقام کردن لزمه الشی بعجبه
وهو فی الشعر الهذلی ـ
اَللُّزُوْمُ ـ لازم شدن ویعدی بنفسه وبالباء
اَللَّقْمُ ـ بالسکون لقمه فرو بردن ـ
اَللَّهْمُ ـ بالسکون فراوان جاریدن ـ
اَلنَّدَمُ والندامة پشیمان شدن ویعدی بعلی
اَلنَّسَمُ ـ النمش علی القلب ـ
اَلنَّعْمَةُ ـ خوش عیش شدن ـ اَلنُّعْمَةُ ـ
بالضم چشم روشن گردانیدن یقال نعم الله بک عینا
ونعمک عینا مثله نعم فلان بکذا اولع به ـ
اَلْهَدَمُ ـ شهوت غلبه کردن بر شتر چنانکه ورا نقد
اَلْهَرَمُ ـ سخت پیر شدن ـ
اَلْهَقَمُ ـ سخت گرسنه شدن ـ

ن

اَلْبَطَنُ والبطنة بزرگ شکم شدن از سیری
اَللَّقَنُ ـ زیرک شدن ـ
اَلثَّتَنُ ـ قلب الثنت ـ
اَلثَّدَنُ ـ بوی گوشت بگردیدن ـ
اَلثَّفَنُ ـ درشت شدن ـ
اَلْحَجَنُ ـ بدغذا شدن ـ
اَلْحَزَنُ ـ اندوهگین شدن النعت فعل وفعیل
اَلْحَمَنُ ـ گنده شدن مشک ـ
اَلْخَزَنُ ـ النتن ـ
اَلدَّحَنُ ـ بزرگ شدن شکم ـ
اَلدَّخَنُ ـ دود کردن آتش ودودگین شدن طعام
اَلدَّرَنُ ـ شوخگین شدن ـ
اَلدَّمَنُ کینه ور شدن ویعدی بعلی وقنت
الدلو اذا خزنها فیها شفتها مائلة رجنت
الدابة لغة فی رجنت اَلرَّكَنُ باهم آمدن پوست دم
اَلزَّكَنُ ـ بدانستن ـ
اَلرَّمَانَةُ ـ بر جاے ماندن ـ
اَلسَّخَنَةُ ـ گریان شدن چشم ودردمند شدن آن
اَلسَّمَنُ فربه شدن ـ

اَلشَّتَنُ - درشت شدن کف دست وجز آن
اَلشَّجَنُ - اندوهگین شدن -
اَلضَّغَنُ وَالضِّغْنُ - کینه ور شدن والضغن
الى الدنيا ركون اليها -
اَلضَّمَانُ - پذیرفتاری کردن اَلضَّمَنُ وَ
اَلضَّمَانَةُ - الزمانة -
اَلطَّبَنُ وَالطَّبَانِيَةُ - زیرک شدن -
اَلعَجَنُ - فربه شدن شتر -
اَلعَرَنُ - جسارة فی رجل الدابة فوق الرسغ
من اخر وهو انشقاق وقرح يأخذ البعير في عنقه
فيحتك منه -
اَلعَسَنُ - موافق آمدن علف ستور را -
اَلعَطَنُ - گنده شدن پوست در پیراستن
اَلعَفَنُ وَالعُفُونَةُ - پوسیده شدن ونم
اَلعَلَنُ - آشکارا شدن -
اَلغَبَنُ - ضعیف رای شدن والنعت غبین
اَلفِطْنَةُ وَالفَطَانَةُ وَالفَطَانِيَةُ - دریافتن
اَلقَمَنُ - سزاوار شدن -
اَلكَبَنُ - فربه شدن -
اَلكَتَنُ - سبز شدن لب ستور از گیاه
اَللَّبَنُ - درد گردن خاستن از بالش وبسیار شیر شدن
اَللَّحَنُ وَاللَّحْنُ - الفطنة -
اَللَّخَنُ - گنده شدن مشک -

ه

اَللَّسَنُ - زبان آور شدن -
اَللَّقَنُ وَاللَّقَانِيَةُ - اخذ العلم وفهمه -
اَلمَتَنُ - گل کردن از مثانه والنعت متن
اَلتَّجْهُ - بالسکون روی فراکاری کردن التا
بدالیست بدل خلاف باب فعل -
اَلتَّفَهُ - اندک خوار شدن ومنه الحديث لا يتفه
اَلتَّمَهُ وَالتَّمَاهَةُ - بگردیدن خوردنی دلهت
الناقة عن لبنها وولدها ودلهها اذا لم تحن اليهما -
اَلشَّبَهُ - فرتوت شدن والماضی فعل -
اَلسَّفَهُ - تنک خرد شدن وسفه الشراب
اذا اكثر منه فلم يرو واصل الباب الخفة واستخفه
اَلشَّرَهُ - سخت حریص شدن -
اَلعَتَهُ - ناقص عقل شدن والماضی فعل ثم قال
ابو عبيد هي من المصادر التي لا يشتق منها الافعال -
اَلعَضَهُ - عضاه چریدن -
اَلعَلَهُ - گشته وحیران شدن و سخت گرسنه شدن
اَلعَمَهُ وَالعَمَهَانُ - التحير والتردد -
اَلفَرَهُ - دنه گرفتن -
اَلفَقَهُ - دریافتن -
اَلفَكَاهَةُ - بالفتح خوش شدن -
اَلكَرْهُ - بالسکون والفتح والکراهية والكراهة دشوار
داشتن -
اَلنَّبَهُ - بیدار شدن از هر کار که از آن غافل بود

النُّزْهَةُ - بالضم نیکو شدن زمین بنبات -
النُّقْهَةُ - کند و مانده شدن -
النَّقَهُ - به شدن از بیماری و دریافتن -

ومما النعت منه علی افعل

الاَجْرَبُ - گرگین -
الاَحْدَبُ - گوژ -
الاَحْدَبُ - الاهوج -
الاَرْقَبُ - بزرگ گردن -
الاَرْکَبُ - آنکه یک زانوی او از دیگر بزرگتر بود -
الاَشْعَبُ - آنکه سرون هاش از یکدیگر دور بود
الاَشْنَبُ - آنکه دندانش تنگ و تیز و آبدار بود
الاَشْهَبُ - سپید -
الاَعْضَبُ - آنکه اندرون سرون وی شکسته باشد
الاَغْلَبُ - ستبر گردن -
الاَقْلَبُ - آنکه لب وی باز گردیده باشد -
الاَکْهَبُ - تیره رنگ -
الاَنْصَبُ - راست سرون -
الاَنْکَبُ - آنکه کژ رود از لنگی -
السَّلْتَاءُ - زنی که خضاب نکند -
الاَلْفَتُ - آنکه سرون وی بر یکدیگر پیچیده بود
والالفت فی کلام تمیم الاعسر وفی
کلام قیس الاحمق -
الاَهْرَتُ - فراخ گوشه دهن -

الاَشْعَثُ - ژولیده موی و گرد آلوده موی
الاَغْلَثُ - آنکه بسی برهنه شود و هو فی الحدیث
الاَبْرَجُ - آنکه چشمش فراخ و نیکو بود -
الاَبْلَجُ - گشاده ابرو صبح ابلج ای مضیء و الحق
ابلج ای واضح -
الاَبْنَجُ - پهن بهشت -
الاَخْرَجُ - سیاه و سپید -
الاَخْفَجُ - کژ پای -
الاَدْعَجُ - آنکه سیاهی چشم او سخت سیاه باشد
و رجل ادعج ای اسود -
الاَشْرَجُ - الذی له خصیة واحدة و من
الدواب الذی احدی خصیتیه اعظم من الاخری -
الاَطْبَجُ - سخت احمق و هو فی الحدیث -
الاَعْرَجُ - لنگ -
الاَفْحَجُ - آنکه پاهاش از یکدیگر دور باشند
و سر پاها نزدیک -
الاَفْرَجُ - آنکه هر دو الیه وی بزرگ باشند و بهم نرسند
الاَفْلَجُ - گشاده دندان و گشاده میان دو دست
الاَجْلَحُ - آنکه موی ش از دو سوی پیشانی بشده باشد
الاَدْمَجُ - آنکه گوشت اندک دارد بسرین و ران
وَجْهٌ اَبْلَجُ - ای حسن معتدل -
الاَصْبَحُ - قریب من الاصهب و هو الذی
یخالطه بیاض حمرة -

الاخطر - پهن سر -

الاذغم - سپید تر شیر وقیل انفضح غبرة فی طحلة

الافلح - شگافته لب زیرین ساق و چهار ساق تبار

الاقرح - آن اسپ که سپیدی بر روی وی چندان درمے بود یا کم درمی و در لغته قرحار سفته وسطها نوارة بیضاء -

الاقلح - زرد دندان -

الاکسح - لنگ -

الامرح والامسح - آنکه را نهاش و رهم سایه در رفتن -

الابزخ - آنکه پشت وی درشده باشد و سینه بیرون خزیده -

الابلخ - بزرگ منش -

الاصلخ - کری و کر -

الافدع - آنکه بندهای سر انگشتان وی کژ باشد و هن

الانفخ - باد کند -

الابلج - کشاده ابرو -

الاجرد - خرد موی و سنة جرداء ای کاملة الاجرد من الابل الذی اصابه الشقاق فی عصبه من یده او رجله فهو ینفضها اذا سار -

الادرد - دندان باز گونه افتاده -

الارمد - چشم درد گرفتن -

الاعقد - گرفته سخن و شاة عقداء اذا کان ذنبها کانه معقود -

الاقفد - آن شتر که سپل دست یا پای وی برسوی انسی چسپیده بود -

الاکبداء - زنی که میان بزرگ باشد و اکبد مرد را گویند -

الامرد - بے ریش و درخت بی برگ را نیز امرد از بهر آن گفتند

الاملد والاملود - نازک -

الانکد - بد اختر -

الابتر - بریده دنبال و بے فرزند -

الا[illegible] - آویخته ناف -

الابخر - گنده دهن -

الا[illegible] - آنکه میان لب زیرینش بیرون آمده باشد

البظراء - زنی ختنه ناکرده -

الاجهر - روز کور -

الا[illegible] - پر گوشت -

الاخزر - آنکه بگوشه چشم نگرد -

الاذفر - تیز بوی و تیز گند -

الازعر - تنک موے -

الاشجر - سرخ چشم -

الاسمر - گندم گون -

الاشتر - آنکه پلک چشم وی گردیده باشد -

الاظفر - دراز ناخن -

الاعجر - بزرگ شکم و کیسه بر -

الأَعْسَرُ — چپ و اعسر یسر چپ و راست
والانثی عسراء یسراء
الأَقْزَلُ — آنکه لنگی دارد بر پشت —
الأَفْدَعُ — کوتاه و ابهی که پای برجا نگاه
دست نهد و یقال آنکه پای در پیش دست نهد
الأَقْشَرُ — سخت سرخ —
الأَكْدَرُ — تیره گون —
الأَصْعَدُ — آنکه پهلوش رسیده باشد —
الأَمْعَطُ — ریزیده موی —
الأَهْبَرُ والهَبِرُ — بسیار گوشت —
الأَزْجَرُ — آن شتر که پایش سست زود وقت برخواستن
والعَجْزَاءُ — زنی بزرگ سرین ولا یقال للمذکر
أعجز وانما یقال له من الالیه عن ابی علی —
الأَمْعَزُ — سنگلاخ —
مکان أخشن — صلب —
الأَخْرَسُ — گنگ —
الأَخْنَسُ — سر بینی باز پس جسته —
الأَدْهَسُ — خاک رنگ نرم —
الأَفْطَسُ — نای بینی فرو نشسته —
الأَقْعَسُ — الابزخ و عنزة قعساء ای ناتئة
الأَكْبَسُ — سر جلد پیش در آمده —
الأَلْعَسُ — سیاه بام لب و فی الحدیث رای
انه لعسا قال الازهری لم یرد به سواد الشفة
كما فسره ابو عبید ولکن اراد سواد
اللون وانهم وان قیل لعساء الشفة
فهو على ما فسره والدلیل على ان
اللعس فی البدن کله قول العجاج وبشر
مع البیاض اللعسا الألعس —
الأَحْرَشُ — درشت —
الأَحْمَشُ والحَمْشُ — بالسکون باریک ساق
الأَخْفَشُ — خرد چشم و بد بین —
الأَرْفَشُ — پهن گوش و هو فی الحدیث —
الأَعْمَشُ والأَعْطَشُ — آنکه بد بیند
وآب از چشم او همی رود —
الأَمْدَشُ — آنکه عصب دست سست باشد
یا آنکه گوشت عن الجوهری وقال الفارابی وابن فارس
امرأة مدشاء لا لحم علی یدیها —
الأَمْخَصُ — ستبر پلک —
الأَبْوَصُ — بیس بین مصامی چشم که پیخال خشک دارد
الأَعْقَصُ — سرون باز پس پیچیده —
الغَمْصَاءُ — آنکه پیخال تر دارد —
الأَخْمَصُ — آنکه پای زیر پیش ستبر باشد
وقیل هو کالأنحص —
الأَنْمَصُ — اندک موی ابرو —
الأَشْمَطُ — دو موی —
الأَضْبَطُ — چپ و راست —

الأَمْرَدُ - باریک ابرو وقال ابو زید رجل امرد الحاجبین وهو الذی لیس له حاجبان قال ولا یستغنی عن ذکر الحاجبین -

الأَقْعَطُ - المتعصب الرجل من الداهیة و ذلک عیب لانه یعصب فیها الاخنار من الابل الذی فی عصب قوایمیس خاقه -

الأَمْرَطُ - الذی قد خف عارضاه من الشعر

الأَمْعَطُ - ریخته موی -

الأَمْلَطُ - الامرط -

الأَنْبَطُ - آن اسپ که شکم سپید دارد -

الأَتْلَعُ - دراز گردن -

الأَجْدَعُ - گوش یا بینی یا لب بریده -

الأَجْلَعُ - آنکه لبهاش فراهم نیاید چون سخن گوید

الأَخْضَعُ - آنکه سر افکنده خلقت وی را باشد

الأَسْفَعُ - تباه پلک -

الأَدْصَعُ الأَسْعَ الأَسْطَعُ - دراز گردن -

الأَسْلَعُ - الابرص -

الأَصْلَعُ - لغة فی قیل الذی انحسر شعره مقدم راسه -

الأَصْمَعُ - خرد گوش و تیز خاطر -

الأَفْدَعُ - خرده دست یا پای از سوی کالیچ کژ

الأَفْرَعُ - تمام موی سر و هو فی الحدیث -

الأَقْرَعُ - الاکل -

الأَقْطَعُ - دست بریده -

الأَفْقَعُ - انگشتان پای با پس خسپند گویا تقع اذا اعظلت ابرته -

الأَكْوَعُ - آنکه پیش ساقش باریک -

الأَدْلَعُ - آنکه دندانهاش باز گونه افتاده باشد وآنکه اندرون لب وی سپید بود و اکثر ما یعتری ذلک السودان -

الأَنْزَعُ - آنکه موی از دو سوی پیشانی وی ریخته باشد و مونث را نزعاء نگویند زعراء گویند -

الأَنْكَعُ - الاحمق الذی یتقشر انفه -

الأَهْنَعُ - آنکه گردن وی فرونشسته بود

لحم أسلغ - گوشتی که پخته نگردد -

الأَنْشَعُ - آنکه سین را با ثا گرداند و را را با غین یا لام -

الأَخْلَفُ - آن شتر که دوشش بریک سوی خمیده بود -

الأَحْنَفُ - آنکه بر دو کنار وحشی بود و گویند که بر انسی رود -

الأَذْلَفُ - هو ابیهی -

الأَسْقَفُ - شتر که موی چشم و بینی وی ریخته باشد

الأَسْقَفُ - دراز کج -

الأَصْدَفُ - شتری که سبل وی از دست یا از پای بر سوی وحشی خمیده بود -

الاَعْجَفُ - لاغر -
الاَعْرَفُ - اسپے دراز فش -
الاَغْضَفُ - سست گوش وقیل اغضف
شبے تاریک وعیش اغضف واغطف ای ناعم
الاَغْلَفُ والاَقْلَفُ - ختنہ ناکردہ والاغلف
یستعمل فی کل شئ فی غلاف -
الاَقْنَفُ - ستبر وخرد گوش -
الاَكْتَفُ - پہن کتف والفرس الذی فی اعالی
غرضیف کتفیہ انفراج -
الاَكْشَفُ - موی پیشانی باگردیدہ وبے سپر
الاَكْلَفُ - آنکہ کلفہ دار بر روے -
الاَخْرَقُ - آنکہ ہیچ کار نتواند کرد -
الخَرْقَاءُ - آن گوسپند کہ گوش پہنا شگافتہ دارد
الاَخْلَقُ - ملسو بعیر -
الاَدْفَقُ - آنکہ دندانش بیرون نشستہ باشد از دہن
الرَّتْقَاءُ - زنے بستہ اندام -
الاَرْثَقُ - آن شتر کہ بازوی او از پہلو دور بود
الاَزْرَقُ - گربہ چشم وصافی از چیزہا -
الاَشْدَقُ - فراخ گوشہ دہن -
الشَّرْقَاءُ - ضد الخرقاء -
الاَطْرَقُ - سست زانو -
الاَعْنَقُ - دراز گردن -
العَنْقَاءُ - ضد [illegible] -

الاَفْرَقُ - آنکہ موی سر وموی محاسن وی بدو شاخ
باشد وخروسی دو خروج واسپی کہ یک سرینش ستر بود
الاَمْشَقُ - الذی اصطکت الیتاہا حتی تشحجا
الاَعْفَكُ - الاحمق -
اُذُنٌ شَرْكَاءُ وفَرِكَةٌ - سست بن -
الاَجْزَلُ - شتر کہ سر دوش ریش بود -
الاَحْذَلُ - آنکہ یک دوش افراشتہ تر بود
از دیگرے -
اَلْخَذْلاءُ - زنی زفت گوش باریک استخوان
الاَخْطَلُ - سست گوش -
الاَرْجَلُ - بزرگیای از بہایم آنکہ یک پای سپید دارد
الاَسْهَلُ - پیش چشم -
الاَعْزَلُ - بے سلاح وستوری کہ دنبال
بر یک سوی دارد از عادت ونہ عیب -
الاَعْصَلُ - کژ دندان شتر وکژ ساق -
الاَعْقَلُ - ستوری کہ اندک مایہ پایش خم بود
الاَعْزَلُ - الاقلف نخیل اعزل عیش فراخ
الاَفْتَلُ - آنکہ درمیان پہلو ودراشتر دوری باشد
الاَقْبَلُ - آنکہ چشمش در پیش گردد -
القَبْلاءُ - آن گوسپند کہ سر گوشش پیش آمدہ باشد
الاَقْزَلُ - لنگ زشت -
الاَكْحَلُ - سیاہ پلک از خلقت -
الاَنْجَلُ - فراخ چشم وطعنۃ نجلاء ای واسعۃ

الاهدل آویخته لب -
الابکم و الابکیم - گنگ -
الاثرم - دندان پیش شکسته -
الاثلم - رخنه شده -
الاجذم - بریده دست -
الاصدم - ضد الاسلم -
الاخشم - پهن بینی -
الاخرم - دیوار بینی یا سر بینی اندکی بریده
وآنکه در نرمه گوش وے سوراخ کرده باشند -
الاخشم - آنکه گنده بوے بود -
الادرم - آنکه نشتالنگ او پنهان بود از گو
و دندان ریزیده و الاادرم من العراقیب الذی
شداله . شتا المرقه -
الادغم - دیده عیبه -
الازلم - آنکه طعام بسیار حریص باشد بر کسی
الاشرم - شکافته بینی -
الاصلم - گوش از بن بریده -
الاضجم - کژ دهن بودن -
الاغصم - آنکه یکدست وی سیاه بود و یک
سپید از حیوان -
الاعلم - شگافته لب زیرین -
الافقم - آنکه دندانهای زیرینش پیش آمده بود
الاقصم - دندان پیشین از نیمه فرا شکسته
و پوست سرون شکسته -

م

الاقصم - دندان ریزیده و سیاه شده باشد
الاقشم - بن بینی فرو نشسته -
الاکزم - کوتاه بینی و انگشتان و اسپی که
لب وی کوتاه و زفت باشد -
الاکشم - الناقص الخلق وقیل الخسیس و قد
یکون ایضا فی الحسب -
الاهتم - دندان پیشین شکسته -
الاهضم - المنضم الجنبین -

ن

الاحبن - آنکه استسقا دارد -
الاحجن - گوژ -
الادخن - تیره و سیاه دام -
الادکن - سیاه دام -
الاقرن - پیوسته ابرو -
والالخن - شغنده و امراة لخناء -
الالکن - کند زبان -
الامتن - آنکه بول باز نتوان داشت -

ه

الابله - الذی غلبت علیه سلامة الصدر -
الاجبه - بزرگ پیشانی -
الاجله - الاجلح الاسته - العظیم
الاست الاسنه - دریده -
الاکمه - نابینا مادرزاده -
الامره و الامقه - سرمه ناکرده -

ومن المضاعف

اَلْحُبُّ - ورناک شدن
اَلْخَبُّ - گریزی کردن والنعت خَبٌّ بالفتح
اَلصَّبَابَةُ - آرزومند گشتن والنعت مثله
اَلضَّبُّ - بسیار سوسمار شدن زمین -
اَلطَّبُّ - دانا شدن بطب والنعت طَبٌّ وطبیبٌ و جادو کردن تقول منه طَبَّ الرجل
اَللَّبَابَةُ وَاللَّبُّ - خردمند شدن فعل یفعل لغة فیها وهی شاذة وفی الحدیث قَلْبٌ لَهُ اسے جرلہا خوذ من البلبة -
اَلْكَثَاثَةُ - انبوه شدن ریش -
اَللَّحَحُ - چشم بهم گرفتن -
كَثُثَ - بسیار اسے کہ دمها -
اَلْبَذَاذَةُ وَالْبَذَاذُ - بدحال شدن -
اَللَّذَاذَةُ وَاللَّذَاذُ - مزه یافتن -
اَلْبِرُّ وَالْمَبَرَّةُ - نیکوئی کردن والنعت بَارٌّ وبَرٌّ و راست شدن سوگند و پذیرفتن طاعت تقول بَرَّ حَجُّهُ وبُرَّ حَجُّهُ وبَرَّ اللّٰهُ حَجَّهُ -
اَلْغَرَارَةُ - پرگوشت ونازک وتازه شدن -
اَلْحَرَّةُ - بالفتح وَالْحَرُّ تشنه شدن اَلْحُرَارُ بالفتح آزاد شدن بنده اَلْحُرِّیَّةُ وَالْحُرُورِیَّةُ آزاد مرد شدن والقول فی الحروریة کالقول فی الخصوصیة تقدیره الحریة الحروریة -

اَلْقُرَّةُ وَالْقُرُورُ - روشن شدن چشم از شادی وفعل یفعل لغة فیه اللغة الاولی افصح
اَلْمَرَارَةُ - تلخ شدن والنعت مُرٌّ بالضم حَسِسْتُ بالخبر القنت بہ وربما قالوا حسیت یبدلون السین من الیاء -
اَلْخِسَّةُ وَالْخَسَاسَةُ - حقیر وناکس شدن وفعل یفعل لغة فیه -
اَلْبَشَاشَةُ - کشاده روئی شدن خوش طبع شدن
اَلْمَشَشُ - لنگی در لنگ ستور آمدن -
اَلْهَشَاشَةُ اَلْبَشَاشَةُ ومنه الحدیث هششت یونگاهی فرحت واشتهیت -
اَلْغُصَصُ - طعام در گلو ماندن وغصصت لغة فی الباب وهی شاذة وسخت تنگ شدن جایگاه
اَلْمَصُّ - مکیدن -
اَلْعَضُّ وَالْعَضِیضُ - دندان گرفتن ویعدی بنفسه وبالباء وبعلی وفعل یفعل لغة فیه وهی شاذة -
اَلْعَضَاضَةُ - داهی شدن اَلْعَضِیضُ ملازم شدن ویعدی بالباء -
اَلْقَضَضُ - ریگ آلوده شدن والنعت قَضِضٌ وقضضت من الطعام اذا اکلته وقع بین اضراسک حصی -
اَلْمَضَضُ وَالْمَضِیضُ وَالْمَضَاضَةُ

التوجع من المصیبة وفی الحدیث کل عینک
انک قد مضضتنا -
المَضّ - المص -
١٣ القَطَط - سخت پیچک شدن موی النعت قَطٌّ
قَطَطٌ بالفتح -
الحَظّ - بهره مند شدن والنعت حظیظ و
محظوظ و حَظِّی -
الفظاظة والفظاظ - زفت خوی
شدن والنعت فَظٌّ -
السَّفّ - تبسکین خوردن -
الفَکَّة - احمق شدن -
البَلَل - ظفر یافتن ویعدی بالباء وفعل
یفعل لغة فیه -
الزَّلَل - بلغزیدن وسهو افتادن در سخن
الضَّلال - گم شدن یقول منه ضللت الدار
والمسجد اذا لم تعرف موضعهما وکذلک فی کل شیء
مقیم لا یهتدی له -
الظَّلّ والظُّلول - روز کاری کردن
والعرب تقول ظللت وظلت وقول عنترة
ولقد ابیت علی الطوی واظله ای اظلّ
وفعل یفعل لغة ضعیفة فیه ومنه قرأ قتادة
فظلّلتم بکسر اللام
الملالة والملال والملّة - سیر شدن ویعدی

بنفسه و بمن -
٩ الحَمَمة - گرم شدن آب وحممت الجمرة اذا
صارت حممة -
٥ الفَهَه - بالتحریک والفهاهة درماندن در سخن
فَهَّ الرجل یفهه بخندید -
١٣ کَهَّ السکران - بهه کرد -

وما جاء من هذا الباب علی الاصل

١٠ ضَبِبَتْ - البلد لححت عینه ومششت الدابة
وقطط الشعر وصلل الارض والباقی علی القیاس

وما النعت منه علی افعل

١٠ الاجبّ - بریده کوهان -
٧ الازبّ - بسیار موی ابرو -
الاضبّ - آن شتر که در سبل وی درو بود -
الاقبّ - باریک میان -
٩ الادتّ - گرفته سخن -
١٠ الازجّ - آنکه ابروش باریک باشد ودراز ونیکو
الاشجّ - شکسته سر -
الافجّ - اقبح من الافجّ والفجاء کمانی که
زه وی از دسته دور باشد -
٨ البَحَح - گرفتن صدا از بسیاری بانگ کردن
وفعل یفعل لغة فیه وهی شاذة والنعت منه ابحّ
الارحّ - فراخ سم وکسی که پایهای وی
همواره بزمین نشیند -

الأَبَدُّ - بزرگ خلق و پہن میان دوش والبَدَدُ فی الناس تباعد ما بین الفخذین من کثرة لحمها و فی ذوات الاربع تباعد ما بین الیدین
الْمُقْطَعُ - آنکه شیرش منقطع شده باشد از زنان و یا از گوسپندان و یا از شتران و بیابان بے آب
و زن خرد پستان -
الأَلَدُّ - سخت خصومت گر -
الأَحَصُّ - سبک دست و اندک موی پیشانی و دنبال و اسم عروض -
الأَشَرُّ - سیان تهی و بعبیر آشر - اذا کان بکر کرته وبره -
الأَعَزُّ - خرد کوہان -
الأَغَرُّ - سپید روی -
الأَحَشُّ - آنکه دانهاش از هم بر نیاید
الأَكَسُّ - خرد دندان -
الأَجَشُّ - بلند آواز -
الأَحَصُّ - اندک موی سر -
الأَلَصُّ - تاکشاده دندان و آنکه هر دو دوش او نزدیک باشد بگوش -
الأَفَضُّ - درشت -
الأَشَطُّ - کوسه و قیل الثَّطُّ - و هذا افصح
الأَلَطُّ - ساقط الاسنان -
هَيْقٌ أَزَفُّ شتر مرغی که پرش بر هم پیچیده باشد

الأَلَفُّ - دیر سخن و ستبر ران -
الأَحَقُّ - اسپے که عرق نکند و گفته اند آنکه پای بر جا لگاه دست نهد -
الأَشَقُّ و الأَمَقُّ - دراز -
فَرَسٌ أَدَقُّ - اذا کان متدانیا عریض الظهر
الأَسَكُّ - خرد گوش -
الأَصَكُّ - آنکه زانو هاش در هم کوبد -
الأَنَكُّ - آنکه دوشش بیا یده بود از سستی
الأَبَلُّ الحلاف الغاوم والذی لایدرک ما عنده من اللوم -
الأَصَلُّ - سست پر دل -
الأَزَلُّ - لاغر سرین -
الأَشَلُّ - چنگ
الأَفَلُّ - شمشیر رخنه شده -
الأَجَمُّ - مردی بے نیزه و بنا می بے کنگره
أَلْجَمَّاءُ - گوسپندی بی سرون و زنی که ران وی پر بود از گوشت و الجماء الغفیر جماعة الناس -
الأَحَمُّ - سیاه -
الأَشَمُّ - مردی بلند بینی و کوه بلند -
الأَصَمُّ - سخت و کر -
الأَغَمُّ - آنکه موی بسیار دارد بر پیشانی و قفا
الأَدَنُّ - آنکه گردنش بدوش فرو شده باشد و آنکه پشت وی بفرو آمده باشد و اسپی کوتاه دست

الأذنُ - آنکہ بینی وی روان باشد۔
الأغنُّ - آنکہ سخن در بینی گوید۔

ومن المعتل

الوَرَبُ - تباہ شدن رگ۔
الوَصَبُ - دردمند شدن۔
الوَزَحُ - خشک شدن بول و پشک بر گوسپند
الوَہَمُ - تنگ شدن خمیر۔
الوَسَخُ - ریم و ریمناک شدن دست و اندام
الوَبَدُ - بد گشتن و چشم گرفتن۔
الوَمَدُ - گرم شدن و خشم گرفتن و یعدیان
بعلی و ومدت لیلتنا اذا اشتد حرہا و بسیار چشم
شدن شتر
الوَجَرُ - ترسیدن النعت افعل والایقال فی
الوَنث فعلاء ولکن فعلتہ۔
الوَحَرُ - کینہ گرفتن وحر یحر بالکسر فیہا لغۃ
عن ابی جنی تقول ذرہ ای دعہ وہو یذرہ ای
یدعہ واصلہ وذرہ مثل وسعہ یسعہ وقد امیت
ماضیہ ولایقال وذرہ ولا وازرہ ولکن ترکہ وہو
تارک وقیل ہو من باب شرع یشرع محمولا
علی ودع یدع لانہ بمعناہ قالوا
ولو کان من باب وجل یوجل
لقیل فی مستقبلہ یوذر کیوجل ولو
لم یکن محمولا لم یخل عینہ او لامہ۔

من حرف الحلق وہذا القول اصح۔
الوَضَرُ - شوخگین شدن و چربش گرفتن
الوَہُورۃُ - درشت شدن راہ وفعل لفعل
الہ فیہ لغت منہا وعر بالسکون۔
الوَغَرُ - کینہ گرفتن و سخت گرم شدن النعت
فاعل ووغر یغر بالکسر فیہا لغۃ عن ابی جنی۔
الوَقَرُ - بالتسکین گران گوش شدن وقیاسہ التحریک
الوَقَرُ - لنگیدن ستور۔
الوَجَعُ والتوجاع - دردمند شدن والمستقبل
یوجع ییجع ویاجع ویجع۔
السَّعَۃُ - بہ رافراز رسیدن و فراخ شدن
وانما یسع بحذف الواو للتعدیۃ لان ہذا الباب
لایکون الا لازما فلما جاء متعدیا حولت بہ نظائرہ وقیل
لانہ من باب رث یرث وانما فتح لحرف الحلق
یدلک علی ذلک سقوط الواو وعلی حد سقوطہا
فی یدلہ لک القول فی الطاء۔
الوَلَعُ والوَلُوعُ - بالفتح سخت حریص شدن
الوَقَعُ - دردمند شدن پای از درشتی زمین
الوَتَغُ - بزہ مند و ہلاک شدن۔
الوَکَفُ - بزہ مند شدن۔
الوَبَقُ - ہلاک شدن۔
الوَجَلُ والمَوْجَلُ - بالفتح ترسیدن و
حکمہ کحکم الوجر والمستقبل منہ کمستقبل وجع

وكذلك فيما اشبهه من باب المثال اذا كان لازمًا
اَلْوَحَلُ وَالْمَوْحَلُ - بالفتح در وحل افتادن
اَلْوَهَلُ - ترسيدن و فراموش وغلط كردن
وهذا اليقدمي لبقي دشمن -
اَلْوَخَمُ - برا آبستني آرزو خواستن -
اَلْوَخَامَةُ - ناگوارنده شدن -
اَلْوَدَهُ - دوال دلو بريده شدن -
اَلْوَغَمُ - كينه گرفتن وَغَمَ يَغِمُ بالكسر فيها لغة عن ابي
اَلْوَهَمُ - غلط كردن در حساب وغيره في لغتي
اَلسِّنَةُ اَلْوَسَنُ - بيهوش شدن از غنودگي
والنعت فعل -
اَلْوَهَنُ - سست شدن -
مَا وَبِهْتُ لَهُ وَبْهًا - اي فطنت له وما وبهت
اي ما باليت به والنعت تيبه بقلل تحبل اي بتالي
اَلْوَلَهُ - پناه كسے دادن وليد من بالى -

ومن المضاعف المعتل الفاء

اَلْوُدُّ وَالْوِدَادُ - بالكسر والمَوَدَّةُ -
دوست داشتن - اَلْوَدُّ وَالْوُدُّ وَالْوَدَادُ -
وَالْوَدَادَةُ - وبالفتح فيها آرزو كردن

ومن الياء

يَيِمَ الرَّجُلُ - فهو ميموم اذا طرح في البحر

ومما النعت منه على فعل

اَلْاَيَرُّ - سخت -

اَلْاَيَكُّ - كوتاه دندان -

ومن اللفيف المفروق

اَلْوَجِيُّ - سوده شدن سم ستور -

ومن اليائي

يَدِيَ - فلان من يده اي دست بريده وخشك شده

ومن المعتل الفاء بالياء

اَلْيَقَظَةُ - بيدار شدن -
اَلْيُتْمُ وَالْيَتْمُ - بالسكون فيهما بي پدر شدن
مردم وبي مادر شدن چهار پايه وفعل يفعل
بالضم فيهما لغة -
اَلْيَقَنُ - بي گمان شدن وهو متعد -

ومما النعت منه على افعل من الواوي

اَلْاَوْبَرُ - بسيار پشم -
اَلْاَوْقَصُ - كوتاه گردن -
اَلْاَوْكَعُ - آنكه انگشت بزرگ پاي وي بر ديگر افتاد
اَلْاَوْطَفُ - انبوه موي ابرو ومژه وسحابة وطفاء
مسترخية الجوانب لكثرة مائها -
اَلْاَوْرَةُ - الاحمق وقيل الاخرق -

ومن الاجوف الواوي

اَلرُّوحُ - سبك دست شدن وبوي يافتن
ومنه الحديث لم يرح رائحة الجنة وسخت جستن
باد وراح الشجر يفطر بورق الراحة محل شدن
وراح فلان للمعروف راحة ايضًا اذا اخذته له

خفة واریحیة وریح الغدیر اذ اضربتہ الریح والنعت مروح ومریح وقیاسہ مردح لاغیر یقولہم الروح

اَلدَّوْدُ۔ کرم در افتادن۔

اَلْعَوَرُ وَالْعَوَرَةُ۔ باخلل شدن جاے والنعت عور۔

اَلْهَوْرُ۔ رمیدہ شدن۔

اَلْعَوَزُ۔ نایافت شدن چیزی و درویش شدن

اَلسَّوَسُ۔ سپشہ رافتادن وسپش گن شدن گوسپند

اَلْعَوَصُ۔ دشوار شدن چیزے۔

اَلْخَوْفُ وَالْمَخَافَةُ وَالْخِیفَةُ۔ ترسیدن والنعت خائف وربما قالوا خاف علی فعل و قولہ تعالی الا ان یخافا ای یعلما و یوقنا۔

اَلشَّاكَةُ وَالشِّیكَةُ۔ بخار در رفتن و خار در پاے شدن۔

اَلشَّوَكُ۔ پستان از جای برخاستن و دندان شتر برآمدن وشاک الرجل شوکا ظہرت شوکتہ وحدتہ فہو شاک السلاح ایضا مقلوب منہ

اَلصَّیَمُ۔ یقال صیم الرجل اذا اصابہ البرسام۔

اَلنَّوَكُ۔ خفتن و کہنہ شدن جامہ کاسد شدن بازار

ومن الاجوف الیائی

اَلْهَیْبَةُ۔ ترسیدن وحکی مکان مہوب وقیاسہ مہیب لانہ من الہیبۃ

اَلْكَیْدُ وَدَةُ وَالْكَوْدُ وَالْمَكَادَةُ وَالْمَكَادُ خواستن و نزدیک شدن بفعلی وحکی فیہ لغۃ شاذۃ وہی کدت بضم الکاف کما یقولون کید زید یفعل کذا ای ید نکاد۔

اَلْحَیْرُ وَالْحَیْرَةُ وَالْحَیَرَانُ وَالْحَیْرُورَةُ سرگشتہ شدن۔

اَلْغَیْرَةُ وَالْغَارُ وَالْغَیْرُ رشک بردن ومنہ الحدیث ان اللہ غیار وغیرۃ اللہ ان یاتی المومن ما حرم اللہ قلت قد فسر النبی علیہ السلام غیرۃ اللہ بالاغاثۃ در اوہ۔

طاط الفحل یطیط ولیطا ای ہاج وہو فحل طاط ولیاط۔

اَلْهَیَجُ وَالْهَیَجَانُ۔ بدول کردن۔

اَلْعَیَافُ۔ نفش بزدن۔

اَلْخَیْلُ وَالْخِیلَةُ وَالْمَخِیلَةُ وَالْخَیْلُولَةُ پنداشتن وتقول فی مستقبلہ اخال بکسر الالف وہی الافصح وبنو اسد تقول بالفتح وہو القیاس وَالْخَیَلُ۔ گشتی کردن ما زال فلان یفعل کذا زیالا ہمیشہ فلان چنین کاری میکرد وحکی ابو الخطاب ما زیل یفعل کذا بمعنی ما زال۔

اَلنَّیْلُ۔ یافتن وحکی سیبویہ نلت نیلۃ ای ینال ما فیہ وہو من تناولت وقیاسہ منول ومعناہ ینال ما فیہ ومنہ الحدیث ینال من الصحابۃ یعنی الوقیعۃ فیہم ورسیدن مابت لہ ای ما فطنت لہ

و مما النعت منه على افعل من الواوی

رَجُلٌ اَذْوَبُ - ای فاتر النفس مختلط ومنزا قول بعضهم فی واحد الدوبی -

الاَحْوَثُ - المسترخی -

الاَلْوَثُ - فیه استرخاء -

الاَعْوَجُ - کثر رجل -

اَهْوَجُ - ای طویل و به تسرع وحمق والهوجاء الناقة التی کان بها هوجا من سرعتها -

الاَدْوَحُ - آنکه سرپای وی از یکدیگر دور بود و پاشنه نزدیک -

الاَسْوَدُ - سیاه -

الاَقْوَدُ - سپی دراز پشت گردن و مرد سخت گردن

الاَحْوَرُ - چشمی سپید سخت سپید و چپان سیاه

الاَزْوَدُ - چسپیده رجل -

اَصْوَرُ - ای مائل مشتاق -

العَوَرُ - یک چشم شدن قد عارت العین تعار وعورت العینا والنعت اعور -

الاَحْوَسُ - الشجاع -

الاَدْوَسُ - تباه چشم از علتی که وارد -

الاَشْوَسُ - آنکه بدنبال چشم نگرد از خشم یا از کبر

الاَدْوَشُ - الادوش -

الاَحْوَصُ الضیق موخر العین و قیل هو الضیق احدی العینین -

الاَخْوَصُ - چشم دور دور افتادن -

الاَدْوَعُ - آنکه جمال وی مرد را بشگفتی آرد

الدَّوْعَاءُ - تیز دل از اسپ و اشتر ولا یوصف به الذکر -

الاَکْوَعُ - آنکه خورده وی شش از سوی انگشت سترگ کثر بود -

الاَجْوَفُ - میان تهی -

الاَصْوَفُ - بسیار پشم -

بئر خوقاء - مغارة خوقاء ای واسعة بئر اخوق کرکن -

الاَرْوَقُ - دراز دندان -

الاَسْوَقُ - نیکوساق و دراز ساق ایضا

الاَفْوَقُ - تیر سے فوق شکسته

حلقة اشوکاء - حلقه کوردشت باشد

الاَنْوَکُ - الاحمق والنعت انوک -

الاَلْوَلُ - [illegible] -

الاَحْوَلُ - [illegible] چشم -

الاَسْوَلُ - سست -

ناقة کوماء - شتر بزرگ کوهان -

الاَشْوَهُ - آنکه زود چشم کند -

الاَفْوَهُ - فراخ دهن [illegible]

[illegible]

من الیائی

الأفيح - فراخ دہن -
الأجيد - دراز گردن -
الأصيد - الذی یرفع راسہ کبرا والذی
لایستطیع الالتفات من ارالضا واصلہ
فی البعیر یکون بہ داء فی راسہ فیرفعہ -
الأغيد - نازک خلق -
الأليس والأهيس - الشجاع -
الأغيط - دراز گردن -
الأخيف - آنکہ یک چشم وی سبز بود و دیگر
سیاہ والجمل العظیم الثقیل وناقۃ خیفاء واسعۃ
جلد الضرع -
الأهيف - باریک میان -
الأزيل - آنکہ رانہاش از یکدیگر دور بود -
الأليل - شبی تاریک -
الأميل - بی شمشیر وکژ گردن وآنکہ بر پشت
اسپ نتواند بود -
الأعين - فراخ چشم -

ومن الناقص

الصباء - بالفتح والمد با کودکان بازی کردن
الغباوۃ - نادریافتن ویکون بنفسہ وبعلی وہی بمعنی الخفی علیہ
الفتاء - جوان شدن -
العثی والعثو - فساد کردن -
اللثی - نمناک شدن جامہ وجز آن -

الجوی - مولع شدن وملازم گرفتن ویعدی بالباء
الشجی - استخوان درگلو گرفتن ویعدی بالباء
واندوہگین شدن -
الضحاء والضحی والضحی والضحو
بآفتاب بدن وفعل یفعل لغۃ فیہ والضحی خوی گرفتن
الرخی - سست شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ
السخاء - راد شدن وسخیت نفسی عن الشی
اذا ترکتہ والسخی بالتسکین لغۃ فی السخو والسخی ظلع
یکون من ان یثب البعیر بالحمل الثقیل فیعترض الریح
بین الجلد والکتف تقول سخی البعیر فہو سخ
الردی - ہلاک شدن -
السدی - بسیار نم شدن وسدی البسر اذا
استرخت ثفاریقہ -
الصدی - تشنہ شدن والنعت صد وصاد وصدیان
القذی القذ والکذی کالول الاصابع
من الحفر وفسا دجوف الفصیل من شرب اللبن
الندی - جوانمردی کردن والندی
والندوۃ - تر شدن والنعت ند وماندیت
بشی بکرہ ای ما اصبت -
هذیت الشاۃ - غذی وہو ان ینقطع
سلاہا فی بطنہا فتشتکی -
الرذاوۃ - سخت لاغر شدن شتر -
القذی - خاشہ در چشم افتادن -

اَلثَّرٰی - شاد شدن و بسیار شدن و یعدی بالباء
اَلشَّرْوُ - بالواو مهتر شدن -
اَلشَّرٰی - بسیار جستن بجنوه و بشتر هم گرفتن
و سخت خشم گرفتن و ستیهیدن ستور
در راه رفتن و مردم در کاری و شری زمام
الناقة اذا کثر اضطرابه و فی الحدیث حتی شری
امرها ای اعظم و تفاقم و شری الماء شری اذا سال
بکثرة و تغیر -
اَلضَّرَاوَةُ - خوی فا کردن و یعدی بالباء ضریت بای الشی
اَلطَّرَاوَةُ وَالطَّرَاةُ مقصورة - والطراءة
تازه شدن و فعل بالضم لغة فیه -
اَلْعُرْیُ - بالضم والسکون برهنه شدن -
اَلْغَرٰی وَالْغَرَاءُ بالمد عن سیبویه مولع
شدن و غری فلان تمادی فی غضبه -
٣ اَلْغُرْیُ - مدهوش شدن و متحیر شدن -
اَلْکَرٰی غنودن -
٢ اَلْخِزْیُ - بالکسر والسکون خوار شدن -
اَلْخَزَایَةُ - تشویر خوردن -
اَلْعَزَاءُ - صبر کردن بر مصیبت -
٤ اَلْغَسٰی - تاریک شدن شب -
اَلْکَسٰی - پوشیده شدن -
اَلنِّسْیَانُ وَالنِّسْیُ - فراموش کردن و
دست بداشتن و نسی الرجل نسیٰ فهو نسی

٢ اذا اشتکی نساه -
اَلْحَشٰی - دمه برافتادن -
اَلْخَشْیَةُ وَالْخَشٰی - ترسیدن و قوله تعالی
فخشینا ان معناه کرهنا و جاء فی الشعر خشیت
بمعنی علمت -
اَلْعَشٰی - شام خوردن -
اَلْغِشْیَانُ - آمدن و مجامعت کردن و بر زبر
چیزے در آمدن یقال غشی اللیل النهار
وغشی علیه ای اغمی علیه غشیة وغشیا وغشیانا
فهو مغشی علیه -
اَلنَّشْوَةُ - بفتح النون مست شدن و بالکسر
بوئیدن و نشیت الخبر نشوة ایضا اذا تخبرت
و نظرت من این جاء و یقال من این نشیت
هذا الخبر ای من این علمته -
٣ اَلنَّضْیُ - شمشیر زدن و یعدی بالباء -
اَلْقَضَاءُ - دور شدن -
٢ اَلرِّضٰی وَالرِّضْوَانُ وَالْمَرْضَاةُ خشنود
شدن و یعدی بعلی و بعن یقال رضیت علیه
لامرین احدهما ان تجعل من باب اجراء الشی
٤ مجری نظیره و وجه ان من رضی عن شی احبه
و اقبل علیه فدخلا علی هذا السبب الا شراق بعد
من باب اجراء الشی مجری نقیضه و وجه ان
سخط یعدی بعلی و کذلک رضی الذی هو ضده

و پسندیدن یقال رضیته ورضیت به صاحبًا
اَلْحُظْوَةُ وَالْحِظْوَةُ ۔ دولتی شدن زن از
شوے وظفر یافتن بچیزی وحظی فلان عند
الامیر بهره مند شد حظی الفرس اذا تحرک
موضع شظاه ۔
اَلْلَظَی ۔ زبانه زدن آتش ۔
اَلضَّحْی وَالضَّحِی ۔ تپیدن ۔
اَلْلَثْیُ ۔ بسیار خوردن شراب مولع شدن و
بهذیان بالباء وبیهوده گفتن النعت من هذا
اَلْحَفِیَّةُ وَالْحُفُوَّةُ ۔ وَالْحِفَایَةُ وَالْحِفَاوَةُ
بالکسر فهی حفیا بالمد والفتح برهنه پای شدن
والنعت حاف الحفی شدن پای آدمی و سم
والنعت حف ۔ اَلْحَفَاوَةُ ۔ بالفتح
از حال کسی پرسیدن تیمار داشتن و یاری
ولیعدی بالباء ربعن ۔
اَلْخَفَاءُ پوشیده شدن ۔
... بالقی ... ادا ... من الشی ...
... یقول لقی ولقیت مکان لقی ولقیت
... اخواتها من المعتل لقی ...
... فی الفصیل وفی اذا اکثر من اللبن
حتی یتشم ۔
اَلرُّقِیُّ وَالرُّقِیُّ ۔ بر بالا شدن ورقات
فی الدرجة لغة ضعیفة فیه ۔

اَلشَّقِیُّ وَالشَّقَاءُ وَالشَّقَاوَةُ وَالشِّقْوَةُ
بدبخت شدن ۔
اَللِّقْیَا وَاللِّقَاءَةُ وَاللُّقْیَانَةُ هذه ثلث
للمرة الواحدة وَالتِّلْقَاءُ وَاللِّقَاءُ وَاللِّقِیُّ
وَاللُّقِیُّ ۔ کالشقی وَاللُّقْیَانُ دیدن قال
سیبویه والفراء اللِّقْیَانُ ۔ بالضم خطاء
والکسر الصواب کالغشیان نحوه اَللِّقَاءُ
وَاللُّقْیَةُ ۔ کارزار کردن وَاللِّقَاءُ فا رسیدن
اَلنَّقَاوَةُ ۔ پاک شدن ۔
اَلذَّکَاءُ ۔ بالمد تیز دل شدن ۔
اَلْکَلَفُ ۔ مولع شدن وملازم گرفتن بچیزی با
اَلْمَکَی ۔ شفه بستن دست ۔
اَلْبَلِیُّ وَالْبَلَاءُ ۔ بالفتح والمد کهنه شدن ثیاب
الی من حفی تلیه تلاوة ای تبعت بقیته ۔
اَلْحَلْیُ ۔ بالتسکین با زیور شدن
اَلْحَلَاوَةُ شیرین شدن در دل و در چشم
ولیعدی بالباء ولقی وقوا الم یعمل منها الا لک
و هی یستفید منها کثیر فائدة ولا یتکلم الا مع جمع
اَلصَّلِیُّ اَلصُّلُوُّ الصُّلِیُّ وَالصَّلَاءُ وَالصِّلَاءُ
سوخته شدن بآتش وگرم شدن بدان یقال فلان
اذا قال الله تعالی سیصلی نارا یقال صلی بالامر اذا قاسی حره وشدته
اَلطَّلِیُّ ۔ زرد شدن دندان ۔
اَلْعَلَاءُ ۔ بزرگوار شدن وفعل یفعل لغة فیه

اَلْحَمْيُ - به تسکین گرم شدن و حمیت علیه غضبت والاسم الحمیة
اَلدَّمْيُ وَالدُّمِيُّ - خون آلوده شدن -
اَلدَّمَاءُ - جنبیدن -
اَلسُّمِيُّ - السمو -
اَلعَمِيَاتُ وَالعَمَى کور دل شدن وقری عموا وعموا بالضم العین والصاد بحساب ان یکون هذا علی تقدیر فعل کذکم وانکم الله وعموا واجیبوا اشد فکذلک عمی ونحو ذلک اعلوا واعمم
اَلغَبِيُّ - فحش گفتن وبیدی الجلی -
اَلغَمِيُّ - بیمار شدن
اَلطَّبْيُ - سپر زیر پهلو باد و رسیدن از تشنگی
اَلغَنَاءُ - توانگر شدن الغنایة والغنی بالتسکین اندیشه مند شدن بکارکسی والماضی عنی فهو عنی وعنی فهو معنی ویعدی بالباء واجاب الاصمعی عنی بفتح العین -
اَلغَنِيُّ - مقیم شدن ومنه الحدیث ولم یغن فی العلم لیوانسا لما -
اَلغَنِيُّ - بالکسر توانگر شدن والغنی والغنیة بچیزی از چیزی بسنده کردن وغنیت المرأة بزوجها غنیانا ای استغنت وغنی ای عاش
اَلغَنَاءُ - غیبت شدن -
اَلغَنِيَانُ - ملازم شدن -

اَلقِنَى - بالکسر توانگر شدن
وَالرِّضَى - الرضا -
اَلبَهَاءُ - وریده شدن البهاء - زیبا شدن وقیل بالضم لغة فیه والنعت منها بهی واصله بهاوة فحذفت الهاء -
اَلشَّهْوَةُ - آرزو کردن بهیت الشیء بهیا ولهیانا اذا سارت عنه [illegible] ذکره وضربه عنه وبیدی العین [illegible] الاصمعی [illegible] الحدیث

وما النعت منه علی افعل

اَلقَوَاءُ - عوالقوا -
اَلاَلْحَى - لسیار سخن وبیهوده گوی [illegible]
که یکبار انوش از دیگری [illegible]
الاَحْذَى [illegible]
اَلعَرَاءُ - بزرگ [illegible]
ولا یقال [illegible]
الاَبْدَى - [illegible]
خصی مقهور کند [illegible]
الاَعْشَى - شب کور [illegible]
سپید دار [illegible]
الاَشْقَى - [illegible]
قبل الذی یتقدم اسنانه العلیا [illegible]
الاَدْقَى - بزی که سرو [illegible] بیشتر [illegible]
باشد مردی وقتاقی مرغی دراز [illegible]

الأسْقَى - اسپی اندک موی پیشانی ولغلة سَقْوَاءُ اي خفيفة سريعة-

الأجْلَى - آنکه موی وے از دو سوی پیشانی بشده بود وگفته اند موی از پیش سر بشده-

الأَظْمَى - باریک لب والأَظْمَى - الاسود

الأَعْمَى - نابینا-

الألْمَى - سیاه فام لب-

الأَقْنَى - کژبینی-

الأجْهَى - خانہ بے سقف-

الأكْمَى - بد دل وضعیف-

ومن اللفيف المقرون

الثَّوَى - هلاك المال-

الجَوَى - با سوزش شدن دل از اندوه یا از درد یا از عشق وجویت نفسی اذا لم یوافقک البلد وفی الحدیث فاجتووا الارض من جهم ای تننت

الحُوَّةُ - زنگار گون شدن-

الدَّوَى - بیمار شدن وکینه ور شدن دل-

الرَّيُّ والرِّوَى - کالرضى سیراب شدن- یقال رویت ماء ولبنا ومن ماء ولبن-

الشَّوَى والضَّوَاءُ - نزار شدن-

الطَّوَى - گرسنه شدن وباریک میان شدن

الغَوَى - ان لا یروی السخلة وفصیل من لباء امه والایروی السخلة من اللبن حتی یموت هزالا وقیل هو ان یشرب اللبن حتی تتخم وتفسد جوفه

القُوَّةُ - نیرومند شدن-

الهَوَى - خالی شدن ووا ایستادن باران

الكَوَى - گنده الهش گرفتن-

الهَوَى - دوست داشتن ومنه قرئ تهوى الیهم وانما قیل الیهم لانه حمل علی تمیل الیهم وانما قلنا ذلک لاجل انک تقول هویت فلانا ای احببته من غیر حرف الجر-

ومن بنات الياء

الحَيَوةُ والحَيَوَانُ والحَيُّ - بکسر الحاء زنده شدن والماضی حیی والادغام اکثر لان الحرکة لازمة واذا لم تکن لازمة لم تدغم کقوله تعالی علی ان یحیی الموتی وحی القوم اذا احسنت حال انفسهم-

العِيُّ - بکسر العین در ماندن والماضی عیی وعی والنعت عیی علی فعیل وعی علی فعل بالفتح-

وما النعت منه على أفعل

الأحْوَى - کبود فام لب وجز آن-

الأَرْوَى - الرجل المتجنب المنفرد لا یزال کذلک

ومن المهموز ولا من الصحيح

الأَرَبُ - دژم شدن روزگار وحاجت مند شدن آرب بالشیء دربت به وصار بصیرا فیه وارب الرجل اذا تساقطت اعضاؤه-

الأَشَبُ - سیم در شدن بیشه-

الأَبَتُ۔ گرم شدن روز والنعت آبِتٌ
وابِتٌ وآبِتٌ۔
الأَدَجُ والأَدِيجُ۔ خوش بوے شدن۔
الأَبَدُ۔ خشم گرفتن وابِدًا فهو آبِدٌ بالقصر
اے توحش۔
الأَسَدُ۔ شیر خوی شدن وهو فی الحدیث
ومتحیر شدن از بیم شیر۔
الأَفَدُ۔ شتافتن والنعت فَعِلٌ۔
الأَمَدُ۔ خشم گرفتن۔
أَجِدَ الفصیل عن اللبن اخذًا ای اتّخم عنه۔
الأَشَرُ۔ وسه گرفتن۔
الأَفَرُ۔ نشاطی شدن شتر وفربه شدن
وی پس از لاغری۔
الأَمَرُ۔ بسیار شدن وبسیار کردن ومنه
قراءة الحسن امرنا مترفیها بکسر المیم وسخت شدن کار
الأَنَسُ والأَنَسَةُ۔ بالفتح فیهما انس
گرفتن ویعدی بالباء۔
الأَدَصُ۔ تباه شدن ریش۔
الأَزَفُ۔ شتافتن والنعت فاعل ونزدیک آمدن۔
الأَسَفُ۔ ارمان خوردن وخشم گرفتن ویعدی بعلی
الإِلَافُ والأُلْفَةُ والإِلْفُ بالکسر دوستی گرفتن
الأَنَفُ والأَنَفَةُ۔ ننگ داشتن وانف البعیر
اشتکی انفه من البرة والنعت فَعِلٌ۔

الأَرَقُ۔ بیخواب شدن۔
الأَفَقُ۔ بنهایت رسیدن در کرم۔
الأَنَقُ۔ الفرح والاعجاب بالشئ والنعت
فَعِلٌ وفَعِيلٌ۔
أَرِكَتِ الإِبِلُ أَرَكًا ای اشتکت بطونها عن
اکل الاراک۔
الأَبَالَةُ۔ استاذ شدن بکار شتر والنعت فَعِلٌ
وفاعل اجِلَ الرجلُ ای نام علی عنقه فاشتکاها
الأَكَلُ۔ ریش شدن دندان اشیئ ای اکلت الناقة
أَكَالًا بالفتح اذا استشعر ولدها فی بطنها فحکها ذلک
فتأوّهت اهلت بالرجل انست به۔
الأَثَمُ۔ بالکسر والمأثم بزه مند شدن والنعت
فاعل وفعیل وفعول ایضًا۔
الأَجَمُ۔ نفس بزدن والنعت فاعل۔

الأَدَمُ۔ خشم گرفتن۔
الأَلَمُ۔ دردمند شدن۔
الأَجَنُ۔ بگردیدن آب والنعت فَعِلٌ۔
الأَحَنَةُ۔ کینه گرفتن ویعدی بعلی۔
الأَذَنُ۔ گوش فرا داشتن ومنه الحدیث
ما أذن الله لشئ والأذن والأذان فی السفن
ومنه فأذنوا بحرب من الله الإذن۔ بالکسر
دستوری دادن ویعدی باللام۔
الأَرَنُ۔ نشاطی شدن

الأسن م - كالأجن في المعنى والحكم وبيهوش شدن از تندگی -

الأفن - سست رای شدن وتدافن الرجل فهو أفين وأفن ايضا فهو مأفون وانك شيفته شدن -

الأمان - والأمانة والأمين امين داشتن

الأمن بالتسكين والأمان والأمانة والأمنة - ايمن شدن -

الأله - شدن واصله الوله -

الأمه - فراموش كردن وآسته ستي اعترف وهو في لغة غير مشهورة وأمهت الغنم غنما

الأوانح - بياشيد كالحقيقة او الجدري -

ومن المضاعف المهموز الفاء الأصل

الأل - بوي گرفتن مشك والماضي ال وهذا احد ما جاء باظهار التضعيف -

الأمومة - ادر شدن آهسته -

ومن الأجوف المهموز الفاء

الأود - كژ شدن -

ومن الناقص المهموز الفاء

الأذى والأذاة شوار بودن -

الأمى - كنيز ك شدن -

الأسى - اندوه بردن -

ومن الناقص المهموز العين

الصّاب - رشك ورافتادن - والصّأب والقاب - ايضا بسيار خوردن آب -

الكآبة - مقصورة والكآء بالمد اندوهگين شدن

الثأد - نمكين شدن -

الذأم - خمير فراكردن وچيره شدن وهذا في الحديث -

النأم - باقيماندن چيزي -

الفأم - بسيار خوش شدن -

الجأى - آب دركلو ماندن ويجي بالياء

النشأ - بي آرام شدن ودرشت شدن جايگاه

البأس والبؤس والبئيس - سخت محتاج شدن والنعت فاعل -

النأس - درشت شدن جايگاه -

النأف النحف النأف - ريش آمدن

والنأف - ريش برآمدن از كف پاي -

والنأنأ بالتسكين دشمن داشتن -

النأف - بالتسكين خوردن وقيل نف في الشرب اي از گوي -

النأف - پرشدن وسخت خشم گرفتن -

مثق الصبي - مارقا اذا دخل في لسانه وهو شيم

النواق - سياحة الانسان عند البكاء والنشيج

[illegible]

[illegible]

التیمان - مهربانی کردن وهو متعد وتمام آمدن سر جراحت زخم برای صلاح وزخم وعرے مالم یسم فاعله - ۵

السآمة والسآم والسآم والسآمة سیر بر آمدن -

صئبت الغنم ضبارتا اذا اشبهت الضان ۵

ومن المعتل لفاء المهموز العین

الیاس - نشتن بلغة النخع ونومید شدن و ۴
الفعل من ہذا یئست منہ ایاس آیست منہ
ایس ایاسا ایضا لاغیر بمعناه -

ومن المہموز اللام

ما فتئت اذکره وما فتات فتئا وفتوا ای مازلت ۵
اذکره لا یتکلم بها الا مع الجحد -
الحجا - مصدر حجئت بالشی اذا کنت به مولعا فتہنئنا ۶
الضنأ - پناه کسی دادن ویعدی بالی وحدمت ۷
بالمکان صداء اذا لزقت به - ۵
الصدأ - زنگار گرفتن -
البراءة - بیزار شدن البرء - بالضم از بیماری ۲
بہ شدن -
الشراءة - کالکراہة بعدث کردن -
طسئت طسئا اذا اتخمت عن الدسم - ۴
کشئت من الطعام ای امتلأت - ۴۰
الکشأ - بالتسکین خوردن - ۴

القضأ - کہنہ وپوسیده شدن مشک - ۴
الخطأ والخطاء بالفتح فیهما - والخطء ۳
والخطأة - بالکسر والتسکین فیهما والخاطئة
گناه کردن وجاء خطئ بمعنی اخطأ - اذا
لم یصب الصواب -
الدفأ والدفاء والدفاءة - گرم شدن ۵
الطفوء - فرو مردن چراغ وآتش -
الحلأ - بابتخال شدن لب وتباه شدن ۳
ادیم از زخم کارد در حال پوست باز کردن -
الکلأ - بگیاه شدن زمین -
الحماء - بسیار لوش شدن چاه وخشم گرفتن
ویعدی بعلی -
الظمأ مقصور والظماء والظماة تشنه شدن
الکماء - شگافته شدن پای کمی الرجل اذا حفی
وعلیه نعل -
الشنان - بالتحریک وهو شاذ فی المعنی لان من
بناء الحرکة والاضطراب والتسکین وهو شاذ
فی اللفظ لان المصادر لم تجی علیه -
والشنان - بغیر ہمزة والشناء بحرکات
الثلثة والمشناء والشناءة - دشمن داشتن
ودشمنی به است اقرب -
الهوء والهوءة والهناء والهناءة - ۵
خام بازدن گوشت وفعل بالضم لغة والفتح منها افصیل

ومن المعتل المهموز اللام

الوَبَأُ - بالقصر وباناک شدن زمین یقال منها وبئت الارض فهی موبورة والوبارة مثله یقال منها وبئت الارض فهی وبئة ووبیئة -

الوَجَأُ - کارد زدن -

الوَذَأُ - رنجه داشتن -

الوَطْأُ - پاے سپردن ومجامعت کردن والغابر منها یطأ بحذف الواو -

ومن الاجوف المهموز اللام

الدَّاءُ - دردمند شدن -

المَشِیئَةُ والمَشِیُّ - خواستن -

الکَیْءُ والکَیْئَةُ - ترسیدن -

وما النعت علی افعل من المهموز اللام

الأدْرَءُ - دبه خایه -

وما النعت علی فعل من الناقص

تَیِسَ آبَى - اذا شم بول الاروی فمرض منه -

الآبَى - بزرگ دبه ولا یقال للمؤنث الباء ولکن یقال عجزاء -

ومن المهموز العین علی فعل

الأجَاءُ - زنگار گون -

ومن المهموز اللام علی فعل

الأصْدَأُ - سیاه که اندک سرخی با آمیخته باشد

الأهْدَأُ - گنج -

الدَّرَأُ - پیش سر سپید شدن وفعل بالفتح لغة فیه والنعت افعل -

الأذْرَأُ - سیاه وسپید گوش -

الأفْطَأُ - نا سے بینی فرونشسته -

الأدْفَأُ - بار وور آمدن -

الأجْنَأُ والأدْنَأُ - کنج -

باب فعُل یفعُل بضم العین فی الماضی والغابر من السالم

کل ما جاء النعت منه علی فعیل فهو من هذا الباب لا نذکر النعت منه والمجیئ علی فعیل وجاء علیه وعلی غیره نذکر النعت منه -

الجُدُوبَةُ - قحط افتادن النعت فعل وفعیل

الجَنَابَةُ - جنب شدن النعت منه جُنُبٌ وجُنُبٌ وجنیبٌ -

الحَسَابَةُ - گوہری وخداوند نژاد نیک -

الخَطَابَةُ - بالفتح خطیب شدن -

الرَّحَابَةُ والرُّحْبَةُ والرُّحْبُ - فراخ شدن والنعت رحب ورحاب ورحیب وفعل فعلا لغة ویقال رحبتک الدار وهو شاذ والتعدیه -

الرُّطُوبَةُ - تر شدن والنعت رَطْبٌ ورطیبٌ

الرُّغْبُ - فراخ شکم شدن -

الصُّعُوبَةُ - دشوار شدن والنعت صعبٌ

الصَّلَابَةُ - سخت شدن والنعت صلب وصلیب

العُذُوبَةُ - خوش شدن آب النعت عذب

اَلعَروبة والعَروبيّة ـ تازی بان شدن
اَلعَزوبة ـ بی زن شدن و بے شوہر شدن
والنعت منها فَعل ـ
اَلصَّعابة ـ سخت شدن ـ
اَلغُضوبة ـ گران شدن والنعت غضب فعل
اَلغُروبة ـ والغَرابة ـ دور شدن والنعت فعیل
اَلقُربات والقُرب ـ نزدیک شدن وفی الحدیث
ان تقرّبت بذلک یعنی ماتطلب بذلک الا التحمید الله
وفی حدیث آخر فاخذنی ما قرب وما بعد والعرب تقول
للرجل اذا اقلقه الشئ وغمّه اخذه ما قرب وما بعد
اَللَّجوبة ـ اندک شیر شدن گوسپند والنعت
لجبة بالحرکات الثلث ولجبة ـ
اَلنَّجابة ـ گوہری شدن والنعت نجیب ونجبة
علی مثال ہمزة ـ
اَلنَّدابة ـ سبک شدن والنعت فعل ـ
اَلنَّقابة ـ نقیب شدن ـ
اَلجُبوثة ـ ویزه شدن والنعت فعل ـ
اَللَّباثة ـ ثابت شدن عقل ـ
اَلحُموثة ـ گرم شدن روز والنعت فعل
اَلرَّماثة ـ آرامیده شدن ـ
اَلشُّخوثة ـ بار یک شدن النعت شخت وشخیت
اَلصُّلوتة ـ روشن شدن نسو پیشانی شدن
والنعت صلت ـ

اَلفُروثة ـ خوش شدن آب والنعت فرات
اَلحُموثة ـ الحموثة علی القلب والنعت فعل
ث یقال اخذنی منه ماقدم وما حدث حدوثًا لا یضم
حدث فی شئ من الکلام الا فی ہذا الموضع وذلک لمکان
قدم علی الازدواج ـ
اَلخُبث ـ کریه شدن اَلقَباثة ـ پلید شدن ـ
ج اَلبَهجة والبَهاجة ـ نیکو شدن تخرجت المرأة
فلانة ای صارت کثیرة الخروج وہذا یستعمل فی
التعجب وہو غیر منصرف فلا یقال منه یفعل ولا فاعل
اَلسَّماجة ـ نازیبا شدن والنعت سمج کضخم و
سمج کخشن وسمیج کقبیح ـ
ح اَلسَّماحة ـ جوانمرد شدن والنعت فعل رجل
سمح الذراعین پہن رشن ـ
اَلشَّقاحة ـ القباحة وقیل ہے اتباع للقباحة
اَلصَّباحة ـ نیکو رو شدن والنعت فعیل
وفُعال بالضم ـ
ن اَلصَّراحة والصُّروحة ـ ویژه شدن النعت مثلها
اَلطَّلاحة ـ مانده شدن والنعت فعیل وفعل
الذکر والانثی فیها سواء ـ
اَلفَساحة ـ فراخ شدن جای یقال مکان
فسیح ومجلس فسح بضم الجیم ای واسع ـ
اَلفَصاحة ـ شیوا زبان شدن وویژه شدن
شیر از کف ـ

اَلقُبحُ وَالقَباحَةُ وَالقُبُوحَةُ زشت شدن
اَلمَلاحَةُ وَالمُلُوحَةُ نمکین شدن و شیرین شدن
والنعت ملیح وملاحٌ بالضم مخففٌ۔ اَلمُلُوحَةُ
شور شدن آب النعت ملحٌ ولا یقال مالحٌ الافی لغۃ ردیۃ
اَلمُلُوحَةُ وَالمَلاخَةُ۔ بے خوار شدن گوشت
ما اَلبُرُودَةُ۔ سرد شدن والنعت فاعلٌ۔
اَلبُعدُ۔ دور شدن۔
اَلبَلادَةُ۔ کند شدن۔
اَلجُعُودَةُ۔ پشک شدن موی والنعت جعدٌ۔
اَلجَلَدُ وَالجَلادَةُ وَالجُلُودُ وَالمَجلُودُ
جلد شدن والنعت جَلدٌ وجلیدٌ۔
اَلرَغادَةُ۔ فراخ عیش شدن والنعت
رغدٌ ورغیدٌ قرئ وعبد الطاغوت معناه صار
الطاغوت معبودا کفقه الرجل ای صار فقیہا۔
اَلعِیادَةُ۔ حاضر شدن۔
اَلمَجدُ۔ بزرگوار شدن والنعت فعیلٌ وفاعلٌ
اَلمُرادَةُ۔ فنبہ شدن والنعت منه کذلک
اَلنَجدَةُ۔ دلیر شدن والنعت نجدٌ ونجیدٌ
اَلنُهُودَةُ۔ ستاور شدن اسپ والنعت فعلٌ
اَلمَلاذَةُ۔ مصدر۔
۷ اَلمَلُودُ وَالمَلَذانُ۔ وهو الذی یظهر النصح
ویضمر غیره۔
ح اَلبَصارَةُ وَالبَصَرُ۔ دانستن وبینا شدن

دل وبیدیان بالباء۔
اَلجَهادَةُ۔ بلند آواز شدن۔
اَلجَدادَةُ۔ سزاوار شدن۔
اَلحَدَدُ وَالحَدادَةُ۔ فربہ شدن وضخم شدن
والنعت فاعلٌ۔
اَلحَقادَةُ۔ حقیر شدن۔
اَلخُطُورَةُ۔ با قدر وجاه شدن۔
اَلشَعارَةُ۔ شاعر شدن والنعت فاعلٌ
اَلصِغَرُ۔ خرد شدن والنعت صغیرٌ وصغارٌ بالضم
اَلطَهارَةُ۔ قوی شدن شتر
اَلعُسرُ وَالمَعسُورُ۔ دشوار شدن۔
اَلعُقرُ وَالعَقارَةُ۔ نازاینده شدن والنعت
فاعلٌ الاسم اَلعُقرُ۔ بالضم
اَلغَزارَةُ۔ بسیار شدن شیر وباران وعلم
اَلغَمارَةُ۔ مصدر اَلغُمرُ الذی لم یجرب الامور
والنعت فعلٌ وفعلٌ۔
اَلقَذارَةُ۔ پلید شدن والنعت فعلٌ۔
اَلقِصَرُ۔ کوتاه شدن۔
اَلقَعارَةُ۔ ژرف شدن چاه وجز آن۔
اَلکَبارَةُ۔ بزرگ شدن والنعت فعیلٌ و
فعالٌ بالضم فاذا افرط قیل کبارٌ بالتشدید
ولا تقل بکسر الکاف فانها لغة ردیئةٌ۔
اَلکَثرَةُ وَالکَثارَةُ۔ بسیار شدن قوم

کثیر وهم کثیرون -
الغزارة - ظریف شدن و سخت دل شدن
النزارة - اندک شدن والنعت فعل -
النضرة والنضارة - تازه روی شدن و
النعت فاعل وفعیل وفعل -
النکارة - صعب کار شدن -
الحمازة - سخت شدن والنعت فاعل وفعیل
النجاسة - پلید شدن والنعت فعل -
الغماسة - تاریک و پیچیده شدن والنعت
فعول وفعال -
الفراسة والفروسة - سوار شدن النعت فاعل
النفاسة - عزیز شدن -
الفحش - سخت زشت شدن والنعت فاعل
الکماشة - مرد سبک کافی شدن النعت فعل وفعیل
التراصة - محکم شدن -
الخموصة والخمص - باریک میان شدن
والنعت فعلان وفعیل -
الرخص - ارزان شدن والرخوصة والرخاصة
نازک شدن والنعت فعل -
الشخاصة - تناور شدن -
البغاضة - بغیض شدن -
الحراضة والحروضة - نزدیک شدن
بمرگ از بیماری والنعت فعل وفعل یفعل لغة فیه

العرض - بکسر العین و العراضة - بالفتح پهن
شدن والنعت فعیل وفعال بالضم -
الغرض - بکسر الغین تازه شدن گوشت -
الغموضة والغماضة - هامون شدن زمین
والنعت فعل وفاعل والغموضة - دور شدن
سخن از فهم والنعت فاعل -
الفراضة - پیر شدن گاو والنعت فارض
الحموضة - ترش شدن در حسب والنعت
فعل الذکر والانثی والجمع فیه سواء وان شئت
انثت وثنیت وجمعت -
اللحامة - بسیار گوشت شدن -
السلاطة والسلوطة - دراز زبان شدن
الضفاطة - ضعیف رای و عقل شدن -
الغلظ - ستبر شدن -
البراعة - درگذشتن از اقران بعلم و جز آن
وفعل یفعل لغة فیه والنعت منه بارع -
البزاعة - ظریف شدن لا یوصف بها الا
الاحداث والنعت فعیل وفعال بالضم -
الخلاعة - مصدر الخلیع وهو الذی خلعه اهله
فان جنی لم یطلبوا بجنایته -
الوضاعة - لئیم شدن والنعت وضیع -
الرفعة - بلند شدن قال سیبویه وابو بکر
ابن السری لم یقولوا منه رفیع واستغنوا بارتفع

واجاز غیره -
اَلرَّفَاعَةُ - بلند آواز شدن -
اَلرَّقَاعَةُ - کالیوه شدن والنعت فعیل ومفعال
اَلسَّرَعُ - زود شدن والنعت فعیل وفعال بالضم والکسر
اَلصَّنَاعَةُ - نیکو شدن -
اَلشَّجَاعَةُ - بالفتح دلیر شدن النعت فعیل وفعال بالضم والکسر
اَلشَّنَاعَةُ - زشت شدن والنعت فعیل وفعل وافعل -
اَلضَّلَاعَةُ - پهلوان ونیرومند شدن -
اَلطَّمَعُ - طمع نمودن طمع الرجل فلان ای صار کثیر الطمع وحکمه حکم خرج -
اَلفَظَعُ - به رسوائی انجامیدن کان فظیع الامر فظاعة فهو فظیع ای شدید شنیع جاوز المقدار
اَلقَصَاعَةُ - زاد خواست شدن -
اَللَّكَاعَةُ - فرومایه شدن وفعل یفعل فعالة لغة فیه والنعت منها لکیع والکع ولکعان ولکع و مونث لکع لکاع بوزن قطام -
اَلمَرَاعَةُ - باگیاه شدن جای -
اَلمَنَاعُ والمَنَاعَةُ والمَنَعَةُ بالتحریک والتسکین ایضا استوار شدن -
اَلبَلَاغَةُ - الفصاحة تقول بلغ القول بلاغة صار بلیغا جیدا وبلغ الرجل بلاغة اذا کان یبلغ بعبارة لسانه کنه ما فی قلبه -
اَلرَّفَاغَةُ - فراخ عیش شدن والنعت فاعل وفعیل -
اَلضَّكَاغَةُ - سست شدن -
اَلثَّقَافَةُ - زیرک وسبکروح شدن النعت ثقف بالتسکین -
اَلحَصَافَةُ - تمام خرد وقوی رای شدن -
اَلسَّخَافَةُ والسُّخْفُ - تنک وسست بافت شدن
اَلشَّرَفُ - بزرگوار شدن ورجل شریف الیوم وشارف عن قلیل ای سیصیر شریفا -
اَلشَّظَافَةُ - خشک شدن -
اَلضُّعْفُ - سست شدن -
اَلظَّرَافَةُ - نوشیدن النعت فاعل وفعیل ومصدر الطریف فی النسب وهو کثیر الآباء الی الجد الاکبر وقد یمدح به والنعت فاعل وفعیل -
اَلظَّرَافَةُ والظَّرْفُ - زیرک ماهر گردیدن ظریف شدن -
اَلعَرَافَةُ - عریف شدن -
اَلعُنْفُ - درشت شدن ویعدی بعلی وبالباء
اَلقَضَافَةُ - باریک ونزار شدن -
اَلكَثَافَةُ - زفت شدن -
اَللَّطَافَةُ - خرد شدن -

اَلنَّحَافَةُ - نزار شدن -
اَلنَّظَافَةُ - پاک شدن -
خُمِقَتِ السُّوقُ - کسدت -
اَلْخُلُوقَةُ - کہن شدن جامہ والنعت فَعِلٌ
یستوی فیہ المذکر والمؤنث -
اَلْخَلَاقَةُ - سزاوار شدن والنعت فَعِلٌ -
اَلذَّلْقُ - بالتسکین - وَالذَّلَاقَةُ - تیز زبان
شدن والنعت فَعِلٌ ایضًا وفَعِلٌ بکسر العین وفَعِیلٌ
وفُعَلٌ کقُنَّبٍ وفُعُلٌ کعُنُقٍ -
اَلرَّشَاقَةُ - باریک ونیکو قد شدن رشق الله
بک وعلیک رشقًا ورشقًا عن ابی زید -
اَلسُّحْقُ - دور شدن -
اَلسَّفَاقَةُ - وَالصَّفَاقَةُ - سخت روی شدن
وثوب سفیقٌ ای صفیق وہما خلاف السخیف
اَلطَّلَاقَةُ - اَلذَّلَاقَةُ - فی المعنی والنعت
وکشاده روی شدن والنعت فعیلٌ وفَعِلٌ وخوش
وآرامیده شدن شب وروز یقال یوم طلقٌ ولیلة
طلقٌ ایضًا ورجل طلق الیدین ای سمحٌ وامرأة
طلقة الیدین -
اَلْعَتَاقَةُ - کہن شدن وفعل یفعل کدخل
یدخل لغةٌ فیہ والنعت من ہذا فاعلٌ -
اَلْعِتْقُ - گوہری شدن ونیک نژاد شدن -
اَلْعَتَاقَةُ - زرف شدن ودور شدن - اَلْمَعَاقَةُ
مثلہا وہی قبلہا -
اَلضَّنَاکَةُ وَالضَّنْکُ - تنگ عیش شدن
والنعت ضَنْکٌ ایضًا -
اَلنَّسَاکَةُ - متعبد شدن -
اَلنَّهَاکَةُ - دلیر شدن -
اَلْبَسَالَةُ - سخت دلیر شدن والنعت فاعلٌ
اَلْبُطُولَةُ وَالْبَطَالَةُ - مثلہا والنعت فَعَلٌ بالتحریک
اَلثِّقَلُ - بوزن العنب گران شدن -
اَلْجَبَالَةُ وَالْجُبُولَةُ - بسیار روی شدن
والنعت فَعِلٌ -
اَلْجَزَالَةُ - مصدر قولک عطاءٌ جزیل وجزلٌ
ای عظیم ورجل جزلٌ الرای اذا کان والرای -
اَلْجَمَالُ - خوب شدن والنعت فعیل والمرأة
فعیلةٌ وفعلاء ایضًا قال سیبویہ اصلہ جمالةٌ کیکو
کصباحةٍ وقباحةٍ لکنہم حذفوا الہاء -
اَلرَّذَالَةُ وَالرُّذُولَةُ - ناکس شدن والنعت
فَعْلٌ وفُعَالٌ بالضم -
اَلسَّفَالَةُ وَالسِّفْلُ - دون شدن وفَعَل
بالفتح لغةٌ فیہ والنعت منہما فاعلٌ -
اَلسُّهُولَةُ - نرم شدن وآسان شدن
والنعت سہل -
اَلْعَبَالَةُ - بزرگ تن شدن والنعت عَبْلٌ -
اَلْعَدَالَةُ - معروفةٌ والنعت عدل -

الفَسَالةُ والفُسُولةُ ناکس شدن والنعت فسل
المَثَالةُ فاضل شدن والنعت امثل -
النَّبْلُ والنَّبَالةُ نجیب شدن وفربه شدن -
النَّذَالةُ خسیس شدن النعت نَذْلٌ ونَذِیلٌ
الجَسَامةُ تن آور شدن والنعت فعیل
وفُعَالٌ بالضم -
الجُهُومةُ سهمگین شدن روی والنعت فعیلٌ
الحُرُومةُ والحُرْمُ کلاهما بالضم والسکون
ناروا شدن والنعت حَرَمٌ وحرامٌ وفعل لغة فیه
الحَزَامةُ هوشیار شدن والنعت فاعلٌ -
الحَکَامةُ محکم کار شدن -
الحِلْمُ بردبار شدن -
الرَّحَامةُ الرَّحمةُ والنعت فعولٌ -
الرَّخَامةُ نرم وباریک شدن آواز -
الزَّعَامةُ الریاسة -
السُّقْمُ بیمار شدن عن الفارابی -
الشَّتَامةُ زشت روی شدن -
الشَّحَامةُ فربه شدن -
الشَّهَامةُ تیزدل شدن والنعت فعلٌ
الصَّرَامةُ الجلادة والشجاعة والنعت فاعل
الضَّخَامةُ والضِّخَمُ والضُّخُومةُ تن آور شدن
والنعت ضَخْمٌ وضُخَامٌ بالضم -
العَرَامةُ احمق شدن -

العِظَمُ والعَظَامةُ والعَظَمةُ بزرگ شدن
والنعت فعیلٌ وفُعَالٌ بالضم -
العُقْمُ کالکره نازاینده شدن یقال عُقِمَت
المرأة عُقْمًا وعَقِمَت عَقْمًا ویقال عَقَمَ الله رحمها
م بالفتح واعقمها بمعنی ویقال عُقِمَت مفاصل یدیه
ورجلیه اذا یبست ومنه الحدیث وتعقم اصلاب
المنافقین -
الفَخَامةُ والفُخُومةُ الضخم والنعت فَخْمٌ
الفَدَامةُ والفُدُومةُ کند شدن زبان
والنعت فَدْمٌ -
الفَقَامةُ والفُقُومةُ پر وفربه شدن النعت فَقِیمٌ
القِدَمُ دیرینه شدن وهمیشه بودن -
القَسَامةُ والقَسَامُ نیکوروی شدن -
الکَرَمُ کریم شدن والنعت فعیلٌ وفُعَالٌ
بالضم یقال رجلٌ کَرَمٌ ایضًا وامرأة کرم وانما
لم تتغیر لانه مصدر وصف به وکَرُمَ السحاب
اذا جاء بالغیث -
اللَّحَامةُ گوشت آور شدن -
النَّعُومةُ نازک ونرم شدن والنعت فاعلٌ
وفعِل یفعَل کحذِر یحذَر لغة فیه وفیه لغة ثالثة ترکبت
منهما وهی نَعِمَ بالکسر یَنعُمُ بالضم ولغة رابعة
نَعِمَ یَنعِمُ بالکسر فیهما وهی شاذة -
ن البَدَانةُ تن آور شدن والنعت فاعلٌ -

الرجل والمرأة فيه سواء وفعيل ايضاً۔
الثخانة۔ زفت وسخت شدن۔
الحزونة۔ درشت شدن زمين والنعت حَزْنٌ
الحسن۔ نيكو شدن والنعت فعلٌ۔
الحصانة۔ استوار شدن حصار وجز آن۔
والحصانة والحصن بالضم والكسر عفيفه شدن
زن والنعت حاصن وحصان بالفتح وحصنا
الخشونة۔ درشت شدن النعت فعل وافعل
الدهانة۔ اندك شير شدن شتر والنعت فعيل بلا ياء
الرزانة۔ آهسته شدن النعت رزان ورزين۔
الرصانة۔ محكم واستوار شدن۔
الركانة۔ بآرام شدن۔
السخونة۔ گرم شدن والنعت فعل كقفل وفعيل
الشقونة۔ اندك شدن عطا والنعت فعل
اللقانة واللقن۔ بالضم والسكون زار
خورش شدن۔
الكهانة۔ بالفتح اخترگوی شدن النعت فاعل
المتانة۔ استوار شدن۔
المعانة۔ روان شدن آب وفعل يفعل لغة فيه
المكانة والمكن۔ كالبرجاى گير شدن يقال
قد مكن فلان عند فلان۔
المهانة۔ حقير شدن والنعت مهين بكسر الميم
على غير قياس۔

٥ السفاة والسفاهة۔ تنك خرد شدن۔
الفراهة والفروهة والفراهية۔ سخت
زيرك شدن ونيك رو شدن ستور والنعت
منها فاعل ولا يقال للفرس فاره ولكن رائع وجواد
الفقاهة۔ فقيه شدن۔
النباهة۔ بزرگوار ومعروف شدن وفعل
بالفتح لغة فيها والنعت فاعل وفعيل۔
النزاهة۔ البعد من السوء واصلها من قولهم
مكان نزيه اى خلاء بعيد من الناس ليس فيه احد

وما النعت منه على افعل من هذا الباب

ل السمرة۔ گندم گون شدن۔
٩ العجف۔ لاغر شدن۔
ن الحماقة۔ احمق شدن والنعت منه احمق۔
الخرق۔ مختل عقل شدن۔
٩ العجمة۔ كند زبان شدن۔
٥ الرعونة۔ كاليوه شدن والنعت منها ارعن

ومن مهموزه

٩ الادمة۔ گندم گون شدن وفعل يفعل
لغة فيها والنعت منها افعل۔

ومن المعتل

ن الوجوبة۔ بد دل شدن والنعت فعل بالتسكين
ع الوعوثة۔ سخت زفت شدن والنعت مثله
ن الوعوثة۔ دشوار شدن راه از زمين ريگ والنعت فعل وفعل

اَلْوَكَاحَةُ۔ زشت شدن۔
اَلْوَكَاحَةُ وانذک وحقیر شدن والنعت فعل وفعیل۔
اَلْوَقَاحَةُ وَالْوُقُوحَةُ وَالْوُقْحُ وَالْقِحَةُ۔
سخت شدن سم والنعت فعال۔ وَالْوَقَاحَةُ
وَالْقِحَةُ۔ شوخ روی شدن والنعت وقاح
یستوی فیہ المذکر والمؤنث ووقح ایضًا۔
اَلْوَحَادَةُ وَالْوُحْدَةُ۔ یگانہ شدن والنعت
فعل وفعل وفعیل۔
اَلْوُرُودَةُ۔ گلگون شدن والنعت فعل
اَلْوَعَاكَةُ۔ سخت ناکس شدن والنعت فعل
اَلْوَثَارَةُ۔ نرم شدن بستر والنعت فعل
بالکسر وفعیل وفعال بالکسر والفتح
اَلْوَشَاذَةُ۔ کوتاہ شدن سخن والنعت فعل وفعیل
اَلْوُخُوشَةُ وَالْوَخَاشَةُ۔ سبک شدن والنعت فعل
اَلْوَسَامَةُ۔ بزرگوار وبهیئه شدن والنعت
فعل بالتحریک۔
اَلْدَّعَةُ وَالْوَدَاعَةُ۔ آراسیده شدن والنعت
فعیل وفاعل والباب یدل علی الترک والتخلیة
اَلْوَرْعُ وَالْوُرُوعَةُ وَالْوُرُوعُ وَالْوَرَعَةُ۔
بالضم وسکون الراء فیها بدول شدن وقال ابن
السکیت لیس المعنی کذلک وانما ہو الصغر
والضعف والنعت منہا فعل بالتحریک۔
اَلْوَسَاعَةُ۔ فراخ گام شدن ستور والنعت فعال

اَلْوَضَاعَةُ وَالضَّعَةُ۔ فرومایہ شدن۔
اَلْوَكَاعَةُ۔ سخت شدن۔
اَلْوَحَافَةُ وَالْوُحُوفَةُ۔ بسیار نیکو شدن
موی والنعت وحف۔
اَلْوَصَافَةُ۔ فرا خدمت آمدن بندہ۔
اَلْوَثَاقَةُ۔ استوار شدن۔
اَلْوَدَاقَةُ۔ نزدیک آمدن خداوند سم والنعت
فعول وفعیل۔
اَلْوَشْكُ۔ بالفتح زود بودن۔
اَلْوَبْلُ وَالْوَبَالُ۔ ناگوار شدن۔
اَلْوَثَامَةُ۔ آگندہ شدن۔
اَلْوَخَامَةُ وَالْوُخُومَةُ۔ گران شدن النعت
فعیل وفعل وفعل۔
اَلْوَسَامَةُ وَالْوَسَامُ۔ نیکو روی شدن۔
اَلْوَجَاهَةُ۔ خداوند قدر وجاہ شدن۔

ومن المعتل بالیاء

اَلْیُسْرُ وَالْمَیْسُورُ۔ آسان شدن۔
اَلْیَسَارَةُ۔ اندک شدن۔

ومن الاجوف الواوی

اَلطُّولُ۔ دراز شدن۔

ومن الناقص الواوی

اَلسَّخَاوَةُ۔ جوانمرد شدن۔
اَلْبَذَاءُ۔ پلید زبان شدن واصلہ بذاءة فحذفت

اَلسَّرَاوَةُ مهتر شدن -
اَلدَّهْوُ - داهی شدن والنعت داهٍ -
اَلْمَهَاوَةُ - بسیار آب تنک شدن شیر والنعت فعل

ومن اليائي

قَضُوَ الرَّجُلُ نَزَيْدٌ من قضيتُ اذا اجاد القضاء
وَرَمُوَتِ الْيَدُ يَدُهُ - من رميتُ اذا اجاد رميه
ويستعملان في التعجب وحكمهما حكم حَسُبت المرأة

ومن المهموز الفاء

اَلْاَدَبُ وَالْاَدَابَةُ - فرهنگی شدن اديب شدن
اَلْاَرَابُ كالصغر وَالْاَرَابَةُ - خردمند شدن
رَجُلٌ اَرِيْضٌ - اى متواضع خليق للخير وارض
اريضة اى زكية والماضي من هذا الفعل
[illegible]
اَلْاَسَالَةُ - کشیده روی شدن .
اَلْاَمَالَةُ - محکم رای شدن -
اَلْاَمَانَةُ - امین شدن -

ومن المهموز العين

اَللَّاَعَبَةُ - بچه زرگی شدن درخش -
اَلْمُوْءَجَةُ - شور شدن آب
والنعت فعلٌ -
اَلْبَاسُ - دلیر شدن -
صَؤُلَ الْبَعِيْرُ صَآءَلَهُ - اذا صار يقتل الناس
ويعدو الحليم والنعت فعولٌ -

اَلضَّاءَلَةُ - خرد و نزار شدن و ضعيف اندام شدن
اَللُّؤْمُ وَالْمَلَامَةُ - وَاللَّاَمَةُ ناکس شدن

ومن المهموز اللام

اَلرَّدَاءَةُ - بد شدن -
اَلْجَرَاءَةُ وَالْجُرْاَةُ - على السلاح دلیر شدن
صَرُءَ الرَّجُلُ فاصار ذا مُرُوْءَةٍ - اى انسانية
اَلْمَرَاءَةُ - گوارنده شدن وفعل لغة فيه بين فعيل لا ازم
اَلْبُطْأُ - اَلْبِطَاءُ - درنگی شدن -
اَلْوَطَاءُ وَالْوَطَاءَةُ - احمق شدن -
اَلدَّفَاءَةُ - گرم شدن -
اَلْبَكَاءُ وَالْبُكُوْءُ - وَالْبَكَاءَةُ اندک شیر شدن
اَلْمَلَاءُ وَالْمَلَاءَةُ ملی شدن -
اَلْقَمَاءُ وَالْقَمَاءَةُ - خوار شدن -
اَلْهَنَاءَةُ - المرارة في معنى الحكم -

ومن المهموز اللام

اَلْوَضَاءَةُ - نیکو و پاکیزه شدن -
اَلْوَطَاءَةُ وَالطِّيَةُ وَالطَّاءَةُ نرم شدن
فراش ومرکب وجز آن -

ومن الاجوف المهموز اللام

حكى بعض الكوفيين هيؤ الرجل من الهيأة
اذا جاءت هيئته -

باب فَعِلَ يَفْعِلُ بكسر العين فيهما

اَلْحُسْبَانُ وَالْمَحْسِبَةُ - پنداشتن -

٨ النعومة - نازک و نرم شدن النعمة - خوش عیش شدن والغابر منهما ینعل وینعل -

ومن المعتل الواوی

١٠ الورث والارث والرثة والوراثة - میراث یافتن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسه یمن تقول ورثت ابی وورثت الشیٔ من ابی -

الورع والرعة - پرہیزگار شدن النعت ورع بکسر الراء ومن العرب من یقول ورع یورع -

الوثوق - ہلاک شدن والماضی فعل وفعل ایضا

الثقة والموثوق - استوار شدن ویعدی بالباء

الوفق - سزاوار آمدن -

المقة - دشمن داشتن -

الورم - برآماسیدن وورم انفه ای غضب

٩ الوله والولهان - متحیر شدن ومن العرب من یقول وله یوله

من اللفیف المفروق

الولی - نزدیک شدن وباران باریدن الولایة والی شدن النعت وال وفتح الواو وهو الوجه ویجوز کسرها - الولایة - دوست داشتن والنعت ولی وکسر الواو وهو الوجه ویجوز فتحها -

ومن المعتل الیاء المهموز العین

٣ الیاس - نومید شدن - الیئس والیئوسة والیئیس خشک شدن الغابر منهما الفعل علیا مضر تکسر حسب یحسب ونعم ینعم ویارس یئاس ویئس ییئس فلانا فتح

تمت المجلد الاول من تاج المصادر بعون الله الملک القادر

هذا المجلد الثانی من کتاب تاج المصادر للبیهقی رحمة الله علیه

بسم الله الرحمن الرحیم

باب الافعال

الاتراب - توانگر شدن وخاک چیزی کردن -
ومنه الحدیث اتربوا الکتاب فانه انجح للحاجة -
الاتعاب - برنجانیدن -
الاتباب - هلاک کردن -
الاتراب التتریب -
الاثقاب - روشن کردن آتش -
الاجداب - بی بر شدن زمین -
واجدب القوم اصابهم الجدب
واجدبت الارض کذا واجدبتها جدبة -
الاجراب - خداوند شتران گرگن شدن -
الاجلاب - فراهم آمدن ویاری دادن
وبانگ بر ستور زدن تا سبقت گیرد وخداوند
اشتران گر شدن وپوست فرو آوردن جراحت
وپوست تر بر پالان یا بر زین کردن تا بروی
خشک شود -
الاجناب - جنب شدن و در باد جنوب شدن
و دور کردن ومنه قراءة الجدری واجنبنی -

الاحداب - گوژ گردانیدن -
الاحراب - دلالت کردن بر غنیمت -
الاحساب - بسند کردن وخرسند کردن
یقال احسبته ای اعطیته حتی قال حسبی -
احصب الرجل - وهو ان یثیر
الحصباء فی عدوه -
الاحطاب - بهیمه آمدن رز و با هیمه شدن زمین
الاحقاب - در حقیبه نهادن ومنه الحدیث
فاحقبها علی ناقة ای اردفها علی حقیبة الرحل
واحقب البعیر من الحقب وهو حبل یشد به الرحل
الی بطن البعیر مما یلی ثیله -
الاحلاب - یاری دادن بر دوشیدن
و بر غیر آن وخداوند شتران ماده شدن وفراهم
آمدن از بهر یاری واهل البیت اهلی ماخوذ من
الاحلابة وهی ان تحلب لاهلک وانت فی
المرعی تبعث به الیهم -
الاخراب - ویران کردن -
الاخصاب - فراخ سال شدن وبارقدن زمینها

الاخطاب ـ نزدیک آمدن واخطب الحنظل وهو ان یصفر ویصیر فیه خطوط خضر ـ

الاخلاب ـ لوش ناک شدن آب ـ

الاخناب ـ سست کردن پای ـ

الاذناب ـ گناه کردن ـ

الاذهاب ـ بردن وزراندود کردن ـ

الارحاب ـ بزرگ داشتن ـ

الارحاب ـ فراخ شدن سرای وفراخ کردن چیزی ـ

الارطاب ـ پخته شدن خرما وبسیار گیاه شدن زمین

الارغاب ـ راغب گردانیدن وحبة دارا ـ من الرقبی وهو ان تعطیها ایاه فکانت للباقی منکما وقلت ان مت قبلی فهی لی وسمت رقبی لان کل و احد منهما یرقب موت صاحبه ـ

الارکاب ـ بزمین آمدن ستور وارکبت الرجل جعلت له ما یرکبه ـ

الارهاب ـ ترسانیدن ـ

الازغاب ـ کندمو برآوردن وتبدیدن مار

الاسغاب ـ گرسنه کردن ـ

الاسقاب ـ نزدیک شدن ـ

الاسهاب ـ دربیابان فراخ شدن وبسیار گفتن یقال من هذا اسهب فهو مسهب بفتح الهاء لا غیر وهو نادر وعقل بشوریده شدن از گزیدن مار والماضی اسهب واسهب الحافر اذا بلغ الرمل ولم یخرج الماء ـ

الاشراب ـ آمیختن یقال اشرب الابیض حمرة ای علاه ذلک واشرب فی قلبه حبه ای خالطه ومنه قوله تعالی واشربوا فی قلوبهم العجل ای حب العجل

الاشصاب ـ سخت گردانیدن عیش اشصب الرجل اذا مات اوفارق فراقا لا یرجع ـ

الاصحاب ـ یاری کردن ویعدی الی المفعولین ومنقاد گشتن ویعدی بالالام وبرنج سیه گرفتن ودمی وپشم وجز آن را وست بازداشتن بر پوست واصحب الرجل اذا بلغ ابنه واصحبت الرجل اذا منعته ومنه ولا هم منا یصحبون فی قول بعضهم وقیل هو من صحبک الله ـ

الاصعاب ـ صعب یافتن ومنه الحدیث من کان مصعبا ای من کان لبعیره صعبا وصعب کردن ـ

الاصقاب ـ نزدیک گردانیدن ونزدیک شدن

الاضراب ـ روی بگردانیدن ومقیم شدن وپشم در پیش افگندن ونکشتی فرادادن شتر وبرزدن کسی داشتن ـ

الاطراب ـ بطرب آوردن ـ

الاطلاب ـ الاسعاف بالمطلوب والاحواج الیه وهو من الاضداد ودو رشدن ـ

الاطناب. مبالغه کردن در سخن۔
الاعتاب. خوشنود کردن۔
الاعجاب. شگفتی نمودن یقال اعجب
فلان بنفسه وبرائه وخوش آمدن۔
الاعذاب. باز کشیدن از چیزے وکسے را
ازکارے باز داشتن واعذب القوم
اذا عذب ماؤهم۔
الاعراب. سخن با اعراب گفتن و با تازی
کردن سخن پارسی و بیان کردن ومنه الحدیث
الثیب تعرب عن نفسها اے تفصح وفحش گفتن
وخداوند ستور تازی وخداوند فرزند عربی
لون شدن و زبون دادن وهو فی الحدیث
الاعزاب. دور شدن چارپائی از خداوند
واعزب الله حلمه اے ابعده۔
الاعشاب. با گیاه شدن زمین و فی النعت
عاشب ومعشب وگیاه یافتن۔
الاعضاب. سرون کبش شکستن۔
الاعطاب. هلاک کردن۔
الاعقاب. نوبت کردن وهو فی الحدیث
وپاداش دادن وفرزند را گذاشتن واز پے
درآوردن وباقی خورده دادن۔
الاغراب. غریب آوردن وتنیک خندیدن
وبه کردن مشک غرب گشتن واغرب الرجل

اشتد وجع والفرس اذا فشت غرته حتی تبیض الاشفار
الاغضاب. بخشم آوردن۔
الاقتاب. پالان شتر بستن۔
الاقراب. نزدیک گشتن زن واسپ گوسپند
بزادن وشمشیر در نیام کردن نزدیک گردانیدن
قدح به پر کردن واقرب القوم اذا کانت ابلهم
قوارب فهم قاربون ویقال مقربون وهو شاذ
وفی الحدیث ما هذه الابل المقربة قال شمر اراها
بفتح الراء وهی التی حزمت للرکوب وقیل هی
التی علیها رحال مقربة بالادم وهذا من مراکب
الملوک واصله من القراب۔
اقصب الرجل. اذا قصب بعیره اے
امتنع من الشرب قبل الری۔
الاقطاب. آمیختن شراب۔ اقطبت الخمرة
اے نضجت وحان لها ان تقطب۔
الاکتاب. خط آموختن کسی را ومنه حدیث ابن
کان الحجاج یکتب بالطائف واملا کردن ومشک
بستن۔
اکثب الصید. اے امکنک ماخوذ
من الکثب وهو القرب۔
الاکذاب. دروغ زن یافتن وهویدا کردن
دروغ کسے وبر دروغ داشتن کسے را۔
اکربت الولد شددتها بالکرب هو

الحبل الذی یشد علی العراقی ثم یثنی ثم یثلث
واکرب ای اسرع ـ
الاکساب ـ الکسب وہی لغۃ غیر فصیحۃ ـ
الاکلاب ـ کلب رسیدن شتر ان را وہو شبہ
جنون وقری مکلبین ساکنۃ الکاف قال ابن
جنی اکلاب الجوارح اغراؤہا بالصید لتسکون
کالکلاب لکلب کلب واکلبۃ کغرفۃ واغریۃ
الاکناب ـ شقر بستن دست ـ
الالعاب ـ اللعب بالتسکین ـ
الالغاب ـ ماندہ کردن ـ
الالہاب ـ نیک دویدن اسپ و برافروختن آتش
الانجاب ـ نجیب زادن ـ
الانداب ـ خوشتن را درکارے خطرناک افگندن
الانشاب ـ بستہ کردن ـ
الانصاب ـ رنجانیدن وکار ورا دستہ کردن
الانضاب ـ قلب الانباض ـ
انقب الرجل ـ اذا نقب بعیرہ ـ
الانہاب ـ بغارت بدادن ـ
الاہذاب ـ شتافتن در سخن وتگ بریدن
اہرب الرجل ـ اوا جد فی الذہاب
مذعورا وفی الحدیث اہضبوا معناہ تکلموا و
امضوا فیہ ـ
الاثبات ـ بجای بداشتن ونبشتن ونام

در دیوان اثبات کردن فاثبتہ السقم اذا لم یفارقہ
وقولہ تعالی لیثبتوک ای یجرحوک جراحۃ لاتقوم معہا
الاخبات ـ فروتنی کردن ـ
الاسبات ـ بناجنبیدن و در شنبہ شدن جہودان
الاسحات ـ از بن برکندن ومنہ فیسحتکم بعذاب
ومال حرام کسب کردن ـ
الاسکات ـ خاموش کردن واسکت الرجل
اذا انقطع کلامہ ولم یتکلم واسنت القوم
اجدبوا وصلہ من السنۃ قلبوا الیاء المنقلبۃ عن الواو
فی الاصل تاء للفرق بینہ وبین اسنی القوم اذا
اقاموا سنۃ فی موضع ـ
الاشمات ـ شادکامہ کردن دشمن ـ
الاصلات ـ شمشیر از نیام برکشیدن ـ
الاصمات ـ الصمت وروی الفارابی
بمعنی التصمیت ایضا ومنہ الحدیث یوم صمت
اے اعتقل لسانہ واگندہ میان کردن ویک
رنگ کردن ـ
الاعنات ـ درکاری افگندن کہ از ان بیرون
نتواند آمد ومنہ الحدیث فیعنتوا علیکم دینکم اے
یدخلون الضرر علیکم فی دینکم وشکستن استخوان
پس از جبر ـ
الافلات ـ بجستن وبجہانیدن ـ
٢٠ الانبات ـ برستن و برویانیدن انبتہ اللہ

فهو مبوت ومهوشا ذو انبت الغلام ای نبتت عانته
الاِصْمَاتُ - خاموش شدن بعد سخن گفتن
وباللام وتصمت لکذا اسم لغة وقد ورد آیة الافما
تتعد بباقی الشعر المکیت -
الاِثْلَاثُ - سر گشتن -
الاِجْلَاثُ - کور کردن -
الاِحْدَاثُ - نو کردن وحدث کردن آهن
نزدودن -
الاِخْرَاثُ - لاغر کردن ستور را از راندن
الاِحْنَاثُ - سوگند دروغ خوردن -
الاِخْبَاثُ - پلید کردن و پلید قومی گشتن
الاِرْغَاثُ - شیر دادن -
الاِرْفَاثُ - فحش گفتن -
الاِرْمَاثُ - از بقیه شیر دست بداشتن
در پستان -
الاِفْرَاثُ - دره بپرداختن وافرث الرجل
اصحابه اذا عرضهم للائمة الناس اقعث الرجل
فی ماله اسرف واقعث له العطیة اجزلها
الاِکْرَاثُ - غمگین کردن -
الاِلْبَاثُ والاِمْکَاثُ - درنگ کردن -
۷ الاِبْهَاجُ - شاد کردن وابهجت الارض
بهج نباتها -
الاِثْلَاجُ - کشاده کردن دل برفناک شدن روز

وحتی اثلج ای بلغ الطین -
الاِحْدَاجُ - سخت شدن خشم -
الاِحْرَاجُ - در تنگی افگندن واحرجه الیه الجاه
الاِخْنَاجُ - سخن ترگفتن واصله الامالة -
(۱۰) الاِخْدَاجُ - بچه ناقص زادن اشتر اگرچه
مدتش تمام باشد -
الاِخْرَاجُ والمُخْرَجُ - بیرون کردن -
الاِدْرَاجُ - درنوردیدن وادرجت الناقة
اذا جازت السنة ولم تنتج -
الاِدْلَاجُ - رفتن در اول شب ادلجت
الشئ اذا لففته فی ثوب والترکیب یدل علی
الانطواء والستر -
الاِرْتَاجُ - در در بستن وارتج علی القاری
علی مالم یسم فاعله اذا لم یقدر علی القراءة وکذلک
ارتج علیه ولا تقل ارتج علیه بالتشدید والباب
یدل علی الاغلاق والضیق -
الاِزْعَاجُ - پیوسته جستن برق -
الاِرْهَاجُ - گرد برانگیختن -
الاِزْعَاجُ - از جای برانگیختن -
الاِزْلَاجُ - در در بستن -
الاِسْرَاجُ - چراغ فرا کردن زین بر کردن ستور را
الاِشْرَاجُ - دو الماعیه جوال سخت و بهم افگندن
الاِعْرَاجُ - لنگ کردن علامت اصحاب افلج

ای احیاوا سنحصروا وقولہم بحر لا یفنح ای لا ینزع
افنج السحاب اذا قعد بین حلبیہا لیحلبہا۔
الافراج ۔ راہ وادادن وفی الحدیث لا یترک
فی الاسلام مفرج قیل ہو القتیل یوجد
بارض فلاۃ ولا یکون عند قریۃ فانہ یودی
من بیت المال ولا یبطل دمہ وقیل ہو الرجل
یکون فی القوم من غیرہم فحق علیہم ان یعقلوا عنہ
وقیل ہو ان یسلم الرجل ولا یوالی احدا فاذا
جنی جنایۃ کانت جنایتہ علی بیت المال لانہ
لا عاقلۃ لہ
الافلاج ۔ ظفر دادن وحجت آشکارا کردن
الافناج ۔ مفلس شدن یقال افنج فہو مفلج
بفتح الفاء وہو شاذ وروی القالی افلج ایضا
افلج الرجل ۔ اذا صار ذا فصال قد لحقت
بالرضاع فیعمل عند ذلک خلۃ یشدہا فی الاخلاف
لئلا یرتضع الفصیل۔
الامراج ۔ بچہ گذاشتن چہارپائی وبچہ
بیفگندن شتر ویقول قوم امرج البحرین مثل مرج
الاملاج ۔ شیر دادن بچہ املجت الفرس اذا
حان نتاجہا وقیل اذا استبان حملہا وکذلک
الناقۃ فہی ممرج ولا یقال ممرج۔
الانضاج ۔ پزانیدن وبریان کردن
انضج القوم ۔ سمنت ابلہم۔

الانفاج ۔ برانگیختن خرگوش وفی الحدیث انفج
الانفاج ابانۃ الاناء من الضرع عند الحلب۔
الانہاج ۔ کہنہ شدن جامہ ودمہ برافگندن
وہویدا شدن راہ۔
اہرج البعیر ۔ اذا احمل علیہ فی السیر فی
الہاجرۃ حتی سدر
الاہماج ۔ نیک دویدن۔
الابہاج ۔ شاد کردن۔
الابراج ۔ بزرگ گردانیدن وبشگفتی افگندن
وسختی نہادن برکسے۔
الابلاج ۔ بمانیدن وہو فی الحدیث والحج
النخل صابرا علیہ ملحا۔
الاتراح ۔ غمگین شدن۔
الاجناح ۔ بچسپانیدن۔
الارباح ۔ سودمند گردانیدن۔
الارجاح ۔ چرب دادن۔
الارداح آلردح ۔ ومنہ الحدیث فتنا
مرودحۃ معناہ المثقلۃ وقیل المغطیۃ علی القلوب
الارشاح ۔ لاغر سرین کردن ارشحت الناقۃ
اذا ادنی فطام ولدہا۔
الارکاح ۔ پشت بجای باز نہادن۔
الاسجاح ۔ نیکو عفو کردن۔
الاسلاح ۔ بر حدث کردن داشتن۔

الاسماح ـ منقاد گشتن ومنه الحدیث اسمح
یسمح لک ای سهّل یُسهّل علیک ـ
الاشقاح ـ سرخ شدن غورهٔ خرما ـ
الاصباح والمُصبح ـ در بامداد شدن
واصبح فلان عالماً ای صار ـ
الاصفاح ـ سائل را رد کردن وجپانیدن
وهذا فی الحدیث وپهن کردن واصفحت
بالسیف اذا ضربت بعرضه وهو فی الحدیث
الاصلاح ـ با صلاح آوردن ـ
الاضراح ـ کور کردن ـ
الاطفاح ـ پر کردن ـ
الاطلاح ـ مانده کردن ستور ـ
الاطماح ـ چشم بر داشتن ـ
الافتاح ـ فراخ شدن سوراخ پستان شتر
الافداح ـ شاد کردن وگران کردن وام
کسی را ومنه الحدیث لایترک فی الاسلام
مفرح ومعناه الذی اثقله الدین ـ
الافصاح ـ تازی زبان شدن وتیره شدن
شیر وپدید آمدن صبح وافصح النصاری
اذا جاء فصحهم وهو عید لهم والباب یدل علی
الخلوص والنقاء من الشوب ـ
الافضاح ـ سرخ وزرد شدن غورهٔ خرما
وپدید آمدن صبح ـ

الافلاح ـ ظفر یافتن افلح الرجل اے ظفر وقضا
خیر او افلح ای بقی وعاش ـ
الاقباح ـ کارے زشت کردن ـ
الاقراح ـ ریش کردن واقرح القومُ اے
اصاب ماشیتهم القرحُ ـ
الاقماح ـ رفع الرأس وغض البصر یقال اقمحه
الغلّ اذا ترک راسه مرفوعاً من ضیقه ومنه
قوله تعالی فهم مقمحون اکمحت الدابة اذا تلقیت
فاها باللجام تضربه به لتلقمه ـ
اکمح الکرمُ ـ اذا تحرک للایراق وکمحت
الدابة اذا جذبت عنانها حتی ینتصب راسه
الاکلاح ـ روی ترش کردن ـ
القح ـ الفحل الناقة والریح السحاب والرجل
النخل ای احبلها ونعت مُلقح ولاقح ایضا
الالماح ـ الابصار بنظر خفیف ـ
الامراح ـ شاد گردانیدن ـ
امضحه ـ عرضه لغة فی مضح ـ
الاملاح ـ نمک بسیار در طعام کردن
تا تباه شود وبشور آب رسانیدن شتر
الانتاح ـ نزدیک آمدن زه شتر
الانباح ـ به بانگ آوردن سگ
الانجاح ـ حاجت روا کردن وروا شدن
الانضاح ـ سیراب کردن ـ

الانکاخ - مرد ازن وزن را شوهر دادن
الابطاخ - بسیار خربزه گشتن -
الاسباخ - سن السبخه بزمین شوریده رسیدن
الاصراخ - فریاد خواستن -
الافراخ - زایل شدن بیم و زائل کردن
آن و بابچه شدن مرغ وافرخ القوم بیضهم اذا
ابدوا سرهم وافرخ الامر استبان بعد اشتباه
واصل الافراخ الانکشاف -
الافساخ - فراموش کردن قرآن -
الاکماخ - جلوس المتغظم -
الامراخ - تنک کردن خمیر -
الانساخ - منسوخ یافتن ومنه قری ما ننسخ
ای نجده منسوخا وانما نجده کذلک ننسخها ایاه
والمعنی متفق وان اختلفا فی اللفظ -
الابراد - رسولی بشتاب فرستادن و آب سرد
دادن و بخنکی کاری کردن و منه الحدیث
ابردوا بالظهر قیل صلوها فی اول وقتها وبرد النهار
اوله وابردت السحابة جارت ببرد -
الاتباد - دور کردن -
الابلاد - خداوند چهارپای پلید شدن و
بزمین باد رسیدن -
اتلد الرجل - ای اتخذ المال -
الاجساد - اندک خیر گشتن وجسد الثوب

اذ صبغ صبغا بالقوم منه معنی -
الاجماد - قمار نا کردن از بخیلی و در ماه جمادی شدن -
الاجهاد - برنجانیدن واجهد ای اشتهی
وفی الحدیث لا یجهد الرجل ماله ثم یعطی ههنا وههنا
الاحصاد - بدرو آمدن کشت و سخت تافتن -
الاحفاد - شتابانیدن و شتافتن نزدیک
برخی از اهل دب -
الاحقاد - بکینه آوردن و نایافتن چیزی
از معدن -
الاحماد - ستوده یافتن واحمد الرجل
صار امره الی الحمد -
الاخراد - خاموش بودن از خوارشی الازهری
الاخفاد - الرباع -
الاخلاد - جاودانه کردن و دیر پیر شدن
واقامت کردن بجای و حقتن ومنه قوله تعالی
ولکنه اخلد الی الارض اخلد الرجل لصاحبه لزمه
والباب یدل علی الثبات والملازمة -
الاخماد - آتش فرو نشاندن -
الارتاد - بجای ایستادن -
الارعاد - ارزانیدن -
الارشاد - راه نمودن بحق -
الارصاد - ساختن وهو فی الحدیث و
نگاهبان فراز کردن براه وفی الحدیث

کانوا لا یرصدون الثمار فی الدین وینبغی ان یرصد العین فی الدین معناه اذا کان للرجل دین وعنده من العین مثله لم یجب علیه الزکوة وان کان علیه دین واخرجت ارضه ثمرا فانه یجب فیه العشر ولم یسقط عنه لاجل ما علیه من الدین۔

الارعاد۔ لرزانیدن وتهدید کردن و بارعد شدن آسمان وارعد القوم اصابهم رعد ارعد الرجل اخذته الرعدة۔

الارغاد۔ خداوند عیش خوش شدن وارغدوا مواشیهم ترکوها وسومها۔

الارفاد۔ الاعطاء والاعانة وللباه ابن السکیت

الارقاد۔ بخوابانیدن و ایستادن بجای۔

الارماد۔ درویش شدن وچشم درد گیرانیدن وارمدت الشاة ای نزل لبنها قبیل النتاج۔

الازباد۔ کف برآوردن۔

الازهاد۔ درویش شدن۔

الاسعاد۔ سرفرود آوردن و پیوسته نگریستن با آرام۔

الاسعاد۔ نیکبخت کردن والمفعول مسعود ویاری کردن۔

الاسقاد۔ برگشتی داشتن سعود۔

الاسناد۔ پشت بکسی یا بجای باز گذاشتن ونسوب کردن حدیث باکسی وفی الحدیث ثم اسندوا الیه ای صعدوا الیه۔

الاسهاد۔ بیخوابی کردن۔

الاشهاد۔ گواه کردن وحاضر کردن ومذی ومنی از مرد جدا شدن وامرأة مشهد اذا حضر زوجها بلاد۔

الاصراد۔ تیر بر چیزے گذاشتن۔

الاصعاد۔ در جهان بشدن وبعیدے رفتی

الاصفاد۔ عطا دادن اصفد الرجل ای صفد زنده واصفد زنده فصفد۔

الاطراد۔ براندن چیزے فرمودن المردة صیرته طریدا والاطراد فی الحدیث ان تقول ان سبقتنی فلک علے کذا وان سبقتک فلی علیک کذا

الاعباد۔ به بندگی گرفتن واعبد بفلان اذا ماتت راحلته او عطبت ای هلکت۔

الاعتاد۔ ساختن قال الازهری یجوز ان یکون اصل اعتدت اعددت ثم قلبت احد الدالین تاء وقیل هذا الاصل اعتد واعتد مقلوب منه وجائز ان یکون اعتد بناء علحدة واعد بناء منها قال وهذا هو الاصوب عندی۔

الاعقاد۔ سطبر کردن مائع۔

الاعماد۔ ستون فرانهادن۔

اعمد فی قبته ای جعل بعضه بعضا و معمد للاصنا

اَلْاِغْمَادُ - الغماد در نیام کردن شمشیر -
اَلْاِفْرَادُ - تنها کردن و یک یک بچه زادن
اَلْاِفْسَادُ - تباه کردن -
اَلْاِفْنَادُ - دروغ گفتن و فرتوت گشتن -
اَلْاِقْحَادُ - بزرگ کوهان شدن - افرادی
سکن توحادت و فی الحدیث ایاکم والاقراد
قالوا یا رسول الله وما الاقراد قال الرجل منکم
یکون امیرا فیاتیه المسکین والارملة فیقول
لهم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم ویاتیه الغنی فیقول
عجلوا قضاء حاجته -
اَلْاِقْصَادُ - برجای بکشتن -
اَلْاِقْعَادُ - بنشاندن واقعد الرجل ای اخرج
اقلد البحر علی خلق کثیر ای غرقهم کانه اغلق علیهم -
اَلْاِکْسَادُ - بازار ناروا شدن -
اَکْمَدَ القَصَّارُ الثوب اذا لم ینقه -
اَلْاِکْهَادُ - دوانیدن خر -
اَلْاِلْبَادُ - زین را نمد کردن و برهم نشاندن
و برهم نشستن و نمد زین بر ستور بستن و مشک
بر جوال خرد نهادن و مقیم شدن والبد البعیر
اذا ضربه بذنبه علی عجزه وقد ثلط علیه و بال
علی عجزه لبدة من ثلطه وابلاه التریب یدل
علی تکرس الشیء بعضه علی بعض وفی الحدیث
ان ابا بکر کان یحلب فیقول أ ألبد ام ارغی

فان قالوا البد الزق -
اَلْعَلْبَةُ - بالضرع فحلب ولا یکون لذلک الحلب
رغوة فان بان العلبة رغی الشخب لشدة وقوعه
فی العلبة وفی حدیث آخر وذکر الباد والبصر فی
الصلوة یعنی الزامه موضع السجود من الارض
اَلْاِلْحَادُ - لحد کردن والحد فی دین الله ای
حاد عنه وعدل والحد الرجل ای ظلم فی الحرم
واصله من قوله تعالی ومن یرد فیه بالحاد بظلم
ای الحاد ابظلم والباء فیه زائدة -
اَلْهَدَیهِ - ای ازری به -
اَلْاِمْعَادُ - الاکثار من الشرب وارضاع الفصیل
وغیره ایضاً -
اَلْاِنْجَادُ - یاری دادن و نجد شدن -
اَلْاِنْشَادُ - شعر انشاد کردن و تعریف کردن گم شده
اَلْاِنْفَادُ - نیست کردن و بی مال و زاد گشتن -
اَلْاِنْهَادُ - برگشتن -
اَهْمَدَ البَعِیرُ اذا القی جرانه بالارض -
اَلْاِقْهَادُ - بجای مقام کردن و شتافتن
اندر رفتن و این از اضداد است -
اَلْاِشْبَاذُ - بازنشاندن باران -
اَلْاِشْقَاذُ - راندن -
اَنْبَذَ نَبِیْذًا - ای صنعه فی نبیذ -
اَلْاِنْفَاذُ - فرستادن و گذرانیدن هر چیزی

بگذرانیدن ورواگردانیدن فرمان وانچه
بدان مانند والباب یدل علی مضار فی الامر وغیره
الانفاذ - برانیدن والانفاذ - الاهذاب
وشتافتن وشتاب در سخن -
الابتار - ابتر کردن -
الابحار - شور شدن آب ودر دریا نشستن
ابدرنا اے طلع لنا البدر -
الابسار - غوره شدن طلع خرما وکشتی
در دریا باز ایستادن -
الابشار - مژده دادن وشاد شدن وبیرون
آمدن زمین نبات را -
الابصار - دیدن بچشم وبدل وقوله تعالی مبصرة
قیل بینة واضحة مضیئة وقیل تبصرهم ای تجعلهم بصراء
الابطار - بدنه اوردن ومدهوش کردن ابطرت
فلانا ذرعه اذا کلفته اکثر من طوقه -
الابکار - بامداد کردن وکسی را بران داشتن
وابکر الرجل وردت ابله بکرة وکل من بادر الی
الشئ فقد ابکر الیه وبکر ای وقت کان منه الحدیث
لا تزال امتی بخیر ما بکروا بصلوة المغرب -
الاتمار - بسیار خرما شدن -
الاثفار - پاردم بر ستور بستن -
الاثمار - میوه دار گردیدن وبسیار شدن
مال ومسکه بر آوردن شیر -

الاجبار - بستم بر کار داشتن والنعت جبار
علی غیر قیاس ونسبت کردن بمذهب جبر -
الاجحار - جنبیده در سوراخ کردن وکار بر کسے
تنگ فرا گرفتن -
الاجزار - هنگام بریدن خرما آمدن واجزر
البعیر حان له ای یجزر واجزرت القوم جزورا
اعطیتهم بعیرا ینحرونه واجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها والجزر والابل المجزرة الغنم لا غیر
آجضرت فلانا - قطعته وترکت زیارته -
الاجمار - زود رفتن وگرد آمدن -
الاجهار - آشکارا کردن سخن اجهره اے
ترک به اثرا -
الاحتار - گره محکم کردن واحترت القوم
اذا قدرت علیهم طعامهم -
الاحجار - برماسیدن وجامه را نورد
باز زدن -
الاحسار - رنجانیدن شتر -
الاحصار - باز داشتن وتنگ شدن سوراخ
پستان شتر وشکم بگرفتن والماضی من هذا احصروا
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها منه فان احصرهم
الاحضار - حاضر کردن ودویدن اسپ
واحضر المهر للاثناء والارباع والقروح اذا

ذهبت سواقشه وطلع غبرها۔

الاخبار۔ خبر دادن۔

الاخشاءُ۔ بتاگدانقق مسکہ۔

الاخداد۔ لازم شدن شیر وجز او در موضع خویش وخدر القوم اظلم المطر۔

الاخسار۔ کاستن۔

الاخطار۔ درخطر افگندن وبدل گردانیدن

الاخفار۔ عہد شکستن وگفتہ اند کہ بدرقہ باکسے فرستادن۔

الاخمار۔ دردل داشتن واخمرت الارض کثر خمرها وهو کل ما واراک واخمرنے کذا ای اعطنیہ هبة لی وملکنی ایاه۔

الادبار۔ پشت بدادن وپشت ستور ریش شدن وبرباد بور شدن۔

الادخار۔ خوار کردن۔

الاذکار۔ یاد دادن وپسر زادن والغت مذکر

الازهار۔ شگوفہ بیاوردن نبات وروشن کردن چراغ

الاسحار۔ در وقت سحر شدن ورفتن در آن وقت

اسحرهم سحرا۔ لغة فی سحرهم وانکر ابن السکیت الاسحار وقد جاء فی الحدیث اسحرنا ومعناه اذانا

الاسفار۔ نماز بروشنی صبح کردن وبعد بامداد روشن شدن۔

الاسکار۔ مست گردانیدن۔

الاسهار۔ بیدار گردانیدن۔

الاشبار۔ عطا دادن۔

الاشفار۔ پلک چشم وا گردانیدن۔

الاشعار۔ خون آلوده کردن سو کہ است از کوہان شتر کہ بحرم فرستند برای کشتن را ویستعمل ہذا فی الادمی تشبیها ومنہ الحدیث اشعر امیر المومنین ای اعلم للقتل وبرازدان کردن کار ورا وآگاه کردن از طریق حج وجامہ اندرونی پوشانیدن وباموی کشتن وباموی کردن واشعره فلانا شرا غشیہ بہ یقال اشعره الحب مرضا۔

الاشهار۔ ماہ بیان برگذشتن ودر ماہ شدن ورماہی جای مقام کردن۔

الاصبار۔ شکیبا گردانیدن وبقهر کشتن وبقهر سوگند دادن۔

الاصحار۔ بصحرا بیرون آمدن۔

الاصدار۔ باز گردانیدن۔

الاصغار۔ خرد گردانیدن ومشک خرد دوختن

الاصفار۔ درویش شدن۔

اصهرت بالقوم۔ اذا اتصلت بہم وتحرمت بجوار او نسب او تزوج ومنہ الحدیث فیصهر المجدی بدیہ ومنہ المصاهرة فی النکاح وہی المقاربة۔

الاحماد - تنگدل گردانیدن -
الاحماد - دردل دشمن باریک ساختن دن اظهرو ...
الاطهار - پاک گردانیدن ومنه قوله تعالی ان تطهرهم -
الاظفار - ظفر دادن -
الاظهار - آشکارا کردن ودرگرم چاشتگاه شدن ورفتن درآن وقت ومطلع گردانیدن و غالب گردانیدن واظهرت بفلان اعلنت به واظهر القوم اذا کانوا لهم ظهر یتقلون علیه -
الاعبار - گوسفند ناچیدن وختنه ناکردن -
الاعثار - دیده ور گردانیدن -
الاعذار - عذر درست آوردن ومبالغت کردن وختنه کردن وعذار بر اسپ کردن - وبسیار عذره شدن بجای وخداوند عذر گشتن ومعذور داشتن ویا عیب بسیار شدن وبه فی الحدیث اعذر به ای ترک به عاذرا وهو اثر الجرح -
الاعسار - تنگدست شدن -
الاعشار - ده شدن ودهم وتابیدن شتر
الاعصار - بجای زنان رسیدن دختر وخرد گشتن ابر بباریدن -
الاعقار - بسیار عقار شدن ومدهوش کردن
الاعکار - تیره کردن چیزی وخداوند شتر بسیار شدن وآن ازیشان بودن تا صد -
الاعمار - زمین آبادان یافتن قال ابوزید اعمر ته ارضا ای جعلته له واعمرت الرجل منزله بالالف واعمرته دار اگو ارضا اذا اعطیته ایاها وقلت هی لک عمرک اوعمرک فاذامت رجعت الی -
الاعماد - کوشش کردن در طلب چیزی ونیک باریدن باران ودگر ...
الاعثار - تاریک شدن شب پس گذاشتن چهار پای انگلو بها فی الحدیث
الاعزار - خداوند شتران بسیار شیر شدن فی الحدیث فاعزرت بطنها ای قیل صار علیها کالنفر من النبات وهو النفیر وقیل اخرجت مثا فیر وهی شی یشبه الصمغ وفی الحدیث حتی اعزر بطنه ای واری التراب جلدة بطنه وبه سمی غبار الناس لجمعهم حین التبس بعضهم ببعض -
الاقتار - آب شیر گرم کردن وفی الحدیث نهی عن کل مسکر ومفتر المفتر الذی یفتر الجسد اذا شرب -
الافجار - کسی را بر فجر نهادن -
الافطار - روزه کشادن -
افطر النجم وذلک فی الشتاء لان الثریا اذا کبد السماء من نظر الیه فطر فاه -

الاِقْفَارُ - ستور بباریت فرا دادن و دُرُشتی کردن و قولهم اقفرک الصید ای امکنک من قفاره ای رمیه

الاِفْکَارُ - اندیشه کردن -

الاِقْبَارُ - گور دادن و فرمان دادن بدفن کسے

الاِقْتَارُ - درویش شدن و نفقه تنگ داشتن و خویشتن را بوی کردن بعود -

الاِقْصَارُ - باز ایستادن از کاری با توانائی والنعت مقصر و قصار ایضًا و در شبانگاه شدن و کم کردن نماز و فرزند کوتاه زادن واقصرت النعجة والمعز فهی مقصر سناسے تقصر اطراف اسنانها -

الاِقْطَارُ - قطره قطره چکیدن اقطر الشیٔ حان له ان یقطر

الاِقْتَارُ - نُرفت کردن -

الاِقْفَارُ - خالی شدن سرای و بے نان خورش شدن و افقر الرجل ای صار الی الفقر -

الاِقْمَارُ - با ماهتاب گشتن شب واقمرنا اے طلع علینا القمر واقمر التمر ضربه البرد فذهب حلاوته قبل ان ینضج -

الاِقْهَارُ - مقهور یافتن و بحال مقهوری گشتن

الاِکْبَارُ - الحیض وفسر بعضهم قوله تعالی فلما رأینه اکبرنه بهذا والهاء فی هذا القول اسمه اے المصدر والی هذه الکلمة اکثر اهل اللغة -

الاِکْثَارُ - بسیار گفتن و مال بسیار شدن وبسیار گردانیدن و شکوفه بیاوردن خرما

الاِکْفَارُ - کافر خواندن والتکفیر لفظ الفقهاء والمتکلمین

الاِمْجَارُ - چیزے خریدن بدانچه در شکم آبستن باشد و امجرت الشاة اذا امحلت فعظم بطنها و هزلت والاسم منه المجر بالتحریک -

الاِمْذَارُ - تباه کردن مرغ خایه را -

الاِمْشَارُ - گیاه رویانیدن زمین امشرت الارض ای اخرجت الارض نباتها والعضاه اذا اخرجت لها ورق واغصان -

الاِمْطَارُ - بارانیدن و باریدن -

الاِمْعَارُ - درویش شدن -

الاِمْغَارُ - سرخ شدن شیر گوسپند از خوف

الاِمْقَارُ - سخت تلخ شدن -

الاِمْکَارُ - تاریک شدن شب -

الاِمْهَارُ - کاوین کردن و باکره شدن اسپ

الاِنْثَارُ - دمیدن بینی و خون از بینی بیاوردن

الاِنْدَارُ - بیفگندن -

الاِنْذَارُ - الابلاغ ولا یکون الا فی التخویف ویتعدی اے مفعولین -

الاِنْشَارُ - زنده کردن -

الاِنْضَارُ - تازه روی کردن -

الاِنْظَارُ - زمان دادن -

الاِنْعَارُ - بار آوردن درخت اراک -

الانقاذ - الاسقاط -
الانفاذ - رسانیدن وحکم کردن بغلبه بر کسی
الانقاذ - باز ایستادن وهو فی الحدیث -
الانکاذ - ناشناختن وجحود کردن -
الانهاذ - روان کردن آب وآنچه بدان
ماند وفراخ کردن واشهرنا من النهار -
اهتر الرجل فهو مهتر - اذا صار خرفا من الکبر
ومنه الحدیث الذین اهتروا فی ذکر الله ای
کبروا فی طاعة الله وهلک لداتهم -
الاهجاذ - فحش وبیهوده گفتن ودر گرمگاه
آمدن سوی کسی -
الاهذاذ - خون باطل کردن -
الاهذاذ - بسیار گفتن -
الابراش - بیرون آوردن -
الانشاز - سخت فراکردن خمیر واتنوا العترة
لهما ای ایبسه -
الاجهاز - تمام کشتن ویعدی بعلی اجهز
علی الجریح تمام بکشت -
الاحراز - در حرز کردن -
الارکاز - گنج وکان یافتن -
الاعجاز - عاجز یافتن وعاجز کردن اعجزه
الشئ ای فاته -
اغمز فیه - اذا اتی به صغیرا من شانه اغمزنی الحر

ای فتر فاجترأت علیه ورکبت الطریق -
الانزاز - جدا باز کردن برخ الغز فی کلامه
ای لعمی -
الامعاز - خداوند بز بسیار شدن -
الانجاز - وعده راست کردن انجز القوم
ای اصاب الطعم -
الانشاز - انشر عظام المیت ای رفعها الی
موضعها ورکب بعضها علی بعض -
الانقاز - تیر بر ناخن بگردانیدن -
الانکاز - رسانیدن آب چاه -
الایئاس - نومید شدن وشکسته
واندوهگین شدن ونومید کردن عن اللیث
الانعاس - هلاک کردن وبر روی افکندن
الاجراس - پرک کردن مرغ ببال وهنگام تیز
گذشتن وی پرک کردن پیرایه وپرک پای
کسی شنودن واجرس لها دی ذا احدا الابل -
الاحلاس - بنشاندن -
الاحباس - وقف کردن -
الاحراس - روزگاری بجای مقام کردن -
الاحلاس - پلاس پوشیدن ستور من الحلس
واحلست فلانا یمینا اذا امررتها علیه -
الاخراس - گنگ کردن اخرس الرجل اذا قال
اقبح ما قدر علیه منه شراب مخرس ای سریع الاسکار

الاخلاس - کهینه شدن موی -
الاخماس - پنج شدن و پنجم روز آب آمدن شتر
الاخناس - باز پس بردن -
الادراس - درس برکسی گرفتن کسوف
قرئ تدرسون -
الارعاس - لرزانیدن -
الارکاس - قلب الشیء علی راسه ورد اوله
علی آخره -
الارماس - در گور کردن -
الاسداس - شش شدن و ششم روز آب
آمدن شتر و اسدس البعیر اذا القی السن بعد
الرباعیة وذلک فی السنة الثامنة -
الاشماس - آفتاب شدن روز -
اصرسه امر کذا اقلقه -
اعبست الابل - اذا صارت ذات عبس -
الاعراس - ولیمه ساختن و لغة قلیلة فی التعریس
واعرس باهله اذا بنی بها وکذلک اذا غشیها ولا تقل
عرس والعامة تقوله یقال لم تفلس السن حبیم ... الکبر
الافراس - گرگ از رمه گوسپند ربودن
وافرس الرجل الاسد حماره اذا ترکه لیفترسه
ویجو هو -
الافلاس - مفلس شدن -
اقبست الرجل علما وقبسته نارا فاذا کان طلبهما له
قال قبسته نارا بهذا قول ابی زید وقال الکسائی
اقبسته نارا وعلما سواء قال ویجوز طرح الالف منهما
الاقراس - سرد کردن -
الاقعاس - توانگر شدن -
الاقماس - آب فرو بردن -
الاکراس - سرگین و بول باهم آمدن در سرای
و غیر آن -
الالباس - پوشانیدن -
الالماس - یاری دادن در جستن -
الامراس - اعادة الحبل من جانبی البکرة الی
مجراه والانشاب بین البکرة والقعو وهو من الاضداد
الانجاس - پلید کردن -
الانفاس - راغب کردن و نفیس شدن
وفی الحدیث وانفسهم ای اعجبهم -
الاهلاس - پنهان خندیدن و پنهان کاری گفتن
قرئ یوم نبطش معناه نسلط علیهم من بطش
بهم یقال البطش هو البطشة انا کخرج واخرجته -
الاجهاش - گریستن را ساختن -
الاحباش - فرزند حبشی لون زادن جستن
الاخماش - بخشم آوردن و آتش تیک افروختن
بهیمه بسیار -
الادهاش - مدهوش کردن -
الارعاش - لرزانیدن -

الاِعْراشُ - برخفته شدن انگور -
الاِعْطاشُ - تشنه گردانیدن خداوند چارپای تشنه شدن -
الاِغْباشُ - الغبش -
الاِغْطاشُ - تاریک شدن شب تاریک کردن
الاِفْحاشُ - فحش گفتن -
الاِفْراشُ - باز ایستادن و گسترانیدن و بر در قفل کردن -
الاِقْراشُ - غیبت کردن اقرش به اقراشا ای سعی
الاِکْماشُ - جمله پستان شتر بستن و یعدی بالباء
الاِمْحاشُ - سوزانیدن -
الاِنْفاشُ - بچرا گذاشتن گوسپند و شتر بشب بی شبان -
الاِبْراصُ - پیس کردن -
الاِتْراصُ - محکم کردن و النعت مترص و تریص
الاِخْلاصُ - ویژه کردن -
الاِدْعاصُ - گشتن گرما -
الاِرْخاصُ - ارزان کردن -
الاِرْقاصُ - برجهانیدن و بر پویه آشتن اشتر
الاِرْهاصُ - لنگانیدن ستور و فی الحدیث وان ذنبه لم یکن عن ارهاص ای عن ارصاد واصرار ولکنه کان عارضا واصله من الرهص وهو تاسیس البنیان -

الاِشْخاصُ - گسیل کردن و غیبت کردن و تیر از زدن بر نشانه بگذاشتن وقولهم شخصن علی سفر قد اشخصنا ای حان شخوصنا -
الاِعْفاصُ - عفاص ساختن شیشه را -
اَفْرَصَتْنِی الفُرْصَةُ - ای امکنتنی -
الاِنْعاصُ - برجای بگشتن -
الاِقْلاصُ - اندکی از کوهان پدید آمدن و فربه شدن شتر در تابستان -
الاِمْلاصُ - بچه بیفگندن زن و یعدی بالباء
الاِنْشاصُ - انجای بر انگیختن -
الاِنْغاصُ - بول انداختن گوسپند و بسیار خندیدن -

ض

اَتوفضت الارض - اذا تعاون بافضها وکثر
الاِبْغاضُ - دشمن داشتن -
الاِجْراضُ - خیو در گلو گیرانیدن -
الاِجْهاضُ - بچه بیفگندن اشتر و شتابانیدن واجهضنی فلان اذا غلبک علی الشی -
الاِحْباضُ - حق کسی باطل کردن و آب چاه برسانیدن تیر و پیش تیرانداز افتیدن -
الاِحْراضُ - فرزند بد زادن واحرضه الحب ای افسده -
الاِحْماضُ - بسیار شوره شدن و چرانیدن شوره
الاِدْحاضُ - باطل کردن حجت و بلغزانیدن

الاِرْباضُ - فرو خوابانیدن گوسپند
وگاؤ واسپ وسگ ومنه الحدیث فدعا
بانار ثم اربض الرهط ای یردهم حتی
ینا سوا وبیتد وا علی الارض ومن رمی
یربض بالیاء فهو من اراض الوادی ای
استنقع فیه الماء۔
الاِرْفاضُ - فرو گذاشتن شتر بے شبان
آرکضت الفرس اذا عظم ولدها فی بطنها وتحرک
الاِرْمَاضُ - سوزانیدن ریگ گرم پای مردم
را ومنه قیل ارمضه الامر۔
الاِعْرَاضُ - روی بگردانیدن وپیدا آمدن
وممکن گردانیدن چیزی وفسر حدیث عمر فادّان
معرضا بالمعانی الثلثة وبچه بپهن زادن شتر بکردن
گوسپند واعرض فلان اذا ذهب طولاً وعرضاً
وفی الحدیث لقد اعرضت المسئلة ای جئت
بها عریضة ای واسعة ـ الاِعْرَاضُ بیان
حد رسیدن مال که زکوة در وی فریضه گردد
وعطا دادن۔
الاِقْبَاضُ - شمشیر وکار در دسته کردن
الاِقْرَاضُ - وام دادن۔
الاِمْحَاضُ - شراب بے ثره دادن و دوستی
وثره کردن وکل شی اخلصته فقد امحضته۔
الاِمْخَاضُ - هنگام فازدن شیر آمدن۔

الاِمْرَاضُ - بیمار کردن وامرض الرجل
اذا وقع فی ماله العاهة واذا قارب الاصابة فی الرای
الاِنْبَاضُ - بر بانگ آوردن زه کمان
الاِنْغَاضُ - جنبانیدن سر
الانفاض - بی مال وبی زاد گشتن ونفضت
الابل نُتجت۔
الاِنْقَاضُ - گران کردن بجراست آوردن
وبانگ کردن ماکیان وعقاب وشیر بچه وشیشه
حجام ونقض بلبه ای صوت وانقاض العلک
تصویته وهو مکروه فی الحدیث فانقض به تورید
یهیدانه تقریبا سنفی فیه کما یزجر الحمار والشاة فعلها
استجهالا له۔
الاِنْهَاضُ - برانگیختن۔
ابسطت الناقة - ای ترکت مع ولدها۔
ابط فی السّوم - مثل اشط
الاِبْلَاطُ - درویش شدن والماضی اُبلِطَ
وابلط ایضا والحاح کردن در سوال۔
الاِثْبَاطُ - دور ناشدن بیماری ای ثبط المرض ولم یکد یقلع۔
الاِحْبَاطُ - باطل کردن عمل وان یذهب
ماء الرکیة فلا یعود کما کان۔
الاِحْلَاطُ - جهد کردن در سوگند۔
الاِخْرَاطُ - زوال خریطه درهم افگندن
واخرطت الناقة اذا خرج لبنها متعقدا

كقطع الاوتار من عيب او اصابة عين او غير ذلك
الاخلاط - ادخال قضيب البعير في حياء الناقة
انبسط الرجل اذا امتدّ و انبسط من الضعف
ويقال ما لي اراك مسبطا اي ممتدا ساكنا
كالمهموم مسترخي البدن -
الاسخاط - بخشم آوردن -
الاسعاط - داروا بيني كسي وا كردن و نيزه
بر سينه كسي زدن -
الاسقاط - بيفگندن و يقال اسقط في
كلامه او اجاد باسقط وهو الخطاء و تكلم بكلام فما اسقط
بحرف وما اسقط حرفا عن يعقوب -
الاشعاط - دور كردن -
الاشراط - اعداد الابل و الغنم للبيع و
اشرط فلان نفسه لامر كذا اي اعلمها له واعدها
ومنه سمي الشرطي -
الافراط - بافراط آوردن و بزبان تيز
دادن ومنه الحديث فافرط به اي استخف به -
الاعباط - پيوسته شدن تپ باران
و پيوسته داشتن پالان بر پشت ستور -
الاغلاط - در غلط افگندن -
الافراط - از حد اندر گذشتن و شتابانيدن
و پيش كردن و فراموش كردن و فرطت المراة اولادا اي قدمتهم
الافلاط - رهانيدن افلطني الرجل مثل افلتني
و انفلط الامر فجأة -
الاقحاط - بقحط رسيدن و مثله الاكحال ايضا
الاقساط - عدل كردن -
الالغاط - اللغط -
الامعاط - كمان كشيدن و تير بگذرانيدن
امعط الشعر - افتادن موي -
الاملاط - بچه را بيفگندن شتر پيش از آنكه
موي برآورده باشد -
الانباط - بآب رسيدن كاريز كننده -
الانشاط - گشاده گره و خداوند ستور نشاط
گشتن و انتشط الكلأ اي سمن -
الاهباط - فرود آوردن و كاسته گردانيدن بهاء آخريان
الاحفاظ - بخشم آوردن -
الاغلاظ - سخن درشت گفتن و اغلظت
الثوب اي اشتريته غليظا -
الانعاظ - اقامت الذكر و الشبق ايضا -
الانفاذ - شتابانيدن -
الابداع - نو آوردن و ابدعت الراحلة اي
كلّت وقد ابدع بالرجل اي كلّت راحلته -
الابضاع - آخريان فادادن و شفا دادن
سائل را در جواب ابضعني الماء اي ارواني
و ابضعت المراة اذا زوجتها وهو في الحديث
الابلاع - بگلو فرو برانيدن -

الاتباع - از پس در رسیدن و در رسانیدن ومنه الاتباع فی الکلام مثل حسن و بسن و واپس کردن و حوالت کردن چیزے را الکسی و الماضی من هذا الفعل -

الاتراع - پر کردن -

الاتساع - نه شدن و نهم باب آمدن شتر

الاتلاع - بیفراشتن گردن -

الاجداع - در زندان کردن و اجدعت الصبی اساءت غذاءه -

الاجذاع - در زندان کردن و دو ساله شدن گوسپند و گاو و آهو و اسپ پنج ساله شدن شتر -

الاجزاع - بر جزع داشتن -

الاجماع - عزم کردن بر کاری یقال اجمعت الامر وعلی الامر و اتفاق کردن و جمله پیشان شتر بستن و اجمع الامر ای جعله جمیعا بعد ما کان متفرقا و تفرقه انه جعل یدیره فیقول مرة افعل کذا و مرة کذا فلما عزم علی امر محکم اجمعه ای جعله جمیعا و من هذا و ما کنت لدیهم اذ اجمعوا امرهم هذا معنی اجماع الامر ثم صار بمعنی العزم حتی وصل بعلی فقیل اجمعت علی الامر ای عزمت علیه و الاصل اجمعت الامر -

الاخداع - پنهان کردن و منه المخدع -

الاخضاع و الاخناع - فروتن گردانیدن

الادقاع - بخاک باز رسیدن -

الادلاع - زبان از دهن بیرون کردن

الادماع - ریزانیدن اشک -

الاذراع - بسیار گفتن و افراط کردن و زان و اپنچ شدن گاو دشتی و فی الحدیث اذرع ذراعیه ای اخرجها -

الارباع - در بهار شدن و بهار چرانیدن و چهار شدن و تب چهارم آمدن تقول منه اربعت علیه الحمی و اربع الرجل و چهارم باب آمدن شتر و دندان رباعیه ستور بیفتادن و در چهارمی فرزند آمدن و چهار ساله شدن گوسپند و پنج ساله شدن گاو و هرچه سم دارد و هشت ساله شدن خداوند سبل و اربعوا ای اقاموا فی المربع عن الارتیاد و النجعة یعنی لم یرتادوا و لم ینتجعوا و قیل کلاهما واحد

الارتاع - چرانیدن و ارتع الغیث ای انبت ما ترتع فیه الابل -

الارجاع - فربه شدن شتر پس از نزار و حدیث کردن و بازگردانیدن و در لغت هذیل و ارجع الرجل اذا اهوی بیده الی خلفه لیتناول شیئا

الارضاع - ناپیدا کردن سنان در مطعون -

الارضاع - شیر دادن -

أَشْرَعْتُهُ الرِّضَا - اذا جعلتها له مزرعة -
الاِشْرَاعُ - دویدن خرگوش و دل برکاری نهادن و یعدی بعلی عند الخلیل وعند الکسائی هذا تصحیف والصواب اخذا بالقولین -
الاِسْبَاعُ - فرو گذاشتن و هفت شدن و هفتم باب آمدن شتر و فرزند فرا ایه دادن و هفت ماهه زادن و اسبع الرعیان اذا وقع السبع فی ماشیتهم واسبعته اطعمته السبع -
الاِسْرَاعُ - شتابانیدن یقال اسرع فی السیر وهو فی الاصل متعد و خداوند ستور زود رو شدن -
الاِسْمَاعُ - شنوانیدن و دشنام دادن و گوشه کردن دلو
الاِشْبَاعُ - سیر کردن -
الاِشْرَاعُ - در فرا شارع کردن و نیزه بر کسے راست کردن -
الاِشْسَاعُ - دور کردن و نعلین را شسع کردن
الاِشْکَاعُ - الاغضاب یقال الاملال والاضجار
الاِشْمَاعُ - روشن کردن چراغ -
أَصْقَعَتِ الارضُ - بمعنی صقعت -
الاِضْبَاعُ - بگشنی آمدن شتران -
الاِضْجَاعُ - کسی را بپهلو بر زمین نهادن -
الاِضْرَاعُ - فروتن گردانیدن و نزول اللبن الشاة قبیل النتاج -

الاِضْلاعُ - بچسپانیدن -
الاِطْلاعُ - دیدور شدن و دیده ور گردانیدن و شگوفه برآوردن خرما و قی کردن و قرئ قال هل انتم مطلعون ومعناه مستقبلون -
الاِطْمَاعُ - بطمع بیفگندن -
الاِفْرَاعُ - بنشیب فرو شدن و ببالا بر شدن وهذا من الفارابی و بکسی فرود آمدن و فرع کشتن وهو اول ولد تنتجه الناقة کانوا یذبحونه لالهتهم یتبرکون به ویقال افرعوا اذا فرعت ابلهم ای ابتدأت
الاِفْزَاعُ - بترسانیدن و بیم کسی ببردن
الاِفْظَاعُ - سخت و شنیع شدن کار و فظیع یافتن آن وافظع الرجل ای نزل به امر عظیم وهو بمعنی وهو الکف -
الاِقْذَاعُ - فحش گفتن -
الاِقْرَاعُ - گشن فرا دادن و منه الحدیث کان یقرع غنمه ای ینزی التیس علیها و قرعه افگندن و همین مال وا کسی دادن با حق کردن واقرع علیه کنفضه -
الاِقْشَاعُ - وا شدن میغ و پراگنده شدن قوم
الاِقْطَاعُ - اقطاع دادن و باران و حجت و ضایه مرغ منقطع شدن و ستوری دادن در بریدن فی اقطع البعیر اذا احضره وکذلک اقطع الرجل فلم یرد النساء ولم ینتشر ذکره -

الاقلاع - باز ایستادن -

الاقماع - الاذلال والقهر -

الاقناع - خرسنده کردن و سر برداشتن ومنه مقنعی رؤسهم وگردن بازیدن شتر سوی حوض تا آب خورد واقنع یدیه فی الصلوٰة اذا رفعهما فی القنوت مستقبلاً ببطونهما وجهه لیدعو واقنعت الاناء اذا امکنته لتصب ما فیه او استقبلت بہ جریة الماء لیمتلی واقنعت الابل والغنم اذا املتها للمرتع واقنع الرجل اذا ضرب بالاناء جبهته -

اکوع القوم - اذا اصاب الکوع وھو میل الاصابع قادر ووه والبهم -

الالکاع - فروتن شدن -

الالماع - ربودن وجنبیدن بالابصار وبالمقدمتین پیسه گندم گون شدن والمع الفرس والاتان والظبی واللبوة اذا اشرق للحمل واسودت حلمتها - فقط

الامتاع - برخوردار شدن و برخورداری کردن وبے نیاز شدن ودیر زیستن -

الامراع - بسیار گیاه شدن وادی وبسیار گیاه یافتن آنرا وروغن بسیار بسر کردن -

الامصاع - جدا و پراگنده شدن بهر شیر شدن

انزع القوم - اذا نزعت ابلهم الی اوطانها -

الانشاع - النشوع -

انضع الرجل - ای اظهر مافی نفسه وقصد للقتال وانضع اقشعر -

الانقاع - در آغشتن و شتر کشتن از بهر مهمانی سفر و سیراب کردن -

الاهجاع - بخوابانیدن -

الاهراع - بشتافتن والماضی اهرع قوله تعالی یهرعون الیه ای یستحثون الیه کانه یحث بعضهم بعضاً واهرع الرجل اذا ارعد من غضب او حمی او فزع -

الاهطاع - بشتافتن ونگریستن واهطع اذا مد عنقه وصوب راسه -

الابلاغ - رسانیدن -

الاتباع - فرو گذاشتن شتر تا هر وقت که خواهد آب خورد -

الاتماغ - وحل الکبش اذا ثغت فیه الثائب [illegible]

الاسباغ - تمام کردن و رجل مسبغ علیه درع سابغة -

الافتاغ - [illegible]

الافناغ - [illegible]

الامراغ - فرو دویدن آب دهن بیهوده گفتن ولغة فی الامراغ -

الانشاغ - قاتولیدن و رستن درخت پس از برش -

الْاِهْبَاغُ - بخوابانیدن -
الْاِتْحَافُ - تحفه دادن -
اَتْرَفَهُ - ای نعمه واترفت النعمة ای اطغته
الْاِتْلَافُ - ہلاک کردن وہلاک یافتن -
الْاِجْحَافُ - ببردن ویعدی بالباء وکار برسے
تنگ فراگرفتن واجحف به اے ضر به
واجحف اے جار باجحف -
الْاِحْرَافُ - شتر را نزار کردن احرف الرجل نما ماله وصلح
الْاِحْشَافُ - بدترین را آوردن خرما واحشفت
النخلة ای صار تمرها حشفا -
الْاِحْصَافُ - سنیک دویدن و استوار کردن
ونیک تافتن رسن -
الْاِحْلَافُ - سوگند دادن -
الْاِخْرَافُ - در خریف شدن و در خریف
زادن گوسپند وجزآن -
الْاِخْسَافُ - خسیف یافتن چاه را وفی الحدیث
اخسفت ام اوشلت ای ابلت ما تغزیر ام قلیلا وقلا
الْاِخْصَافُ - التخصیف -
اِخْطَافُ الحشا انطواءه وہی لیست
فاخطفا اے اخطا ہا -
الْاِخْلَافُ - وعده خلاف کردن وخلاف
یافتن آن وبدل بازدادن مال وفرزند
وانچیزیکه ازان عوض خواهند وآب کشیدن

وبوی دہن بگردیدن ودست بشمشیرزدن از بہر
کشیدن وفی الحدیث اخلف السیف یوم بدر
قال ثم اخلف یده اذا اراد سیفه فاخلفت
یده الی الکنانة وفی حدیث آخر فاخلفنی
ای ردفنی الی خلفه واخلف النبات ای اخرج
الخلفة واخلفت النجوم اذا انحلت ولم یکن
فیها مطر -
الْاِدْنَافُ - نزدیک گشتن آفتاب بفروشدن
وادنفه المرض ای اثقله وادنف بنفسه یتعدی
ولا یتعدی والباب یدل علی مشارفة ذهاب الشئ
الْاِرْجَافُ - خبرہای دروغ گفتن والترکیب
یدل علی الاضطراب -
الْاِرْخَافُ - الامراخ -
الْاِرْدَافُ - از پی فراشدن واز پی کسے
در نشستن ودر نشاندن وارفت النجوم اذا تولت
الْاِرْسَافُ - بابند راندن شتر -
الْاِرْعَافُ - شتابانیدن و پر کردن مشک و
خون از بینی بیاوردن -
الْاِرْنَافُ - گوش فروگذاشتن اشتر از ماندگی
وهو فی الحدیث -
الْاِرْهَافُ - تنگ کردن تیغ -
الْاِزْحَافُ - ماندن در رفتن -
الْاِزْيَافُ - بشتافتن در رفتن و برشتافتن اشتن

الاشتعاف - برجای بگشتن -
الاشلاف - نزدیک گردانیدن و جمع کردن وفسر بها قوله تعالی وازلفنا ثم الاخرین ان الحمل علی المعنی الاول احسن ازهفت له حدیثا ای اتیته بالکذب ازهقته الذاته صرعته -
الاشجاف - پرده فروگذاشتن و تاریک شدن شب
الاشتاف - تاریک شدن شب و قناع فروگذاشتن زن و الباب یدل علی ارسال الشی غطاء و فی لغة هوازن اسدف الفجر اسفر اضاء و اسدفوا ای اسرجوا من السراج ولیس یخطی القیاس -
الاشراف - گزاف کاری کردن -
الاشعاف - روا کردن حاجت و یتعدی الی المفعول الثانی بالباء و نزدیک شدن سر -
الاشلاف - پیش فرستادن و سلم دادن
الاشناف - و پیش شدن اسپ و کم کردن بر بند شتر و اسنفت فی الشی مسنفة بکسر النون فهو اسناف الخیل و بالفتح من اسناف الناقة و ربما قالوا اسنفوا امرهم ای احکموه و هو استعارة من هذا -
الاشراف - مطلع شدن و بیدی لعلی و از بالای چیز نگریستن و بلند شدن -
الاصحاف - جمع کردن صحیفهای بسیار در چیز

الاصلاف - بجای تیدن و دشمن گردانیدن -
الاضعاف - ضعیف کردن و افزون کردن والمفعول من هذا مضعوف عن ابی عمرو الی زید و هذا بدستور ضعیف شدن اضعف القوم ای ضعف ایهم من قوله تعالی فاولئک هم المضعفون و هو یقتضی ان یقال اضعف القوم -
الاطراف - طرفه دادن و علم کردن بر کناره جامه و بسیار سپید گندم شدن زمین -
الاظراف - ظریف زادن -
الافلاف - الاثنی مثل فلفه
الاعجاف - لاغر کردن -
الاعراف - دراز شدن فش اسپ -
الاعصاف - هلاک شدن و باد سخت جستن در لغت بنی اسد و نیک شتافتن اسپ و شتر و بابرگ شدن کشت -
الاعلاف - بار بیاوردن طلح -
الاغداف - قناع بر روی گذاشتن و صیاد دام بر صید و منها فی الحدیث و اغدف اللیل ارخی سدوله ای ستوره -
الاغضاف - سخت تاریک شدن شب و فی الحدیث و هی مغضفة ای قاربه -
الادساف - و کمانشتر لف و قیل المتدلیة من الشجر

الاغلاف- در غلاف کردن چیزی را غلاف ساختن
الاقراف- بدنژاد شدن اقرف له ای دنا منه-
الاقطاف- بپاکردن آمدن انگور خداوند ستور خرد گام شدن
الاکناف- یاری دادن-
الالحاف- الحاح کردن-
الالطاف- نیکوئی کردن والطف الرجل البعیر اذا ادخل قضیبه فی الحیا و کذلک اذا لم یهتد لموضع الضراب-
الانحاف- نزار کردن-
الانزاف- برسانیدن اشک و آب چاه-
الانشاف- کف شیر خواستن-
الانصاف- انصاف کسی از خویشتن بدادن و داد کردن و روز بنیمه رسیدن-
الانطاف- کسی را متهم کردن-
الانقاف- استخوان کسی را دادن تا مغز از وی بیفگند و قولهم انقف داود یا ای اکثر بیضه فیه یعنی الجراد-
الانکاف- پاک گردانیدن از ننگ و عار و فی الحدیث انکف الله من کل سوء یعنی تنزیه من الاولاد والاند الاهداف علی الشئ ای اشرف واهدف الیه ای لجأ واهدف لک الشئ ای انتصب-
الاهراف- غلو کردن بیع عن الفارابی و افزون شدن مال
الاهناف- الاجهاش وقیل ضحک فیه فتور کضحک المستهزی-
ق الابراق- تهدید کردن و با برق شدن آسمان و رسیدن برق قوم را و دنبال بر داشتن شتر و آبستنی نمودن و سے باآبستنی نیز آراستن زن دا برق الرجل اذا لمع بسیفه و فی الحدیث ابرقوا ای ضحوا بالبرقاء وهی الشاة التی فی خلال صوفها الابیض طاقات سود-
الابساق- باقله گشتن شتر پیش از زه-
الابلاق- فاکشادن در-
الاحلاق- گرد چیزی در آمدن و یتعدی بالباء
الاحراق- سوزانیدن ومنه الحدیث شربها الماء المحرق ای المغلی بالنار-
الاحماق- احمق زادن والمرأة محمق و محمقة واحمق یافتن-
الاحناق- بخشم آوردن و باریک کوهان و باریک میان شدن-
الاخراق- مدهوش گشتن-
الاخفاق- تهی دست ماندن غازی از غنیمت و جویا از صید و خداوند حاجت از مراد و با زدن مرغ تا پر و و روی در نشیب نهادن ستاره واخفق الرجل بثوبه اسے لمع-
الاخلاق- کهنه شدن جامه و کهنه کردن و کهنه پوشانیدن و نسو کردن-

الاِدْهَاقُ- دور کردن-
الاِدْمَاقُ- الادخال بغیر اذن-
الاِدْهَاقُ- پر کردن و نیک ریختن-
الاِذْرَاقُ- بادوست شدن زمین و
بمعنی الذرق-
الاِذْلَاقُ- جنبانیدن و منه ذلقت الضب
ای صببت فی حجره الماء لیخرج و فی الحدیث
اذ لقها السموم ای آذاها و تحققه اصابتها
السموم بذلقها ای بحدها و ذلق کل شے
حده-
الاِرْشَاقُ- تیز نگریستن و منه ارشقت
الظبیة ای مدت عنقها للنظر-
الاِرْفَاقُ- نفع کردن و چربی کردن
وہا متعدیان-
الاِرْنَاقُ- تیره کردن آب-
الاِرْهَاقُ- در رسانیدن و منه خشینا
ان یرهقها و تاخیر کردن نماز تا نزدیک گردد
بنماز دیگر و دشوار بر داشتن-
الاِزْعَاقُ- بترسانیدن و النعت مزعوق
عن الاصمعی-
الاِزْلَاقُ- بیفزانیدن و ستردن موے
و بچه بیفگندن شتر-
الاِزْهَاقُ- نیست کردن و تیر از بر نشانه
بیرون در پر کردن اناء-
الاِسْمَاقُ- دور کردن و کهنه شدن جامه
و نرم شدن سپل شتر و پستان بشکم بادوسیدن
از بے شیری-
الاِشْفَاقُ- ورفرا کردن-
الاِشْرَاقُ- روشن و در روشنی روز شدن
الاِشْفَاقُ- ترسیدن و یعدی بمن و حکی ابن درید
و ابن فارس شفقت و اشفقت بمعنی و انکره
اهل اللغة و مهربانی نمودن و یعدی بعلی و اصلهما واحد
الاِشْنَاقُ- سر شک بستن و اشنق بعیره
لغة فی شنقه و اشنق البعیر بنفسه اذا رفع راسه
یعدی و لا یتعدی-
الاِصْدَاقُ- کابین نام بردن-
الاِصْعَاقُ- بمیرانیدن و بیهوش کردن
و اصعقتهم السماء ای القت علیهم الصاعقة
الاِصْفَاقُ- اتفاق کردن و منه الحدیث
فاصفقت و یروی فانصفقت له ای اجتمعت
و در روز یکبار گوسپند دوشیدن و در
فا کردن و اصفقت پرده بگذار ای صافقته و وافقته
الاِصْلَاقُ- بانگ کردن-
الاِطْبَاقُ- اتفاق کردن و یعدی بعلی و طبق
بر افگندن-
الاِطْرَاقُ- بعاریت دادن فحل گشن را-

وخاموش بودن وچشم در افگندن وازپے
یکدیگر فراشدن شتر واطرقت الجبان بالجلد
والعصب ای البست وهو فی الحدیث ۔
الاطلاقُ ۔ رہا کردن از بند وروان کردن
کسی را چیزی ودوشیدہ راہ کردن ہیان افتتر
وآب اطلق القوم اذا اطلقت ابلہم واطلق
یدہ بالخیر اے بسطها والترکیب یدل علے
التخلیۃ والارسال ۔
الاعتاقُ ۔ آزاد کردن وبشتابانیدن
واعتقت المال اے اصلحتہ فصلح ۔
الاعذاقُ ۔ پدید آمدن بار از خرما ۔
الاعراقُ ۔ تازی شدن وتستعمل فی اللوم
والکرم جمیعًا والاضی اعرق وتازی
کردن ویعدی بفی وبعراق شدن وتیغ آوردن
وشراب بآب اندک آمیختن ۔
الاعلاقُ ۔ چیزی را علاقہ کردن ومازو بے
فروگذاشتن وکام کودک برگرفتن یقال
اعلقت عنہ بہا فی الحدیث والشاب
الاظفار فی الشیء ویقال للرجل اعلقت
واعلقت ای جت لعلق علق وبہا الداہیۃ
ویقال للصاید اعلقت فادرک ای علق
الصید فی حبالتک ۔
الاعماقُ ۔ ژرف کردن ۔

الاعناقُ ۔ فراخ رفتن وقلادہ درگردن
سگ کردن ۔
الاغراقُ ۔ غرقہ کردن وکمان پر درکشیدن
الاغساقُ ۔ نماز شام نیک تا تاخیر کردن ۔
الاغلاقُ ۔ دربستن ومنہ الحدیث لتغلقہ
ای لتوجبہ وفی حدیث آخر لا طلاق فی
اغلاق معناہ الاکراہ وقیل الغلق التطلقات
فی دفعۃ واحدۃ حتی لا یبقی منہا شیء ولکن
یطلق طلاق السنۃ وفی حدیث آخر اغلق
ظہرہ واغلق البعیر صاحبہ اذا اثقل علیہ حتے
یدبر شبہ الذنوب التی اثقلت ظہرہ بذلک
أفتق القوم ۔ اذا انفتق عنہم الغیم وافتق
قرن الشمس اذا اصاب فتقا فی السحاب
فبدا منہ ومنہ الحدیث حتی افتق من الصدیقین
نحی من مشتق الوادی الی المتسع وقد فتقنا
اذا اصادفنا فتقا وهو الموضع الذی لم یمطر
وقد مطر ما حولہ ۔
الافتاق ۔ ... شدن ۔
الافلاقُ ۔ کار عجیب وشگفت آوردن افلق الشاعر
الافهاقُ ۔ پر کردن ۔
الاقلاقُ ۔ بے آرام کردن ۔
الانفاقُ ۔ تر کردن اشتقاق من النفق ۔
الالحاقُ ۔ دررسیدن ودر رسانیدن ۔

وفی دعاء القنوت ان عذابک بالکفار ملحق
اے لاحق و بالفتح صواب۔
الالحاق۔ والالساق۔ والالصاق
چیزے باو رسیدن۔
الامحاق۔ برکت بیردن ولغۃ ردیۃ فی المحق۔
دبرکت لبشدن عن الفارابی والامحاق
ان یہلک الشیٔ کمحاق الہلال۔
الاہراق۔ خوردی بسیار کردن وامرق۔
الجلد ای حان لان ینتف۔
الاملاق۔ تباہ کردن عن شمر وہو الفصیح
درویش شدن وفی الحدیث املق من مالک
قال اللیث الاملاق کثرۃ الانفاق ومال النبی
اذا ضرہا خفیا۔
الانزاق۔ برجہانیدن۔
الانشاق۔ دادو بینی کسی کردن۔
الانطاق۔ بسخن آوردن۔
الانفاق۔ نفقہ کردن وروان شدن
بازار ورویش شدن۔
الاہزاق۔ بسیار خندیدن۔
ك الابراك۔ فرو خوابانیدن شتر وہو لغۃ قلیلۃ
والاکثر اناختہ فاستناخ۔
الاحناك۔ استوار خرد گردانیدن۔
الادراك۔ دریافتن ومنہ قولہم حساس
درّاک لغۃ او ازدواج دفعال من افعل یفعل
نادر دفار سیدن میوہ وکودک و دیدن وریا
قالوا ادرک الدقیق بمعنی فنی۔
الارناك۔ بو یانیدن شتر۔
الارماك۔ ایستانیدن۔
الارحاك۔ الارحاف۔
الاسلاك۔ السلک۔
الاشراك۔ انباز آوردن با خدای تعالے
ویعدی الی المفعول الثانی بالباء وانباز کردن
کسی را در چیزی وشراک کردن نعلین را۔
الاضحاك۔ خندانیدن۔
الافراك۔ فرا ماکیدن آمدن گندم۔
الامساك۔ چنگ درزدن ویعدی بالباء
وواایستادن ونگاہداشتن وفی الحدیث لایمسکن
الناس علی بشئی یعنی ما خص بہ النبی علیہ السلام
دون الامۃ من الاشیاء احلہا لہ وحظرہا علی غیرہ
من عدد النساء والموہوبۃ وفرض علیہ اشیاء
خففہا عن غیرہ۔
الاملاك۔ زن دادن ونیک سرشتن رو
ویادشاہ کردن۔
الاہلاك والمہلک۔ ہلاک کردن۔
ل الاجمال۔ پسند کردن۔
الابخال۔ بخیلی کردن وبخیل یافتن۔

الإبدال۔ بدل کردن۔
الإبسال۔ خذلان گذاشتن وگرو کردن وحرام کردن۔
الإبطال۔ باطل کردن وابطل الرجل اذا جاء بالکذب فادعی باطلا ومنه المبطل نقیض المحق۔
الإبقال۔ باگیاه شدن زمین وابقل الرمث وذلک اذا ادبی وظهرت خضرة ورقه والنعت منها باقل وقد جاء مبقل فی الشعر وهو اعاشئی بعدک وادمبقل۔
الإبهال۔ بی پستان بند بگذاشتن اشتر را وکسی را بخواست او بگذاشتن۔
الإتبال۔ تباه کردن دوستی دل را ونیست کردن روزگار چیزی را۔
الإتفال۔ ناخوش بوی کردن۔
أتفل القوم علینا اذا خالفوا۔
الإثقال۔ گران کردن وگران شدن آبستن۔
الإثکال۔ بی فرزند گردانیدن مادر۔
أثملت الشئی۔ ای القیته۔
الإجبال۔ بکوه رسیدن وسخت شدن واجبل القوم ای صاروا الی الجبل۔
الإجدال۔ ستوه کردن۔
الإجزال۔ تمام کردن عطا۔
الإجفال۔ کسی را بجعل کردن وگیختی آمدن باد که سنگ ریزه وریگ برانگیزد وبیابان فرو گرفتن

الإجفال۔ دویدن شترمرغ وباد بردن خاک را واجفلت الریح ای اسرعت واجفل القوم ای هربوا مسرعین۔
الإجمال۔ جمله کردن۔
الإحثال۔ خورش بد کردن کودک را۔
أحجلت البعیر۔ اذا اطلقت قیده من یده الیسری وشددته فی الیمنی۔
الإحشال۔ باغوره شدن خرمای تر۔
الإحقال۔ بر بیاوردن کشت۔
الإحمال۔ یاری دادن در بر بار نهادن واحملت الناقة فهی محمل اذا انزلت لبنها من غیر حبل وکذلک المرأة۔
الإخبال۔ اشتر فرا کسی دادن تا بشیر وپشم بر گیرد واسپ تا غزو کند۔
الإخجال۔ تشویر دادن وبسیار نبات شدن۔
الإخضال۔ تر کردن۔
الإخطال۔ فحش گفتن۔
الإخمال۔ بی نام کردن۔
الإدخال والمُدخَل۔ در آوردن۔
الإدغال۔ بسیار درخت شدن زمین والادغال فی الامر شیا یخالفه ولیفسده۔
الإدقال۔ باخرمای بد شدن درخت۔
الإذبال۔ پژمرده شدن۔

الاِذْهَالُ ۔ مشغول کردن ۔
الاِذْجَالُ ۔ پیاده کردن و فرو گذاشتن
اشتر بچه را با مادر ۔
الاِذْحَالُ ۔ فربه شدن شتر پس از تزار سے
و راحله دادن وهی الناقة التی تصلح لان ترحل
و خداوند راحله بسیار شدن ۔
الاِرْذَالُ ۔ فرومایه کردن ۔
الاِرْسَالُ ۔ فرستادن و ارسل القوم اذا کان
لهم رسل من مواشیهم وهو اللبن ۔
الاِرْعَالُ ۔ نیزه سخت زدن و زود زدن ۔
الاِرْغَالُ ۔ شیر دادن و باسر مو شدن زمین
الاِرْفَالُ ۔ الرفل ۔
الاِرْقَالُ ۔ بو ئیدن شتر ۔
الاِرْمَالُ ۔ حصیر بافتن و بیوه شدن زن
و بے زاد ماندن قوم ۔
الاِنْعَالُ ۔ فا نشاط آوردن ۔
الاِسْغَالُ ۔ شیر دادن مانند اختن شتر بول
را و طعنه خون را چلیده دادن مرغ بچه را بمنقار ۔
الاِسْبَالُ ۔ فرو گذاشتن ازار و مانند آن بایدن
اشک و باران و خوشه کشت بیرون آمدن ۔
الاِسْجَالُ ۔ پر کردن حوض و اسجلت الکلام
ارسلته و المسجل المبذول المباح الذی لا یمنع
من احد وهو فی الحدیث ۔

الاِسْمَالُ ۔ کهنه شدن جامه و صلح افگندن
میان قومے ۔
الاِسْهَالُ ۔ شکم براندن دارو و بزمین نرم رسیدن
الاِشْبَالُ ۔ مهربانی کردن و با بچه شدن
شیر و اشبلت المرأة بعد بعلها اصبرت علی
اولادها فلم تتزوج ۔
الاِشْعَالُ ۔ آتش افروختن و پراگنده شدن
غارت و جز آن و قطران بسیار بر شتر اندودن
و پیار سے آب از مشک و غیر آن از جراحت چکیدن
الاِشْغَالُ ۔ لغة ردیئة فی الشغل ۔
الاِشْکَالُ ۔ پوشیده شدن و پوشیدگی
بردن و هذا من باب السلب و الایجاب اشکل
النخل اے طاب رطبه و ادرک ۔
الاِشْمَالُ ۔ در باد شمال شدن ۔
الاِضْهَالُ ۔ پخته شدن خرما ۔
الاِطْفَالُ ۔ با بچه خرد شدن ۔
الاِعْبَالُ ۔ بیفتادن برگ و بر آمدن آن
و چنان شدن بر گرا طی که بدان پوست پیرایند
الاِعْجَالُ ۔ شتابانیدن و با بچه شدن گاو
الاِعْضَالُ ۔ سخت و بسته شدن کار و اعضلنی
فلان ای اعیانی امره ۔
الاِعْطَالُ ۔ فرو گذاشتن ۔
الاِعْقَالُ ۔ خردمند و زیا بعده سخن کردن

واعقل ... فی عقل ـ
الظل ـ ای لجأ وقلص عند انتصاف النهار ـ
الاعمال ـ برکار داشتن وکار بستن ـ
الاغزال ـ بابره شدن آهو وگردانیدن دوک
الاغفال ـ غافل کردن وغافل یافتن وبی نشان کردن
واغفلت الشیء اذا ترکته علی ذکر منک ـ
الاقحال ـ قحل دادن وپیر کردن اشتر شیر
وفی الحدیث فاقحلا علیه یعنی ازولا ـ
الافضال ـ فضل کردن وافزون آوردن
الاقبال ـ پایندانی کردن وچشم وریش
گردانیدن وقبال کردن نعلین راوروی
فراکسی کردن یقال اقبل علیه بوجهه وچیزی کرد ان
الاقبال والمقبل ـ روی فراکردن و
هو ضد الادبار ـ
الاقتال ـ فراکشتن دادن ـ
الاقحال ـ خشک کردن ـ
اقحل الکرم ـ اذا انشق نوره وتناثر ـ
الاقفال ـ قفل کردن وخشک کردن
وبازگردانیدن لشکر که بجای فرستاده باشی
اقفل الرمث ـ اذا انفطر لیخرج ورقه ـ
اقهل الرجل ـ اذا تکلف مالا یعنیه
ودنس نفسه ـ
الاکسال ـ انزال نا افتادن در جماع ـ

الاکفال ـ بپایندانی فرادادن قوله تعالی
اکفلنیها ای ضمها الی واجعلنی کافلها وقیل اجعلها
کفلی ای نصیبی والکفل النصیب ـ
الاکمال ـ تمام کردن ـ
الامثال ـ مثله کردن وامثل السلطان فلانا
اذا قتله قودا ـ
الامجال ـ آبله افتادن وشوخ بستن دست از کار
الامحال ـ قحط وخشکی سال رسیدن والنعت
ماحل ومحل ـ
الامصال ـ مال تباه کردن وکودک بیفگندن
زن در آنحال که مضغه باشد وجدا شیر برو شیدن
الامعال ـ فی الغنم وغیرها ان تنتج فی السنة
مرتین وامعل القوم اذا امعلت ابلهم وهو داء ـ
الامهال ـ زمان دادن ـ
الانبال ـ تیر فراکسی دادن ـ
الانحال ـ نزار کردن ـ
الانزال ـ فرو فرستادن وآب از مرد جدا شدن
والانزال والمنزل فرود آوردن ـ
الانسال ـ پشم وموی و پر بیفگندن حیوان
وبیفتادن آن وانسلت الابل اذا حان لها
ان ینسل وبرها ـ
الانصال ـ سنان از نیزه وپیکان از تیر و
شمشیر از دسته بیرون کردن ـ

الانعال۔ نعل بستن ستور را و موزه را وان یکون البیاض فی مؤخر الرسغ مما یلی الحافر علی الاشعر لایعدوه ولایستدیره۔

الانقال۔ سوزه نیکو کردن۔

الانمال۔ نمامی کردن۔

الافعال۔ ضربت اول دادن و سپید کردن وانهل الرجل ساذا اسلت ابله۔

الاهبال۔ الاثکال واهبله اللحم اذا کثر علیه رکب بعضه بعضا۔

اهزل القوم۔ اذا اصابت مواشیهم سنة فهزلت۔

الاهمال۔ فرو گذاشتن۔

الابرام۔ سخت تافتن و النعت مبرم و بریم و بستوه آوردن۔

الابشام۔ ناگوار و آوردن۔

الابلام۔ ورم گرفتن لب فرج شتر از سختی شهوة۔

الابهام۔ پوشیده بگذاشتن و بسته کردن و بسیار بهمی شدن زمین و النحویون یسمون هذا و اشباهها المبهمة۔

الاتخام۔ ناگوار و آوردن طعام وصل التاء واو۔

الاتهام۔ بتهامه شدن آوردن تهمت و متهم داشتن۔

الاثجام۔ پیوسته شدن باران۔

اثرحم الله۔ ای جعله اثرم۔

الاجمام۔ واپس شدن از کار۔

الاجذام۔ شتافتن در رفتن و فا ایستادن از چیزی۔

الاجرام۔ جرم کردن و اجرمه ونشأ اذا کسبه ایاه ومنه قوله ولایجرمنکم شقاقی یعنی الیاء۔

الاجشام۔ التجشم۔

الاحجام۔ وا ایستادن۔

الاحرام۔ در حرم شدن و در ماه حرام شدن و حرم گرفتن و باز داشتن چیزی را از کسی و قمار بردن و حرام کردن و احرم الرجل اذا دخل فی حرمة لاتهتک و فی الحدیث یحرم فی الغضب ای یجلف۔

الاحشام۔ بخشم آوردن۔

الاحکام۔ استوار کردن و لگام بر اسپ کردن

احدمت الابل۔ الاجداع اذا ذهبت رؤسها وطلع غیرها۔

اخمت الفرس اللجام۔ ای خلته فی فیه و من هذا ادغام الحرف فی الحرف و اغم المطر اسنه عمتهم۔

الارثام۔ سر انگشت چیزی با انگشت کسی بستن تا آنچه در انگشت باشی یاد دارد۔

الارخام۔ بر بیضه نشستن مرغ ماکیان و النعت مرخم و مرخمة۔

الارذام۔ پیوسته شدن تب و سیخ۔

الارذام۔ از سیری شدن لنفم علی الخمسین زاد

الْاِدْذَامُ - بانگ کردن اشتر چنانکه دهن باز نکند وبانگ کردن رعد -

الْاِشْشَامُ - پدید آمدن برق -

الْاِرْغَامُ - اذلال من الانف وشاة ارغم الانف ای الصقه بالرغام وهو التراب ومنه الحدیث وان رغم ای انفه وادنی ای وان لصق بالتراب -

ارغمت السحابة - اتت بالرهام -

الْاِسْنَامُ - بیان اول برکه ومنه الحدیث لا اتخذ والاذن -

الْاِمْعَامُ - طمع افگندن -

الْاِدْقَامُ - فرو بهانیدن چیزی بگلو -

الْاِزْکَامُ - بازکام گردانیدن امر ذا الفعل منه ازکمه الله فهو مزکوم -

الْاِشْجَامُ - الاشجام -

الْاِسْقَامُ - بیمار کردن -

الْاِسْلَامُ - مسلمان شدن وگردن نهادن وگذاشتن وسلم آوردن وبیعه می یعنی چیزی را بکسی سپردن وگران نهادن -

الْاِسْنَامُ - بلند شدن وبلند گردانیدن

الْاِسْهَامُ - قرعه افگندن -

الْاِشْحَامُ - خداوند پیه بسیار شدن -

الْاِشْمَامُ - بوی شیر وبوی گشت بگردیدن

الْاِصْرَامُ - درویش شدن وبیرون آمدن بکار خرما

الْاِضْرَامُ - برافروختن آتش -

الْاِطْرَامُ - سبز شدن دندان -

الْاِطْعَامُ - طعام دادن واطعمت النخلة اذا ادرک ثمرها -

الْاِظْلَامُ - تاریک شدن شب وتاریکی شدن

الْاِعْتَامُ - در وقت نماز خفتن رفتن وکاری دیگر کردن -

الْاِعْجَامُ - عجم زدن کتاب را واعجام الکلام خلاف اعرابه ویا بترای مقفل -

الْاِعْدَامُ - نیست کردن ودرویش شدن وناپیدا آن چیزی را کردن -

الْاِعْسَامُ - طمع کسی بوی رسانیدن -

الْاِعْصَامُ - چنگ در زدن وملازم گرفتن ویعدی بالباء واعصمت فلان ای هیأت له فی الرحل او السرج ما یتعصم به لئلا یسقط واعصمت القربة جعلت لها عصاما -

الْاِعْظَامُ - بزرگ گردانیدن وبزرگ داشتن

الْاِعْقَامُ - نازاینده شدن -

الْاِعْکَامُ - یاری دادن بر باربستن -

الْاِعْلَامُ - نشان کردن وبیاگاهانیدن جامه را علم کردن -

الْاِغْرَامُ - تاوان زده کردن واغرم بها ای اولع واغرم بهاء ای عذب بحبها -

الاِفْحَامُ - در مانیدن و کسی را شاعر یافتن و در اول شب تار رفتن -
الاِفْخَامُ التفخیم
الاِفْدَامُ - بسیر بستگ کردن و فدام بر بستن
الاِفْذَامُ - پر کردن آوند بلغت ہذیل -
الاِفْصَامُ - وا ایستادن باران و تب -
الاِفْعَامُ - پر کردن ظرف را ومنہ الحدیث لافعمت ای ملأت وروی بالثین قبل الصواب فغمت یقال فغمتنی الرائحۃ اذا اسدت خیاشیمک وملأتہ طیبا وقال الازہری الروایۃ بالعین -
الاِفْہَامُ - دریا بانیدن -
الاِقْحَامُ - در آوردن چیزی در چیزے بعنف ومنہ الحدیث اقحم یا ابن سیف اللہ واقحم اہل البادیۃ اذا اجدبوا فدخلوا بلاد الریف ومنہ الحدیث اقحمت السنۃ نابغۃ بنی جعدۃ -
الاِقْدَامُ - در پیش کردن و در پیش شدن و پیشی کردن بر کارے و دلیری کردن -
الاِقْرَامُ - پروردن شتر برای گشنی را -
الاِقْسَامُ و المُقْسَمُ - سوگند خوردن -
الاِقْصَامُ - جو دادن ستور را -
الاِقْعَامُ - کشتن زود و کسی را و الماضی من بناء افعل -
الاِقْہَامُ - باز شدن میغ و آرزو ناکردن طعام

الاِکْتَامُ - پر کردن مشک -
الاِکْرَامُ و التَکْرِمُ - گرامی کردن و اکرم الرجل اتی با ولاد کرام -
الاِکْمَامُ - گندہ شدن بصر -
الاِلْجَامُ - لگام بر کردن -
الاِلْحَامُ - پدید بر یافتن رخدا و تدگوشت بسیار شدن و باوانہ شدن کشت و الحمک عرض فلان اذا امکنتہ منہ لیشتمہ والحمتہ سیفی والحمت الحرب فالتحمت ورجل ملحم اے مطعم الصید مرزوق منہ و الملحم الملصق بالقوم والمقتول یقال المدرک فی الحدیث حتی الحم القتال یقال الحم الرجل و استلحم اذا انشب فی الحرب فلم یجد مخلصا و فی حدیث آخر و الحم عند الثالثۃ ای وقف عندہا فلم یزدہ علیہا و الترکیب یدل علی تداخل کاللحم الذی ہو متداخل بعضہ فی بعض
الاِلْدَامُ - دائم شدن تب الدم بہ او لع بہ -
الاِلْزَامُ - لازم کردن -
الاِلْقَامُ - فرو برانیدن القمہ اصبعہ مرارۃ وفمہ حجرا
الاِلْہَامُ - در دل افگندن -
الاِنْجَامُ - باز ایستادن باران و سرما و باز شدن میغ -
الاِنْدَامُ - پشیمان گردانیدن کسے را

الانعام۔ نعمت دادن ویعدی باللام وبالا
جنوب کردن وانعم ای زاد وانعم الرجل ای
صار الی النعیم ودخل فیہ وبکلیہما فسر قولہ علیہ السلام
وانعما وانعم اللہ صاحبک من النعومۃ۔
الاهرام۔ سخت پیر گردن۔
آمضحت الابل والغنم۔ للاسہال و
الاسلاس جمیعا مثل [illegible]۔
الانداان۔ [illegible]
الرجل [illegible]
الانتنا [illegible] کردن۔
الاثخان۔ [illegible] کردن۔
[illegible] کسی را۔
الاثقان۔ [illegible]
الاثمان۔ [illegible] شدن [illegible]
[illegible] کردن آخریان و [illegible]
بالباء وباللام۔
الاجبان۔ بیدل [illegible]۔
الاجحان۔ بدغذا شدن فی الحدیث واجحن
تمامہا ای بدآورد الشام من اشجار الجبال۔
الاحزان۔ اندوہگین کردن وہذہ لغۃ تمیم قالہ
الیزیدی ولا یکاد یقال یحزنہ وانما یقال یحزنہ
قال اللہ تعالی فلا یحزنک قولہم لضم الیاء وہذا شاذ
الاحسان۔ نیکوئی کردن ویعدی بالباء وبالی وہذا نحسن

الاحصان۔ زن کردن والماضی احصن
بفتح الہمزۃ والنعت محصن بفتح الصاد وعفیفہ
شدن زن وعفیفگی کردن شوہر ویرا والاحصان
یقع معان کلہا ترجع الی معنی واحد وہو ان یحمی
الشیٔ ویمنع منہا الحریۃ کقولہ تعالی والذین
یرمون المحصنات ان ینکح المحصنات فعلیہن
نصف ما علی المحصنات والعفاف کقولہ تعالی
والتی احصنت فرجہا ومحصنات غیر مسافحات
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ذوات الازواج [illegible]
محصنات [illegible] الزوج [illegible]
[illegible] نفسہا [illegible]
کالامۃ والحفۃ [illegible] من الزنا والسفیۃ تمنع
نفسہا والاسلام مانع من الفواحش
وذوات الازواج ایضا لان الزوج احصنہا
ومنع منہا احصنت بالرجل ان عفت بہ۔
الادجان۔ پیوستہ باران باریدن و
مقام کردن بجائے۔
الادہان۔ شوخ گین کردانیدن۔
الاذقان۔ ان یرخی العبد من مطالبہ

الیوم و الیومان من ثمیران تغیب عن المصر وا باق العبد ایضا۔
الادمان۔ پیوستہ کارے کردن۔
الادهان۔ مداہنت کردن و غش کردن۔
الاذعان۔ گردن نہادن۔
الارجان۔ گوسپند از بہر پروردن باز گرفتن۔
الاردان۔ التردین واشتقاقہ من الردن وپیوستہ شدن تپ۔
الارسان۔ الرسن۔
الارصان۔ محکم و استوار کردن۔
الارغان۔ الاصغاء الی القول وقبولہ۔
الارقان۔ خضاب کردن بہ حنا۔
الارهان۔ گرو کردن واباہ الاصمعی یعدی الی المفعولین۔ وافزودن و سلف دادن بہ چیزے۔
الاسكان۔ بیارامانیدن۔
الاسمان۔ انکار کردن و دیرینہ شدن
الاسخان۔ بگریانیدن یقال اسخن اللّٰہ عینہ۔ بگرم کردن آب والنعت منہ سخن ساخن وسخین
الاشكان۔ دریای فرود آوردن۔
الاشطان۔ فریب کردن و امن الرجل الی شیئا سمیتا و اعطاہ غیرہ۔
الاشجان۔ اندوہگین کردن۔

الاشعان۔ الانتشار۔
اشکنت الظبیۃ۔ اذا قوی ولدہا و تبعت شدن و ولد ہا شادن گفتن۔
الاسطان۔ دور کردن۔
الاشفان۔ الشفن۔
الاضبان۔ در کش گرفتن من الضبن۔
الاظعان۔ روان گردانیدن۔
الاعطان۔ فروخوابانیدن شتر بر کنارہ آب چہ اعطن القوم اذا عطنت ابلہم۔
الاعلان۔ آشکارا کردن۔
الاعمان۔ بعمان رفتن و شدن۔
الاغضان۔ پیوستہ باریدن۔
الافتان۔ بفتنہ افگندن وانکرہ الاصمعی۔
الاقران۔ طاقت چیزے داشتن و سرہ ای صرت لہ قرنا مطیقا و بیخستہ شدن شو و سیال خون شدن در دل واقران رمحہ ای رفعہ لئلا یصیب من امامہ۔
الاکنان۔ در کمین نشاندن و فی الحدیث فانہا یکمنان بیل الکنت ورم یغنا الاجفان وقیل قرح فی الموق قیل یبیر ما وحرقۃ فرکنت بپوشیدن گفتہ وعن لیدی یکمنان نعمتا فی منہ الکمتہ
الالبان۔ لبیار شیر شدن و شیر دادن تا

الاِلْحَاتُ. دریاوانیدن چیزے۔
اَلْحَتَ الرَّجُلُ اذا اهديت له شيئًا عند قدومه من سفره۔
الاِمْعَاقُ رفتن آب ودوانیدن آن وقت کسی بیرون وامعق الفرس اذا تباعد فی عدوه
الاِمْكَانُ دست دادن ویعدّی الی المفعول الثانی بمن وممکن گشتن قال الازهری امکننی الامر یمکننی فهو ممکن ولا یقال انا امکنه بمعنی استطیعه ویقال لا یمکنک الصعود الی الجبل قال الکسائی امکنت الضبة جمعت بیضها فی بطنها فهی ممکن وقال ابو زید فهی ممکن وکذلک الجرادة۔
الاِمْهَانُ ضعیف گردانیدن۔
الاِنْتَانُ گنده شدن هر چیزے۔
الاِرْفَاهُ آب آوردن اشتر هرگاه که خواهد وکثرة التدهن والترجل کل یوم وقد نهی عنه
الاِشْبَاهُ. با چیزی مانیدن۔
الاِسْتَاهُ. کلان سرین شدن وفی الحدیث ستها جعل الله الضخم الالیتین کانه یقال سته فهو سته۔
الاِعْضَاهُ چریدن شتر واعضهت اے جئت بالبهتان۔
اَفْرَهَتِ النَّاقَةُ فهی مفره ومفرهة اذا کانت تنتج الافره۔

الاِفْقَاهُ دریاوانیدن۔
اَفْكَهَتِ النَّاقَةُ اذا احدث فی لبنها خثورة عند اکل الربیع قبل ان تضع فهی مفکه۔
الاِكْرَاهُ بستم برکارے داشتن۔
الاِنْبَاهُ بیدار کردن وفراموش کردن
الاِنْقَاهُ. مانده گردانیدن۔
الاِنْقَاهُ از بیماری به شدن وانقه لی سمعک ای ارعنیه۔

من المضاعف

الاِحْبَابُ. دوست داشتن والمفعول محبوب وقد جاء محب شاذًا والمرأة محبة ومحب ایضًا وفرو خفتن اشتر وامانده شدن گشت والاحباب فی الابل کالحران فی الخیل۔
الاِخْبَابُ. بوپانیدن۔
الاِذْبَابُ. نرم راندن۔
الاِرْبَابُ. مقیم شدن ودائم شدن میغ والارباب الدنو من الشیء وارببت الناقة اذا لزمت الفحل واحبته۔
الاِسْبَابُ. نزدیک آمدن قناب بطهر شدن
الاِشْبَابُ برانگیزانیدن وخداوند فرزندان جوان گشتن وبرنا برآمدن
الاِضْبَابُ. نمناک شدن وکینه در دل گرفتن وبسیار سوار شدن جایے وفرو دوانیدن

شون وسخن گفتن قوم بیکبار وخاموش شدن
الاغباب ـ گاه گاه آمدن وآنکه یک روز
تب آید ویکبار روز نیاید ـ
الاکباب ـ برروی افتیدن واقبال
کردن برکاری وفی الحدیث فاکبوا رواحلهم
علی الطریق کذا الروایة والصواب کبوا ـ
ای الزموها الطریق ـ
الالباب ـ مقیم شدن وباثمر شدن کشت
وبرسید بستن ستور والثعت من هذا الباب
عن ابن السکیت وغیره وقال ابن کیسان هو
غلط وقیاسه البّ ـ
الاهباب ـ بیدار کردن ـ
الابتات ـ بریدن کار وحکم ـ
الاحتات ـ شرم داشتن واحت الله
حظه لغة فی احس وهو من الابدال ـ
الارثاث ـ گرفته سخن گردانیدن ـ
الاشتات ـ پراگنده کردن اتانا بجیش
لایلتّ ای مایحصی عدده ـ
الابثاث ـ راز خویش بادیگری آشکارا کردن
الارثاث ـ کهنه شدن جامه ـ
الاغثاث ـ تباه شدن سخن وگوشت
نزار خریدن ونزار شدن وهدر شدن وسخن
بدگفتن وفی الحدیث ولا تغث طعامنا

ای الاقسدة ـ
الالثاث ـ مقیم شدن ودائم شدن باران ـ
الابجاج ـ بچه فرستادن ـ
الاشجاج ـ زیج کردن نیزه ـ
الاضجاج ـ بانگ کردن وبابانگ آوردن ـ
اعجت الریح ـ سخت شدن واثارت الغبار
الافجاج ـ شتافتن وشگفته شدن خرامی
الالجاج ـ درجهان شدن والج الفرس ـ
اذا بدا بالجری قبل ان یضطرم ـ
الاجحام ـ گران آور گشتن از بانگ کردن
الاحجام ـ آبستن شدن زن واحل الله ساع
الاشحام ـ خداوند چهارپای درست
گشتن وهو فی الحدیث ـ
الالحاح ـ الحاح کردن درخواستن ودائم شدن
والح الجمل اذا حرن کحلاة الناقة ـ
الانحاج ـ کهنه شدن جامه ـ
الاشخاخ ـ ترش شدن خمیر ـ
الامخاخ ـ فربه شدن وهو فی الحدیث والمخ
العظم جری فیه المخ ـ
الابداد ـ پراگنده کردن دوست وچشم
سوی چیزی بازیدن ـ
الاجداد ـ کوشش کردن وقولهم اجد بهاامرا
ای اجد امره بها نصب لا علی التمیز کقولک

قرت به عینا ای قرت عینی به و نوکردن بیرون آمدن با خرما و بهامون شدن زمین و بهامون رسیدن و خداوند بخت گردانیدن —
الاحداد — تیز گریستن و تیز کردن و سوگ داشتن زن
الارداد — پر شدن پستان از شیر پیش از زادن اردت الشاة اذا اضرعت —
الاسداد — صواب گفتن —
الاشداد — خداوند ستور سخت شدن —
الاصداد — بگردانیدن و زردآب گرفتن من الصدید
الاضداد — خشم گرفتن —
الاعداد — ساختن —
الاغداد — پدید آمدن غده در شتر و خشم گرفتن —
الالداد — کسی را از یکسوی دهن فرو گذاشتن
الامداد — مدد کردن و یعدی الی المفعول الثانی بالباء و مداد در دوات کردن و ریم ور شدن وامدت الابل و هو ان تنثر لها علی الماء شیئا من الدقیق و نحوه فتسقیها و الاسم المدید و امددت الرجل اذا اعطیته مدة بقلم —
الارذاذ — اندک باریدن —
الاشذاذ — تنها کردن —
الاغذاذ — زود رفتن —
الافذاذ — یگانه زادن گوسپند یقال — شاة مفذ و لا یقال ناقة مفذ لانها لا تلد الا واحدا

٧ الابذاذ — غلبه کردن و یعدی بعلی و سوگند راست کردن و فرا پیش رفتن ج و در بیابان نشستن
الاقذاذ — چکانیدن و آثرة القضاء ای البعید
الاجرار — زبان شتر بچه شکافتن تا شیر نتواند خوردن و نیزه در مطعون بگذاشتن و اجررته رسنه اذا ترکته یصنع ما شاء و اجررته الدین اخرته و الترکیب یدل علی مد الشیء و سحبه —
الاحرار — تشنه گشتن اشتر و سخت گرم شدن روز —
الاخرار — بیفگندن —
الادرار — پیوسته گردانیدن عطا و بیرون آوردن باد باران را از ابر و قولهم [illegible] عرق بیده الغضب و قیل معناه [illegible] و فرو هشتن شیر
الازرار — بند بر کردن پیراهن —
الاسرار — آشکارا کردن و پنهان کردن و الوجهان جمیعا الفسرا فی قوله تعالی و اسروا الندامة و کذلک فی قول امرئ القیس لو یسرون
٧٠ مقتلی و الاصمعی یرویه بالشین و تفسیره لا یظهرون و اسر الیه حدیثا ای افضی و استرت الیه المودة بالمودة
الاشرار — نسبت کردن با شر و بعضهم نیکره و آشکارا کردن —

الاضباب - بر چیزی بایستادن و کوشش
راست کردن اسپ یقال اضب الفرس یدیه
الاضداد - گزند رسانیدن و نزدیک آمدن
و بعد یافتن باران و بیش از یکتن کردن و با
دوستی گشتن -
الاطلال - بر کرانه رفتن و نازکردن و منه
غضب مُطِلّ ای کان فیه اولاً و قیل غضب
مطلّ اذا کان فی غیر موضعه فیها الا یوجب غضبا
منه ایضا اطلّی فانک ناعل ای اولی فان
علیک نعلین و قیل خذ فی طرر الوادی و هی
نواحیه فان علیک نعلین اذا رکبی الامر الشدید
فانک قوی علیه و برآغالیدن و ضرب فالرید
ای قطعها و اندرها -
الاظلال - رفتن بر سنگهای تیز -
الاعماء - باسرگین گشتن جای چهارپایان کردن
الافراد - برگزیدن داشتن و افردت
الابل للاثنار مثل اورست -
الاقرار - اقرار کردن و قرار دادن چیزی
و سرد گردانیدن والنعت من هذا اقرور و اقرّت
الناقة ثبت حملها و اقرّ الله عینه ای
ازال سهرها و قیل اعطاه حتی تقرّ فلا تطمع
الی من هو فوقه و یقال حتی تبرد و لا تسخن فللسرور
دمعة باردة و للحزن دمعة حارّة -

وفی الحدیث ثم ارفض و اقرینی اقرّ و انقاد
الامرار - بگذرانیدن و سخت تلخ گردانیدن و
شدن و سخت بتافتن و ما زال فلان یمرّ فلانا
ای یعالجه لیصرعه و ما امرّ فلان و ما احلی ای ما قال
مُرّا و لا حلوا و فی الحدیث صوت امرار السلسلة
یقال امررت الشیء اذا جررته -
الاجزاز - بدرود آمدن کشت و بیرون آمدن
پشم و خرما و خشک شدن خرما و اجزّ القوم
اذا اجزّت نخلهم او زرعهم -
الارزاز - دنبال بزمین فرو بردن ملخ از
بهر بیضه -
الاغزاز - عزیز کردن و قوی کردن و تنگ
سوراخ شدن پستان اشتر و سخت آمدن چیزی
بر کسی و زمین درشت افتادن و رسیدن
و اعززت البقرة عسر حملها -
الافزاز - ترسانیدن -
الاکزاز - بانجیر آوردن والنعت مکزوز
الانزاز - پاره آب شدن زمین -
الابساس - نواختن اشتر را نزدیک
دوشیدن و خر را آب خواندن والبسّ الابل
زجرتها و قلت بس بس و هو فی الحدیث -
احسست به یعنی یقنت به و ربما قالوا
احسیت به یبدلون من السین الاخیرة یاء -

وربما قالوا احست منهم احدا فالقوا احدى
السينين استثقالا وهو من شواذ التخفيف
واحسست الشي وجدت حسه قال الاخفش
احسست معناه ظننت ووجدت ومنه فلما
احس عيسى قيل احس عيسى راے وقيل
احس عيسى علم —
الاخساس — کاری دون کردن خسیس
یافتن واخس الله حظه ای جعله خسیسا —
الاقساس — بر سودن داشتن —
ش الاجشاش — کسپه کردن گندم از انبوهی
الاخشاش — خشک کردن و شدن دست
و چیزی در بشکم باد —
الارشاش — باران خرد باریدن وارشت الطعنة
اذا جارت بالرشاش —
الانشاش — الارشاش فی المعنی الاول —
الاغشاش — تاریک ستاره کردن و قومی
را از جاے براگیختن —
ص الاحصاص — حصه کسی فرادادن —
الانصاص — اندک شیر شدن شتر
الاغصاص — در گلو گیرانیدن —
اغصصت الیه من حقه شیئا ای انجزت
الاقصاص — قصاص دادن یقال اقص
الامیر فلانا من فلان اذا اقتص له منه فجرحه
مثل جرحه او قتله قوداو نزدیک گردانیدن بمرگ
و آبستنی پدید آمدن گوسپند و اسپ و اقصت
الارض اذا انبتت القصیص وهو نبت والباب
یدل علی تتابع الشی —
الامصاص — بر مکیدن داشتن —
ض الانضاض — ستبر شدن سپس و گران
و درنگی شدن مرد —
الاعضاض — فرادندان دادن ومنه الحدیث
فاعضوه بهن ابیه ولا تکنوا ای قولوا اعضض
بایر ابیک ولا تکنوا عن الایر بالهن تنکیلا وتادیبا
و بشمشیر زدن واعض القوم اذا کلت ابلهم
العض وهو علف اهل الامصار مثل الکسب
والنوی المرضوخ —
الاقضاض — درشت کردن خوابگاه ومنه
الحدیث فاقضه ای جعله حصی صغارا و درشت
شدن آن واقض فلان لو اتبع المطامع الدنیة
الامضاض — بدرد آوردن جراحت و
سوختن سرمه چشم را —
ط الاشطاط — بانگ کردن —
الاشطاط — بیداد کردن و از حد در گذشتن
و جور کردن ودور بردن و شتافتن —
الالطاط — سخت خصومت گر شدن و پیشیدن
والط ای اعان او جعل فلان یلط حقی ای یجحد

وفی الحدیث لاتلطط فی الزکوٰة ای لاتمنعها۔
الاِشظاظُ۔ چوب در گوشۂ جوال کردن
والانغاظ ایضاً۔
الاِلظاظُ۔ ملازم گرفتن و دائم شدن بکاری
والالحاح ایضا وفی الخبر الظوا فی الدعا بیا
ذا الجلال و الاکرام اے الزموا۔
اشعت الشمسُ نشرت شعاعها واشع
الزرع اخرج شعاعه ای سفاه اقع القوم اذا بطلوا
الماء القعاع وهو الملح الغلیظ۔
الالعاعُ۔ بدول گردانیدن۔
الالعاعُ۔ رویانیدن لعاع وهو نبت ناعم
فی اول ما یبدو۔
الاخفافُ روغن در سر ناکردن واسپ
را بدویدن داشتن۔
الاخفافُ۔ سبکبار گشتن و منه الحدیث لایجوز بها
الا المخف وخداوند ستور سبک گشتن و فی
الحدیث لایخفنی یقال اخفنی الشیٔ اذا اغضبک
حتی حملک علی خفة الطیش۔
الاِرفافُ طعام دادن۔
الارفافُ۔ برابو سیدن واشتن ولغة
فی الزفاف۔
الاِسفافُ۔ نزدیک گشتن چیزے
بزمین و چیزے بافتن از برگ خرما و تیز نگریستن۔
وانچه کار باشی و دون فراشدن و چیزے
نرم بر جای برآگندن والماضی من هذا
اسف و بر یکندن ومنه الحدیث فکانما
تسفهم الملّ اے تسفی فی وجوههم الملة و هے
الترتبة المحات۔
الاِشفافُ۔ فضل نهادن۔
الاِطفافُ برکندن پیمانه و فرستیفتن
وخذ ما طف لک اطف لک ای خذ ما ارتفع لک
وامکن۔
الاِعفافُ۔ عفیف گردانیدن۔
الاِقفافُ منقطع شدن بیضه ماکیان
عند الاصمعی و گرد کردن دو آن نهر اندر شکم عند الکسائی
الاِلفافُ سر در زیر بال بردن مرغ۔
الاِنفاقُ بسیار گفتن و بسیار فرزند شدن
الاِحقاقُ برحق بداشتن و تحقیق بداشتن
و واجب بکردن و نزدیک شدن
و فربه شدن اشتر و احققت حذر الرجل
اذا فعلت ما کان یحذره۔
احقّت البکرةُ۔ ای استبع حرّها۔
الاِدقاقُ باریک کردن و اندک دادن
الاِرفاقُ۔ تنگ کردن و بنده کردن و
بنده گرفتن۔
الاِعقاقُ۔ آبستن شدن ستور و لغت

عقوق والایقال معق الان لغة رویه و
با دخال شدن خر با بن فرزند و اعق فلان اذا
جاء بالعقوق و اعقه الله ای امره۔
الاحکاک۔ برخارش داشتن۔
اماکت السماء جاءت بالمطر الرکیک الضعیف
وارکت الارض علے بالم لیسم فاعله۔
اعکت الناقة۔ اذا تبدلت لونا غیر لونها سمنا
الایلال۔ به شدن از بیماری و ابل الرجل اذا
اتنبع وغلب۔
الاتلال۔ فرمودن به نیکی کردن خرابی و اثل
الرجل اذا اکثرت عنده الثلة وهی الصوف۔
الاجلال۔ بزرگ داشتن و شتر کہ
یکشکم زاده بود دادن و بسیار دادن و فی
الحدیث اجلوا الله روی بالجیم و الحاء معناه
اسلموا وقیل ایضا معناه اذا روی بالجیم
قولوا یا ذا الجلال و الاکرام و فی حدیث آخر
ان لی فرسا اجلها کل یوم فرقا ای اعطیها ایاه علفا
وهم یضعون الاجلال موضع الاعطاء۔
الاحلال۔ فرود آوردن و حلال کردن و
درماهها حلال شدن از حرم و از میثاق و
عهد بیرون آمدن و مستوجب عقوبت شدن
و شیر در پستان آمدن بے زه و فی الحدیث
احل بمن احل بک ای من ترک الاحرام و احل

بک فقاتلک فاحلل انت ایضا به فقاتله و ان
کنت محرما۔
الاخلال۔ محتاج شدن یقال اخل بالرجل
و محتاج کردن و دست بداشتن جایگاه خویش
در حرب و در شیرین گیاه چرانیدن شتر و اخلت
النخلة اذا اساءت الحمل۔
الادلال۔ ناز کردن و یعدی بعلی و استوار شدن
بکسی و یعدی بالباء و فلان یدل علے اقرانه فی
الحرب کالبازی یدل علی صیده۔
الاذلال۔ خوار کردن و خداوند یاران
خوار شدن۔
الازلال۔ بلغزانیدن و بے گناه داشتن
و احسان کردن و چیزی از حق کسی بوی دادن
و الثانی و الثالث یعدیان بالی۔
الاسلال۔ کاهش گیرانیدن اهله فهو
مسلول و دزدیدن و رشوت دادن۔
الاشلال۔ اشل کردن۔
الاصلال۔ گنده شدن گوشت۔
الاضلال۔ ضائع و هلاک و بی راه گردانیدن
و بے راه یافتن و منه الحدیث ان النبی
علیه السلام اتی قومه فاضلهم ای وجدهم
ضلالا و مرده را دفن کردن۔
الاطلال۔ مشرف شدن بر چیزی و باطل کردن حق

الاظلال سایه افگندن یقال اظلتنی الشجرة وغیرها وسایه دار شدن واظلک فلان اذا دنا منک کانه القی علیک ظله ثم قیل اظلک امر وشهر ای دنا منک۔

الاعلال بیمار کردن وعلل خوردن شتران از سیرابی۔

الاغلال تشنه داشتن وخیانت کردن ٩
وبخیانت منسوب کردن وفسر ما کان لنبی ان یغل بها وغله دادن زمین وغله قوم فرا رسیدن وغله آوردن بنزدیک قوم واغل فی الاهاب اذا سلخ وترک فی الاهاب من اللحم شیئا واغل الوادی انبت الغلان وهو نبت واغل بصره اذا شدد النظر۔

الافلال بزمین رسیدن که آنجا باران نرسیده باشد وبشدن مال مرد۔

الاقلال اندک کردن چیزی ودرویش شدن واقل الجرة اطاق حملها۔

الاکلال مانده کردن ستور را خداوند ستور مانده شدن وبگماریدن واصبحت مکلا ای ذا قرابات وهم علیک کل ای عیال۔

الاملال املا کردن وملول کردن یقال امل علی والاخیر یعدی بنفسه ایضا۔

الاهلال ماه نو دیدن یقال اهل الهلال اذا بنی الفعل للهلال فاذا بنی للرائین قیل اهللنا الهلال وکذلک القول فی استهلال الهلال ویقال اهللنا عن لیلة کذا ولا یقال اهللناه فهل کما یقال ادخلناه فدخل وهو قیاسه وآواز بر داشتن ومنه قوله تعالی وما اهل به لغیر الله ای نودی علیه بغیر اسم الله۔

الاتمام تمام کردن وتمام شدن ایام بار گرفتن زن۔

الاجمام برآسانیدن والاصحی اجم و پر کردن پیمانه ونزدیک آمدن۔

الاحمام تب آوردن احمه الله فهو محموم ونزدیک آمدن وغمناک کردن ومنه الحدیث فی غیر محمة یقال احمت الحاجة اذا اهمت لزمت وتب ناک شدن زمین وسیاه گردانیدن وگرم کردن آب یقال احموا لنا من الماء وبآب گرم بشستن واحمه ای قدره فهو محموم

الاخمام گنده شدن گوشت۔

الاذمام نکوهیده یافتن وبازبستن استادن وکاری کردن که بدان نکوهیده شوند وزنهار دادن واندک شدن آب چاه واذم به تهاون

الاصمام کر گشتن وخاموش شدن

الاسمام باسموم گشتن روز۔

الاشمام بویانیدن ومنه الحدیث اشمی

یقال لا تستقصی ولا تستأ صلی ومنه اشمام الحرف ایضا وهو ان تسکن الحرف وتضم شفتیک ولا یوجد الا مشافهة لا یدرکه الاعمی مدرج الرا مع الروم وتقول للدالی الشمنی یدرک وهو حسن من نادلنی یدرک والباب یدل علی المقاربة والمدانات ـ

الاصماء ـ کر کردن وکر شدن وکر یافتن وشیشه را امصام ساختن ـ

الاطمام ـ بسترون آمدن موی ـ

الاعماء ـ خداوند عم بسیار کریم گشتن والعمة تفتح وبکسر ـ

الاغمام ـ ابرناک شدن آسمان گرم شدن روز چنانکه نفس فرو گیرد ـ

الافمام ـ پر دهن کردن شتر اقمم الفحل الابل ضرابا

الاکمام ـ غلاف شکوفه پیدا کردن خرما وشکوفه آوردن

الالمام ـ فرود آمدن ومنه الحدیث الا اللمم اے الذنب والحدیث الآخر الم ای یقرب من ذلک وگناه صغیره کردن ویقال الالمام مقاربة المعصیة من غیر مواقعة والقیاس یوکله هذا الفعل الا انه تکلّم به العرب فالمعنی هو ـ

الاثمان ـ مقلوم شمدن ودید فرنیخ است زو نمی الحجة البقرة ـ

الاتنان ـ نزد خواست گرداندن بجای

الاجنان ـ دیوانه کردن یقال اجنه الله فهو مجنون ودر آمدن شب یقال اجنه اللیل وپنهان کردن ـ

الاسنان ـ بانگ کردن ودندان آوردن ودندان

الاسنان ـ مسن کردن ـ

الاشنان ـ جدا برآمدن ستر میان هشت سالگی اشتر درویانیدن آن ـ

الانشان ـ غارت کردن ـ

الاضنان ـ بیمار شدن وبخیل کردن ـ

الاطنان ـ بانگ آوردن مس وجز آن چه بدان مانند در سیدن ـ

الاعنان ـ فرا دید آمدن واشتن واعنت السماء بمعنی عنان ـ

آغنان الغنّا ـ خداوندی الغنّاء مانند شد خور بیش الشب که گرداند آواز کند ـ الغنه الرایان فی موضعه ـ

الاکنان ـ اندر دل پنهان کردن الشیء وقد ذکرتی الکن ـ

الانهی ـ اندر ارش گردانیدن که خرمان گردانیدن

فصل الثاء

الاثقاب ـ خه الثیدن

الایجاب ـ واجب کردن واوجب الرجل اذا عمل عملا یوجب له الجنة او النار ـ

الایباب ـ بسیار شدن گیاه زمین ـ
الایصاب ـ دردمند کردن و اوصب
القوم علی الشیٔ اذا ثابروا علیه ـ
الایثاب ـ از زمین بر کندن و همه را گرد کردن
الایتاب ـ چیزی در کوی آمدن گرسنه شدن
الایکاب ـ آهنگ کردن مرغ به پریدن و
اوکب البعیر اذا لزم المواکب ـ
اوهب که م لشیٔ ای دام و یقال للشیٔ
اذا کان معدا عند الرجل مثل الطعام هو موهب
بفتح الهاء و اصبح فلان موهبا بکسر الهاء ای معدا
الایلات ـ کم کردن و فی الحدیث فتوا عمالکم اتنقصوا
یقال اولت ای نقص قلت الصحیح آلت لانه من
آلت اذا کان کذلک فموضعه باب الهمزة ـ
الایراث ـ میراث دادن ـ
الایعاث ـ به ریگ نرم رسیدن و مال
باسراف نفقه کردن ـ
الایشاج ـ دوانیدن اشتر ـ
الایلاج ـ درآوردن ـ
الایهاج ـ برافروختن آتش ـ
الایتاح ـ اندک دادن ـ
الایجاح ـ پول و درنیافتن مردم را و پدید
آمدن آتش و راه و حفر حتی اوجح ای بلغ الصفا
الایلاح ـ گردن نهادن و فربه شدن اشتر ـ

الایضاح ـ هویدا کردن و اوضح الرجل و لد له
اولاد بیض و قولهم من این اوضحت ای من این طلعت
الایقاح ـ سخت شدن سم ـ
۸۰ الایخام ـ تنک کردن خمیر از بسیاری آب
الایشام ـ شوخگین گردانیدن ـ
۹ الایجاد ـ هست کردن و توانگر کردن
و با آزار چیزی کردن ـ
الایحاد ـ یک بچه زادن و یگانه گردانیدن
الایراد ـ حاضر کردن و به آب آوردن ـ
الایساد ـ برانگالیدن ـ
ع الایصاد ـ در بستن ـ
الایعاد ـ بیم کردن ـ
الایفاد ـ وفد فرستادن و مطلع شدن به چیزی
ع۰ الایقاد ـ آتش افروختن ـ
الایکاد ـ استوار کردن و فی الحدیث ثم
اوکد تاه بیداه ای علمتاه ـ
۷ الایلاد ـ وقت زادن آمدن ـ
۸۰ الایقاذ ـ بچوب کشتن
د الایتار ـ تازه و تر کردن و یکتا کردن کمان
۷ بزه کردن ـ
الایثار ـ نرم کردن جامه ـ
الایجار ـ دارو بگلو کسی فرو بردن و نیزه
بسینه زدن ـ

الْاِيْقَامُ۔ استوار کردن۔
اَلْاِيْهَامُ۔ اندک کردن۔
اَلْاِيْغَامُ۔ گم کردن و در گرم گاه شدن و خشم
آوردن و چراغ تمام فرا فرستادن و زمین باقطاع
فرادادن و قد یسمی ضمان الخراج ایغارا وہی
لفظۃ مولدۃ۔
اَلْاِيْقَارُ۔ گرانبار کردن خر و اشتر و قد
یقال او قر بعیرہ و گرانبار شدن درخت
یقال نخلۃ موقر و موقرۃ و حکی موقر وہو
علی غیر القیاس لان الفعل لیس للنخلۃ وانما
قیل موقر بالکسر علی قیاس قولک امرأۃ حامل
لان حمل الشجر مشبہ بحمل النساء و لنگانیدن ستور۔
اَلْاِيْكَارُ۔ شکم پر کردن۔
اَلْاِيْجَازُ۔ کوتاه کردن سخن۔
اَلْاِيْعَازُ۔ و رالیتاد بر نہادن و فرمان
دادن برکارے۔
اَلْاِيْجَاسُ۔ بیم اندر دل داشتن۔
اَلْاِيْدَاسُ۔ پوشیده شدن زمین بہ نبات۔
اَلْاِيْنَاسُ۔ زرد شدن برگ درخت پیرا زانکہ
بجای رسیده باشد و النعت وارس۔
اَلْاِيْكَاسُ۔ زیان کردن یقال اوکس فی تجارتہ
اَلْاِيْحَاشُ۔ اندوهگین کردن و دژم یا فتن جای
و دژم شدن آن و گرسنہ شدن۔

اَوْخَشَ الْقَوْمُ ای ردوا السهام فی الربابۃ
مرۃ بعد اخری کانهم صاروا الی الوخاشۃ والرذالۃ
و اَلْاِيْبَاصُ۔ روشن کردن آتش و او بصت
الارض اذا لمع نبتها فی اول ما یظهر۔
اَلْاِيْقَاصُ۔ کوتاه گردن کردن۔
و اَلْاِيْرَاضُ۔ مثل التوریض فی الرجال۔
اَلْاِيْفَاضُ۔ بشتافتن و اصلہ تفعید۔
اَلْاِيْمَاضُ۔ نرم جستن برق و دزدیده
نگریستن زن۔
ه اَلْاِيْرَاطُ۔ در ورطه افگندن۔
اَلْاِيْهَاطُ۔ بیفگندن کسے چنانکہ نتواند برخواست
ص اَلْاِيْجَاعُ۔ بدرد آوردن۔
اَلْاِيْدَاعُ۔ ودیعت فرادادن و فراپذیرفتن آن
ع اَلْاِيْزَاعُ۔ فرا دل دادن و بول انداختن اشتر
و بسخت مولع کردن۔
اَلْاِيْسَاعُ۔ توانگر شدن و تمام فرارسانیدن و یقال
ع اوسع اللّٰه علیک ای اغناک۔
اَلْاِيْشَاعُ۔ باشگوفه شدن درخت۔
اَلْاِيْضَاعُ۔ شتابانیدن و شتافتن و زیان کردن
والماضی من ہذا اوضع۔
اَلْاِيْقَاعُ۔ افگندن و شبیخون کردن و ہذا
ع یعدے بالباء و اوقع فلان بفلان ما یسوءہ
ای بجزنہ و بغمہ۔

الایکاغ - سخت کردن -
الایلاغ - سخت حریص کردن -
الایتاغ - ہلاک کردن -
الایذاغ - اخراج البول دفعة دفعة ویقال
الطعنة توزغ بالدم -
الایشاغ - اندک کردن عطا -
الایداغ - خوردن و لوت سباع و آنچہ بدان ماند
الایجاف - ترانیدن ستور -
الایصاف - الوصف -
الایصاف - فراخدست کردن آمدن غلام -
الایعاف - ستوه شدن -
الایقاف - وقف کردن لغة ردیة
یا زایستادن و ... کہ بدان کار بود و
... یقال اوقفت ههنا و ام شی اوقفک
ههنا ای ای شی صیرک الی الوقوف -
الایکاف - پالان کردن و چکیدن آب
... یقال ... الشی الا اخذه ای ما نفع
الایباق - ہلاک کردن -
الایثاق و الوثاق - استوار بستن
الایلاق - گستن آمدن خداوند سم
الایراق - برگ بیاوردن درخت و بسیار
مال شدن و غنیمت یافتن غازی و صید
یافتن صیاد و غایب ماندن طالب -

الایساق - بسیار باردار شدن خرما و سقف
البعیر حملته ثقل -
م الایفاق - سوفار تیر و در زه کمان نهادن
از بهر انداختن یقال اوفق السهم لغة فی افاق
بالسهم -
ع الایشاک - بشتافتن -
الایعاک - وشاک گردانیدن سگ
ف صید را و اوعکت الابل عند الحوض اذا ازدحمت
و رکب بعضها بعضا -
ل الایجال - ترسانیدن -
الایحال - در وحل افگندن -
الایصال - رسانیدن تا سر و جز آن -
الایغال - دور رفتن و شتافتن در دان و
و دخل فی البلاد اذا ابعد فیها -
٩ الایخام - ناگوار گردانیدن -
الایذام - واجب کردن بر خویشتن
و فی الحدیث و او ذم العطلة یقال اوذمت
ع الدلو اذا شددت فیها الوذم -
الایرام - برآماسیدن پستان شتر -
الایشام - پدید آمدن نبات و برق و
نگریستن در چیزی -
الایضام - گوشت را جای ساختن کہ بر
وی نهند و یعدی باللام و ینفسه فی الدیوان

اوضم اللحم ای جعل فی الوضم۔
الایلام۔ مهمانی عروسی کردن وهو فی الحدیث
الایهام۔ بگمانی افگندن وفرو گذاشتن چیزی
از قرآن یا رکعتی از نماز و آنچه بدان ماند۔
الایبان۔ بیهوش گردانیدن بدم چاه۔
الایطان۔ وطن گرفتن۔
الایهان۔ سست کردن والنعت موهون
الایجاء۔ خداوند جاه کردن ویافتن۔

ومن الیائی

الایهاث۔ گنده شدن گوشت۔
الایسار۔ توانگر شدن۔
الایباس۔ خشک یافتن وخشک کردن
وایبست الارض ای یبس بقلها
الایقاظ۔ بیدار کردن وکردہ شدن
الایداع المجہۃ علی نفسہ ای وجبہ وذلک اذا
ارتکب [illegible]
الاینباع۔ درد آماس شدن کودک والنعت یانو
الاینباغ۔ بجای رسیدن میوه۔
الایتام۔ خداوند یتیم گشتن ویتیم گردانیدن
الایتان۔ بیکو سار زادن وهو ان یخرج
رجل الولد قبل یدیه فی الولادة۔
الایقان۔ بیگمان شدن۔
الایمان۔ بیمن شدن

الایقاه۔ طاعت داشتن۔

ومن اللفیف المفروق

الایجاء۔ سوده کردن سم ستور۔
الایحاء۔ وحی کردن وبیعدی بالی وباللام
والهام کردن وپنهان سخن گفتن واشارت
کردن ونبشتن۔
الایداء۔ هلاک شدن۔
الایراء۔ بیرون آوردن آتش از آتش زنه
الایساء۔ [illegible] ستور [illegible]
الایشاء۔ تتریح ما عند الفرس من الیسیر
بجبر او کوکب [illegible]
الایصاء۔ اندرز کردن یقال اوصیت
بشیء واوصیت الیه اذا جعلته وصیا۔
الایضاع [illegible] [illegible] کردن۔
الایفا۔ وفا کردن [illegible] الاسد تمام واوفی حق
الایقاع۔ سر شکستن پستن [illegible] [illegible]
خففک ای سکت [illegible] فسرایه کان یوک
بین الصفا والمروة وسماه الله علامه بینهما سیا
کما یوکی السقا بعد الاملاء وعلی المعنی الآخر
انہ لا یتکلم کما یوکی فمه۔
الایلاء۔ نعمت دادن ونزدیک گردانیدن
الایناء۔ سست گردانیدن ستور۔
الاینا [illegible] سست گردانیدن [illegible]

ومن الیائی

الایداء - دستی کردن بنزدیک کسے ۔ ی

ومن الاجوف

الاثابة - پاداش دادن و بہ شدن از بیماری ۔ ب

الاجابة والمجابة - پاسخ دادن و بعدے
بنفسہ و بعن و الصحیح ان الجابة والطاعة والطاقة
اسماء ولیست مصادر ۔

الاذابة - بگدازانیدن و غارت کردن ۔

الاسابة - بہ گمانے افگندن لغتہ بذیل وارباب
الرجل صار ذا ریبة ۔

الاشابة - سپید کردن موی و بعدے بنفسہ
و بالباء و بعد او ند فرزندان جوان گشتن ۔

الاصابة والمصاب والمصابة
رسیدن یقال اصابہ امر و الاصابة صواب
گفتن و یافتن و خواستن و منہ رضا حیث اصاب
و رمی فاصاب القرطاس ۔

الاطابة - خوش کردن و خوشبوی گردانیدن
و استنجا کردن ۔

الاغابة - غائب شدن شوہر یقال منہا
امرأة مغیبة بالہاء بخلاف المشہد

الانابة - بازگردانیدن بخدای عزوجل ۔

الاہابة - خوانیدن بہیمہ او بعدی بالباء ۔

الابایة - شب بگذرانیدن ۔

الافاتة - درگذرانیدن

الاقاتة - قوت دادن والاقتدار علی
الشی کالذی یعطی کل رجل قوتہ والمقیت
الحافظ للشی والشاہد لہ ۔

الالاتة - نقصان کردن و بازگردانیدن

الاماتة - بمیرانیدن و امات فلان اذا مات لہ
ابن او بنون و اماتت الناقة اذا مات ولدہا
فہی ممیتة و ممیت و کذلک المرأة ۔

الاباثة - چاہ پاک کردن ۔ ث

الاماثة - میر کردن ۔

الاغاثة - فریادرسانیدن و رسیدن ۔

الافاجة - الاسراع فی العدو ۔ ج

الاہاجة - خشک کردن نبات و خشک
نبات یافتن زمین ۔

الاباحة - مباح کردن و الباب یدل علی
سعة الشی و ظہورہ ۔ ح

الاتاحة - تقدیر کردن ۔

اجاح اللہ مالہ یا جاحة - اے
اہلکہ و ہی الشدة التی تجتاح المال من
سنة او فتنة ۔

الاراحة - برآسانیدن یقال من ہذا ارحنا
الدابة و راحتہ و برآسودن و چہارپای بازآوردن
بروں ابشبانگاہ و گندہ شدن گوشت ۔ خ

وبمردن وحق کسے بوی دادن واراح القوم
دخلوا فی الریح ویقال اراحنی الصید اذا وجد
ریح الانسی۔
اَلْاِنَاحَةُ دور کردن۔
اَلْاِشَاحَةُ جد کردن وحذر کردن
وفسر الحدیث فاعرض واشاح بها فان
اخذته من الاول فمعناه جد وانکمش علی
الایصاء وبالقاء النار وان اخذته من الثانی
فمعناه حذر النار کانه ینظر الیها۔
اَلْاِفَاحَةُ ریختن خون وجوشانیدن دیگ
اَلْاِلَاحَةُ ترسیدن وحق کسے بردن
ودرفشیدن ستاره وهلاک۔
اَلْاِدَاخَةُ ذلیل وخوار کردن اولغ العرباسی اولسم
اَلْاِصَاخَةُ فانیوشیدن ویعدی باللام۔
اَلْاِنَاخَةُ دمیدن وبیرون شدن افاخ
الانسان او الدابة اذا بال فخرجت منه ریح لها
صوت ومنه الحدیث کل بائلة یفیخ۔
اَلْاِنَاخَةُ فرو خوابانیدن شتر۔
اَلْاِبَادَةُ هلاک کردن۔
اَلْاِجَادَةُ نیک کردن ونیک گفتن و
نقد نیک فراکسی دادن وبخدا وند ستور
نیک دوشیدن۔
اَلْاِدَادَةُ گرم درافتادن۔

اَلْاِذَادَةُ یاریے دادن بدر اندن
چهارپاے۔
اَلْاِرَادَةُ خواستن۔
اَلْاِسَادَةُ مهتر زادن وسیاه زادن۔
اَلْاِشَادَةُ بلند کردن نام ویعدی بالباء۔
اَلْاِعَادَةُ بازگردانیدن۔
اَلْاِفَادَةُ فائده دادن وفائده گرفتن۔
اَلْاِقَادَةُ قصاص کردن واقدتک
خیلا ای اعطیتک خیلا تقودها۔
٨. اَلْاِعَاذَةُ بازداشتن وخواستن کسے را
اَلْاِلَاذَةُ شتلها۔
د اَلْاِبَادَةُ هلاک کردن۔
٧. اَلْاِتَادَةُ واگردانیدن یکبارپس از دیگر۔
اَلْاِثَادَةُ برانگیختن گرد وشوریدن زمین
ومیغ آوردن باد۔
اَلْاِجَادَةُ زبهاروادن تانیدن بمزد دادن
خانه وجز آن۔
اَلْاِحَادَةُ جواب باز دادن وافزونی کردن آسیا۔
٧ اَلْاِدَادَةُ گردانیدن وگرد گردن دادن پیش
بالرجل من دوار الراس۔
اَلْاِمَادَةُ بگدازانیدن مغز۔
اَلْاِزَادَةُ بزیارت داشتن۔
اَلْاِشَادَةُ اشارت کردن بدست

ويعدى بالى واشار عليه بالراس والكبين رفتن
وبالى الاصمعى بهذا۔
۳ الاصابة۔ گردانيدن وشپانيدن آب
والامالة۔
الاطابة۔ برانيدن وفي الحديث فاطرت
الحلة بين نسائى اى قسمتها بينهن۔
۳ الاعارة۔ عاريت دادن وربانيدن اسپ
الاغارة والمغار۔ غارت كردن۔
الاغارة۔ شتافتن ونيك تافتن رسن
۹ وغور شدن وابواه الاصمعى وناس يقولون اغار
وانجد فاذا افردوها قالوا غار كما فى الطعام
وهرانى فاذا افردوها قالوا امرانى وزن كردن
بر سرنيزه اى اغار من الغيرة۔
۹ الاماثة۔ جنبانيدن ودوانيدن خون۔
الانارة۔ روشن كردن ومنه الحديث
ثم انار بها زيد بن ثابت اى اوضحها ونورها
وروشن شدن وشكوفه پيدا و رسيدن وجامه را
علم كردن ويقال هذا انارت وهنرت۔
۲۰ الاجازة۔ روا داشتن وصلت دادن
وآب دادن كسى را تا فرا كشت چهارپايان وبه
واجزته سلفته وقطعته واجزته انفذته واجزت
على اسمه اذا جعلته جائزا والاجازة ايضا ان تتم
مصراع غيرك وان تكون القافية طاء والاخرى

دالا ... ذلك۔
الافاءة۔ پيروز كردن۔
۳ الاستاسة۔ شپش ورافتادن وباشپش
شدن گوسپند۔
الاكاسة۔ زيرك زادن۔
الاناسة۔ جنبانيدن۔
۳ الاحاشة۔ صيد برانگيختن۔
الاطاشة۔ بچسپانيدن تير از نشانه۔
الاعاشة۔ زنده داشتن۔
۹ الافاصة۔ هويدا گفتن وليستى بالباء۔
الالاصة۔ گردانيدن كسى را بر چيزى كه
از وى طلب مى كنى ومنه الحديث وانك
تلاص على خلعه لست تراد۔
۹ الاحاضة۔ وسپاه ... آمدن وافاض القوم
اى تفاوضت خيلا الماء۔
الاداضة۔ بامرغزار رسيدن زمين وآب
آوردن در ادى وحوض گرد آمدن يا ايستادن
آن وفي الحديث قد بواحتى اراضوا اى
ثاموا الى الارض والبساط وقيل شربوا عللا
بعد نهل يا خوشدن المروضة ... ۔
الاعاضة۔ عوض دادن۔
الاغاضة۔ كم كردن آب۔
الافاضة۔ بسيار كردن واشك ريختن ...

وپر کردن آوند و آب بر تن ریختن و در حدیث
خوض کردن و منه اذ تفیضون فیه و بانبوه
باز گردیدن و منه فاذا افضتم من عرفات و شعرا
بر آوردن شعر و افاض القداح ضرب بها
الاناضة بجای رسیدن خرما۔
الاحاطة گرد چیزی در آمدن و ببند بستن
و پیدایان بالباء۔
الاشاطة ہلاک کردن و سوزانیدن و
فرا گشتن دادن یقال من هذا اشاطه و اشاط
دمه و بدمه و فی الحدیث اشاط دم جزور ای
سفکه و فی حدیث آخر القسامة تشیط العقل
ولا تشیط الدم ای تؤخذ بها الدیة ولا یؤخذ
القصاص فی الحدیث کان یلیط ای یلصق۔
الاماطة دور کردن۔
الاغاظة بخشم آوردن۔
الاباعة بر بیع عرضه کردن۔
الاثاعة قی کردن۔
الاجاعة گرسنه داشتن۔
الاذاعة آشکارا کردن و یعدی
بالباء و بنفسه۔
الاراعة افزونی کردن طعام و بسیار
شدن اشتر بچه۔
الاساعة فرو گذاشتن چارپاے

الاشاعة آشکارا کردن۔
الابتزاع ایضًا۔
واساعکم السلام ای جعله صاحبًا لکم تابعًا۔
الاضاعة ضایع کردن و بسیار ضایع شدن
الاطاعة والطاعة فرمان بردن و المامی
ط اطاع یطیع و بعض العرب یقول سطاع یسطیع
بضمها وقد قالوا ایضا استاع یستیع والاطاعة
فی النخل و الشجر ادراک ثمرها و امکان اجتنائها
و فراخ شدن چراگاه۔
غ الاراغة الطلب والارادة۔
الاساغة بگردانیدن۔
الاساغة بگلو فرو بردن۔
ف الاجافة در فراز کردن و جراحتی که در
جوف شود۔
ج الاخافة ترسانیدن و بخوف ملتی شدن
ق الاساقة با شمشیر شدن و ہلاک شدن
مال کسی و بخیه تباه۔
الاشافة مطلع شدن بر چیزے
و فرود آمدن بروے۔
الاصافة در تابستان شدن و در پیری
فرزند آمدن و بچه زاییدن۔
الاضافة مهمانی کردن و مضاف کردن
و ترسیدن و یعدی بمن و ملجا گردانیدن۔

اضفت الشيء الى الشيء اى الجئته۔
الاطافة۔ بکسی فرود آمدن و گرد چیزی در آمدن
اطاف الرجل اذا صار
ابل تعاف الماء۔
اناف على الشيء۔ اشرف وانافت الدراهم
على المائة اى زادت۔
الاهافة۔ تشنه شدن شتران مرد۔
الاذافة۔ چشانیدن۔
الاراقة۔ ریختن مائع والماضی اراق و
فیه لغة اخرى۔
هراق الماء بفتح الهاء هراقة والشيء
مهراق بالتحريك والهاء على هذه اللغة بدل
من الهمزة ولغة اخرى ايضا حكاها الجوهري
اهرق الماء يهرق اهراقا على وزن افعل يفعل
افعالا ولغة اخرى اهراق يهريق اهراقة على
وزن اسفعل يسفعل اسفعالة فهو مهريق ومفعل الشيء
مهراق ومهفعل والهاء على هذا القول زيدت
عوضا من ذهاب الحركة من نفس العين لا من ذاتها
لان اصل اراق اروق او اريق فكانهم
لما نقلوا الحركة من العين فحركوا بها الفاء
وقلبوا العين الفا فلحق بالكلمة ثلمة انواع من
التغير فجعلوا الهاء عوضا من الوهن الذي
لحقها وكذلك القول في اسطاع فاعرفه

الاساقة۔ شتر را کسی دادن تا براند و
اسقت اليها الصداق لغة في سقت۔
الاضاقة۔ تنگ دست شدن۔
الاطاقة۔ والطاقة۔ توانستن۔
الافاقة والفواق۔ واهوش آمدن
والافاقة۔ فوق تیر بر زه کمان نهادن یقال
افقت السهم وبالسهم و گرد آمدن شیر در
پستان اشتر میان دو دوشیدن۔
الالاقة۔ نیکو و سیاه کردن دوات و بیاد و سیاه
یقال ما یلیق درهما من جوده ای ما یمسکه ولا یلصق
الاحاكة۔ اثر کردن۔
الالاكة۔ پیام فرستادن۔
الاباله۔ بر بول کردن داشتن۔
الاجالة۔ گردانیدن۔
الاحالة۔ حوالت کردن وام در پشت
ستور بستن و آب از دلو ریختن و خداوند اشتران
ستاغ شدن و محال گفتن و یکسان بجای مقام
کردن و سال بر چیزی گردیدن واحال علیه
بالسوط یضربه ای اقبل وفی الحدیث من
احال دخل الجنة ای اسلم یقال احال الرجل
ای تحول۔
الاخالة۔ امیدوار شدن میغ بباریدن
و امید باریدن بودن و مدی و فراست

چیزی بردن در کسی وانال الشی ای اشغله —
الاداله دولت دادن والغلبة ایضا
الاذاله خوار کردن وقناع فروگذاشتن زن
الاساله فاتر کردن —
الاساله روان کردن آب آنچه بدان ماند
الاشاله بر داشتن —
الاصاله [illegible] زمین —
الاطاله [illegible] دراز زدن
الاعاله [illegible] کردن [illegible]
[illegible] درویش شدن و حریص شدن —
الاغاله فرزند را [illegible] شیر داد [illegible]
فلان ولده اذا غشی امه وهی ترضعه —
الاقاله بیع را اقالت و زلت عفو کردن —
الاماله چپانیدن و منه الحدیث مائلات
ممیلات ای زائغات عن طاعة الله و ممیلات
ای یعلمن غیرهن المیل عن طاعة الله و قیل
مائلات متبخترات فی مشیهن و ممیلات یملن اکتافهن
وقیل المائلات اللواتی یمتشطن المشطة المیلاء
و هی مشطة البغایا و الممیلات اللواتی یمشطن غیرهن
المشطة المیلاء و قیل کلاهما بمعنی کجا و مجد —
الانالة عطا دادن —
الاهالة فرو ریختن —
الادامة دائم شدن و دائم داشتن

و جنبش دیگ آب بنشاندن —
الاسامة چرانیدن —
الاشامة شمشیر گذاشتن —
الاغامة ابرناک شدن —
الاقامة والمقامة والمقام مقیم شدن
الاقامة بر پای کردن و راست کردن
[illegible] الصلوة و اقامت
[illegible] فقال ابن جنی
[illegible] الاقامة [illegible] اللغة [illegible]
[illegible] الصلوة —
الالامة [illegible] ملامت کردن
الانامة خوابانیدن و منه الحدیث فانهم
ای اقتلوهم
الاباتة جدا کردن [illegible]
الاجاحة هلاک کردن [illegible]
الادانة وام دادن و وام [illegible]
الاسانة هلاک شدن چارپای قوم —
الاعانة یاری کردن —
الاغانة فرا پوشیدن میغ آسمان را —
الاکانة فروتر گردانیدن —
الالانة نرم کردن —
الاهانة خوار کردن —
الاعاهة مال کسی را آفت رسیدن من العاهة

الاماهة۔ بآب بردن چاہ و زیاب شدن زمین و آب دادن آدمی را و آهن را و آب در دوات کردن و اماه الفحل ذا القی ماءه فی رحم الانثی

ومما جاء علی الاصل

الاحواج۔ نیازمند کردن و گشتن۔
الاهواج۔ سبکسار یافتن کسے را و ابلہ یافتن۔
الاسواح۔ بگردیدن آب و گندہ شدن گوشت و بوے بردن۔
الاجواد۔ نیک کردن۔
الاسواد و الصرود۔ مصدر اروی السیر الے رفق۔
الاسواد۔ سر زادن و سیاہ زادن۔
الاهواد۔ نیک برانداختن۔
الاعوار۔ برهنہ شدن جاے از سوار چنانکہ برو رسیم توان کرد و پدید توان کرد و پدید آمدن خللے در حصن چنانکہ بدو در توان شد و یکچشم کردن و العیبۃ ایضا و اعور لک الصید اے امکنک و فی الحدیث لما نزل تحت الشجرۃ انورت انارۃ الشجرۃ انما ہی بحسن خضرتہا۔
الاعواز۔ درویش شدن و درویش کردن۔
الاحواش۔ صید بگنجتن و پیدا تا گیرد

الاخواص۔ برگ بیاوردن خرما
الاعواص۔ کار بر خصم دشوار فرا گرفتن و بسے بالبار۔
الاعواق۔ بامرغزار شدن زمین۔
الاشواک۔ باخار بسیار شدن۔
الانواک۔ احمق یافتن۔
الاحوال۔ کج چشم کردن و سالی بر آمدن بر چیزے و یکسال جای مقام کردن۔
الاخوال۔ خداوند خال بسیار و کریم گشتن و النعت مخول بفتح و بکسر۔
الاطوال۔ دراز کردن۔
الاعوال۔ گریستن با آواز و بانگ کردن کمان و حریص شدن و فی الحدیث و اعولت ای ولدت اولادا و الاصل اعیلت ای صارت ذات عیال ای صبیان صغار۔
الاقوال۔ قولے بکسی منسوب کردن
الاعواہ۔ الاعاہۃ۔

ومن الیائی

الاطیاب۔ چیزے پاک حلال آوردن و الماضی اطیب و اطاب مقلوب منہ۔
الاهیاج۔ مثل الاہاجۃ فی المعنی الثانی۔
الاکیاس۔ زیرک زادن۔
الاشیاء۔ ای صیرہ الی الرب۔

الاخبال ُ- الاخالة فی السحاب بمعنی التخیل فی الناقة -
الاخیال ُ- الاخالة -
الاغیال ُ- فرزند را بوقت آبستنی شیر دادن
الاغیام ُ- الاغامة واغیم القوم اصابهم غیم
الاحیان ُ- هنگام بجای ایستادن -
الازیان ُ- آراسته شدن -
الاعیان ُ- چشمه رسیدن در کندن چاه -
الابیان ُ- الابانة -

ومن الناقص

الاخباء ُ- احتراز مصدق نمودن کردن فرو گشتن پیش از آنکه بجای رسد واصل الکلمة الهمزة -
الاخباء ُ- فرو نشاندن آتش وخبا کردن وهو من وبر او صوف ولا یکون من شعر وهو علی عمودین او ثلثة وما فوق ذلک فهو بیت ادبات الرمث - اذا اشبه ما یخرج من ورقه البیاض وهو حینئذ یصلح ان یؤکل -
الارباء ُ- ربا دادن وافزون شدن منها یعنی بیله -
الاشباء ُ- گرامی کردن ودلالت ودراز شدن درخت وفساد وفرزندان زیرک شدن -

الاضباء ُ- دل بردن وباکوه گفتن زدن
الاغباء ُ- باران اندک شدن آسمان -
الالباء ُ- آتش زنه پیان کردن که آتش بیرون نیاید از وی -
الانباء ُ- چیزی از خویشتن فراتر کردن -
الاهباء ُ- گرد برانگیختن -
الاشتاء ُ- فرت وبیافتن -
الاشتاء ُ- در زمستان شدن -
الافتاء ُ- فتیا کردن -
الاجثاء ُ- بزانو در نشاندن -
الاعثاء ُ- العثو -
الاکثاء ُ- مصدر اکثت الشجرة وما حولها اذا کانت تقطع منها ما رفیلہ -
یقال ما احجاه بذلک الامر واحجه لی ما خلقه وخلق
الادجاء ُ- تاریک شدن شب -
الارجاء ُ- وا پس فکندن وچاه را کناره کردن ونزدیک آمدن زه اشتر -
الازجاء ُ- راندن -
الاشجاء ُ- اندوهگین کردن ودر گلو گیرانیدن
الالحاء ُ- برهانیدن وبربالا افکندن پوست از گوشت باز کردن ودرشت کردن وبر گشتن میغ وشاخه از درخت بریدن وکسی را بران واشتن وفی الحدیث ربی منه رمانا است التقط

الاِسْخَاءُ - خداوند سخا بسیار شدن -
اَصْحَتِ السَّمَاءُ - انقشع عنها الغیم واصحبا
ای اصحت لنا السماء -
الاِضْحَاءُ - درچاشتگاه شدن وچاشتگاه کردن
دگردیدن واضحی یفعل کذا کقولک ظل -
الاِقْحَاءُ - تو ابل در دیگ کردن -
اَخْیَبْتُ عَنْهُ بَصَرِیْ - عدلت واخیبت
علی حلقه اسکین ای عرفت واخی سے فیره
ای اخمد علی الجانب الایسر -
الاِرْخَاءُ - پرده وجز آن فروگذاشتن ومنه
الحدیث لیس کل الناس مرخی علیه ای موسعا
علیه ونیک دیدن -
الاِمْحَاءُ - دارو بینی کسی اکردن وعطا دادن -
الاِبْدَاءُ - آشکارا کردن وحدث کردن وابدیت
فی منطقک ای جرت -
الاِجْدَاءُ - عطا دادن وعطا یافتن وما یجدی عنک
ہذا ای ما یغنی -
الاِرْدَاءُ - ہلاک کردن وافزون شدن -
الاِسْدَاءُ - احسان کردن ویعدی الی المفعول
الثانی بالے وبعل فروگذاشتن وفوت
دریافتن واسدی النخل اذا استرخت
ثمع لبسرہ -
الاِصْدَاءُ - آواز باز دادن کوہ -

٦ الاِعْدَاءُ - دوانیدن ویاری دادن وگرد
وانچه بدان ماند واکسی گذاشتن واعدیت
عینی عن کذا ای صرفتها عنه ومنه ولا تعد
عینک عنهم واعدیت فی منطقک ای جرت
الاِکْدَاءُ - بزمین سخت رسیدن واندک
خیر شدن واز دادن از چیزے وقوله تعالی
واعطی قلیلا واکدی ای قطع القلیل -
الاِعْدَاءُ - جزا وبرآمدن بیمر -
الاِفْدَاءُ - رسوا کردن وجرانیدن اشتر
میان الل وسہل وترک کردن -
٧٠ الاِهْدَاءُ - ہدیہ فرستادن ویعدی بالام
وبالی وقریب ای بحکم فرستادن -
٨ الاِیْدَاءُ - فحش گفتن -
٧ الاِجْذَاءُ - سنگ افراشتن وہو فی الحدیث
واجذی ای ثبت قائما واذا احل الفصیل سے
شاه مسخا -
الاِحْذَاءُ - نعلین کردن وعطا دادن -
الاِرْذَاءُ - لاغر کردن ستور چنانکه از رفتن باز ماند
والمرذی الحعفہ فلا ندیته ای بنذرته یقال رذیت
واقذیت من القذی وہو وباب -
الاِقْذَاءُ - خاشه درچشم افگندن -
الاِمْذَاءُ - مذی افگندن واسپ اگیا ہرابه
فراگذاشتن -

الاِبْرَاءُ۔ بره در بینے اشتر کردن۔
الاِثْرَاءُ۔ توانگر شدن و تر کردن باران خاک را واثرت الارض کثر ترابها۔
الاِجْرَاءُ والاِجْرَای۔ راندن والاجراء باچه شدن سبع۔
الاِحْرَاءُ۔ کاسته گردانیدن و مااحراه ای مااجداه واحرِبه لست احجبه۔
الاِدْرَاءُ۔ آگاه کردن۔
الاِذْرَاءُ۔ بیفگندن واشک ریختن و دمیدن
الاِذْرَاءُ۔ خوار داشتن ویعدی بالباء۔
الاِسْرَاءُ۔ بشب رفتن وهذه لغة اهل الحجاز یقال اسراه واسری به مثل اخذ الخطام و بالخطام وانما قال اسری بعبده لیلا وان کان السری لا یکون الا باللیل للتاکید کقولهم سرت امس نهارًا والبارحة لیلا۔
الاِشْرَاءُ۔ پر کردن۔
الاِضْرَاءُ۔ برانگالیدن وخوگر کردن کسیرا
الاِطْرَاءُ۔ ستودن وستبر انگبین۔
الاِعْرَاءُ۔ برهنه کردن وعریه دادن وهی النخلة یعریها صاحبها رجلا محتاجا یجعل له ثمرها عامها فیعروها ای یاتیها وهی فعیلة بمعنی مفعولة وادخلت الهاء فیها لانها افردت فصارت فی عداد الاسماء کالنطیحة والاکیلة۔

٢ ولو جیئت بها مع النخلة قلت نخلة عری یقال عروته اذا اتیته تطلب معروفه فاعرانی کما یقال طلبته فاطلبنی وسألنی فاسألته وقیل ما اعری من جملة المزابنة فرفع عنه حکمها فعری عن التحریم بجهة التحلیل عن الخطابی واعراه صدیقه اذا تباعد منه ولم ینصره وفی الحدیث کره رسول صلی الله علیه وسلم ان یعر دمناه کراهة ان تصیر دورهم عراء ای فضاء۔
الاِغْرَاءُ۔ برانگالیدن۔
الاِفْرَاءُ۔ بریدن ادیم بر وجه افساد و شگافتن وافری الاوداج قطعها۔
الاِقْرَاءُ۔ در آمدن دائم بر پشت ستور
الاِکْرَاءُ۔ بکرایه دادن وتاخیر کردن و افزون شدن وکاستن واکرینا الحدیث اللیلة ای اطلناه۔
الاِمْرَاءُ۔ فرو گذاشتن اشتر شیر را وفی الحدیث امر الدم ای استخرجه وسیله
د الاِنْزَاءُ۔ نذیر کردن وقهر کردن ویعدی بالباء وکوفته بیفراشتن۔
د الاِجْزَاءُ۔ بے نیاز کردن
الاِخْزَاءُ۔ دور کردن وخوار کردن ورسوا کردن وهلاک کردن ومعانی هذه الکلمة یقرب بعضها من بعض ومنه الحدیث والاخزاء الحوارے

لاتجاوبين اثنتين من تكلم۔
الاِشْناءُ پناه باکسی دادن۔
الاِنْزاءُ برگشتنی داشتن۔
الاِحْساءُ بياشاميدن۔
الاِنْساءُ وَالمُنْسَوْلی برپای بداشتن
الاِغْساءُ الادجاء۔
الاِقْساءُ سخت دل کردن۔
الاِمْساءُ وَالمُمْسیٰ نقیض الاصباح
واسی فلان عالما ای صار۔
الاِنْساءُ فراموش گردانیدن۔
الاِخْشاءُ ترسانیدن۔
الاِشْشاءُ دوراندن ساختن وشیر دادن
شتر بچه را وارشی الحنظل اذا اشتدت اغصانه
شبه بالارشیة۔
الاِعْشاءُ شب کور کردن۔
الاِغْشاءُ برپوشانیدن وکور کردن وبیاوردن
الاِفْشاءُ آشکارا کردن۔
الاِمْشاءُ فرارفتن آوردن وخداوند چهارپای
بسیار گشتن وشدن وبراندن دارو شکم را۔
الاِحْصاءُ دانستن وشمردن بسبیل استقصاء
ونوشتن۔
الاِشْصاءُ چشم بسی باز کردن۔
الاِعْصاءُ برآمدن حب انگور بسیار وباز برآمدن عصی الکرم واخرج عیدانه

الاِقْصاءُ بگذاشتن گرما وباز ایستادن باران
الاِقْصاءُ دور کردن وفی قرلنا منزلا لاتقصیه
البصر ای لایبلغ اقصاه۔
ع الاِنْضاءُ بسیار گندشدن زمین۔
ف الاِرْضاءُ خشنود کردن۔
الاِغْضاءُ تاریک شدن شب والنعت
غاض ومغض وپلکهای چشم بیکدیگر نزدیک آوردن
الاِفْضاءُ بصحرا شدن وفارسیدن وبیدی
بالی وافضی الرجل الی المراة ای باشرها وجامعها
فافضیها اذا جعل سبیلیها واحدا وافضی بیده
غ الی الارض اذا مسها ببطن راحته فی سجوده
وافضیت الی فلان بسری والترکیب یدل
علی اتساع فی الشئ۔
الاِمْضاءُ بگذرانیدن۔
الاِنْضاءُ کهنه کردن جامه ولاغر کردن
اشتر ودادن آن۔
ط الاِخْطاءُ برکام زدن داشتن۔
اخطت الارض۔ اذا اخرجت الارطی۔
الاِعْطاءُ وَالعَطاءُ۔ دادن والاعطاء
ع منقاد شدن چهارپای۔
الاِحْطاءُ دادن بلغت اهل الیمن۔
ظ الاِحْظاءُ فضل نهادن۔
ع الاِشْعاءُ گوش داشتن وبخشودن بعیدی

سبعلی در رو یانیدن گیاه وارعیته کلاً او اذا
جعلت له مرعًا۔
الاشغاء۔ اشعال الغارة۔
الاقعاء۔ برین نشستن سگ وقد جاء النهی
عن الاقعاء فی الصلوة وہو ان یضع الیتیه علی
عقبیه بین السجدتین ہذا تفسیر الفقہاء فاما
اہل اللغة فعندہم ان یلصق الرجل الیتیه
بالارض وینصب ساقیه ویتساند الی ظہره و
منه الحدیث انه علیه السلام اکل مقعیا۔
الامعاء۔ پخته شدن خرما۔
الابغاء۔ برجستن یاری دادن وجویان چیزے
گردانیدن کسے را وباغی کردن مال کسے را
الاثغاء۔ گوسپند دادن۔
الارغاء۔ به بانگ آوردن اشتر ودادن شتر
الاصغاء۔ گوش فا داشتن وبچسپانیدن
واصغی حظه ای نقصه۔
الاطغاء۔ طاغی کردن۔
الافغاء۔ بیرون آمدن شگوفه حنا وگرد آلو
وتباه شدن خرما۔
الالغاء۔ باطل کردن من اللغو۔
الاثفاء۔ دیگ پایه کردن دیگ را۔
الاجفاء۔ زین وماند آن از پشت چارپایے
برداشتن واجفیت الماشیة اذا اتعبتها

ف

و

ولم تدعها تاکل۔
الاحفاء۔ ساده کردن بروت وسوده
گردانیدن پای وخداوند ستور سوده پاے
شدن والحاح کردن در سوال وبرہنه پای گردانیدن
الاخفاء۔ پنہان کردن ہذا ہو الفصیح وآشکارا
کردن۔
الادفاء۔ تمام کردن خسته۔
الارفاء۔ نزدیک آوردن کشتی بکناره دریا
الاسفاء۔ پاداش شدن کشت۔
الاشفاء۔ مطلع شدن بر چیزی ونزدیک
بعلی وبکناره چیزی رسیدن وچیزے شفا
گردانیدن کسی را وچیزی دادن تا بدان شفا گیرد
الاصفاء۔ برگزیدن وویژه کردن دوستی وجمله
چیزے باز ستدن وخالی شدن مرد از ادب
ومال وشاعر از شعر وماکیان از بیضه۔
الاطفاء۔ لغة قلیلة فی الاطفاء۔
الاعفاء۔ بسیار کردن موی وجز آن وعافیت
دادن ویقال اعفی من الخروج مثل ای وعفی
الاعفاء۔ خفتن۔
الاقفاء۔ طعام بہین فسر احسان دادن
وازسپه فراکردن۔
الالفاء۔ یافتن۔
الابقاء۔ باقی داشتن وبخشودن۔

الاسقاء ـ کسی را آب دادن برای چهار پاے
یا برای زمین و فریاد رسیدن و عیب و غیبت کردن
و باران خواستن و فرستادن آن و اسقنی اہاب
ای اجعله سقاء و فی الحدیث اسقنی شبکة ای قطعنیها
واجعلها لی سقیا ـ
الاشقاء ـ بدبخت کردن ـ
الاعقاء ـ سخت تلخ شدن و از دهن
بیفگندن از تلخی ـ
الالقاء ـ بیفگندن یقال القه من یدک
والق به من یدک والقیت الیه المودة بالمودة
والقیت علیه القیة کقولک القیت علیه احجیة
سهل ذلک یقال ـ
الانقاء ـ پاک کردن و مغزدار گشتن ـ
الابکاء ـ بگریانیدن ـ
الاشکاء ـ استوار گردانیدن ـ
الاذکاء ـ تیز گردانیدن آتش و چراغ و دیدبان
فرستادن ـ
الارکاء ـ پناه باکسی دادن و گناه برکسی نهادن
الاسکاء ـ بالانیدن کشت ـ
الاشکاء ـ بیگله آوردن و گله زائل کردن
الابلاء ـ کهنه گردانیدن و نعمت دادن
و آزمودن و کفایت فرمودن و دل کسے
خوش کردن بسوگند و شتر بر سر گور بستن

تا بمیرد و هذا من فعل الجاهلیة ـ
و ابلیت فلانا عذرا ـ اے اعلمته و بینته
فیما بینی و بینه فلا لوم علی بعده ـ
الاتلاء ـ باز پس گشتن شتر و از پیش بشدن
و حواله کردن و عهد دادن کسی را و اتلیت حقی عنده
اذا القیت منه بقیة ـ
الاجلاء ـ از خانمان بیرون کردن و بیرون کردن
و بیرون شدن و وا شدن از کشته ـ
الاحلاء ـ شیرین کردن و شیرین یافتن
و یقال یا امر و لا احلی ای لم یقل شیئا ـ
الاخلاء ـ خالی کردن و خالی شدن و خالی
یافتن و با گیاه بسیار شدن زمین و فی الحدیث
اخل وجهک لی ای اجعله فارغا بانسان اوبشی و یقال
اخل امرک و اخل بامرک اے تفرد به و تفرغ له ـ
الادلاء ـ فرو گذاشتن دلو و حجت آوردن و چون
یدلی برحمه ای بحق بها و ادلی بماله الی الحاکم
دفعه الیه و منه قوله تعالی و تدلوا بها الی الحکام یعنی الرشوة
الاسلاء ـ اندوه وا بردن ـ
الاشلاء ـ خواندن بهیم ـ
الاصلاء ـ در آتش افگندن و در آتش
آوردن و اصلی الفرس اذا استرخی صلواها
و ذلک اذا قرب نتاجها ـ
الاطلاء ـ چسپیدن کردن از مرگ و نجوان

ومنہ الحدیث ما املی بنی قطاای ما مال الی ہواہ
الاعلاءُ- بلند کردن وتجاوز آمدن واعل عنے
وعن الوسادۃ ای تنح-
الاغلاءُ- گران بہا کردن وگران بہا خریدن
وگران بہا یافتن وسچو شانیدن اغلی القوم
اے صار واالی الغلاۃ-
الاملاءُ- املا کردن ومہلت دادن وقیل
رسن اشتر فراخ کردن ویعدی باللام-
الاحماءُ- گرم کردن وحمایت گرفتن وبخشم آوردن ہ
الادماءُ- خون آلودہ کردن-
الانماءُ- افزون شدن وبلند کردن وبرپا دادن
الاسماءُ- نام کردن وناحیت سماوہ گرفتن-
الاحماءُ- بخشم وبیدار صید را بکشتن وہو
فی الحدیث واحمی الفرس علی لجامہ اے
عض علیہ ومضی-
الاعماءُ- کور کردن-
الاغماءُ- بیہوش شدن وپوشیدہ شدن
خبر بر کسی والماضی منہا اغمی ویعدیان بعلی
الانماءُ- کشتن صید بخشم وبیدار وہو فی
الحدیث وافزون کردن-
ابنیت فلانا ای جعلتہ یبنی بناء وفی المثل ن
المعزی تبہی ولا تبنی ای لا تجعل منہا الابنیۃ-
الاثناءُ- ثنا کردن وبیگندن ثنیہ- ہ

الاحباءُ- بوز کردن آمدن میوہ وبسیار
نبات شدن زمین-
الاحناءُ- مہربانی کردن-
الاخناءُ- فحش گفتن ویعدی بعلی واخنی علیہ
الدہر ای اتی علیہ واہلکہ واخنی علیہ ای افسد
وفی الحدیث لیخنی یا بنہ ای لیسلمہ ویخفر ذمتہ-
الادناءُ- نزدیک کردن ونزدیک آمدن رہ اشتر
الارناءُ- پیوستہ نگریستن داشتن-
الاسناءُ- بلند وبزرگوار کردن-
الاضناءُ- گران کردن بیماری کسی را ویقال
ہذہ حیۃ لا تضنی ای لا یعیش صاحبہا تقتل من
ساعتہا واصلہ الہمزۃ-
الاعناءُ- بر ویانیدن وفروتن گردانیدن
الاغناءُ- توانگر کردن وبی نیاز گردانیدن
ومنہ شان یغنیہ ای یکفیہ عن زیادۃ علیہ من
الاہتمام بغیرہ وقیل یشغلہ عن الاقرباء وبی نیاز
کردن ودوا داشتن کسی را ومنہ الحدیث اغنہا
عنی ای کفہا واترکہا واعرض عنہا ماخوذ من
الاستغناء لان کل من استغنی عن شی ترکہ
الافناءُ- نیست گردانیدن-
الاقناءُ- سرمایہ دادن وخشنود کردن-
الامناءُ- منی افگندن وبمنا آمدن-
الانہاءُ- آسودہ گردانیدن وبدیدن

وفارغ گردانیدن آوند۔

الاجهاءُ۔ بی ستر شدن خیمه واجهت السماء ای انقشع عنها الغیم واجهینا اذا اجهت لنا السماء

الاسْهاءُ۔ دائم گردانیدن وآرامانیدن۔

الانْهاءُ۔ سرخ وزرد شدن غوره خرما

الاقهاءُ۔ اندک خورش شدن۔

الالهاءُ۔ مشغول کردن وگندم وجز آن در دهن آسیا افگندن۔

الامهاءُ۔ آب دادن آهن وتیز کردن آن وبآب بردن چاه وبسیار آب وتنک کردن شیر وامهیت الفرس اذا اجریته واحمیته۔

الانهاءُ۔ برسانیدن خبر وشیر تنک کردن وفی الحدیث ثم انهه معناه انته یقال انهی الرجل اذا انتهی فاذا امرت قلت انهه۔

ومن اللفيف المقرون

الاتواءُ۔ هلاک کردن۔

الاثواءُ۔ مقیم کردن وشدن ویعدی الی المفعول الثانی بحرف الجر ثم یتسع فیحذف

الاخواءُ۔ اسلحے۔

الادواءُ۔ بیمار کردن۔

الاذواءُ۔ پژمرانیدن۔

الارواءُ۔ سیراب کردن وبیدوایت کردن شعر واشتن۔

الاسواءُ۔ بیفگندن ودست بداشتن ویقال کیف اصبحتم فیقال بسئون صالحون ای ولا ونا ومواشینا سوبة صالحة۔

الاشواءُ۔ بر مقتل نازدن وبریان دادن وباقی گذاشتن ازان۔

الاضواءُ۔ ضعیف گردانیدن وفرزند ضعیف زادن وباداوی بردن۔

الاغواءُ۔ بیراه کردن ونومید کردن۔

الاقواءُ۔ خالی شدن سرای وبه بیابان رسیدن وبه بیابان فرود آمدن وبرسیدن زاد وخداوند ستور قوی شدن وهو فی الشعر اختلاف حرکات الروی بالرفع والنصب والجر وقیل نقصان حرف من عروض البیت۔

الالواءُ۔ پیچانیدن سر ودنبال جنبانیدن وببرون چیزی ویعدی بالباء واشارت کردن وپژمردن وپژمرانیدن وبکرانه ریگ رسیدن

الانواءُ۔ خسته بیفگندن۔

الاهواءُ۔ آهنگ کردن ویعدی باللام و

٦٠ انداختن ویعدی بالی یقال اهوی الیه بیده واهوی

٧ بالشیء اذا اومأ به۔

٧٠ ## ومن اليائی

الاحیاءُ۔ زنده کردن ودر فراخ نعمت وباران شدن وحال چهارپای قومی نیکو شدن

واحيت الناقة اذا حي ولد ها فهي محيي
ومحيية لا يكاد يموت لها ولد واحييت الارض
وجدتها حية النبات۔

ومن المهموز الفاء

الایئاب۔ مهمان خواندن۔
الایراب۔ واکشادن و پیروزی یافتن
الایلاث۔ نقصان کردن۔
الایثات۔ باد وزادن۔
الایجاد۔ قوی کردن۔
الایساد۔ برانغالیدن۔
الایصاد۔ در دربستن۔
الایکاد۔ استوار کردن
الایشاب۔ برگزیدن۔
الایجاش۔ مزد دادن و بکرایه فرادادن
و دست درجای افگندن بکشتی۔
الایزار۔ الموازرة۔
الایکار۔ بسیار گردانیدن۔
الایناس۔ شاد کردن و دیدن و آواز شنیدن
و آنست منه رشدا ای علمته والباب یدل
علی ظهور الشی وکل شی خالف طریقه التوحش
الایماض۔ مزکوم گردانیدن و النعت ماض
الایناض۔ نیم پخته و نیم بریان کردن۔
الایساف۔ اندوهگین کردن و بخشم آوردن

الایکاف۔ خر پالان کردن و چیزاو خر را خر آن
یا پالان ساختن۔
الایلاف۔ الف دادن و الف گرفتن و هزار
شدن و هزار گردانیدن و التركيب
یدل علی انضمام الشی الی الشی۔
الاینات۔ بینی زدن الفه ای جعله یشتکی انفه
وانفت الابل و اتبعت بها المرعی الذی لم یرع
الایقاظ۔ بیدار کردن۔
٧ الایناق۔ خوش آمدن۔
الایزال۔ سخت سال شدن فی الحدیث ماز له
ای جائیة بالازل وهو الضیق۔
الایصال۔ در شبانگاه شدن۔
٨ الایکال۔ بخورانیدن و سخن چینی کردن و اکلتک
فلانا اذا اکلته منه و اکلتنی بالم آکل ای ادعیته علی ایکل الشفه
فی الجنة ای زوجاب فیها و اوشکاها۔
٩ الایناد۔ در بزه افگندن۔
الایدام۔ الفت افگندن۔
الایلام۔ دردمند کردن۔
الایذان۔ بیاگاهانیدن۔
الایمان۔ بگرویدن و یعدی بالبا و دایمن
گردانیدن و یعدی بنفسه و راست گوی داشتن
و یعدی باللام۔

ومن الاجوف

الإِيَادُ - نیرومند گردانیدن ومنه قراءة ابن محیصن وايدناه بروح القدس ووزنه افعلناه لاغير

ومن الناقص المهموز الفاء

الإِيبَاءُ - کسی را بر یاد اشتن وبحر لایوبی وبلاد لایوبی ای لاینقطعان من کثرتهما -

الإِيتَاءُ - بیاوردن ومنه آتنا بغدائنا بمعنا ائتنا بغدائنا وداون -

الإِيدَاءُ - یاری دادن وساختن چیزی را ویعدی باللام وتمام سلاح شدن -

الإِيذَاءُ - آزار دادن کسے را -

الإِيرَاءُ - بریک آخر ستور را باهم آوردن وعلف دادن ایشان را -

الإِيزَاءُ - التازية والحاذاة -

الإِيلَاءُ - سوگند خوردن -

الإِينَاءُ - تاخیر کردن -

ومن المهموز العين

الإِذْآبُ - بر نجانیدن -

الإِرْآبُ - بترسیدن

الإِضْآبُ - بسیار شدن رشک موی

الإِسْآمُ - شبارو زمی برفتن -

الإِفْآدُ - بکام رسانیدن والنعت مفئود

الإِشْآشُ - تیز نگریستن -

الإِنْآمُ - بر کدیگر آغالیدن -

الإِتْآدُ - خورده باز گذاشتن والنعت سائد وقیاسه مُسْئِد

الإِشْآمُ - بے آرام کردن -

الإِنْآسُ - واہیہ آوردن -

الإِتْآقُ - پر کردن -

الإِمْآقُ - الدخول فی المائقة وهی الانفة والحدة والجراة وهو فی الحدیث -

الإِشْآلُ - حاجت روا کردن -

الإِتْآمُ - دو بچه بیک شکم زادن شهر ومجری بکے کردن -

الإِجْآرُ - الاکراه علی الشی -

الإِرْآمُ - مهربان گردانیدن ودارو کردن جراحت تا فراهم آید وبه شود -

الإِرْآمُ - الاسام بستوه آوردن -

الإِشْآمُ - بشام شدن -

الإِفْآمُ - فراخ کردن ویقال للبعیر اذا امتلأ شحما قد افأم حارکه -

الإِلْآمُ - کاری کردن که مردمان لئیم خوانند ویرا

الإِضْآنُ - بسیار گوسپند پشمینه شدن -

ومن المعتل المهموز العين

الإِيآبُ - بخشم آوردن او ابته ای فعلت به فعلا یستحیا منه واابته رددته عن حاجته -

أَآلَ المكانُ - اذا اجتمعت فيه -

الاتواءُ - وهي العبار الابل والغنم والبهما

ومن اليائي

الايئاسُ - نومید کردن الماضی آیاس وآئیس

ومن الناقص المهموز العين

الاثاءُ - تباه کردن -

الاساءةُ والاساءَةُ والاسايةُ - نمودن يقال اريته الشي واصله ارايته - والاذاءُ - پستان گوسپند بزرگ شدن -

الاماءُ - صد کردن وصد شدن -

الاناءُ - دور کردن -

ومن المهموز اللام

الاجباتُ اجبأت الارض - کثر کمأتها -

الاضباءُ - برآمدن شیر و دندان -

الاخباءُ - خاموش بودن بر چیزے وکینه در دل گرفتن -

الالباءُ - خداوند لبأ بسیار گشتن ولبأ دادن گوسپند وبچه را -

الانباءُ - خبر دادن -

الاستاءُ - تافتن ریشه ها انبات از کره ای ما زلت اذکره ولا اتکلم بها الاسع الجحد -

۱۰ الاهناءُ - مانده شدن وسست شدن گریا -

الافناءُ - بسیار خیار گشتن -

۱۷ الاشجاءُ - باپس افگندن ونزدیک آمدن ونه اشتر

الاتجاءُ - ستم برکاری واشتن ویعدی الے المفعول الثانی بالی والجاءت امری اسے الله

٤ ای اسندت -

الاجاءُ - گرسنگی بنشاندن -

۲۰ الابداءُ - ابتدا کردن ونو آفریدن والباب

۲ یدل علی افتتاح الشی -

الارداءُ - یاری دادن وتباه کردن -

الاهداءُ - بیارانیدن -

۱۶ الاخذاءُ - رام دل وخوار کردن -

۱۷ الابراءُ - بیزار کردن وبه کردن از بیماری - آدرات الناقةُ - بضرعها فی مدرے اذا انزلت اللبن وارخت ضرعها عند النتاج

۲۰ الادراءُ - سوله بکردن -

اشاءة الجرارة اذا حان لها ان تلقی بیضها

الاقراءُ - بنیاز شدن زن وپاک شدن وی ونزدیک آمدن وکل ذلک من اقتراب وهو الوقت تقول منه اقرأت الریح اذا دخلت فی وقتها والقرآن گوش فرا داشتن وخوانده کردن

۱۰ ومنه سنقرئک سلام فرستادن والترکیب یدل علی الجمع -

۱۰ الامراءُ - بگوارانیدن طعام -

الاهراءُ - نیک پختن گوشت تا از هم برود وبکشتن سر با کسی را وچنگی کارے کردن

الاجزاءُ پسنده بودن وکار ور ادسته کردن وکفایت کردن ودختر زادن قال الازهری لا ادری ما صحة هذا واجزأت الابل فجزأت ای اکتفت بالبقل عن الماء۔

الانباءُ۔ انس دادن۔

الانساءُ۔ زمان دادن وتاخیر کردن ومنه قولهم انسأت سرتی البدت مذهبی۔

الانشاءُ۔ خشک کردن بهیانی۔

الانشاءُ۔ آفریدن وابتدا کردن ای گوشت پالگ شعر گفتن وپدید آوردن مبغ وبپالانیدن کسے ومنه اَوَمَن یُنَشَّؤُا فی الحلیة واما قوله وله الجوار المنشآت فقیل هی السفن التی رفع قلعها واذا لم یرفع قلعها فلیست بمنشآت وقیل اسلتے الشیٔ اجراؤها والشی عملها وصنعها وقری بالکسر علے ان الفعل نسب الیها علی الاتساع کقولهم مات زید فکان المعنی المنشآت السیر فحذف المفعول للعلم به۔

الاحصاءُ۔ سیراب کردن۔

الاقصاءُ۔ طعام دادن۔

الابطاءُ۔ درنگی شدن وخداوند ستور دیر رو شدن۔

الاخطاءُ والخطاءُ۔ کالعطاء خطا کردن وفاگذاشتن از کسے که قصد وے داری وربما جاء اخطا بمعنی خطی ای اثم ومنه قوله اواخطانا عن ابی علی الفارسی وبعض العرب یقول اخطیت۔

الانشطاءُ۔ تنره بیاوردن۔

الاجفاءُ۔ کف انداختن دیگ وسیل۔

الادفاءُ۔ بجفسانیدن۔

الارفاءُ۔ پناه باکسی دادن وبمعنی بالی ونزدیک آمدن کشتی بکنارهٔ دریا۔

الاطفاءُ۔ فروکشتن آتش وچراغ۔

الاکفاءُ۔ فی القوم اذا اراد وادجهها فصرفتهم الی غیره وفی الابل اذا جعلت البانها واوبارها لاحد ویقال ان تجعلها نصفین تنتج کل عام نصفها وتدع نصفها وفی البیت ان یخالط حاشیتا الثوب ثم یخل بها وهو من الخباء وفی الشعر اذا خالف الشاعر بین نفس الروی کقافیة مرفوعة مع مخفوضة وگون سار کردن والی وگفته اند چپانیدن وهی ومن هذا قیل اکفات القوس اذا املت راسها وقت الرمی

الارقاءُ۔ باز ایستادن خون واشک طعنه حتی اتکاه ای القاه علی هیئة المتکی وهذا علے التوهم لان التارواو۔

الاحکاءُ۔ استوار گردانیدن۔

الاکلاءُ۔ گیاه گرفتن زمین وگیاه خوردن

وسلف دادن در طعام -
الاملاءُ - زکام رسانیدن والنعت مملوءٌ کمان بزور کشیدن -
الاحماءُ - لوش در چاه کردن -
الاظماءُ - تشنه گردانیدن -
الاقماءُ - خوار کردن واقمأ القوم اذا سمنت ابلهم وکثرت مع ذلک واقمأ فی الشیء اذا اعجبنی -
الاکماءُ - بسیار سماروغ گشتن زمین
الماء بالشیء تشتمل علیه الماء اللاصق علی الشیء قد ...
الاکناءُ - مضطر گردانیدن -
الاضناءُ - بسیار کودک و گوسپند پشمینه شدن
الانهاءُ - پخته ناکردن گوشت -

ومن المعتل المهموز اللام

الایطاءُ - بر سپردن چیزی داشتن ومنه الحدیث فاوطاهم رعاء الابل غلبة ای غلبوهم وقهروهم بالحجة وقوافی اعاده کردن -
الایکاءُ - متکا ساختن کسی را وهو متکاءٌ -
الایماءُ - اشارت کردن -

ومن الاجوف المهموز اللام

الاباءةُ - قصاص کردن و باوادی بردن وفی ارض کذا افلاة تبیئ فی فلاة ای تذهب -

الاتاءةُ - تیر انداختن بکسی -
الاجاءةُ - بیاوردن و ملجا گردانیدن
الاداءةُ - دردمند شدن و دردمند گردانیدن
الاساءةُ - بدی کردن و گمان بد بردن بکسی یقال اساءت به الظن -
الاشاءةُ - ملجا گردانیدن -
الاضاءةُ - روشن شدن و روشن کردن
الافاءةُ - مال کسی غنیمت کردن ومنه الاثر لا یلین مفاء علی مفیء المفاء الذی افتتحت کورته فصارت فیئا کانه قال لا یلین احد من اهل السواد علی الصحابة الذین افتتحوا السواد عنوة فصار السواد لهم فیئا نزاو باشبهه گردانیدن
الاقاءةُ - بقی آوردن -
الاناءةُ - گرانبار گردانیدن و پخته ناکردن گوشت

ومن اللفیف المقرون

الایقاءُ - باوادی بردن -

باب التفعیل

التتریبُ - خاک آلوده کردن -
التثریبُ - سرزنش کردن و نکوهیدن
التثقیبُ - سوراخ کردن و آتش فروختن و آختن سپیدی با محاسن وثقب عود العرفج اذا مطر ولان عوده -
التثلیبُ - شکسته شدن دندان اشتر از پیری

در پیچه شدن موی دنبال وی -
اَلتَّجْرِيبُ وَالتَّجْرِبَةُ - آزمودن -
اَلتَّجْلِيبُ - گرد کردن و بانگ کردن -
اَلتَّجْنِيبُ - دور کردن وخداوند اشتران اندک شدن -
اَلتَّحْرِيبُ - بخشم آوردن وتیز کردن سنان -
اَلتَّحْزِيبُ - گروه گروه کردن -
اَلتَّحْسِيبُ - بر بالش نشاندن ومنه الحديث احسبوا ضيفهم اي اكرموه وچیزیرا بالش کردن وکسی را چندان عطا دادن که تا خشنود گردد -
اَلتَّحْصِيبُ - سنگ ریزه افگندن وسنگ انداختن والنوم بالشعب الذي مخرجه الى الابطح ساعة من الليل ومنه الحديث فمن شاء حصّب -
اَلتَّحْنِيبُ - في الفرس انحناء وتوتير في الصلب واليدين واذا كان في الرجل فهو التجنيب بالجيم ضربه ابو عبيدهم تشديد لتكثير الفعل والمبالغة او لنشو الفعل -
اَلتَّدْرِيبُ - بر اغالانیدن وحریص ساختن خوگر گردانیدن ودربط ليارى على الصيد اكثرية ودربه اشد اديحتى قوى وسرن عليها ورجل مدرب ومدرب مثل مجرب ومجرب
اَلتَّذْبِيبُ - تیز کردن -
اَلتَّذْنِيبُ - پدید آمدن پختگی در خرما از جهت دنبال و دنبال ساختن -
اَلتَّذْهِيبُ - زر اندود کردن -

اَلتَّرْتِيبُ - یکی از پس یکدیگر فرا کردن یقال رتب لطلائع موضع کذا والترکیب يدل على استقرار وانتصاب -
اَلتَّرْجِيبُ - بزرگ داشتن ومنه ترجيب العتيرة وهو ذبحها في رجب وچیزیرا فراز زیر درخت نهادن تا نشکند از بسیاری بار -
اَلتَّرْحِيبُ - مرحبا گفتن -
اَلتَّرْطِيبُ - تر کردن ورطب دادن ارطب المقطع
اَلتَّرْغِيبُ - راغب کردن ورغبت نمودن
اَلتَّرْقِيبُ - السلخ من قبل الراس والرقبة
اَلتَّرْكِيبُ - چیزی اندر جای نشاندن -
اَلتَّرْهِيبُ - ترسانیدن -
اَلتَّزْنِيبُ - باگنده بوی شدن -
اَلتَّسْرِيبُ - گله گله گردانیدن اسپ واشتر وازین سوزان کندن چاه وجز آن وآب درشک نوریختن تا ورز با استوار گردد -
اَلتَّسْلِيبُ - اوسو داشتن -
اَلتَّشْذِيبُ - درخت پیراستن واصله التقشير
اَلتَّشْرِيبُ - خاک وآب درمشک نو کردن تا طعم آن خوش گردد ودر مال کسی تصرف کردن چنانکه خواهی -
اَلتَّشْعِيبُ - کاسه وا در بستن -
اَلتَّشْغِيبُ - شغب کردن -

اَلتَّقْلِيْبُ - بردار کردن وسخت گردانیدن چیزے وخشک شدن رطب -

اَلتَّضْرِيْبُ - تگسته زدن ومیان قومی بهم برآوردن

اَلتَّضْهِيْبُ - نیک بریان کردن بریانی وکمان راونیزه را آتش دادن -

اَلتَّطْوِيْبُ - آواز خشک بگردانیدن -

اَلتَّطْنِيْبُ - بطناب محکم کردن وبجای مقام کردن وطنب الفرس اذا طال ذنبه -

اَلتَّعْجِيْبُ - کسی را بشگفتی افگندن -

اَلتَّعْذِيْبُ - والعذاب عذاب کردن -

اَلتَّعْرِيْبُ - سخن گفتن از کسے وتهذیب کردن سخن از لحن وکلمه که نه عربی باشد عربی کردن والتشریب ایضاً وعرب علیه فعله اے قبح ومنه الحدیث عربوا علیه ای ردوا علیه بالانکار وعرب الزرع ای قصب -

اَلتَّغْرِيْبُ - دور بیرون بیچرا -

اَلتَّعْصِيْبُ - عصابه در سر بستن وتاج بر سر نهادن والعصب الذی یعصب بطنه من الجوع وقیل هو الذی اکلت السنون اے اکلت ماله -

اَلتَّعْقِيْبُ - از پے در رو داشتن ومنه الحدیث ان عمر کان یعقب الجیوش فی کل عام ای یرد قوماً ویبعث آخرین یعاقبونهم وآمد وشد کردن درکارے بجد ونشستن پس از نماز ازبهر دعا ومنه الحدیث من عقب فی صلوٰة فهو فی الصلوٰة ودرسالی دو بار غزو کردن وحکم کسے را نسخ کردن وواگردانیدن وفی الحدیث ان نعله کانت معقبة ای لها عقب -

اَلتَّغْلِيْبُ - مصدر المغلب هو الذی یحکم الغلبة

اَلتَّغْرِيْبُ - دور کردن وبجانب مغرب رفتن وفی الحدیث ان فیکم مغربین قیل وما المغربون قال الذین یشترکهم الجن سموا بذلک لانه دخل فیهم عرق غریب -

اَلْمُغَلَّبُ - المغلوب مراراً والمغلب ایضاً من الشعراء المحکوم له بالغلبة علی قرنه کانه غلب علیه وهو من الاضداد وغلبته علیه انا تغلیباً -

اَلتَّقْرِيْبُ - نزدیک کردن واسپ بهر دو دست ویکپای بیکبار برداشتن ونهادن در تک وقرب الله قرباناً وهو کل ما تقرب به الیه وفی الحدیث قربوا حاجته وقرب بصفقة وصفقاته تصدق بها متقرباً بذلک الی الله تعالی -

اَلتَّقْشِيْبُ - بنیکو نیاوردن لوی در رجل قشب السبب اذا امتزج حسبه

اَلتَّقْصِيْبُ - مرغول کردن موی وقد قصب الزرع تقصیباً وذلک بعد التفریخ -

اَلتَّقْضِيْبُ - بریدن از رو شتر ازپیش انداختن برنشستن -

اَلتَّقْطِیبُ - روی فراهم کشیدن -
اَلتَّقْعِیبُ - دور دور شدن در سخن وحافر معقب اذا کان علی حلقة القعب -
اَلتَّقْلِیبُ - نیک برگردانیدن -
اَلتَّکْتِیبُ - لشکر گروه گروه کردن و پستان اشتر بستن
اَلتَّکْحِیبُ - غوره برآوردن انگور وفی الحدیث ثم کحب ان تخرج القطوف وهی العناقید -
اَلتَّکْذِیبُ - بدروغ داشتن و بیدلی کردن کذبت الرجل تکذیبا وکذابا قلت له کذبت و کذلک اذا اخبرت انه کاذب و قال ثعلب اکذبته وکذبته بمعنی وکذب حلبن وکذب لبن الناقة ای ذهب وفی الحدیث فلم تکذب قریش بجواره ای لم ترد جواره وکل من کذب بشیء فقد رده -
اَلتَّکْثِیبُ - تاریستان شدن -
اَلتَّکْلِیبُ - سگ را تعلیم کردن و سگ واری کردن والتکلیب ایضا وهو مقلوب منه -
اَلتَّلْجِیبُ - اندک شیر شدن گوسپند -
اَلتَّلْحِیبُ - پاره پاره کردن وفی الحدیث لحبها ای نهبها
اَلتَّلْقِیبُ - لقب نهادن -
اَلتَّنْحِیبُ - نذر کردن و کوشش کردن در کار ومنه التنحیب وهو شدة القرب للماء -
اَلتَّنْصِیبُ - بسی بپای کردن سنگها وآنچه بدان ماند وصفیح منصب اذا نصب بعضه علی بعض ومنه نصبت الخیل ذا انهاد شد وهذا للکثرة او للمبالغة
اَلتَّنْقِیبُ - بسی در راهها گردیدن و نیک واپژوهیدن چیزی -
اَلتَّنْکِیبُ - بگردیدن و بگردانیدن -
اَلتَّهْدِیبُ - جامه را ریشه کردن -
اَلتَّهْذِیبُ - پاکیزه کردن والاسراع فی الطیران والعدو والکلام -
اَلتَّهْرِیبُ - بگریزانیدن -
اَلتَّهْلِیبُ - موی دنبال اسپ بر کندن -
اَلتَّبْکِیتُ - کالتقریع والتعنیف وبکته بالحجة ای غلبه -
اَلتَّثْبِیتُ - برجای بداشتن -
اَلتَّرْبِیتُ - پروردانیدن -
اَلتَّزْفِیتُ - بزفت اندودن و پر کردن بران
اَلتَّزْکِیتُ - پر کردن مشک -
اَلتَّسْکِیتُ - خاموش کردن -
اَلتَّشْمِیتُ - بالشین والسین دعا کردن کسی را که عطسه زند والشین اعلی وافصح ومنه الحدیث وشمتوا فی الطعام یقول اذا فرغتم فادعوا بالبرکة لمن طعمتم عنده وفی حدیث آخر اسمت ای الزم سمت الطریق ای قصده -
اَلتَّسْنِیتُ - زیره در دیگ افگندن -

التصميت - خاموش کردن وشدن -
التنبيت - پروردن ودرخت نشاندن
التنكيت - پدید آمدن پختگی در خرما وفی حدیث
اکل کتفا مهرئة يقال انما هو مهرّ وثٌ -
التثليث - سه گوشه کردن ویکی کردن چنانکه
دو بهره بشود ویکی بماند ونوعی ساختن از عطر
که آنرا مثلث خوانند وسه خلف اشتر بستن
وفی الحدیث شر الناس المثلث یعنی الساعی
باخیه یهلک ثلثة نفسه واخاه وامامه -
التحديث - حدیث کردن -
التخنيث - بد ودر آمدن ومنه سمّی المخنث
وهو مثل الاخناث -
التدميث - نرم کردن جای -
التربيث - درنگی کردن -
الترهيث - الارهاث -
التشعيث - پراگنده کردن -
التغريث - گرسنه کردن -
التفريث - فی الكبد مثل الفرث -
التلبيث - درنگی کردن -
التنفيث - شتافتن -
التبريج - جامه پیچ بافتن -
التبعيج - شکافتن وریختن باران زمین را
التثبيج - فعل مشوش کردن وثبج الراعی
بالعصا ای جعلها علی ظهره وجعل یدیه من ورائها -
التحديج - نیک نگریستن ونیک فرا گرفتن
برکسی وسگ را قلاده کردن از گوشت ماهی
التحميج - چشم درکوا فتیدن وتیز نگریستن -
التخريج - فرا راه افگندن شاگرد را وتخریج
الراعیة المرتع ان تاکل بعضه وتترک بعضا وعام
فیه تخریج ای خصب وجدوبة -
التدبيج - بکاری نقشتن ودرکاک ودر نوردیدن -
المزلج - الملزق بالقوم ولیس منهم وعطاء مزلج ای قلیل
التشجيج - دندان گرفتن گور خر یکدیگر را ونیک خراشیدن
التسريج - نیکو گردانیدن روی وجز آن وسرجه الله
بالتشدید والتخفیف ای وفقه -
التشريج - دوختن نه محکم -
التشنيج - پاچخوغ کردن
التضريج - خون آلوده کردن وضرجت
الثوب صبغته بالحمرة وهو دون المشبع وفوق المورد
التعريج - ایستادن ویعدی بعلی وچپانیدن بنا
التفحيج - میان پای از هم باز نهادن -
التفريج - اندوه بردن -
التفشيج - التفليج - کشاده کردن دندان -
التكريج - گره گرفتن نان -
التلجيج - درهم کردن وآمیختن خبر را
واشکارا کردن خلاف آن که در دل است

تج الجراى اظهر غیر ما فى نفسه ـ
التلبیج و التلهیج ـ سهارى دادن ـ
التنفیج ـ تا یکسال بچه نازادن نفجت الناقة بولدها اذا جازت السنة ولم تنتج ـ
التهییج ـ براماهیدن ـ
التهویج ـ بانگ به سباع زدن و الاهراج ایضا
التبجیج ـ شاد کردن ـ
التبریج ـ رنجانیدن و یعدى بالباء و منه الحدیث نهى عن التبریج وهو قتل السور مثل القاء السمک على النار حیا و نحوه ـ
التبطیح ـ فى حدیث عمر اول من بطح المسجد اى القى فیه الحصى و وشره ـ
التبلیج ـ باهدن ـ
التترییج ـ اندوهگین کردن ـ
التجدیح ـ در شوریدن بسته و آنچه بدان ماند
التجلیج ـ الاقدام الشدید و التصمیم و الجبل الرجل الشدید الاکل و الجلیج المأکول ـ
التجحیح ـ چشم کشادن از بهر نیک نگریستن ـ
التدبیح ـ سر نیک فرود آوردن و منه الحدیث نهى ان یدبح الرجل فى الرکوع کما یدبح الحمار و روى هذا بالذال و الدال اعرف دبح اذا طاطأ ظهره ـ
التذبیح ـ بسیار کشتن ـ
التذمیح ـ اندکى از زعفران و جز آن در آب کردن و کاغنه در طعام کردن ـ
الترجیح ـ افزونى دادن و ترجحت احد قولیه على الآخر ـ
الترزیح ـ لاغر کردن ستور را ـ
الترشیح ـ پروردن ـ
الترفیح ـ بالرفاء گفت او را و فى الحدیث کان اذا رفح انسانا اى رفأ و الحاء و الهمزة تبرى المخرج یعنى اذا دعا له بالرفاء ـ
الترقیح ـ اصلاح آوردن ـ
الترنیح ـ بیهوش و سرگشته گردانیدن و المضى منیح
التسبیح ـ خداى عز و جل را بپاکى یاد کردن و یعدى بنفسه و باللام و منه الحدیث جلد رجلین سبحا بعد العصر فاما قوله تعالى لولا تسبحون فمعناه هلا تستثنون ـ
التسریح و السراح ـ گسیل کردن و تحقیق هذا الموضع ان یقال ان السراح و السلام و الکلام اسماء على فعال بمعنى المصدر و لیست مثل کرامة فى انه مصدر جاء على حذف الزیادة اعنى التاء و الیاء من قبل انها جارت و فیها شئى من الزیادة اعنى الالف فیها و کذلک ما اشبهها و التسریح آسان کردن و تسریح الشعر ارساله و حله قبل المشط
التسطیح ـ پهن کردن ـ

اَلتَّسْمِیْحُ ۔ راست کردن نیزہ و آسان رفتن

اَلتَّشْبِیْحُ ۔ پہن کردن ۔

اَلتَّشْرِیْحُ ۔ شرح کردن و نیک شرحہ کردن گوشت

اَلتَّشْقِیْحُ ۔ الازہار ۔

اَلتَّصْبِیْحُ ۔ صبوحی دادن و بامداد نزدیک کسی آمدن یقال صبحتہ ای آتیتہ صباحًا و لایراد بالتشدید ہہنا التکثیر و صبحہ اللہ و صبحتہ اے قلت لہ عم صباحًا ۔

اَلتَّصْرِیْحُ ۔ ہویدا گفتن و ہویدا شدن و دیرہ شدن شراب پس از کف انداختن و صرحت کحل ای ابدیت و صارت صریحۃ ای خالصۃ فی الشدۃ و کحل اسم للسنۃ المجدبۃ ۔

اَلتَّصْفِیْحُ ۔ دست برہم زدن و ہو فی الحدیث ماخوذ من صفحتی الکف و ضرب احدہما بالاخرے و ہو سنۃ النساء فی الصلوۃ و پہن کردن چیزے

اَلتَّطْوِیْحُ ۔ بسیار افگندن و بلند کردن بنا ۔

اَلتَّطْفِیْحُ ۔ پر کردن حوض ۔

اَلتَّطْلِیْحُ ۔ ماندہ کردن اشتر مر ورا ۔

اَلتَّطْبِیْحُ ۔ ہر دو دست برافراشتن طبح ببولہ اذا رماہ فی الہواء

اَلتَّفْتِیْحُ ۔ کشادہ کردن و شگفانیدن ۔

اَلتَّفْرِیْحُ ۔ شاد کردن ۔

اَلتَّفْطِیْحُ ۔ پہن کردن ۔

اَلتَّفْقِیْحُ ۔ شگفتن و چشم وا کردن سگ بچہ وہذا فی الحدیث ۔

اَلتَّقْبِیْحُ ۔ زشت کردن و فی الحدیث لا تقبحوا الوجوہ ای لا تنسبوہا الی القبح و قیل لا تقولوا قبح اللہ وجہ فلان من القبح و ہو الابعاد و فی حدیث آخر فلا اقبح ای لا یرد علی قولے لمیلہ الی ۔

اَلتَّقْلِیْحُ ۔ باریک میان کردن اسپ و دور کور افتادن چشم ۔

اَلتَّقْزِیْحُ ۔ توابل در دیگ کردن من القزح و ہو ابزار

اَلتَّقْلِیْحُ ۔ دندان پاک کردن از زردے و ہو من باب السلب مثل قردت البعیر و مرضت

اَلتَّقْلِیْدُ ۔ کلید راست کردن بر در فتحت الباب اسلحت فتاحتہ علیہ و ہی مفتاح معوج طویل ۔

اَلتَّکْلِیْحُ ۔ نیک بجز اشیدن ۔

اَلتَّلْقِیْحُ ۔ گشن دادن خرما ۔

اَلتَّمْدِیْحُ ۔ بسیار ستودن ۔

اَلتَّمْرِیْحُ ۔ پر آب کردن مشک تا بجیگاہ محکم شود

اَلتَّمْلِیْحُ ۔ نمک بسیار در طعام کردن تا تباہ گردد ملح الشاعر ای اتی بشیٔ ملیح و لحت الجزور سمنت قلیلا

اَلتَّنْقِیْحُ ۔ نیک پیراستن چوب و سخن و مغز از استخوان بیرون کردن ۔

اَلتَّذْبِیْحُ ۔ بالخاء والحاء ان یطأطئ الرجل ظہرہ و یطاطی راسہ ۔

اَلتَّسْبِیْحُ - سبک کردن و نیک خفتن و سست شدن گرما و واخیدن پنبه و پشم -
اَلتَّشْدِیْحُ - سر بکوفتن و التشدید للکثرة -
اَلتَّفْحِیْحُ - بوی خوش آلودن -
اَلتَّطْبِیْحُ - بزرگ شدن بچه سوسمار -
اَلتَّفْرِیْحُ - بچه برآوردن مرغ و منه اشتق فرخ الزرع اذا تهیأ للانشقاق بعد ما یطلع -
اَلتَّقْبِیْحُ - رام کردن -
اَلتَّمْلِیْحُ - روغن باد اردور مالیدن -
اَلتَّأْبِیْدُ - سرد کردن و منه الحدیث لاتبردوا عن الظالم ای لاتشتموه فتنقصوا عنه من عقوبة ذنبه -
اَلتَّبْعِیْدُ - دور کردن -
اَلتَّبْلِیْدُ - خویشتن بر زمین زدن -
اَلتَّبْرِیْدُ - شکستن و درشتن پیش از انکه سر شود و بپزی -
اَلتَّجْرِیْدُ - برهنه کردن -
اَلتَّجْعِیْدُ - پشک کردن موی -
اَلتَّجْلِیْدُ - کتاب را پشت کردن و پوست باز کردن اشتر یقال جلّد جزوره وقلما یقال سلخ جزوره -
اَلتَّجْنِیْدُ - لشکر گرد کردن -
اَلتَّجْرِیْدُ - کژ کردن بیت هر و اسے سبز و گرفته المجردة فیها سراوی القصب وهی قصبات تجمع وتلقی علیها البردی تزیینا لها وتحسینا

ثم تسقف بها الغرفة واحدها حردی نبطی معرب ولایقال هردی -
اَلتَّحْمِیْدُ - مبالغة الحمد
اَلتَّخْضِیْدُ - مبالغة الخضد -
اَلتَّخْلِیْدُ - جاویدان کردن و دست در نجن دست کسی کردن و گوشواره در گوش کسی کردن والترکیب یدل علی الملازمة والثبات -
اَلتَّرْبِیْدُ - الترسید فی المعنی الثانی -
اَلتَّرْفِیْدُ - مهتر کردن -
اَلتَّرْمِیْدُ - خاکستر آلوده کردن و نزول اللبن الشاة قبیل النتاج
اَلتَّرْبِیْدُ - واخیدن پنبه و باکف شدن دهن -
اَلتَّزْنِیْدُ - دروغ گفتن و عذاب کردن تندا از جهم زندای جبن والمزند الضیق البخیل و ثوب مزند قلیل العرض و اصل التزنید ان تخل اشاعر الناقة بأخلة صغار ثم تشد بشعر و ذلک اذا اندحقت رحمها بعد الولادة -
اَلتَّزْهِیْدُ - فی الشئ عن الشئ خلاف الترغیب فیه و فی الحدیث یزهدها ای یقللها من الزهید وهو الشئ القلیل ؛
اَلتَّسْبِیْدُ - استیصال شعر الراس و ترک الادهان ایضا و هما فی الحدیث و سبد الشعر بعد الحلق و هو حین ینبت و یسود و الفرخ اذا بدا ریشه و شوک -

التسرید مبالغة السرد فی الدرع۔
التسمید۔ لاغر گردانیدن بعد فربهی هو فی الحدیث استمد فرسا ای اضمر۔
التسمید نیک سرگین در زمین نهادن و استیصال شعر الراس
التسنید۔ چوب فرادیوار گذاشتن و التسند للکثرة۔
التسهید۔ برخواب گردانیدن۔
التشرید۔ راندن۔
التصرید۔ فی السقی دون الری و فی العطاء تقلیله۔
التصعید۔ بر کوه شدن و یعدی بفی و بعلی و در وادی رفتن و یعدی بفی۔
التصفید۔ بند کردن۔
التصمید۔ استوار آگنده کردن و مبالغة الصمد و بیت مصمد ای معلی۔
التضمید۔ جز از دستار چیزی در بستن و فی الحدیث ضمد عینیه ای وضع علیها الدواء۔
التعبید۔ رام کردن و گرامی کردن بقطران آلودن و بندگی گرفتن و تقول ما عبدان فعل کذا ای مالبث۔
التعقید۔ ساختن۔
التغرید۔ گریختن۔
التعقید۔ مبهم کردن سخن و بسیار گره کردن و استوار کردن پیمان جز آن سخت کردن دارو و جز آن
التغرید۔ آواز گردانیدن و فی الحدیث طوبی للمفردین فرد الرجل اذا تفقه و اعتزل الناس و خلا بمراعاة الامر والنهی و قیل هم الذین هلک لدائهم و بقوا فهم یذکرون الله و قیل هم المتخلفون من الناس بذکر الله۔
التفنید۔ به دروغ و ضعف و عجز و جهل وحمقی منسوب کردن و فی الحدیث افند فرسا قیل اقتنی و قیل ارتبط فرسا فاتخذه کانه حصن الجأ الیه کما یلجأ الی الفند من الجبل۔
التقرید۔ خوار گردانیدن و کنه از شتر چیدن و اصله الخداع و ذلک ان الرجل اذا اراد ان یاخذ البعیر الصعب قرده اولا کانه ینزع قرداته۔
التقلید۔ در گردن کردن گلوبند و فی الحدیث قلدوا الخیل ولا تقلدوها الاوتار قیل لا تقلدوها الاوتار تختنق و قیل لا تطلبوا علیها الذحول و هذا هو القول و فی حدیث آخر فقلدتنا السماء ای مطرتنا لوقت ما خوذ من قلد الحمی و هو یوم وردها و یقال سویق مقند و مقنود و القند عسل قصب السکر۔
التکبید۔ رسیدن ستاره میان آسمان۔
التکمید۔ تسخین العضو بخرق و نحوها۔
التلبید۔ بهم نشاندن و منه الحدیث ملبدا

ای مرقعا و صمغ در سر کردن محرم تا موی ویرا
کالبدہ نشود و منہ الحدیث من لبد و جاء فی حدیث
آخر لبد الشعر یعنی تلبیدہ ہو قولہ لبیت ایام الثمیۃ
ملبدا او الترکیب یدل علی تکرس الشیء بعضہ
علی بعض۔
اَلتَّلْهِیدُ۔ بسیار فا تولیدن۔
اَلتَّمْجِیدُ۔ بزرگی یاد کردن و بہار پاے
را سیر نا کردن و ہذہ لغۃ اہل نجد۔
اَلتَّمْدِیدُ۔ تسو کردن و بلند کردن بنا۔
اَلتَّمْلِیدُ۔ التمرین۔
اَلتَّمْهِیدُ۔ عذر نہادن و نیک بگسترانیدن
تمہید الامور تسویتہا و اصلاحہا و تمہید العذر
بسطہ و قبولہ۔
اَلتَّنْجِیدُ۔ آراستن و دلیر گردانیدن۔
اَلتَّنْضِیدُ۔ برہم نہادن و فی الحدیث
فاکلہا حتی نضدہا ای اتے علیہا من نضد
الشیء اذا فنی ہذا اصلہ۔
اَلتَّنْهِیدُ۔ فا جواب کردن۔
اَلتَّوْرِیدُ۔ برہنانیدن۔
اَلتَّهْنِیدُ۔ دل کسے بیرون و شمشیر زدن از
آہن ہندی۔
اَلتَّهْجِیدُ۔ گروہ گروہ را خواندن و منہ
الحدیث بات یفجد عشیرتہ المفاخرۃ ایضا

اَلتَّنْبِیذُ۔ مبالغۃ النبذ فی الطرح۔
اَلتَّنْفِیذُ۔ بالذال الدال ایضا محکم رائی گردانیدن
اَلتَّنْفِیذُ۔ فرستادن و روا کردن فرمان
اَلتَّبْحِیرُ۔ بریدہ دم کردن۔
اَلتَّبْذِیرُ۔ مال باسراف نفقہ کردن۔
اَلتَّأْبِیرُ۔ دیگ افراز کردن در دیگ۔
اَلتَّبْشِیرُ۔ مژدگان دادن۔
اَلتَّبْصِیرُ و التَّبْصِرَۃُ۔ بینا کردن و التعریف
والا یضاح ایضا و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و قد یحذف الباء علی ہذا یقو جبہ جبر و نہم
والتبصیر بیصرہ شدن و بخون اندودن و چشم
باز کشادن سگ بچہ و فی الحدیث فبصر راسہ
ای قطع راسہ۔
اَلتَّبْقِیرُ۔ کوہا موی بازیدن۔
اَلتَّبْکِیرُ۔ بامداد کردن و بامداد رفتن۔
اَلتَّتْبِیرُ و التَّتْبِیرُ۔ ہلاک کردن۔
اَلتَّتْمِیرُ۔ خشک کردن گوشت و خرما۔
اَلتَّثْمِیرُ۔ بسیار کردن مال و سکہ بر آوردن شیر
اَلتَّجْبِیرُ۔ شکستہ وا در بستن۔
اَلتَّجْحِیرُ۔ چاہ فراخ کردن۔
اَلتَّجْدِیرُ۔ آبلہ ستان شدن القول منہ جدر
الرجل من الجدری۔
اَلتَّجْذِیرُ۔ از بن بر کندن۔

التّجمیرُ لشکر و ثغر فرو رفتن و گره کردن موی بر قفا و گره بر زدن آن و فی الحدیث و سنگ جمار انداختن و دل خرما بریدن و خوشبوی گردانیدن به بخور۔

التّحبیرُ مهانی بنا کردن۔

التّحجیرُ گرد شدن ماه بحلقه باریک و یا دشناد و در رشتن در میخ و وسم حول عین البعیر بمیسم مستدیر

التّحذیرُ ترسانیدن۔

التّحسیرُ ازار مان خورانیدن و بیفکندن پر مرغ و فی الحدیث محسرون و محقرون موذون۔

التّحقیرُ التصغیر

التّحمیرُ سرخ کردن۔

التّخمیرُ خمیر کردن۔

التّخدیرُ پردگی گردانیدن زن لقول منه خدرت الجاریة۔

التّخسیرُ هلاک کردن و زیانکار گردانیدن و نسبت کردن باخسارت و منه قوله تعالی فما تزیدوننی غیر تخسیر قیل کلما دعوتکم الی هدی زدتم غیا و تکذیبا فزادت خسارتکم۔

التّخصیرُ باریک میان گردانیدن۔

التّخضیرُ سبز کردن۔

التّخفیرُ شرم زده کردن و زینهار۔

التّخمیرُ پوشانیدن۔

التّدبیرُ اندیشه کردن در عاقبت کار و از پس مرگ بنده را آزاد کردن و از کسے چیزی روایت کردن۔

التّدثیرُ آشیان نیکو کردن مرغ۔

التّدمیرُ هلاک کردن و یعدی بنفسه و بعلی و تدخین الصائد قترته بالوبر لئلا یجد الوحش ریحه۔

التّذکیرُ یاد دادن و پند دادن و حرف را مذکر کردن و منه الحدیث فذکروه ای فاجلوه لان فی تذکیر الشیء اجلالا له۔

التّذمیرُ دست در فرج اشتر کردن تا بچه نر است یا ماده۔

التّستیرُ پردگی کردن۔

التّسحیرُ مبالغة السحر

التّسحیرُ مختلج طعام و شراب گردانیدن و منه انما انت من المسحرین قیل الذی خلق ذا سحر و فریقین و بسے جادوی کردن۔

التّسخیرُ کسی را کاری بتکلیف کردن بیمزد و رام کردن۔

التّسطیرُ نبشتن و باهم آوردن چیزی که آنرا اصلی نباشد و فی الحدیث ما تسطر علی بشیء ای لا تروج۔

التّسعیرُ نرخ نهادن و آتش نیک افروختن

التشکیر چشم بستن وخوی کردن۔
التسمیر بسیار آب کردن شیر والارسال ایضا ومنه الحدیث فلیسمرها ای فلیرسلها ویروی بالشین ومعناهما واحد۔
التشنیر عیب کردن ویعدی بالباء۔
التشجیر منقش کردن بدرختان۔
التشطیر دو خلف اشتر بستن بمعنی اشعر شعر الجنین۔
التشمیر جامه فراهم گرفتن وفرستادن وشمر فی امره ای خف۔
التشنیر عیب کردن۔
التشهیر معروف کردن۔
التصبیر بصبر فرمودن۔
التصدیر مقداری اسپ از پیش سپاه بشدن وپیشگاه نشستن را دل گردانیدن و صدر عن البعیر من التصدیر ای اخر الحزام عن صدره
التصعیر روی بگردانیدن از کبر۔
التصغیر تصغیر کردن کلمه وخرد کردن۔
التصفیر زرد کردن۔
التضبیر استوار خلق گردانیدن۔
التضفیر مبالغة الضفر۔
التضمیر باریک میان کردن وتضمیر الفرس ان تعلفه حتی یسمن ثم ترده الی القوة

وذلک فی اربعین یوما۔
التطثیر ستبر شدن شیر۔
التطهیر پاک کردن۔
التظفیر ظفر یافتن وناخن در سیب وانچه بدان ماند فرو بردن ومقدار ناخنے نبات در زمین بر آمدن۔
التظهیر ظهار کردن از زن وهو قول الرجل لامرأته انت علی کظهر امی ویعدے بمن۔
التعبیر عبارت کردن وجواب گزاردن وتعبیر الدراهم وزنها بعد التفاریق والباب یدل علی النفوذ والمضی فی الشیء۔
التعذیر تقصیر کردن وبعذره بیالودن وعذری دروغ آوردن۔
التعزیر زدن کم از حد وگرانبار کردن خر والتعظیم والنصر وفی الحدیث تعزر فی الاسلام ای توقفنی والتعزیر فی الکلام العرب التوقیف علی الفرائض والاحکام وقیل توبخنی والمعنی تعلمنی الصلوة تعیرنی ان لا احسنها۔
التعسیر دشوار کردن۔
التعشیر ده آیت بر کردن وده ماه برآمدن بر آبستنے اشتر وتعشیر الحمار نهیقه عشرة اصوات فی طلق واحد۔
التعصیر مبالغة العصر۔

دهو ریح الشواء واصطلان صیاد الاسد کان
یقتر فی قترته بلحم یجد الاسد ریحه فیقبل الی الزبیة
ثم یسمی ریح اللحم المشوی کیف کان قتارا وفی الحدیث
یقتر بین یدیه لن یسوی النصال۔

اَلتَّقْدِیْرُ اندازه کردن۔

اَلتَّقْشِیْرُ پوست باز کردن۔

اَلتَّقْصِیْرُ کوتاه کردن وبمعنی بقصر کم کردن
از نماز و جامه و موی وبمعنی سستی
کردن در چیزی وبمعنی نفی و باز از چیزی
وبمعنی بعض۔

اَلتَّقْطِیْرُ چکانیدن و بر پهلوی افگندن من
القطر و قطار کردن اشتر۔

اَلتَّقْعِیْرُ دور رفتن در سخن و ژرف کردن

اَلتَّکْبِیْرُ خدای را عزوجل به بزرگی یاد کردن
و بزرگ داشتن و فی الحدیث کبّر کبّر ای
لیتکلم الاکبر من القوم۔

اَلتَّکْثِیْرُ بسیار گردانیدن۔

اَلتَّکْدِیْرُ تیره کردن۔

اَلتَّکْسِیْرُ نیک شکستن و جمع کردن اسم را که جمع
سلامت باشد۔

اَلتَّکْفِیْرُ فا گذاشتن از گناه و کفارت
کردن سوگند وبمعنیان یعنی و سر در
فرود آوردن در خدمت کسی را وبمعنی

بالّلام وفی الحدیث الاعضاء کلّہا تکفّر اللسان ای
تذل وتخضع وفی حدیث آخر المؤمن یکفّر
ای مرزأ فی نفسہ ومالہ لیکفّر خطایاہ -
اَلتَّمْشِیْرُ - الامشاۃ فی العضاہ ونشاط النفس
للجماع ونہا فی الحدیث والتفریق -
اَلتَّمْصِیْرُ - شہر کردن واندک شیر کردن
بزورنگ جامہ چنانکہ اندک بہ دروی زردی باشد -
اَلتَّمْضِیْرُ - کسی را بمضر بان منسوب کردن وہلاک
گردانیدن وفی الحدیث مضّر مضر باللّٰہ فی النار
ای جمعہا فیہا وقیل اصلہ من مضّر اللبن وہو قرصہ
اللسان وانما شدد للمبالغۃ او للکثرۃ فعلی ہذا القول
اشتق التمضیر من المضر ثم تصرف فیہ فقیل مضرنا فلانا
فتمضّر کقیسناہ فتقیس ای صیرناہ کذلک بان نسبناہ الیہا -
اَلتَّنْثِیْرُ - مبالغۃ النثر والتنشیر مبالغۃ النشر
ونُشِّرَ شدد للکثرۃ -
اَلتَّنْخِیْرُ - سخن گفتن وفی الحدیث نخروا ای تکلموا
ولعلہ ماخوذ من النخیر -
اَلتَّنْزِیْرُ - کم کردن قولہم فلان لا یعطی حتی ینزر
ای حتی یلح علیہ ویصغر من قدرہ -
اَلتَّنْشِیْرُ - فسون کردن نشرہ رقاہ او
کتب لہ النشرۃ وہی کالتعویذ والرقیۃ
وصحف نشرۃ شدد للکثرۃ -
اَلتَّنْصِیْرُ - ترسا گردانیدن -

اَلتَّنْضِیْرُ - تازہ روی گردانیدن واذا قلت
نضّر اللّٰہ امرأ فیعنی نعمہ -
اَلتَّنْفِیْرُ - رمانیدن ومنہ الحدیث لا تنفروا الناس
ای لا تلحقاہم ومنہ ایضاً قولہم نفّر عنہ ای لقبہ
کانہ عندہم تنفیر الجن والعین وفضل نہادن
کسی را بر کسے در حسب -
اَلتَّنْقِیْرُ - وا پژوہیدن وشخولیدن -
اَلتَّنْکِیْرُ - ناشناسا کردن ونکرہ گردانیدن -
الی کل صلوۃ ولم یرد الخروج فی الہاجرۃ وہذہ لغۃ
حجازیۃ وقری سامراً تہجرون ومعناہ تکثرون
من الہجر وہو الہذیان او ہجر النبی علیہ السلام
وکتاب اللّٰہ -
اَلتَّہْدِیْرُ - بانگ کردن اشتر -
اَلتَّکْرِیْرُ - بیرون آوردن واز اقران خویش
درگذشتن در فضل وہذا ایعدی بعلی وبہذا الفرس
ازو اسبق -
اَلتَّجْلِیْزُ - الجلز -
اَلتَّجْہِیْزُ - ساز کردن -
اَلتَّرْبِیْزُ - پر کردن مشک -
اَلتَّطْرِیْزُ - طراز کردن جامہ -
اَلتَّعْجِیْزُ - پیر شدن زن وبعجز منسوب کردن
ودرنگی کردن -
اَلتَّغْرِیْزُ - دنبال فرو بردن ملخ بزمین از بہر خایہ

التَّقْفِيزُ - برجهانیدن-
التَّقْفِيزُ - حنا در دست بستن شبه دانه-
التَّلْمِيزُ - برجهانیدن-
التَّنْبِيزُ - مبالغة النبز-
التَّنْفِيزُ - بالفاء، تیر بر ناخن گردانیدن برجهانیدن
التَّنْقِيزُ - بالقاف، رقصانیدن کودک برجهانیدن
التَّخْبِيسُ - کاسته شدن مغز استخوان-
التَّيْبِيسُ - یابس شدن ویعدی لعین-
التَّتْرِيسُ - التترس-
التَّجْرِيسُ - محکم رای کردن-
التَّجْنِيسُ - التجانس-
التَّخْرِيسُ - طعام ساختن نزاج راد الماضی فعل وخرست علی المرأة اذا اطعمت فی ولادتها
التَّخْمِيسُ - پنج گوشه کردن-
التَّدْرِيسُ - الادراس-
التَّدْلِيسُ - عیب آخریان برخریدار پوشیدن اخذ التدلیس فی الاسناد وهو ان یحدث عن الشیخ الاکبر لعله سمعه عمن-
التَّدْسِيسُ - پنهان کردن-
التَّدْنِيسُ - شوخگی گردانیدن-
التَّرْكِيسُ - مبالغة الارکاس-
التَّشْمِيسُ - بآفتاب ساختن-

التَّضْبِيسُ - مجرب کردن و دهشت کردن-
زمین وچاه چنانکه گوئی دندانه دارد-
التَّطْلِيسُ - نیک محو کردن نبشته-
التَّعْبِيسُ - مبالغة العبوس-
التَّعْرِيسُ - باخر شب فرود آمدن-
التَّعْلِيسُ - سخت شدن درد-
٤. التَّعْنِيسُ - بماندن دختر در خانه بی شوهر قال الاصمعی لا یقال عَنَّسَتْ ولکن عُنِّسَتْ و واوانستن
التَّغْلِيسُ - بتاریکی شب کاری کردن یا دران جای آمدن-
التَّفْلِيسُ - مفلس خواندن-
التَّقْدِيسُ - پاک کردن وبپاکی صفت کردن
التَّقْرِيسُ - سرد کردن-
التَّقْلِيسُ - الضرب بالدف والغناء وفی الحدیث قلسوا له ای وضعوا ایدیهم علی الصدر خضوعا وفی الحدیث وهو کبس اسی یقتحم الناس فیکبسهم-
التَّلْبِيسُ - کالتدلیس والتخلیط شدد للمبالغة
التَّلْبِيسُ - نعل بربستن اشتر وپاره بر موزه دوختن-
التَّمْجِيسُ - تبیین المجوسیة وتزیینها-
التَّمْلِيسُ - نسو کردن وبجهانیدن کسی-
التَّنْبِيسُ - مثل النبس-

التنفیش پلید کردن وشئی کانت العرب تفعله کالعوذة تدفع بها العین۔

التنفیش۔ وابردن غم۔

التنقیش۔ دوات را النقش در کردن۔

التنکیش۔ نگونسار کردن۔

التجمیش۔ بازی کردن۔

التحبیش۔ گرد کردن وکسب کردن۔

التحریش۔ بریکدیگر آغالیدن۔

التخمیش۔ بخشم آوردن۔

التخدیش۔ مبالغة الخدش۔

الترعیش۔ لرزانیدن۔

الترقیش۔ آراستن قول وجز آن و سخن چینی کردن۔

التفریش۔ زرجفتہ کردن۔

التفتیش۔ واپژوهیدن۔

التعریش۔ خشت باسنگ در میان سرای افگندن وپرواز کردن مرغ برچیزی وبهن باز شدن کشت۔

التفلیش التحریش التقمیش۔ واچیدن موی وپشم وپنبه وفی الحدیث منفش المنخرین یعنی واسع المنخرین المتطامن المارن کانوف الزنج۔

التنقیش۔ منقش کردن۔

التحریش۔ کالتحریش۔

ص التربیص۔ استوار کردن۔

التقلیص۔ برهانیدن ودوشیزہ گردانیدن۔

التدلیص۔ درخشان کردن زره۔

الترخیص۔ رخصت دادن ویعدی باللام

الترقیص۔ برجهانیدن مادر کودک را وجز آن وفی الحدیث فلیشقص الخنازیر فلیعضها اعضاء للبیع۔

التشریص۔ گوشت درمیان سرای باز افگندن تا خشک شود۔

التقریص۔ بسیار زود افشاندن فی الحدیث قرصیه بالماء ای قطعیه۔

التقلیص۔ باهم آمدن وفرس مقلص ای مرتفع۔

التقمیص۔ پیراهن درپوشانیدن۔

التلخیص۔ هویدا کردن۔

التمحیص۔ آزموده گردانیدن وبی گناه گردانیدن

التنغیص۔ ناخوش گردانیدن عیش۔

التنمیص۔ التنمص

ض التبعیض۔ پاره پاره کردن۔

التبغیض۔ دشمن گردانیدن۔

التحریض۔ برانگیزانیدن بر قتال وجز آن

التخفیض۔ بیفگندن۔

التخمیض۔ اندک کردن۔

التّخفیض - فرو داشتن آواز و آسان کردن
التّرفیض - اندک آب در مشک رها کردن -
التّرمیض - چشم داشتن کسی را و فی الحدیث لا ترمضها یقال رمض الراعی ماشیته اذا رعاها فی الرمضاء -
التّعریض - پیش چیزی وا بردن و پهن کردن و بشو لیده نشستن و راه آوردن و دادن و سخن سربسته گفتن و تمام نا پختن گوشت و داغ پهن کردن اشتر بستن یقال عرض فی سقائک ای لا تملأه و فلان بحر لا یعرض ای لا یشرح -
التّغمیض - چشم فراز کردن و در معاملت مساهلت فرا گرفتن و سخن را مشکل کردن -
التّفریض - التحزیز و فریضها مختلف کردن و منه و فرضنا و قال ابو عمرو بن العلاء فصلنا ها
التّقبیض - باهم آوردن و دادن مال مر آنرا که فرا گیرد -
التّقریض - التقریظ و هو ان تمدح الانسان بالحق او بالباطل -
التّمریض - بیماری داری کردن و تقصیر کردن
التّنفیض - نیک بیفشاندن -
التّنقیض - بانگ بسیار کردن سنگخوار -
التّبیّط - بکوه واشدن و هو فی الحدیث -

التّبلیط - خشت یا سنگ سرای افگندن و بماندن
التّبنیط - ورنگی کردن -
التّحنیط - مرده را حنوط کردن -
التّخریط - شکم براندن وارو -
التّخلیط - تخلیط کردن و آمیختن -
التّرهیط - لقمه بزرگ کردن -
التّسبیط - فی الناقة کالرجاع و اسقاط النعجة ولدها -
التّسلیط - برگماشتن -
التّشمیط - چیزی از دوال زین در آویختن
التّشحیط - در خون گردانیدن -
التّضریط - الاضراط -
التّعلیط - رسن از گردن اشتر بیرون کردن و داغ کردن بر گردن اشتر بهنا -
التّغلیط - در غلط افگندن و بغلط منسوب کردن
التّفریط - فرط فی الامر فقصر فیه ضیّعه حتی فات و فرطته ترکته و تقدمته و فرط الله عنه ما یکره ای نحّاه و قلما یستعمل الا فی الشعر -
التّقریط - گوشواره در گوش کسی کردن و رسیم چراغ فراگرفتن و لگام بر اسپ کردن و منه الحدیث فیقرطها اعنتها و قیل معناه ان یمد الفارس یده حتی یجعلها علی قذال فرسه فی حضره ای عدوه -

عـه لغتی سو خطی ... اردو برادران ۱۲

اَلتَّنْشِیْطُ - فا نشاط آوردن -

اَلتَّنْقِیْطُ - نقطہ برزدن -

اَلتَّحْفِیْظُ - کسی را بر حفظ چیزی داشتن - ۱۲۰

اَلتَّغْلِیْظُ - درشت گرفتن چیزی بر کسے

و درشت گفتن و ستبر کردن -

اَلتَّقْرِیْظُ - ستودن زندہ -

اَلتَّنْکِیْظُ - الانکاظ -

اَلتَّبْدِیْعُ - بتبدع خواندن -

اَلتَّبْلِیْعُ - پدید آمدن سپیدی در موے

اَلتَّتْبِیْعُ - ا‌پی فراشدن وا‌پی فرا داشتن

الاول تعدی الی مفعول واحد والثانی تعدی الی مفعولین

اَلتَّجْدِیْعُ - پژمردہ کردن قحط گیاہ را و جدعہ

تجدیعا ای قال جدعا لک -

اَلتَّجْرِیْعُ - اندوہ و کرم و جز آن بگلو کسی فرو بردن

اَلتَّجْزِیْعُ - پختہ شدن بیشتر از خرما یقال لبسر

مجزع و پارہ کردن گوشت -

اَلتَّجْمِیْعُ - نیک جماع کردن و بنماز و بینہ

آمدن و گزاردن آن -

اَلتَّخْدِیْعُ - مبالغۃ الخدع -

اَلتَّخْذِیْعُ - پارہ پارہ کردن در حرب خذعنی

ظلع فی رجلی ای قطعنی عن المشی -

اَلتَّخْضِیْعُ - فروتن گردانیدن -

اَلتَّخْلِیْعُ - بندہا از جاے بیاوردن و قطع

مستفعلن فی عروض البسیط و ضربہ جمیعا فینقل

الی مفعولین فیسمی البیت مخلعا -

اَلتَّدْرِیْعُ - سندرہ و پیراہن زنان پوشانیدن

اَلتَّدْفِیْعُ - بسی سپوختن کسے را -

اَلتَّدْمِیْعُ - مبالغۃ الدمع -

اَلتَّذْرِیْعُ - کسے را خفہ کردن و دست

جنبانیدن در رفتن و بدست ایشان اشارت

۴ کردن بشر -

اَلتَّرْبِیْعُ - چہار سو کردن -

اَلتَّرْجِیْعُ - نغمہ گردانیدن و انا للہ و انا الیہ

راجعون گفتن و ترجیع الدابۃ یدیہا فی السیر رجعہا

اَلتَّرْسِیْعُ - تباہ شدن پلک چشم و الماضی

فعل و تباہ شدن چشم -

اَلتَّرْصِیْعُ - پیوستن تاج و جز آن -

اَلتَّرْفِیْعُ - نیک نیک براندن شتر -

اَلتَّرْقِیْعُ - بسی وزنگ در جامہ دادن -

اَلتَّسْبِیْعُ - ہفت کردن -

اَلتَّسْجِیْعُ - سجع کردن -

اَلتَّسْفِیْعُ - نیک سوختن گرما لون مردم را

و سیاہ گردانیدن آتش چیزیرا -

اَلتَّسْلِیْعُ - شگافتن -

اَلتَّسْمِیْعُ - معروف کردن ببدی و نیکی و

بعیدیان بالبار و شنوانیدن و منہ الحدیث

مستمعا مزمرا ای مقیدا مسجورا فالمسمع من اسماء القید والزمارة الساجورة -
التشجیع - دلیر کردن و دلیر خواندن -
التشریع - بآبشخور آوردن -
التشسیع - مبالغة الشسع -
التشفیع - شفاعت کسی را بدادن -
التشنیع - تشنیع کردن ولیدے بعلے و تنک پوش کردن -
التصدیع - پراگنده کردن و شگافتن و سر رسانیدن والماضی من هذا اصدع -
التصریع - پراگنده کردن و شگافتن و فی الشعر تقفیة المصراع الاول و بسی بیفگندن و در و لخت کردن
صمّع الثرید - اذا رفع راسها
صمّع التمهم اذا ابتلت قذذه من الدم وغیره فانضمت
التضبیع - بازو بازیدن اسپ و شتر در رفتن -
التضجیع - تقصیر کردن -
التضریع - نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن و ضرعت القدر اذا حان ان تدرک -
التضلیع - بهشت پهلو نقش کردن جامه
التطبیع - پر کردن مشک و جز آن و گرانبار کردن شتر -
التطمیع - طمع افگندن -
التفجیع - بدرد آوردن -

التفدیع - گردانیدن فی الحدیث لما فدع اهل خیبر عبدالله بن عمر ماخوذ من الفدع وهو عوج فی المفاصل
التفریع - بالا بر شدن و بشیب فرو شدن و چیزی را فرع کردن و فرع گشتن و هو فی الحدیث و فی حدیث آخر یفرع بینهم ای یحجز بینهم یقال فرع و فرّع و فرق بینهم بمعنی واحد -
التفزیع - ترسانیدن و اندوه دا بردن و هذا من الاضداد -
التفصیع - بیرون کردن -
التفقیع - ترک از انگشتان بیاوردن -
التفلیع - شگافتن -
التقریع - ملامت صعب کردن و معالجة الفصیل من القرع کانه نزع من ذلک و هو بثر ابیض یخرج بالفصال و دواه الملح و جباب البان الابل فاذا لم یجدوا الملح نتفوا اوبارها و نضحوا جلده بالماء ثم جروه علی السبخة -
التقزیع - موی سر بعضی بستردن و بعضی گذاشتن
التقشیع - ابر وا بردن -
التقصیع - پر شدن جراحت از خون -
التقطیع - پاره پاره کردن و منه مقطعات الشعر یعنی قصاره و اسپ از پیش اسپان بشدن و تقطیع الشعر وزنه باجزاء العروض و فی الحدیث الا مقطعا ای مثل الحلقة وما اشبهها -

التقليع - مبالغة القلع -
التقنيع - قناع پوشانیدن ومنه قنعت
راسه بالسوط ضربا وقنع الدیک اذا رد برائله
الی راسه کتقنع اللبن ای علاه سمه خثورة ة راسه
وقنعت القدر رست بزبدها -
التكسيع - مصدر قولك رجل مكسع اذا لم يتزوج
فاجتمع الماء في ظهره -
التكنيع - باهم آمدن -
التلفيع - سر پوشانیدن ولفعت المزادة قلبها -
التلميع - رنگا رنگ گردانیدن في الحديث
وتمتيع طيبها اي تخلص وناصع كالشئ خالصه -
التمتيع - برخورداری دادن وبلند گردانیدن
التمزيع - پراگنده کردن -
التمنيع - مبالغة المنع -
التنزيع - نیک بر کردن -
التهجيع - نیک فرا خواب کردن -
التهزيع - پاره پاره کردن -
التبليغ - رسانیدن -
الترفيغ - فراخ عیش گردانیدن -
التشبيغ - القاء الناقة ولدها وقد اشعر -
التصبيغ - مبالغة الصبغ وصبغت الرطبة
شكلت ونبت في المعنى الاول جبر مصبغ متخذ من الصبغ
التفريغ - فارغ کردن وپرداختن -

التمريغ - مراغه دادن ستور -
التمشيغ - التلطيخ -
۹ التثقيف - راست کردن نیزه -
التجديف - الكفر بالنعم -
التجريف - نیک فارندیدن -
التجليف - هلاک کردن مال کسی المجلف الذی
اخذ من جوانبه وقیل الذی اخذ من وسطه وترکت
جوانبه جذفراي بهیاه وصنعه -
التحريف - بگردانیدن سخن ومحرف بگردن قلم
التحليف - سوگند برادن -
التحنيف - احنف کردن -
التخريف - خرف خواندن -
التخصيف - مبالغة الخصف -
التخليف - واپس گذاشتن ویک خلف بستن
التذريف - افزون شدن ويعدى بعلى
الترديف - از پے درآوردن -
الترصيف - مبالغة الرصف في الحديث
۲۰ كان الكلبي يزرف اي يزيد في الحديث زلفها
معناه اسفلها وقدمها والاصل في الكلمة القرب
التسجيف - پرده فرو گذاشتن -
التسقيف - خانه را سقف کردن -
التسليف - پیش فرستادن ونهاری دادن
التشريف - بزرگوار کردن -

اَلتَّشْنِیْفُ - گوشواره در گوش کسی کردن
اَلتَّصْحِیْفُ - الخطاء فی الصحیفة وهی الکتاب
اَلتَّصْرِیْفُ - گردانیدن ومنه صرف الفعل وهویدا کردن وخمر صرف خوردن -
اَلتَّصْنِیْفُ - تمیز الاشیاء بعضها من بعض وتصنیف الکتاب من هذا -
اَلتَّضْعِیْفُ - افزون کردن وضعیف کردن وضعیف خواندن -
اَلتَّطْرِیْفُ - کارزار کردن گرد برگرد لشکر
اَلتَّعْجِیْفُ - الاکل دون الشبع -
اَلتَّعْرِیْفُ - بیاگاهانیدن وتعریف کردن گم شده وخوشبو گردانیدن -
اَلتَّعْطِیْفُ - مهربانی گردانیدن ونیکی بجا آوردن
اَلتَّعْقِیْفُ - کژ کردن -
اَلتَّعْنِیْفُ - سرزنش کردن -
اَلتَّغْلِیْفُ - غالیه بر کردن -
اَلتَّقْذِیْفُ - مبالغة القذف -
اَلتَّقْصِیْفُ - مبالغة القصف -
اَلتَّکْتِیْفُ وَالتَّکْسِیْفُ - التقطیع بالنار عن الفارابی وبالسین عن الجوهری
اَلتَّکْشِیْفُ - مبالغة الکشف -
اَلتَّکْلِیْفُ - چیزی بکسی فرمودن کرد ازان رنج برد
اَلتَّکْنِیْفُ - گرد چیزی دیوار آوردن

اَلتَّلْجِیْفُ - جوانب چاه کندن -
اَلتَّلْقِیْفُ - فرو خورانیدن وتلقین کردن
اَلتَّنْقِیْفُ - مبالغة النقف -
اَلتَّنْجِیْفُ - بلند نمودن با توده راوفی الحدیث نجّفته ای رفعت منه والنجفة شبه التل -
اَلتَّنْدِیْفُ - مبالغة الندف -
اَلتَّنْشِیْفُ - پاک شدن شیر شتر
اَلتَّنْصِیْفُ - بدو نیم کردن وهو انتهی بسر کشتی شیت
اَلتَّنْطِیْفُ - گوشواره در گوش کسی کردن وچکانیدن شراب ومانند آن -
اَلتَّنْظِیْفُ - پاک کردن -
اَلتَّنْکِیْفُ - باغده شدن اشتر -
ق اَلتَّبْرِیْقُ - چشم فراخ باز کردن یا تیز نگریستن
اَلتَّبْعِیْقُ - شگافتن فی الحدیث یبعقون لقاحنا ای ینحرون ابلنا ویسیلون دماءها
اَلتَّحْدِیْقُ - تیز نگریستن وگرد کسی در آمدن ویعدی بالباء -
اَلتَّحْرِیْقُ - نیک سوزانیدن -
اَلتَّحْلِیْقُ - دور هوا بر شدن مرغ ویعدی بالباء
اَلتَّحْلِیْقُ وَالتِّحْلَاقُ - بسیار شردن سر وفی الحدیث محلق رءوسهم ای رءوسهم -
اَلتَّحْمِیْقُ - احمق خواندن
اَلتَّخْرِیْقُ وَالتِّخْرَاقُ - نیک دریدن قال الفراء

نعال من ساذج التفعيل لغة يمانية فصيحة والتخريق
بسيار دروغ گفتن۔
اَلتَّخْلِيقُ۔ بخلوق پلیدہ دن وتمام خلق کردن
وتسوکردن۔
اَلتَّدْبِيقُ۔ بسریش استوار کردن۔
اَلتَّدْقِيقُ۔ نیک بیختن۔
اَلتَّدْنِيقُ۔ استقصا کردن ونزدیک گشتن
خورشید بفرو شدن وانچه بدان ماند ومنه
الحدیث یدنق للموت ای یدنو وچشم بگوفرو شدن
وپیوسته سوی چیزے نگریستن۔
اَلتَّذْلِيقُ۔ تیز کردن کنارہ چیزی۔
اَلتَّرْبِيقُ۔ ریسمان کہ درگردن برہ کنند۔
اَلتَّرْشِيقُ۔ تیز نگریستن۔
اَلتَّرْمِيقُ۔ وانم نگریستن وضعف یکون فی
البصر وفی البدن وفی الامر۔
اَلتَّرْنِيقُ۔ ثابت ماندن مرغ در ہوا ورنق الطائر
اذا خفق بجناحیه فی الهواء وثبت ولم یطر وقولهم سدت
الموسی فرنق ای انتظر الولادة لانها ترانی فلا تقطع لعهدة
اَلتَّرْهِيقُ۔ بسیار شدن مہمان نزدیک کسے
وتہمت کردن کسی را بہ بدی۔
اَلتَّزْلِيقُ۔ موے لیستردن۔
اَلتَّسْرِيقُ۔ بدزدی منسوب کردن ومنه
قری ان ابنک سرق۔

اَلتَّشْرِيقُ۔ گوشت قدید کردن وبسوے
شرق شدن ونماز عید کردن وفی الحدیث
لا تشریق الا فی مصر جامع۔
اَلتَّشْفِيقُ۔ اندک اندک کردن۔
اَلتَّشْقِيقُ۔ التقطیع بالطول وفی الحدیث
وشقق لها یعنی لناقته ای عاجا بزمامها
ولفها لترفع راسها۔
اَلتَّصْدِيقُ۔ راست گوی داشتن وزکوٰۃ
گوسپندان وجزآن وصدقه بستدن۔
اَلتَّصْفِيقُ۔ آمیختن شراب بآب ودست
برہم زدن وہو فی الحدیث ماخوذ من صفق احدی
الیدین بالاخری لا ببطونهما ولکن بظهور اصابع الیمنی علی
الراحة من ید الیسری وہو سنة لنساء فی الصلوة وشتران
از آتای بآتای بردن وشتر از چراگاہی بچراگاہے
بردن والترکیب یدل علی ملاقاة شئ ذی صفحة
بشئ مثله بقوة۔
اَلتَّطْبِيقُ۔ بربندگاہ آمدن شمشیر یا جدا کردن
عضو ومنه الحدیث طبقت ای اصبت وجه
الفتیا وہر دو دست درمیان ران نہادن در
رکوع وہو فی الحدیث ودوی زمین گرفتن
باران وتطبیق الفرس تقریبه۔
اَلتَّطْرِيقُ۔ نزدیک گشتن مرغ سنگخوار بخایه
نہادن ولا یقال ذالک لغیر القطاة۔

و بچه در شکم شتر وزن گرفتن و باز داشتن
شتر از گیاه و جز آن در راه باز دادن ـ
اَلتَّطْلِيقُ طلاق دادن وطلق السلیم اذا سکن
وجعه بعد العداد ـ
اَلتَّعْتِيقُ کهنه شدن ـ
اَلتَّعْذِيقُ بسیار شاخ خرما بریدن ـ
اَلتَّعْرِيقُ شراب با آب اندک بیامیختن و بی گوشت
کردن تن و پر نا کردن دلو ـ
اَلتَّعْفِيقُ ـ بگردانیدن ـ
اَلتَّعْلِيقُ در آویختن ومنه فتذروها کالمعلقة
وهی التی فقد زوجها و عاشق گردانیدن
والماضی من هذا علق ـ
اَلتَّعْمِيقُ ژرف کردن و باستقصا نگریستن
فی الحدیث تعمقها ای تاخذی بعمقها وتقصیرها ـ
اَلتَّعْرِيقُ ـ عرقه کردن ومنه لجام معرق بالفضة
ای محلی و بگشتن والباب یدل علی انتهاء فی
شئ یبلغ اقصاه ـ
اَلتَّغْلِيقُ ـ در در بستن ـ
اَلتَّفْتِيقُ ـ بشگافتن ـ
اَلتَّفْرِيقُ وَالتَّفْرِقَةُ ـ پراگنده کردن و فی
الحدیث فرقوا عن المنیة یقول اشتروا بثمن
الرقیق الواحد رقیقین لانه ان مات الواحد
بقی الآخر واذا کان کذلک فکانک فرقت عن المنیة

اَلتَّفْسِيقُ ـ فاسق خواندن ـ
اَلتَّفْلِيقُ شگافتن ـ
اَلتَّفْنِيقُ بناز و نعمت پروردن ـ
اَلتَّلْبِيقُ چرب کردن ـ
اَلتَّلْفِيقُ ـ فراهم آوردن مرق ای غنا بغناء السفلة
اَلتَّمْزِيقُ وَالْمُمَزَّقُ ـ پراگنده کردن ومنه ومزقناهم
کل ممزق واصله التخریق یقال مزق ثیابه
اَلتَّمْشِيقُ ـ رنگ کردن بگل سرخ ـ
اَلتَّمْهِيقُ شیر دادن ـ
اَلتَّنْبِيقُ نیکو نبشتن و بر نشاندن درخت کنار
و کذلک کل شئ مستو و مهذب ـ
اَلتَّنْذِيقُ ـ بر سگیزانیدن اسپ ـ
اَلتَّنْسِيقُ ـ پیوستن سخن و جز آن ـ
اَلتَّنْطِيقُ ـ کمر بر میان کسی بستن ـ
اَلتَّنْفِيقُ ـ در سوراخ شدن موش فی الحدیث
لا ینفق بعضکم لبعض ای لا یقصد ان ینفق سلعته
عن جهة النجش ـ
اَلتَّنْمِيقُ نبشتن و نمق الکتاب ای نقش و صور
اَلتَّبْتِيكُ ـ نیک بریدن و پاره پاره کردن تبتک ٥
آذان الانعام ای قطعها شدد للکثرة والمبالغة ـ
اَلتَّبْرِيكُ ـ دعای برکت خواندن ـ
اَلتَّحْرِيكُ ـ جنبانیدن ـ
اَلتَّحْنِيكُ ـ استوار خرد گردانیدن کام کودک

بالیدین بجرها وجزآن -
اَلتَّشْبِیْكُ - انگشتان بہم درگذاشتن وانچه بدان مانند -
اَلتَّشْرِیْكُ - شرکت کردن نعلین را وانباز کردن -
اَلتَّعْرِیْكُ - ان یجعل الراعی من الحلب مثل الفلکة ثم یجعله فی لسان الفصیل لئلا یرضع وفلکة الجاریة ای استدار -
اَلتَّمْسِیْكُ - چنگ در زدن ویعدی بالباء وخداوند مشک کردن ومشک رنگ کردن وبدان بیالودن وفی الحدیث خذی فرصة ممسکة ای محتملة یقول تحتملینها معک تعالجین بها قبلک وعلی ہذا ہو مشدد وقیل مطیبة بالمسک والاول اصح لقلة ذات ایدیہم -
اَلتَّمْعِیْكُ - مراغه کردن ستور را -
اَلتَّمْلِیْكُ - بادشاہ گردانیدن واستوار گردانیدن
اَلتَّهْتِیْكُ - مبالغة الهتك -
اَلتَّهْلِیْكُ - ہلاک گردانیدن -
اَلتَّبْتِیْلُ - دل ز دنیا ببریدن وفی الحدیث ان النبی علیه السلام تبتل العمری ای اوجبها -
اَلتَّبْجِیْلُ - بزرگ داشتن -
اَلتَّبْخِیْلُ - نسبت کردن به بخل -
اَلتَّبْدِیْلُ - الابدال منهم من جعل التبدیل تغییر الشیء عن حاله والابدال جعل شیء مکان آخر
اَلتَّبْغِیْلُ - مشی فیه اختلاف بین العنق والهملجة مشتق من البغل - رفتار فراخ ۱۲
اَلتَّثْقِیْلُ - گران گردانیدن -
اَلتَّثْمِیْلُ - باقی داشتن -
اَلتَّجْهِیْلُ - مبالغة الجهل -
اَلتَّجْدِیْلُ - بر زمین افگندن -
اَلتَّجْمِیْلُ - نیکو کردن یقال جملك الله وجمل الله علیك
اَلتَّجْهِیْلُ - بجهل منسوب کردن -
اَلتَّحْجِیْلُ - چشم بکو فرو شدن ودست وپای اسپ سپید کردن -
اَلتَّحْصِیْلُ - حاصل کردن واصله التمییز وقیل جمع الشیء ومنه حوصلة الطائر وحصل کلامه ای رده الی محصوله -
اَلتَّحْضِیْلُ - التصریة -
اَلتَّحْمِیْلُ وَالْحِمَّالُ - بار نهادن وشغلی از کسی درخواستن -
اَلتَّخْبِیْلُ - تباه خرد واعضا گردانیدن -
اَلتَّخْجِیْلُ - خجل کردن -
اَلتَّخْذِیْلُ - برخذلان گذاشتن وانشتن وفی الحدیث
اَلتَّخْضِیْلُ - ترمودن خضلی قنازعك ای ندیها ورطبیها بالدهن لیذهب شعثها -
اَلتَّدْبِیْلُ - گرد کردن چیزے -
اَلتَّدْجِیْلُ - جملا عضا بقطران بیالودن -

وزر اندود کردن شمشیر والترکیب یدل علے
التفظیع والترسیل ـ
الترتیل ـ ہموار کردن سخن بے تکلف
الترجیل ـ جعد کردن موے و فروکردن
موی بشانہ ـ
الترحیل ـ روان کردن کسے را از جاے
خویش و فی الحدیث ترحّل الناس قبل تنزّل
منہم اذا نزلوا و تقیل اذا قالوا و قیل
تنزلہم المنازل ـ
الترطیل ـ چرب کردن موی ابزعفران
الترفیل ـ التعظیم والتبجیل واتمام الرکبۃ ـ
الترکیل ـ بسپا یا بیل کوفتن ـ
الترمیل ـ خون آلودہ کردن ـ
الترہیل ـ سست گردانیدن گوشت
فی الحدیث یرہلنا ای یجیفنا من رہلہ وجلینا
بالجیم فمعناہ یرنینا ـ
الترییل ـ درجیا پیچیدن ـ
التسبیل ـ سبیل کردن ـ
التسجیل ـ سجل کردن ـ
التسحیل ـ سست آہستہ شدن عریان
التسفیل ـ بزیر فرود بردن ـ
التسہیل ـ آسان گردانیدن ـ
التطفیل ـ بچسپیدن آفتاب بفرو شدن

و روی فاکردن تاریکی شب و طفیلی کردن
وطفلت الابل اذا کان معہا اولاد با فرفقت
بہا حتی تلحقہا الاطفال ـ
التعجیل ـ الاستحثاث وطبخ اللحم علے عجلۃ
وعجلت لہ من الثمن کذا ای قدمت والمعجل
الذی یاتی اہلہ بالاعجالۃ وہی ما یعجلہ الراعی
من اللبن الی اہلہ قبل الحلب ـ
التعدیل ـ عدل کردن خواندن و راست کردن
التعذیل والتعذال ـ بسی ملامت کردن
التعسیل ـ انگبین توشہ دادن و بہ انگبین
پروردن فی الحدیث اذا اراد اللہ بعبد خیرا
عسّلہ قیل یا رسول اللہ وما عسلہ قال یفتح لہ عملا
صالحا بین یدی موتہ حتی یرضی عنہ من حولہ
فی حدیث آخر عسّلہ فی الناس ای طیبہ ثناءہ
ماخوذ من العسل ـ
التعصیل ـ پیچیدن تیر وانداختن و فی الحدیث
عصّلا ای بالا ـ
التعضیل ـ استوار شدن بچہ در شکم مادر
چنانکہ بیرون نتواند آمد و تنگ آمدن جای
از چیزی و کار بر کسے تنگ فرا گرفتن ـ
التعطیل ـ فرو گذاشتن و خالی بیکار کردن
وتعہد نا کردن ـ
التعقیل ـ بسیار عقال بر پای اشتر بستن

فی الحدیث فیعقل الکرم ای یخرج العقیلی وہو الحصرم

اَلتَّعْجِیْلُ- توفیۃ العمل –

اَلتَّغْسِیْلُ غسل نمودن بعد جماع فی الحدیث من غَسَّلَ ای جامع قبل الخروج الی الصلوٰۃ وقیل اغتسل بعد الجماع وروی بالتخفیف ومعناہ جامع –

اَلتَّغْفِیْلُ- بغفلت منسوب کردن واحمق گردانیدن

اَلتَّفْتِیْلُ- نیک تافتن –

اَلتَّفْسِیْلُ- ناکس خواندن والمفسلۃ المرأۃ التی اذا نشط زوجہا اغشیانہا اعتلت –

اَلتَّفْصِیْلُ- ہویدا کردن وجدا کردن از یکدیگر وپارہ پارہ کردن –

اَلتَّفْضِیْلُ- فاضل گردانیدن وفضل دادن

اَلتَّقْبِیْلُ- بوسہ دادن –

اَلتَّقْتِیْلُ- سخت بر ہم گرفتن ومبالغت کردن در کشتن ورجل مقتل ای مجرب –

اَلتَّقْفِیْلُ- قفل کردن –

اَلتَّکْبِیْلُ- بند کردن –

اَلتَّکْحِیْلُ- سرمہ کردن –

اَلتَّکْفِیْلُ وَ اَلتَّکْفِلَۃُ- پایندانی فرا کسی دادن

اَلتَّکْمِیْلُ- تمام کردن –

اَلتَّمْثِیْلُ- صورت بستن چیزکسی ابنگاشتن مَثَّلَتُ لہ کذا ای صورت لہ مثالہ بالکتابۃ وغیرہ –

اَلتَّمْحِیْلُ- واداشتن شیر درد عا –

اَلتَّمْشِیْلُ شیرانک فروآوردن ناقہ –

اَلتَّمْلِیْلُ- زبان دادن –

اَلتَّنْجِیْلُ- بسنگی استنجا دادن کسی را ونجلت فلانا بطعامی ناولتہ شیئا بعد شئی فی الحدیث وفتی ینبلہ ای یعطیہ النبل –

اَلتَّنْجِیْلُ- سرگین افگندن خداوند سم –

اَلتَّنْخِیْلُ- نیک بیختن –

اَلتَّنْزِیْلُ- فرو فرستادن والترتیب ایضًا

اَلتَّنْسِیْلُ- بیفگندن حیوان موی وپر وپشم

اَلتَّنْصِیْلُ- در نشاندن تیغ وپیکان وسنان وبیرون کشیدن آن وہو من الاضداد –

اَلتَّنْعِیْلُ- نعل بربستن –

اَلتَّنْفِیْلُ- غنیمت دادن –

اَلتَّنْقِیْلُ- بسیار فرابردن وموزہ وجز آن پینہ کردن

اَلتَّنْکِیْلُ- رسوا کردن ونیدہی بالبارد آشامیدن وفی الحدیث لا تنکل ای لا تدفع عما سلطت علیہ لشیہتہا فی الارض –

اَلتَّہْبِیْلُ- بعن کردن کسی را گفتن کہ بلت امک وسیلہ اللحم مثل اہبلہ وہو فی الحدیث –

اَلتَّہْجِیْلُ- سخن نا فرجام شنوانیدن کسی وجز آن نادرافگندن

اَلتَّہْدِیْلُ- فروگذاشتن شاخ وغیر وآنچہ بدان ماند

اَلتَّہْجِیْمُ- بی مادر چرانیدن بچہ وبیل ولاد الضان

اَلتَّبْلِیْمُ- زشت کردن –

اَلتَّثْلِيمُ۔ بسیار رخنه در افگندن۔
اَلتَّجْثِيمُ۔ المصبورة الا انها فی الطیر خاصة والارنب واشباه ذلك یجثم ثم یرمی حتی یقتل وقد نهی عن ذلك
اَلتَّجْحِيمُ۔ تیز در کسی نگریستن۔
اَلتَّجْذِيمُ۔ مبالغة الجذم۔
اَلتَّجْرِيمُ۔ تمام کردن سال۔
اَلتَّجْوِيمُ۔ پر کردن مشك و عاجز شدن۔
اَلتَّجْسِيمُ۔ تن آور گردانیدن۔
اَلتَّجْشِيمُ۔ التكليف۔
اَلتَّحْرِيمُ۔ حرام کردن و ناپیراستن پوست دباغت تمام نایافتن ستور و شکوه مند کردن و التحریم ایضا المنع والتشدید
اَلتَّحْطِيمُ۔ بسیار شکستن۔
اَلتَّحْكِيمُ۔ منع کردن و حاکم گردانیدن کسی را در مال خویش فی الحدیث ان الجنة للمحکمین فمن کسر الکاف فمعناه المنصف من نفسه ومن فتحها فهو الرجل یقع فی ید العدو فیخیر بین الکفر والقتل فیختار القتل۔
اَلتَّحْلِيمُ۔ بردباری کردن۔
اَلتَّحْتِيمُ۔ نیك مهر کردن۔
اَلتَّخْدِيمُ۔ پای رنجن در پای کسی کردن وقوم مخدمون ای مخدومون یراد به کثرة الخدم والحشم۔

اَلتَّخْذِيمُ۔ پاره پاره کردن۔
اَلتَّخْوِيمُ۔ پاره چیزی بریدن۔
اَلتَّخْزِيمُ۔ مبالغة الخزم۔
اَلتَّخْطِيمُ۔ مبالغة الخطم۔
اَلتَّدْسِيمُ۔ جعل الدسم علی شیء ومن یقال دسم المطر الارض ای بلها ولم یبالغ ویقال دسم سبالهم اذا اطعمهم شیئا دسما وفی الحدیث دسموا نونته ای سودوا ذلك الموضع منه لئلا تصیبه العین۔
اَلتَّدْنِيمُ۔ الاستفاف للامور الدنیة۔
اَلتَّرْجِيمُ۔ سنگ بر سر گور نهادن و پنداشت سخن گفتن۔
اَلتَّرْحِيمُ۔ مبالغة الرحمة۔
اَلتَّرْخِيمُ۔ نرم کردن وگفته اند بیفگندن و منه ترخیم الاسم فی النداء و هو ان یحذف من آخره حرف او اکثر۔
اَلتَّرْدِيمُ۔ جامه وزنگ در دادن۔
اَلتَّرْبِيمُ۔ بر دو زره بستن۔
اَلتَّرْسِيمُ۔ جامه مخطط کردن۔
اَلتَّرْقِيمُ۔ رقم کردن۔
اَلتَّرْنِيمُ۔ آواز گردانیدن۔
اَلتَّزْرِيمُ۔ بخیل گردانیدن۔
اَلتَّزْلِيمُ۔ راست تراشیدن و نیکو قد کردن

واندک کردن عطا۔

اَلتَّزْنِيمُ۔ وانشان کردن۔

اَلتَّسْخِيمُ۔ بالخاء والحاء سیاه گردانیدن۔

اَلتَّسْدِيمُ۔ بهن شتر بستن۔

اَلتَّسْقِيمُ۔ بیمار کردن۔

اَلتَّسْلِيمُ وَالسَّلَامُ۔ سلام کردن ویعدی بعلی والتسلیم نا سپردن ویعدی الی المفعول الثانی بالی و گردن نهادن ویعدی باللام سر بر نهادن ویعدی لے المفعول الثانی بمن و سلم دادن

اَلتَّسْنِيمُ۔ چیزے برسان خرپشته کردن۔

اَلتَّسْهِيمُ۔ برد مخطط بافتن۔

اَلتَّشْخِيمُ۔ تباه کردن طعام۔

اَلتَّشْرِيمُ۔ خستن با جراحت و نیک شگافتن

اَلتَّصْتِيمُ۔ تمام کردن و استوار کردن۔

اَلتَّصْدِيمُ۔ مبالغة الصدم۔

اَلتَّصْرِيمُ۔ منقطع شدن شیر بعلاج و پاره کردن رسن و جز آن۔

اَلتَّصْلِيمُ۔ از بن ببریدن بینی یا گوش۔

اَلتَّضْرِيمُ۔ نیک افروختن آتش۔

اَلتَّطْهِيمُ۔ التام من کل شیء علی حدة فهو بارع الجمال وقیل المطهم من الناس المکلثم المجتمع الخلق قال ابن فارس وهذا اصح والحدیث الذی روی فی صفته علیه السلام لم یکن بالمطهم ولا بالمکلثم ای لم یکن بالمدور الوجه ولا بالموجن ولکنه مسنون الوجه

اَلتَّظْلِيمُ۔ ظالم خواندن فی الحدیث واذا البیت مظلم المظلم المزوق ماخوذ من الظلم۔

اَلتَّعْتِيمُ۔ درنگ داشتن و درنگی شدن بازایستادن از کارے ویعدی بعن و در وقت عتمه رفتن۔

اَلتَّعْجِيمُ۔ عجم بردن۔

اَلتَّعْظِيمُ۔ بزرگ داشتن و بزرگ دانیدن

اَلتَّعْكِيمُ۔ نیک فربه شدن و در بر بنده بستن

اَلتَّعْلِيمُ۔ در آموختن و بیاگاهانیدن۔

اَلتَّكْتِيمُ۔ خضاب کردن۔

اَلتَّغْرِيمُ۔ بر کسی تاوان کردن۔

اَلتَّقْيِيمُ۔ قیمت دادن۔

اَلتَّفْحِيمُ۔ تار رفتن در اول شب تا تاریکی شب شود

اَلتَّفْخِيمُ۔ بزرگ گردانیدن و امالت کردن در حرف

اَلتَّفْدِيمُ۔ فدام بربستن جای شراب را۔

اَلتَّفْهِيمُ۔ دریابانیدن۔

اَلتَّقْحِيمُ۔ بعنف درآوردن چیزی بر دیگری افگندن اسب سوار را۔

اَلتَّقْدِيمُ وَالتَّقْدِمَةُ۔ در پیش شدن و در پیش کردن ومنه لا تقدموا بین یدی الله ورسوله و فرمودن یقال قدم الیه فی کذا۔

اَلتَّقْسِيمُ۔ وا بخشیدن و نیکو گردانیدن وقد ورد فی الشعر قسمة بمعنی قسمت فی القسم

اَلتَّقْلِيْمُ - بسیار چیدن ناخن وسم -
اَلتَّكْتِيْمُ - نیک پوشانیدن -
اَلتَّكْدِيْمُ - مبالغة الكدم -
اَلتَّكْرِيْمُ وَالتَّكْرِمَةُ - گرامی کردن -
اَلتَّكْلِيْمُ وَالْكِلَامُ وَالْكَلَامُ - باکسی سخن گفتن
وَالتَّكْلِيْمُ خسته کردن -
اَلتَّلْدِيْمُ - الترديم اَلتَّلْطِيْمُ مبالغة اللطم
اَلتَّلْقِيْمُ - لقمه فرو برانیدن ولقمه دادن کسی را
اَلتَّنْجِيْمُ - بباره بازدادن مال وانچه بدان ماند
وبه نجوم حکم کردن -
اَلتَّنْشِيْمُ - بوی گوشت بگشتن و در شدن کار
ولا یکون الا فی الشر -
اَلتَّنْظِيْمُ - مبالغة النظم -
اَلتَّنْعِيْمُ - بناز ونعمت پروردن -
اَلتَّهْدِيْمُ - مبالغة الهدم -
اَلتَّهْكِيْمُ - التغنية -
اَلتَّبْدِيْنُ - بزاو به آمدن -
اَلتَّبْطِيْنُ - جامه را استر کردن وفی الحديث
يبطن لحيته ای یاخذ من تحت الذقن الشعر
وهذا من باب السلب -
اَلتَّبْيِيْنُ - باریک کردن نظر وهو فی الحديث
اَلتَّثْمِيْنُ - هشت گوشه کردن -
اَلتَّجْبِيْنُ - بددل خواندن وبددل کردن

جفن اذا اطعم فی الجفان -
اَلتَّحْزِيْنُ - آواز زار بگردانیدن وفی
الحديث ان الشيطان يحزنه معناه يوسوس اليه
ويقول له لم تركت اهلك ومالك يبدم حتى يحزنه
اَلتَّحْسِيْنُ - نیکو کردن -
اَلتَّحْصِيْنُ - استوار کردن -
اَلتَّخْشِيْنُ درشت کردن خشنت صدره اوغرته
اَلتَّخْمِيْنُ - بگمان سخت گفتن -
اَلتَّدْخِيْنُ - دود کردن -
اَلتَّدْمِيْنُ - سرگین در زمین زدن ومن القوم
ولهم وهو تسويدهم ايايا فما تجمع فيها -
اَلتَّدْهِيْنُ - چرب کردن ومنه قولهم قوم مدهنون
عليهم اثار النعم -
اَلتَّرْتِيْنُ - پنبه آگنده کردن -
اَلتَّرْدِيْنُ - من الردن جامه را آستین کردن
اَلتَّرْقِيْنُ خضاب کردن به حنا والترقين
فی كتاب الحسابات تسويد الموضع لئلا يتوهم
انه ابيض لئلا يقع فيه حساب وهو لفظة نبطية و
معناه الفارغ -
اَلتَّرْكِيْنُ - التثبيت -
اَلتَّسْخِيْنُ - گرم کردن -
اَلتَّسْطِيْنُ - بر پای کردن ستونها
اَلتَّسْكِيْنُ بیارامانیدن -

التسمین - روغن دادن وفربه کردن وسرد کردن بلغت یمن -

التضمین - چیزی بپایندانی فراکسی دادن ودرمیان چیزی نهادن ومنه الحدیث لا تشتر لبن الغنم والبقر مضمنا ای لا تشتره وهو فی الضرع والمضمن من الشعر ما ضمنته بیتا ومن البیت مالم یتم معناه الا بالذی یلیه منه ایضا -

التعفین - دود کردن ومنه الحدیث عفنوا لها بیر بخروا لها -

التغضین - التشنیج والرجاع ایضا -

التفتین - بفتنه افکندن -

التقرین - همبر کردن -

التقطین - پنبه دانه پالیدن -

التکفین - کفن کردن -

التلبین - خشت زدن -

التلجین - برگ خطمی بهم زدن تا ستبر وبشورانیده شود

التلحین - بلحن منسوب کردن -

التلسین - چیزی را نازک کردن

التلعین - ما اقتنی اللحم فلان یلعن القدر اذا کان لا یقری الضیف -

التلقین - التفهیم -

التلهین - نهاری دادن -

التمتین - استوار کردن -

التمدین - شهر ساختن -

التمرین - نرم کردن -

التمشین - شیر فروشتن بکره -

التمکین - دست دادن وجای دادن یقال مکنتک ومکنت لک مثل نصحتک ونصحت لک وقال ابوعلی یجوز ان یکون علی حذف قوله ردف لکم -

التنتین - گنده گردانیدن -

التهجین - جعل الشیء هجینا وتهجین الامر تقبیحه

التهوین - خوار کردن آسان کردن تخفیف وسبک شمردن وسبک گردانیدن -

التادیة - قضاء العقل من الادی -

التأتیة - آسان گردانیدن کار برکسی -

التسفیه - بی خرد خواندن -

التشبیه - مانند کردن -

التشهیة - خواهانیدن -

التقرئة - الاقراء -

التفقیه - کسی را فقیه گردانیدن -

التعدیة - دشمن گردانیدن -

التنبیه - بیدار کردن ومشهور کردن ودلالت کردن برچیزیکه ازان غافل باشد وهذا یتعدی الی المفعول الثانی بعلی -

التنزیه - دور کردن وبدوری صفت کردن

التنفیه - الافناء -

ومن المضاعف

التتبیب - ہلاک کردن -

التجبیب - از جنگ بگریختن و ان یبلغ التجبیل رکبة الیدو عرقوب الرجل -

التحبیب - دوست گردانیدن و سیراب شدن شتر -

التخبیب - بند کسی را بروی تباه کردن

التذبیب - شتافتن و رفتن و روز بآخر رسیدن و ذبّب ای اکثر الذب وطعان غیر تذبیب اذا بولغ فیه -

الترتیب - پروردن -

التزبیب باکون شدن بینی مویز کردن مویز شدن

التسبیب - سبب ساختن -

التشبیب - صفت جمال زنی کردن وحال خود با وی در عشق گفتن -

التضبیب - بشیر بریدن ضببه لصبیکم ای اتخذو الضبیبة وہی سمن ورب یجعل للصبی فی عکة -

التطبیب - مفرد میان مشک گرفتن -

التعبیب - تقصیر کردن ومنه الحدیث ینبب عن ہلاک المسلمین ای لم یخبر بکثرة من ہلک منہم و در روز یکبار و دوشیدن اشتر

وگوسپند وغبّب عنه ای دفع -

التقبیب - قبه کردن -

ب) التلبیب - گریبان کسی بگرفتن و بکشیدن و باوانه شدن کشت -

ت) التشتیت - پراگنده کردن -

التفتیت - خرد مرد کردن -

التقتیت - روغن در گل پروردن با چیزی خوشبوی کردن -

ث) التحثیث - آشکارا کردن خبر والتشدید للمبالغه

التخثیث - برافزولیدن -

الترثیث - الترثیث -

ج) الثجیج - ابرناک شدن و پیوسته باریدن سلاح و پوشیده شدن سلاح -

الترجیج - باریک کردن ابرو در الحدیث ثم زجج و شدّما معناه سوی موضع القلم والمسجد من ترجیج الحواجب و ہو حذف زوائد الشعر شبه تسویة موضع القلم و قع تسویة الترجیج الحواجب و قیل ماخوذ من الزج و ہو ان یکون القلم قد وقع فی طرف من الخشبه فشد علیه لیسکه بحفظا فی الشعر -

التشجیج - مبالغة الشج -

التعجیج - الاعجاج و خاک بر بود کردن -

التلجیج - در شرق دریا شدن کشتی -

التجحیج - چشم بکو فرو شدن -

التصحیح - درست شدن -

التسحیح - دنبال بزمین فرو بردن ملخ -

التبدید - پراگنده کردن -

التجدید - نو کردن و بریدن پستان اشتر و کساء مجدد فیه خطوط مختلفة -

التحدید - تیز نگریستن و حد چیزی پدید کردن

التحدید - الحجز کردن -

الترديد والترداد - بسی واگردانیدن و رجل مردود حائر بائر -

التسدید - توفیق دادن و راست گردانیدن و فی الحدیث ثم یسدد و یقتصد یقتصد فلا یغلو و لا یسرف -

التشدید - استوار کردن و سختی نهادن بر کسی و تشدید کردن حرف -

التصدید - [illegible] بانگ کردن و [illegible] -

التقدید - قدید کردن گوشت -

التمدید - کشیدن -

التندید - کسی را بدی معروف کردن و یعدی بالباء و آواز بلند برداشتن -

التهدید - بیم کردن -

التجوید - نیک بکشیدن -

التحریر - آزاد کردن و مهذب کردن سخن و تحریر الولد ان تفرده بطاعة الله و خدمة المسجد -

التشریر - بآفتاب خشک کردن و فی الحدیث رخرجا بالقصریات من الکلام ای بالجمانة فی صدوری

التطریر - تیز نگریستن -

التعریر - سرگین در زمین زدن -

التغریر والتغرة - در خطر و هلاکت افگندن و یعدی بالباء و غررت ثنیة الغلام اذا طلع ثنیتاه و فی الحدیث الاتغریر الا هو من الغرار و هو النوم القلیل -

التقریر - باقرار آوردن و آرام دادن -

التکریر والتکرار - بسی واگردانیدن -

التمریر - تلخ گردانیدن -

[illegible] - [illegible] چنانکه [illegible] جوانان [illegible] شد -

التبریز - آشکارا کردن و بیرون کردن کار و برزت [illegible] الامر [illegible] -

التحزیز والتحزز - [illegible] کردن و فی الحدیث الاثم ما حزّ [illegible] نشاندن [illegible] زمین را -

التکریز - استوار کردن -

التهزیز - نیک بجنبانیدن -

ش التّعشیش - اندک برگ وبار یک ساق شدن
خرما بن وگره گرفتن نان وخشک شدن
وی وآشیان کردن مرغ ومنه الحدیث
ولا یملأ بیتنا تعشیشا ای لا تخوننا فی طعامنا
فتخبأ فی هذه الزاویة شیئا وفی تلک الزاویة
شیئا کالطیور اذا عششت فی
مواضع شتی او من عشش الخبز اذا تکرج
وفسد ترید انها تحسن مراعاة الطعام المخبوز
وتعهده بان تطعم منه اولا فاولا طریا ولا تغفل
امره فیتکرج ویفسد ومن رواه بالغین فهو
یروی بیتنا بالنونین ویکون ماخوذة من
النقش وقال ابن السکیت التغشیش
النمیمة۔

ص التّبصیص - چشم واکردن سگ بچه۔
التّجصیص - بجص کردن والتجبیص ایضا
التّخصیص - خاص کردن۔
التّرصیص - الرصّ ونقاب تنگ بر بستن
زن چنانکه جز چشم وی نتوان دید یا بر زیر بندد
التّقصیص - التجصیص۔
التّلصیص - فی البنیان الترصیص۔

ض التّحضیض - برافژولیدن۔
التّعضیض - مبالغة العض۔
التّفضیض - بسیم گرفتن۔

ط التّخطیط - مخطط بافتن۔
التّشطیط - مبالغة۔

ف التّجفیف - خشک کردن وبرگستوان پوشانیدن
التّحفیف - گرد چیزی در آوردن وفی الحدیث
حفف وجهد ای قل ماله۔
التّخفیف - سبک کردن۔
التّذفیف - بالدال زود بکشتن خسته بالذال لغة
ایضا عن الفارابی ویعدی بالی۔
التّصفیف - رسته کردن وتنک کردن گوشت
التّطفیف - کم پیمودن کیل ومنه الحدیث
طففت بی الفرس مسجد بنی زریق حتی کاد یساوی
المسجد یعنی قارب ولم یبلغ هناک وقیل معناه وثب بی
یقال طففت بفلان موضع کذا ای رفعته
الیه وحاذیته به۔
التّلفیف - نیک درپیچیدن۔

ق التّحقیق - حقیقت کردن وبدانستن وحققت
قوله وظنه ای صدقت۔
التّدقیق - باریک کردن ونیک بگفتن۔
التّرقیق - تنگ ونیکو کردن سخن ومنه المثل
اعن صبوح ترقق الترقیق السلخ من قبل
الراس علی خلاف سلخ الناس الیوم وفی
الحدیث مالی اراک مرققا قال شمر یعنی تحذیف الشعر
التّشقیق - نیک شکافتن وشقق الکلام

اذا اخرجه احسن مخرج -
اَلتَّعلِیکُ - نیک بخاریدن -
اَلتَّشکِیکُ - شک افگندن -
اَلتَّفکِیکُ - از ہم باز کشادن -
اَلتَّبلِیلُ - نیک ترکردن -
اَلتَّجلِیلُ - جُل بستور افگندن و ہمہ را
فرا رسیدن و پوشانیدن چیزے -
اَلتَّحلِیلُ وَ اَلتَّحِلَّۃُ - حلال کردن و تحلیل
اسپ بجای فرود آمدن و قولہم فعلتہ تحلۃ القسم
ای لم افعل الا بقدر ما حللت بہ یمینی ان
لا افعلہ ولم ابالغ ثم قال لکل شئ لم یبالغ فیہ
تحلیل یقال ضربتہ تحلیلا و آہاب بدل علی
فتح الشئ -
اَلتَّخلِیلُ - خلال کردن و سرکہ پدا امیدن
و سرکہ شدن خلل فلان ای فی ودہ اذا اخصی
اَلتَّذلِیلُ - خوار کردن و قولہ تعالے
و ذللت قطوفہا تذلیلا ای سویت عنا
قدر ما و ذلیت [illegible] و قیل معنے
ذللت ادنیت [illegible] قولہم حائط ذلیل
اذا کان قصیرا -
اَلتَّضلِیلُ - بیکرہ گندہ شدن گوشت -
اَلتَّضلِیلُ - بے راہ کردن -
اَلتَّظلِیلُ - سایبان کردن و در سایہ کردن

اَلتَّعلِیلُ - پیاپے شراب دادن و میوہ پیاپے
رفتن و بچیزے مشغول کردن و علت زائل
کردن و چیزے را علت نہادن -
اَلتَّغلِیلُ - نیک غالیہ را بکار داشتن -
اَلتَّقلِیلُ - رخنہ بسی کردن التقلیل اندک
کردن و باندکی فا نمودن و منہ یقللکم فی اعینہم
اَلتَّکلِیلُ - پوشانیدن تاج و بزدلی کردن
در حملہ و بددلی کردن کانہ من الاضداد و
سحاب مکلل ملمع بالبرق و یقال ہو الذی
حولہ قطع من السحاب فہو مکلل بہن و ہو ماخوذ
من الاکلیل و روضۃ مکللۃ ای حفت بالنور
و فی الحدیث نہی عن تقصیص القبور و تکلیلہا
قیل رفعہا بناءً مثل الکلل و ہی الصوامع
والقباب التی تبنی علی القبور و قیل ضرب
الکلۃ علیہ و ہی ستر مربع -
اَلتَّہلِیلُ - لا الہ الا اللہ گفتن و بددلی
کردن و ترسیدن -
اَلتَّتمِیمُ وَ اَلتَّتِمَّۃُ - تمام کردن و تمم الرجل
اذا اصاب شیئی الرأس والوسط والجانب
اخلطہم بہا و ذلک اذا کان معتافانیہم -
التجمیم - فی الحدیث لعن اللہ المجمات من النساء
ارادوا التزیلات [illegible] جمۃ و فصل
[illegible] الارسال [illegible] -

التّسوید ـ سیاه شدن سر پوی و چونه چیز
و شیر دادن زن را پس از طلاق و روی
را سیاه کردن بانگشت ـ
التّذمیم ـ مبالغة الذم ـ
التّرسیم ـ بسیار چهار دیگر دون کردن
التّصمیم ـ بگذشتن در رفتن و جز آن
و بگذشتن شمشیر از آن چیزے که بر آن آید
و صمّم اے عض و نیّب فلم یرسل ما عض ـ
التّطمیم ـ یقال طمم الطائر اذا وقع علی الغصن
التّعمیم ـ همه را فرا رسانیدن و کف بر آوردن
شیر و شیر با العمامة و عمامه پوشانیدن ـ
التّکمیم ـ غلاف شکوفه بیرون آوردن
درخت و کلاه پوشانیدن ـ
التّرنین ـ بانگ آوردن کمان ـ
التّعنین ـ عنان کردن لگام اسپ را
و عنوان کردن نامه را و عنّن الرجل من امراته
اذا حکم القاضی علیه بالعنة او منع عنها
بالسحر
التّفنین و التّفنّن ـ گوناگون کردن و منه
الحدیث مثل التفنین فی الثوب و هو البقعة
السخیفة فی الثوب الصفیق ـ
التّفهیه ـ در ماندن ـ

من المعتل الواوی

ب التّوثیب ـ بر بالش نشاندن ـ
التّوجیب ـ بیفگندن و یعدی بالباء
و در شبا روزے یکوقت نهادن طعام
خوردن و منه فی الحدیث الا توصیبا ای تحرّا ـ
التّوحید و التّوحید ـ واحد ـ
ت التّوقیت ـ وقت نهادن و الترکیب
یدل علی حد شیء و کنه من زمان و غیره ـ
التّوکیت ـ نقط نقط رنگ پختگی در خرما
پدید آمدن ـ
ث التّوریث ـ میراث دادن تقول ورث
فلانا ای ادخله فی ماله علی ورثته ـ
ج التّودیج ـ اوداج رگ زدن ـ
التّوشیج ـ بهم آوردن ـ
ح التّوکیح ـ الابتاح ـ
التّوشیح ـ وشاح در گردن کسی کردن و
نقبة موشحة لها طرّتان من جانبیها ـ
التّوقیح ـ سم تاب کردن ـ
خ التّوبیخ ـ سرزنش کردن ـ
التّوریخ ـ تاریخ کردن نامه آنچه بدان ماند
التّوسیخ ـ شوخگین گردانیدن ـ
د التّوکید ـ الایقاظ ـ
ذ التّوقیذ ـ ثابت ماندن یقال وقّذ فلان جلد الارض ای ثبتها
التّوخیل ـ بیکی گفتن ـ

اَلتَّوْرِیْدُ - گلگون کردن وگل بیرون
آوردن درخت -
اَلتَّوْسِیْدُ - چیزیرا بالش کردن -
اَلتَّوْطِیْدُ - برجای بداشتن و استوار کردن
اَلتَّوْفِیْدُ - وفد فرستادن -
اَلتَّوْقِیْدُ - آتش برافروختن -
اَلتَّوْکِیْدُ - استوار کردن -
اَلتَّوْلِیْدُ - از گوسپند بچه گرفتن و از اصلے
چیزی پدید آمدن و پدید آوردن و عربیة
مولدة و رجل مولد اذا کان عربیًا غیر محض و
فی الحدیث انا ولدتک ای ربیتک -
اَلتَّوْسِیْخُ - التغفیة وهو الاثر
وبرت الارنب اذا مشت فی الحزونة
لئلا یتبین اثرها ومنه الحدیث
لاتوبروا اثارکم -
اَلتَّوْتِیْرُ - کمان بزه کردن -
اَلتَّوْتِیْرُ - نرم کردن بستر مانند آن -
اَلتَّوْذِیْرُ - پاره پاره کردن گوشت و
نشترزدن جراحت -
اَلتَّوْشِیْرُ - تیز کردن دندان -
اَلتَّوْعِیْرُ - درشت کردن راه -
اَلتَّوْغِیْرُ - سخت گرم کردن -
اَلتَّوْفِیْرُ - تمام کردن و بسیار کردن -

اَلتَّوْقِیْرُ - بشکوه داشتن و شکوهمند کردن
اَلتَّوْکِیْرُ - معالی بنا کردن و پر کردن شکم و مشک
ذ اَلتَّوْعِیْذُ - الایعاذ -
ر اَلتَّوْرِیْسُ - بورس رنگ کردن آن
بناست که بزعفران ماند -
ش اَلتَّوْبِیْشُ - اوباش فراهم کردن -
وَحَّشَ الرَّجُلُ - اذا رمی بثوبه وسلاحه مخافة ان
یلحق فی الحدیث فوحش ای بیب فتضارل
اَلتَّوْرِیْشُ - بریکدیگر اغالیدن -
اَلتَّوْطِیْشُ - آماده کردن وجه یقال ضربوه
فماوطش الیهم ای لم یدفع عن نفسه -
ص اَلتَّوْبِیْصُ - چشم باز کردن سگ بچه -
اَلتَّوْصِیْصُ - فی الانتقاب الترصیص -
اَلتَّوْقِیْصُ - بیزم باریک آتش فگندن -
ض اَلتَّوْرِیْضُ - ان یخرج الرجل غائطه و
نحوه بمرة واحدة وکذلک فی کل شی وفی
الحدیث لاصیام لمن لم یورض من اللیل
ای لم ینو یقال ارضت الصوم تورضا اذا نویته
ط اَلتَّوْرِیْطُ - در هلاکت افگندن -
اَلتَّوْسِیْطُ - اندر میان کردن و بدو نیم کردن چیزے
ع اَلتَّوْدِیْعُ - پدرود کردن و دست بداشتن و
بنا نهادن کشتن برای کشتی و چیزے
درجای نهادن تا تباه نشود والترکیب

يدل على الترك والتخلية۔
التوديع۔ الكف ومنه الحديث ودع اللص ولا تراعه۔
التوزيع۔ بخش كردن۔
التوسيع۔ فراخ كردن
التوشيع۔ پنبه زده بپيچيدن ونقش كردن جامه
التوصيع۔ نكنده زدن جبه۔
التوقيع۔ نامه را توقيع كردن وشمشير و پيكان وآنچه بدان ماند تيز كردن ودام چيزي افگندن وستور را پشت ريش كردن وطريق موقع اي مذلل ورجل موقع للذي اصابه البلايا وكذلك البعير۔
التوليع كالتلميع الا ان التوليع استطالة البلق وزعم الجنين اذا صوص في البطن
التوجيف۔ الوجف وبعصا زدن۔
التوظيف۔ وظيفه بر نهادن والتركيب يدل على تقدير الشيء۔
التوقيف۔ واقف گردانيدن ودست رنجن در دست كسي كردن وبموقف ايستادن۔
التوثيق۔ استوار كردن ووثقت فلانا اذا قلت له انه ثقة۔
التوريق۔ برگ بياوردن درخت۔
التوسيق۔ بسيار خريدن ووسقت الحنطة اي جعلتها وسقا

التوشيق۔ بسيار قديد كردن۔
التوعيق۔ بدخواندن۔
التوفيق۔ سزاوار كردن وگردانيدن اسباب يدل على ملائمة الشيئين۔
التوريك۔ گناه بر كسي نهادن وبر سرين ستور نشستن ويك سرين بر زمين نهادن وورك الجبل جاوزه وورك عن اي عدل عن والتوريك في اليمين نية ينويها الحالف غير ما نواه مستحلفه وهو في حديث ابراهيم النخعي وكان يجيز اذا كان الحالف مظلوما۔
التوسيل۔ نزديك جستن وبعد مني الي
التوصيل۔ مبالغة الوصل۔
التوكيل۔ وكيل كردن وكسي را بچيزي گماشتن وكار با كسي گذاشتن۔
التوحيم۔ آرزوي آبستني بدادن و گوسپند كشتن از بهر وي۔
التوديج۔ افزودن نقش قلاده در گردن سگ كردن
التوذيم۔ علاج كردن وذم الناقة اذا قطع ما يخرج من رحمها۔
التوريم۔ برآماهيدن ومنه ورم فلان بانفه اذا شمخ بانفه وتجبر۔
التوسيم۔ بموسم آمدن وكسي را داغ كردن
التوشيم۔ مبالغة الوشم۔

اَلتَّوْجِیْمُ ـ فی الجسد کالتکسیر والفترة والکسل ومنه الحدیث لا توجموا فی الدین ای لا تهنوا فی اقامة الحدود ولا تحابوا فیها ـ

اَلتَّوْهِیْمُ ـ بغلط افگندن ـ

اَلتَّوْطِیْنُ ـ وطن گرفتن ودل بچیزی نهادن

اَلتَّوْهِیْنُ ـ سست کردن ـ

اَلتَّوْجِیْهُ ـ چیزی بیک نسق کردن وروی فراگردانیدن کسی را کسیل کردن بکاری والتوجیه ایضا الحرکة قبل الروی المقید گفته را ـ المخترق وکسرة میم المحمق وضمة راء الطرق واخت لا فیها عیب وفی الحدیث قد وجهت سارقة ای انفذت وجهاً هتکت ستر کثیره وقیل وجهتها ای انقیاد من الکان الذی امرت ان تلزمها وجعلتها امامک ـ

اَلتَّوْلِیْهُ ـ شیفته گردانیدن ومنه الحدیث لا تولد والدة بولدها ای لا یفرق بین المرأة وولدها وذلک فی السبایا ـ

ومن اللفیف المفروق

اَلتَّوْحِیَةُ ـ شتابانیدن ـ

اَلتَّوْرِیَةُ ـ بپوشانیدن چیزی وافگندن خبری دیگر ماخوذ من وراء الشیء کانک ترکت الشیء الذی یلیک وتجاوزت الی ما وراءه وانمودگین کردن رشتی جراحت دار وکننده راه آتش بیرون آوردن از آتش زنه وحیله کردن وهو فی الحدیث ـ

ط اَلتَّوْشِیَةُ ـ مبالغة الوشی ـ

ی اَلتَّوْصِیَةُ والتوصاة ـ اندازه کردن وفرمودن

ح اَلتَّوْفِیَةُ ـ تمام بدادن ـ

ی اَلتَّوْقِیَةُ ـ مبالغة الوقایة ـ

ه اَلتَّوْلِیَةُ ـ روی فراکردن وپشت بگردانیدن وهی من الاضداد ووالی گردانیدن وچیزی بدانچه خریده اشتی فراکسی دادن ویقال ولیتک القبلة اذا صیرته تستقبلها بوجهه ومنه فلنولینک قبلة ترضاها والباب یدل علی القرب ـ

ومن المعتل الیائی

ی اَلتَّیْسِیْرُ ـ آسان کردن ومنه یسره الله للیسری ای وفقه لها وبسیار شدن نسل وشیر گوسپند

ی اَلتَّیْبِیْسُ ـ خشک کردن ـ

ح اَلتَّیْقِیْظُ ـ گرد بیا گنگتن وبیدار کردن

ی اَلتَّیْمِیْرُ ـ رنگ کردن بایح وهو الزعفران

ی اَلتَّیْتِیْمُ ـ یتیم گردانیدن مثال عفر ـ

ی اَلتَّیْمِیْمُ ـ کسی را تیمم دادن وقصد کردن

ی اَلتَّیْمِیْنُ ـ بدست راست رفتن وبیمین را ایث وبه برکت دعا کردن کسی را والقال بیمن علیه

ومن الاجوف الواوی

ی اَلتَّبْوِیْبُ ـ باب کردن ـ

التثويب۔ پاداش دادن وبپانگ خواندن
التجويب۔ گریبان کردن پیرهن را وفي الحديث
مجوّب عليه اي مترس عليه ماخوذ من الجوبة وهو الترس
التعويب۔ زجر کردن اشتر۔
التذويب۔ بگدازانیدن وفي الحديث
كان يذوب امه اي يضفر ذوائبها۔
التزويب۔ راست گردانیدن۔
التصويب۔ بنشیب فرو آمدن وکسی را
درکاری بصواب منسوب کردن۔
التفويت۔ فایت کردن۔
التمويت۔ بمیرانیدن۔
التغويث۔ فریاد خواستن۔
التلويث۔ آلوده کردن وتیره کردن۔
التتويج۔ تاج برسر کسی نهادن۔
الترويج۔ روا کردن۔
التزويج۔ مرد را زن وزن را شوی دادن
ويعدى الى المفعولين وحكى عن الكسائي زوجناه
امرأة وبامرأة ايضاً وجفت وقرين کردن
ويعدى الى المفعول الثاني بالباء۔
التعويج۔ کژ کردن۔
الترويح۔ راحت دادن ومنه التراويح
وخوشبوی کردن وبامداد بردن چارپای
را شبانگاه۔

التصويح۔ خشک گردانیدن آفتاب
نبات را وخشک شدن آن بگرما اللازم عن الفارابي
وفي الحديث قبل ان يصوح اي قبل
ان يستبين صلاحه وحلوه من مره۔
التطويح۔ فا افگندن۔
التكويح۔ غلبه کردن کسی را۔
التلويح۔ اشارت کردن وبگردانیدن آفتاب
وآتش گونه چیز را وگرم کردن چیزی بآتش
التدويخ۔ خوار کردن کسی را ودوخ البلاد
اي قهرها واستولى على اهلها۔
التسويخ۔ رام کردن۔
التجويد۔ سره کردن ونیک گفتن۔
التخويد۔ بشتاب رفتن۔
التدويد۔ کرم در آفتاب وبر طعام افتادن
التذويد۔ مبالغة الذود۔
التزويد۔ توشه دادن۔
التسويد۔ مهتر کردن وسیاه کردن وسوّدت
الابل وهو ان تدق المسح البالي من شعر
فتداوي به ادبارها۔
التصويد۔ بسی فا واگشتن در کوهها۔
التعويد۔ خوی فا کردن کسی را وپیر شدن شتر
التقويد۔ مبالغة القود۔
التهويد۔ نرم رفتن ونرم گفتن وجهود کردن وخفتن

وست گردانیدن بشراب -
ذ التعویذ - تعویذ کردن و بازداشت کسے
ر التشویر - برانگیختن گرد و فتنه و جنگ و خشم و شور انیدن -
التحویر - بجور منسوب کردن و بیفگندن
التحویر - سپید کردن جامه و جز آن و گرد کردن نان در وقت پختن و داغ کردن و هو فی الحدیث -
التدویر - گرد کردن -
ز التزویر - بیاراستن و کرامة الزائر و فی الحدیث زور نفسه علی نفسه اے اتهمها علیه
التسویر - وست رنجن پوشانیدن -
التشویر - تشویر دادن و یعدی بالباء و اشارت کردن بدست سوی کسی یعدی بعلی
التصویر - صورت کردن -
التعویر - یکچشم کردن بینباشتن چشمه چاه و عورت فلان اذا کذبت چشمه درودت و عورت عن الامر ای صرفته عنه -
التغویر - بغور آمدن و قیلوله کردن -
التقویر - شکل بر کشیدن جامه و خربزه و مانند بدان مانند -
التکویر - گرد کردن کالا را و آبستن آن و عمامه بر سر بستن و بیفگندن و فسر قوله تعالی اذا الشمس کورت الفاظ مختلفة و الجمیع یرجع الی هٰذین المعنی اللف و تکویر اللیل علی النهار تغشیة ایاه و یقال زیادة من هٰذا فی ذلک
التنویر - روشن کردن و روشن شدن و شگوفه بیاوردن و نماز بروشنی صبح کردن و نور دراعه اذا غرز یا بالابرة ثم ذر علیها النور و جاء فی الحدیث نور بمعنی قلل بالمعنی الاول -
التکویر - بر راندن چیزے -
ز التحویز - واداشتن -
التکویز - شتر آب بردن -
التفویز - مردن و فوز الرجل بابل اذا رکب بها المفازة -
س التسویس - سیشه در طعام افتادن -
التقویس - بدوتا آمدن و دو تا آوردن -
التکویس - نگونسار کردن -
التهویس - هوس گردانیدن -
ش التشویش - شوریده کردن و یعدی بعلی
التفویش - هویدا دادن -
التهویش - در آمیختن مردم و غیر جز آن و هوش القوم اختلطوا و کل شئ خلطته فقد هوشته -
ص التحویص - فراگرفتن چیزے را اگرچه اندک باشد و یقال خوصه الشیب و خوص فیه.

اذا ظهر فیه وفی الحدیث مثل التاج المخوص بالذهب
وتخویص التاج ان یجعل فیه صفائح من ذهب
کالخوص من خوص النخل والدیباج المخوص المنسوج
التحویض حوض کردن۔
التخویض بسیار درچیزی شدن یقال
خوض فی نجیه۔
التریض نیک رام کردن ستور و مرغزار
کردن و شدن۔
التعویض عوض دادن۔
التفویض کار واکسی گذاشتن وفی النکاح
التزویج بلا مهر۔
التقویض خیمه برکندن وقوضت البناء
نقضته من غیر هدم۔
التحویط دیوار بست کردن۔
التسویط بسیار بیامیختن۔
التشویط چیزی فا آتش داشتن
تا موی او بسوزد۔
التنویط چیزی ازجای در آویختن۔
التجویع گرسنه داشتن۔
التضویع کاستن و کاسته شدن۔
الترویع ترسانیدن وفی الحدیث مروعین
المروع الملهم کانه یلقی فی روعه الصواب۔
التضویع تصویح وفی الحدیث ضوع به

فرس ای حجح براسه۔
التطویع فرمانبرداری کردن طوع فعل من طاع
الشیٔ یطوع اذا سهل وانقاد ومنه فطوعت له
نفسه قتل اخیه ای سهلت الامر فیه علیه۔
التلویع مبالغة اللوع۔
التکویع بقی آوردن۔
التدویع چرب کردن لقمه۔
التسویغ روا داشتن و یعدی باللام
التصویغ مبالغة الصوغ۔
التجویف میان تهی کردن والجوف من
الدواب الذی بلغ البیاض جوفه۔
التخویف ترسانیدن و یعدی الی المفعولین
بحرف الجر ثم یتسع فیحذف۔
التسویف کار واپس افگندن و سوفه
ای حکمه ماله۔
التشویف مبالغة الشوف۔
التطویف بسی فا واگشتن۔
التفویف برد با خطها سپید بافتن۔
التکویف بکوفه شدن۔
الترویق صافی گردانیدن البیت المروق
الذی له فیه ستر دون السقف و ربما قالوا روق
اللیل فامد رواق ظلمته والرواق سقف فی مقدم البیت
التزویق آراسته کردن و راست کردن سخن کتابت و البیت

وصور فیه من الزیبق ثم قیل لکل منقش مزوق
وان لم یکن فیه الزیبق وزوقت الکلام والکتاب
اذا حسنته وقومته —
التَّشْوِیقُ - مبالغة السوق —
التَّشْوِیقُ - آرزومند کردن —
التَّطْوِیقُ - توانا گردانیدن وطوق درگردانیدن
وطوّقک الشیء ای کلفته وطوّقت له نفسه مثل
طوعت ای رخصت وسهلت —
التَّعْوِیقُ - التثبیط —
التَّفْوِیقُ - تیر را سوفار کردن و بر آگنده
شیر دادن وفوق تیر بزه کمان نهادن —
التَّلْوِیقُ - چرب و نرم کردن طعام —
التَّنْوِیقُ - رام کردن اشتر —
ک التَّسْوِیکُ - مسواک کردن یقال سوّک
فاه واذا قیل استاک وتسوّک لم یذکر الفم
التَّشْوِیکُ - پستان از جای برخاستن و
دندان شتر برآمدن وخار بر دیوار نهادن و
باموی شدن چوزه وسر پس از ستردن
باموی شدن پس از ستردن —
ل التَّحْوِیلُ والتَّحْوَالُ - بسے فرا گردیدن
التَّحْوِیلُ - بگردانیدن وبگردیدن —
التَّخْوِیلُ - خداوند چیزی گردانیدن پادشا
گردانیدن بر چیزے —

التَّسْوِیلُ - نیک بر آراستن تا ان بر دشمن و
فرو گذشتن اسپ آب بینی را در توبره
اذا م سرا نهر بول —
التَّقْوِیلُ - فراز کردن —
التَّشْوِیلَةُ - بیاراستن —
التَّشْوِیلُ - اندک شیر گردانیدن شتر —
التَّطْوِیلُ - دراز کردن و زمان دادن و
یعدی باللام —
التَّعْوِیلُ - اعتماد کردن وفظلم ساختن بهر
یاران و آواز کردن بگریستن —
التَّغْوِیلُ - ... ببستن وفی الحدیث
اقول ماتقول لی الله ای املی واصرف اقوال —
التَّقْیِیلُ - بالمراد کردن —
التَّنْوِیلُ - عطا دادن —
التَّهْوِیلُ - ترسانیدن وخویشتن بیاراستن
زن وهول الشیء جعله هائلا —
م التَّدْوِیمُ والتَّدْوِیةُ - گرد برآمدن مرغ
در هوا و بر پیدان وایستادن آفتاب در میان
آسمان وجوشش دیگ بنشاندن زعفران
چیزی در زعفران در آب افگندن وعدت
الخمر شاربها اذا اسکرته —
التَّنْوِیمُ - خوابان گردانیدن یقال نوّمت
فلانا وبفلان —

التَّسوِیَة - بچرا گذاشتن ستوران با ایشان کردن ایشان و جزآن و نیکو خلق گردانیدن ایشان و حاکم کردن کسی را در مال خویش و بشارت کردن بر قومی و یعدی بعلی وسومت الرجل اذا خلیته وسومه ای بایرید -

التَّعوِیه - دست بپاسی بهم نهادن -

التَّ...ـه - ناره گندم بخشیدن -

التَّقوِیم - راست کردن و قیمت کردن -

التَّ...ـیم - توبه کردن -

التَّلوِیم - مبالغة اللوم -

التَّنوِیم - بخوابانیدن

التَّ... - بخشودن -

التَّخوِین - خائن خواندن -

التَّدوِین - در دیوان نوشتن -

التَّکوِین - کدبانو شدن زن -

التَّهوِین - سست کردن -

التَّلوِین - رنگارنگ کردن و رنگ آوردن میوه

التَّنوِین - منون کردن اسم -

التَّهوِین - آسان کردن -

التَّتوِیه - سرگشته کردن -

التَّشوِیه - زشت خلق گردانیدن -

التَّعوِیه - التعریس وکل من اقام فی مکان فقد عوّه -

التَّفوِیه - زبان آور کردن و فراخ دهان کردن

التَّموِیه - آب دار کردن وموهت الشیء ای طلیته او ذهب تحت ذلک نحاس او حدید و منه التمویه وهو التلبیس -

التَّنوِیه - بزرگوار گردانیدن و نام کسی بلند گردانیدن و یعدی بالباء -

ومن الیائی

التَّ...ـیب - کالم شدن -

التَّجییب - پیراهن را گریبان کردن -

التَّخییب - نومید کردن -

التَّسییب - یله کردن ستور و آنچه بدان ماند و بنده را سائبه کردن و سائبة کان الرجل اذا قال لغلامه انت سائبة فقد عتق ولا یکون ولاؤه لمعتقه و یضع ماله حیث شاء وهو الذی ورد النهی عنه -

التَّشییب - موی سپید کردن وقال شیّب الحزن راسه وبراسه -

التَّصییب - الاصابة وهو قراءة طلحة لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا -

التَّطییب - خوشبوی کردن و خوش کردن

التَّعییب - معیوب کردن و بعیب منسوب کردن

التَّغییب - غائب کردن و فی الحدیث لا تغییب ای لا یبیع المسد ضالة ولا لقطة

والاغريا اي معيباً -

التشييب - پير شدن اشتر و چيز پيرا بدندان نشان کردن - ٨

التهييب - با هيبت گردانيدن -

التبييت - شبخون کردن و شبکاري ساختن ن

ومنه الحديث نکرهت ان ابيت فقسمته تبييت ل

الشي حبسه عندک ليلا و از حال بگردانيدن چيز

التزييت - روغن زيت دادن کسي را -

التهييت - کسي را ببانگ خواندن و هيهات

لغة فيه و بعيد بان بالباء -

التدييث - رام کردن - ن

التربيث - درنگ کردن -

التغييث - در تاريکي چيزي جستن و جستن اچيزي

التهييج - برانگيختن -

التسييج - بر دسخط بافتن -

التصييح - خشک گردانيدن آفتاب نبات را

التضييح - شير با آب آميختن کسي را دادن آميختن آن

التطييح - سرگشته کردن -

التقييح - ريم گرفتن ريش و جراحت -

التبييح - سخت و قوي گردانيدن و في الحديث

لا بيح الله عضنا اي لا صلبها ولا شدد منها

التذييح - خوار کردن

التشييخ - پير شدن و کسي را پير خواندن للتبجيل

التلطيخ - آلوده کردن کسي را بقولي يا فعلي زشت

التشييد - بلند کردن بنا -

التعييد - بعيد حاضر آمدن و عيد کردن -

التقييد - بند کردن و نجم بر زدن بر کتاب

اي عجم بر زدن بر کتاب -

التحيير - سرگشته کردن -

التخيير - گزيدن و بگزين کردن و في الحديث

تخير انفسي اي نفر -

التذيير - ان تلطخ اطباء الناقة بالبعر الرطب

لئلا يرتضعها الفصيل -

التذيير - لويشه بر سر شتور کردن -

التصيير - گردانيدن -

التطيير - پرانيدن -

التعيير - سرزنش کردن و بعيد سے اسے

المفعول الثاني بنفسه -

التغيير - از حال بگردانيدن ومنه الحديث

كره تغيير الشيب اي نتفه -

التقيير - بقير بنيدودن -

التغيير - جامه را علم کردن -

التهيير - التهدير -

التمييز - جدا کردن وليس التمييز منقولا من الميز

لانه لو كان منه لتعدى الى مفعولين ٦٠

ولهذا انظائر -

التخییس۔ رام کردن خیسه ای ذلله۔
التکییس۔ زیرک کردن فی الحدیث کیسوا عن البیوت ای تاخروا۔
التجییش۔ لشکر کردن۔
التبییض۔ سپید کردن و مشک از آب وانا از شیر پر کردن۔
التغییض۔ مقیم شدن شیر در بیشه وغیضت الدم نقصته وحبسته۔
التقییض۔ تقدیر کردن وسبب ساختن
التخییط۔ سپیدی در پدید آمدن۔
التشییط۔ التشویط ومنه شیط فلان اللحم اذا دخنه ولم ینضجه۔
التغییظ۔ الاغاظة۔
التقییظ۔ پسند آمدن چیزی کسی را بگرما قیظنی هذا الشی ای کفانی لقیظی۔
التسییع۔ بکاه گل کردن۔
التشییع۔ از پی مسافر وجنازه فاشدن ودلیر گردانیدن وآتش بهیمه هیزه تیز کردن وبآتش سوختن۔
التضییع۔ ضائع کردن۔
التقییع۔ بقی آوردن۔
التهییع۔ چرب کردن ثرید۔
التجییف۔ مردار شدن۔
التزییف۔ نبهره کردن۔

التصییف۔ پسنده بودن تابستان را۔
التضییف۔ مهمان فرود آوردن ومهمانی کردن وبخشیدن۔
التثییف۔ بددل شدن۔
التنییف۔ افزون شدن نیف فلان علی السبعین زیاده۔
التضییق۔ کار تنگ فرا گرفتن وتنگ کردن
التغییق۔ تباه گردیدن غیق الرجل فی رایه اذا اختلط فلم یثبت علی شیء۔
التخییل۔ کسی را بخیالی وظنی افگندن یقال خیل الیه انه کذا وباران ناک شدن آسمان وخیلت الناقة اذا وضعت قرب ولدها خیالا لیفزع عنه الذئب فلا یقربه وخیلت علی الرجل اذا وجهت التهمة الیه۔
التذییل۔ دراز دامن کردن مانند۔
التغییل۔ التسییب به پروردن۔
التفییل۔ ضعیف رای خواندن۔
التقییل۔ شراب نیم روز دادن وفی الحدیث لا تقیل مالا ولا تبیته ای لا یمسک من المال ما جاءه صباحا الی وقت القائلة وما جاءه مساء ثم ولا یمسکه الی غد۔
التمییل۔ میان دو کار متردد بودن تا کدام کند
التتییم۔ بعشق بند کردن یقال تیمه الحب
التخییم۔ مقیم شدن وچون خیمه کردن چیزی را

التَّنْدِيَةُ - پیوسته شدن باران و پیوسته کردن عطا
التَّرْبِيَةُ - مقام کردن جای و پیوسته با الباء
التَّنْشِيَةُ - ابر ناک شدن -
التَّبْيِينُ والتِّبْيَانُ - پیدا کردن و پیدا شدن
التَّحْيِينُ - در یک وقت و شیر اشتر را کار کردن
التَّأْبِينُ - کسی را با دین اگذاشتن و قول
ان اعرفت اد ... یک ا ... گلست -
التَّزْيِينُ - آراستن -
التَّعْلِيَةُ - بگل کردن ... کر التشدید و
... ول ... ان -
التَّبْيِينُ - تعیین چیزی فرا نمودن و فی
الحدیث عن علی سارق ابی بکر اسے اظهر
علیه و آب در مشک فرو ریختن تا ... د ... یا
استوار گردد و سوراخ کردن مرد ... پیدا
کسی در روی وی گفتن -
التَّبْيِينُ - عروس بیاراستن -
التَّلْيِينُ - نرم کردن -
التَّثْنِيَةُ - التنویه -

ومن الناقص

التَّأْنِيَةُ - مواظبت کردن بر چیزی
و در زندگانی کسی بر وی ثنا گفتن -
التَّحِيَّةُ - بر سبیت راکعان ایستادن فی الحدیث
و یکبرون تحیة رجل واحد قیاسا و التحیة

ایضا ان ... یک ... علی وجه بارگاه فی الحدیث
... اذا ... بوقت ... ار ... تحیة است
... تقدم الیاء و اخر الواو و اعلها -
التَّجْبِيَةُ - ... کردن -
التَّرْبِيَةُ - پرورد ... -
التَّصْبِيَةُ - پشت ... سرای الحدیث کان الصبی
راس ... یعنی ... فقال العضم ... مونین
... الا ... واسه ...
التَّجْبِيَةُ - ... -
... ریا ... -
التَّلْبِيَةُ - ... شیر ... کر ... -
التَّلْبِيَةُ - اللهم لبیک گفتن ... ای ...
گفتن و جای مقام کردن -
التَّشْتِيَةُ - پسنده بودن زمستان را -
التَّذْرِيَةُ - ... شتر ... باکوهان ... کردن
... البحار ... ابر ... الا ... پیدا
التَّرْجِيَةُ - امید ... کسی را امید ... گسستن -
التَّرْجِيَةُ - روزگار گذاشتن -
التَّنْجِيَةُ - کسی از جای ... جای ... ده ... کشیدن
التَّبْغِيَةُ - بر ... یدن و ... الا ... شدن ... گشتن
ارضه اذا کسیها مخافة الغرق -
التَّهْجِيَةُ - هجا کردن حرف -
التَّصْفِيَةُ - رفق کردن ... ایستادن

و قربان کردن و چرانیدن گوسپند در چاشتگاه
التَّضْحِیَةُ تو ابل در دیگ کردن و اشیخ
بکلامه ای کذا و کذا اخذ من ضحی القلب حوما
التَّحِیَّةُ نکوهیدن یقال حییت فلانا ای قلت
حیاک الله –
التَّنْحِیَةُ دور کردن –
التَّجْنِیَةُ خوشتن باکشاده داشتن در سجود و
خمیدن و همانی الحدیث در بدو در آمدن
التَّرْدِیَةُ ردا بر افگندن کسے را –
التَّسْدِیَةُ فرت وبر دادن چیزے را –
التَّصْدِیَةُ دست بر هم زدن و اصلها
تصددة فابدلت الیاء من الدال –
التَّعْدِیَةُ فراگذرانیدن فعل را متعدی
کردن بمفعول و فی الحدیث و عدی عن
الاخری ای ترکها لما به یقال عد عن هذا ای
ای تجاوزه من غیره
التَّغْدِیَةُ چاشت دادن –
التَّفْدِیَةُ کسی را گفتن که من فدای تو باد
التَّنْدِیَةُ تضمیر شتر کردن و چرانیدن
شتر و اسپ میان نهل و علل و منه الحدیث لاند
التَّغْذِیَةُ پروردانیدن و بول انداختن سگ
و دویدن آب و خون –
التَّقْذِیَةُ خاشاک از چشم بیرون کردن

التَّذْرِیَةُ ترکردن و فی الحدیث و بذری اسے
یضع یدیه الاول بین السجدتین فلا تفارقان
الارض حتی یعید السجود و کان یفعل ذلک حین
کبرت سنه –
التَّجْرِیَةُ وکیل کردن –
التَّحَدِّیَةُ بر و آرامیدن و حسب خویش را
ستودن و بالا دادن و منه الحدیث یحیه
ان یذری منه ای یرفع منه و ذریت الشاة
و هو ان تجز صوفها و تدع فوق ظهرها شیئا
تعرف به و ذلک فی الضان خاصة و فی الابل
التَّسْرِیَةُ اندوه وا بردن یقال سری عنه
التَّصْرِیَةُ گوسپند را نا دوشیدن تا پستان
او پر شیر شود از بهر بیع –
التَّضْرِیَةُ الاضراء –
التَّطْرِیَةُ عطر کردن جامه –
التَّعْرِیَةُ برهنه کردن
التَّکْرِیَةُ نرم و دیر رفتن –
التَّمْرِیَةُ جامه زرد گردانیدن –
التَّهْرِیَةُ بهبر فرمودن –
التَّغْرِیَةُ برگشتن و اشکن و التغریة و التنمیری
دندانها شاو برجهانیدن –
التَّدْسِیَةُ پنهان کردن گناه
کردن –

والاصل دسّس فابدلت من سین الاخیرة یاء
اَلتَّمْسِیَةُ - مساک شد بخیر گفتن وشبانگاه
چیزی آوردن ویعدی الی المفعول الثانی
بالباء وشبانگاه آوردن
اَلتَّنْسِیَةُ - فراموش گردانیدن -
اَلتَّغْشِیَةُ - برکسی افگندن
اَلتَّخْشِیَةُ - ترسانیدن
اَلتَّشْرِیَةُ - کسی را شام دادن ورقیق کردن
ویعدی الی اللبن -
اَلتَّغْشِیَةُ - چیزی برکسی پوشانیدن غشیت
الرجل بالسوط ضربتہ -
اَلتَّقْشِیَةُ - پوست باز کردن -
اَلتَّمْشِیَةُ - فرا رفتن آوردن ورفتن -
اَلتَّقْصِیَةُ - گوشت از استخوان جدا کردن -
اَلتَّقْصِیَةُ - ناخن پیچیدن واصلها التقصصة
فابدلت من الصاد الاخیرة یاء ویجوز ان یکون
الیاء اصلا فیکون ماخوذا من اقاصی الشیٔ
لان الماخوذ من الاظفار اطرافها واقاصیها
اَلتَّرْضِیَةُ - خوشنود کردن
اَلتَّعْضِیَةُ - عضو عضو کردن وپراگنده کردن
اَلتَّقْضِیَةُ وَالْقِضَاءُ - تمام بگزاردن حاجت
وقاضی فرا کردن وقضوا منا یا بینهم ای تقدوها
اَلتَّمْضِیَةُ - بسیار برکشیدن جامه -

ه اَلتَّخْطِیَةُ - بدی از کسی دور کردن -
اَلتَّعْطِیَةُ - خدمت کردن -
اَلتَّغْطِیَةُ - پوشانیدن -
د حَيَّيْتُ فلانا - اے قلت له حیاک الله
د اَلتَّرْغِیَةُ - کف بر آوردن شیر
ن اَلتَّثْفِیَةُ - دیگ بر دیگ پایه نهادن -
ی اَلتَّرْفِیَةُ - کار برکسی آسان گردانیدن -
اَلتَّصْفِیَةُ - صافی کردن -
اَلتَّعْفِیَةُ - نیک مدروس کردن وعفی الکلوم
ای دفن وعفی علی ماکان منه اذا اصلح بعد الفساد
اَلتَّقْفِیَةُ - چیزی را از پس چیزی فا داشتن
وبقافیه کردن سخن وفی الحدیث ثم نظر الیه
وهو یستقفی ای مولی یقال قفی الرجل اذا ولاک قفاه -
ه اَلتَّلْفِیَةُ - بخس کردن حق کسے -
و اَلتَّبْقِیَةُ - باقی داشتن -
اَلتَّرْقِیَةُ - بلند گردانیدن ورقی علیه کلاما
اے رفع -
اَلتَّسْقِیَةُ - بسیار آب دادن وباران خواستن
ی اَلتَّعْقِیَةُ - تیر بهوا در انداختن ودور بر شدن مرغ
در پریدن وفی الحدیث هل عقیتم صیدکم ای هل
عقیتموه سلا لیسقط عنه عقیه -
اَلتَّلْقِیَةُ - چیزی پیش کسی باز آوردن
ویعدی الے المفعول الثانی بالباء وبنفسه

وبالباء راجح عن الفارابی والاصح لقوله ولقّٰهم نضرة وسرورا ویلقون فیها تحیة۔

التنقیة۔ پاک کردن۔

التبکیة۔ بگریستن وبگریانیدن۔

التذکیة۔ گلو بریدن وبزاد برآمدن وتیز گردانیدن آتش۔

التزکیة۔ زکوٰة بدادن از مال وزکوٰة بستدن وبستودن خویشتن وپاک گردانیدن ومنه تزکیهم بها

التلبیة۔ کهنه کردن وپوشانیدن شتر بر سر گور بستن

التلیة۔ در پی رفتن وتلّی الرجل اذا کان بآخر رمق وتلّی بعد الفریضة اذا اتبعها النفل۔

التجلیة۔ هویدا کردن وتیز نگریستن۔

التحلیة۔ شیرین کردن طعام ودرباهمزه واما ضیه واصله غیر الهمز وچیزے در چشم کسے شیرین کردن وبازیور کردن ونشان کسے بدادن وکسے را صفت کردن ودر نشان تأمل کردن۔

التخلیة۔ دست باز داشتن ویعدی بعن وراه وادادن۔

التدلیة۔ کسی را در کاری افگندن بحیلے وهو من ادلا الدلو چیزے بجاهی فرو گذاشتن

التسلیة۔ اندوه وابردن وسکوت فرمودن وسلّی الشاة نزع سلاها وهو الذی یکون فیه الولد

التصلیة۔ نماز گزاردن ودرود دادن ودر آتش افگندن سوختن را وراست کردن عصا وچوب بآتش ودوم آمدن اسپ بسباق

التطلیة۔ بیمارداری کردن۔

التعلیة۔ بلند کردن وعلیت الحبل رفعته الی موضعه من البکرة والمعلی الذی یأتی الحلوبة من قبل یمینها۔

التملیة۔ روزگار دراز برخورداری دادن

التدمیة۔ خون آلوده کردن۔

التسمیة۔ نام کردن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسه وبالباء وحکمه فی التعدی کالانباء۔

التعمیة۔ کور کردن وپوشیده کردن۔

غمّیت البیت۔ القیت علیه القصب والتراب واصله التغمیة۔

التنمیة۔ النمیة نقل کردن خبر بطریق ... وافروختن آتش بهیزم۔

التبنیة۔ بسیار بنا کردن۔

التثنیة۔ دو کردن۔

التحنیة۔ مهربانی کردن۔

التدنیة۔ ضعیف شدن وانبی کار باشدن ضعیف وخسیس وخرد شدن ... ودنوا ای کانوا ما بین ابیهم وقریب منهم۔

التزنیة۔ بزنا منسوب کردن۔

اَلتَّسنِیَةُ - واگشادن وآسان کردن -
اَلتَّطنِیَةُ - علاج کردن از طنی وهو لزوق الطحال بالجنب من شدة العطش -
اَلتَّغنِیَةُ - برنجانیدن واداشتن وفی الحدیث غنوا الاصوات وطلا کردن ببول -
اَلتَّکنِیَةُ - کسی را کنیه گفتن -
اَلتَّقنِیَةُ - کاریزکنی کردن -
اَلتَّکلِیفُ نهادن ویتعدی الی المفعول الثانی بنفسه وبالباء وحکمه فی التعدی کالاختیار -
اَلتَّمنِیَةُ - کسی را آرزوی چیزی داشتن -
اَلتَّشهِیَةُ - کسی را گفتن که چه آرزو کند تا بدهم ونیز اشتهی الشیء الطعام ان یحمل علی اشتهائه
اَلتَّلهِیَةُ - بچیزی مشغول کردن -
اَلتَّمهِیَةُ - آب دادن چیزی را فی الحدیث جبد رجل مهی کل شیء صفی فاشبه الماء وهی البلور فهو مهی
اَلتَّهنِیَةُ - وا ایستادن -

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّثوِیَةُ - مقیم گردانیدن -
اَلتَّحوِیَةُ - زنگ در مشک دادن -
اَلتَّخوِیَةُ - گرد کوهان شتر گلیم نهادن برای برنشستن وفی الحدیث کان یخوی بولاه بیبارة ای یجعل حویة وهو ان یدیر کسا رحال السنام ثم یرکب
اَلتَّخوِیَةُ - شکم از زمین برداشتن اشتر در حال فروختن ومرواز ران در حال سجده وبال فروگذاشتن مرغ وچسپیدن ستاره از بهر فروشدن وخویت للمراة اذا عملت لها خویة تاکلها وهی طعام -
٨ اَلتَّذوِیَةُ - باپوست شدن شیر وذوی الفحل اذا سمنت لهدیه ودوبا الکلب اذا جال فی الارض والرعد اذا ارتجس -
٧ اَلتَّروِیَةُ - سیراب کردن وکسی را بر روایت شعر داشتن ودر کار اندیشه کردن -
اَلتَّسوِیَةُ - راست کردن -
اَلتَّشوِیَةُ - بریانی کردن
اَلتَّصوِیَةُ - خشک کردن پستان گوسپندان بهر فربهی ومنها الحدیث التصویة خلابة وقیل التصویة بمعنی التصریة وشتر را از بهر گشنی پروردن
اَلتَّعوِیَةُ - بیچانیدن وعویت عن الرجل اذا کذبت عنه ورددت علی مغتابه -
اَلتَّغوِیَةُ - بیراهی کردن -
اَلتَّقوِیَةُ - نیرومند کردن -
اَلتَّلوِیَةُ - نیک پیچانیدن -
اَلتَّنوِیَةُ - کسی را بانیت او گذاشتن -

ومن اللفیف الذی عینه یاءٌ

٦٠ بَیَّاكَ اللهُ - ای اعتمدك بالتحیة وقیل احیاك وقیل اضحك وقیل معناه بوّاك منزلاً

الازار الماء بار ... مع جیاک ترکیب همه تها و حولت
وا و ها یارا -
التحیة - پادشاه گردانیدن و زندگانی دادن
و سلام کردن بر کسی -
التزییة - چیر پیازی کسی کردن نقول زییته
والقیاس زویته و بیاراستن و حرف زای کردن
التغییة - رایت برپای کردن و رایت کردن
عن القتیبی -

ومن المهموز الفاء

التادیب - کسی را ادب آموختن و ادب کردن
التاریب - استوار کردن و تمام کردن -
التاشیب - تباه کردن میان قوم -
التالیب - گرد کردن لشکر و به قهر ولیدن
التانیب - سرزنش و ملامت کردن -
التاقیت - التوقیت -
التاریث - شر انگیختن میان قومی
و آتش افروختن -
التانیث - مونث کردن -
التاریج - التاریب -
التاریخ - التوریخ قال ابن فارس
ولیس بعربی -
التابید - جاوید کردن -
التاحید - التوحید یکی کردن -

التاصید - کسی را شاماک پوشانیدن
التاکید - التوکید -
التاخید - بند کردن زن شوهر را از زنان دیگر
التابیر - گشن دادن خرمابن -
التافید - نشان کردن ولیدی لغی -
التاخیذ - والیرا فگندن -
التازیر - کسی را ازار بربستن و فی الحدیث
موزرا ای بالغا مقوا من الازر ای القوة
التاشیر - التحزیر -
التامیر - امیر کردن و بسیار کردن -
التابیس - خوار کردن -
التاریس - بزرگی کردن -
التانیس - انس دادن -
التاریش - شر انگیختن و آتش حرب افروختن
التاریض - نیت روزه کردن و آماده شدن مر
روزه و آراسته نمودن کلام فی الحدیث لا صیام لمن لم یورض
من اللیل ای لم یهیئه لم ینوه یقال ورضت الکلام اذا هیاته
التاثیف - دیگ بر دیگ پایه نهادن -
التاریف - حد چیزی پیدا کردن -
التالیف - جماع کردن و هزار دادن -
التانیف - کناره چیزی تیز کردن -
التاریق - بیخواب کردن -
اتل الرجل - اتخذ ابلا و اقتناها -

اَلتَّاثِیْلُ - التاصیل -

اَلتَّاجِیْلُ - زمان دادن وورد کردن کسی را علاج کردن

اَلتَّاسِیْلُ - تیز کردن سر چیزے -

اَلتَّاصِیْلُ - اصلی کردن -

اَلتَّاکِیْلُ - مال فاکسی دادن کہ آنرا بخورد و دران تصرف کند چنانکہ خواہد وا کلتنی بالاکل ای اطعمتہ سے بکلے -

اَلتَّامِیْلُ - بوسیدن و بیوس افگندن کسے

اَلتَّاھِیْلُ - سزای چیزی کردن -

اَلتَّاثِیْمُ - بزہ منسوب کردن -

اَلتَّابِیْنُ - مردہ راستودن وچشم داشتن وازپے نشان چیزے فراشدن -

اَلتَّاذِیْنُ - بانگ نماز کردن وگوش کسے برمالیدن وفعل وجز آنرا گوش کردن واذن ناومی وصاح للاعلام ولبعض العرب یجری اذنت مجری آذنت اے اعلمت -

اَلتَّامِیْنُ - آمین کردن -

اَلتَّالِیْہُ - التعبید

ومن المضاعف المہموز الفا

اَلتَّاجِیْجُ - آتش برافروختن -

اَلتَّاسِیْسُ - بنیاد افگندن وفی القافیہ ھو الالف التی لیس بینہا وبین حرف الروی الاحرف واحد کقولہ ناصب لما بد من ہذہ الالف الی آخر القصیدة -

اَلتَّافِیْفُ - اُف کردن -

اَلتَّالِیْلُ - کنارہ چیزے تیز کردن -

اَلتَّامِیْمُ - آہنگ کردن -

ومن الاجوف المہموز الفا

اَلتَّاوِیْبُ - ہمہ روز رفتن وتسبیح گفتن -

اَلتَّاوِیْقُ - دشوار نہادن برکسی واندک کردن طعام -

اَلتَّاوِیْلُ - مایؤل الیہ الشئ وقد اوّلتہ تاویلا

اَلتَّاوِیْمُ - بزرگ خلق گردانیدن گیاہ چہارپای را -

اوّن الحمار - اذا اکل وشرب فصار بطنہ مثل الاون وھو الخرج -

اَلتَّاوِیْہُ - آہ کشیدن -

ومن الیائی

اَلتَّایِیْدُ - نیرومند کردن -

اَلتَّایِیْسُ - نومید کردن والیسنا ای اثرنا فیہ فیما یقال -

اَلتَّایِیْمُ - بیوہ کردن -

اَلتَّایِیْہُ - بانگ خواندن وبعیدی بالبار -

ومن الناقص المہموز الفا

اَلتَّاتِیَہُ والتّاتِی - راہ آب وادادن -

اَلتَّأْخِيَةُ - ستور را آخته ساختن -
اَلتَّأْدِيَةُ - وام فرنصیه و انچه بدان باشد گذاردن
اَلتَّأْرِيَةُ - الفت افگندن و اریت ساختن
ستور را و آتش افروختن -
اَلتَّأْزِيَةُ وَالتَّأْزِي - جائگاهی که آب
در حوض شود ساختن -
اَلتَّأْسِيَةُ - به صبر فرمودن -
اَلتَّأْلِيَةُ - تقصیر کردن -
اَلتَّأْنِيَةُ - سستی کردن -

ومن الناقص المهموز العين

اَلتَّرْئِيَةُ - آئینه فرا روی کسی داشتن -

ومن المهموز العين

اَلتَّرْئِيسُ - مهتر گردانیدن -
اَلتَّرْئِيمُ - فراخ کردن -
اَلتَّلْئِيمُ - زره پوشانیدن -
اَلتَّمْئِنَةُ - آگاهانیدن -

ومن المهموز اللام

اَلتَّخْبِئَةُ وَالتَّخْبِيءُ - نهان داشتن و در پرده
داشتن -
اَلتَّعْبِئَةُ وَالتَّعْبِيءُ - اَلتَّعْبِيَةُ - بمعنی الاول
اَلتَّلْبِئَةُ - لبیک اللهم گفتن و اصله غیر مهموز
اَلتَّنْبِئَةُ - وَالتَّنْبِيءُ - بیاگاهانیدن -
كَثَّأَ اللَّبَنَ - از اعلاد سمر وخشور ته راسه

اَلتَّلْجِئَةُ - الاکراه -
اَلتَّبْدِئَةُ - فی الحدیث الخیل مبداة یوم الورد روی
بالهمزة وغیر الهمزة معناهما یبدأ بها فی السقی قبل الابل والغنم
اَلتَّبْرِئَةُ - بیزار کردن -
اَلتَّجْرِئَةُ - دلیر کردن -
اَلتَّطْرِئَةُ - تازه کردن -
اَلتَّجْزِئَةُ - نیک پختن گوشت -
اَلتَّجْزِئَةُ - پاره پاره کردن وجزأت الابل
لغة فی اجزأت -
اَلتَّجْرِعَةُ - لبی زبان رسانیدن -
اَلتَّنْسِئَةُ - راندن -
اَلتَّخْبِئَةُ - با روغ آوردن -
اَلتَّنْشِئَةُ - بپروردن و بالانیدن وهذا
الحرف انکره اهل اللغة واثبته الکسائی -
اَلتَّبْطِئَةُ - درنگی شدن ویعدی بالباء
واجاز بعضهم ان یکون التبطئة متعدیة -
اَلتَّخْطِئَةُ وَالتَّخْطِيءُ - بخطا منسوب کردن -
اَلتَّرْفِئَةُ وَالتَّرْفِيءُ - باکسی گفتن بالرفاء
والبنین در وقت نکاح والرفاء بالمد الالتیام
والاتفاق وتقدیره قرن النکاح بالرفاء
وهو الدعاء -
اَلتَّفْقِئَةُ - شگافتن و چشم کور کردن -
اَلتَّكْلِئَةُ وَالتَّكْلِيءُ - از آسه دار نمان ولعبه

الی المفعول الثانی بعن-

اَلتَّکْلِئُ- سلمت دادن طعام وبازداشتن کشتی درکنارهٔ دریا-

اَلتَّکْلِعَةُ- درتباهی شدن از باد-

اَلتَّمْلِیَةُ- الملا رومنه قرئ وملئت منهم رعبا وقال الاخفش الملا اکثر من التملئة اجود

اَلتَّظْمِئَةُ- تشنه داشتن-

اَلتَّحْمِئَةُ والتَّحْنِئُ- خضاب کردن بحنا

اَلتَّرْنِئَةُ- کار کسے تنگ فراگرفتن وتنگ کردن-

اَلتَّفْنِئَةُ- سخت سرخ شدن-

اَلتَّهْنِیَةُ والتَّهْنِئُ- تہنیت کردن والتهنیة بگوارانیدن-

ومن المعتل المهموز العین

اَلتَّایِیْسُ- نومید کردن-

ومن المعتل المهموز اللام

وَدَّاتُ عَلَیْهِ الْاَرْضَ تَوْدِیئًا سویت به الارض-

اَلتَّوْزِئَةُ- پر کردن مشک وباردان ووزات الناقة براکبها توزئة اے صرعته

اَلتَّوْضِئَةُ- کسی را دست ورو ی شوی دادن وپاک کردن-

اَلتَّوْطِئَةُ- نرم کردن وفی فعله موطا العقب

ای کثیر الاتباع-

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبْوِئَةُ والتَّبْیِئُ- کسی را جای فرود آوردن ویعدی الی المفعول الثانی باللام وبنفسه ایضا هو الصحیح یدل علیه قوله النبوئنهم من الجنة غرفا ولقد بوانا بنی اسرائیل مبوا صدق ونیز کسی راست کردن-

اَلتَّرْوِئَةُ والتَّرْوِئُ- درکاری راندیشیدن،

اَلتَّسْوِئَةُ والتَّسْوِئُ- فا کسی گفتن اسارت ویعدی لعلی-

ومن الیائی

اَلتَّذْیِئَةُ- التهرئة-

اَلتَّشْیِئَةُ- برکاری داشتن-

ضَیَّاتُ رَاسِی تَضْیِئًا- اذا غسلته ونورت وسخه ولم تنقه-

اَلتَّفْیِئَةُ- باسایه گشتن درخت وبازگردانیدن سایه

اَلتَّقْیِئَةُ- بقی آوردن-

اَلتَّهْیِئَةُ- ساختن-

باب المفاعلة

اَلْمُجَاذَبَةُ والْجِذَابُ- باکسی جنگ ودرکشیدن چیزی

اَلْمُجَانَبَةُ- از چیزی بیکسو شدن-

اَلْمُحَارَبَةُ- باکسی جنگ کردن-

اَلْمُحَاسَبَةُ- باکسی شمار کردن ومنه الحدیث حاسبن نفسه

اى لا اناقش نفسے فے معونة والذب عنه والنصح۔

اَلْمُعَاتَبَةُ - المعاونة۔

اَلْمُخَاطَبَةُ وَالْخِطَابُ۔ باکسے سخن گفتن۔

اَلْمُلَاعَبَةُ - باکسی بازی کردن۔

اَلْمُرَاقَبَةُ - از کسی ترسیدن و کسی را نگاه داشتن

اَلْمُشَارَبَةُ - باکسی شراب خوردن۔

اَلْمُشَاغَبَةُ - بایکدیگر شغب کردن۔

اَلْمُصَاحَبَةُ - باکسی صحبت کردن۔

اَلْمُصَاخَبَةُ - باکسی بانگ کردن۔

اَلْمُصَاقَبَةُ - باکسی نزدیک نمودن۔

اَلْمُضَارَبَةُ والضراب باکسی شمشیر زدن والمضاربة باکسی عقد مضاربت کردن۔

اَلْمُطَالَبَةُ - چیزی از کسے درخواستن

اَلْمُعَاتَبَةُ وَالْعِتَابُ - باکسے عتاب کردن والعتاب مخاطبة الادلال ومذاکرة الموجدة۔

اَلْمُعَارَبَةُ - فی الحدیث من معاربة النساء کانه اراد اسباب الجماع۔

اَلْمُعَاقَبَةُ وَالْعِقَابُ - عقوبت کردن و از پی کسی در آمدن و بنوبت کاری کردن و غنیمت یافتن ومنه قوله فعاقبتم تاویله فکانت العقبی والغلبة لکم حتی غنمتم ومعنے عاقبتم اصبتموهم

فی القتال بعقوبة حتی غنمتم۔

اَلْمُغَاضَبَةُ - المراغمة وقوله تعالیٰ مغاضبا اى مغاضبا لقومه۔

اَلْمُغَالَبَةُ وَالْغِلَابُ - غلبه کردن بکسی و دو لو نزدیک شدن به پر شدن۔

اَلْمُقَارَبَةُ - فی الحدیث سددوا وقاربوا یقال قارب فلان فلانا اذا ناغاه بکلام حسن۔ والمقاربة القصد فے الامور ومنها قاربة فے البیع مقاربة وقیل قاربوا الا تغلوا وسددوا اى اقصدوا السداد وهو الصواب

اَلْمُكَاتَبَةُ - نامه نبشتن بیکدیگر والمکاتبة والکتابة بنده را بهم بردی باز فروختن۔

اَلْمُكَالَبَةُ - المشادة۔

اَلْمُلَاعَبَةُ وَاللِّعَابُ - باکسی بازی کردن

اَلْمُنَاحَبَةُ - المنافرة۔

اَلْمُنَاسَبَةُ - باکسی خوشی داشتن۔

اَلْمُنَاشَبَةُ - باکسی جنگ آشکارا کردن۔

اَلْمُنَاصَبَةُ - باکسی دشمنی و جنگ آشکارا کردن۔

اَلْمُنَاقَبَةُ - کسی را با چیزی ناگاه دیدن۔

اَلْمُنَاهَبَةُ - باکسی غارت کردن و نیک نورد کردن در تگ۔

اَلْمُبَاحَتَةُ - المخالصة۔

اَلْمُبَاغَتَةُ - المفاجاة۔

اَلْمُنَافَقَۃُ۔ نرم خوابیدن ویعدی بالباء۔
اَلْمُسَاکَتَۃُ۔ بایکدیگر خاموش بودن۔
اَلْمُبَاخَتَۃُ۔ بایکدیگر واپژوهیدن۔
اَلْمُثَالَثَۃُ۔ چیزی بثلث فرادادن۔
اَلْمُحَادَثَۃُ۔ باکسی حدیث کردن وبیزودن۔
اَلْمُحَاجَۃُ۔ بخشیدن چیزی برآوردن۔
اَلْمُخَالَجَۃُ۔ ازیکدیگر درکشیدن۔
اَلْمُدَاهَجَۃُ۔ المداجاة۔
اَلْمُعَالَجَۃُ وَالْعِلَاجُ۔ چیزرا درمان کردن و باچیزے داکوشیدن ومنه الحدیث فعالجا ای مارسا العمل وفی حدیث آخر لم یعالج لم یالج سکرۃ الموت۔
اَلْمُبَاکَحَۃُ۔ المکاشفة بالعداوة۔
اَلْمُرَابَحَۃُ۔ سود بازرگانی کردن۔
اَلْمُرَاجَحَۃُ۔ باکسی سنگ نبرد کردن بآرام۔
اَلْمُسَافَحَۃُ وَالسِّفَاحُ۔ باکسی زنا کردن۔
اَلْمُسَامَحَۃُ۔ کار سهل فراگرفتن۔
اَلْمُسَامَحَۃُ وَالسِّمَاحُ وَالسُّمُوحُ۔
اَلْمُصَافَحَۃُ وَالصِّفَاحُ۔ باکسے کارے [illegible]
[illegible]
اَلْمُصَالَحَۃُ وَالصِّلَاحُ۔ صلح کردن بایکدیگر۔
اَلْمُطَارَحَۃُ۔ مسئله بیکدیگر افگندن۔
اَلْمُفَاتَحَۃُ۔ باکسے بجنگ وباکسی بگشادن

وباکسی چیزے ابتدا کردن۔
اَلْمُقَارَحَۃُ۔ المواجهة۔
اَلْمُقَامَحَۃُ۔ ان ترد الابل الماء ولم تشرب وترفع راسها من داء یکون بها او برد۔
اَلْمُکَاشَحَۃُ۔ باکسی دشمنی داشتن۔
اَلْمُکَافَحَۃُ۔ باکسی روبرو جنگ کردن و شمشیر زدن وبوسه دادن فلان یکافح الامور اذا باشرها بنفسه وکافحوهم اذا استقبلوهم فی الحرب بوجوههم لیس دونها ترس ولا غیره و منه الحدیث ما کافحت عن رسول الله وفی حدیث آخر کلمه الله کفاحا۔
اَلْمُکَالَحَۃُ۔ المشاتمة۔
اَلْمُمَازَحَۃُ وَالْمِزَاحُ الملاعبة المماشحة
اَلْمُسَاهَلَۃُ المماکحة المواکلة والتصافح
اَلْمُنَاصَحَۃُ۔ کسی را نصیحت کردن۔
اَلْمُنَاطَحَۃُ وَالنِّطَاحُ۔ بایکدیگر زدن۔
اَلْمُنَافَحَۃُ۔ از کسی ذب کردن ویعدی بعن نافح عن فلان ای ذب عنه۔
اَلْمُنَاکَحَۃُ۔ باکسی نکاح کردن۔
اَلْمُفَاخَرَۃُ وَالْمُبَاجَحَۃُ۔ بایکدیگر فخر کردن۔
اَلْمُرَاضَحَۃُ۔ المراماة بالحجارة۔
وَالْمُنَاسَخَۃُ۔ فی المیراث التناسخ۔
اَلْمُبَاعَدَۃُ وَالْبِعَادُ۔ دور شدن کسی را دور کردن

اَلْمُبَالَدَةُ۔ المبالطة۔
اَلْمُجَالَدَةُ وَالْجِلَادُ۔ المضاربة والضراب
اَلْمُجَاهَدَةُ وَالْجِهَادُ۔ باکسی کارزار کردن در راه خدای عزّ وجلّ۔
اَلْمُجَارَدَةُ۔ اندک شیر شدن شتر و اندک باران شدن سال۔
اَلْمُرَافَدَةُ۔ کسی را یاری دادن۔
اَلْمُسَاعَدَةُ مثلها۔
اَلْمُسَانَدَةُ۔ المعاضدة والمكانفة والمساندة والسناد في الشعر اختلاف الردفين كقول الشاعر في قافية عَلَيْنِ وفي الأخرى لحين۔
اَلْمُشَاهَدَةُ۔ بدیدن و باکسی جا حاضر بودن
اَلْمُطَارَدَةُ وَالطِّرَادُ۔ بریکدیگر حمله بردن
اَلْمُعَاضَدَةُ۔ باکسی یار بودن۔
اَلْمُعَاقَدَةُ۔ باکسی عقد بستن۔
اَلْمُعَانَدَةُ وَالْعِنَادُ۔ باکسی ستیهیدن و باکسی برابری کردن۔
اَلْمُعَاهَدَةُ۔ المعاقدة۔ اَلْمُعَاقَدَةُ۔ باکسی نشستن
اَلْمُکَابَدَةُ۔ رنج کشیدن۔
اَلْمُمَاجَدَةُ۔ باکسی نبرد کردن بمجد۔
اَلْمُنَاجَدَةُ۔ یاری کردن۔
اَلْمُنَاشَدَةُ۔ باکسی اشعار خواندن و سوگند دادن

اَلْمُنَاقَدَةُ۔ باهم نزد حاکم شدن و خصومت کردن باهم یقال ناقده عن حقه ای خاصمه و خصم مناقد یستفرغ جهده في الخصومة و تجريده يريد كل واحد انفاد حجة صاحبه
اَلْمُنَاقَدَةُ۔ باکسی کاری کردن باستقصا۔
اَلْمُنَاکَدَةُ۔ المعاشرة۔
اَلْمُنَاهَدَةُ۔ بخشیدن چیزی برآوردن و باکسی برابری کردن در حرب۔
اَلْمُنَابَذَةُ۔ باکسی جنگ کردن و دشمنی آشکارا نمودن نابذه الحرب ای کاشفه وفي الحديث نهى عن المنابذة والنباذ وهو ان يقول الرجل لصاحبه انبذ الي الثوب وانبذه اليك يجب البيع بمجرد النبذ وقيل هي ان يقول اذا نبذت اليك الحصاة فقد وجب البيع وقيل ان يحضر الرجل القطيع من الغنم فينبذ الحصاة فيقول لصاحبها ايما اصاب الحجر فهو لي بكذا وفي هذا غرر وجهل بالمبيع فلم يجز عن الخطابي۔
اَلْمُهَابَذَةُ۔ شتافتن۔
اَلْمُبَادَرَةُ وَالْبِدَارُ۔ باکسی پیشی گرفتن
اَلْمُبَاشَرَةُ۔ جماع کردن و بخودی خود بکاری قیام کردن
اَلْمُبَاصَرَةُ۔ از دور بهم افراشته نگریستن باصرته اذا اشرفت تنظر اليه من بعيد۔
اَلْمُبَاکَرَةُ۔ باکسی بامداد بجایی یا بشغلی شدن
اَلْمُتَاجَرَةُ۔ باکسی بازرگانی کردن۔

اَلْمُثَابَرَةُ - برکاری مداومت کردن -
اَلْمُجَاهَرَةُ - بالعداوة المبادات بہا -
اَلْمُبَادَرَةُ - بہاو بآواز خواندن -
اَلْمُحَاذَرَةُ - وَالْحِذَارُ - از کسی حذر کردن
اَلْمُحَاصَرَةُ وَالْحِصَارُ - کسی را در حصار کردن
اَلْمُحَاضَرَةُ - بایکدیگر دویدن وحاضرت جاثیہ
عند السلطان وہو کالمغالبۃ والمکاثرۃ -
اَلْمُخَابَرَةُ - کشاورزی کردن بر ثلثے
یا بر ربعے وما اشبہہ وقیل اصلہا من خیبر
لان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کان اقرہا
فی ایدی اہلہا علی النصف فقیل خابرہم ای
عاملہم فی خیبر ثم تنازعوا فنہی عن ذلک ثم
اجازت بعد -
اَلْمُخَاصَرَةُ - دست بر یکدیگر فراگرفتن در رفتن
والمخاصرۃ ایضًا -
اَلْمُخَامَرَةُ - وہو ان یاخذ صاحبک فی طریق
وتاخذ انت فی غیرہ حتی تلتقیا فی مکان -
اَلْمُخَاضَرَةُ - فروختن میوہ پیش از انکہ صلاح
وی پدید آید وہنوز سبز بود -
اَلْمُخَاطَرَةُ - در خطر افگندن ویبست بالبار
وباکسی گرو بستن -
اَلْمُخَامَرَةُ - بیامیختن وپنہان شدن ملازم
شدن بجای -

اَلْمُدَابَرَةُ - باکسی دشمنی کردن وشاۃ مدابرۃ
ضد قولک مقابلۃ وفلان مقابل ومدابر
اذا کان محضًا من البریۃ -
اَلْمُذَاكَرَةُ - باکسی چیزے یاد کردن -
اَلْمُسَاتَرَةُ - باکسی چیزی پوشیدن
اَلْمُسَاجَرَةُ - باکسی دوستی داشتن -
اَلْمُسَافَرَةُ وَالسِّفَارُ - سفر کردن بسوی بالی
اَلْمُسَامَرَةُ - باکسی سمر گفتن -
اَلْمُسَاهَرَةُ - باکسی بیدار بودن -
اَلْمُشَاجَرَةُ وَالشِّجَارُ - باکسی خلاف کردن
والمشاجرۃ خوردن شتر درخت را از نا یافت گیاہ
اَلْمُشَاطَرَةُ - چیزی باکسی بدو نیم کردن -
اَلْمُشَاعَرَةُ - باکسی شعر نبرد کردن وباکسے
دریک جامہ خفتن -
اَلْمُشَاغَرَةُ - من الشغار وہو نکاح کان فی
الجاہلیۃ وہو ان یقول الرجل للآخر زوجنے
ابنتک واختک علی ان ازوجک اختی
او ابنتی علی ان صداق کل واحدۃ منہما
بضع الاخری کانہما قمارا المہر واخلیا البضع عنہ
ومنہ الحدیث لا شغار فی الاسلام -
اَلْمُشَاهَرَةُ - چیزی بماہ دادن -
اَلْمُصَابَرَةُ - باکسی بصبر نبرد کردن -
اَلْمُصَاحِرُ - الذی یقاتل قرنہ فی الصحراء ولا یخاتلہ ورا

اَلْمُصَادَرَةُ - کسی را مصادره کردن یعدی الی المفعول الثانی بعلی -
اَلْمُصَاعَرَةُ - رخ ترش کردن -
اَلْمُصَاهَرَةُ - باکسی بنکاح وصلت کردن
اَلْمُضَافَرَةُ - ومنہ الحدیث یضافر الدنیا ای یعاودھا یقال ھو یضافره اے یداخلہ -
اَلْمُظَافَرَةُ - باکسی یار بودن -
اَلْمُظَاهَرَةُ - از زن ظہار کردن ویعدی بمن بہم پشت بودن ودو جامہ بہم پوشیدن
اَلْمُعَاسَرَةُ - دشوار فرا گرفتن کارے -
اَلْمُعَاشَرَةُ - باکسی زندگانی کردن -
اَلْمُعَاقَرَةُ - پیوستہ کاری کردن وباکسی کاویدن در دشنام یا در ہجا یا در خصومت
اَلْمُعَاهَرَةُ - المسافحة -
اَلْمُغَادَرَةُ - پیوستہ بگذاشتن والباب یدل علی ترک -
اَلْمُغَامَرَةُ - خویشتن را در جنگ سخت افگندن
اَلْمُفَاخَرَةُ - باکسی فخر نبرد کردن -
اَلْمُقَامَرَةُ - وَالْقِمَارُ - معروفان -
اَلْمُكَابَرَةُ - چیزیرا کہ بداند انکار کردن وباکسے ببزرگی نبرد کردن ومنہ الحدیث لاتکابروا الصلوة بمثلها من التسبیح فے مقام واحد ای تغالبوها اے خففوا فی التسبیح بعد التسلیم وقیل لایکن تسبیحک اکثر من صلاتک -
اَلْمُكَاثَرَةُ - باکسی نبرد کردن به بسیاری
اَلْمُكَادَرَةُ - باکسی ہم دیوار بودن معناها ان یکون کسر بیته الی جانب کسر بیتک وھو اسفل شقة البیت التی تلی الارض من حیث یکسر جانباه من غیر جانبیک ویسارک -
اَلْمُكَاسَرَةُ - دندان برہنہ کردن -
اَلْمُمَاكَرَةُ - باکسی مکر کردن -
اَلْمُنَاظَرَةُ - معروفة ثم استعار فناظره الی مبیتہ ومعناه سامحہ ویاسره ولیس امراً من المناظرة ای المحاجة والمجادلة ومن الحدیث لاتناظر بکتاب الله ولا بسنة رسوله قیل لاتجعل شیئاً نظیراً لهما ای لاتتبع قول قائل وتدعهما وقیل لاتجعلهما مثلاً للشئ یعرض کقول القائل للرجل یجئ فی وقت یحتاج الیه فیه جئت علی قدر یا موسی -
اَلْمُنَافَرَةُ - باکسی در فخر بحاکم شدن -
اَلْمُنَاقَرَةُ وَالنِّقَارُ - باکسی وا کاویدن در خصومت -
اَلْمُنَاكَرَةُ - باکسی بہ ناخوشی نبرد وکارزار کردن
اَلْمُهَاجَرَةُ - از زمینی به زمینی شدن واز کسی بریدن وفی الحدیث من لایذکر الله الا مهاجراً ای قلبه مهاجر للسانه غیر مطابق له

المُبَارَزَةُ - البِرَازُ - باکسی بجنگ بیرون شدن
المُحَاجَزَةُ - یکدیگر را از جنگ باز داشتن -
المُشَارَزَةُ - باکسی پیکار کردن -
المُعَاجَزَةُ - کار خویش کیبا . و باکسی گنج نشتن
و باکسی پیشی گرفتن در کاری -
المُغَارَزَةُ - المعاندة والمجانبة -
المُكَارَزَةُ - المبادرة الى المكان والاختبار فيه
المُلَامَزَةُ - المرومة قري ويلامزك في الصدقات
المُنَاجَزَةُ - باکسی جنگ کردن -
المُنَاهَزَةُ - فرصت چشم داشتن و بچیزی
نزدیک شدن -
المُجَالَسَةُ - همنشینی کردن -
المُجَانَسَةُ - با چیزی مانیدن -
المُخَالَسَةُ - چیزی از کسی در ربودن -
المُدَارَسَةُ - باکسی چیزی درس کردن
المُدَاعَسَةُ - باکسی نیزه زدن -
المُدَالَسَةُ - باکسی فریب آوردن -
المُدَاوَسَةُ - مثل الدوس -
المُدَافَسَةُ - پای با نشتگاه کسی زدن
و با کسی و با چیزی کوشیدن -
المُغَامَسَةُ - یکدیگر را آب فرو بردن و خویشتن را
در میان حرب اندر افکندن -
المُقَاعَسَةُ - باکسی نبرد کردن لشجاعتی -

لا أبُسُّ لا أمر خالطه ولا أبسُّ
فلانا - عرفت باطنه -
المُلَامَسَةُ - مجامعت کردن و یکدیگر را لمس کردن
وفي البيع ان يقول لقائل اذا لمست المبيع
من غير ان تفسره وتقلبه للنظر اليه وترده اسے
بالعيب فقد وجب البيع بينا بكذا وقد جاء الماس
في الحديث والمراد به ما ذكرت -
المُمَارَسَةُ والمِرَاسُ - باکسی یا با چیزی
واکوشیدن -
المُمَاكَسَةُ والمِكَاسُ - باکسے در چیزے
مکاس کردن -

چ

المُنَاعَسَةُ - المطاعنة -
المُنَافَسَةُ - رغبت کردن بچیزی بطریق مبارات نافست في الشيء
منافسة ونفاسا اذا رغبت فيه على وجه المباراة في الكرم
المُنَامَسَةُ - باکسی راز گفتن ومنها الناموس
وقيل هي مقلوبة من المناسمة -
المُهَامَسَةُ - المشاورة -

ق

المُبَاطَشَةُ - یکدیگر را بقهر گرفتن بعنف -
المُجَاحَشَةُ - یکدیگر را دور شدن والمدافعة ایضا
المُحَارَشَةُ - سگان بر یکدیگر آغالیدن
المُخَادَشَةُ والمُخَامَشَةُ والمُخَامَشَةُ - یکدیگر را خراشیدن
المُعَانَشَةُ - المعانقة في القتال -
المُنَاقَشَةُ - باکسی باستقصا شمار کردن -

اَلْمُهَارَشَةُ وَالْهِرَاشُ الْمُحَارَشَةِ۔
اَلْمُخَالَصَةُ۔ باکسی دوستی ویژه داشتن
اَلْمُفَاقَصَةُ۔ ناگاه گرفتن۔
اَلْمُجَاهَضَةُ کسی را از چیزی باز داشتن و شتابانیدن
فی الحدیث فجاهضنی عنہ ابو سفیان ای ما نعنی عنه
اَلْمُرَاكَضَةُ۔ باکسی اسپ تاختن۔
اَلْمُعَارَضَةُ۔ باکسی برابری کردن و از کسے
بایک سو شدن و برابر کردن کتاب با یکدیگر
وعارضت ای اخذت فی عروض وناحیة۔
اَلْمُقَارَضَةُ۔ بایکدیگر شعر گفتن بر سبیل
مجاربت وقارضته جازیته والمقارضة
والقراض المضاربة وهی ان تدفع المال الے
آخر یتجر فیه ویکون الربح بینکما علی ما تشترطان و
الوضیعة علے المال وفی الحدیث ان قارضت
الناس قارضوک معناه ان ساببتهم سابوک
وان تلت منهم نالوا منک واصله من القرض
وهو القطع۔
اَلْمُنَاقَضَةُ۔ قول کسے را نقض کردن و
هی فی القول ان یتکلم بما تتناقض فی معناه
ومنظم التركيب يدل على نكث الشى۔
اَلْمُنَاهَضَةُ۔ المقاومة۔
اَلْمُبَالَطَةُ۔ المجادلة۔
اَلْمُخَالَطَةُ۔ الخلاط باکسی آمیختن ومنه الحدیث

لا خلاط ای لا یخالط رجل ابله بابل غیره لیمنع حق الله
ومنها یخص المصدق کل ما یجب له وخلاط
الرجل فی عقله خلاطا۔
اَلْمُرَابَطَةُ وَالرِّبَاطُ۔ بثغر مقیم شدن۔
اَلْمُسَاقَطَةُ وَالسِّقَاطُ۔ فی الفرس استرخاء
العدو وسقاط الحدیث ان یتحدث الواحد
وینصت له الآخر واذا سکت تحدث الساکت۔
اَلْمُشَارَطَةُ۔ باکسی شرط کردن۔
اَلْمُغَالَطَةُ۔ باکسی غلط آوردن۔
اَلْمُفَارَطَةُ وَالْفِرَاطُ باکسی پیشی گرفتن۔
اَلْمُقَاسَطَةُ۔ جور کردن با یکدیگر۔
اَلْمُحَافَظَةُ۔ بر چیزے نگاهبان بودن
بنگاه داشتن وبیدی یعلے ویقال انه لذو
حفاظ وذو حافظة اذا كانت له انفة۔
اَلْمُلَاحَظَةُ وَاللِّحَاظُ۔ گوش فرا داشتن
وبگوشه چشم که با سوی گوش دارد بچیزی نگریستن
اَلْمُبَاضَعَةُ وَالْبِضَاعُ۔ جماع کردن۔
اَلْمُتَابَعَةُ وَالتِّبَاعُ۔ پس روے کردن
وچیزے پیاپے کردن ومحکم وتیقن کردن
چیزے ومنه الحدیث تابعنا الاعمال اے
احکمنا ها وعرفنا ها۔
اَلْمُخَادَعَةُ۔ المخاتمة۔
مُجَالَعَةُ الْقَوْمِ۔ مجاوبتهم بالفحش۔

وتنازعهم عند الرب والقمار۔
اَلْمُجَامَعَةُ وَالْجِمَاعُ۔ معروفان المجامعة
باکسی بچیزی اتفاق کردن۔
اَلْمُخَادَعَةُ وَالْخِدَاعُ۔ فریب آوردن باکسی
اَلْمُخَالَعَةُ۔ جدائی کردن زن وشوهر ازهم بمالی خالعت
المرأة لبعلها ارادته علی طلاقها ببدل منها له فهی خالع
اَلْمُدَافَعَةُ وَالدِّفَاعُ۔ از کسی فرب کردن
ویعدی بعن والمماطلة ایضا۔
اَلْمُرَابَعَةُ۔ بار کسی برگرفتن وعاملة مرابعة
کما یقال مضائفة مشاهرة۔
اَلْمُرَاجَعَةُ۔ باکسی گردیدن درچیزی۔
اَلْمُرَاضَعَةُ۔ فرزند را فرادایه دادن۔
اَلْمُرَافَعَةُ۔ چیزی باکسی بمالک وبقاضی برداشتن
اَلْمُرَاقَعَةُ۔ وهو قلب المعاقرة بمعنی مراقعة الخمر
اَلْمُزَارَعَةُ۔ زمین به بزرگری دادن۔
غ اَلْمُسَابَغَةُ۔ چیزی بهفته فرادادن۔
اَلْمُسَارَعَةُ۔ شتافتن ویعدی بالی وشتابانیدن
قال ابن جنی سارع متعد وسرع واسرع
لازمان وبینهما فرق لان سرع غریزة و
اسرع کلف نفسه السرعة۔
اَلْمُسَافَعَةُ۔ یکدیگر را کشیدن وکسی را فراگرفتن
اَلْمُصَارَعَةُ وَالصِّرَاعُ۔ باکسی کشتی گرفتن
اَلْمُصَانَعَةُ۔ رشوت دادن ومدارا کردن

اَلْمُضَاجَعَةُ۔ باکسی خفتن۔
اَلْمُضَارَعَةُ۔ باچیزی مانیدن۔
اَلْمُطَالَعَةُ۔ چیزی بکسی نگریستن تا او بر آن واقف گردد
وپیوسته در چیزی نگریستن۔
اَلْمُقَارَعَةُ وَالْقِرَاعُ۔ باکسی قرعه زدن
وباکسی شمشیر زدن۔
اَلْمُقَاطَعَةُ۔ باکسی وابریدن ویعدی لی
المفعول الثانی بعلی۔
اَلْمُكَامَعَةُ۔ المضاجعة۔
اَلْمُمَاصَعَةُ وَالْمِصَاعُ۔ المجادلة۔
اَلْمُمَانَعَةُ۔ کسی را از چیزی باز داشتن۔
اَلْمُنَازَعَةُ۔ پیکار کردن ومنه الحدیث
مالی انازع القران ای اجاذب قراتها کانهم
جهروا بالقراءة فشغلوه المنازعة والنزاع
آرزومند گشتن۔
اَلْمُبَالَغَةُ۔ در چیزی غلو کردن۔
اَلْمُنَادَغَةُ۔ کالمغازلة۔
ف اَلْمُثَاقَفَةُ۔ من قولک ثقفت الرجل اذا صار
حاذقا خفیفا۔
اَلْمُجَاحَفَةُ۔ المزاحمة والمداناة۔
اَلْمُجَازَفَةُ وَالْجِزَافُ۔ بگزاف فراگرفتن
فارسی معرب۔
اَلْمُحَاجَفَةُ۔ المعارضة والمدافعة۔

المحاسقة ـ کسی را بیرونی کردن فی الحدیث
لیحارقنی علی عمله ای یجازنی ـ
المحالفة ـ المعاهدة و الحدیث حالف بین
قریش و الانصار ای آخی بینهم ہذا ہو الصحیح فی تفسیر
لقوله علیه السلام لا حلف فی الاسلام ـ
المحارفة ـ چیزی بتحریف فرا دادن ـ
فی الحدیث کانت فیه خاشفت فیها ای احفر تها ـ
المخالفة و الخلاف ـ با کسی خلاف کردن و قولهم ہو
یخالف الی امرأة فلان ای یاتیها اذا غاب عنها ـ
مرادفة الجراد ـ رکوب الذکر علی الانثی و الثالث
علیهما و ہذه دابة لا ترادف ای لا تحمل ردیفا
و الباب یدل علی اتباع الشیٔ ـ
المساخفة ـ المحامقة ـ
المساعفة ـ المواتاة و المساعدة ـ
المشارفة ـ بر چیزے مطلع بودن و فخر بودن
با یکدیگر بشرف ـ
المصادفة ـ یافتن ـ
المصارفة ـ با کسی بصرف معاملت کردن ـ
المضاعفة ـ افزون کردن ـ
المقارفة ـ نزدیک شدن بگناه و آمیزش کردن بگناه
قارف فلان الخطیئة ای خالطها و قارف امرأته ای جامعها
المکاشفة ـ با کسی آشکارا جنگ کردن و دشمنی
کردن و قد جاء کاشف بمعنی کشف ـ

و منه قرأ قتادة ثم اذا کاشف الضر عنکم ـ
المکانفة ـ با کسی یاری کردن الملاحفة ـ ...
الملاطفة ـ با کسی لطف کردن ـ
المناصفة ـ المشاطرة ـ
المناعفة ـ معاینه نمودن ـ او یقال انتعفت الطریق و اعا...
المناقفة و النقاف ـ دماغ کسی شکستن ـ
المهانفة ـ الاهتاف ـ
المحارقة ـ المجامعة ـ
المحامقة ـ المساعدة علی الحمق ـ
المخالقة ـ با کسی خلق نیکو برزیدن ـ
المرافقة ـ با کسی راہی کردن ـ
المرامقة ـ بنظر سخت و عداوت دیدن یقال
ہذه النخلة ترامق بفرق لا تحیی و لا تموت و رامق الامر
اذا لم یصححه و فی الحدیث ما لم تضمروا الرماق یعنی النفاق
یقال رامقته رماقا و ہو ان تنظر شزرا نظر العداوة یقال ما لم
تضق قلوبکم عن الحق یقال عیشه رماق ای ضیق ـ
المراهقة ـ نزدیک بلوغ رسیدن و فی الحدیث
اذا دخل مکة مراهقا خرج الی عرفة قبل ان یطوف
بالبیت یعنی اذا ضاق علیه الوقت حتی یخاف
فوت الوقوف بعرفة ـ
المسابقة و السباق ـ با کسی پیشی گرفتن در
دویدن تا ور تاختن ـ
المساحقة ـ سحتری کردن زن با زن ـ

اَلْمُسَارَقَةُ- دزدیده نگریستن-
اَلْمُصَادَقَةُ- بایکدیگر دوستی گرفتن-
اَلْمُطَابَقَةُ- باکسی موافقت کردن و پابند
رفتن و پای در جای گاه دست نهادن اسپ
وطابقت بین الشیئین مطابقة وطباقاً
اذا جعلتهما علی حذوٍ واحدٍ والزقتهما وطابق
فلان یعنے مرن والباب یدل علی وضع شئ
مبسوط علی مثله حتی یغطیه-
اَلْمُطَارَقَةُ- تو بر تو دوختن ودو جامه
بر هم پوشیدن-
اَلْمُعَانَقَةُ وَالْعِنَاقُ- دست بگردن
یکدیگر در کردن وفی الحدیث فانطلقوا متعانقین
ای مسارعین فی الحدیث لیا ق علیها ای لیلزن
اَلْمُفَارَقَةُ وَالْفِرَاقُ- از یکدیگر جدا شدن
اَلْمُفَانَقَةُ- بناز پروردن-
اَلْمُمَاذَقَةُ- دوستی و تیره نا داشتن-
اَلْمُنَاسَقَةُ- نهان پیروی یکدیگر کردن فی الحدیث
استقوا بین الحج والعمرة ای تابعوا-
اَلْمُنَاطَقَةُ- باکسی سخن گفتن-
اَلْمُنَافَقَةُ وَالنِّفَاقُ- دورویی کردن المنافقة
در سوراخ شدن موش-
اَلْمُبَارَکَةُ- برکت کردن و یعدی بنفسه وعلی
بالالام و بنفسها و یقال بارک علیه ای واظب-

اَلْمُتَارَکَةُ- بیع بایکدیگر دست بداشتن وجفا ر
یکدیگر دست بداشتن-
اَلْمُدَارَکَةُ وَالدِّرَاکُ- سپیایی کردن
اَلْمُدَالَکَةُ وَالدِّلَاکُ- حق کسی مدافعت کردن
اَلْمُشَارَکَةُ- باکسی انبازی کردن-
اَلْمُضَاحَکَةُ- باکسی خندیدن والنور یضاحک
الشمس ای یمیل معها حیث مالت-
اَلْمُعَارَکَةُ وَالْعِرَاکُ- القتال-
اَلْمُلَاحَکَةُ- شدة الملائمة والمداخلة وتلاحک
فقار ظهره اذا دخل بعضها فی بعض
ومنه الحدیث وکان الحجاب یلاحک وجهه
ای یری شخص الجدس فی وجهه-
اَلْمُمَاحَکَةُ- بایکدیگر لجاج کردن-
اَلْمُمَاعَکَةُ- المماطلة-
اَلْمُبَادَلَةُ وَالْبِدَالُ- بایکدیگر بدل کردن
اَلْمُبَاسَلَةُ- المصاولة فی الحرب-
اَلْمُبَاعَلَةُ وَالْبِعَالُ- بازی کردن زن با شوهر
اَلْمُبَاهَلَةُ- یکدیگر را نفرین کردن-
اَلْمُتَافَلَةُ- مداومت کردن بر طعامے که
از جوب باشد-
اَلْمُجَادَلَةُ وَالْجِدَالُ- پیکار سخت کردن ۱۵
بایکدیگر-
اَلْمُجَامَلَةُ- المعاملة بالجمیل-

اَلْمُجَاهَلَةُ۔ باکسی سفاہت کردن۔
اَلْمُحَاقَلَةُ۔ گندم درخوشہ بگندم فروختن
ویقال اکترا الارض بالحنطة وقیل ہی المزارعة
بالربع والثلث واقل من ذلک اکثر وقد نہی عنہا
اَلْمُحَامَلَةُ۔ باہم بر داشتن فی الحدیث یحاملہ علیہا
ای یعاونہ علی الحمل فیحملانہ بینہما۔
اَلْمُخَاتَلَةُ۔ المخادعة۔
اَلْمُدَاخَلَةُ۔ درکار یکدیگر شدن وباکسی
درکاری یا درجای شدن۔
اَلْمُدَاوَلَةُ۔ باکسی دور ولی کردن ودوا کردن
اَلْمُرَاحَلَةُ۔ کسی را یاری دادن در بار برگرفتن
اَلْمُرَاسَلَةُ۔ باکسی مکاتبت کردن وبایکدیگر شیر کردن
در آب کشیدن در رفتن وآنچہ بدان ماند۔
اَلْمُسَاحَلَةُ۔ سوی کنارۂ دریا رفتن۔
اَلْمُسَاهَلَةُ۔ باکسی آسان فرا گرفتن۔
اَلْمُشَاكَلَةُ۔ باچیزے مانیدن۔
اَلْمُشَاغَلَةُ۔ المشاتمة۔
اَلْمُعَاجَلَةُ۔ شتابانیدن یقال عاجلہ بذنبہ
اذا اخذہ بہ ولم یمہلہ۔
اَلْمُعَادَلَةُ۔ باچیزی برابر آمدن وباچیزے
برابر کردن۔
اَلْمُعَاضَلَةُ۔ والعضال۔ بزہ بر یکدیگر شدن
لح از بہر گشتی وکذلک الکلاب والعضال

فی القوافی التضمین۔
اَلْمُعَاقَلَةُ۔ بخرد باکسی نبرد کردن والمرأة
تعاقل الرجل الی ثلث دیتہا ای توازیہ فاذا
بلغ ثلث الدیة صارت دیة المرأة علی
النصف من دیة الرجل۔
اَلْمُعَامَلَةُ۔ معروفة۔
اَلْمُغَازَلَةُ۔ بادوست بازی کردن۔
اَلْمُفَاصَلَةُ۔ از یکدیگر جدا شدن۔
اَلْمُفَاضَلَةُ۔ بایکدیگر نبرد کردن بفضل۔
اَلْمُقَابَلَةُ۔ بایکدیگر برابر کردن وبرابر شدن
در روی فرا روی کردن وقبلہ وا وال کردن
کہ در بیان اکشتان باشد۔
اَلْمُقَاتَلَةُ والقِتَال۔ المحاربة ومصدرہا
الباب علی مفاعلة وفعال واہل الیمن یقولون
فیعالا وفی الحدیث قاتل اللہ الیہود ای
لعن ومنہ قاتلہم اللہ ای لعنہم اللہ
وفی حدیث آخر قاتلہ فانہ شیطان ای دافعہ
وقاطعہا۔
اَلْمُكَاثَلَةُ۔ ان تباع الدار الی جنب دارک
وانت محتاج الیہا فتؤخر شراءہا لیشتریہا
غیرک ثم تاخذہا بالشفعة وقد کرہ ذلک
واصل المکاثلة التاخیر والحبس۔
اَلْمُكَاهَلَةُ۔ کہل شدن وبزاد برآمدن۔

المُماثَلَةُ - المشابهة -
المُماحَلَةُ والمِحالُ - باکسی مکر و کید کردن
المُماذَلَةُ والمِذالُ - فی الحدیث المذال من النفاق
وهو ان یقلق الرجل بفراشه الذی یضاجع حلیلته
ویتحول عنه حتی یفترشه غیره ماخوذ من المذل
المُماطَلَةُ والمِطالُ - باکسی مطل کردن
ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء -
المُنابَلَةُ - باکسی نبرد کردن به نبل و تیر انداختن -
المُنازَلَةُ والنِّزالُ - بایکدیگر فرود آمدن در حرب از اسپ بکارزار
المُناضَلَةُ والنِّضالُ - بایکدیگر تیر انداختن و
نبرد و از کسی دفع کردن -
المُناقَلَةُ - پای در جایگاه دست نهادن
ستور وقیل مناقلة الفرس ان یضع یده
ورجله علی غیر حجر حسن نقلها فی الحجارة و بایکدیگر
حدیث کردن و نقل و نقل خوردن شیرینی کسی
المُناغَمَةُ - بایکدیگر حدیث کردن باواز نرم
المُتاخَمَةُ - حد زمین بزمین دیگر پیوسته شدن
المُحاکَمَةُ - المخاصمة الی الحاکم -
المُحالَمَةُ - باکسی حلم ورزیدن -
المُحارَمَةُ - المحاصرة -
المُخاصَمَةُ والخِصامُ - باکسی داوری کردن
المُسالَمَةُ - باکسی دوستی ورزیدن -
المُراجَمَةُ - از کسی ذب کردن -

المُرادَمَةُ - جامی بمقام وراز کردن و پیاپی
کردن وفی الحدیث اذا اکلتم فرادموا قیل اخلطوا
الاکل بشکر الله وقیل اخلطوا فقلوا لینا مع یابس
وسائغا مع جشب وقیل کلوا ایها الخمسا و نحو ما
غیر ذلک -
المُراغَمَةُ - باکسی خشم گرفتن و از میان قوم بشدن
المُزاحَمَةُ والزِّحامُ - باکسی زحمت کردن
المُزاحَمَةُ - نزدیک شدن چیزی -
المُسالَمَةُ - آشتی کردن باکسی -
المُشاکَمَةُ - باکسی قمر زدن -
المُشاتَمَةُ - باکسی دشنام دادن -
المُصادَمَةُ - بایکدیگر بهم واکوفتن -
المُصارَمَةُ - از یکدیگر بریدن -
المُعادَمَةُ - باکسی شوخی کردن -
المُعاقَمَةُ - المخاصمة -
المُعالَمَةُ - باکسی بعلم نبرد کردن -
المُفاغَمَةُ - بوسه دادن -
المُقاعَمَةُ - جماع کردن -
المُقاسَمَةُ - چیزی باکسی قسمت کردن و
باکسی را سوگند خوردن -
المُکاتَمَةُ - چیزی از کسی فاپوشیدن -
المُکارَمَةُ - بکرم باکسی نبرد کردن فی الحدیث
افلا اکارم بها ابو واسی افلا اهدیها

لم یشیبونی علیها

المکاعمة - کسی را بوسه دادن -

المکالمة - با کسی سخن گفتن -

الملاهمة - چیزی بچیزے فا رسیدن -

الملازمة واللزام - با کسے پیوسته بودن یا با چیزے -

الملاطمة واللطام - با کسی شست زدن -

المنادمة - ندیمی کردن و یعدّی الی المفعول الثانی بعلی -

المناهمة - فا انبوهیدن -

المناعمة - الملاینة -

المثاقفة - با کسی نشستن و تحریره کاسه الصفقت ثقفت رکتیبک بثقفة رکتبه و کسی را چیزی یاری دادن -

المثامنة - فی الحدیث ثامنونی بحائطکم ای ساومونی بالثمن -

المحاسنة - بنیکوئی فخر کردن با کسی -

المحاتنة - و امادی کردن -

المحادنة - المصادقة -

المخاشنة - با کسی درشتی کردن -

المخاضنة - المغازلة -

المداجنة - کالمداهنة -

المداهنة - المصانعة والترکیب یدل علی لین وسهولة وقلة -

المراطنة - با کسی بتازی سخن گفتن

المراهنة والرهان - با کسی گرو بستن

المزابنة - رطب بر درخت بخرمای پیموده یا سنجیده بفروختن -

المزامنة - بزمان معامله کردن -

المساحنة - حسن المباشرة والمخالطة -

المساکنة - بایکدیگر در سرای نشستن -

المشاحنة - بایکدیگر دشمنی کردن -

المصافنة - فی الحدیث صافناهم ای تقدمناهم

المطاعنة - با کسی نیزه زدن -

المعالنة والعلان - الاعلان بالامر -

المعاهنة - المغامزة مکاسرة العینین

المفاطنة - من الفطنة -

المقارنة والقران - بایکدیگر قرینے کردن و قرین شدن -

الملاحنة - المفاطنة ومعناها ان تفصح بینک وبین المخاطب کلاماً لا یفطن له غیرکما لعدولکما عن المعتاد من الکلام -

الملاعنة واللعان - المباهلة -

المماتنة - المباعدة فی الغایة یقال سار سیراً مماتناً ای شدیداً ومنها مماتنة الشاعرین اذا قال هذا بیتاً وذاک بیتاً کانهما یمتدان الی غایة بعیدة وهی المماطلة ایضاً -

اَلْمُفَاتَحَةُ ناپاکی کردن وهی المحاکمة ایضًا۔
اَلْمُقَارَنَةُ آبستن ناشدن اشتر اگرچه بسیار
نحل بشد۔
اَلْمُهَادَنَةُ المصالحة۔
اَلْمُبَادَهَةُ ناگاه رفتن۔
اَلْمُبَالَهَةُ مثل المحامقة۔
اَلْمُسَافَهَةُ المجاهرة وبافهت البدن او
الوطب اذا قاءت بشرت به ساعة الحاجة
اَلْمُشَافَهَةُ چیزی را بالب فرا دادن وآنکه
خبر بسالی با آمده الی [illegible]
اَلْمُشَابَهَةُ المشاکلة۔
اَلْمُتَافَهَةُ روبارو سخن گفتن۔
اَلْمُشَاکَهَةُ والشکاة۔ المشابهة
والمقاربة۔
اَلْمُفَاقَهَةُ بایکدیگر دانش جستن علم۔
اَلْمُفَاکَهَةُ الممازحة۔

ومن المضاعف

اَلْمُحَابَّةُ والحِبَابُ باکسی دوستی داشتن
اَلْمُسَابَّةُ والسِّبَابُ۔ باکسی دشنام دادن
اَلْمُصَاتَّةُ والصِّتَاتُ۔ المخاصمة
اَلْمُعَاوَنَةُ والعِوَانُ بیکدیگر یاری کردن وفی الحدیث
فجعلوا یبایعونه ویعطونه القول لیبالغوا فلا تقاولوا
اَلْمُبَاتَّةُ باکسی راز خود آشکار کردن۔

اَلْمُحَاجَّةُ والحِجَاجُ۔ باکسی حجت گفتن۔
اَلْمُضَاجَّةُ والضِّجَاجُ بایکدیگر شور وشغب کردن
اَلْمُفَاجَّةُ میان پای از هم باز نهادن در رفتن
اَلْمُلَاجَّةُ۔ باکسی لجاج کردن۔
اَلْمُشَاحَّةُ چیزی بخیلی کردن ولیعدی لیطلب۔
اَلْمُبَادَّةُ والبِدَادُ۔ مبارزه کردن در بیع۔
اَلْمُجَادَّةُ۔ باکسی جد کردن۔
اَلْمُحَادَّةُ باکسی [illegible] یا خلاف کردن۔
اَلْمُرَادَّةُ باکسی رد کردن۔
اَلْمُشَادَّةُ۔ باکسی سخت فرا گرفتن
اَلْمُضَادَّةُ۔ باکسی ضدی کردن۔
اَلْمُعَادَّةُ والعِدَادُ۔ بر وبار گزیدن وشمردن
اَلْمُلَادَّةُ۔ دفع کردن از کسی۔
اَلْمُمَادَّةُ۔ مدتی نهادن بایکدیگر وهی فی الحدیث
اَلْمُحَاقَّةُ۔ باکسی شک وشبه کردن۔
اَلْمُمَارَّةُ۔ الملاحة۔
اَلْمُسَارَّةُ والسِّرَارُ۔ باکسی راز گفتن۔
اَلْمُشَارَّةُ۔ باکسی شر کردن۔
اَلْمُصَارَّةُ۔ کسی را بشوارتی بر کاستی فشردن
اَلْمُضَارَّةُ۔ المضائقة وکلاهما فی الحدیث
اَلْمُعَارَّةُ والعِرَارُ۔ بانگ کردن شترمرغ۔
اَلْمُغَارَّةُ والغِرَارُ۔ کم شدن شیر شتر و
کاسد شدن بازار۔

اَلْمُقَاشَّةُ۔ باکسی قرار گرفتن فی الحدیث قاروا الصلوة معناه السکون فیها۔
اَلْمُمَاشَّةُ۔ باکسی کاویدن تا بیفگنی ویرا۔
اَلْمُهَاتَّةُ۔ کسی را ودروی بعنف بدگفتن
اَلْمُعَاشَّةُ۔ المغالبة والممانعة۔
اَلْمُلَاشَّةُ۔ الملاصقة۔
اَلْمُرَاشَّةُ۔ باکسی چیزی ابتدا کردن یا کسی پا کم شدن فی الحدیث راشوا العطیع اتقدکن ... ای
اَلْمُمَاشَّةُ ... ای یکدیگر ابریشن مباهت کردن
اَلْمُحَاصَّةُ والتحاص۔ ای حصه کردن۔
اَلْمُقَاصَّةُ والقصاص۔ چیزی بدل چیزی فرا گرفتن فی الحدیث لا اناس ... الا ... ای لا استقصی علیه۔
اَلْمُعَاضَّةُ۔ یکدیگر را بدندان گرفتن
اَلْمُعَاضَّةُ والعضاض۔ یکدیگر را بدندان گرفتن
ومنه یقال عاض القوم العیش منذ العام فاشتد عضاضهم ای عیشهم۔
اَلْمُكَاظَّةُ۔ الممارسة الشدیدة فی الحرب۔
اَلْمُمَاظَّةُ والمماظ۔ المشارعة والمنازعة۔
اَلْمُدَاقَّةُ والدقاق والمداقة والدقاق۔ خسته را بکشتن۔
اَلْمُصَافَّةُ۔ با قومی صف کشیدن۔

اَلْمُكَافَّةُ۔ الممانعة۔
اَلْمُحَاقَّةُ والحقاق۔ المخاصمة۔
اَلْمُدَاقَّةُ۔ با کسی کار باریک فرا گرفتن۔
اَلْمُشَاقَّةُ والشقاق۔ المخالفة۔
اَلْمُمَاكَّةُ۔ کالمباراة۔
اَلْمُحَالَّةُ۔ باکسی فرود آمدن۔
اَلْمُخَالَّةُ والخلال۔ باکسی دوستی کردن
اَلْمُتَامَّةُ والتمام۔ با چیزی نبرد کردن تمامی
اَلْمُحَامَّةُ۔ المطالبة۔
اَلْمُشَامَّةُ۔ چیزی فا بوئیدن نزدیک شدن بیکدیگر ومنه المشامة وهی ان تدنو العدو حتی تراه الفریقان
اَلْمُحَامَّةُ۔ نزدیک کسی شدن۔
اَلْمُسَانَّةُ والسنان۔ طرد الفحل الناقة حتی یبرکها لیسفدها۔
اَلْمُعَانَّةُ والعنان۔ با کسی برابری کردن ومنه شرکة العنان وهی ان یشترکا فی شیء خاص دون سائر اموالهما کانه عن لهما شیء فاشتریاه مشترکین فیه۔

ومن المعتل

اَلْمُوَاثَبَةُ۔ باکسی برجستن جنگ را۔
اَلْمُوَارَبَةُ۔ مکر و فریب نمودن باهم فی الحدیث دارج وارب ای خادعک ان جعلته من الارب وهو الدهاء فموضعه باب الضرب ...

اربوک: الا انه ابدلت هذان جعلته من الوزب
وهو الفساد فموضعه هنا۔
اَلْمُاظَبَةُ۔ بر کاری ایستادن و یعدی بعلے
اَلْمُوَاکَبَةُ۔ باکسی در موکب او رفتن و فراخ
کردن و رفتن اشتر و بر کارے ایستادن
اَلْمُوَاضَحَةُ۔ المساجلة الا انها استعملت فی
السیر وهو سیر لیس بالشدید۔
اَلْمُوَارَدَةُ۔ باکسی بآب و یا بجائی آمدن
اَلْمُوَاعَدَةُ۔ باکسی وعده نهادن۔
اَلْمُوَاغَدَةُ۔ فی السیر مثل المواضحة۔
اَلْمُوَاتَرَةُ وَالْمُتَابَعَةُ۔ بالمعنی الثانی
ولا یکون المواترة بین الاشیاء الا اذا وقعت بینها
فترة والا فهی مدارکة و مواصلة و کذلک
مواترة الصوم وهی ان تصوم یومًا وتفطر
یومًا او یومین وتاتی به وترًا وترًا و مواترة
الکتب وهی مجی بعضها فی اثر بعض وترًا
وترًا من غیر ان ینقطع لان اصلها من الوتر
وهو الفرد۔
اَلْمُوَازَرَةُ۔ کسی را وزیر کردن۔
اَلْمُوَاعَسَةُ۔ ضرب من سیر الابل وهو ان تمد عنقها
وتوسع خطوها ولا تکون المواعسة الا باللیل
اَلْمُوَانَسَةُ۔ فریب آوردن باکسی۔
اَلْمُوَاهَسَةُ۔ راز کردن بایکدیگر

اَلْمُوَاخَطَةُ۔ پراگنده کردن مواشی را یا پنهان کردن
مواشی خود در دیگر مواشی فی الحدیث لا وراط وهو
ان یغیب الرجل ابله فی ابل اخری او فی مکان
فلا یری لیخفی موضعه علی المصدق ماخوذ من الورطة
وهی الهوة فی الارض وقیل ان یورط بعضهم بعضًا
فیقول احدهم عند فلان صدقة ولیس عنده فهو الوراط الاثم
اَلْمُوَاکَظَةُ۔ المواظبة۔
اَلْمُوَادَعَةُ۔ المصالحة۔
اَلْمُوَاکَعَةُ۔ المناطقة۔
اَلْمُوَاضَعَةُ۔ باکسی گرو بستن و باکسی بر چیزی
فرا ایستادن فی الحدیث جئت لا واضعک الرهان
معناه اضعه وتضعه و بیع بایکدیگر دست بداشتن۔
اَلْمُوَافَقَةُ وَالْوِقَاعُ۔ مثل المقاتلة والمحاربة
اَلْمُوَاصَفَةُ۔ باکسی بیع کردن بصفت بی رویة
اَلْمُوَاقَفَةُ وَالْوِقَافُ۔ باکسی در جنگ ایستادن
و باکسی بر چیزے فرا ایستادن در معاملے۔
اَلْمُوَالَفَةُ وَالْوِلَافُ۔ الفت گرفتن۔
اَلْمُوَاثَقَةُ۔ باکسی عهد بستن۔
اَلْمُوَافَقَةُ وَالْوِفَاقُ۔ باکسی موافقت کردن
ووافقته ای صادفته۔
اَلْمُوَاهَقَةُ۔ نبرد کردن و در رفتن بایکدیگر
ومواهقة الابل مد اعناقها فی السیر
اَلْمُوَاشَکَةُ۔ الایشاک۔

اَلْمُوَاحَلَةُ - باکسی نبرد کردن و در وحل رفتن -
اَلْمُوَاصَلَةُ وَالْوِصَالُ - باکسی پیوستن و
کاری پیوسته کردن -
اَلْمُوَاكَلَةُ - بریکدیگر اعتماد کردن ومنها
الوكال في الدابة وهي ان تسير بسير الاخرى
كانها تتكل عليها -
اَلْمُوَاخَمَةُ - تنگ نبرد کردن بگرانی
اَلْمُوَاسَمَةُ - باکسی نبرد کردن به نیکوئی -
اَلْمُوَاتَنَةُ - الملازمة في قلة التفرق -
اَلْمُوَازَنَةُ وَالْوِزَانُ - باکسی هم سنگ
برابر آمدن و وازنت بين الشيئين موازنة و
وزانا عادلته -
اَلْمُوَاجَهَةُ - المقابلة -

ومن اللفيف المفروق

اَلْمُوَاخَاةُ - لغة ضعيفة في المواخاة
وانما بنيت على يواخي -
اَلْمُوَارَاةُ - فاپوشیدن -
اَلْمُوَاسَاةُ - لغة ضعيفة في المواساة وانما
بنيت على يواسي -
اَلْمُوَافَاةُ - مصدر وافاه اي اتاه -
اَلْمُوَالَاةُ - پیاپی کردن و باکسی دوستی داشتن
و روی فراکردن ومنه قربي لو الواليه مكان لو لوا اليه

ومن اليائي

يَادَيْتُ فُلَانًا جَازَيْتُهُ يَدًا بِيَدٍ وَ
اَعْطَيْتُهُ مُيَادَاةً اي من يدي الى يده

ومن اللفيف المقرون

اَلْمُيَاوَمَةُ - چیزی را بروز اجیر دادن -

ومن المعتل اليائي

اَلْمُيَاسَرَةُ - باکسی آسان فراگرفتن و کسی
سوی چپ بردن وهذا يتعدى بالباء -
اَلْمُيَامَنَةُ - یمین شدن و کسی را سوی راست
بردن وهذا يتعدى بالباء -

ومن الاجوف الواوي

اَلْمُجَاوَبَةُ - پاسخ کردن کسی را -
اَلْمُنَاوَبَةُ - بجای دیگر ایستادن -
اَلْمُجَاوَزَةُ - المراوغة -
اَلْمُزَاوَجَةُ - با یکدیگر جفت شدن -
اَلْمُرَاوَحَةُ - گاه این را بکار بستن و گاه آن را
اَلْمُكَاوَحَةُ - المشاتمة والمجاهرة -
اَلْمُنَاوَحَةُ - المقابلة وهذا اصل الباب -
اَلْمُجَاوَدَةُ - باکسی نبرد کردن بجوانمردی
اَلْمُرَاوَدَةُ - کاری از کسی درخواستن و
يتعدى الى المفعول الثاني بعن والمراقعة
والرواد کسی را برکاری داشتن ويتعدى
الى المفعول الثاني بعلى -
اَلْمُسَاوَدَةُ - باکسی نبرد کردن بمهتری بسیاه

المساودة والسواد - باکسی راز کردن -
المعاودة والعواد - دیگر باره برکاری گردیدن
المهاودة - الموادعة -
المخاوذة - المخالفة وقیل الموافقة -
الملاوذة واللواذ - در پس یکدیگر پنهان شدن
المناوشة - المواثبة -
المجاورة والجواد والکسر افصح - با کسی همسایگی کردن
یقال جاورت بنی فلان وفیهم یعنی در میان ایشان همسایگی
شدن والمجاورة اعتکاف گرفتن در مسجد -
المحاوذة والحواذ - المحاوذة -
المعاورة - کالمعالجة -
المساورة - المواثبة -
المشاورة والشوار - معروفة -
المطاورة - فی الحدیث انه اوری بجمع بین الثنین
والثلث علی الربع قال الشمر المعروف ظاهر بالهمزة وهو
ان تعطف الناقة او ثلاث ولدها وتعبح علی ولدها آخر -
المعاورة - راست کردن پیمانها و ترازو و ما
و آنکه چیزی گاه این گیر و گاه آن و معاورة
الشی ای فعل بمثل ما فعل صاحبه -
المغاورة والغواد - یکدیگر را غارت کردن -
المجاوزة والجواز - از چیزی گذشتن المجاوزة گذر کردن
المقاشة - المخالطة -
المناوشة - در جنگ بیکدیگر تیر انداختن

المهاوشة - آمیختن همدیگر را فی الحدیث
کنت اباوشهر فی الجاهلیة ما خوذ من التهویش وهو التخلیط
المقاوصة - بدنبال چشم پنهان بکسی نگریستن -
المقاوضة فی الحدیث البیان -
الملاوصة - ان تنظر فی الشی کیف تاتیها فتقلعها
المناوصة - باچیزی واکوشیدن -
المراوضة - مدارا کردن با کسی در کاری
تا آری کسی را فی الحدیث کره المراوضة قال شمر هو
ان تواصف الرجل بالسلعة لیست عندک وهو
مثل بیع المواصفة -
المعاوضة - پاداش دادن -
المفاوضة - بکار نیز را نظر دادن با کسی فی حدیث
معاویة قال لدغفل بم ضبطت ما اری قال
بمفاوضة العلماء من المفاوضة المساواة ومنها شرکة
المفاوضة وهی الاشتراک فی المال اجمع -
الملاوطة - با کسی لواطت کردن -
المساوعة - بساعات معامله کردن -
المطاوعة - کسی را فرمان بردن والنحویون
ربما یسمون الفعل اللازم مطاوعا -
المراوغة - با کسی ستانیدن ... با کسی
المداوفة - ... کردن با یکدیگر ... سیدن
المساوفة - التسوافة -
المناوقة - با کسی فخر کردن در حشی ساق

المُساوَكَةُ والسِّواكُ ۔ بدرفتن از لاغری

المُجَاوَلَةُ ۔ بایکدیگر گشتن وبسبب دراز پیش یکدیگر واپس آمدن دو لشکر در جنگ ۔

المُحَاوَلَةُ ۔ خواستن وجستن ومنہ الحدیث بک احاول ای اطالب ۔

المُدَاوَلَةُ ۔ گردانیدن روزگار ۔

المُرَاوَكَةُ ۔ باچیزی واگردیدن ۔

المُشَاوَرَةُ والتَّشاوُرُ المُشاوَرَةُ والسُّؤالُ المواثبة ۔

المُطَاوَلَةُ ۔ باکسی نبرد کردن بطول وکار دراز کردن برکسے ۔

المُعَاوَكَةُ ۔ المباقرة وکسی را ہلاک کردن

المُقَاوَلَةُ ۔ فی الامر المفاوضة ۔

المُنَاوَلَةُ ۔ چیزی فراکسی دادن یعدی الی المفعولین

المُدَاوَمَةُ ۔ المواظبة ویعدی بعلی ۔

المُسَاوَمَةُ والسِّوامُ ۔ بہا کردن باکسی

المُعَاوَمَةُ ۔ چیزی بسال فرادادن وآن خرما بن کہ یکسال بارآورد ویکسال بار نیارد وبقال المعاومة المنہی عنہا ان تبیع زرع عام کسا

المُقَاوَمَةُ والقِوامُ ۔ باکسی برابری کردن

المُلَاوَمَةُ ۔ بایکدیگر ملامت کردن ۔

المُنَاوَحَةُ ۔ باکسی نوحہ کردن بجواب یکدیگر

المُعَاوَنَةُ ۔ باکسی یاری کردن ۔

ومن الیائی

المُطَايَبَةُ ۔ باکسی خوش طبعی کردن ۔

المُغَايَبَةُ ۔ از یکدیگر غائب شدن ۔

المُلَايَثَةُ ۔ خویشتن را بشیر مانند کردن مفاخرت کردن ... بشجاعته یعنی یساجلہ اللیث بمفاخرہ با شجاعت

المُهَايَجَةُ ۔ شور انگیختن باکسی ۔

المُنَايَحَةُ ۔ فی لغة قیس وتمیم حذر کردن وفی لغة ہذیل دیگران ہے جہد کردن ۔

المُدَايَنَةُ ۔ باکسی بازنگ کردن ۔

المُحَايَدَةُ والحِيادُ ۔ از چیزی یکسو شدن

المُزَايَدَةُ ۔ بریکدیگر افزودن ۔

المُكَايَدَةُ ۔ باکسی دستان آوردن ۔

المُغَايَرَةُ ۔ المناقرة وبرگزیدن کردن ۔

المُسَايَرَةُ ۔ باکسی رفتن ۔

المُطَايَرَةُ ۔ پرانیدن ۔

المُعَايَرَةُ ۔ المعاودة فی مکائل ۔

المُقَايَضَةُ ۔ بیع کردن بعوض ۔

المُقَايَسَةُ والقِياسُ ۔ باکسے قیاس داشدن وقایست بین الامرین اذا قدرت بینہما مثال فذلک والترتیب یدل علی التقدیر شئ بشئ ۔

المُنَايَسَةُ ۔ باکسی نبرد کردن بنیزہ کی ۔

المُعَايَشَةُ ۔ باکسے زندگانی کردن ۔

اَلْمُنَايَشَةُ وَالْغِيَاشُ - باکسی فخر کردن
اَلْمُنَايَصَةُ - المحايدة -
اَلْمُبَايَضَةُ - باکسی نبرد کردن بسپیدی -
اَلْمُنَايَضَةُ - المعاوضة بالمتاع -
اَلْمُهَايَطَةُ وَالْهِيَاطُ - المصالحة -
اَلْمُغَايَظَةُ - باکسی خشم گرفتن -
اَلْمُبَايَعَةُ - باکسی بیع یا بیعت کردن -
اَلْمُشَايَعَةُ - باکسی یاری کردن -
اَلْمُشَايَعَةُ وَالشِّيَاعُ - ان یصیح الراعی بالمرعی اذا استاخر بعضها والمشایع اللاحق
اَلْمُسَايَفَةُ - باکسی شمشیر زدن -
اَلْمُصَايَفَةُ - چیزی بتابستان فرا دادن
اَلْمُضَايَقَةُ - باکسی تنگ فرا گرفتن کار -
اَلْمُخَايَلَةُ - امیدوار شدن بر باریدن ابر و با کسی بزرگ منشی کردن
اَلْمُزَايَلَةُ وَالزِّيَالُ - از کسی جدا شدن -
اَلْمُكَايَلَةُ - با یکدیگر پیمانه معاملت کردن ومنها الحدیث سمی عن المکایلة وهی ان تکیل له مثل ما یکیل لک من قولهم جازیته بالصاع
اَلْمُلَايَلَةُ - چیزی بشب فرا دادن -
اَلْمُمَايَلَةُ - با یکدیگر واپیچیدن در کاری
اَلْمُبَايَنَةُ - از یکدیگر جدا شدن -
اَلْمُعَايَنَةُ - بهر کام معاملت کردن -
اَلْمُدَايَنَةُ - با یکدیگر خرید و فروخت کردن

بوام و بوام دادن -
ع اَلْمُعَايَنَةُ - بنسیه و بنقد معاملت کردن باکسی -
ع اَلْمُعَايَنَةُ وَالْعِيَانُ - رو باروی چیزی را دیدن واصلها من العین -
س اَلْمُلَايَنَةُ وَاللِّيَانُ - نرمی کردن با یکدیگر

ومن الناقص

ن اَلْمُحَابَاةُ - باکسی در معاملت محابا کردن و باکسی بعطا دادن و نبرد کردن -
اَلْمُهَابَاةُ - شمشیر و نیزه که در نیام کردن -
ر اَلْمُشَاتَاةُ - چیزی بزمستان فرا دادن
ع اَلْمُهَاتَاةُ - چیزی فرا کسی دادن -
ن اَلْمُجَاثَاةُ - باکسی هم زانو شدن -
ن اَلْمُحَاجَاةُ - بره بر کسی دادن -
اَلْمُدَاجَاةُ - المداراة یقال داجیته اذا داریته کانک ساترته العداوة -
اَلْمُعَاجَاةُ - یقال عاجیت الصبی اذا ارضعته بلبن غیر امه او منعته اللبن وغذیته بالطعام وفی الحدیث طالما عاجیته وعاجانی ای عالجته
اَلْمُنَاجَاةُ وَالنِّجَاءُ - باکسی راز گفتن -
اَلْمُهَاجَاةُ - یکدیگر را هجا کردن -
ن اَلْمُضَاحَاةُ - فی الحدیث ضاحت بلاد ناس ضحی المکان اذا برز للشمس -
اَلْمُلَاحَاةُ وَاللِّحَاءُ - المنازعة -

اَلْمُرَاجَاةُ - یقال راجیت من جناقه بمعنی ارجیت
اَلْمُبَادَاةُ - رویاروی دشمنی کردن باکسی
اَلْمُرَادَاةُ - قلب المراودة وبمعنی المدادرة وبراده عن القوم اذا میت بالحجارة -
اَلْمُصَادَاةُ - المداقعة والمداراة والملاجاة والمساترة وقرء الحسن صاد والقرآن معناه عارض عملک بالقرآن والواو فی القرآن علی هذا القول بمعنی الباء -
اَلْمُعَادَاةُ وَالْعِدَاءُ - باکسی دشمنی کردن وچیزی پیاپی کردن -
اَلْمُعَانَاةُ - المباركة -
اَلْمُفَادَاةُ وَالْفِدَاءُ - کسی را از اسیری باز خریدن
اَلْمُنَادَاةُ وَالنِّدَاءُ - خواندن وباکسی در انجمن نشستن -
اَلْمُهَادَاةُ - کسی را بدوش آوردن چنانکه یکی برکی جانب باشد ویکی بر دیگر جانب وقرء ابو السمال والذین هادوا بفتح الدال ینبغی ان یکون فاعلوا من المهاداة اسے ساموا ان یکون ہاسے من غیرهم -
اَلْمُبَاذَاةُ - باکسی بگرفحش گفتن -
اَلْمُحَاذَاةُ - مقابل شدن یقال حاذاه محاذاة وحذاءه اسے صار بحذائه -
اَلْمُقَاذَاةُ - پاداش دادن -

اَلْمُمَادَاةُ وَالْمِدَاءُ - ان یجمع الرجل بین رجال ونساء یخلیهم یماذی بعضهم بعضا والباب یدل علی سهولة فی جریان شیئ مائع -
اَلْمُبَارَاةُ - باکسے نبرد کردن -
اَلْمُجَارَاةُ وَالْجِرَاءُ - باکسی رفتن با کسے چیزی واستیدن ومدارات الناس معهم ولا یهم ومعناها المراجاة والمداناة -
اَلْمُشَارَاةُ - باکسی لجاج کردن -
اَلْمُغَارَاةُ وَالْغِرَاءُ - پیاپی کردن -
اَلْمُكَارَاةُ وَالْكِرَاءُ - چیزی به کرا فرا کسی دادن
اَلْمُمَارَاةُ وَالْمِرَاءُ - باکسی ستیهیدن
اَلْمُجَازَاةُ - پاداش دادن باکسی نبرد کردن اونا
اَلْمُخَازَاةُ - نبرد کردن باکسے بکسے
اَلْمُقَاسَاةُ - رنج چیزی کشیدن -
اَلْمُنَاسَاةُ - باکسی چیزی فراموش کردن
اَلْمُحَاشَاةُ - استثنا کردن -
اَلْمُحَاشَاةُ - نبرد کردن با ترس وخاشیت فلانا ای تارکته وبعد فی الحدیث -
اَلْمُرَاشَاةُ - المصاهرة -
اَلْمُمَاشَاةُ - باکسے رفتن -
اَلْمُعَاصَاةُ - کسی را نافرمانی کردن -
اَلْمُقَاصَاةُ - از کسے دور شدن ویقال ما لهم اقاصک ایتا ابعد من الشر

اَلْمُنَاصَاةُ - ناصیه یکدیگر را گرفتن ومنها الحدیث تناصینی اے تنازعنے وپیوسته شدن جای بجای دیگر -

اَلْمُدَاصَاةُ - از یکدیگر شنفوده شدن

و نبرد کردن با یکدیگر بجستن دی -

اَلْمُقَاضَاةُ - کار کسی بگزاردن با کسے وہی فی الحدیث -

اَلْمُعَاطَاةُ - چیزی با کسی دادن کوی ا خدمت کردن -

اَلْمُنَاطَاةُ - التطی -

اَلْمُدَاجَاةُ - المحاجاة

اَلْمُرَاعَاةُ - گوش فا داشتن وحق کسی را رعایت کردن ونگاه کردن ورعایت الامر نظرت الی این یصیر -

اَلْمُسَاعَاةُ - با کسی شتاب رفتن و زنا کردن با پرستاران ولا یقال فی الحرة -

اَلْمُبَاغَاةُ - با کسی زنا کردن -

اَلْمُنَاغَاةُ - المغازلة والمراة تناغی الصبی ای تکلمه بما یعجبه ویسره وهذا الجبل یناغی السماء ای یدانیها الطول -

اَلْمُجَافَاةُ - چیزے از جای بر داشتن

اَلْمُصَافَاةُ - یکا کردن با کسی دوستی

اَلْمُنَافَاةُ - تمام بکردن ستم -

اَلْمُرَافَاةُ والرِّفَاءُ - الالتئام والاتفاق

اَلْمُسَافَاةُ والسِّفَاءُ - سفاهت کردن با یکدیگر -

اَلْمُصَافَاةُ - با کسی دوستی ویژه داشتن

اَلْمُعَافَاةُ والعَافِیَةُ - عن المبرو عافیت دادن

اَلْمُکَافَاةُ - پاداش دادن -

اَلْمُنَافَاةُ - یکدیگر را نفی کردن -

اَلْمُبَاقَاةُ - با کسی نبرد کردن بر بقا -

اَلْمُسَاقَاةُ - بهم آب کشیدن ویکدیگر را آب دادن وان تستعمل رجلا فی نخیل او کروم لیقوم باصلاحها علی ان یکون له سهم معلوم مما تغله -

اَلْمُشَاقَاةُ - المعاناة والممارسة ونبرد کردن با کسی لشقاوت -

اَلْمُلَاقَاةُ - کسی را دیدن وبچیزی رسیدن

اَلْمُبَاکَاةُ - با کسی نبرد کردن بگریستن -

اَلْمُحَاکَاةُ - چیزی را حکایت کردن واصل المحاکاة - المشابهة -

اَلْمُبَالَاةُ والبِلَاءُ والبَالَةُ - واصلها بالیة کالعافیة باک داشتن وبعد ستعملها والبالاة بمن بالیته بالاسراف اجابهرته -

اَلْمُحَالَاةُ - الطائبة -

اَلْمُدَالَاةُ - یکدیگر را فرو گذاشتن -

اَلْمُمَالَاةُ - المداراة -
اَلْمُغَالَاةُ - باکسی نبرد کردن ببلندی بلند کردن و برزبر چیزی نهادن و بجا نزآمدن وعال عنی اسے تنح وعال علے ای احمل یعنی بار برمن نه -
اَلْمُغَالَاةُ - گران خریدن و رفتن گوشت و نزار گردیدن و یعدی بالباء و قد یجوزان یحذف الباء فوصل الفعل کما قال اذا ے اللحم للاضیاف نیّاً -
اَلْمُحَامَاةُ وَالْحِمَاءُ - از کسی ذب کردن و یعدی بعن و کسی را نگاهداشتن و یعدی بعلی -
اَلْمُرَامَاةُ - باکسی تیر انداختن و از کسی ذب کردن
اَلْمُسَامَاةُ - باکسی ببزرگی نبرد کردن -
اَلْمُدَانَاةُ - نزدیک کردن چیزی نزدیک شدن
اَلْمُزَانَاةُ وَالزِّنَاءُ - باکسی زنا کردن -
اَلْمُسَانَاةُ - چیزی بسال فرا دادن و علی هذا اصلها من الواو و ساینت الرجل اذا رضیته و حسنت معاشرته -
اَلْمُضَانَاةُ وَالْمُعَانَاةُ - المقاساة -
اَلْمُغَانَاةُ اَلْمُدَارَاةُ - فالبته سکنته
اَلْمُقَانَاةُ - آمیختن و موافق آمدن و قانی له الشیء ای دام -
اَلْمُمَانَاةُ - دیر با چیزی بودن چشم داشتن

کسی را و مدارا کردن باکسے -
اَلْمُبَاهَاةُ - المفاخرة -
اَلْمُسَاهَاةُ - فی العشرة ترک الاستقصاء
اَلْمُضَاهَاةُ وَالضِّهَاءُ - مانندگی کردن باکسی یا با چیزی و اصل الترکیب من - ض ه ی لا من ض ه ء الهمزة فاما قراءة عاصم یضاهئون بالهمزة فلطلقة و اثبتها ابن الانباری فیکون کارجیت وارجأت -

ومن اللفيف المقرون

اَلْمُدَاوَاةُ وَالدِّوَاءُ - کسی دارو کردن -
اَلْمُسَاوَاةُ - برابر کردن و برابر آمدن
اَلْمُعَاوَاةُ - بانگ کردن سگ فلان یعاوی الکلاب یعنی یشاتم
اَلْمُقَاوَاةُ - نبرد کردن بایکدیگر به نیرو
اَلْمُکَاوَاةُ - بایکدیگر دشنام دادن -
اَلْمُنَاوَاةُ - دشمنی کردن بایکدیگر و اصلها من الهمزة لانه من النوء و هو النهوض -
اَلْمُهَاوَاةُ - الموافقة و الملاجة و شدة السیر

ومن اليائي

اَلْمُعَايَاةُ - ان تاتی بالامر لا یهتدی له -
اَلْمُغَايَاةُ - بشمشیر سایه افگندن بر سر غایا القوم فوق راس فلان بالسیف کانهم اظلوه -

ومن المهموز الفاء

المؤاربة - باكسي دستان آوردن -
المؤاخذة كسي را بگناه گرفتن -
المؤاجرة - چيزي بمزد كسي فرا دادن
المؤازرة - المعاونة -
المؤاصرة مثل المكاثرة ومعناها ان يكون اصاريته اسے جنب اصاريتي وهو حبل قصير يشد به في اسفل الخباء الى وتد -
المؤاكرة - المخابرة -
المؤامرة - المشاورة والعامة تقولها بالواو -
المؤالسة - كسي را خيانت كردن -
المؤانسة - كسي را مونس كردن -
المؤالفة والالاف - باكسي پيوستن
المؤاكلة - باكسي طعام خوردن وفي الحديث نهى عن المؤاكلة هي ان يكون للرجل على الرجل دين فيهدي له ليؤخره ويمسك عن اقتضائه
المؤاخنة - باكسي كينه داشتن -

ومن الناقص المهموز الفاء

المؤاتاة - الموافقة والمطاوعة -
المؤاخاة والاخاء - باكسي برادري كردن
المؤاذاة - المحاذاة وفي الحديث وفرقة آذت الملوك فقاتلتهم عن دين الله وقاتلتهم -

المؤاسات كسي را درچيزي همچون خويشتن داشتن -

ومن المهموز العين

المطائبة - المكائمة -
المظائرة - دايگي كردن والظئار ان تعطف الناقة على ولد غيرها وفي الحديث -
المفاخرة - المفاخرة وما آربتهم ما اربة اذا عاديتهم وافسدت واصلها من المئرة وهي الذحل -
المسائلة - از يكديگر پرسيدن -
المشائلة - باكسي خاك شك بازيدن
المتائمة - نسج الثوب على خيطين يعني سداه ولحمته طاقين -
المرائمة - تيز واندريستن -
المشائمة كسي را از سوي چپ بردن
المطائمة - سهم سفلي كردن باكسے -
الملائمة - فراهم آوردن ميان دو چيزے
المسائمة - انديشه كردن در كاري -

ومن المعتل المهموز العين

المواءلة - از كسي رها جستن -
المواءمة والوئام - الموافقة والمباهاة ايضا

ومن الناقص المهموز العين

المراءاة والرياء - كاري براي ديدار كسي كردن يقال راءى فلان الناس يرائيهم مراءاة و

راياة على القلب بمعنى -
المشائة - المسابقة -

ومن المهموز اللام

الموابأة - پرهیز کردن و ترسیدن کما ابات الشی
مرابأة اذا حذرته واتقيته -
المفاجاة والفجاء - کسی را ناگاه گرفتن
المباراة - از یکدیگر بیزار شدن و از
یکدیگر جدا شدن -
المداراة - المخالفة والمدافعة -
المقاراة - باکسی قرآن خواندن -
المشاطاة - همدیگر بر کنار رود پایه اندر
رفتن شاطاة الرجل اذا مشيت على شاطئ
ومشى هو على الشاطئ الآخر -
المفاقاة - باکسی محابا کردن در بیع -
المكافاة والكفاء - کسی را برکردار
او مکافات کردن ومنها الحديث نكافى بها
عين الشمس اى ندافع وهو اى المكافاة
المقاومة والموازنة -
المداكاة - المزاحمة -
الممالاة - المعاونة -
المعاماة - موافقت نمودن يقال ما يماتنى
هذا اى ما يوافقنى -
المجاناة - بر وی افتادن جاء ناعليه اى اكب

ومن المعتل المهموز اللام

المواتاة - بازی جنگ و نبرد کردن بسپید
روئی -
المواطاة والوطاء - الموافقة -

ومن الاجوف المهموز اللام

المناواة والنواء - باکسی دشمنی کردن
ومنها الحديث ونواءً لاهل الاسلام -
المهاواة - الموافقة -

باب الافتعال

الاجتذاب - الجذب -
الاجتلاب - الجلب -
الاجتناب - یکسو شدن و جنب شدن
الاحتجاب - در پرده شدن -
الاحتراب - با یکدیگر حرب کردن -
الاحتساب - مزد و ثواب چشم داشتن از خدای
عز وجل و انکار کردن در چیزی بر کسی یعنی احتسبه
وهي التدبير يقال احتسب فلان ابناله
او بنتا له اذا مات وهو كبير -
الاحتطاب - جمع الحطب -
الاحتقاب - گناه و آنچه بدان بر داشتن
الاحتلاب - الحلب -
الاختضاب - چیزی از تن خود خضاب کردن
الاختطاب - بر خواستن زن و ششتن خطبه کردن

الاختلاب - الخلابة -
الارتعاب - ترسیدن -
الارتغاب - الرغبة -
الارتقاب - چشم داشتن
الارتکاب - گناه وانچه بدان ماند کردن
الارتهاب - برداشتن -
الاستلاب - السلب -
الاشتعاب - پاره از چیزے فرا گرفتن
الاشتهاب - سپید شدن سر -
الاصطحاب - بایکدیگر صحبت کردن
واصل الطاء تاء فابدل واعلم ان الطاء تبدل
من تاء الافتعال اذا کانت فاء الکلمة حرفا مطبقا
نحو اصطحب واضطرب واطلب واظطلم وکذلک
الدال تبدل من تاء الافتعال اذا کانت الفاء
زاءً او دالاً او ذالاً نحو ازدجر وادکر وادعی -
الاصطخاب - بهم بانگ کردن -
الاضطراب - شیر بهم دوشیدن -
الاصطلاب - چربش از استخوان پختن
وبیرون آوردن از بهر نان خورش وهذا
یفعل فی القحط -
الاضطراب - سخت جنبان شدن و
بایکدیگر شمشیر زدن وبهم واکوفتن فی الحدیث
اضطرب خاتما ای سأل ان یضرب له

الاطراب - الطرب -
الاطلاب - الطلب -
الاعتتاب - از چیزے واگردیدن
واعتتبت الطریق اذا ترکت سهله واخذت
فی وعره -
الاعتصاب - عمامه وبرسر بستن وتاج
برسر نهادن -
الاعتقاب - واداشتن کسی و واداشتن
چیزی از مشتری پس از بیع تا هلاک شود
وفی الحدیث المعتقب ضامن یعنی اذا تلف
عنده ویقال فعلت کذا واعتقبت منه ندامة
ای وجدت فی عاقبته ندامة -
الاغتراب - بغربت شدن واغترب
فلان اذا تزوج الی غیر اقاربه ومنه الحدیث
اغتربوا لا تضووا -
الاغتصاب - الغصب -
الاقتراب - نزدیک آمدن -
الاقتضاب - درحال چیزی گفتن و پاره
از چیزے باز کردن واشتر را پیش
از ریاضت برنشستن -
الاکتتاب - الکتابة والاستکتاب الحضا
ومنه قوله واکتتبها بمعنی کتبها لانه لما کان باجرة
نسب الیه کضرب الامیر اللص وناء م

در دیوان سلطان اثبات کردن۔
الاکتتاب۔ تصرف کردن در کسب و
کسب کردن والترکیب یدل علی الجمع
الالتهاب۔ افروختہ شدن آتش۔
الاجتباب۔ برگزیدن۔
الانتحاب۔ النحیب۔
الانتخاب۔ الانتحاب وانتخبہ ای انتزعہ
الانتداب۔ بزودی پاسخ کردن۔
الانتساب۔ خویشتن را بکسی بخواندن
الانتشاب۔ النشوب۔
الانتصاب۔ برپای خاستن و بکاری
قیام کردن وبہ نصب شدن حرف۔
الانتقاب۔ روی بند بربستن۔
الانتهاب۔ غارت کردن مال۔
الافتلات۔ در وقت چیزے گفتن
چون شعر و مانند آن وافتلت فلان علی
مالم یسم فاعلہ مات فجاءۃ واقتلت نفسہ
ایضا ماخوذ من الفلتۃ وہی الفجاءۃ۔
الالتفات۔ واگریستن۔
الانتصات۔ الانصات۔
الانتعات۔ النعت۔
الانتکات۔ برسر افتادن۔
الانبعاث۔ البعث۔

الابتعاث۔ فرستادن۔
الاجتداث۔ گور کردن۔
الاحتراث۔ کسب کردن وکشت کردن
الاختناث۔ سر مشک وا بیرون نوردیدن
الاضطباث۔ الضبث۔
الاغتلاث۔ گرفتن آتش زنہ از درخت ناشناختہ
کہ آتش دہد یا نہ یقال اغتلث الرجل زندا من
الشجر اخذہ ولم یدر ایوری ام یصلد۔
الاکتراث۔ باک داشتن۔
الانتفاث۔ شتافتن۔
الانتکاث۔ مطاوع النکث۔
الابتهاج۔ شاد شدن وفی الحدیث کانت
مختجۃ ای انہا کانت علی خلقۃ الجمل۔
الاختلاج۔ کشیدن وجستن اندامہا۔
الادلاج۔ رفتن باخر شب۔
الاندماج۔ الدخول فی الشئ وہو الاستتار فیہ
الامتزاج۔ بستہ شدن۔
الارتتاج۔ بپای جستن برق وبسیار شدن باران
الاعتلاج۔ بایکدیگر پیاویختن و در کشتی
گرفتن وانچہ بدان ماند وسخت جنبان شدن
موج دریا والتحجہ الیے ذلک الامر ای الجأہ
واضطرہ الیہ۔
الامتزاج۔ آمیختہ شدن۔

الامتلاح - کشیدن شیر -
الانتساج - بافته شدن -
الانشفاج - بیرون آمدن تهیگاه چارپای از بسیاری خوردن وجز آن بمعنی انتفاج ایضا
الانتهاج - بیرون آوردن راه -
الاجتداح - الجدح -
الاجتراح - الاکتساب -
الاذباح - کشتی ساختن -
الادیکاح - آگنده شدن -
الاصطباح - شراب بامداد خوردن
الاصطلاح - باکدیگر صلح کردن -
الاصطراح - چیزی را یکسو انداختن
الاطراح - الطرح -
الاطفاح - کف از دیگ فرا گرفتن -
الافتتاح - فتح کردن و ابتدا کردن
الافتضاح - رسوا شدن -
الاقتداح - القدح فی المرقة والزند -
الاقتراح - چیزی تحکم از کسے خواستن ویعدی بعلی وچیزی بی وقت گفتن و اقترحت الجمل رکبته قبل ان یرکب -
الاقتماح - خوردن -
الاکتداح - کسب کردن -
الاکتساح - الکسح وبغارت بردن

جمار مال -
الامتداح - المدح -
الانتداح - فراخ شدن -
الانتزاح - دور شدن -
الانتصاح - نصیحت کسی را فرا پذیرفتن
الانتضاح - پاشیده شدن آب و یعدی بعلی وفی الحدیث الانتضاح بالماء وهو ان یاخذ قلیلا من الماء فینضح به مذاکیره بعد الوضوء لینفی عنه الوسواس -
الانتطاح - باکدیگر سرون زدن -
الانتقاخ - مغز از استخوان بیرون کردن
الارتضاخ - سخن غیر فصیح آوردن فی الحدیث ان صهیبا کان یرتضخ لکنة رومیة ای ینزع الی الروم لا یستمر لسانه علی العربیة استمرارا
الاصطراخ - الصراخ -
الاطباخ - پختنی ساختن -
الافتضاخ - از غوره خرما سیکی ساختن بی آتش
الامتضاخ - بیرون کشیدن -
الامتلاخ - بیرون کشیدن دندان و چشم و شمشیر -
الانتساخ - نسخت گرفتن -
الانتضاخ - الانتضاح الا ان الخاء لما غلظ اکثر منه لان الخاء اقوى

من الحاء بحسب قوته اعطى له حكم الميم ولهذا النظائر

الاِتّخاذُ - یاد گرفتن وآماده شدن

الاِبْتِرادُ - خویشتن را بآب سرد شستن

الاِتِّیادُ - التردد والماضی اترد وهو الاشهر

ویجوز اشدد باشاد وکذلک کل . وضع اجتمع

الثاء مع التاء فی هذا الباب -

الاِتِّماد - بانگ اندک آمدن و اصله

من الثمد وقد مر سابقه -

الاِجْتِلادُ - بایکدیگر شمشیر زدن -

الاِجْتِهادُ - بکوشیدن هذا المعنی

ورای صواب جستن و هذا اشعر -

الاِحْتِشادُ - پوشش کردن وگردانیدن -

الاِحْتِمادُ - قلب احتدام

الاِرْتِیادُ - کالابرہم نهادن -

الاِرْتِعادُ - لرزیدن -

الاِزْدِیادُ - الکسب -

الاِزْدِلادُ - الابتلاع -

الاِزْدِهادُ - اندک شمردن عطا -

الاِسْتِنادُ - پشت بچیزی باز نهادن -

و پناه باکسی دادن و منه یقال خرج القوم

مساندین اسے علی رایات شتی ولم یکونوا

تحت رایة امیر واحد والباب یدل علی

انضمام الشی الی الشی -

الاِضْطِهادُ - القهر -

الاِطِّرادُ - روان شدن -

الاِعْتِبادُ - به بندگی گرفتن -

الاِعْتِضادُ - کسی را یار گرفتن و چیزے

در بازو کردن والترکیب یدل علی عضو ثم

یستعار فی موضع القوة المعتین والمعین -

الاِعْتِقادُ - ضیعتی ساختن و در دل گرفتن

و قرار دادن در دل و سخت شدن چیزے

والباب یدل علی شد و شدة وثوق -

الاِعْتِمادُ - اعتماد کردن بکسی تکیه کردن

بر چیزی و بعد یان لعلی و قصد کردن بچیزی

الاِغْتِمادُ - در تاریکی و انچه بدان مانند نهان

شدن کانه جعل اللیل لنفسه غمداً -

الاِفْتِصادُ - الفصد -

الاِفْتِقادُ - الفقد -

الاِقْتِصادُ - میانجی نگاه داشتن -

الاِقْتِعادُ - شتر را مرکب خویش کردن -

الاِلْتِبادُ - برهم نشستن -

الاِلْتِعادُ - بچسپیدن و یعدی بالباء -

الاِمْتِغادُ - الاجتذاب بسرعة -

الاِمْتِهادُ - پهن و بلند شدن کوهان -

الاِنْتِقادُ - نقد فاستدن و پهین چیزی کرده

الاِنْتِعادُ - فاگرفتن و تاره الصلیه بمنزلة تاء

الاتباع ویعدی الے مفعول واحد وهو کثیر فی القرآن وغیره الی المفعولین ایضا الثانی هو الاول فی المعنی کقوله اتخذوا ایمانهم جنة وغیره وحکی عن بعضهم استخذ فلان ارضا بمعنی اتخذ وقیل اصله افتعل فابدل السین من التاء الاولی کما ابدل التاء مکانها فی وجاز ابدال کل واحدة منهما من اختها لانهما مهموستان وقیل هو استفعل من اتخذ فحذف التاء التی فاء من الحذف -

الاجتباذ - الجبذ -

الاشتحاذ - ان یضرب الکبش الالیة حتے ترتفع فیفسد -

الاجتلاذ - پاره از مال کسی فا ستدن -

الانتباذ - بیکسوی شدن -

الابتدار - سوی چیزی شتافتن ویعدی بالی وبنفسه -

الابتسار - گشنی کردن اشتر با ماده که گشنی نیامده باشد فی الحدیث اللهم بک ابتسرت ای ابتدأت سفری -

الابتکار - نوباده چیزی فرا گرفتن و بامداد کردن و مداوا زجاے نشدن و دوشیزگی بیردن -

الابتهار - زنے بیگناه را بخشتن آلوده کردن -

الاتبار - بازرگانی کردن -

الاثغار - دندان برآمدن وقد ورد بمعنی السقوط فی حدیث ابراهیم -

الاجتبار - نیکو شدن -

الاحتجار - خویشتن را سوراخی ساختن

الاجتزار - شتر کشتن و پوست باز کردن -

الاجتهار - بزرگ داشتن چیزی در چشم و دیدار و رفتن جاه از لوش والترکیب یدل علی اعلان الشی وعلوه وکشفه -

الاحتجار - حجره ساختن

الاحتصار - حصار بر شتر افگندن وآن بالش باشد شبیه پالان -

الاختصار - الحضور والمحتضر الذی یاتی الحضر وهو خلاف البدو الاحتضار شبگاه ساختن

الاحتفار - زمین کندن -

الاحتقار - الحقر -

الاحتکار - غله وا داشتن امید تنگی را

الاختبار - آزموده کردن -

الاختصار - کوتاه کردن سخن وراه کوتاه ترین گرفتن وعصا در دست گرفتن از بهر تکیه وهذا فی الحدیث -

الاخضرار - نیا شتا سبزی بریدن

دیجوانی مرگ اوست بناءً علی التشبیه الفعل من الخضر
الاِختِمارُ۔ سرپوش برافگندن و بگردیدن
بوی خمیر و برآمدن خمیر۔
الاِدِّخارُ۔ الذخر۔
الاِدِّکارُ۔ یاد آوردن۔
الاِسْدِجارُ۔ بازده شدن و باز زدن
ومنه قوله تعالی وازدجر۔
الاِسْدِقارُ۔ باربرداشتن۔
الاِسْدِهارُ۔ نگاهداشتن چیزی یقال
ازدهر بالشئ ای احتفظ به۔
الاِسْتِبارُ۔ آزمودن۔
الاِسْتِتارُ۔ پرده شدن۔
الاِسْتِحارُ۔ در سحرگاه رفتن و بانگ کردن
خروس در آن وقت۔
الاِسْتِطارُ۔ نبشتن۔
الاِسْتِعارُ۔ افروخته شدن آتش و
استعر الجرب فی البعیر اذا ابتدأ بأباطه وارفاغه
الاِشْتِجارُ۔ بیکار کردن دست باز نخدان
گذاشتن از اندوه و بهم در شدن۔
الاِسْتِغارُ۔ بسیار فراخ شدن و شوریده
شدن شمار۔
الاِشْتِکارُ۔ پر شیر شدن پستان و نیک
باریدن باران۔

الاِشْتِهارُ۔ مشهور شدن۔
الاِصْطِبارُ۔ شکیبائی کردن وفی الحدیث
من یدی للمار فلیصطبره معناه فلیقتص۔
الاِضْطِمارُ۔ باریک میان شدن۔
الاِظْطِفارُ۔ ناخن در چیزی آویختن و ظفر
یافتن۔
الاِعْتِبارُ۔ عبرت گرفتن و باندیشه
از چیزی بچیزی فرا شدن والترکیب یدل علی
النفوذ والمضی فی الشئ۔
الاِعْتِجارُ۔ دستار در بستن بی تحت الحنک
و چیزی برافگندن زن۔
الاِعْتِذارُ۔ خداوند عذر بودن و دوشیزگی
بردن و مندرس شدن اطلال و عذر خواستن
یقال اعتذرت الی فلان من جرمی والمعتذر
قد یکون محقا و غیر محق۔
الاِعْتِسارُ۔ غریم را در وقت تنگدستی
گرفتن و ستم بر کاری داشتن و مال فرزند
برگرفتن بی رضای وی و اعتسرت
الناقة ورکبتها قبل ان تراض والباب یدل
علی صعوبة و شدة۔
الاِعْتِصارُ۔ عصیره ساختن و پناه با کسی
و با چیزی دادن و بعد از آن انبار
وافشردن انگور وفی الحدیث لیعتصر معتصرهم

اراد الذی یرید ان تضرب الغائط و مال انه
از دست کسی بیرون کردن و منه فی الحدیث
والمعتصر الذی یصیب من الشی و یاخذ منه ـ
الاعتقار ـ ریش شدن پشت ستور از زین
یا از پالان ـ
الاعتکار ـ تاریک شدن و بسیار شدن
باران ـ
الاعتمار ـ عمره کردن و زیارت کردن
و قصد کردن و عمامه در سر بستن ـ
الاعتفار ـ المغفر ـ
الافتخار ـ الفخر و یعدی بعلی ـ
الافتقار ـ درویش شدن قال سیبویه
استغنوا بافتقر عن فقرت و فی الحدیث
افتقر عن سعان عور ای فتح عن سعان
فامضه والترکیب یدل علی انفراج فی الشی
الاقتدار ـ توانا شدن و یعدی بعلی
و در یک چیزی ساختن ـ
الاقتسار ـ القسر ـ
الاقتصار ـ بر چیزی فرود ایستادن
و بسنده کردن بدان و یعدی بعلی ـ
الاقتفار ـ از پی فرا شدن ـ
الاکتسار ـ الکسر ـ
الامتجار ـ بهین برگزیدن ـ

الامتکار ـ خضاب کردن بسرخی ـ
الانتبار ـ آبله شدن دست ـ
الانتثار ـ افشانده شدن و بینی در دمیدن
الانتحار ـ خویشتن کشتن و انتحر القوم
علی الشی اذا تحاشوا علیه حرصا ـ
الانتسار ـ النسر ـ
الانتشار ـ پراگنده شدن والانعاظ ایضا
والانتفاخ فی عصب الدابة و یکون ذلک
من التعب والترکیب یدل علی فتح الشی و تشعبه
الانتصار ـ داد بستدن ـ
الانتظار ـ چشم داشتن ـ
الانتقار ـ مهمانی خاص کردن و گزیده
کردن و فی الحدیث انتقرها عکرمة [illegible]
ان اراد التصدیق فمعنی انتقرها استثناها
من القرآن والنقر البحث وان اراد
التکذیب فمعناه انه اختص بها اقتالها
من قبل نفسه والانتقار الاختصاص ـ
الانتهار ـ بانهار انیدن ـ
الاهتصار ـ شکستن ـ
الاهتمار ـ رفتن اسپ ـ
الاحتجار ـ ازار بر میان بستن و یعدی
بالباء و بحجاز شدن ـ
الاحتراز ـ خویشتن را گوشه داشتن

الاحتفاش - بسر و پای نشستن و فی الحدیث
اذا صلت المرأة فلتحتفش ای تتضام اذا جلست
واذا سجدت ولا تخوی کما تخوی الرجل -
الاختباز - نان پختن -
الارتجاز - رجز گفتن -
الارتکاز - گوشه چیزی را بر زمین نهاده
تکیه کردن یقال ارتکزت علی القوس اذا وضعت
سیتها بالارض ثم اعتمدت علیها -
الارتماز - مضطرب بودن از زخم
الاعتناز - بایکسوی شدن -
الاعتراز - دشوار گردیدن و درشت کشتن
اعتزر السیر اذا دنا مسیره -
الاغتماز - بکاری بر کسی عیب کردن -
الاکتناز - آگنده شدن مغز استخوان و جز آن
الامتیاز - کسی را افشردن -
الانتهاز - غنیمت گرفتن و فی الحدیث
وانتهز الحق ای سارع الیه و قبله اسرع تناوله
الاحتباس - باز داشتن و باز داشته شدن ۴
الاحتراس - خویشتن را از چیزی
نگاه داشتن و گوسپند دزدیدن بشب
یا از چراگاه و هو فی الحدیث -
الاختباس - بقهر فرا گرفتن -
الاختلاس - ربودن -

الادتراس - الدراسة -
الارتباس - آگنده شدن -
الارتجاس - بانگ کردن ابر و فی الحدیث
فارتجس ایوان کسری ای تحرکت حرکة سمع لها صوت
الارتعاس - الارتعاش -
الارتکاس - الوقوع فی امر بعد النجاة منه و فی
الحدیث اذا ارتمس ای انغمس و فی حدیث
آخر الصائم یرتمس ولا ینغمس قیل الارتماس
ان لا یطیل اللبث فی الماء و فی الحدیث وجدت اهل
العرب ترتکس یعنی الاضطراب فیما هم فی
الفتن و من رواه بالشین اراد انها تصطکک
فتنة و من رواه بالکاف والسین اراد تتردد
عودا علی بدء -
الاعتقاس - الاصطراع -
الاعتکاس - شیر بر خوردی ریختن -
الاغتماس - آب فرو شدن -
الافتراس - الفرس -
الاقتباس - فرا گرفتن علم و آتش و بعدیان
کمن -
الالتباس - پوشیده و شوریده شدن
کار و ایعدی بعلی و منه الحدیث فلا التبس
ای خولطت من قولهم فی رائه لبس -
الالتماس - جستن -

الامتراس - خویشتن بچیزی نگاهیدن
ویقال امترست الالسن فی الخصومات ای الاحمت
الانتکاس - نگونسار کردن -
الانتهاس - بدندان پیشین گزیدن -
الاهتلاس - بی عقل شدن -
الاحتراش - یکدیگر را خراشیدن وفی
الحدیث وتحترش بها الضباب ای تصاعد
الاحتماش - سخت خشم گرفتن -
الاحتواش - الاحتراش -
الارتعاش - لرزیدن -
الارتهاش - ان تصطک الدابة بعرض
حافره عرض عجایته من الید الاخری فربما
ادماها وذلک لضعف یدیها وان تهتز القوس
اذا رمی عنها فیضرب وترها طائفها -
الاعتراش - برجسته شدن انگور -
الاعتناش - المعانقة -
الافتراش - دورش بزمین نهادن و
مجامعت کردن وبیفگندن کسی را وگسترده
شدن افترش لسانه اذا تکلم کیف شاء
ای بسط فی الحدیث الا ان یکون مفترشا
ای مغصوبا قد انبسطت فیه الایدی
بغیر حق -
الافتهاش - سوخته شدن -

الامتراش - الانتزاع یقال امترشت
الشئ من ای اختلسته فی الحدیث الممتهشة جاء
تفسیره فی الحدیث انها التی تحلق وجهها
بالموسی قیل الهاء بدل من الحاء واصلها من
المحش وقیل الهاء اصل بنفسه -
الانتعاش - نیکو شدن حال کسی وبر
خاستن افتاده وبلند شدن -
الانتقاش - خار از تن بیرون کردن و
انتقش البعیر اذا ضرب بیده الارض لشئ
یدخل فی رجله لعن رسول الله علیه السلام
المنتهشة - هی التی تخمش وجهها عند المصیبة
فتاخذ لحمه باظفارها ومنه نهشة الکلب -
الاهتماش - بهم برشدن مردمان ومانند آن
الاختراص - دروغ گفتن -
الارتخاص - ارزان بخریدن وارزان شمردن
الارتعاص - سخت جنبان شدن -
الارتفاص - گران شدن نرخ -
الافتحاص - نیک واپژوهیدن -
الافتراص - انتهاز الفرصة -
الاقتناص - الانتحاص بسته گردانیدن
کاری صعب مردم را وخود بسته شدن
والاقتحاج ایضا -
الانتحاص - بشدن گوشت -

الانتقاص - کم کردن وکم شدن ومنه الحدیث
وانتقاص الماء قیل انتقاص البول بالماء اذا
غسل المذاکیر به وقیل هو الانتضاح به -
الاخنقاص - خویشتن را کم کردن زن -
الارتکاص - بچه جنبیدن در شکم -
الارتقاص - کردن در کاری -
الارتماص - سوخته شدن از درد واندوه
وتباه شدن جگر -
الاعتراص - کسی را پیش آمدن ومرکسی
[illegible] گشتن از چیزی
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
علی العرض [illegible] -
الاتماص - [illegible]
الارتراص - [illegible] کردن -
الاعتراص - [illegible] فی الحدیث
[illegible]
فهو بالفتح -
الامتصاص - شیر ویره خوردن -
الامتقاص - [illegible] -

الامتعاص - المعص والعدو بین -
الامتحاص - نزار شدن والماص
امحض وگوشت از استخوان باز کردن -
۴۰ الانتقاص - افشانده شدن -
الانتقاص - ویران شدن بنا وشکسته
شدن عهد وتاب باز شدن رسن ومعظم الباب
یدل علی نکث شیء -
الانتهاص - النهوض -
۵۰ الاختلاط - الغضب والزجر -
الاختباط - برگ از درخت فرو کردن چهارپای
[illegible]
[illegible]
الاخترط - شمشیر از نیام برکشیدن -
الاختلاط - آمیخته شدن وشوریده خرد شدن
الارتباط - الربط -
الاستماط - فراهم آمدن فی الحدیث فاتقطنا
[illegible] ای فرق متفرقون مصدر اقام
مقام الفاعل کقول الخنساء فانما هی اقبال وادبار
ای مقبلة ومدبرة وهو ماخوذ من الرهط -
الاستراط - السرط -
الاستعاط - دارو به بینی خویش فا کردن
الاشتراط - پیمان کردن -
الاغتباط - شتر را بی علتی کشتن فی الحدیث

من اغتبط مؤمنا قتلا فانه قود اے قتله بلاجنایة کانت منه ولا جریرة توجب ذلک فان القائل یقاد به و دروغ گفتن صریح بر کسے

الاغتباط - کسی ایشهان بردن و شاد شدن

الافتراط - فرزند نارسیده مردن کسی را یقال افترط فلان فرطا اذا مات له ولد صغیر قبل ان یبلغ الحلم -

الاقتباط - عمامه در سر بستن بے تحت الحنک

الالتباط - سخت بدویدن شتر و فی الحدیث یلتبط فی الجنة اللبط التقلب علی الریاض وغیرها

الالتقاط - برچیدن و ناگاه نا سر چیزی رسیدن

الامتعاط - بیمی پاک کردن شمشیر از نیام برکشیدن

الانتشاط - موی فرو کردن زن خویش را

الامتغاط - کشیده شدن در دراز و دور برآمدن

الانتشاط - کشیدن رسن چه از آن تا گره وی گشاده شود -

الاهتماط - عیب کردن و دشنام دادن -

الاحتفاظ - نگاه داشتن یعنی یا بار و خشم گرفتن

الالتماظ - خوردن -

الابتداع - چیزی نو آوردن -

الابتلاع - البلع -

الاتباع - در رسیدن و از پی فرا شدن و فی الحدیث فلیتبع ای فلیحتل من الحوالة -

الاجتراع - الجرع -

الاجتداع - چوب از درخت باز شکستن

الاجتماع - فراهم آوردن و آمدن و بجاے مردان رسیدن -

الاختداع - فریفتن -

الاختراع - شگافته شدن و فرا یافتن و نو کاری کردن و فی الحدیث ما لم یخترع ماله اے لم تجتزله و تقتطعه الاختزاع بریدن -

الاختشاع - الخشوع -

الاختضاع - الخضوع -

الاختلاع - خویشتن باز خریدن زن -

الادّراع - چیزے در پوشیدن -

الارتباع - بهار را بجای بودن و بهار خوردن و دو پهر شدن مردم و جنبات افراشتن و نیک دویدن اشتر -

الارتتاع - اشتر فرو خفتن و بهار آن مانند آن یا چیزی دیگر خریدن و کذلک انه اوجبت علے رب المال اسنان فاخذ المصدق مکانها اسنانا فوقها او دونها -

الارتداع - آلوده شدن و از کارے باز ایستادن -

الارتضاع - شیر خوردن -

الارتفاع - بلند شدن و از جای برآمدن

الارتقاع - الاکتراث و یعدے بالباء

وباللام ایضاً۔

الازدراع۔ کشت کردن۔

الاستماع۔ گوش فا داشتن ویعدی بنفسه وباللام وبالی عن ابن علی القاری۔

الاصطراع۔ بایکدیگر کشتی گرفتن۔

الاصطناع۔ با کسی نیکوئی کردن ویعدی بنفسه وبالی ایضاً وفی الحدیث واصطنعوا ای اتخذوا طعاماً تنفقونه فی سبیل الله۔ وکسی را از بهر خویش برگزیدن وفی حدیث آخر اصطنع رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم خاتماً من ذهب ای سأل ان یصنع له کما تقول اکتتب ای سأل ان یکتب له۔

الاضطباع۔ ردا از زیر بغل راست درآوردن وبر دوش چپ افگندن چنانکه دوش راست برهنه بود وچپ پوشیده وذلک الابداء الضبعین۔

الاضطلاع۔ قوی گشتن بر کاری یا بر باری ویعدی بالباء۔

الاطلاع۔ دیده ور شدن۔

الافتراع۔ دوشیزگی بردن افترعت حتی من فلان ای اخذته کله علی المکان لا التفتت الی لقا

الاقتیاع۔ سر شاخ در دهن گرفتن واجب روان دی

الاقتراع۔ برگزیدن وبا یکدیگر قرعه زدن

ومعظم الباب یدل علی ضرب الشئ بالشئ۔

الاقتطاع۔ پاره از چیزی وا کردن۔

الاقتلاع۔ بر کندن۔

الاقتماع۔ همه شراب از اناء بخوردن ویا بیرون کردن والاقتبار ایضاً۔

الاقتناع۔ القناعة۔

الاکتساع۔ دنبال بزیر در آوردن سگ وفی الحدیث حتی اکتسعت ای سقطت من ناحیة مؤخرها۔

الاکتناع۔ باهم آمدن وسخت گشتن وحاضر آمدن وفی الحدیث ثم اکتنع الیها ای دنا منها والترکیب یدل علی التجمع والتقبض۔

الالتذاع۔ سوختن آتش وآنچه بدان ماند از درد

الالتقاع۔ جمله آب که در حوض اناء باشد بخوردن

الالتفاع۔ چادر بسر درگرفتن وسبز شدن زمین

الانتقاع۔ لون بگردیدن والماضی انتقع

الالتماع۔ گونه روی بگشتن والماضی مثله ودرخشیدن ودربودن۔

الامتتاع۔ التمتع۔

الامتصاع۔ پشیدن در زمین۔

الامتقاع۔ الانتقاع والماضی مثله۔

الامتناع۔ وا ایستادن وقوی گشتن۔

الانتجاع۔ دور شدن از زمین خویشتن

الانتزاع - برکندن وبرکنده شدن -
الانتشاع - الاسعاط -
الانتفاع - سودمند کردن -
الانتقاع - لغة ضعيفة في الامتقاع والماضي
مثله وانتقع القوم نقيعة اذا ذبحوا من الغنيمة
شيئا -
الاهتزاع - لرزيدن وشتافتن -
الاهتقاع - الامتقاع والماضي مثله -
الاصطباغ - نانخورش گرفتن ويعدى بالباء
الافتراغ - آب بر خويشتن ريختن -
الاجتياف - الاجتياح والاجتلاف مثله
الاحتراف - پيشه ور شدن في الحديث
لحرفة المسلمين فيها اي يكتسب لهم بالتجارة
ويأكل من اموالهم
الاختراف - الخرف -
الانتصاف - نيمه روز شدن -
الاختطاف - الخطف
الاختلاف - نزديک کسی آمد وشد
کردن ويعدى بالى وبا يکديگر خلاف کردن -
الاستنکاف - الاستکبار واز پی
کسی بر گشتن -
الانتشاف - الرشف -
الارتقاف يقال في الحديث حتى ارتقفوا اي تقعدوا واستقبلوا

الازدلاف - فرا پيش شدن وبا يکديگر نزديک
آمدن وگرد آمدن والباب يدل على اندفاع
وتقدم في قرب الى شيء -
الازدهاف - سبک داشتن وببريدن
وهلاک کردن چيزی وفيه ازدهاف است
استعجال وتقحم -
الاشتراف - الانتصاب وفرس مشترف
اي مشرف الخلق -
الاصطراف - حيله کردن ومنه الحديث
بصرف الحروف في قراءة يونس -
الاطراف - چيزی نو خريدن -
الاعتراف - اقرار کردن ويعدى بالباء
وصبر کردن وپرسيدن چيزی از کسی که [illegible]
ووضعوا اعترفوه ووصف عرفت کما وضعوا اعترفت
موضع اعترفته في الحديث [illegible]
عرفناه است تحقيق [illegible] وقال الاعتراف
اذا تحقق -
الاقتطاف - [illegible] گرفتن -
الاقتراف - الکسب -
الاعتکاف - الاحتباس ومنه الاعتکاف
في المسجد -
الاعتلاف - علف خوردن -
الاعتناف - ناخوش بودن جای وبعنف فرا گرفتن

الاغتراف - آب بدست خوردن یا بکفچلیز برداشتن
الافتحاف - نیک آشامیدن -
الاقتراف - کسب کردن و متهم شدن -
الاکتناف - گرد چیزی درآمدن و شبکاه ساختن شتر از شاخ درخت -
الالتحاف - چادر و جز آن بسر در گرفتن
الالتقاف - فرو آوردیدن و بر ربودن یا گرفتن
الانتتاف - پراگنده شدن موی -
الانتجاف - الاستخراج -
الانتداف - زده شدن پنبه -
الانتساف - برکندن و پوست باز کردن
[illegible] ای اقتلع -
الانتشاف - [illegible] -
الانتصاف - انصاف ستدن ... روز و انجیدن
ماندن و داد ستدن ... بر فگندن خود را
الانتطاف - شیر گیریدن از پستان -
الانتقاف - بیرون آوردن مغز ... یقال انتقف الشیء ... الی ... -
الانتهاف - الاختطاف -
الاحتراق - از باران گذشتن الانتقاف ایضا مثل الانتقاف فی المعنی الآخر و فی الحدیث فانتقف ای اقتلع -
الاحتراق - سوخته شدن -

الاختلاف - ستردن -
الاختراق - بدرزدن و وزیدن باد و دروغ گفتن
الاختلاق - دروغ فرا بافتن -
الاختناق - خفه شدن -
الارتباق - مطاوع الربق و آهو و جز آن بدام در آویختن و فی الحدیث فما وجدت من سلاح ارتبق فاقصدا ای صیب فقتل یقال ربقته وارتبقته کما یقال ربطته -
الارتتاق - بسته شدن -
الارتزاق - روزی بستدن -
الارتفاق - بآرنج تکیه زدن و بچیزی یاری گرفتن
الاستباق - بر یکدیگر پیشی گرفتن و بهم دیگر تیر انداختن -
الاستراق - دزدیده فراگوش داشتن -
الاصطفاق - بهم واکوفتن و آواز دادن رود و جز آن یا ساز -
الاصطلاق - ... بهم جدیدن اشتر ویعدی بالباء -
الاطراق - برهم پیچیده شدن و بعدی بالباء
الاندلاق - گشاده شدن -
الاعتراق - اندک گوشت کردن و گوشت از استخوان باز کردن و فی الحدیث فاعترقها یقال عرق فی الارض اذا ذهب فیها -

الاعتلاق - دوست داشتن و درچیزی آویختن
الاعتناق - دست بگردن یکدیگر فراکردن
قال ابن فارس یقال اعتنقوا فی الحرب وتعانقوا
فی المودة و بجد پیش کاری باز شدن -
الاعتباق - شراب شبانگاهی خوردن
الاعتراق - اسپ از پیش اسپان بگذرشدن
واغتراق النفس استیعابه فی الزفیر -
الافتراق - از یکدیگر جدا شدن مرتفلق
فی عدوه ای یاتی بالعجب من شدته -
الالتثاق - تر شدن -
الالتزاق والالتساق والالتصاق
وا چسپیدن بچیزی -
الامتحاق - نیست شدن و سوخته شدن -
الامتشاق والاختلاس والاقتطاع
نطاق در پوشیدن زن وهو شقة تلبسها
المرأة وتشد وسطها ثم ترسل الاعلى
علی الاسفل الی الرکبة والاسفل تجر علی
الارض ولیس لها حجزة ولا نیفق ولا ساقان و
چیزی بر میان بستن و جنیب بدست گرفتن
الابتراک - نیک شتافتن و سینه بر زمین
افگندن وابترکت الرجل ای صرعته وجعلته
تحت برک -
الابتشاک - دروغ گفتن -

الاتراک - الترک -
الاحتباک - حبوه بستن ورد الازهری
هذا وازار سخت کردن بر میان و کل شیء
احکمته واحسنت عمله فقد احتبکته -
الاحتراک - میان بستن بجامه -
الاحتناک - بخوردن ملخ نبات را و لویشه
کردن ستور را و مجرب کردن مردم را
از بن بکندن -
الادراک - دریافتن -
الارتباک - آمیخته شدن در کارے
صعب گرفتار کردن و آمدن -
الاشتباک - بهم در شدن -
الاشتراک - با یکدیگر انباز کردن وشدن
الاعتراک - انبوهی کردن -
الاعتناک - بماندن شتر در ریگ که در رو
بیتگی باشد -
الالتباک - آمیخته شدن -
الامتساک - چنگ در زدن ویعدی بالبا
الانتهاک - حرمت کسی شکستن انتهکت
القطاة خوف البازی ای القت بنفسها
فی المهالک -
الابتذال - با در وزه داشتن جامه
وانچه بدان ماند -

اَلْاِبْتِقَالُ۔ گیاہ خوردن۔
اَلْاِبْتِهَالُ۔ زاری کردن ویعدی بالی وقیل فی قولہ ثم نبتہل ای نخلص فی الدعاء
اَلْاِجْتِذَالُ۔ شاد شدن۔
اَلْاِجْتِعَالُ۔ کردن ومزد گرفتن۔
اَلْاِجْتِمَالُ۔ الجمل۔
اَلْاِحْتِبَالُ۔ بدام آہو را صید کردن۔
اَلْاِحْتِفَالُ۔ گرد آمدن وزوودہ شدن واحتفل الوادی بالسیل ای امتلأ۔
اَلْاِحْتِكَالُ۔ الاشتکال۔
اَلْاِحْتِمَالُ۔ برداشتن واز کسی فرو بردن واز منزل برفتن وخشم گرفتن۔
اَلْاِخْتِبَالُ۔ تباہ خرد وناقص تن گردانیدن
اَلْاِخْتِتَالُ۔ فریفتن۔
اَلْاِخْتِزَالُ۔ الانقطاع۔
اَلْاِدِّخَالُ۔ الدخول۔
اَلْاِرْتِجَالُ۔ بی اندیشہ بسیار خطبہ وشعر وانچہ بدان ماند گفتن وپای کسی گرفتن وکلہ ملخ گرد کردن مہر بہ پان کردن وارتجل الفرس اذا خلط العنق بشئ من الہملجۃ۔
اَلْاِرْتِحَالُ۔ از منزل برداشتن وبپشت کسی نشستن وہو فی الحدیث۔
اَلْاِرْتِمَالُ۔ آلودہ شدن بخون۔
اَلْاِزْدِمَالُ۔ برداشتن۔
اَلْاِسْتِفَالُ۔ نقیض الاعتلاء۔
اَلْاِشْتِعَالُ۔ افروختہ شدن آتش وہویدا شدن سپیدی در موی۔
اَلْاِشْتِغَالُ۔ مشغول شدن۔
اَلْاِشْتِكَالُ۔ مشکل شدن۔
اَلْاِشْتِمَالُ۔ بچیزی در آمدن ویعدی بعلی وجامہ بخویشتن در گرفتن وفی الحدیث نہی عن اشتمال الصماء وفیہ قولان قال اہل اللغۃ ہو ان یشتمل بالثوب حتے یجلل بہ جسدہ مخافۃ ان یدفع منہا الے حالۃ سادۃ لمتنفسۃ فیہلک وقال الفقہاء ہو ان یشتمل بثوب واحد لیس علیہ غیرہ ثم یرفعہ من احد جانبیہ فیضعہ علی منکبیہ فہو ابہ الے کراہیۃ التکشف وابداء العورۃ۔
اَلْاِعْتِدَالُ۔ راست شدن۔
اَلْاِعْتِذَالُ۔ سخت شدن گرما واعتذل الرجل ای لام نفسہ واعتب۔
اَلْاِعْتِزَالُ۔ یکسو شدن۔
اَلْاِعْتِقَالُ۔ نیزہ بمیان ساق ورکاب برداشتن وپای بپای کسی پیچیدن درکشتی وپای گوسپند میان پای گرفتن از بہر دوشیدن وہو فی الحدیث واعتقل الرجل

حبس واعتقل لسانه اذا لم يقدر على الكلام
الاعتكال - آميخته وملتبس شدن كما اعتكال
الشجر احتكاله واعتكل الثوران تناحطا -
الاعتمال - الاضطراب فى العمل -
الاعتزال - العزل -
الاغتسال - سر وتن شستن -
الاغتفال - غافل گرفتن كسى را -
الافتصال - از شير باز كردن -
الافتتال - تافتن -
الاقتبال - در گرفتن كار رسى الى انديشه خطبه را آنچه
بيان نا كند گفتن ورجل مقتبل الشباب اذا لم ير فيه اثر كبر
الاقتتال - كشتن عشق وپرى كسى را
يقال منه اقتتل الرجل و كارزار كردن بايكديگر
الاقتفال - مطاوع الاقفال فى المعنى الاول
الاكتحال - چشم خويشتن را سرمه كردن -
الاكتفال - مصدر اكتفل البعير من الكفل
وهو ان يدار الكساء حول سنام البعير ثم يركب
ويقال اكتفلت بكذا اى وليت كفله -
الاكتهال - تمام خرد شدن و بكهولت رسيدن
وبجاى رسيدن نبات -
الامتثال - بجاى آوردن فرمان -
الانتبال - نبل باختن ويعدى باللام يقال
وانتبل نبله اذا اخذه اى انتبه وبابه -

الانبتال - از ميان گروهى بيرون شدن
الانتثال - خاك از چاه بيرون كردن -
الانتحال - سخن ديگرى به خويشتن بستن وانتحلت
الشى استقصيت افضله -
الانتصال - گوشت بر كشيدن از ديگ
و آنچه بدان ماند وفى الحديث وانتصل
اى سقط نصله -
الانتضال - بر گزيدن وبا يكديگر تير انداختن
وتناضلوا بالكلام والاشعار -
الانتعال - نعلين در پاى كردن -
الانتفال - از چيزى بيزارى كردن -
الانتقال - از جاى بجاى شدن -
الاهتبال - الاغتنام والاحتيال -
الابتسام - التبسم -
الاجترام - گناه كردن و اجرها بريدن -
الاحتزام - [illegible] كردن -
الاحتجام - حجامت كردن -
الاحتدام - سخت گرم شدن و زبانه زدن آتش
الاحترام - حرمت داشتن -
الاحتلام - در خواب ديدن [illegible]
[illegible] الرجل اذا [illegible] -
الاحتشام - حشمت داشتن از كسى و يعدى
بنفسه و بمن و خشم آوردن -

الاحتطام - شکستن ومنه قوله لا یحطمنکم سلیمن ای لا یکسرنکم -
الاحتکام - حکم کردن بر کسی وبهم بحاکم شدن
الاحتلام - الحلم -
الاختتام - ختم کردن والترکیب یدل علی بلوغ آخر الشیٔ -
الاخترام - بریدن از بن کندن یقال اخترمهم الدهر ای اقتطعهم واستاصلهم والباب یدل علی ضرب من الاقتطاع
الاختصام - بایکدیگر خصومت کردن و شمشیر نیام را خوردن از تیزی -
الادعام - تکیه کردن بر دعامه وهی عماد البیت
الادغام - مدغم کردن وشدن -
الارتسام - الامتثال دعا وتکبیر کردن
الارتشام - مهر کردن غله وانچه بدان ماند
الارتطام - در گل ماندن و کاری دشوار گرفتار شدن -
الارتکام - برهم نشستن -
الازدحام - انبوهی کردن ویعدی بعلی
الازدقام - الابتلاع -
الاستلام - بسودن حجر اسود را ببوسه ویا بدست ماخوذ من السلام وهو الحجر والعضهم بهمزه -
الاستهام - بایکدیگر قرعه زدن -

الاصطلام - بهم وا کوفته شدن -
الاصطرام - بار خرما بریدن -
الاصطلام - از بن برکندن -
الاضطرام - زبانه زدن آتش -
الاطعام - طعم یافتن وطعم فرا گرفتن میوه
الاصطلام والاطلام والاظلام بیداور اگردن نهادن -
الاعتشام - سست ودشتن مزاده -
الاعتزام - دل بر کاری نهادن ویعدی بعلی ولزوم القصد فی الشی العنم وفی الحدیث اعتزمنا لذلک ای احتملناه واطقناه والابل فی العوم الصریمه والقطع الاعتشام ان الشار و یاتے الراعی فیلقی الیه کل واحد ولدها او یاتی -
الاعتصام - چنگ در زدن وایستادن از معصیت و یعدیان بالباء -
الاعتقام - ان تحفر البیر فاذا قربت من الماء احتفرت بیرا صغیرا بقدر ما تجد طعم الماء فان کان عذبا حفرت بقیتها -
الاعتذام - جمله شیر کردستان باشد بجور دن
الاغتلام - سخت شهوت شدن جانور وفی الحدیث المارقین المتلمین والاغتلام ان یتجاوز الانسان حد ما امر به من الخیر

والمباح وفی الحدیث اذا اغتلمت-
الاغتنام- بغنیمت داشتن-
الاقتحام- بعنف در شدن بچیزے درافتادن-
الاقتسام- بخش کردن و بہم سوگند خوردن
الاکتتام- الکتمان-
الالتثام- دہن بند بربستن-
الالتحام- پیوسته شدن جراحت و جنگ
الالتدام- الاضطراب و سینه زدن و نوحه کردن
الالتزام- در بر گرفتن و ملتزم شدن الزام را-
الالتطام- بر یکدیگر خوردن موج دریا-
الالتقام- التلقم-
الالتقام و الالتهام- الابتلاع-
الالتهام- بہ شیر پستان را خوردن بچه التهم الفصیل ما فی الضرع استوفاه-
الانتظام- راست شدن کار و بهم باز دوختن-
الانتقام- کینه کشیدن-
الانتهام- الانزجار وهو فی الحدیث-
الاهتزام- بانگ کردن رعد و جز آن و گوسپند کشتن-
الاهتضام- بیداد کردن و از حق کسے کم کردن-
الابتطان- بچه گرفتن یقال ابتطنت الناقة عشرة ابطن نتجتها عشر مرات-

الاحتتان- بایکدیگر راست آمدن-
الاحتجان- فاخویشتن کشیدن-
الاحتزان- الحزن-
الاحتضان- وا داشتن از حاجت و چیزے در بغل گرفتن-
الاحتضان- چیزی را بر خویشتن فرا گرفتن و کسی را از زمین بر کندن-
الاحتقان- حقنه کردن یقال احتقن الرجل
الاختبان- فی الطعام کالخبن-
الاختتان- خویشتن را ختنه کردن-
الاختزان- چیزے در خزینه نهادن و پوشیدن آن-
الادّخان- دود کردن یقال ادخنت النار-
الادّفان و الادفان- فی الحدیث ان یروغ العبد عن سواءه الیوم والیومین و الغیب عن المصر-
الادّهان- خویشتن را بروغن چرب کردن
الارتثان- شوریده شدن چیزے
الارتهان- بگرو ستدن-
الاضطبان- الاضبان-
الاضطغان- کین گرفتن و چیزے در کش گرفتن اضطغن الرجل اذا ضرب بقدمه مؤخر نفسه
الاطّعان- بایکدیگر نیزه زدن-

الاظعان - سوار گردیدن زن بهودہ را بر پا
لیسیر انظعنہ المرأۃ با لقاء ای مرکبہ -
الاعتجان - آرد سرشتن -
الاعتنان - برای خویش سخن گفتن -
الافتتان - در فتنہ افگندن و در فتنہ افتادن
الاقتران - قرین شدن -
الاکتمان - نهان شدن -
الامتحان - بیازمودن -
الامتنان الاقتطاع والاختلاس استلال السیف -
الامتهان - بازدہ داشتن و شنیف کردن
الاهتبان - مصدر اهتبنت الجاریۃ اذا
ولدت وهی صغیرۃ وفی الحدیث وقد اهتبنت
ای تبین حملها -
الاشتباہ - پوشیدہ شدن کاری بعیدی علی
الاکتناہ - بغایت رسیدن و منها کلام مؤلہ
الانتباہ - بیدار شدن -
الانتجاہ - النجہ -

ومن المضاعف

الاختباب - انجب - و انتخب
من ثوبہ جبیلۃ اخرج وهی الخرقۃ
کالعصابۃ -
الاذدباب - پر شدن مشک -
الاستباب - یکدیگر را دشنام دادن -

الاقتباب - دست کسی بریدن -
الاهتباب - فاکشتی آمدن -
الاجتثاث - از بن برکندن و اجتثت ضرب
من الشعر الاجتثاث برافزودہ شدن -
الارتثاث - خشم کہ وی جان باشد
از جای جنگ بر داشتن لقال ارتث الجریح
وخورخانہ گرد کردن -
الاحتجاج - حجت آوردن -
الاختجاج - کوز رفتن اشتر و شتاب -
الارتجاج - جنبیدن -
الالتجاج - بهم در شدن آوازها -
الالتخاخ - شوریدہ شدن کار و شوریدہ شدہ
شدن مست و بهم در شدن گیاہ -
الامتخاخ - مغز از استخوان بیرون کردن
الاتداد - از دو سوی چیزی در آمدن -
الاحتداد - تیز شدن از خشم و مالی منہ
محتد ای مالی منہ بد -
الارتداد - از مسلمانی برگشتن و حیران -
الاستداد - استوار شدن و راست
گردیدن لقال فاستددت عیون الخرز -
الاشتداد - سخت شدن قال سیبویہ
استعملوا اشتد عن شدوت ودویدن -
الاعتداد - واشمردن آوردن ولیدی

بالباء و عدت داشتن و شمرده شدن۔
الاقتداد۔ ازبن بریدن و نیکو اندیشیدن کار جدا
و ممتاز کردن یقال تقد فلان الامور اذا دبرها و میّزها
الالتداد۔ خود را از دو یکسو ہی ہن فروکردن
و مالی منہ ملتد ای مالی منہ بدٌّ۔
الامتداد۔ کشیده شدن و بلند بالا شدن
و افزون شدن آب دریا و جوی۔
الاجتذاذ۔ الجذ۔
الالتذاذ۔ مزه یافتن و لیعدی بالباء و بنفسه
الاہتذاذ۔ بریدن شهدودی۔
الاجترار۔ بکشیدن و نشخوار زدن۔
الاصطرار۔ تنگ شدن سم۔
الاضطرار۔ بیچاره گردانیدن یقال اضطره
الی الشی و قوله تعالی فمن اضطر ای الجیء و الجیٔ۔
الاعترار۔ تعرض کردن در سوال۔
الاغترار۔ فریفته و غافل شدن
و ناگاه گرفتن و فی الحدیث لا تغترّوہن
ای لا تغتفلوہن و لا تدخلوا الیہن علی
غرة۔
الافترار۔ بگماریدن و دندان برہنہ کردن
الاقترار۔ خوردن آب سرد شتن
و ریزه از بن دندان فراکردن و ناخورش
کردن از آن و آرام گرفتن آب گشتن در رحم
ماده و فربه شدن شتر ماده۔
الابتزاز۔ البز۔
الاجتزاز۔ الجز و الماضی اجتز و اجدز۔
الاختزاز۔ بہ تیر بہم فا دوختن۔
الارتزاز۔ استوار شدن چیزی در چیزی
و ارتز البخیل عند المسألة اذا انقبض و بخل۔
الاعتزاز۔ عزیز شدن و یعدی بالباء
الاہتزاز۔ جنبیدن و فی الحدیث
اہتز العرش لموت سعد قیل ارتاح بروحہ
حین صعد بہ و استبشر لکرامتہ علی ربہ و اکثر
اہل العلم علی انہ عرش الرحمن و قیل سریره
الذی حمل علیہ لشرفہ و قیل فرح اہل العرش بموتہ
الاحتباس۔ بسودن۔
الاعتساس۔ بشب گشتن و الاکتساب
و الطلب ایضاً۔
الاحتشاش۔ گیاه واکردن۔
الامتشاش۔ اندک چیزی فاگرفتن۔
الاختصاص۔ التخصیص۔
الاقتصاص۔ روایت کردن سخن
بر وجه و از پی فراشدن و قصاص
کردن بستدن و یعدّ سے لمن و الحباب
یدل علی تتبع الشی۔
الامتصاص۔ المص۔

الاِقْتِضَاضُ - اندک ریختن
آب را با آب روان رسیدن اقتضضت
الماء ای اصبته ساعة یخرج وفی الحدیث
فاقتضها ای صبها وفی حدیث آخر ثم تقتض ای
تکسر بشئ تمسکه بما کانت فیه من الحداد ثمّ لابد له قال مالک
معنی فلکان تمسح بها جلدها وقیل تقتض ای
تنظف ماخوذ من الفضة تشبیها بنقائها بیاضها
الاِقْتِصَاصُ - دوشیزگی ببردن -
الاِمْتِصَاصُ - الامتصاص -
الاِهْتِضَاضُ - شکستن -
الاِخْتِطَاطُ - تنان بنا برکشیدن و سرشتن بسیار
الاِسْتِطَاطُ - ستم کردن و اشتقاق اسوص ازو
الاِفْتِظَاظُ - آب دادن اشتر را لیقال افتظ
الرجل بهان سقی بعیره ثم بستة فمه لئلا یجتر فاذا
اصابه عطش فضر فرثه وشربه -
الاِكْتِظَاظُ - پر شدن رود خانه از بسیاری
آب وهو فی الحدیث -
الاِسْتِفَافُ - موی از روی خویش ستردن
زن و جامه هرچه در دیگ باشد خوردن -
الاِلْتِفَافُ - الزفافت -
الاِسْتِفَافُ - خوردن -
الاِشْتِفَافُ - جمله آب کوزه را باقیها شامیدن
الاِصْطِفَافُ - رسته شدن چهارپاے

الاِلْتِفَافُ - خود را در جامه پیچیدن
وفی الحدیث وان لقد التف وسهم در شدن -
گیاه و شاخهای درخت -
الاِحْتِقَاقُ - با یکدیگر خصومت کردن وفی الحدیث
متی بالغ لو یحقق القول کل واحد منهم الحق بیدی
و با ریک شدن میان اسپ و لتا بیت لاغر شدن
چهار پاے و رمی الصید فاحتق بعضا اسے
قتل بعضا و الترکیب یدل علی احکام
الشئ و صحته -
الاِشْتِقَاقُ - شکافتن چیز از سختی نیمه فاستدن
والاخذ فی الکلام وفی الخصومة یمینا وشمالا
مع ترک القصد -
الاِمْتِقَاقُ - مکیدن همه شیر پستان -
الاِحْتِكَاكُ - خویشتن را بچیزی خاریدن و
یعنی با ابارو با کسی مالوشیدن -
الاِسْتِكَاكُ - کر شدن و بهم در شدن مرغزار
الاِصْطِكَاكُ - بهم کوفته شدن -
الاِنْفِكَاكُ - گرو باز ستدن -
الاِنْتِكَاكُ - انبهی کردن -
الاِمْتِكَاكُ - الامتقاق -
الاِبْتِلَالُ - تر شدن -
الاِجْتِلَالُ - الجل -
الاِحْتِلَالُ - فرود آمدن -

الاخْتِلالُ - سہم بازو ختن و مختل شدن کار و نیازمند گشتن بچیزی و لیعدی باـــلے و نزار گشتن -

الاسْتِلالُ - السل و از کار بہانہ جستن و ہما لیعدیان بالبا -

الاعْتِلالُ - بہانہ آوردن و لیعدی لعلے و بیمار شدن و دوا داشتن از کار -

الاغْتِلالُ - تشنہ شدن -

الاكْتِلالُ - درفشیدن میغ بہ بنجو ہ و گمار یدن -

الامْتِلالُ - بریان کردن در خاکستر گرم و نیک دویدن -

الاشْتِمامُ - الاہتمام -

الاغْتِمامُ - الغم -

الالْتِمامُ - خوردن ارتم الذئب سخلة فذہب بہا را افعا راسہ -

الاشْتِمامُ - الشم -

الاضْطِمامُ - سبو خود کشیدن چیزیرا و فراہم آوردن آنرا اضطمت علیہ الضلوع ای اشتملت -

الاعْتِمامُ - عمامہ در سر بستن و لیعدی بالبا و بجای رسیدن نبات و یقال للشاب اذا طال قد اعتم -

الاغْتِمامُ - اندوہگین شدن -

الاقْتِمامُ - ہر چہ بر خوان باشد خوردن و قمت الشاة اکلت -

الاہْتِمامُ - اندوہگین شدن و تیمار داشتن یقال اہتم لہ بامرہ -

الاجْتِنانُ - نہان شدن و سپکریدن اسپ راہ و سنت کسی گرفتن و لیعدی بالبا و مسواک کردن از سنون و بوشنی نیناک بہا -

الاظْطِنانُ - تہمت کردن کسے را بچیزی تقول منہ اطنہ و اظنہ و اصلہ اضطنہ فادغم و فی الحدیث لم یکن علی اظنن سے تہمہ و اصلہ الظن -

الاعْتِنانُ - پیش آمدن -

الافْتِنانُ - سخنہای مختلف آوردن -

الاقْتِنانُ - الانتصاب یقال اقتن الوعل اذا انتصب علی القنة -

الاكْتِنانُ - پوشیدہ شدن -

الامْتِنانُ - منت نہادن و نعمت دادن و لیعدیان لعلی -

ومن المعتل

ن الاتِّهابُ - ہبہ فا پذیرفتن -

ج الاتِّلاجُ - الولوج -

ح الاتِّضاحُ - الوضوح

الاتّساخ - الوسخ -
الاتّحاد - یکی شدن -
الاتّعاد - فا پذیرفتن با یکدیگر وعده نهادن در شر
الاتّقاد - افروخته شدن آتش -
الاتّجاع - علاج کردن خویشتن را بوجور
و هو دواء یوجر فی وسط الفم -
الاتّزار - گناه کردن -
الاتّعاظ - پند گرفتن -
الاتّداع - بناز زیستن -
الاتّزاع - واایستیدن -
الاتّساع - فراخ شدن -
الاتّضاع - فرومایه شدن و ان تخفض
راس البعیر لتضع قدمک علی عنقه فترکب
الاتّصاف - صفت کردن و اتصف
الشیء ای صار متواصفا -
الاتّساق - فراهم آمدن و تمام شدن -
الاتّقاد - قید کردن -
الاتّفاق - با یکدیگر موافقت کردن -
و یعدی بعلی و اتفاق افتادن -
الاتّصال - پیوسته شدن و فی الحدیث
من اتصل فاعضوه ای دعی بدعوی الجاهلیة و هو ان
یقول یا لفلان -
الاتّکال - اعتماد کردن بر کسی و یعدی بعلی

۸ الاتّخام - ناگوار شدن و یعدی بعن و عن ۵
۷ الاتّسام - خویشتن را بچیزی نشان کردن
الاتّشام - وشم کردن و فی الحدیث ... شتمی لمتّبی
یفعل بها الوشم و کان حقها ان یقال المتشمة الا
۲ انها جاءت فی الاصل -
الاتّهام - کسی را بچیزی تهمت کردن -
ص الاتّدان - تر کردن و تر شدن -
ص الاتّزان - سخته واستدن -
ح الاتّطان - وطن کردن -
الاتّجاه - متوجه شدن و اتجه له رای سنح
الاتّلاه - اندوهمند شدن و سرگشته گردیدن
بر فرزند و جز آن یقال تله الرجل اذا اشتد جزعه من الوله

ومن الیائی

ص الاتّسار - الاجتزار الجزور و الاقتسام
اعضائها -
ص الاتّباس - خشک شدن -

ومن اللفیف المقرون

۸ الاتّداء - دیت ستدن -
ض الاتّقاء - حذر کردن و اتقاه بحقه ای
ح سد السبیل الی نفسه بتوقیته ایاه و الترکیب
یدل علی دفع شیء عن شیء بغیره -

ومن الاجوف

ض الاجتناب - بریدن بیابان و در پوشیدن جامه

الارتیاب - شبوبت آمدن و قصد کردن وکسی راکاری رسیدن -

الاختیات - فرود آمدن مرغ بر صید در ربودن گرگ گوسپند را اذا هم یختاتون اللیل ای یسیرون و یقطعون الطریق -

الافتیات - السبق الی الشی بدون ائتمار من یؤتمر ماخوذ من الفوت بمعنی العلی -

الاقتیات - قوت گرفتن -

الالتیاث - پیچیده شدن گیاه بر چیزی و شوریده شدن کار کسی بر او

الاحتیاج - نیاز گشتن و بمعنی بالی و بالالام ایضا عن الاخفش -

الاهتیاج - انگیخته شدن -

الاعتیاج - از چیزی برگشتن و بیرون با پیشیدن

الارتیاح - شاد شدن و بمعنی بالالام و قولهم ارتاح الله لفلان ای رحمه

الالتیاح - کشته شدن -

الامتیاح - عطا دادن -

الانتیاح - القتح -

الارتیاد - جستن -

الازدیاد - افزون کردن و افزون شدن

الاستیاد - مهتر قومی را کشتن و یا اسیر گرفتن و مهتر زنان قومی را نخواستن -

الاصطیاد - صید کردن -

الاعتیاد - خو فا کردن و آمدن بدو چیز آن

الاقتیاد - القود -

الاکتیاد - فریب خوردن فی الحدیث فلا یبیع امر اکتیادا و به الا وعاه هو من الکید اخرجه علی وزن الافتعال -

الامتیاد - خوار بار خواستن -

الاستیاد - عمامه در سر بستن -

الابتیار - آزمودن و ضد الابتهار ایضا -

الاختیار - برگزیدن و هو فی التعدی کالاستغفار والاختیار ایضا افتعال من الخیرة یقال اختاره الله -

الازدیار - افتعال من الزیارة -

الامتیار - رفتن و خوار بار آوردن -

الاشتیار - انگبین رفتن و فربه شدن شتر

الاقتیار - شکم بر کشیدن -

الانتیاز - دنبال بر داشتن اسپ و دویدن

الامتیاز - خوار بار آمدن -

الانتیاز - اهل لکار داشتن -

الاختیاز - بگذشتن -

الاحتیاز - جمع کردن -

الاکتیاز - آگه رفتن کوزه فی الحدیث فیکتاز ای یغترف

الامتیاز - جدا شدن -

الاجتیاش - الجوش -

الاقتیاس - اقتباس و اقتدا کردن بکسی و براه وی رفتن و یعدّی بالباء -
الارتیاش - نیکو شدن حال کسی -
الانتیاش - فاگرفتن و فی الحدیث فانتاش العرب ای استدرکهم -
الاعتیاص - دشوار شدن کار بر وی و مسئله اشتبه بدان ماند و یعدی بعلی و باسیر نا گرفتن شتر -
الابتیاض - خود در پوشیدن -
الارتیاض - ریاضت پذیرفتن -
الاعتیاض - عوض بستدن و یعدی بمن
الاهتیاض - شکستن استخوان پس از جبر -
الاحتیاط - باستواری فرا گرفتن و احاطت الخیل به احدقت به -
الاعتیاط - الغیاط -
الالتیاط - اللیط و فی الحدیث فالتاطه ای استلحقه
الانتیاط - دور شدن -
الاغتیاظ - خشم گرفتن و یعدی بعلی -
الابتیاع - خریدن -
الارتیاع - ترسیدن -
الاقتیاع - جوشیدن شتر ماده برای گشن یقال اقتاع الفحل ای هاج -
الالتیاع - سوخته شدن دل از عشق یا اندوه
الارتیاغ - الاراغة -

الاحتیاث - در میان چیزی شدن -
الاستیاف - انبوییدن -
الاشتیاف - بر پشت زدن آن نگریستن -
الاصطیاف - تابستان جای مقام کردن و یعدی بالباء -
الالطیاف - بقضای حاجت شدن -
الاقتیاف - القوف -
الاهتیاف - تشنه شدن -
الاستیاق - راندن -
الاشتیاق - آرزومند شدن یقال اشتقتک و اشتقت الیک -
الاعتیاق - العوق -
الافتیاق - درویش شدن -
الانتیاق - برگزیدن -
الاستیاک - مسواک کردن -
الاجتیال - الجول و برگزیدن و فی الحدیث فاجتالتهم الشیاطین ای استخفتهم فجالوا معها یقال اجتال الرجل الشیء ذهب به و ساقه -
الاحتیال - چاره ساختن و یعدی بالام و حواله پذیرفتن و یعدی بعلی و المحتال فی الفقه اذا وصل باللام فهو الطالب الذی له الدین و اذا وصل بعلی فهو الذی قبل الحوالة و اذا وصل بالباء فهو المال الذی

اُحتیل به والحیل هو الذی له الدین الاصلی قال الجوهری فی الصحاح احتال من الحیلة واحتال علیه بالدین من الحوالة-

الاِحْتِیَالُ- کُشتی کردن-

الاِزْدِیَالُ- الازالة-

الاِشْتِیَالُ- بر داشتن دنبال-

الاِغْتِیَالُ- ناگاه گرفتن و ناگاه کشتن و فربه و زفت شدن غلام-

الاِقْتِیَالُ- تحکم کردن و یعدی بعلی و جاء فی شعر لبید بمعنی القول-

الاِکْتِیَالُ- بیهوده فاسدن-

الاِهْتِیَالُ- ترسیدن-

الاِئْتِیَامُ- گوسپند ملقی گشتن-

الاِسْتِیَامُ- بها کردن یقال استام علی

الاِعْتِیَامُ- بهین برگزیدن-

الاِخْتِیَانُ- الخیانة-

الاِدِّیَانُ- وام خواستن و بوام خریدن وبکلیهما فسر فی الحدیث فادّان معرضا-

الاِزْدِیَانُ- آراسته شدن-

الاِعْتِیَانُ- بنسیه خریدن و چشم کردن و بهین چیزے فراستدن و دیده بانی کردن ویعدی باللام-

الاِفْتِیَانُ- نیکو شدن نبات و مرغزار-

الاِکْتِیَانُ- بانئدانی کردن ولیعدی باللام وبالباء وبمعنی الکمینونة ایضا وهو فی شعر عائشة الصدیقة رض-

ومما جاء بالواو علی اصله

ن الاِزْدِوَاجُ- المزاوجة-

د الاِجْتِوَارُ- التجاور-

الاِعْتِوَارُ- یکدیگر فرا گرفتن-

الاِقْتِوَارُ- شکله بر کشیدن-

الاِهْتِوَارُ- هلاک شدن-

ض الاِکْتِوَازُ- آب بکوزه بر کشیدن-

ض الاِحْتِوَاشُ- کسے را درمیان گرفتن و یعدے بعلے و منه و احتوش القوم الصید اذا انفره بعضهم علی بعض-

ن الاِعْتِوَانُ- هم پشت شدن فانما ظهرت

ض الواو فی احتوش القوم واخواته لان الاصل فیها التفاعل-

ومن الناقص

ن الاِجْتِبَاءُ- برگزیدن و قوله تعالے لولا اجتبیتها اجتبی الرجل اذا جمع ظهره وساقیه لعمامته وقد تجتبی بیدیه-

الاِشْتِبَاءُ- بر داشتن-

الاِسْتِبَاءُ- اسیر گرفتن-

الاِطِّباءُ - بخواندن -
الاِكْتِباءُ - خویشتن را نگون کردن -
الاِرْتِجاءُ - الرجاء -
الاِنْتِجاءُ - با یکدیگر راز کردن و کسی را مخصوص کردن براز کردن با وی -
الاِجْتِياءُ - قلب الاجتیاح -
الاِلْتِحاءُ - باریش شدن و پوست از چوب باز کردن
الاِمْتِحاءُ - لغة ضعيفة في الامحاء -
الاِنْتِحاءُ - الاعتماد في السير على الجانب الايسر هذا هو الاصل ثم صار الاعتماد والميل في كل وجه وفي الحديث فانتحى له اي عرض له وقصد -
الاِنْتِخاءُ - بف خوردن کودک -
الاِمْتِخاءُ - بیزار شدن -
الاِنْتِخاءُ - فخر و تکبر کردن -
الاِجْتِداءُ - عطا خواستن -
الاِرْتِداءُ - ردا بر دوش افگندن خویشتن را -
الاِعْتِداءُ - از حد گذشتن و بیداد کردن ویعدی بعلی -
الاِغْتِداءُ - الغدو -
الاِفْتِداءُ - خویشتن را باز خریدن -
الاِقْتِداءُ - پی بردن بکسی و پیروی کردن القدوة وهي الاسوة -
الاِنْتِداءُ - بانجمن شدن و انجمن کردن -
الاِهْتِداءُ - راه راست گرفتن -
الاِحْتِذاءُ - نعلین بردن و بر نهادن کسی کاری کردن و نعلین در پای کردن -
الاِغْتِذاءُ - پرورده شدن -
الاِفْتِراءُ - فریفتن -
الاِدِّراءُ - بر دامیدن -
الاِزْدِراءُ - حقیر داشتن -
الاِسْتِراءُ - برگزیدن -
الاِشْتِراءُ - خریدن و فروختن -
الاِعْتِراءُ - کاری رسیدن -
الاِفْتِراءُ - دروغ بربافتن و پوستین برپوشیدن -
الاِقْتِراءُ - القرء -
الاِكْتِراءُ - بکرا ستدن -
الاِمْتِراءُ - بشک شدن ویعدی بفی و بیرون آوردن باران از ابر و شیر از پستان و تک از ستور -
الاِجْتِزاءُ - خویشتن را بکسی واخواندن ویعدی بالی -
الاِحْتِساءُ - آشامیدن و آب از میان ریگ بیرون آوردن -
الاِكْتِساءُ - جامه و زره پوشیدن -

الاِختِشَاءُ - آگنده شدن -
الاِرتِشَاءُ - رشوت دادن -
الاِعتِشَاءُ - شبانگاه سیر کردن فی الحدیث فاعتشی فی اول اللیل ای سار -
الاِنتِشَاءُ - مست شدن -
الاِختِصَاءُ - خویشتن را خصی کردن -
الاِعتِصَاءُ - تکیه کردن بر عصای آستین و شمشیر بجای عصا و دست گرفتن و سخت شدن است و الترکیب یدل علی اصلین صحیحین احدهما التجمع و الآخر الفرقة -
الاِنتِصَاءُ - برگزیدن و راز شدن موی -
الاِرتِضَاءُ - پسندیدن -
الاِقتِضَاءُ - وام باز خواستن -
الاِنتِضَاءُ - شمشیر از نیام برکشیدن و کهنه کردن جامه -
الاِختِطَاءُ - التخطی -
الاِمتِطَاءُ - مرکب گرفتن -
الاِغتِطَاءُ - پوشیده گشتن و یعدی بالباء -
الاِنتِطَاءُ - زبانه زدن آتش -
الاِدِّعَاءُ - دعوی کردن ای بکسی آرزو خواستن و چیزی را ادعا کردن در چیزی -
الاِلتِغَاءُ - چراغ دلون -
الاِبتِغَاءُ - جستن -
الاِرتِغَاءُ - کف شیر خوردن -

الاِحتِفَاءُ - نوازش فراوان کردن فی الحدیث فاحتفاه ای بالغ فی الطافه و مسائلته -
الاِختِفَاءُ - بیرون آوردن -
الاِشتِفَاءُ - شفا یافتن -
الاِصطِفَاءُ - برگزیدن -
الاِعتِفَاءُ - نزدیک کسی شدن بامید احسان
الاِقتِفَاءُ - از پی فرا شدن و برگزیدن -
الاِنتِفَاءُ - رانده شدن و بیفتیدن برگ از درخت و موی از عضو و نیست شدن و بی گناه خواندن و بیرون شدن فی الباب یدل علی تعریة شیء دالبادة منه -
الاِرتِقَاءُ - شدن الرقی و یعدی بفی -
الاِستِقَاءُ - آب کشیدن -
الاِعتِقَاءُ - قلب الاعتیاق دادن یا فته یکافر فی البیر یعنی و لیسرق اذا لم یکمران تنبط الماء من قعرها و کذلک الاخذ فی شعب الکلام -
الاِلتِقَاءُ - با هم رسیدن و یکدیگر را دیدن
الاِنتِقَاءُ - برگزیدن و مغز از استخوان بیرون کردن -
الاِتِّکَاءُ - اعتماد کردن -
الاِشتِکَاءُ - گله کردن و شکوه گرفتن و مشک خرد صغیره -

الابتلاء - بیازمودن۔
الاجتلاء - بچیزے کہ بر تو عرض کنند نگریستن
و عمامہ از پیش سر واتر کردن۔
الاختلاء - گیاہ درودن و آنچہ بدان ماند
الاستلاء - بر آمدن۔
ص الاصطلاء - تاب مقاومت آوردن کسی را
یقال فلان لا یصطلی بنارہ اذا کان شجاعاً لا یطاق۔
الاولاء - اندوہ شدن۔
الاعتلاء - بر زبر چیزی شدن و قہر کردن۔
الاغتلاء - بشتافتن۔
الافتلاء - از شیر باز کردن و پروردن۔
الامتلاء - پر کردہ آمدن۔
م الاحتماء - خویشتن را از چیزی نگاہداشتن
الارتماء - بایکدیگر تیر انداختن و شدن بجای انداختن
الاستماء - بلند بر شدن۔
الاعتماء - ضد الاعتیام
الالتماء - گرد روی گشتن والماضی النمی۔
الانتماء - الاعتزاء و یعدی بالی۔
الابتناء - البنی۔
الاجتناء - الجنی۔
الادّناء - الدنو۔
الاستناء - آب کشیدن۔
الاستثناء والانثناء والاثتناء - الثنی۔

الاعتناء - تیمار داشتن و یعدی بالباء۔
الاقتناء - سرمایہ گرفتن۔
الاکتناء - خود را کنیت کردن و کنایہ کردن
و یعدیان بالباء۔
الامتناء - بہ منا آمدن۔
ہ الازدہاء - الاستخفاف والتہاون بالشیء۔
الاشتہاء - آرزو کردن۔
الالتہاء - فی الحدیث اذا استأثر اللہ بشیء فالہ عنہ
الانتہاء - والتناہی و یعدی بعن برسیدن
خبرے و یعدی بالی و بنہایت رسیدن
و فا چیزے رسیدن والترکیب یدل
علی غایۃ و بلوغ۔

ومن اللفیف المقرون

و الاجتواء - کراہیت داشتن مقام بجائے
و اگرچہ بنعمت باشد۔
الاحتواء - بچیزے دست یافتن و یعدی
بالی و گرد کردن۔
الادّواء - سر شیر خوردن۔
الارتواء - سیراب شدن و یعدی بمن
وارتوی الحبل غلظت قواہ وارتوت مفاصل
الرجل غلظت واشتدت وہذان علی التشبیہ
وقد جاء ارتوی بمعنی استقی۔
الاستواء - راست شدن و بتمامی جوانی

رسیدن و قصد چیزے کردن و بچیزے
اقبال کردن و تعدیان بالی و دست یافتن
بر چیزی و بر پشت ستور قرار گرفتن و تعدیان بعلی
الاشتِواءُ - اتخاذ الشواء۔
الاشتِراءُ - خریدن و فروختن یقال اشتری
الشرکار شیئاً ثم اقتوده ای تقایده حتی بلغ غایة ثمنه
الاقتِواءُ - چاکر داشتن و خدمت خواستن فی الحدیث
ان اقتوته فرق بینهما ای استخدمته ہذا ماخوذ من القوة
اذا ورد فی ہذا الباب لا من القوة۔
الاکتِواءُ - بداغ شدن۔
الانتِواءُ - پیچیده شدن و دله کردن از طعام
الانتِواءُ - نیت کردن و فی الحدیث
انہا تنتوی ای تنتقل و تتحول و انتوی
القوم منزلا بموضع کذا و کذا ای اقاموا۔

ومن المہموز الفاء

الائتِتابُ - پیراہن بے آستین پوشیدن
الائتِشابُ - شوریده تر اد شدن۔
الائتِلاخُ - شوریده شدن کار۔
الاتخاذُ - یکدیگر را گرفتن در جنگ۔
الائتِسارُ - کسی را فا گرفتن تا خونبہا
گرفتن دہد۔
الائتِجارُ - بمزد فا ستدن و تعدی بعلی
وفی الحدیث و ائتجروا ای تصدقوا طالبین

الاجر بذلک و یجوز اتجروا۔
الائتِزارُ - ازار پوشیدن۔
الائتِمارُ - با یکدیگر مشورت کردن و فرمان
فا بردن و یکدیگر را فرمودن۔
الائتِلافُ - با یکدیگر الفت گرفتن و پیوسته شدن
الائتِنافُ - نو گرفتن و قوله ماذا قال انفاً قال
ابو علی ہو اسم الفاعل من ائتنفت الکلام
اذا ابتدأته و القیاس ان یکون من ائتنف قال
و قد یجی اسم الفاعل علی غیر القیاس کفقیر
من افتقر و شدید من اشتد۔
الائتِراقُ - بیخواب شدن۔
الائتِلاقُ - درفشیدن۔
الائتِفاکُ - برگردیدن و برگردانیدن۔
الائتِبالُ - یقال فلان ائتبل ای ثبت علی
الابل اذا رکبہا و کذلک اذا اقام علیہا فیما یصلحہا
الائتِکالُ - خورده شدن دندان و سر
و آنچہ بدان ماند و فلان یأتکل من الغضب
ای یحترق و یتوہج۔
الائتِدامُ - الاصطباغ و یتعدی بالباء
او تطعم علیه ای احتبس بطنه۔
الائتِمانُ - امین داشتن۔

ومن المضاعف المہموز الفاء

الائتِبابُ - ساختن۔

اَلْاِئْتِجَاجُ - افروختہ شدن آتش -
اَلْاِئْتِزَازُ - نیک جوشیدن دیگ -
اَلْاِئْتِصَاصُ - بیچارہ گردانیدن کسی یعدی بعلی
اَلْاِئْتِکَاکُ - گرم شدن روز -
اَلْاِئْتِمَامُ - الاقتدار -

ومن الاجوف المهموز الفاء

اَلْاِئْتِیَالُ - ساختن و نیکو کردن چیزے

ومن الناقص المهموز الفاء

اَلْاِئْتِسَاءُ - الاقتداء یعدی بعلی
اَلْاِئْتِشَاءُ - بر شدن استخوان از شکستگی
اَلْاِئْتِلَاءُ - تقصیر کردن و یعدی بے بفی
و سوگند خوردن -

ومن المهموز العین

اَلْاِرْتِدَابُ - بر داشتن -
اَلْاِکْتِئَابُ - اندوہگین شدن -
اَلْاِفْتِئَاتُ - باطل گفتن بر کسی و یعدی
بعلی و مستبد شدن برای خویش و یعدے
بالباء اذا اتفقت یائین الکلمتین من الفوت
فقد ہمزوا الیس بہمزۃ ان اتفقہما من غیرہ
فہو علی الاصل -
اَلْاِرْتِئَادُ - لرزیدن تن از تاریکی و ترسے
اَلْاِفْتِئَادُ - بریان کردن گوشت -
اَلْاِمْتِئَادُ - نیکی کسب کردن -

اَلْاِبْتِئَارُ - یعنی نہادن -
اَلْاِتِّئَارُ - کشندہ خویش را کشتن -
اَلْاِظْتِئَارُ - دایہ گرفتن -
اَلْاِبْتِئَاسُ - نالیدن اندوہگین کارہ شدن
اَلْاِمْتِئَاسُ - بہتر شدن -
اَلْاِتِّئَاشُ - یابس شدن -
اَلْاِمْتِئَاقُ - از خشم نگریستن -
اَلْاِفْتِئَالُ - بفال گرفتن -
اَلْاِلْتِئَامُ - پیوستہ شدن بایکدیگر -

ومن المعتل المهموز العین

اَلْاِیْتِئَابُ - شرم داشتن -
اَلْاِیْتِئَادُ - آہستگی کردن -
اَلْاِیْتِئَاسُ - الیاس -

ومن الناقص المهموز العین

اَلْاِرْتِئَاءُ - رای دیدن -
اَلْاِسْتِئَاءُ - از پیش بشدن و گوش فرا داشتن
اَلْاِلْتِئَاءُ - درنگی شدن و مفلس شدن -
اَلْاِجْتِئَاءُ - التاری بالمعنیین -

ومن المهموز اللام

اَلْاِخْتِبَاءُ - پنہان شدن -
اَلْاِرْتِبَاءُ - دیدبانی کردن و بریدہ شدن
اَلْاِسْتِبَاءُ - خمر خریدن از بہر خوردن -
اَلْاِلْتِبَاءُ - فلہ خوردن بچہ گوسپند -

الاختناءُ - فرا گرفتن و یعدی باللام واختنأت من فلان ای شقرت منه خوفاً او حیاءً -
الاحتیاءُ - شوریده شدن و شبیه شدن بشیر -
الاختباءُ - التخبأ -
الاحتراءُ - آماده کردن والتیا حیل علی فعلة الشئ -
الاجتراءُ - دلیر شدن و یعدی بعلی -
الافتراءُ - خواندن -
الاستبراءُ - پسنده کردن و یعدی بالباء -
الارتناءُ - دور و واپس آمدن -
الاجتشاءُ - ناموافق کردن چیزی چیزی را یقال اجتشأت الشئ لبلاد واجتشأتها اذا لم توافقک
الاختفاءُ - برکنده چیزی و ... آن -
الافتیاءُ - ...
الادّفاءُ - تپسیدن یعنی گرم شدن -
الاکتفاءُ - ... کردن اوالی -
الاستلاءُ - ... -
الاکتلاءُ - الاحتراز و یعدی بمن -
الامتلاءُ - پر شدن -
الالتماءُ - گرد شدن بگشتن و جوزان یکون الهمز اصلاً و یجوز ان یکون بدلاً من العین والاصل العی -
الاضطناءُ - شرم داشتن -

و من المعتل المهموز اللام

۸ الابتداءُ - بازنرده شدن -
۹ الابتطاءُ - آماده شدن فی الحدیث و ابطأ العشار یقال وطأت الشئ فاتطأ ای هیأته فتهیأ وایدکما
۶ اتطام العشار و ادطار بعض الظلام لبعضاً -
۷ الاتکاءُ - تکیه کردن و یعدی بعلی -

و من الاجوف المهموز

۲ الاستیاءُ - اندوهگین شدن -

باب الانفعال

۲۰ الانثعابُ - رفتن آب و خون از جای -
۳۰ الانجذابُ - کشیده شدن و شتاب رفتن -
۴۰ الانجدابُ - دویدن خون -
الانزرابُ - در کمین نشستن صیاد -
۱۵ الانزقابُ - بسوی آمدن ان تنقلب الجرز فی جحره ای نزوی -
الانسحابُ - کشیده شدن -
الانسرابُ - در سرب شدن -
۳ الانسکابُ - ریخته شدن آب انسکت الناقة اسرعت فی سیرها کانها تخرج من جلدها -
۵ الانشخابُ - دویدن خون -
الانشعابُ - السیلان والانشعاب شاخ زدن و بردن و پراگنده شدن و پیوسته شدن -

الانعصاب. سخت شدن۔
الانقضاب. بریده شدن ستاره از جای خود
الانقلاب و المنقلب. واگردیدن
الانکباب. مجتمع شدن ریگ یقال انکثب الرمل ای اجتمع وکل ما انصب فی شیء فقد انکثب فیه
الانتکات. بسر افتادن۔
الانسبات. پخته شدن خرما۔
الانصلات. بگذشتن و پیدا بیفتد
الانفلات. بجستن و بیرون آمدن۔
الانکفات. از خود برگشتن و برگردیدن دیگران و گرفتن مردم فی الحدیث ان ینکفت اهل الطریق ینصرفون الی منازلهم یقال کفت الشیء فانکفت ای ضممته فانضم
الانبعاث. برانگیخته شدن۔
الانحثاث. شکسته شدن یا دوتا شدن والاسم منه الحثث۔
الاندلاث. سر در رفتن نهادن۔
الانفراث. پاره پاره شدن۔
الانبقاث. بجنبیدن و لغزیدن از اصل
الانبعاج. شگافته شدن
الانبلاج. صبح برسیدن۔
الانتضاج. الثاب الرجل غیضا ه فی الحدیث من شاء ان یتضح فلینتضح ای ینقد من الغیظ و ینفتق و تورع الرجل غیره للجنب لغیه

الانزعاج. از جای برکندن یقال انصلح شیخ ای یخ در واندمج اذا دخل فی الشیء و استتر فیه۔
الانزعاج. برانگیخته شدن۔
الانسحاج. خراشیده شدن۔
الانشراج. شگافته شدن۔
الانشناج. با انجوغ شدن۔
الانفراج. شگافته شدن و فراخ شدن
الانعراج. الانعطاف۔
الانفتاح. گشاده شدن پاسے در رفتن یقال انفجت ساقاه فی المشی ای انفتحا۔
الانفراج. اندوه وا شدن
الانفضاح. خوی کردن تن کسی فی الحدیث و هو شد انفضاحا ای استرقاء و ضعفا۔
الانبطاح. بروی افتادن۔
الانسلاح. بپشت یا بروی افتادن۔
الانسراح. روان شدن در رفتن و برهنه شدن والمنسرح جنس من العروض۔
الانسطاح. ستان دراز شدن و جنبش ناکردن یقال انسطح الرجل اذا امتد علی قفاه ولم یتحرک
الانشراح. گشاده شدن۔
الانصراح. هویدا شدن۔
الانضباح. گونه سوختن۔

د الانصِواحُ۔ پیدا وآشکارا شدن انصرح مابین القوم اے تباعد۔

الانفِتاحُ۔ واکشاده شدن۔

الانفساحُ فراخ شدن گشاده دل شدن

الانفشاحُ۔ میان پای از ہم باز ماندن از زده

الانقِماحُ۔ التقمح۔

٦ الانسِلاخُ۔ بیرون آمدن چیزی از چیزی وبگذاشتن ماه۔

الانشِداخُ۔ کوفته شدن۔

الانطِباخُ۔ پخته شدن۔

الانفِساخُ۔ تباه شدن عقد از ہم شستن چیزی

الانفِضاخُ۔ کوفته شدن چیزی مغز ماوکوہان شتر

٧ الانجِرادُ۔ بگذشتن در رفتن وبعید شدن وکہنه شدن جامه۔

الانحِرادُ۔ الانفراد۔

الانحِصادُ۔ سپید آمدن۔

الانخِضادُ۔ بدرود آمدن۔

الانعِقادُ۔ بسته شدن۔

الانعِمادُ۔ بر ستون استاده شدن یقال عمدت الشی فانعمد ای اقمته لعماد ولیعتمد علیه۔

الانفِرادُ۔ تنها شدن۔

الانقِصادُ۔ فرو شکستن۔

الانقِدادُ۔ شکسته شدن۔

الانبِتارُ۔ بریده شدن۔

الانبِهارُ۔ دم بر افتادن۔

الانبِتارُ۔ باز ماندن فی الحدیث فقرأه بتراء ای تنقطع

الانبِجارُ۔ شمردن خون۔

الانجِبارُ۔ الجبور۔

الانجِحارُ۔ در سوراخ شدن۔

الانحِدارُ۔ بر آمیده شدن ونشیب فرو شدن۔

الانحِسارُ۔ برهنه شدن چیزی فی الترکیب یدل علی کشف الشی۔

الانزِجارُ۔ باز زده شدن۔

الانسِجارُ والانسِکارُ۔ فرو هشته شدن موی والسدر یعدوا فوا اسبا بعض الاسراع

الانسِفارُ۔ وا شدن پیش سر از موی۔

الانشِتارُ۔ اشتر شدن۔

الانشِمارُ۔ وشکرده شدن وشتافتن اسپ

الانصِهارُ۔ گداخته شدن۔

الانعِصارُ۔ شیره شدن۔

الانعِفارُ۔ خاک آلوده شدن۔

الانعِقارُ۔ ریش شدن۔

الانغِبارُ۔ آب فرو شدن۔

الانفِجارُ۔ شریدن آب والباب یدل علی التفتح فی الشی۔

الانفطار - شگافته شدن والترکیب
یدل علی فتح شی و ابدائه -
الانفغام - دهن شگوفه واشدن -
الانقداد - باندازه شدن -
الانقشار - پوست واشدن -
الانقعار - از بن برکنده شدن -
الانکدار - افروخته شدن شتاب ویدن
الانکسار - شکسته شدن -
الانهمار - ریزان شدن آب -
الانحجار - واداشته شدن بجا از شدن
الانملاز - الانفلات -
الانهمار - مطاوع همز الحرف -
الانبجاس - الانفجار -
الانخناس - سپس ماندن فی الحدیث
انخنست منهن توار یت عنه واصل الخنوس
الانقباض والتاخر -
الانطماس - ناپدید شدن -
الانعکاس - باژگونه شدن -
الانغماس - آب فرو شدن والانقماس
شلم فرو شدن ثریا -
الانکباس - انباشته شدن -
الانکراس - الانکباب و قد انکرس
فی الشی اذا دخل فیه منکبا -

الانملاص - نسو شدن -
الانماص - پنهان شدن -
الانکماش - شتافتن و بوش کردن
الانحیاص - بشدن آماس -
الانملاص - بغلتیدن چیزے از دست
املص الشی افلت بالسرعة -
الانخفاض - فرو داشته شدن و بخفض
شدن حرف -
الانغماض - الانفاض -
الانقباض - گرفته شدن انقبض الشی صار مقبوضا
الانقراض - سپری شدن -
الانبساط - گستاخ شدن و پهن شدن
الانخراط - در آمدن و لاغر شدن یقال انخرط الفرس
فی سیره ای دخل و انخرط جسمه ای دق و انخرط فلان
علینا اذا اندرأ علیهم بالقول السیٔ -
الانکشاط - بیم شدن -
الانمراط - برکندن موی فی الحدیث فامرط قذذ السهم ای سقط ریشه
الانمعاط - بے موی شدن و فی الحدیث الممعط
ای لم یکن بالبائن الطول یقال امعط النهار
ای امتد -
الانهماط - فرو د آمدن -
الانجذاع - الانکشاف -
الانخداع - فریفته شدن -

الانخراعُ شگافته شدن واز جا ـــــ بیامدن کتف۔
الانخزاعُ بریده شدن رسن از نیمه۔
الانخلاعُ از جای بیامدن کتف۔
الاندراعُ در پیش شدن۔
الاندفاعُ سوخته شدن و نیک بر رفتن و در حدیثی خوض کردن۔
الاندلاعُ ۔ فا الیتادن۔
الانقشاعُ ۔ بازشدن میغ۔
الانقطاعُ بریده شدن وانقطع منه فهو منقطع به اذا عجز عن سفره من نفقه ذهبت او قامت علیه او اتاه امر لا یقدر علی ان یتحرک۔
الانقلاعُ پراگنده شدن۔
الانقماعُ مقهور شدن و فی الحدیث انقمعن ای تغیبن وروی تقمعن و معناهما واحد
الانملاعُ ۔ شگافته شدن۔
الانتزاعُ رسیدن دل هر چیزی انتزع الیه جاوا
الاندباغُ ۔ پیراسته شدن۔
الانصباغُ ۔ رنگین شدن۔
الانفشاغُ ۔ پراگنده شدن۔
الانجعافُ ۔ الانقلاع۔
الانحرافُ ۔ بگشتن و لعدی بعی کوز شدن

الانفشارُ بریده شدن انشفت الشی اذ القفت فی یدیه
الانخسافُ ۔ بزمین فرو شدن۔
الانصرافُ ۔ باز گشتن۔
الانعطافُ ۔ بر دو رآمدن ۔ الانعقا منتثلم۔
الانغرافُ ۔ الانقطاع۔
الانقصافُ در کذشتن
الانقصافُ سوخته شدن و منه الحدیث من انقصافهم ای زحمتهم و دفعتهم۔
الانقصافُ از بن افتادن یعنی انقصف الحائط ای انقلع من اصله
الانکشافُ ۔ الانحسار۔
الانبثاقُ رمیده شدن بند آب۔
الانبعاقُ شگافته شدن میغ بباران انبعق علیک الشی مفاجاة وانت لا تشعر به۔
الانبلاقُ گشاده شدن در۔
الانمحاقُ کاسد شدن بازار و کهنه شدن جامه
الانخراقُ ۔ دریده شدن۔
الانخناقُ ۔ خفه شدن۔
الاندحاقُ ۔ خروج الرحم بعد الولادة۔
الاندفاقُ ۔ ریخته شدن آب۔
الاندلاقُ شمشیر از نیام و امعا از شکم بیرون آمدن و در پیش شدن ناگاه سیل خیل فرو گرفتن کسی را
الاندماقُ ۔ الدموق۔
الانزلاقُ ۔ الانزلاب۔

الانسحاق - باپس شدن پالان شتر ل
الانزعاق - ترسیدن -
الانزهاق - وثوب الدابة من الضرب وانقا
الانسحاق - سوده شدن -
الانسفاق - ریشانیدن -
الانصفاق - الانصراف -
الانطباق - موافق و برابر آمدن فی الحدیث
فانطبق علیهم انطباق الطبق ومعناه
انسد علیهم الغار -
الانطلاق - بشدن -
الانعقاق - الانعطاف -
الانفلاق - بسته شدن در
الانفتاق - شگافته شدن -
الانفهاق - فراخ باز شدن وفی الحدیث
تتفهق له وتتسع -
الانمحاق - نیست شدن -
الانملاق - نوشدن از الخلق ومنی ای افلست
الانبتاك - بریده شدن -
الانسلاك - در آمدن چیزے در چیزے
الانفراك - سست شدن دوش -
الانهتاك - دریده شدن پرده -
الانهماك - ستیهیدن بجد وکوشش کردن
[illegible]

الانبتال - بریده شدن -
الانبذال - سشدن -
الانجدال - بر زمین افتادن -
الانجفال - شتافتن وگریختن وفی الحدیث
حتی کاد ینجفل ای ینقلب -
الانخزال - سست وبانده شدن از
چیزے وبریده شدن -
الانخنال - الدخول ولبس بالقمیص -
الاندمال - به شدن از بیماری -
الانسحال - ریخته شدن آب -
الانسجال - نو شدن سم ویقال للخطیب
انسحل بالکلام اذا جری به -
الانسلال - فرو هشته شدن جامه وموے
الانهدال - گشتن وبیدی علیه -
الانفتال - تافته شدن والانصراف ایضا
الانفصال - جدا شدن -
الانفعال - کرده شدن -
الانهمال - فرو دویدن اشک م
الانثرام - دندان پیشین بیفتادن -
الانثلام - رخنه شدن -
الانجذام - بریده شدن -
الانجزام - بجزم شدن حرف -
الانحسام - الانجذام -

الانحصام - شکسته شدن چوب -
الانحطام - شکسته شدن -
الانخرام - شگافته و رخنه شدن -
الانسجام - ریخته شدن آب و اشک
الانشرام - شگافتن -
الانصرام - الانقطاع -
الانظلام - ستم فراپذیرفتن -
الانعصام - نگاهداشته شدن -
الانفصام - شکسته شدن بیجدائی
الانقحام - درآمدن -
الانقدام - بشتافتن -
الانقسام - بخشیده شدن -
الانقصام - شکسته شدن باجدائے
الانکتام - پوشیده شدن -
الانهجام - اشک ریختن چشم یقال انهجمت عینه ای دمعت
الانهدام - ویران شدن -
الانهزام - هزیمت و شکسته شدن
الانهضام - گوارنده شدن -
الانیفاق - انباشته شدن -
الانیطاط - کنده شدن پوست

اقبال کردن -
ن الانبتات - بریده شدن -
الانفتات - خرد و صرد شدن -
ن الانبثاث - پراگنده شدن -
ک الانفجاج - یقال القوس المنفجة الذی یبین وترها عن کبدها -
الانثجاج - پاشیده شدن مداد از قلم -
ف الاندحاج - فراخ شدن -
الانسحاح - ریخته شدن -
ه الانسداد - بسته شدن -
الانقداد - شگافته شدن -
الانهداد - شکسته شدن -
ه الانجذاذ - بریده شدن -
د الانجرار - کشیده شدن و بجر شدن حرف
ض الانبساس - پراگنده شدن -
الانحساس - پراگنده و فروریزیده شدن
الاندساس - در زیر خاک شدن -
ض الانفشاش - آماس فرونشستن بیرون شدن باد از بر مجیدن و الانکسار ایضا -
ک
ض الانحصاص - ریزیده شدن موی -
الانفصاص - الانفصال -

ومن المضاعف

ن الانصباب - ریخته شدن -
الانکباب - بروی افتادن بچیزی

ض الانفضاض - فروخوابانیده شدن چشم
الانفضاض - شکسته و پراگنده شدن

الانقضاض - بیفتادن بتاوفتن ستاره وفرود آمدن مرغ واسپ بر چیزی -

الانهضاض - شکسته شدن -

الانحطاط - شتافتن وفرود آمدن وانحط الشعر وغیره -

الانعطاط - شگافته شدن -

الانغطاط - آب فروشدن -

الانشطاط - چوب گوشه جوال کردن فی الحدیث فانشطت ای انکسرت ای صارت ذات شطیة -

الانتعاع - بیرون آمدن تے از دہان وخون از بینی وجراحت -

الاندقاق - کوفته شدن -

الانشقاق - شگافته شدن و پراگنده شدن کار -

الانفقاق - شگافته شدن و الانفقاق گشاده شدن -

الانفکاک - از جای بشدن عضو وآزاد شدن وکردن وما انفک تفعل کذا ای مازال -

الانهکاک - گشاده شدن پیوندهای زن وقت ولادت انهک صلی المرأة اذا انفرج عند الولادة -

الانحلال - گشاده شدن -

الانسلال - از میان چیزی بیرون آمدن -

الانثلال - روان شدن -

الانغلال - درمیان چیزی لشدن و یعدی بفی

الانفلال - شکسته شدن -

الانکلال - بگاریدن ودرفشیدن برق -

الانهلال - سخت ریخته شدن ابر وباران یقال انهلت السماء صبت وانهل المطر سال بشدة والباریدل علی رفع صوت -

الانثمام - گداخته شدن تن و آثم علیه انثال

الانضمام - باهم آمدن -

الانغمام - پوشیده شدن -

الانهمام - گداخته شدن -

ومن الاجوف

الانجیاب - واشدن ابر وماننده آن -

الانسیاب - برفتن آب ومار وآنچه بدان ماند -

الانقیاب - پدید اشدن خایه بسوراخی بزمین فروشدن -

الانصیات - انفعال من الاصوات ومنه قولهم فانصات اذا اجاب واقبل کانه صوت فانفعل ودراز کشیدن جوالی کسی

الانمیاث - گداخته شدن چیزی در آب -

الانفیاج - الانعطاف -

الانسیاح - فراخ شدن وبگذشتن وشگافته شدن وهذا فی الحدیث فی قوله فانساحت الصخرة واصله انصاحت والصاد اخت السین

ومن رواه بالخاء المعجمة فقد غلط۔
الانصیاح۔ شگافتہ شدن و روشن شدن
الانصیاخ۔ بریدن و فرو رفتن فی الحدیث فهو منصاخ
ولقال انصاخ الماء وانفتح ای انصب۔
الانقیاد۔ کشیده شدن و گردن نهادن
الانعیار۔ بپیچیدن۔
الانقیار۔ ویران شدن چاه۔
الانمیاز۔ جدا شدن موی۔
الانهیار۔ رمیده شدن۔
الانحیاز۔ گشتن از چیزی و ایعدی بعن۔
الانمیاز۔ جدا واشدن۔
الاندیاس۔ کوفته خرمن گشتن۔
الانقیاس۔ روان شدن
الانحیاش۔ رمیدن ولیعدی بعن۔
الانبیاش۔ الانقباض عنه ہو فی الحدیث
الانتیاص۔ انسلال الشیء من الید۔
الانقیاص۔ رمیده شدن از بن برکشیده شدن
الانغیاص۔ کم شدن آب۔
الانقیاص۔ شگافته شدن دیوار و خایه مرغ
و دندان از دراز۔
الانهیاض۔ شکسته شدن استخوان پس از پیوستگی
الانبیاع۔ بازبیده شدن۔
الانسیاع۔ السیح۔

الانصیاع۔ واگردیدن و پراگنده شدن
الانضیاع۔ برخویشتن پیچیدن چوزه۔
الانطیاع۔ منقاد شدن۔
الانهیاع۔ رفتن شراب۔
الانسیاغ۔ بگلو فرو شدن انساغ لیا فعل آساغ
الانبیاق۔ سختی و بلا رسیدن بی اذن آمدن یقال
انباقت علیهم بائقة شر مثل انباحت ای انفتقت
وانباق علیهم الدهر ای هجم علیهم بالداهیة کما یخرج الصوت
من البوق وقال ابن فارس هذا الترکیب لیس باصل
ولعل ان القاف بدل من الجیم
الانسیاق۔ روان شدن
الانقیاق۔ سوفار تیر شکسته شدن۔
الانثیال۔ ریخته شدن خاک فرا نفار سیده شدن و گروگرفتن
شدن مردم از هر جای۔
الانجیال۔ الجولان۔
الاندیال۔ از جای بجای نقل کردن و اندال
بطنه ای استرخی۔
الانتیال۔ تاتر شدن و جدا شدن۔
الانسیال۔ سیکر از جای برآمدن۔
الانهیال۔ ریخته شدن۔
الانزیاء۔ منظور الیه شدن در چیزی شدن

ومن الناقص

الانمیاء۔ محو شدن۔

الانحماءُ - بیزار شدن -
الانبراءُ - پیش آمدن ویعدی باللام -
الانسراءُ - واشدن غم -
الانفراءُ - شگافته شدن -
الانفصاءُ - بگذشتن سرما -
الانقضاءُ - سپری شدن بسرآمدن روزگار -
الاندعاءُ - جواب بازدادن عن الاخفش -
الانبغاءُ - سزاوار گشتن یقال ینبغی لک ان تفعل کذا ای طاوعک انقاد لک فعل کذا وینبغی لک ای تیسهل لک واصله من قولهم بغیته الشئ طلبته فانبغی الی الشئ ای سهل وحصل کما تقول کسرته فانکسر ولم یستعمل من هذه الکلمة الا الماضی والمستقبل -
الانجلاءُ - واشدن غم ومیغ وآنچه بدان ماند -
الانخلاءُ - درروده شدن -
الانسلاءُ - بے اندوه وبے عشق شدن
الانضماءُ - ریخته شدن ویعدی بعلی
الانکماءُ - پنهان شدن -
الانثناءُ - واگردیدن وبدو درآمدن -
الانثناءُ - الانعطاف -

ومن اللفيف المقرون

الانزواءُ - باهم آمدن وبیکسو شدن -
الانشواءُ - بریان شدن -
الانطواءُ - درنوردیده شدن -

الانغواءُ - مطاوع غویت راس الفاقة اذا عجبته
الانهواءُ - الهوی وهو السقوط -

ومن المهموز الفاء

الاناطامُ - بدو در آمدن -

ومن المهموز الاجوف الفاء

الانآدُ - بدو در آمدن -

ومن المهموز العين

الاندأاجُ - دریده شدن مشک -

ومن الناقص المهموز العين

الانفآءُ - الانشقاق -

ومن المهموز اللام

الانسباءُ - از چیزے بیرون آمدن -
الاندراءُ - ناگاه آمدن برکسی وکوز شدن -
الانخساءُ - دور شدن -
الانطفاءُ - فرومردن آتش -
الانکفاءُ - واگشتن وفی الحدیث انکفأ لونه ای تغیر عن حاله -

باب الاستفعال

الاستجلابُ - الاجتلاب -
الاستجحابُ - فراپرده داری کردن -
الاستحقابُ - الاحتقاب -
الاستحلابُ - شیر بیرون آوردن از پستان وفراهم آمدن مردمان وهذا فی الحدیث

الاستخلاب گیاه بریدن۔
الاستذناب دنبال کسی از چیزی گرفتن
الاسترهاب ترسانیدن۔
الاستصحاب صحبت با کسی یا چیزی خواستن و کل شئ لازم شیئا فقد استصحبه۔
الاستصعاب صعب شدن ولیدے یعلی و صعب آمدن۔
الاستصراب سپید و ستبر شدن انگبین۔
الاستطراب نیک طرب کردن۔
الاستعتاب از کسی خواستن که تراخشنود کند و آشتی خواستن بمعنی الاعتاب ایضا۔
الاستعجاب شگفتی نمودن ولعیدی امن۔
الاستعذاب خوش آمدن آب و دیگر چیزهای و آب خوش کشیدن۔
الاستعراب سیاپانی شدن فی الحدیث الاستعرابا بمعنی فحشا
الاستغساب بگشن آمدن اسپ۔
الاستغراب سخت خندیدن و غریب آمدن
الاستکتاب نبشتن چیزی خواستن۔
الاستثبات التثبیت۔
الاستنصات خاموش بودن خواستن فی الحدیث استنصت الناس ای طلب منهم السکوت
الاستحلاث نو گرفتن و نو آوردن۔
الاستثبات التقدی للشئ۔

الاستخراج بیرون کردن خواستن و بیرون آوردن رای و علم۔
الاستدراج اندک اندک نزدیک گردانیدن خدایتعالی بنده را بخشم و عقوبت خود
الاستسماج ناشیرین آمدن۔
الاستعلاج زفت پوست شدن۔
الاستنهاج اقتدا کردن بکسی در رفتار و هویدا شدن راه
الاستهراج قوی شدن فی الحدیث لعمر فذلک حین استهرج الرامی ای قوی و اتسع ماخوذ من هرج الفرس اذا اکثر جریه۔
الاستحنام در آمدن شب فی الحدیث اذا استحنج اللیل ای تقبل ظلمة اللیل و جنح اللیل اول ما یظلم۔
الاستحرام تباه شدن۔
الاستصباح چراغ فراگرفتن ولعیدے بالباء۔
الاستصلاح نیک شدن و نیک آمدن چیزے
الاستفتاح نصرت خواستن و واخواستن آنچه بر تو مشکل است و از قرآن
الاستفلاح رستگاری یافتن فی الحدیث استفلحی بامرک ای اظفری و فوزی و استبدی بامرک۔
الاستقباح زشت داشتن چیزی
الاستملاح نمکین و شیرین آمدن چیزے
الاستمناح عطا خواستن۔
الاستنباح بانگ آوردن سگ۔
الاستنجاح روا کردن حاجت خواستن
الاستنصاح کسی را ناصح شمردن۔

وازکسی نصیحت خواستن۔
الاستنکاح۔ النکاح۔
الاستصراخ۔ فریاد خواستن۔
الاستفراخ۔ واگرفتن کبوتر از بهر بچه۔
الاستسخار۔ ریشخند کردن۔
الاستبعاد۔ دور شدن و دور شمردن و دوری جستن۔
الاستحشاد۔ بدرو آمدن و استوار شدن و فراهم آمدن قوم۔
الاستحماد۔ ستودن خواستن۔
الاستشهاد۔ گواه راست خواستن و گواه گرفتن و حاضر آمدن خواستن و قد استشهد فلان فی سبیل الله ای قتل۔
الاستطراد۔ خود را پیش دشمن هزیمت بدادن برای فریفتن ویرا و یعدی باللام
الاستعباد۔ به بندگی گرفتن۔
الاستعضاد۔ درخت بریدن میوه چیدن فی الحدیث لطیفة یستعضد البراری بحتبنه من ثمره لااکل واصل العضد القطع
الاستفراد۔ تنها داشتن بچیزی۔
الاستفساد۔ تباه شدن و تباه شدن خواستن
الاستمداد۔ افزونی گرفتن و افزونی خواستن۔
الاستنجاد۔ یاری خواستن و قوی شدن پس از ضعف و دلیر شدن بر کسی پس از شکوه

الاستنشاد۔ شعر خواندن خواستن۔
الاستنفاد۔ تمام کار بستن توانائی خویش
الاستنقاذ۔ برهانیدن۔
الاستبشار۔ شاد شدن۔
الاستبصار۔ بینا دل شدن و یعدی بفی
الاستثفار۔ مصدر استثفر الرجل بثوبه اذا رد طرفه بین رجلیه الی حجزته و الکلب بذنبه ای جعله بین فخذیه۔
الاستجمار۔ بسنگ استنجا کردن۔
الاستحجار۔ سخت شدن گل چون سنگ۔
الاستحسار۔ مانده شدن۔
الاستحضار۔ حاضر آمدن خواستن و دوانیدن اسپ۔
الاستخفار۔ بلند آمدن جوی۔
الاستحقار۔ حقیر داشتن۔
الاستخبار۔ خبر خواستن۔
الاستعبار۔ الاستعباد۔
الاستدبار۔ از پی فرا شدن۔
الاستذکار۔ یاد کردن خواستن۔
الاستنکار۔ افسوس داشتن۔
الاستشزار۔ الرفع والارتفاع جمیعاً و منه غدائره مستشزرات فمن روی بفتح الزای جعله من المتعدی ومن روی بالکسر جعله من اللازم

والباب يدل على انتقال في الشيء عن الطريقة المستقيمة۔

الاستشعاد۔ دردل گرفتن بیم۔

الاستصغار۔ خرد وخوار شمردن۔

الاستظهار۔ یاری خواستن و یعدی بالباء واز بر کردن

الاستعبار۔ اشک فرو آمدن وخواب باز گفتن تا تعبیر بگذارد

الاستعذار۔ فی الحدیث ان النبی صلی اللہ علیہ وسلم استعذر ابا بکر من عائشة ای طلب ان یعذره منها ای ینصفه کانه عتب علیها فی شیء فقال لابی بکر کن عذیری منها ان ادبتها ای قم بعذرها فیما تاتیه الی من المکروه ای قم بعذری ان عاقبتها علی سوء فعلها۔

الاستعمار۔ آبادان کردن خواستن و زندگانی دادن و منه واستعمرکم فیها وقیل جعلکم عمارها

الاستغدار۔ آب گیر شدن جای۔

الاستغزار۔ چیزی دادن تا افزون از وی ستاند وفی الحدیث المستغزر یثاب من هبته استغزر ای طلب اکثر مما اعطی۔

الاستغفار۔ آمرزش خواستن و یعدی الی المفعول الثانی بمن وباللام وهو الاصل وبنفسه بحذف حرف الجر وکان الواجب فی القیاس ان تتعدی الی المفعولین بطریق الاصالة لان غفر متعد وسین الاستفعال یزیده مفعولا کالاستکتاب والاستنطاق وغیرهما۔

الاستفسار۔ تفسیر کردن خواستن۔

الاستقدار۔ تقدیر کردن خواستن۔

الاستقذار۔ چیزی را پلید شمردن۔

الاستقصار۔ کسی را کوتاه آمدن و مقصر شمردن

الاستقطار۔ چکیدن خواستن۔

الاستکبار۔ گردنکشی کردن۔

الاستکثار۔ بسیار خواستن و چیزی را بسیار آمدن

الاستمخار۔ استقبال الریح بالانف وجاء فی الحدیث بمعنی استدبار الریح۔

الاستمطار۔ باران خواستن۔

الاستنثار۔ کالاجتذاب مرة بعد اخری یعنی الاستبراء وفی الحدیث یستنثر عند بوله۔

الاستنشار۔ دمیدن بینی۔

الاستنسار۔ کرکس شدن۔

الاستنفار۔ برمیدن و برمانیدن و بیرون شدن خواستن۔

الاستنکار۔ ناشناختن۔

الاستنهار۔ فراخ شدن۔

الاستهتار۔ مولع کردن یقال استهتر فلان فی الشراب فی الحدیث اعوذ بک من ان اکون من المستهترین یقال استهتر فلان فهو مستهتر

اذا كان كثير الاباطيل والتهتر الباطل -
الاستهتار - بوش کردن خواستن و کاری
الاستيجاب - رواکردن حاجت خواستن -
الاستحلاس - انبوه شدن چیزی یقال استحلس النبت
اذا غطى الارض بكثرته والرجل الخوف اذا لم يفارقه ومنه الحديث
استحلسنا الخوف اي استحسدنا الخوف ماخوذ من الحلس
الاستنباس - التقعس في المعنى و الحكم
الاستيحاش - سخت خشمگین شدن -
الاستكراش - گرش گردیدن یقال استكرشت الانفحة ان
الكرش تسمى انفحة مالم يأكل الجدي فاذا اكل تسمى كرشا وقد استكرش
الاستخلاص - ویژه کردن از بهر خود -
الاسترخاص - ارزان شمردن و خریدن -
الاستفراص - طلب الفرصة -
الاستنقاص - کم کردن خواستن -
الاستعراض - عرضه کردن خواستن
و هرکه پیش آید بکشتن سخن الحديث فاستعرضهم
الخوارج و یا عطا دادن و انچه بدان ماند -
الاستقراض - وام خواستن -
الاستنفاض - نگریستن هرچه باشد جای استنفضت
المكان اي نظرت جميع ما فيه استنفض القوم اي بعثوا النفيضة وهي
الطليعة وفي الحديث استنفض بها معناه استنج ماخوذ من النفض
الاستنهاض - برخاستن خواستن -
الاستخلاط - گشنی کردن شتر -

الاستنباط - بیرون آوردن آب و رای علم
و خبر آن و نهطی شدن وفي الحديث لا تستنبطوا اي
لا تشبهوا بالنبط وفي الحديث ليستنبطها اي يطلب
نسلها ونتاجها والتركيب يدل على استخراج الشي -
الاستحفاظ - یاد گرفتن و یاد گرفتن خواستن -
الاستغلاظ - ستبر شدن و ناخریدن جامه
از بهر زفتی وے -
الاستبداع - بدیع شمردن -
الاستبشاع - ناخوش شمردن چیزی -
الاستبضاع - آخریان فا دادن و نوع من نكاح
اهل الجاهلية وهو في الحديث -
الاستتباع - پس روی کردن خواستن -
الاستجماع - گرد آمدن خواستن و فراهم آمدن
سیل از هر جای -
الاستدفاع - وا داشتن بدی خواستن
الاسترجاع - انا لله وانا اليه راجعون گفتن
در وقت مصیبت و فرا گرفتن چیزیکه فرا داده باشی -
الاسترضاع - دایه گرفتن فرزند را
الاسترقاع - پاره آمدن جامه -
الاستشفاع - شفاعت کردن خواستن -
الاستشناع - شنیع شمردن -
الاستصباع - الضبع -
الاستطلاع - دیده ور کردن خواستن -

الاستِقطاعُ۔ قطیع یافتن کاری را استقطعت الشئی وجدته قطیعا۔

الاستِقراءُ۔ گشن خواستن از کسے و بگشن آمدن مادهٔ گاو۔

الاستِقطاعُ۔ اقطاع خواستن وہو فی الحدیث

الاستِقلاعُ۔ القلع۔

الاستِمتاعُ۔ برخورداری گرفتن ویعدی بالباء

الاستِنقاعُ۔ بانگ برآمدن وفراہم آمدن آب وبایستادن آن درجای وفی الحدیث اذا استنقعت نفس المومن یعنی اذا اجتمعت فی فیه حین ترید تخرج کما یستنقع الماء فی قراره والنفس الروح یاہنا وچیزی در آب خیسانیدن والماضی استنقع واستنقعت فی الغدیر ای نزلت فیه واغتسلت کانک ثبت فیه لتتبرد والباب یدل علی استقرار شیء کالمائع فی قراره او علی صوت۔

الاستِطاعةُ۔ ہمه توانائی خویش کار بستن ۲۰ وتہی شدن تن خواستن از افزونیہا که در طبیعت باشد۔

الاستِحصافُ۔ استوار شدن۔ ۱۰

الاستِحلافُ۔ سوگند دادن۔

الاستِخلافُ۔ ایستاده خواستن بجای کسی وخلیفت کردن خواستن وآب برکشیدن۔

ع درخواستن آن یار را بشکند ۱۲

الاستِتْرافُ۔ ازپی برنشاندن خواستن

الاستِرْعافُ۔ التقدم وادمار الحصی بمنسم البعیر

الاستِسلافُ۔ سلف خواستن

الاستِشرافُ۔ ان ترفع بصرک تنظر نحو الشئی الیه تبسط کفک فوق حاجبک کالذی یستظل من الشمس واستشرفت ابلهم ای تعینتها۔

الاستِصْرافُ۔ بگردانیدن خواستن۔

الاستِضْعافُ۔ ضعیف یافتن وشمردن۔

الاستِطرافُ۔ طرفه شمردن ونوگرفتن۔

الاستِعرافُ۔ آشنائی فادادن۔

الاستِعطافُ۔ مہربانی کردن خواستن

الاستِقْذافُ۔ دشنام دادن۔

الاستِلطافُ۔ الاستخلاط۔

الاستِنظافُ۔ ہمه پاک فاستدن و پاک شمردن

الاستِنکافُ۔ ننگ داشتن۔

الاستِهدافُ۔ نشانه چیزی شدن ویعدی باللام

الاستِحماقُ۔ احمق شمردن۔

الاستِرزاقُ۔ روزی جستن۔

الاستِنطاقُ۔ کشش بعاریت فاخواستن۔

الاستِطلاقُ۔ کشاده شدن شکم۔

الاستِغراقُ۔ ہمه را فارسیدن وفاگرفتن۔

الاستِغلاقُ۔ بسته شدن ویعدی بعلی

الاستِلحاقُ۔ دعوی کردن که فرزندان

ازان نست فی الحدیث۔
الاستہلاک ماخوذ من الملق الحبوی سلها ذا اشبعها
الاستنشاق۔ آب باد ازبینی واکشیدن۔
الاستنطاق سخن گفتن خواستن و سخن با کسے گفتن۔
الاستدراک۔ دریافتن چیزے۔
الاستضحاک۔ خندیدن۔
الاستمساک۔ چنگ زدن ویعدی بالباء
الاستہلاک۔ ہلاک کردن۔
الاستبدال۔ بدل گرفتن۔
الاستبسال۔ تن مرگ یا بر زخم نہادن
الاستبعال۔ بی نیاز گشتن خرما بن از آب دادن ماخوذ من البعل وہو النخل الذی یشرب بعروقہ من غیر سقی ولا سماء وقیل الذی تسقیہ السماء والاول اصح لیقال لبنی شیبان استبعلوا السواحل لانہم کانوا نازلین بشط البحر لا یصل الیہم السلطان بالقلعون ما شاؤا
الاستثقال۔ گران بار داشتن وگران کردن
الاستعجال۔ بگشن آمدن در ده ماده۔
الاستجمال۔ اشتر گشتن۔
الاستجہال نادان شمردن وسبک داشتن فی الحدیث من استجہل مومنا فعلیہ اثمہ ای حملہ علی الجہل یعنی من حملہ علی شی لیس من خلقہ فیغضبہ

الاستحمال۔ برداشتن۔
الاستخبال۔ طلب الاخبال۔
الاستدخال۔ اندر آمدن خواستن
الاسترجال۔ پیادہ شدن۔
الاسترحال۔ پالان بر گردن خواستن۔
طه الاسترسال۔ بنان شدن ویعدی الیٰ و فروہشتہ موی۔
الاستزحال۔ از پے یکدیگر فراشدن گوسپند واسترعل ای خرج فی اول الرعیل۔
ح الاستشعال۔ بسیار بانگ وپلید زبان گردیدن استسعلت المرأۃ صارت سعلاۃ اذا صارت صخابۃ بذیۃ۔
الاستسہال۔ آسان شمردن۔
الاستعجال۔ شتافتن خواستن و پیش شدن
الاستعسال۔ انگبین خواستن۔
الاستعقال۔ عاقل شمردن۔
الاستعمال۔ بکار ری داشتن وکار بستن۔
الاستغسال۔ بشوی آمدن جامہ۔
الاستفحال۔ بزرگ شدن کار۔
الاستسفال۔ ناکس شمردن۔
الاستفضال۔ افزون آوردن۔
الاستقبال۔ پیش واشدن۔
الاستقتال۔ قلۃ المبالاۃ بالموت للشجاعۃ
الاستکمال۔ تمام کردن۔

الاستمهال مهلت خواستن۔
الاستنبال تیر خواستن۔
الاستنتال در پیش شدن وساخته شدن مر کاری را وهذا یعدی باللام۔
الاستنجال بازآب شدن جای۔
الاستنزال فرود آمدن خواستن واستنزل فلان ای حط عن مرتبته۔
الاستنصال بیرون کردن۔
الاستنفال عطا وغنیمت خواستن۔
الاستبهام بسته شدن ویعدی بعلی
الاستحرام بگشن آمدن میش وکذلک کل انثی من ذوات الظلف خاصة۔
الاستحکام استوار شدن۔
الاستخدام خدمت خواستن۔
الاسترحام بخشایش خواستن۔
الاستسلام گردن نهادن ویعدی باللام
الاستطعام خورش خواستن فی الحدیث ان استطعمکم الامام فاطعموه وهذا علی التشبیه ومعناه ان استفتح فافتحوا علیه۔
الاستعجام بسته شدن۔
الاستعصام چنگ زدن۔
الاستعظام بزرگ شمردن وتکبر کردن
الاستعلام آگاه کردن خواستن

الاستفرام تنگ کردن فرج را بدارو وفی الحدیث یا بنی المستفرمة بعجب الزبیب الفرم ان تضیق المرأة متاعها بالاشیاء العفصة وقد استفرمت اذا احتشت فربما تعالج بعجب الزبیب وهو التفریم والتقریب
الاستفهام مفهوم کردن خواستن۔
الاستقدام در پیش شدن خواستن ودر پیش شدن۔
الاستقرام گشن شدن جوانه پیش از وقت
الاستقسام سوگند وبخش کردن خواستن از تیر یار قمار وقد کشف الازهری عن معنی الاستقسام فقال هو طلب ما قسم الله لنا فهو غیب عنا من حیوة او موت او شقاوة او سعادة وهو قسمه ای نصیبه الذی له فصار لکل واحد قسم
الاستکتام پوشیده خواستن استکرم فلان ای استحدث عرقا کریما۔
الاستلحام گوشت خواستن واستلحم الرجل اذا احتوشه العدو فی القتال فلم یجد مخلصا واستلحم الطریق لزمه۔
الاستلهام الهام دادن خواستن
الاستبطان در نهان داشتن وفی الحدیث لیستبطنها ای یطلب ما فی بطنها
الاستحسان نیکو شمردن۔
الاسترهان گرو خواستن۔

الاستسمان - فربه شدن و غنی گاو و گوسپند خواستن
الاستمکان - نرم شدن بسیار خوش شدن درگ
الاستلبان - شیر خواستن -
الاستمکان - دست یافتن -
الاستقضاء - افسون آن نوشتن مارکسی الحدیث و استقضح
اراد الستشفر فی الحدیث لعن فقد الناشحۃ و المستفحم
یعنی التی افقتم قولها ... لتحییها عن ذلک
الاستکراه - کراهیت داشتن چیزے
الاستنزاه - التنزه -
الاستنقاه - الاستفهام -
الاستنکاہ - سہ کردن خواستن -

ومن المضاعف

الاستتباب - راست شدن کار -
الاستحباب - دوست داشتن و برگزیدن
الاستشباب - فی الحدیث استشبوا معناه استنفروا
الاستطباب - الاستیصاف -
الاستشتات - پراگنده شدن -
الاستحثاث - مثل الحث -
الاستنفاث - پاک کردن جراحت
از پلیدی و علاج کردن ہے -
الاستلجاج - ستیہیدن سوگند فی الحدیث اذا استلج احدکم
بیمینہ فقیل یلجم فیھا لا یکفر معاذ یزعم انہ صادق فیھا و قیل
ان یحلف و یری ان غیرہا خیر منہا فیقیم علی ترک الکفارۃ

٨ الاستصحاح - درست شدن -
٨ الاستبداد - بخودی خود کاری ایستادن
الاستجداد - نو گرفتن -
الاستحداد - تیز کردن و حلق شعر العانۃ -
١٨ الاستزداد - واادن خواستن -
الاستعداد - ساختن کارے -
الاستمداد - مدد خواستن -
٨ الاستلذاذ - مزہ یافتن و خوش شمردن -
١ الاستجرار - التجر
الاستحرار - سخت شدن جنگ -
الاستدرار - بیرون آوردن شیر از
پستان و باران از ابر و دنگ از ستور و استدرت
٢ المعزی اذا ارادت الفحل -
الاستسرار - پنہان کردن و پنہان شدن ماہ
فی حدیث عائشۃ الاستسرار التسری کان
القیاس الاستسرار من تسریت الا انہا ردت
١٠ الحرف الی اصلہ و ہو تسررت من السر و ہو
١٠ النکاح فابدلت من احدی الرائین یاء -
الاستشرار - شرید شدن الاستشرہم النجیب فتاہم فی الحدیث
اذا استشر علیکم شیء من النعام فتقصی مثل العرارۃ و ہی الشدۃ
٦ الاستقرار - آرام گرفتن -
الاستمرار - استوار شدن و روان شدن
١٠ الاستجزاز - بدرو آمدن کشت -

الاستقرارُ - محکم شدن بیک جا و آرام شدن در دیار والماضی من هذا استقرّ یقال استقرّ فلان بحقی ای غلبنی والباب یدل علی شدة وقوة وما قاربها من غلبة وقهر
الاستخفافُ - سبک گردانیدن۔
الاستخساسُ خسیس شمردن۔
الاستخشاشُ - خاش شمردن۔
الاستقصاصُ قصاص دادن خواستن
الاستنضاضُ یقال استنضّ معروفه ای استخرج۔
الاستحضاضُ - درشت یافتن خوابگاه
الاستنفاضُ احسان عطیه جستن یقال فلان یستنفض حقه من فلان ای استخرجه واستنفضه الشیء بعد الشیء
الاستحطاطُ کم کردن خواستن از بهای چیزے
الاستخفافُ - سبک گردانیدن و سبک داشتن منه الاستخفاف الذین لا یوقنون ای لا یحملنک علی الجهل واستخفاف کردن ویعدی بالباء واستخففته ای طلبت خفته۔
الاستدفافُ - الاستتباب یقال خذ ما استدفّ لک ای خذ ما امکن ویستعمل مثل استطف والدال مبدلة من الطاء فی الحدیث فاستدفت مها ای حلق بها بالموسی واستاصل حلقها واستشفت ما وراءه ای ابصرت ماخوذ من الشف وهو الثوب الرقیق یقال خذ ما استطف لک ای خذ ما ارتفع لک وامکن۔
الاستعفافُ - طلب العفة ومنه ولیستعفف الذین لا یجدون واستعف من المسألة ای عف
الاستقفافُ - فراهم آمدن بیر
الاستکفافُ - دست بپا بنهادن تا چیزی بینی و دست بسوے کسی بازیدن از بهر کدیه و گرد چیزے در آمدن فی الحدیث فاستکفوا جنابی عبد المطلب ای احاطوا به۔
الاستحقاقُ سزاوار شدن۔
الاستدقاقُ - الدقة۔
الاسترقاقُ - تنگ شدن و بنده گرفتن۔
الاستبراکُ - ضعیف یافتن۔
الاستبدالُ - انبیاری بدل شدن - ولعید بهمن۔
الاستحلالُ - بحل خواستن و حلال داشتن
الاستدلالُ - دلیل گرفتن۔
الاستذلالُ - خوار کردن۔
الاستقلالُ - انبزیدن خواستن و بانبزانیدن و بر گناه داشتن۔
الاستضلالُ - طلب ضلالت کردن یقال استضل ضلالة ای طلب منه ان یضل فضل کما یقال حتی یخونه۔
الاستظلالُ - سایه گرفتن ولعیدی بالباء

الاستغلال - ازچیزی غله گرفتن -
الاستقلال - اندک شمردن و برداشتن
و بخودی برکاری ایستادن و استقل القوم
اے مضوا و ارتحلوا و ازجای برخاستن
وانجای برداشتن -
الاستهلال - الاهلال -
الاستهلال - ماه نودیدن یقال استهل الهلال
ای پیدا شدن ماه و کشاده روی شدن و بانگ
کردن کودک و باران در وقت بزمین آمدن -
الاستتمام - تمام کردن -
الاستجمام - برآسودن و دست بداشتن
از آب کشیدن از چاه تا آب گرد آید در وی -
الاستحمام - خوی گرفتن و خویشتن را آب گرم
شستن هذا هو الاصل ثم صار کل اغتسال
استحماما بای ماء کان -
الاستذمام - سزاوار ملامت گشتن
الاسترمام - عمارت خواستن بنا -
الاستطعام - الاستعام لعم گرفتن -
الاستعجان - الاستتار و الاستطراب ایضا
الاستحنان - الاستطراب -
الاستشنان - نزار شدن -
الاستکنان - الاکتنان و نهفت گرفتن -

ومن المعتل

١٠ الاستیجاب - سزاوار شدن -
الاستیجاب - از بن برکندن و همه فارسیدن
الاستیهاب - بخشیدن چیزی خواستن -
٤ الاستیشاج - بسیار شدن مال -
الاستیلاج - درآمدن خواستن -
٤ الاستیضاح - از کسی خواستن تا تا چیزی هویدا کند
و دست برابرو نهادن تا چیزی بنگری که هست یا نه
الاستیقاح - سخت شدن -
الاستیکاح - سطبر و آگنده شدن جوزه یقال
٥ استوکحت الفرخ ای غلظت -
٨ الاستیراد - حاضر کردن -
الاستیصاد - شبگاه ساختن گوسپند را -
الاستیفاد - آمدن کسی خواستن و لغة فی الایفاد -
الاستیقاد - آتش افروختن و افروخته شدن لازم و متعدی
الاستیلاد - صحبت کردن با کنیزک تا از وی فرزند شد
١ الاستیشاد - بسیار خواستن چیزے
الاستیزار - فا وزارت کردن و وزارت
خواستن یقال استوزر فلان -
٥ الاستیحاش - درشت یافتن -
الاستیقاز - تمام فاستدن -
١ الاستیفاز - بر سرودو پای نشستن -
١٥ الاستیحاش - درم نا خوش شدن و تیکه بمن
٩ الاستیفاض - شتافتن در رفتن و راندن -

الاستيداعُ ۔ چیزی بزنہار فاکسی دادن
الاستبراءُ ۔ فادل دادن خواستن ۔
الاستيساعُ ۔ فراخ شدن ۔
الاستيقاعُ ۔ التوقع ۔
الاستيكاعُ ۔ سخت شدن معده ۔
الاستيلاغُ ۔ از نکوہش ناپاک دانستن
الاستيلافُ ۔ چکیدن ۔
الاستيصافُ ۔ وصف خواستن ۔
الاستيقافُ ۔ الایستادن استادن وداشتن ستور خواستن
الاستيكافُ ۔ چکانیدن فی الحدیث انہ توضا فاستوکف ثلثا
غسیل یدیہ ثلثا ماخوذ من وکف البیت کانہ اخذ ثلث قطر من الماء
وقیل بالغ فی غسل الید حتی وکف منہا الماء ۔
الاستيثاقُ ۔ از کسے استواری ودن خواستن واستوار کردن
الاستيداقُ ۔ الایداق ۔
الاستيراقُ ۔ وراقت کردن خواستن ۔
الاستيساقُ ۔ فراہم آمدن وتمام شدن ۔
الاستيفاقُ ۔ توفیق خواستن ۔
الاستيبالُ ۔ بکشن آمدن کو سپید واستوبلت البلاد
ستوخمتہ وذلک اذا لم یوافقک فی بدنک وان کنت محبّا
الاستيحالُ ۔ با وحل شدن جاے ۔
الاستيصالُ ۔ موی در موی پیوستن خواستن
الاستيغالُ ۔ بغل شستن فی الحدیث فلیستوغل
ای لیغسل المغابن والبواطن ۔

م الاستيهالُ ۔ ترسیدن ۔
ع الاستيخامُ ۔ ناموافق آمدن ہوای جائے
وناگوار زده یافتن ۔
الاستيشامُ ۔ گنده کردن دست مانند آن خوشتن
الاستيقامُ ۔ ستم کردن ۔
ه الاستيثانُ ۔ قوی شدن ۔
ق الاستيسانُ ۔ غنودن ۔
الاستيطانُ ۔ وطن گرفتن ۔
ص الاستيدالُ ۔ فراہم آمدن ودرواه شدن
انتشار ومقہور شدن خصم ۔

ومن اللفیف المفروق

ع الاستيحاءُ ۔ الاستصراخ ۔
ع الاستيحاءُ ۔ الاستنزار ۔
د الاستبراءُ ۔ طلب البراءة قال فلان یستوری
زنا دالضلالة ۔
ط الاستيساءُ ۔ گفتن با کسے کہ مواساة کن با من
ط الاستيشاءُ ۔ تنگ خواستن از ستور بیاشنہ
ك وفی الحدیث یستوشیہ ای انہ کان یستخرج ما عنده
ط الاستيصاءُ ۔ اندر زپذیرفتن ۔
ع الاستيعاءُ ۔ ازبن برکندن درخت فی الحدیث
واستوعی منہم حقہ ای استوفاه کلہ ماخوذ من
الوعاء کانہ جمعہ فی وعائہ ۔
ف الاستيفاءُ ۔ تمام فا ستدن ۔

الاستیکاءُ - فربہ شدن شتر -
الاستیلاءُ دست یافتن ولیعدی بعلے
یقال استولی علی الامر ای بلغ الغایۃ والترکیب
مع کثرتہ یدل علی القرب -

ومن المعتل الیائی

الاستیساءُ - آسان شدن ولیعدی باللام
الاستیقاظُ - بیدار شدن -
الاستیقانُ - بیگمان شدن -
الاستیداءُ مثل الاستیلاء من بنات الواو
الاستیقاءُ - طاعت داشتن -

ومن الاجوف

الاستتابۃُ - توبہ خواستن -
الاستثابۃُ - پاداش خواستن -
الاستجابۃُ - پاسخ کردن یقال استجابک واستجبت لک
الاسترابۃُ - کاری شبہناک دیدن استرابہ یقال اذا رأیت منہ ما یریبک
الاستصابۃُ - صواب آمدن
الاستطابۃُ - خوش و استنجا کردن وفی الحدیث
استطیب بہا یدیہ الاحلاق -
الاستنابۃُ - نیابت داشتن خواستن -
الاستناثۃُ - دغن زیت خواستن -
الاستقاتۃُ - قوت خواستن
الاستماتۃُ - الاستقتال -
الاستباثۃُ والاستجاثۃُ - الاستخراج -

الاستراثۃُ - درنگی شمردن -
الاستغاثۃُ - فریاد خواستن -
الاستباحۃُ - مباح کردن و مباح یافتن
واز بن برکندن -
الاستراحۃُ - برآسودن و بوسے بردن -
الاستماحۃُ - عطا خواستن و شفاعت کردن خواستن
الاستناخۃُ - فرو خفتن شتر -
الاستجادۃُ - نیک شمردن و نیک آمدن -
الاستزادۃُ - افزون خواستن و مقصر شمردن
الاستعادۃُ - سخن واد خواستن فی الحدیث
واستعید وہا ای اعتاد وہا -
الاستفادۃُ - فائدہ گرفتن والفائدۃ
استحداث مال و خیر
الاستقادۃُ - منقاد شدن ولیعدی باللام
و قصاص خواستن -
الاستعاذۃُ - بازداشت خواستن ولیعدی بالباء
الاستثارۃُ - گرد برانگیختن و استثار الارنب
وغیرہا اذا انہضہا من موضعہا -
الاستجارۃُ - زینہار خواستن -
الاستحارۃُ - الاستنطاق و امتلاء المکان بالماء
واستحیر الشراب اسیغ والمستحیر سحاب ثقیل مترود
لیس لہ ریح تسوقہ -
الاستخارۃُ - خیر خواستن از خدا تعالی

ومهربانی کردن خواستن۔
الاستدامة۔ گرد شدن وگرد چیزی در آمدن
وفی الحدیث ان الزمان قد استدار ای دار
الاستزادة۔ زیادت کردن خواستن
الاستشارة۔ مشاورت خواستن وفربه شدن
الاستطارة۔ پراگنده شدن فاش شدن چیزان
الاستعارة۔ عاریت خواستن منه قولهم
مستعار وقیل مستعار بمعنی متعاور ای متداول
الاستغارة۔ فربه شدن۔
الاستنارة۔ روشن شدن۔
الاستجازة۔ عطا خواستن واجازت
خواستن وجواز خواستن وآن آبی باشد
که با چارپای وکشت دهند۔
الاستمازة۔ جدا شدن وتعید لعین۔
الاستحاشة۔ شکر خواستن۔
الاستناصة۔ واپس شدن۔
الاستحاضة۔ خون آمدن بعد حیض یقال استحیضت
المرأة ای استمر بها الدم بعد ایامها فهی مستحاضة
الاستراضة۔ فراخ شدن جایگاه وآب
گرد آمدن در وادی۔
الاستعاضة۔ عوض خواستن۔
الاستفاضة۔ فاش شدن خبر وآب وان گیج ولیج استفاض
استفاض الخبر ای شاع وبعضهم یقول استفاضوه

وبیچکر وه واستفاض الوادی شجرا ای اتسع وکثر شجره
الاستلاطة۔ از خشم بسوختن وفربه شدن
الاستلاطة۔ با خویشتن گرفتن ومنه
استلاطوه ای الرجل را ای الحقوه وذلک انهم
لما الحقوا الدم صار لهم العاقة بالعقد
الحدیث الاقرا استلاط الابرث بنیة المالمی
بالرجل فی النسب الباطل علی العصوفی
الاستباعة۔ فروختن چیزی خواستن۔
الاستجاعة۔ گرسنگی نمودن۔
الاستطاعة۔ توانستن المائی استطاع
وربما یقال سطاع یسطیع وبعض العرب یقول استاع یستیع
الاستنامة۔ فرا پیش شدن وفتن
الاستحاقة۔ قرار شدن۔
الاستضافة۔ طلب الضیافة۔
الاستطافة۔ طواف کردن۔
الاستباقة۔ یقال امر مستباق سالی
مجرب معلوم
الاستفاقة۔ باهوش آمدن وبرآسودن
ویقال استفق ناقتک ای احبسها فواقا ثم احلبها
الاستبالة۔ بول فراگرفتن۔
الاستحالة۔ محال شدن واز جای بگردیدن
واستحلت الشخص ای نظرت هل یتحرک والارض
المستحیلة هی التی لیست بمستویة وهی فی الحدیث

الاستخالة خال گرفتن وفی الحدیث یتخیل
الرهام اذا نظرت الیها تخلتها ماطرة۔
الاستطالة گردنکشی کردن ویعدی بعلی
ودراز شدن۔
الاستقالة اقالت خواستن۔
الاستمالة سوی خویش خمانیدن
یقال استماله واستمال بقلبه۔
الاستخامة خیمه یافتن خواستن وخیمه زدن
وفی الحدیث من احب ان یستخیم له الرجال [illegible]
خام تخییم وخیم وتخیم اذا قام بالمقام قاله ابن قتیبة۔
الاستدامة دوام خواستن استدمت
الامر اذا تانیت به۔
الاستضامة بیدادی کردن۔
الاستقامة قیمت گرفتن وهذه لغة اهل مکة
وراست شدن وراست بایستادن۔
الاستلامة کاری کردن که سزاوار ملامت
باشد استلم الرجل الی الناس ای استذم۔
الاستنامة بیارامیدن ویعدی بعلی۔
الاستهامة شیفته گردانیدن۔
الاستبانة بجای آوردن وهویدا شدن
الاستدانة وام خواستن
الاستعانة یاری کردن خواستن
وحلق العانة ایضا۔

الاستکانة فروتنی کردن وتن بدادن
واشتقاقها من الکین وهو لحم داخل فرج المرأة
عن ابن علی الفارسی۔
الاستلانة نرم شدن۔
الاستهانة استخفاف کردن ویعدی بالباء
الاستفاهة نیک فاخور آمدن یعنی لائق آمدن

ومما جاء علی الاصل

الاستصواب صواب آمدن۔
الاسترواح بوی بردن وبیارامیدن ویعدی
بالی ودم گرفتن گوشت۔
الاستلواح تشنه شدن۔
الاستحواذ دست یافتن ویعدی بعلی
الاستقواس کوژ شدن پیر۔
الاستحواض گرد آمدن آب۔
الاستجواف الاستجافة۔
الاستنواق ناقه شدن۔
الاستنواک احمق شدن۔
الاستخوال خال گرفتن الاستخیال ایضا

ومن الیائی

الاستتیاس کشف شدن بز۔

ومن الناقص

الاستخباء خبازدن ودور شدن
الاستفتاء فتوی خواستن۔

الاستحیاء ناخوش داشتن چیزی و خجلتن فرج ناقه را فی الحدیث فیستحیی لحمها استحیی اللحم اذا تغیر من المرض العارض للبعیر

الاستنجاء مسح موضع النجو او غسله و شتافتن و کمان کشیدن و رطب چیدن و در ازبن بریدن

الاسترخاء سست شدن و فرو گذشته شدن

الاستجداء الاجتداء

الاستعداء یاری خواستن و دوانیدن اسپ

الاستهداء هدیه خواستن و راه نمودن خواستن

الاستحذاء نعلین خواستن

الاستخذاء فروتنی نمودن

الاستجراء وکیل کردن

الاستذراء پناه گرفتن بکسی و سایه گرفتن و یعدی بالباء و استذرت المعزی ای اشتهت الفحل

الاستشراء ستهیدن ستور در رفتن و مردکار

الاستضراء فرا گرفتن صید من حیث لا یعلم

الاستقراء در شهرها گردیدن و فی الحدیث فاستقریتهن ای تتبعت اتبعهن و فی حدیث آخر فخرج یستقری الرفاق

الاستکراء الاکراء

الاستمراء دوشیدن خواستن

الاسترشاء رشوت خواستن و شیر خواستن اشتر بچه

الاستقشاء جامه برکشیدن

الاستمشاء سهل خوردن

الاستنشاء بوی خوش کردن و فی الحدیث اذا مضمضت و استنشیت ... استنشقت بالخوف من نشیت الریح

الاستعصاء نافرمان شدن

الاستقصاء جهد تمام کردن

الاسترضاء خوشنود کردن خواستن

الاستقضاء قاضی کردن و الماضی استقضی

الاستعطاء عطا خواستن

الاستدعاء خواندن

الاسترعاء نگاهبانی خواستن

الاستسعاء کار کردن خواستن

الاستنعاء فراهش شدن و فاش شدن ذکر کسی استنعی بالشر اذا تتابع به الشر و استنعیت الشاة اذا تقدمتها و دعوتها لتتبعک

الاستجفاء جافی شمردن

الاستخفاء پنهان شدن و لیدے بمن

الاستشفاء شفا جستن بچیزی و یعدی بالباء

الاستصفاء همه مال گرفتن

الاستعفاء معاف کردن استعفا من الخروج معه سال الاعفاء منه

الاستقفاء - بچوپستی دن کسی را و در پی رفتن خواستن فی الحدیث فاستقفاه بسیفه ای اتاه من قبل قفاه

الاستکفاء - کفایت کردن خواستن

الاستبقاء - بر بخی از چیزی باکردن و زنده بگذاشتن

الاسترقاء - افسوس خواستن -

الاستسقاء - آب خواستن وعلت استقا گرفتن

الاستلقاء - ستان و خفتن و یعدی بعلی

الاستبکاء - بگریانیدن -

الاستحلاء - شیرین آمدن -

الاستخلاء - خالی خواستن -

الاستشلاء - برهانیدن وکل من دعوته حتی تخرجه و تنجیه من موضع او مکان فقد استشلیته

الاستعلاء - بلند شدن و غلبه کردن کسی را یقال استعلاه واذا قیل استعلی علیه فیحمل علی المعنی نحو غلب علیه -

الاستقلاء - سروا جستن -

الاستملاء - املا کردن خواستن -

الاستدماء - بشرمی خواستن حق خود را از غریم المستدمی الذی یستخرج من غریمه بالرفق والمتاطی به استدمیت الدم استدمیت عند فلان اذا تتبعته واخذته -

الاستثناء - انشاء الله تعالی گفتن و استثنا کردن و الباب یدل علی تکریر الشیء مرتین وجعله شیئین متوالیین او متباینین والاستثناء من قیاس الباب وذلک ان ذکره یثنی مرة فی الجملة ومرة فی التفصیل لانک اذا قلت خرج الناس ففی الناس زید وعمرو فاذا قلت الا زیدا فقد ذکرت زیدا مرة اخری ذکرا ظاهرا -

الاستدناء - نزدیک کردن -

الاستغناء - بی نیاز شدن ویعدی بعن

الاستمناء - استدعاء خروج المنی -

ومن اللفيف المقرون

الاستغواء - الاستنباح واستغوی فلان جماعة اذا نعق بهم الی الفتنة -

الاستخواء - بی راه کردن -

الاستهواء - سرگشته گردانیدن -

ومن الیائی

الاستحیاء - شرم داشتن ویعدی بنفسه ومن فمذهب اهل الحجاز استحیا یستحیی بیائین ومذهب تمیم استحی یستحی بیاء واحدة زنده بگذاشتن -

ومن المهموز الفاء

الاستیداب - التادب -

الاستیراب - مدیون شدن چنانکه بتقطع الارکان الدین اخذ بارابه ای اعضائه -

الاستیحاد - منفرد شدن -

الاستیساد - جای سیدن دادن و دلیر شدن ویعدی بعلی

الاستخفاف ـ سبک شمردن و سبک داشتن و خوار داشتن
بسبب بیماری استخف الطاعی را سبک رد او دید
الاستثنائة ـ یقال استاثر فلان بالشئ ای تفرد به
واستاثر الله بفلان اذا مات ورجی له الغفران ـ
الاستبجاء ـ بهره و استدن ـ
الاستنجاء ـ بازپس شدن ـ
الاستيسار ـ خویشتن را فرا اسیری او دادن
تقول استاسر ای کن اسیرا لی ـ
الاستئمار ـ المشاورة ـ
الاستئناس ـ انس گرفتن و یعدی بالباء
واستانس الوحشی اذا احس انسیا و قوله تعالے
تستانسوا ای تستاذنوا قاله الزجاج وقیل تطلبوا
وتلتمسوا الانس ... ـ
الاستبراء ـ ... آور شدن ... ـ
الاستئناج ـ التاریخ ـ
الاستئناف ـ نو گرفتن ـ
الاستئبال ـ زبان بخواستن ـ
الاستئصال ـ از بن برکندن ـ
الاستئکال ـ مال کسی بستدن و بخوردن
الاستئکال ـ خریدن و خوردن مال المستاکل
الذی یاخذ الاتاوة او یاکلها و منه الوکل ـ
الاستئتان ـ خریدن اتان و برگزیدن یقال
استاتن الرجل اشتری اتانا واتخذها لنفسه کان حمارا

فاستاتن ای صار اتانا یضرب للرجل یهون بعد العز
الاستئذان ـ دستوری خواستن ـ
الاستئمان ـ زینهار خواستن یقال منه
استامنه واستامن الیه ای دخل فی امانه ـ

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاستئاسة ـ عوض خواستن و المستاس المستعطی

ومن الناقص المهموز الفاء

الاستئتاء ـ درنگی شمردن و کاهلی خواستن استفتر
الاستئذاء ـ یاری خواستن و یاری ستدن بمصادره
الاستئماء ـ پرستار گرفتن ـ
الاستئناء ـ چشم داشتن و یعدی بالباء

ومن المقرون المهموز الفاء

الاستیواء ـ ... کردن ...

ومن المهموز العین

الاستئثار ـ الاستعداء لیقتل بالمقتول ـ
الاستلئاک ـ استلاک فلان لفلان ای ذهب
برسالته والقیاس استالک لانه من الالوک وهو
الرسالة وسمیت الوکا لانها تولک فی الفم
مشتق من الک الفرس اللجام ـ
الاستئال ـ بزرگ شدن بچه اشتر مرغ
واستال البنات اذا طال شبه بعنق الرال
وهو ولد النعام ـ
الاستلئام ـ زره پوشیدن ـ

ومن المعتل المهموز العين

الاستيئاس ۔ نومید شدن ویعدی بمن۔

ومن الناقص المهموز العين

الاستمراء ۔ مرد شمردن یقال فلان یستمری ای یقال مستمرئ

ومن المهموز اللام

الاستباء ۔ الاختبار یعنی نامه خود بکیدن

الاستنباء ۔ باز کاویدن وتفتیش کردن خبر

الاستخذاء ۔ فروتنی نمودن۔

الاستبراء پاک کردن ذکر از بول ورحم از حیض

استبرأت الجارية ای استنظفت رحمها بحیضة

والذكر اذا استنظفته من البول واستبرأت ما عندک

الاستمراء ۔ گوارنده شدن۔

الاستهزاء ۔ خند وستانی کردن ویعدی بالباء

الاستنساء ۔ تاخیر خواستن۔

الاستنشاء ۔ بوی باد بردن قال ابن السكيت

انما هو من تنشيت الريح ... کشتاقی

الحديث ونقلت مستنشئة فرواه بيت بالهمز و

التنوين فمعناها کاهنة وادا رويت بغير

الهمز وبغير التنوين فهی اسم لکاهنة وهی

من مولدات قريش قيل ای بمعنی الاول لقولهم

فلان يستنشئ الاخبار ای يبحث عنها۔

الاستبطاء ۔ درنگی شمردن۔

الاستدفاء ۔ بتپیدن ویعدی بالباء

الاستكفاء ۔ ان يسئل الرجل نتاج ابله سنة وبعد الی معنون لبن

الاستكلاء ۔ الانتشار ۔

ومن المعتل المهموز اللام والاجوف المهموز اللام

الاستيباء ۔ ناخوش شدن هوای جای ۔

الاستيطاء ۔ نرم شدن ۔

الاستيباءة ۔ باهی گرفتن ۔

لا تستضيئوا بنار اهل الشرك ای لا تستشيروهم

الاستفاءة ۔ مال بغنی گرفتن ۔

الاستقاءة ۔ علاج کردن تاقی افتد ۔

باب التفعل

التترب ۔ خاک آلوده شدن ۔

التثقب ۔ سوراخ شدن ۔

التجنب ۔ الاجتناب تنها شدن ۔

التحدب ۔ احدب ویعدی بالباء ۔

التحزب ۔ گروه گروه شدن ۔

التحوب ۔ خبر خواستن فی الحديث يتحوبون

الصلوة ای يتوخون وقتها ای يطلبونها قبل الاوان

التحطب ۔ جمع الحطب ۔

التحلب ۔ دوشش خواستن ۔

التحنب ۔ التقوس ۔

التذنب ۔ پس عمامه فرو گذاشتن ۔

الترقب ۔ چشم داشتن ۔

التركب ۔ استوار شدن از چیزی وبرهم نشستن

اَلتَّرَهُّبُ - راهب شدن -
اَلتَّغَنُّجُ - ناز کردن و یعدی بعلی
اَلتَّسَرُّبُ - الانسراب -
اَلتَّسَلُّبُ - جامهٔ ماتم پوشیدن -
اَلتَّشَرُّبُ - درخویشتن چیدن -
اَلتَّشَعُّبُ - پراگنده شدن -
اَلتَّطَرُّبُ - بطرب آوردن -
اَلتَّطَلُّبُ - الطلب مرةً بعد مرةٍ
اَلتَّعَتُّبُ - خشم گرفتن -
اَلتَّعَجُّبُ - العجب و یعدی بمن
اَلتَّعَرُّبُ - بیابانی شدن بعد شهری گردیدن بعد
اَلتَّعَزُّبُ - عزب شدن -
اَلتَّعَصُّبُ - عصبیت کردن یعدی باللام
و بستن عصابه -
اَلتَّعَقُّبُ - از پی در آمدن و کسی را بگناه
وی گرفتن یا از چیزی پرسیدن و عاقبت نیک یافتن
اَلتَّغَرُّبُ - بغربت شدن -
اَلتَّغَضُّبُ - خشم گرفتن -
اَلتَّغَلُّبُ - غلبه کردن و یعدی ببعلی
اَلتَّقَرُّبُ - نزدیکی جستن و یعدی بالی
و نزدیک شدن و دست بر تهیگاه نهادن
اَلتَّقَلُّبُ - برگردیدن و فا و اشدن -
اَلتَّكَتُّبُ - گروه گروه شدن لشکر

اَلتَّكَذُّبُ - تکلف الکذب -
اَلتَّكَسُّبُ - تکلف الکسب -
اَلتَّلَعُّبُ - بسیار بازی کردن یقال تلعب
ای لعب مرة بعد مرة -
اَلتَّلَقُّبُ - لقب گرفتن تقول لقبته بکذا فتلقب
اَلتَّلَهُّبُ - الالتهاب -
اَلتَّنَسُّبُ - دعوی خویشاوندی کردن -
اَلتَّنَصُّبُ - برپای خاستن و بلند گردیدن غبار
و ایستادن ماده خران گرد نر یقال تنصبت الاتن
حول الحمار من الانتصاب -
اَلتَّنَقُّبُ - نقاب بستن زن -
اَلتَّنَكُّبُ - بتافتن از چیزی و کمان در بازو افگندن
اَلتَّثَبُّتُ - درنگ کردن و بجای آوردن
اَلتَّزَمُّتُ - آهسته شدن -
اَلتَّسَمُّتُ - التسمت -
اَلتَّسَنُّتُ - تزوج الرجل اللئیم المرأة الکریمة لقلة
مالها و کثرة ماله -
اَلتَّعَنُّتُ - زلت جستن -
اَلتَّفَلُّتُ - جستن و فی الحدیث ان عفریتا من
الجن تفلت علی البارحة ای تعرض لی فلتة
ای فجاءة لیغلبنی علی صلواتی -
اَلتَّلَفُّتُ - الالتفات مرة بعد اخری و یعدی بالی
اَلتَّمَقُّتُ - دشمنی نمودن -

التَّنَبُّثُ ۔ رستن ۔
التَّبَعُّثُ ۔ برآمدن وروان شدن يقال
تبعث مني الشعر اي انبعث كانه سال ۔
التَّحَدُّثُ ۔ حديث كردن ۔
التَّحَنُّثُ ۔ عبادت كردن واز گناه حذر كردن
وسره القاء الحنث عن النفس ۔
التَّخَنُّثُ ۔ بدو درآمدن ومنه سمي المخنث
وشرمي كردن وهذا يعدى بفي يقال تخنث
في كلامه ۔
التَّرَيُّثُ ۔ ودرنگ كردن ۔
التَّرَعُّثُ ۔ گوشواره درگوش كردن ۔
التَّشَبُّثُ ۔ چنگ درزدن ويعدى بالباء
التَّشَعُّثُ ۔ پراگنده شدن وشاخ زدن
التَّلَبُّثُ والتَّمَكُّثُ ۔ درنگ كردن ۔
التَّبَرُّجُ ۔ خويشتن بياراستن ۔
التَّبَعُّجُ ۔ بازراندن وواشدن يقال
تبعج السحاب انفراجه من الودق ۔
التَّبَلُّجُ ۔ روشن شدن وخنديدن وگشاده روشدن
التَّحَرُّجُ ۔ از گناه يكسو شدن ۔
التَّحَلُّجُ ۔ جنبيدن وبرخليدن چيزي در دل في الحديث
لا يتحلجن في صدرك طعام اي لا يدخلن قلبك منه
شيء يعني انه نظيف وروي بالخاء ومعناه
لا يتحركن الشك في قلبك يقال دع ما تحلج
في صدرك طعام بالحاء والخاء اي ما تشككت فيه
التَّخَرُّجُ ۔ بعلم رسيدن ۔
التَّخَلُّجُ ۔ جنبيدن ولرزيدن يقال المفلوج يتخلج
في مشيته اي يتفكك يتمايل في الحديث فرفعه حيا
يتخلج اي يتحرك ۔
التَّدَرُّجُ ۔ اندك اندك سوي چيزي شدن ۔
التَّزَنُّجُ ۔ گنده شدن ۔
التَّلَزُّجُ ۔ بلغزيدن پاي از فسولي ۔
التَّسَبُّجُ ۔ گليم سياه درپوشيدن ۔
التَّسَحُّجُ ۔ نيك خراشيده شدن ۔
التَّسَلُّجُ ۔ دروغ گفتن وبربافتن دروغ
يقال تسلج اي تكذب وتخلق ۔
التَّسَرُّجُ ۔ بافتن يقال تسرج اللحم بالشحم
اي تداخلا ۔
التَّشَنُّجُ ۔ انجوغ گرفتن ۔
التَّضَرُّجُ ۔ خون آلوده شدن وشگافته شدن
التَّعَرُّجُ ۔ بايستادن ويعدى بعلى وپيچيدن
التَّعَمُّجُ ۔ برخويشتن پيچيدن ۔
التَّغَنُّجُ ۔ ناز كردن ۔
التَّفَحُّجُ ۔ باز از هم باز شدن
التَّفَرُّجُ ۔ انس جستن ويعدى بالباء ۔
التَّفَشُّجُ ۔ التفحج ۔
التَّفَضُّجُ ۔ خوي كردن بن موي ۔

التّفلّج - شکافته شدن قدم و فی الحدیث لعن الله المتفلّجات من اللواتی یعالجن شعورهن للتفلّج یقال افلج -
التّکوّج - گرد گرفتن -
التّزلّج - دوسنده شدن -
التّکلّج - التلمّظ -
التّمجّج - جنبانیدن چیزی -
التّمدّج - فراهم آمدن ومنه مدّج -
التّهیّج - برآماهیده شدن -
التّهرّج - مهربانی کردن شتر مر بچه را وتقطع فی ارعاش -
التّهزّج - سرائیدن وتهزّجت القوس اذا صوّتت عند انباض الرامی عنها -
التّبهّج - شاد شدن -
التّبلّج - خرامیدن زن -
التّسطّح - در جاموفی پهن وا شدن -
التّجنّح - اعتماد کردن بر دو کف دست بسجده فی الحدیث امر رسول الله علیه الصلوة والسلام بالتجنّح فی الصلوة قال شمر التجنّح فی الصلوة کانه الاعتماد فی السجود علی الکفین والادعام علی الراحتین وترک الافتراش للذراعین -
التّبرّج - بگرائیدن -
التّرشّح - تراویدن -

التّرضّح - کوفته شدن -
التّقفّح - کب کردن -
التّرقّح - چیدن از پستی وجه آن -
التّسلّح - سلاح پوشیدن -
التّصبّح - بامداد خفتن وتمرا بامداد خوردن
التّصفّح - نگریستن چیزی باستقصا -
التّفتّح - گشاده شدن ودر شگفتن گل -
التّفشّح - فراخ نشستن ویعدی بفی -
التّفضّح - شیوا رسوائی نمودن -
التّفقّح - شگفتن گل -
التّقمّح - سر بر داشتن از سیرابی فی الحدیث لام نرنح فاشرب ذالتقمّح من روی بالتون فاتقمّح الشرب من الری والکراهة للشرب نقیه فاتقمّح ای لم یشرب -
التّکدّح - خراشیده شدن -
التّکلّح - ترش روئی کردن دندان در ترش روئی وترش روئی کردن و پیاپی درخشیدن برق یقال تکلّح البرق ای تتابع -
التّلقّح - تلقّحت الناقة اذا اروت انها لاقح ولا تکون
التّمدّح - ستائش خواستن و ستودگی نمودن
التّمذّح - بالذال تپیگاه برآمدن از سیر بیک والذال اعرف -
التّمسّح - خویشتن در چیزی مالیدن ویعدی بالباء والتمسّح ایضا التوضؤ عن ابی زید -

اَلتَّبَجُّح - الاستبجاح -
اَلتَّبَذُّح - پهن واشدن گوسپندان در چراگاه
اَلتَّنَصُّح - نیکخواهی نمودن و تنصّح مخطی بالتوکید
اَلتَّنَفُّج - اندک پیه شدن شتر -
اَلتَّبَذُّخ وَالتَّبَلُّخ - گردنکشی کردن -
اَلتَّرَخُّخ - سست شدن -
اَلتَّصَرُّخ - آواز برداشتن و در خطا نمودن
اَلتَّضَمُّخ - بوی خوش بر خویش آلودن و یعدی بالباء
اَلتَّفَسُّخ - از هم بدریدن و تفسخ الربع تحت الحمل الثقيل وذلك اذا لم [illegible]
اَلتَّلَطُّخ - آلوده شدن و یعدی بالباء -
اَلتَّمَشُّخ - [illegible] کردن -
اَلتَّبَرُّد - خویشتن بآب سرد شستن
اَلتَّبَلُّد - ضد التجلد وهو التحير ووضع اليد على الصدر عند التحير بلا حيلة وتحيرا
اَلتَّجَرُّد - برهنه شدن و بیش کردن در کار و یعدی باللام -
اَلتَّجَسُّد - تناور شدن -
اَلتَّجَعُّد - جعد شدن -
اَلتَّجَلُّد - تكلف الجلادة -
اَلتَّحَشُّد - فراهم آمدن -
اَلتَّحَمُّد - منت برنهادن -
اَلتَّرَبُّد - روی ترش کردن و میغ ناک شدن و تربّد وجه فلان اى تغير من الغضب والجميع من الربدة وهى لون الى الغبرة -
اَلتَّرَصُّد - چشم داشتن -
اَلتَّزَبُّد - باکف شدن دهن تزبد فلان اذا ضاق بالجواب وغضب -
اَلتَّزَهُّد - عبادت کردن -
اَلتَّسَرُّد - سوراخ کردن -
اَلتَّشَهُّد - بتحيات نشستن و بمعنی شهادت آوردن -
اَلتَّصَعُّد - [illegible] و پر شدن -
اَلتَّضَمُّد - مطاوع التضميد مرهم بر جراحت خویش بستن -
اَلتَّعَبُّد - بندگی گرفتن و عبادت کردن -
اَلتَّعَقُّد - بسته شدن -
اَلتَّعَمُّد - قصد چیزی کردن -
اَلتَّعَهُّد - نگاه داشتن چیزی و عهد تازه کردن من تعاهدته و تعهدت ضيعتی وهو افصح من تعاهدت لان التعاهد انما يكون بين اثنين وفلان يتعهده صرع اى ياخذه -
اَلتَّغَرُّد - التغريد -
اَلتَّغَمُّد - گناه پوشیدن و جز آن -
اَلتَّفَرُّد - یگانه شدن و یعدی بالباء -
اَلتَّفَصُّد - الانفصاد -

التفقد - واجستن گم شده -
التقصد - بمردن و پاره پاره گشتن نیزه
التقعد - بنشستن از کاری و یعدی بعن
و واداشتن کسی را از کاری -
التقلد - در گردن خویش کردن گردن بند حمول
التکبد - بمیان آسمان رسیدن آفتاب
و ستبر شدن شیر -
التکلد - بهم نشستن چیزی و سینه بر زمین
نهادن مرغ تکلد الشئ لزم بعضه بعضاً -
التمرد - شوخ و ستنبه شدن و مدتی بی ریش
بماندن پس ریش برآوردن -
التمهد - التمکن یقال تمهدت له عنده حال طیبة
التنهد - باد سرد بر کشیدن -
التهبد - اخذ حب الحنظل و کسره -
التهجد - خفتن و بیدار بودن بشب و هو
من الاضداد و تحریر تهجد بمعنی سهر کرکالجمود
مثل تاثم و تحوب و تحرج -
التنفد - مثل الاستنفاد -
التبثر - آبله شدن پوست -
التبحر - دور رود شدن در علم و یعدی بفی
التبختر - خویشتن را بوی کردن به بخور
التبصر - نیک نگریستن -
التبقر - التوسع فی العلم و المال -

التبکر - پگاه خواستن -
التجبر - گردنکشی کردن و رستن نبات پس
از خوردن -
التجعر - رسن بمیان بستن در وقت فرو شدن در چاه
التجمر - واداشته شدن لشکر در ثغر -
التحجر - تنگ کردن فی الحدیث لقد تحجرت واسعاً
التحدر - بنشیب فرود آمدن -
التحسر - ارمان خوردن و یعدی بعلی
و مانده شدن شتر و بیفتادن پشم وی -
التحضر - حاضر آمدن -
التخبر - خبر خواستن و یقال تخبروا خبرة اذا
اشتروا شاة فذبحوها و اقتسموا لحمها -
التخدر - بردگی شدن -
التخصر - وضع الید علی الخاصرة من التعب او امساک
القضیب بالید ایضاً و کلاهما فی الحدیث
التخفر - شرم داشتن و تخفرت بفلان اذا
استجرت به و سالته ان یکون لک خفیراً -
۷۰ التخمر - خمار بر افگندن -
۶ التدبر - باندیشیدن پی کاری فرا شدن و
الباب یدل علی آخر الشئ و خلفه -
التدثر - جامه بخویشتن در گرفتن و بر نشستن و بر شدن ستور -
التذکر - یاد کردن و با یاد آوردن و پند گرفتن

و مذکر شدن کلمه که مونث باشد۔
التذمّر۔ افزولیده شدن و یعدی بفی
و خویشتن را ملامت کردن و ظل یتذمر علی
فلان اذا تنکر له و اوعده ۔
التزکّی۔ پر شدن چیزی ۔
التستّر۔ در پرده شدن ۔
التسحّر۔ سحور خوردن ۔
التسخّر۔ سخره گرفتن ۔
التسعّر۔ افروخته شدن آتش ۔
التشذّر۔ الاستفقار بالثوب و بالذنب
والوعید و التهیؤ للقتال و رکوب الفرس من قبل رائه
التشعّر۔ باموی گشتن ۔
التشمّر۔ بغایت جهد و امکان رفتن و بجد نهایت
رسیدن یقال تشمر البعیر اذا لم یدع جهداً فی سیره
التشکّر۔ سپاس داری نمودن و یعدی باللام
التشمّر۔ وتشمرده شدن ۔
التصبّر۔ تکلف الصبر۔
التصدّر۔ در پیشگاه نشستن ۔
التطهّر۔ سر و تن شستن و یعدی بالباء
وهم یتطهرون ای یتنزهون من الاوناس
التظهّر۔ ظاهر کردن از زن ۔
التعثّر۔ بسر در آمدن ۔
التعجّر۔ با شکنج شدن شکم ۔

التعذّر۔ دشوار شدن و یعدی بعلی
و عذر خواستن و مندرس شدن رسم و آلوده
شدن بعذره ۔
التعسّر۔ دشوار شدن ۔
التعصّر۔ پناه باکسی یا با چیزی دادن و شیره
شدن ۔
التعطّر۔ خویشتن را عطر پر کردن و فی الحدیث
کان یکره تعطر النساء و قیل اراد تعطل النساء و اللام
و الراء یتعاقبان مثل سمر عینه و سملها کانه کره
ان تکون المراۃ عطلا لا حلی علیها و لا خضاب
التغبّر۔ اخذ الغبر و هو البقیة من اللبن فی الضرع
و منه تغبرت من المراۃ ولدا و تزوج رجل امراۃ کبیرۃ
فقیل له فی ذلک فقال لعلی اتغبر منها ولدا فاتاها ولد سماه غبر
التغفّر۔ مغفر چیدن تغفر الناس و تمغفروا اذا خرجوا
یجتنون المغافیر من شجره و هی مثل الصمغ یخرج من
الرمث و غیره حلو یوکل و اکثر العرب یقولون تفعیل
تمفعل فی ہذا و امثاله و ہو الصحیح ۔
التغمّر۔ التغمیر بالمغنیین ۔
التفجّر۔ روان شدن آب ۔
التفخّر۔ بزرگی نمودن ۔
التفرّز۔ از ہمه لبشدن جامه بچه بدان مانند
التفطّر۔ شگافته شدن ۔
التفکّر۔ اندیشه کردن و یعدی بفی

التقتّر ساخته شدن جنگ را۔
التقدّم ساخته شدن ویعدے باللام وباندازه شدن وکراهیت داشتن چیزی را
التقشّر پوست واز شدن۔
التقطّر چکیده شدن وبر پهلوی افتادن والتقتّر ایضاً۔
التقعّر دور شدن ویعدے بعن فی الحدیث تقعّر عن مال له یرید انقلع من اصله۔
التقفّر از پی فرا شدن۔
التقمّر نزدیک کسی شدن در ماهتاب وبیرون شدن شیر در ماهتاب از بیشه وتقمّر فلان ای طلب من یقامره۔
التکبّر گردنکشی کردن وبزرگوار شدن
التکثّر بیشی نمودن بمال کسی وبسیار جستن
التکدّر تیره شدن آب ونحو آن۔
التکسّر خرد ومرد شکستن۔
التکفّر پوشیده شدن بسلاح وفی الحدیث اذا اراد احدکم البول فلیتمخّر الریح ای فلینظر من این مجراها فلا یستقبلها کیلا ترد علیه البول۔
الت[illegible] خبث النفس۔
التمزّر مکیدن۔
التمصّر بقیت شیر بدوشیدن۔
التمضّر خویشتن را بمضر مانند کردن۔

التمطّر شتافتن ودر زمین بشدن۔
التمعّر بریزیدن موی ولون بروی گردیدن از خشم
التنزّر کم شدن وخود را بنزار منسوب ساختن یقال تنزّر الرجل اذا تشبّه بالنزاریة او ادخل نفسه فیهم۔
التنشّر گسترده گردیدن ونشره نبشتن وفسون کردن فی الحدیث افلا تنشّرت ماخوذ من النشرة وهی ضرب من علاج المصاب بمس الجن وعمل السحر۔
التنصّر ترسا شدن۔
التنظّر چشم داشتن بدرنگ۔
التنکّر از حالی گردیدن۔
التنمّر درازکشیدن آواز وقت ترسانیدن تنمّر له ای تنکّر وتغیّر واوعده لان النمر لا تلقاه ابداً الا غضبان وقول الشاعر تنمّروا حلقاً وقداً معناه تشبّهوا بالنمر لاختلاف الوان القد والحدید۔
التهجّر گرم گاه رفتن التهجّر والتهاجر التشبّه بالمهاجرین
التبرّز الخروج الی البراز للحاجة هذا هو الاصل ثم توسّع فیقال تبرّز الرجل ای خرج الی الصحراء۔
التجهّز ساختن ویعدّی باللام۔
التحرّز التوقّی۔
التهزّز جنبیدن۔
التعجّز بر کون ستور نشستن۔
التقفّز تقفیز النساء۔

اَلتَّلَمُّزُ التخلص۔
اَلتَّنَجُّزُ الاستنجاز۔
اَلتَّنَجُّسُ التفجر فی مشیتہ تبختر۔
اَلتَّجَوُّسُ۔ پنہمت گفتن۔
اَلتَّجَسُّسُ۔ وا ایستادن ویعدے بعلے
اَلتَّحَدُّسُ۔ خبر خواستن در خفیہ ویعدی بنفسہ وبعن
اَلتَّحَرُّسُ۔ الاحتراس فی المعنی الاول۔
اَلتَّحَمُّسُ۔ التشدد۔
اَلتَّخَبُّسُ۔ غنیمت یافتن چیزی یقال تخبس الشی ای اخذہ وغنمہ۔
اَلتَّخَلُّسُ۔ الاختلاس۔
اَلتَّدَنُّسُ۔ خوشگین شدن۔
اَلتَّشَمُّسُ۔ در آفتاب شدن۔
اَلتَّطَلُّسُ۔ محو شدن وطیلسان پوشیدن خود را۔
اَلتَّطَمُّسُ۔ ستودہ شدن۔
اَلتَّعَبُّسُ۔ روی ترش کردن۔
اَلتَّعَجُّسُ۔ از پی چیزی فرا شدن۔
اَلتَّفَجُّسُ۔ التکبر والفخر۔
اَلتَّفَرُّسُ۔ فراست بردن ویعدی بفی
اَلتَّقَدُّسُ۔ پاک شدن۔
اَلتَّقَلُّسُ۔ کلاہ پوشیدن۔
اَلتَّکَدُّسُ۔ دوش جنبانیدن در رفتن

وشی الفرس کانہ مثقل۔
اَلتَّکَنُّسُ۔ در کناس شدن آہو۔
اَلتَّلَبُّسُ۔ پوشیدہ بچیزی شدن یقال تلبس بالامر وبالثوب۔
اَلتَّلَمُّسُ۔ التطلب مرۃ بعد اخری۔
اَلتَّمَجُّسُ۔ گبر شدن۔
اَلتَّمَرُّسُ۔ خویشتن را بچیزی خاریدن وفی الحدیث ان من علامات الساعۃ ان یتمرس الرجل بدینہ کما یتمرس البعیر بالشجر وقیل یتلعب بدینہ تمرس البعیر بالشجر وقیل یمارس الفتن ویخرج علے امامہ فیضر بدینہ فلا ینفعہ غلوہ فیہ کالجرب من الابل اذا تحکک بالشجر اداہ ولم یبرہ من جربہ۔
اَلتَّمَقُّسُ القتیان۔
اَلتَّمَلُّسُ۔ نیو شدن۔
اَلتَّنَجُّسُ۔ پلید شدن وقیل التبعد من النجاسۃ
اَلتَّنَحُّسُ۔ جستجوی کردن خبر یقال تنحست الاخبار وعن الاخبار اذا تخبرت عنہا وتتبعتہا بالاستخبار ویکون ذلک سترا وعلانیۃ
اَلتَّنَدُّسُ۔ التحدس۔
اَلتَّنَطُّسُ المبالغۃ فی التطہر وکل من ادق النظر فی الامور واستقصی علمہا فہو متنطس تنطست الاخبار تحسستہا۔
اَلتَّنَفُّسُ۔ پراگندہ شدن صبح وشگافتہ شدن

کمان و باد سرد کشیدن و آب پاشیدن موج و روز زدو دم بر آمدن و تنفس در کل فی ریۃ تتنفس وھا ب الماء لا ربات لھا فی الحدیث نھی عن التنفس فی الاناء وفی حدیث آخر کان یتنفس فی الاناء والجمع بینھما ان التنفس لہ معنیان احدھما ان یشرب الماء وھو یتنفس فی الاناء ثلاثۃ انفاس یبین فاہ عن الاناء فی کل نفس والباب بدل علی خروج النسیم کیف کان من ریح او غیرھا۔

اَلتَّنَمُّسُ پنہان شدن در خانۂ صیاد۔

اَلتَّحَبُّسُ گرد آمدن۔

اَلتَّفَحُّشُ فحش گفتن وفی الحدیث المتفحش ای الذی یتکلف الفحش ویتعمدہ ویکون ایضا الذی یاتی الفاحشۃ المنھی عنھا۔

اَلتَّفَرُّشُ پر آواز زدن مرغ۔

اَلتَّقَرُّشُ الاکتساب والتجمع ایضا۔

اَلتَّکَوُّشُ فراہم آمدن چشم و ترنجیدہ و نرم شدن روے یقال تکرش وجھہ ای تقبض۔

اَلتَّکَمُّشُ بشتافتن و بوش کردن۔

اَلتَّنَفُّشُ التحرک وفی الحدیث فتنفش وھوی بہا تیغ خواستن

اَلتَّھَبُّشُ التکسب۔

اَلتَّحَمُّصُ التقبض وھو فی الحدیث

اَلتَّخَرُّصُ دروغ گفتن۔

اَلتَّخَلُّصُ برستن۔

اَلتَّرَبُّصُ چشم داشتن۔

اَلتَّرَخُّصُ آسان فرا گرفتن و یعدے ببفی

اَلتَّقَبُّصُ واپژوہیدن و یعدے ببن۔

اَلتَّقَبُّصُ التجمع۔

اَلتَّقَلُّصُ فراہم آمدن۔

اَلتَّقَمُّصُ پیراہن در پوشیدن۔

اَلتَّقَنُّصُ صید کردن۔

اَلتَّمَلُّصُ التخلص۔

اَلتَّنَغُّصُ ناخوش آمدن عیش۔

اَلتَّنَقُّصُ نقص کردن کسی را۔

اَلتَّنَمُّصُ کسی را فا گرفتن تا موے از روی او بر کند و ہو فی الحدیث۔

اَلتَّبَرُّضُ باندک اندک و زگار گذاشتن و اندک اندک فا ستدن۔

اَلتَّبَعُّضُ پارہ پارہ شدن۔

اَلتَّبَغُّضُ دشمنی نمودن

اَلتَّحَمُّضُ شورہ خوردن۔

اَلتَّرَمُّضُ آہو گرفتن در گرمگاہ۔

اَلتَّعَرُّضُ پیش آمدن یقال تعرضت معروفھم وبمعروفھم وتعرض بمعنی تفرج یقال تعرض الجمل فی الجبل اذا اخذ فی سیرہ یمینا وشمالا لصعوبۃ الطریق۔

اَلتَّقَبُّضُ - فراهم آمدن و ترنجیده شدن پوست
اَلتَّمَخُّضُ جنبیدن شیر در کونیش و کودک
در شکم و درد زه خاستن و آبستن شدن -
اَلتَّنَقُّضُ کفیدن زمین از سما و غیره یقال
تنقضت المکان ای تفطرت جمیع نواحیه و
تنقضت الارض عن الکمات ای تفطرت
ط اَلتَّبَسُّطُ - از هر سوی رفتن -
اَلتَّشَبُّطُ - درنگی شدن -
اَلتَّخَطُّطُ - خوط بر خویشتن کردن و یعدی بالباء
اَلتَّخَبُّطُ - تباه و ناقص عقل کردن و بر تقصیر نارفتن
اَلتَّغَطْمُطُ - بانگ کردن اشتر و آشوب کردن دریا
و التغضب و التکبر ایضا -
اَلتَّسَخُّطُ - اندک شمردن -
اَلتَّسَقُّطُ - خطا جستن -
اَلتَّسَلُّطُ - گماشته شدن و یعدی بعلی -
اَلتَّشَحُّطُ - در خون غلطیدن -
اَلتَّضَبُّطُ - بقهر و بندی گرفتن و بگاه رسیدن گوسپندان
فی الحدیث فتضبطوهم یقال تضبطت علی فلان
ای اخذته علی حبس منی له و قهر -
اَلتَّفَرُّطُ - در گذشتن از کاری یقال تفرطا الغزو فات و قته
اَلتَّقَرُّطُ - باگوشوار شدن -
اَلتَّقَسُّطُ - در خود برابر قسمت کردن چیزی یقال
تقسطنا الشیء بیننا ای اقتسمناه حصصا ماخوذ من

القسط و هو الحصة و النصیب -
اَلتَّلَبُّطُ - به پهلو در خاک گردیدن و هو فی الحدیث
اَلتَّلَقُّطُ - از هر چیزی بر چیزے بر چیدن
اَلتَّمَحُّطُ - بینی پاک کردن -
اَلتَّمَرُّطُ و اَلتَّمَعُّطُ - ریخته شدن موے
اَلتَّنَشُّطُ - نشاط کردن و یعدی باللام
و تنک تنک رفتن شتر -
اَلتَّنَفُّطُ - آبله شدن دست -
ظ اَلتَّحَفُّظُ - التیقظ و قلة الغفلة و استظهار
الکتاب شیئا بعد شیء -
اَلتَّلَفُّظُ - گفتن و یعدی بالباء -
اَلتَّلَمُّظُ - التلمظ -
ع اَلتَّبَرُّعُ - چیزی دادن که واجب نباشد
دادن آن و یعدی بالباء -
اَلتَّبَزُّعُ - ظریف شدن کودک و بزرگ شدن شتر
اَلتَّبَصُّعُ - عرق اندک اندک بیرون آمدن -
اَلتَّبَضُّعُ - رفتن خوی -
اَلتَّتَبُّعُ - از پی فرا شدن -
اَلتَّتَرُّعُ - شتافتن -
اَلتَّتَلُّعُ - گردن بازیدن از بهر خاستن
و در پیش شدن -
اَلتَّجَرُّعُ - فرو خوردن خشم و آنچه بدان ماند -
اَلتَّجَزُّعُ - بخش کرده گرفتن فی الحدیث فتجزعوها ای اقتسموها

التجشّع الجشع -
التجمّع گرد آمدن از هر جاے -
التخزّع واپس ایستادن وخزاعة حی من الازد سموا بذلک لان الازد لما خرجت من مکة لتفرق فی البلاد تخلفت عنهم خزاعة واقامت بها وتخزعنا الشیء بیننا اے اقتسمناه قطعا -
التخشّع تکلف الخشوع -
التخضّع فروتنی نمودن -
التخلّع التفکک فی المشیة وفی الحدیث وقد تخلع فی الشراب ای شرب اللیل والنهار -
التدرّع زره پوشیدن - والتمدرع بدرعه در پوشیدن -
التذرّع بسیار گفتن و باندازه کردن چیزی بدست رس و نزدیکی جستن بکسی وفی الترکیب یدل علی امتداد وتحرک الی قدام -
التربّع چهار زانو نشستن و بعید ملی لبنی و بهار خوردن و بهاران بجای بودن -
الترجّع الارتجاع -
الترصّع النشاط -
الترفّع برتری نمودن -
الترمّع جنبیدن -
التریّع بدخوئی کردن و خشم گرفتن -

التزلّع شگافته شدن -
التسرّع بشتافتن و بعیدے باے
التسکّع سرگشته شدن -
التسلّع شگافتن -
التسمّع اندک اندک شنیدن و گوش نهادن بسوی کسی یقال تسمع ای سمع فی مهلة شیئا بعد شیء -
التشبّع بتکلف خود را سیر نمودن فی الحدیث المتشبع بما لم یعط کلابس ثوبی زور وهو المتزین باکثر مما عنده یتکثر بذلک ویتزین بالباطل وقیل ان الثوب مثل ومعناه ان المتشبع بما لم یعط صاحب زور وکذب کما یقال فلان طاهر الثوب نقی الجیب وروی عن نعیم بن حماد انه قال فی الحی رجل له هیئة وشارة فاذا احتیج الی شهادة الزور شهد له فیقبل لنبله وحسن ثوبیه فیقال قد امضاها بثوبیه یعنی الشهادة فاضیف الزور الیها فقیل لابس ثوبی زور والثوب علی هذا القول یحمل علی نفسه -
التشجّع دلیری نمودن -
التشفّع شفاعت کردن و الابتهال علی مقارنة شیئین
التشنّع آماده شدن جنگ را و بر اسپ سوار شدن و سلاح جنگ پوشیدن یقال تشنعت الغارة شنعها د الفرس رکبته وعلوته والسلاح لبسته -
التصدّع پراگنده شدن -

التّصمّع فراهم آمدن بر تیر از خوف -
التّصنّع خویشتن بیاراستن -
التّضجّع در کاری تقصیر کردن و مقام کردن میخ بجای
التّضرّع زاری کردن و یعدی بالی
التّضلّع پرشکم شدن از سیری یا سیراب
گردیدن تا آنکه با ضلاع رسد یقال تضلّع
الرجل اذا امتلأ شبعًا وریًّا -
التّطبّع پر شدن مشک و جز آن -
التّطلّع چشم داشتن و یعدی بالی -
التّفجّع اندوه نمودن و یعدی باللام -
التّفرّع بر زبین چیزی شدن و شاخ
بسیار زدن و دختر قومی را بزنی کردن -
التّفزّع ترسیدن -
التّفلّع شگافته شدن -
التّقبّع واهم آمدن شب -
التّقرّع ای التقلب -
التّقزّع آهنگ دویدن کردن اسب
التّقشّع وا شدن میغ و پراگنده شدن قوم
التّقطّع پاره پاره شدن و تقطعوا امرهم
بینهم ای تقسموه و فی الحدیث اذا تقطعت
الظلال ای اذا قصرت -
التّقلّع پراگنده شدن و فی الحدیث اذا
مشی تقلع ای کان قوی المشی -

التّقمّع بگسل از خویشتن باز راندن آهو -
التّقنّع قناعت نمودن و مقنعه بر افگندن زن
التّکرّع وضو کردن جهت نماز یقال تکرع
الرجل اذا توضأ للصلوة لانه یغسل اکارعه -
التّکنّع واهم انجختن یعنی بر جستن -
التّلفّع جامه بسرتا پای در گرفتن و هذا اشتمال
الصماء عند العرب و با برگ شدن درخت و یعدی بالباء
بالباء و تلفع فلان اذا اشتمل الشیب -
التّلمّع ربودن چیزی و درخشیدن برق
فی الحدیث فجدّ و تلمّع ای تختطف الشئ فی انقضاضها
و روی تلمّع یقال لمع الطائر بجناحیه اذا خفق بهما
والحدو والحداه و هی لغة اهل مکة -
التّمتّع بر خورداری گرفتن و یعدی بالباء و منه
التمتع و هو ان یعتمر فی اشهر الحج او یطوف اکثر
طواف عمرته ثم یحج من عامه ذلک من
غیر ان یرجع الی اهله حلالا و انما قیل له
متمتع لانه قضی العمرة والحج فی سفر واحد
فکانه تمتع باسقاط احد السفرین ممن تقسم و
الباب یدل علی منفعة وامتداد مدة فی خیر
التّمحّع شیر مادر شیر آمیخته خوردن -
التّمزّع پاره پاره شدن -
التّمصّع ... فی الاشیا ... و فی الحدیث
التّمنّع استوار و قوی شدن -

اَلتَّنَخُّعُ - نخاعه انداختن -
اَلتَّنَزُّعُ - دویدن وشتافتن یقال رأیت فلانًا تنزعًا الی کذا ای متسرعًا الیه نازعًا -
اَلتَّنَطُّعُ - دور دور شدن -
اَلتَّهَزُّعُ - لرزیدن وشتافتن و پاره پاره شدن
اَلتَّهَطُّعُ - التباکی -
اَلتَّبَلُّعُ - روزگار فاگذاشتن باندک و سخت شدن بیماری -
اَلتَّرَفُّعُ - فراخ زیستن -
اَلتَّضَرُّعُ - وا پرو اختن ویعدی باللام -
اَلتَّفَشُّعُ - بسیار شدن سپیدی ریش و خون رستن و تفشع الرجل المرأة دخل بین جلبها و قبلها
اَلتَّشَفُّعُ - جامه نیکو پوشیدن فی الحدیث قد تقشفوا ای لبسوا احسن ثیابهم ولم یتهیئوا -
اَلتَّمَرُّغُ - در خاک غلطیدن و تمرغ فلان اذا رش لعابه من فیه -
اَلتَّجَرُّفُ - التجریف -
اَلتَّحَنُّفُ - التجانف -
اَلتَّحَرُّفُ - بگشتن -
اَلتَّحَشُّفُ - التقشر ومنه فی الحدیث -
اَلتَّخَشُّفُ - جامه کهن پوشیدن -
اَلتَّحَنُّفُ - دین حنفی برگزیدن یقال تحنف اختتن ویقال اعتزل الاصنام وتعبد -

اَلتَّخَطُّفُ - ربودن -
اَلتَّخَلُّفُ - واپس ایستادن ویعدی بعن -
اَلتَّدَلُّفُ - رفتن ویعدی بالی یقال تدلف الیه ای تمشی و دلف
اَلتَّرَشُّفُ - مکیدن -
اَلتَّزَحُّفُ - رفتن -
اَلتَّزَقُّفُ - التلقف -
اَلتَّرَيُّفُ - فرابیش شدن -
اَلتَّسَلُّفُ - سلف فاستدن ویعدی بمن
اَلتَّشَرُّفُ - برزیده شدن وتشرف بکذا ای عده شرفًا وفی الحدیث لاتشترفوا البلاء لاتتطلعوا الیه -
اَلتَّشَنُّفُ - باورگوشی شدن -
اَلتَّصَرُّفُ - فاوا گشتن در کار ویعدی بفی
اَلتَّصَلُّفُ - لاف زدن -
اَلتَّضَعُّفُ - ضعیف شمردن وسست پنداشتن فی الحدیث فتضعفت رجلا ای استضعفته -
اَلتَّطَرُّفُ - نوگرفتن یقال تطرفت الناقة روضة بعد روضة اذا کانت لاتثبت علی مرعًی واحد
اَلتَّظَرُّفُ - ظرافت نمودن -
اَلتَّعَرُّفُ - تعرف چیزی بکردن ومنه فی الحدیث تعرف الی الله فی الرخاء یعرفک ای یجازیک
اَلتَّعَسُّفُ - رکوب الامر من غیر تدبیر والمفازة

علی غیر طریق۔
التعطف۔ مہربانی کردن و ردا بر افگندن
و بر و در آمدن۔
التغضف۔ دوتا و گرہ شدن و حلقہ بستن پارہ
شکستن یقال تغضفت عینا ای مالت و تثنت و تکسر
التغلغف۔ نالہ بکار داشتن ویعدی بالباء
التقرف۔ پوست واشدن ریش۔
التقشف۔ التبلغ بالقوۃ والمرقع۔
التقصف۔ شکستہ شدن فی الحدیث تقصف
علیہ ناس المشرکین وابناؤہم ای یزدحم حتی
یسقط بعضہم علی بعض ویروی یتقذف
علیہ وہو تصحیف۔
التلتف۔ جہان رفتن یقال تلتفت الخیل اذا
ارتفعت فروع اکتافہا فی المشی۔
التکشف۔ برہنہ شدن و تکشفت البرق اذ
ملأ السماء۔
التکلف۔ رنج چیزی بکشیدن و از خویشتن
چیزی نمودن کہ آن نباشد و التکلف العرب یعنی بالاینہ
التکنف۔ گرد چیزی در آمدن۔
التلجف۔ مغاکی کردن گرد اگرد چاہ لازم و متعدی
یقال تلجفت البئر ای انخسفت و تلجفت البئر
اذا حفرت فی نواحیہا۔
التلطف۔ للامر التوصل لہ۔

التلقف۔ فرا دار بیدن و زود فرا گرفتن
التلہف۔ ارمان خوردن ویعدی بعلی
التنشف۔ آب بخرقہ از خویشتن چیدن۔
التنصف۔ سر و پوش برافگندن زن خدمت کردن
التنطف۔ التقزز والتلطخ ایضا۔
التنظف۔ پاکی نمودن۔
۱۰ التبعق۔ سخت فرو ریختن آب باران یقال
تبعق السحاب بالماء ای تصبب۔
التحرق۔ سوختہ شدن۔
التحزق۔ سخت بخیل شدن فی الحدیث
لم یکن اصحاب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
بالمتحزقین ای المنقبضین۔
التحلق۔ حلقہ حلقہ نشستن مردمان۔
التخرق۔ دریدہ شدن و فراخ دستی کردن در
عطا و دروغ فرا بافتن۔
التخلق۔ خوی کسی گرفتن و التکلف فی الخلق
ویعدی بالباء۔
التدفق۔ ریختہ شدن آب۔
التدہقن۔ التشبہ بالدہاقین عن القتیبی فان
صح ہذا فالنون فی الدہقان زائدۃ۔
الترفق۔ رفق کردن ویعدی بالباء۔
التمرفق۔ اتخذ المرفق یقال تمرفق الرجل
اذا اخذ مرفقۃ۔

اَلتَّرَمُّقُ آب آشامیدن۔

اَلتَّزَرُّقُ۔ بچیزیدن فی الحدیث خرجا من الحمام متزلّقین یقال تزلّق الرجل اذا تنعم حتے یکون لونہ بصیص۔

اَلتَّسَلُّقُ۔ بدیوار بر شدن۔

اَلتَّشَدُّقُ۔ لب پیچیدن دشوار باسے و یعدی بفے۔

اَلتَّشَرُّقُ۔ در آفتاب گاہ نشستن۔

اَلتَّصَدُّقُ۔ صدقہ دادن یقال تصدق بالشیٔ علی المساکین۔

اَلتَّصَلُّقُ۔ فریاد کردن زن از درد زہ فے الحدیث تصلق ذات لیلۃ ای تلوی۔

اَلتَّطَبُّقُ۔ با پوشش شدن ومنہ قولھم لو تطبقت السماء علی الارض ما فعلت کذا۔

اَلتَّطَلُّقُ۔ بگذشتن وکشادہ روی شدن۔

اَلتَّعَرُّقُ۔ گوشت از استخوان فا رندیدن۔

اَلتَّفَسُّقُ۔ درووسیدن و یعدے بالباء۔

اَلتَّعَشُّقُ۔ عشق نمودن۔

اَلتَّعَلُّقُ۔ چنگ زدن و یعدے بالباء و بنفسہ و در آویختن و قولھم لیس المتعلق کالمتانق ای لیس من تبلغ من العیش بالشیٔ الیسیر لمن یتانق یاکل ما یشاء وھو ماخوذ من العلقۃ وھی البلغۃ۔

اَلتَّعَمُّقُ۔ دور در شدن۔

اَلتَّغَبُّقُ۔ شراب خوردن شبانگاہ۔

اَلتَّفَتُّقُ۔ کشادہ شدن و شگافتہ شدن۔

اَلتَّفَرُّقُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلتَّفَلُّقُ۔ شگافتہ شدن۔

اَلتَّفَنُّقُ۔ بناز زیستن۔

اَلتَّمَحُّقُ۔ نیست شدن۔

اَلتَّمَرُّقُ۔ خروج الولد فی قولھم رویدا الغزو تمرق فی الحدیث ورأسہ ممرق ای متمرط۔

اَلتَّمَزُّقُ۔ دریدہ شدن۔

اَلتَّمَطُّقُ۔ زبان بکام وازدن از خوشی طعام۔

اَلتَّمَلُّقُ و اَلتَّمَلَّاقُ۔ چاپلوسی کردن و یعدی بنفسہ وباللام۔

اَلتَّمَهُّقُ۔ شراب نوشیدن ساعت بساعت یقال تمھقت الشراب اذا شربتہ ساعۃ بعد ساعۃ۔

اَلتَّنَطُّقُ۔ کمر بر میان بستن خود را یقال تنطق بالنطاق والمنطقۃ ای شدہ بھا فے وسطہ و التمنطق من المنطقۃ۔

١٦ اَلتَّبَرُّكُ۔ التیمن و یعدی بالباء۔

اَلتَّثَبُّكُ۔ مقیم شدن۔

اَلتَّحَرُّكُ۔ جنبیدن و یعدی بعن۔

اَلتَّحَنُّكُ۔ عمامہ زیر زنخ در آوردن۔

اَلتَّدَلُّكُ۔ خویشتن بمالیدن۔

اَلتَّفَلُّكُ۔ با دلیسہ شدن پستان زن۔

اَلتَّلَمُّكُ- التلمظ وذلک البعیر اذا لوی لحییه
اَلتَّمَسُّكُ- چنگ در زدن ویعدی بالباء
وفی الحدیث فتمسکی قیل معناه تطیبی من المسک
اَلتَّمَعُّكُ- در خاک غلطیدن-
اَلتَّمَلُّكُ- بادشاه شدن وخداوند شدن
یقال تملکه ای ملکه قهراً-
اَلتَّنَسُّكُ- عبادت کردن-
اَلتَّهَتُّكُ- رسوا شدن-
اَلتَّهَمُّكُ- الانهماک تهمک فی البطالة اذا اهمل
نفسه فیها-
ح اَلتَّبَتُّلُ- اخلاص الطاعة لله واصل ذلک
من البتل وهو القطع نفسه عن الدنیا-
اَلتَّبَدُّلُ- بدل گرفتن-
اَلتَّبَذُّلُ- بادروزه گرفتن-
اَلتَّبَزُّلُ- شگافته شدن-
اَلتَّبَعُّلُ- خدمت کردن زن شوهر را-
اَلتَّبَقُّلُ- گیاه خوردن-
اَلتَّبَكُّلُ- التخلیط فی الکلام والتغنم ایضاً
وتبکلوه اذا علوه بالضرب والشتم-
اَلتَّجَمُّلُ- نیکونمائی نمودن وچربیش گداخته شدن
اَلتَّحَبُّلُ- الاحتبال وهو فی الحدیث-
اَلتَّحَفُّلُ- ازدوده شدن-
اَلتَّحَمُّلُ- انتحال از منزل برداشتن وبار
برداشتن یقال تحمل الحمالة اے حملها وهی ما یتحمله
عن القوم من الدیة والغرامة-
اَلتَّخَشُّلُ- پیر شدن چیزے-
اَلتَّخَمُّلُ- وصیتی کردن-
اَلتَّدَخُّلُ- در آمدن اندک اندک-
اَلتَّدَكُّلُ- التدکل هی ترفع الانسان فی
نفسه یقال هم یتدکلون علی السلطان اذا کانوا لا یعطون
السلطان من عزهم-
اَلتَّرَبُّلُ- فربه شدن وسبز شدن نبات
پس از خشکی-
اَلتَّرَجُّلُ- پیاده رفتن وروز برآمدن پاشتگاه
رسیدن وموی شانه کردن وترجل فی البئر
ای نزل فیها من غیر ان یُدَلّی-
اَلتَّرَحُّلُ- از جای برداشتن-
اَلتَّرَخُّلُ- خداوند بره ماده شدن-
اَلتَّرَسُّلُ- آهستگی خواندن ویعدی بفی
ورسالتها انشا کردن-
اَلتَّرَفُّلُ- الارفال فی الحدیث وتبرفل علی
الاقوال-
اَلتَّرَقُّلُ- التسود-
اَلتَّرَكُّلُ- پای در بیل زدن تا بر زمین فرو
شود-
اَلتَّرَمُّلُ- آلوده شدن بخون-

اَلتَّرَحُّلُ - دور رو شدن -
اَلتَّزَمُّلُ - خویشتن را در جامہ پیچیدن -
اَلتَّسَفُّلُ - بزیر فرو شدن -
اَلتَّسَهُّلُ - آسان شدن -
اَلتَّشَكُّلُ - بعضی از میوہ پختہ شدن -
اَلتَّطَفُّلُ - طفیلی کردن -
اَلتَّعَجُّلُ - شتافتن و شتاب خواستن
والتعجيل المعجل وهو الذي ياتي اهله بالاعجالة وهي ما يعجله الراعي من اللبن الى اهله قبل الحلب -
اَلتَّعَزُّلُ - الاعتزال -
اَلتَّعَطُّلُ - بے زیور شدن و بیکار شدن
اَلتَّعَضُّلُ - گرد آمدن بر کسے -
اَلتَّعَقُّلُ - تكلف العقل -
اَلتَّعَمُّلُ - رنج بردن در کاری -
اَلتَّغَزُّلُ - عشق نمودن -
اَلتَّغَفُّلُ - غنیمت گرفتن غفلت کسے -
اَلتَّفَحُّلُ - جامہ درشت پوشیدن و تشبہ کردن بہ فحل -
اَلتَّفَشُّلُ - دویدن آب -
اَلتَّفَضُّلُ - فضل کردن و دعوی فضل کردن بر اقران و بعد یان سبلہ و یکجامہ پوشیدن برای کار -
اَلتَّقَبُّلُ - پذیرفتن -

اَلتَّقَتُّلُ - بشکستن و تقتل الرجل لحاجته تاتی لها -
اَلتَّقَهُّلُ - رثاثة الهيئة وقيل شكوى الحاجة -
اَلتَّكَتُّلُ - ضرب من المشي وقيل هو تقارب الخطو
اَلتَّكَحُّلُ - الاكتحال وتكحل الرجل اذا اخذ المكحلة
اَلتَّكَفُّلُ - پائندانی کردن و یعدی بالباء تکفلت بالبعیر اذا ردته کسائی فوق سنامه ثم رکبته و هو فی الحدیث -
اَلتَّمَثُّلُ - داستان زدن و یعدی بالباء و بنفسه و بمثال چیزی شدن و یعدی باللام -
اَلتَّمَجُّلُ - آبلہ افتادن و ریشناک شدن آن فی الحدیث فتمجل فصار ای امتلأ ماء -
اَلتَّمَحُّلُ - حیلت کردن -
اَلتَّمَدُّلُ - التندل -
اَلتَّمَهُّلُ - درنگ کردن والتقدم ایضا عن ابی عبید -
اَلتَّنَبُّلُ - بمردن و از چیزی بہتر برگزیدن و تنبلی نمودن و ناشر شدن -
اَلتَّنَحُّلُ - الانتحال وفلان تنحّل مذهب كذا و قبيلة كذا اذا انتسب اليه -
اَلتَّنَخُّلُ - برگزیدن واصل من تنخّل الدقیق -
اَلتَّنَدُّلُ - دستار در سر بستن و دست را در دستارخوان مالیدن و تمندل مسح اليد بالمنديل وانكره الكسائي

التنزل - فرود آمدن بدرنگ -
التنصل از گناه بیزاری نمودن و بیرون کردن
چیزی و فی الحدیث تنصلت ای اقبلت
و بوی تنصلت ای تقصد للمطر یقال انصلته
اذا انجرد -
التنعل نعلین در پای کردن -
التنفل - التطوع -
التنقل - از جای بجای شدن و چیزی را
نقل کردن -
التنهدل فرو هشته شدن لیفِ اشتر و شاخ
درخت و جز آن -
التبرم سیر آمدن و یعدی بالباء -
التبشم برگاریدن -
التبهم بسته شدن کلام یقال
تبهم علیه الکلام اذا ارتج علیه -
التثلم رخنه شدن -
التجرم تمام شدن سال کسی و کسی را جرم
نهادن و تجرم اللیل ذهب -
التجسم تن آور شدن و کار بمعین فرا پیش گرفتن
و تجسمت فلانا من بین القوم اذا اخترته کانه
قال قصدت جسمه الترکیب یدل علی تجمع الشیء
التجشم رنج چیزی کشیدن -
التجهم روی ترش کردن یقال تجهمه
اذا کلح فی وجهه -
التحطم نان ریزه خوردن -
التحشم حرمت جستن -
التحزم الاحتزام -
التحطم التکسر فی الحدیث تحطم علیه غیظا
ای تلظی -
التحلم حلم نمودن و آگنده و فربه شدن -
التختم - انگشتری در انگشت کردن و یعدی بالباء
التخرم از بن برکندن و خشم گرفتن و معتقد
حرفی گشتن والخرمیة اصحاب التناسخ والاباحة -
التخشم - بخشودن و یعدی بعلی -
التردم برنگ آمدن جامه و رنگ
در دادن آن -
التوسم نشان چیزی نگریستن -
التغشم خشم گرفتن -
التوثم سرائیدن و بانگ کردن و کمان و ...
التزعم التکذب -
التغشم التغضب مع کلام -
الترقم التلقم و افراط کردن آشامیدن شیر -
التسلم فا پذیرفتن تسلم الرجل اذا کان یدعی
زیدا او غیره ثم یسمی اسلما -
التسنم بر زبر چیزی شدن -
التشرم التمزق و التشقق -

اَلتَّصَوُّمُ پاره پاره کردن و جلدی کردن۔
اَلتَّضَرُّمُ خشم گرفتن و بعدی بعلی و زبانه زدن آتش
اَلتَّطَعُّمُ چشیدن۔
اَلتَّطَهُّمُ کراهیت داشتن طعام۔
اَلتَّظَلُّمُ از بیداد کسی نالیدن و بعدی بمن
وتظلمنی فلان ای ظلمنی مالی۔
اَلتَّعَرُّمُ التعرف۔
اَلتَّعَظُّمُ بزرگی نمودن۔
اَلتَّعَقُّمُ جاه کندن و آمد و شد کردن۔
اَلتَّعَلُّمُ یاموختن یقال تعلم فی موضع اعلم
ولا یقال تعلمت فی موضع علمت۔
اَلتَّغَذُّمُ بزالوان خوردن۔
اَلتَّغَنُّمُ غنیمت شمردن۔
اَلتَّفَصُّمُ شکسته شدن بے جدائی۔
اَلتَّفَغُّمُ شگفتن گل۔
اَلتَّفَهُّمُ در یافتن بدرنگ۔
اَلتَّقَحُّمُ بکاری شدن بے اندیشه۔
اَلتَّقَدُّمُ پیش شدن و استاده نهادن
و بعدی بالی۔
اَلتَّقَرُّمُ القرم۔
اَلتَّقَسُّمُ پراگنده کردن و پراگنده شدن
اَلتَّقَصُّمُ شکسته شدن با جدائی۔
اَلتَّكَرُّمُ بزرگی نمودن۔

اَلتَّكَلُّمُ سخن گفتن و بعدی بالباء و بنفسه۔
اَلتَّلَثُّمُ لثام بربستن۔
اَلتَّلَجُّمُ لجام محکم بکردن۔
اَلتَّلَدُّمُ التردم بالمشیین
اَلتَّلَغُّمُ بوی خوش در گرد اگرد دهن کردن
و بعدی بالباء وقیل لاعرابی متی المسیر
قال تلغموا بیوم السبت معناه ذکروه واشتقاقه
من انهم حرکوا لغامهم به۔
اَلتَّلَفُّمُ لفام بربستن۔
اَلتَّلَقُّمُ لقمه فرو بردن بدرنگ۔
اَلتَّنَجُّمُ ستاره بنگریدن۔
اَلتَّنَدُّمُ پشیمان شدن و پشیمانی نمودن۔
اَلتَّنَسُّمُ التنفس و فی الحدیث لما تنسموا
روح الحیوة ای وجدوا نسیمها و خبر پرسیدن۔
اَلتَّنَعُّمُ بناز زیستن و بعدی بالباء و روایت
ارض فلان فتنعمتنی اذا وافقتہ۔
اَلتَّنَغُّمُ سخن نرم گفتن۔
اَلتَّهَتُّمُ خرد مرد شدن دندان۔
اَلتَّهَدُّمُ ویران شدن و سخت خشمگین شدن۔
اَلتَّهَزُّمُ شکسته شدن و بانگ کردن رعد
اَلتَّهَشُّمُ مهربانی کردن۔
اَلتَّهَضُّمُ بیداد کردن و بیداد راگردن نهادن
اَلتَّهَقُّمُ لقمه بزرگ فرو بردن۔

اَلتَّغَکُّمُ شغستان کردن و و میان شدن
و سخت خشم گرفتن و تکبر کردن سرود گفتن
اَلتَّبَطُّنُ کسی را زیر آوردن و گردیدن در چراگاه
اَلتَّشَبُّنُ در دهن چیزی کرده در بر گرفتن یقال
تشبن ای حمل الثبان وهو الوعاء الذی تحمل فیه الشی
بین یدیک –
اَلتَّحَبُّنُ زفت شدن –
اَلتَّحَزُّنُ اندوهگین شدن –
اَلتَّحَصُّنُ حصار گرفتن و عفت نمودن –
اَلتَّدَخُّنُ دودگین شدن –
اَلتَّدَمُّنُ سرگین شدن آب و جز آن –
اَلتَّدَهُّنُ خویشتن را چرب کردن بروغن
وتدهن الرجل اذا اتخذ دهنا –
اَلتَّرَقُّنُ حنا در بستن خود را –
اَلتَّزَجُّنُ الزجن –
اَلتَّسَخُّنُ نیکو دیدن و نیکو یافتن یقال تسحنت
المال فرایت سحناوه حسنة –
اَلتَّسَکُّنُ وَالتَّمَسْکُنُ بیچاره شدن
اَلتَّسَمُّنُ فربه شدن و فی الحدیث قوم یتسمنون
ای یتکثرون بما لیس فیهم من الخیر ویدعون
ما لیس فیهم من الشرف –
اَلتَّشَجُّنُ بهم در شدن درخت –
اَلتَّشَزُّنُ راست فرا ایستادن و اکسے
در خصومت و جز آن و فی الحدیث تتشزنوا
ای تحرفوا و فی حدیث آخر وتشزنت یا غتنما
ن ای استعدت بحملها –
اَلتَّضَمُّنُ در میان خویش آوردن و پایندانی فا پذیرفتن
اَلتَّعَسُّنُ دیس یقال تعسن فلان اباه ای نزع الیه فی الشبه
اَلتَّعَکُّنُ و اشکن شدن –
اَلتَّغَضُّنُ التشنج –
اَلتَّفَکُّنُ الندم علی ما فات –
اَلتَّقَمُّنُ التوخی –
اَلتَّکَهُّنُ اختر گوئی کردن –
اَلتَّلَبُّنُ التلبن درسته شدن و تلبن راسه
ای تمسلطهم تیق و تحنه و تلبن القوم اذا اتخذوا الرقبة
ودقوه وخلطوه بالنوی للابل –
اَلتَّلَدُّنُ درنگ کردن –
اَلتَّلَقُّنُ تلقین فا گرفتن –
اَلتَّلَهُّنُ هدیه دادن از سفر آینده را و نهاری کردن
اَلتَّمَعُّنُ و او اندیشیدن و اقرار کردن و بیپایه شدن
و فی الحدیث تمعن علی بساطه ای تصاغر و تذلل ماخوذ
من المعن وهو الشی القلیل وقیل اعترف ماخوذ
من امعن بحقی و روی تمثک علی بساطه –
اَلتَّمَکُّنُ دست یافتن و پایه
یمن –
ه اَلتَّبَلُّهُ ابله شدن –

التسفّه - سفاهت نمودن و شنوانیدن
و یعدی بعلی و کسی را از چیزی فریفتن و جنبانیدن
باد درخت را -
التسنّه - سالخورده شدن و گردیدن خورش و جز آن
التشبّه - مانند کردن و یعدی بالباء -
التعتّه - خویشتن به دیوانگی و کالیو فا ساختن
التفقّه - فقه آموختن -
التفکّه - شگفتن نمودن پشیمان بودن و
برخورداری گرفتن و یعدی بالباء و فی الحدیث
المتفکهین بالاحماقات یعنی الذین یتنعمون بها ز صیح
التکرّه - روی ترش کردن -
التکمّه - سرگشته شدن یقال خرج یتکمه اذا
رکب راسه لا یدری این یتوجه -
التمدّه - التمدح -
التنبّه - بیدار شدن -
التنجّه - التجبه -
التنزّه - دور شدن هذا هو الاصل ثم یقال
خرجنا نتنزه اذا خرجوا الی البساتین -

ومن المضاعف

التحبّب - دوستی نمودن و یعدی بالی
و سیراب شدن خر -
التربّب - پروردن و فراهم آمدن -
التذبذب - الترنّد فی الکلام -

التصبّب - ریخته شدن -
التضبّب - فربه شدن کودک -
التطبّب - پزشکی کردن -
التکبّب - برهم نشستن -
التلبّب - سلاح پوشیدن و فی الحدیث
متلببا ای بالثوب و معناه متحزما به عند صدره
التهبّب - پاره پاره شدن جامه -
٦ التشتّت - پراگنده شدن -
التعتّت - پیچیدن در سخن یقال تعتت
فی کلامه اذا تتعتع فیه -
التفتّت - ریزه ریزه شدن -
٤ التدحّج - سلاح تمام در پوشیدن -
التجحّج - پر دود شدن خانه -
٧ التمخّخ - مغز از استخوان بیرون کشیدن -
٨ التبدّد - پراگنده شدن -
التجرّد - نوشیدن و شیر بستدن از پستان -
التخدّد - آژنگ گرفتن و لاغر شدن -
التردّد - آمد و شد کردن و یعدی بالی -
التشدّد - بخیل شدن و سخت شدن -
٢ التعدّد - زیادت آمدن در عدد -
التقدّد - شگافته شدن و پراگنده شدن
التلدّد - چپ و راست سرگشته نگریستن یقال ترکته
یتلدد ای یتلفت یمینا و شمالا الا خذ من اللدید ای صفحتی العنق

اَلتَّمَدُّدُ- بیازیدن-
اَلتَّمَدُّدُ- التمدید فی الحدیث-
اَلتَّلَذُّذُ- خوش آمدن و یعدی بالباء-
اَلتَّزَمُّرُ- بابند شدن-
اَلتَّسَرُّرُ- التسری-
اَلتَّضَرُّرُ- بجور شدن-
اَلتَّقَرُّرُ- درست شدن خبر و قرار گرفتن
اَلتَّکَرُّرُ- مکرر شدن-
اَلتَّحَزُّزُ- پاره پاره شدن-
اَلتَّعَزُّزُ- عزیز شدن و سخت شدن زمین و تنگ
شدن سوراخ پستان اشتر-
اَلتَّقَزُّزُ- نفرت طبع نمودن از جیفه
اَلتَّمَزُّزُ- اندک اندک مکیدن-
اَلتَّهَزُّزُ- جنبیدن-
اَلتَّحَسُّسُ- تفرس التحسس فی الخبر
خبر جستن-
اَلتَّدَسُّسُ- پنهان کردن-
اَلتَّقَسُّسُ- پرسیدن خبر-
اَلتَّرَشُّشُ- چکیدن و حل انچه بدان ماند-
اَلتَّمَشُّشُ- انچه نرم باشد از استخوان بجاییدن
و مغز آن در مزیدن-
اَلتَّقَصُّصُ- از پی فرا شدن-
اَلتَّلَصُّصُ- دزدی کردن-

اَلتَّمَصُّصُ- اندک اندک مکیدن-
۹ اَلتَّنَصُّصُ- اندک اندک گرفتن همه چیز یقال تنضضت
۱۰ حقی منه اے استنفذت قلیلا قلیلا-
۷ اَلتَّفَضُّضُ- پراگنده شدن-
اَلتَّمَضُّضُ- آب خورده بهر دو لب را افشاردن
فی الحدیث تمضضوا ای تحفّضوا-
۹ اَلتَّمَطُّطُ- التمدد-
۸ اَلتَّلَعُّعُ- تناول اللعاع و هو نبت ناعم فی اول ما یبدأ
۷۰ و یقال منه تلعیت فابدلوا من العین الاخیرة یاء کراهیة
ثلث عینات لتظنیت-
۹ اَلتَّخَفُّفُ- موزه در پا پوشیدن فی الحدیث
و تخففت منه اے ظلیت الخفة تخلیفک
ایاہ-
اَلتَّعَفُّفُ- عفت نمودن و اقبیت شیر که
۶ در پستان باشد خوردن-
اَلتَّکَفُّفُ- کف پیش مردمان داشتن و گدائی کردن
فی الحدیث یتکففون الناس فی حدیث آخر
و کان الناس یتکففونه ای یاخذونه باکفهم-
۶۰ اَلتَّلَفُّفُ- خویشتن را در جامه پیچیدن-
۶ اَلتَّحَقُّقُ- درست شدن و درست پنداشتن
اَلتَّرَفُّقُ- بخشایش نمودن و یعدی باللام-
۸ اَلتَّشَقُّقُ- شگافته شدن-
اَلتَّمَقُّقُ- اندک اندک خوردن شراب یقال

بمعنی تجبشا شیراتی شده شیرآمد شی -

التحفش کبر کوشیدن ویعدی بالباء

التنفس التفش -

التمثل بدن دست بستن غیر هم

فی الحدیث التمکوا علی غرمائکم لا تستقصوا

التبکل تر شدن -

التحلل برآمدن و گرفتن مظلم را یقال تحلله

ای حلاه وتحلل الدراهم ای اخذ الحلال منها

وتحلل لبس الحلل -

التحلل استثنا کردن در سوگند وتحلی

خواستن ومعنی التحلل التقصی من عهدة الیمین

والخروج من حرمتها الی ما یحل له منها وقد یکون

ذلک مرة بالاستثناء مع العقد ومرة بالکفارة

عند الحنث -

التخلل خلال کردن و بر سیدن چیزی میان

چیزی شدن وتخلل المطر اذا خص ولم یکن عاما -

التدلل ناز کردن -

التذلل فروتنی نمودن ویعدی باللام

التشکل از گروهی آمدن -

التعلل روزگار گذاشتن بچیزی و بهانه

کردن ویعدی بالباء -

التغلل تا بیکار داشتن -

التفلل رخنه شدن تیغ -

التکلل گرد در آمدن

التملل التململ -

التهلل گشاده رو

شدن ودرخشان شدن

التحمد در گرد بر شد

التلثم تنگ داشت

التشمم بوئیدن

التعمم عمامه در سر

التقمم خاشه روا

التهمم طلب کرد

التبجن خویشتن

التحنن بخشودن

التشنن خشک شد

التفنن نوع نوع

ومن المعتل

التوثب مستولی

التوجج الوجیج

التوهج افروخ

التوجم اندک

در گردن افگندن

التوشح حمائل وار

التوضح پیدائی

التوشح شوخگن

التوجد - اندوهگین شدن -
التوحد - یگانه شدن و توحده الله بعصمته ای عصمه ولم یکله الی غیره -
التورد - بآب آمدن و گلگون شدن تورد الخیل البلدة اے تدخلها -
التوسد - چیزی را بالش کردن فی الحدیث لا یتوسد القرآن یکون نهاره حسنا و یکون ذما فالمدح انه لا ینام اللیل عن القرآن فیکون القرآن متوسدا معه لم یتهجد به الذم انه لا یحفظ من القرآن شیئا فاذا نام لم یتوسد معه القرآن
التوطد - الثبات -
التوعد - بیم کردن -
التوقد - افروخته شدن آتش -
التوکد - استوار شدن -
التولد - پدید آمدن چیزی از چیزے
التوزر - وزیری کردن -
التوعر - درشت شدن راه -
التوفر - حق کسی و یا حق چیزی تمام دادن
التوقر - وقار نمودن -
التوکر - پر شدن -
التوجز - التنجز -
التوهز - وطی البعیر المثقل -
التوجس - بیم در دل اشتن و بترسیدن

٧ التودس - الایداس -
التوهش - مشی الثقل -
التوحش - درزم شدن و تهی شدن شکم
التوقش - جنبیدن -
التوقص - نزو الفرس مع مقاربة الخطو و هو فی الحدیث -
التورط - در هلاکت افتیدن -
التوسط - درمیان چیزی شدن و میانجی کردن
التوجع - بخشودن و اندوه نمودن -
التودع - در سبج نگاه داشتن و در حاجت خود داشتن فی الحدیث فقد تودع منهم ای ترکوا وما یتوعدون من المعاصی حیث یغزوا فیها فلیستحیوا العقوبة فیها فبوا و اصله من التودیع و هو الترک
التورع - پرهیزگاری نمودن -
التوزع - و بخشیدن و بخش شدن
التوسع - فراخی کردن و فراخ نشستن توسعت النفس فی الجبل اذا ارتفعت فیه مرعاه -
التوقم - خشم داشتن -
التوذف - التبختر و قیل الاسراع -
التوسف - پوست از چیزی وا شدن -
التوقف - درنگ کردن در چیزے
التوکف - خشم داشتن -
التوثق - باستواری فرا گرفتن و لعیدی شفت

التورُّک - بر سرین نشاندن مادر کودک را
و بر یک سرین خفتن و بر یک سرین نشستن
در زین قال الازهری التورک فی الصلوة
ضربان احدهما سنة والآخر مکروه اما السنة
فان ینحی رجلیه فی التشهد الاخیر ویلزق مقعده
بالارض واما المکروه فهو ان یضع یدیه علی
ورکیه فی الصلوة وهو قائم وقد نهی عنه کان
مجاهد لا یری باسا بتورک الرجل علی رجله
الیمنی فی الارض المستحیا فی الصلوة قال
ابو عبیدة معناه وضع الورک علیها فی [illegible]
کره ان یسجد الرجل متورکا یعنی ان یرفع ورکیه
اذا [illegible] فی ذلک وقیل ان یلصق
الیتیه بعقبیه فی السجود و[illegible] حدیث
ابراهیم انه کان یکره التورک فی الصلوة انما
[illegible] الیتیه و[illegible] علی الارض -
التوزّی - [illegible] بعیدی بالا و دویدن
[illegible] بالا
[illegible] -
التوزّل [illegible] در زمین -
التوسّیح [illegible] شدن فی الحدیث
[illegible] فتوقل [illegible]
[illegible] قال الاصمعی اذا اصعدتی الجبل
التوکّا - اعتماد بر کسی کردن و [illegible]
بعلی فی الحدیث کیف ذا اتاک ملکان فهو الملک الذی ترکب
التوهّل تعریض کردن و سخن سربسته گفتن با کسی و در
غلط افکندن یقال توهلت فلانا ای عرضته لان یهل ای یغلط -
ه التوخّم - ناگوار آمدن -
التوسّه - برابا سیدن -
التوسّم - فرست بردن و سمه بر کردن
وتوسم الرجل طلب کلا [illegible] فی المحدث [illegible]
الشیخ المتوسم ای المتحلی بسمة الشیوخ -
التوضّم - ملامت کردن -
التوغّم - خشم گرفتن -
التوقّم - [illegible] -
التوهّم - گمان بردن -
ن التوضّن - یکشنی کردن شحل ناقه خوابیده را
قولهم توضنها ای استیادها بالقهر [illegible]
اتیان الفحل الناقة -
التوطّن - جای گزیدن -
ی التوغّن - [illegible] -
التوکّن - [illegible] -
التوهّن - سست شدن -
ه التوجّه - روی فرا چیزی کردن و [illegible]
المثل [illegible] [illegible]
[illegible]
مقابلة الشی -

اَلتَّوَلِّهْ ـ الایلاه ـ

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّوَجِّيْ ـ الوجیٰ ـ

اَلتَّوَحِّيْ ـ شتافتن ـ

اَلتَّوَخِّيْ ـ جستن فی الحدیث فتوخیا الحق

اَلتَّوَفِّيْ ـ فاتمام شدن جان برداشتن یقال توفی فلان وتوفے اذا مات فمن قال توفے فمعناہ قبض واخذ ومن قال توفے فمعناہ توفے اجلہ واستوفی اکلہ وعمرہ علی ہذا التوجیہ قراءۃ من قرأ یتوفون بفتح الیاء ـ

اَلتَّوَقِّيْ ـ حذر کردن ـ

اَلتَّوَلِّيْ ـ برگشتن وبعدی بعن منہ ثم تولیتم وان تولوا ودوستی داشتن باکسے ومنہم من یتولہم منکم وبکار کسی قیام کردن ومنہ والذی تولی کبرہ منہم وولایت دادن وعن ابی زید فلان لیولی علینا سے بدان یکون موسے

ومن المعتل الیائی

اَلتَّيَسُّرْ ـ آسان شدن وبعدی بالام

اَلتَّيَقُّظْ ـ بیدار شدن ـ

اَلتَّيَمُّمْ ـ قصد کردن وہذا ہو الاصل ثم کثر استعمالہم لہذا الکلمۃ حتی صار التیمم مسح الوجہ والید بالتراب ـ

اَلتَّيَقُّنْ ـ بیگمان شدن ـ

اَلتَّيَمُّنْ ـ بفرخندگی گرفتن والتیمن التسبے الیمن ایضا ـ

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّبَوُّبْ ـ دربان گرفتن ـ

اَلتَّحَوُّبْ ـ التجوع التحزن از گناہ پرہیزیدن وتحریر القاء الحوب عن النفس ـ

اَلتَّصَوُّبْ ـ بنشیب فرو شدن ـ

اَلتَّقَوُّبْ ـ پوست شدن وچیزی از بن برکندہ شدن وشگافتہ شدن خایہ مرغ ـ

اَلتَّحَوُّثْ ـ کم کردن ـ

اَلتَّفَوُّتْ ـ فرو شدن وور شدن وتفوت علیہ فی مالہ ای فات بہ ـ

اَلتَّقَوُّتْ ـ قوت گرفتن ـ

اَلتَّبَوُّجْ ـ التکشف فی البرق ـ

اَلتَّتَوُّجْ ـ تاج بسر نہادن ـ

اَلتَّزَوُّجْ ـ زن کردن وشوہر کردن ویعدے بنفسہ والیہ شعرہ بیدہ شہ بالباء ـ

اَلتَّحَوُّرْ ـ کژ شدن ـ

اَلتَّدَوُّرْ ـ بانگاہ رفتن وچیز را پدید کردن دریک پا وردن وخشت در شریت دراز شدہ بنابستہ وآسیای جیزی را فرا گرفتن

اَلتَّقَوُّرْ ـ فراخ شدن گیاہ وپژمردہ شدن دربسے خوار ـ

اَلتَّطَوُّحُ ـ ہلاک شدن و سرگشته شدن
تطوح الشئ اذا تحرک وھو متدل ـ
اَلتَّجَوُّخُ ـ رمیده شدن چاه ـ
اَلتَّنَوُّخُ ـ در زیر افگندن فحل ماده را ـ
اَلتَّزَوُّدُ ـ توشه بر داشتن ـ
اَلتَّفَقُّدُ ـ فهمیدن و فقیه شدن فی الحدیث
تفقهوا قبل ان تسودوا ای تعلموا قبل ان
تزوجوا فتصیروا ارباب بیوت ـ
اَلتَّعَوُّدُ ـ خوے گرفتن ـ
اَلتَّهَوُّدُ ـ جهود شدن و توبه کردن ـ
اَلتَّشَوُّذُ ـ عمامه در سر بستن
اَلتَّعَوُّذُ ـ باز داشت خواستن و بعیدی بالبا
اَلتَّجَوُّرُ ـ بر پهلوی فتیدن و سرگشته شدن و کا
اَلتَّسَوُّرُ ـ بدیوار بر شدن و دست و رنجن در دست
کردن ـ
اَلتَّشَوُّرُ تشویر خوردن ـ
اَلتَّصَوُّرُ صورت شدن و چیزی صورت
کردن با خویشتن و صورت بستن و طعنه فتصور ای
مال للسقوط ـ
اَلتَّضَوُّرُ ـ بر خویشتن پیچیدن از گرسنگی یا از زخم
اَلتَّعَوُّرُ ـ عاریت گرفتن و بهدیگر بنوبت گرفتن چیزی را
یقال ھم یتعورون العواری بینھم ای یتداولون ـ
اَلتَّغَوُّرُ ـ چشم دور فرو شدن ـ

والحلق جمع حلقة من الناس فی الحدیث وہے
تقوضوا ای تجیئی وتذہب ولا تقر۔
اَلتَّحَوُّطُ۔ الاحتیاط۔
اَلتَّغَوُّطُ۔ حدث کردن۔
اَلتَّجَوُّعُ۔ تعمد الجوع۔
اَلتَّخَوُّعُ۔ التنقص۔
اَلتَّرَوُّعُ۔ التفزع۔
اَلتَّصَوُّعُ۔ پراگندہ شدن وخشک شدن گیاہ
اَلتَّضَوُّعُ۔ بوی خوش دمیدن۔
اَلتَّطَوُّعُ۔ تکلف الاستطاعة وچیزیکہ
فریضہ نباشد کردن ویعدی بالباء۔
اَلتَّکَوُّعُ۔ خردہ دست از سوے انگشت
سترگ کژ شدن وہو فی الحدیث۔
اَلتَّنَوُّعُ۔ نوع نوع شدن۔
اَلتَّهَوُّعُ۔ قی کردن۔
اَلتَّبَوُّعُ۔ شوریدہ شدن خون ویعدی بالباء
اَلتَّجَوُّفُ۔ درمیان چیزی شدن۔
اَلتَّحَوُّفُ۔ از کنارہ چیزی بکاستن۔
اَلتَّخَوُّفُ۔ بترسیدن ویعدی بعلی کم کردن
اَلتَّشَوُّفُ۔ خویشتن را بیاراستن وچشم داشتن
ویعدی بالی۔
اَلتَّطَوُّفُ۔ گرد برآمدن تطوف الرجل بالقوم
ای استدار وتطوف الرجل اذا تشبہ

باہل الکوفة او تنسب الیہم۔
اَلتَّذَوُّقُ۔ پارہ پارہ کشیدن چیزیرا یقال تذوقتہ
ای ذقتہ شیئاً بعد شیء۔
اَلتَّسَوُّقُ۔ بازار جستن وخرید وفروخت کردن
اَلتَّشَوُّقُ۔ آرزومند شدن وآرزومند نمودن
ویعدی بالی۔
اَلتَّطَوُّقُ۔ طوق در گردن خویش کردن
اَلتَّعَوُّقُ۔ التثبط۔
اَلتَّفَوُّقُ۔ فواق فواق مکیدن بچہ شیر را یقال
تفوق اللبن ای شربہ فواقاً وفی الحدیث اما انا فاتفوقہ
تفوق اللقوح ای لا اقرأ وردے من القرآن
بمرة ولکنی اقرأ منہ شیئاً بعد شیء فی اناء
اللیل والنہار ماخوذ من فواق الناقة۔
اَلتَّنَوُّقُ۔ التانق۔ وبعض العرب لا یقول تنوق
اَلتَّسَوُّکُ۔ مسواک کردن۔
اَلتَّشَوُّکُ۔ باخار شدن۔
اَلتَّهَوُّکُ۔ سرگشتہ شدن والوقوع فی الشیء
بقلة مبالاة۔
اَلتَّغَوُّلُ۔ ازو گرفتن بدشنام وفرو زدن یقال
تغول علی القوم ای علوہ بالشتم والضرب۔
اَلتَّحَوُّلُ۔ از جای بجای شدن ویعدی بعن
وپشتوارہ برگرفتن وحیلہ کردن واحوال کسے
طلب کردن وہذا فی الحدیث۔

التّخوّل - تعهد کردن و فراست چیزی بردن در کسے

التّطوّل - تفضل کردن و لعید سے اعلی

التّغوّل - احوال بگردیدن و فی الحدیث اذا تغولت الغیلان -

التّقوّل - سخن فرا بافتن بر کسے -

التّموّل - مالدار شدن -

التّسوّم - خویشتن را نشان کردن در جنگ

التّلوّم - درنگ کردن و چشم داشتن و فی الحدیث والشباب المتلوم ای المتمکث المتربص فیھم الامر -

التّخوّن - کم کردن و تعهد کردن -

التّصوّن - تکلف الصیانۃ -

التّکوّن - هست شدن -

التّلوّن - رنگ برنگ شدن -

التّشوّه - گوسپند صید کردن و یقال لا تتشوه علی ای لا تقل ما احسنک فتصیبنی بعین وتشوه له ای تنکر له و تغول -

التّفوّه - سخن گفتن فی الحدیث فلما تفوہ البقیع ای دخل فم البقیع -

ومن الاجوف الیائی

التّطیّب - خویشتن را خوشبوی کردن -

التّعیّب - عیب کردن -

التّغیّب - غائب شدن -

التّهیّب - ترسیدن یقال تهیبت الشیء و تهیبنی الشیء ای خفتہ و خوفنی و شکوہ داشتن

ع التّریّث - درنگ کردن -

التّمیّث - نرم شدن زمین -

ح التّهیّج - برخاستن باد و گرد و آنچه بدان ماند

ح التّصیّح - التصوح -

ن التّفیّح - نگ گردیدن شیر و پیشیدن شیر آب یا بخته فی الحدیث لا تصیحوا ہو الذی یرد الحوض آخر الناس ... الحوض الا قلیلا مختلطا بغیرہ و اصلہ من التیح و التیاح وہو اللبن الذی شرج بالماء حتی یکاد یغلب سواد الماء بیاضہ -

التّطیّح - التطوح -

التّقیّح - ریم گرفتن -

ح التّشیّخ - پیری نمودن -

ه التّلطیّخ - آلودہ شدن -

٨ التّزیّد - در سخن افزونی کردن گران شدن شتر و التزید فی السیر فوق العنق -

التّصیّد - الصید -

التّقیّد - خرامیدن -

التّقیّد - خویشتن را بند کردن -

ه التّحیّر - سرگشته شدن و تحیر المکان بالماء ای امتلا

التّخیّر - برگزیدن -

التّدیّر - سرای گرفتن -

اَلتَّصَیُّبُ ناشدن مشابہ گردیدن با کسی یقال
تصیب فلان اباه اذا نزع الیہ فی الشبہ۔ ن
اَلتَّطَیُّرُ۔ فال بد گرفتن وتیدیا لبا و ہم چنین با
اَلتَّغَیُّرُ۔ از حال بگشتن وبیدی الیعن۔
اَلتَّهَیُّرُ۔ رمیده شدن۔ ض
اَلتَّحَیُّرُ۔ سرخویشتن پیچیدن یقال ما لک تحیر
الحیة وقال سیبویہ ہو تفیعل من حرت الشیٔ
اَلتَّمَیُّزُ۔ از یکدیگر جدا شدن۔ ن
اَلتَّقَیُّسُ۔ التشبہ بقیس والتمسک منہم بسبب ع
اما حلفت او جوار او ولاء۔ ض
اَلتَّکَیُّسُ۔ زیرکی نمودن۔
اَلتَّمَیُّسُ۔ خرامیدن۔
اَلتَّجَیُّشُ۔ شوریدن چیزی فی الحدیث ع
فتجیشت النفس الصحابة منہ ای جاشت
وجیشت وروی ایضا بالحاء ومعناه نفرت ض
اَلتَّعَیُّشُ۔ بحیلہ زیستن۔
اَلتَّحَیُّضُ۔ حائض شدن وتحیضت ای قعدت ع
ایام حیضہا عن الصلوٰة فی الحدیث تحیضی فی علم اللہ
ستا او سبعا۔
اَلتَّقَیُّضُ۔ مانندگی کردن بکسی بود فتیدن دیوار
وپاره پاره شدن خایہ مرغ۔
اَلتَّحَیُّطُ۔ الاحتیاط۔
اَلتَّغَیُّظُ۔ خشم گرفتن۔

اَلتَّقَیُّظُ۔ القیظ۔
اَلتَّرَیُّعُ۔ آمد وشد کردن مائع۔ ن
اَلتَّشَیُّعُ۔ دعوی شیعہ کردن۔
اَلتَّصَیُّعُ۔ خشک شدن گیاه۔
اَلتَّضَیُّعُ۔ التضوع۔ ض
اَلتَّمَیُّعُ۔ روان شدن وگداختن یقال
تمیع الشیٔ اذا جری علی وجہ الارض۔
اَلتَّبَیُّغُ۔ التبوغ۔ ن
اَلتَّزَیُّغُ۔ التزین۔ ع
اَلتَّحَیُّفُ۔ التحوف۔ ض
اَلتَّصَیُّفُ۔ تابستان جای مقام کردن۔
اَلتَّضَیُّفُ۔ مہمان شدن وبخشیدن
اَلتَّغَیُّفُ۔ جسپیدن۔ ع
اَلتَّهَیُّفُ۔ با گرم مقام کردن۔
اَلتَّرَیُّقُ۔ در نشیدن سراب۔ ض
اَلتَّزَیُّقُ۔ التزین۔
اَلتَّخَیُّلُ۔ خیال بستن یقال تخیلہ فتخیل لے ع
وسزاوار شدن آسمان بباریدن وتخیلت
علی الرجل اذا اخترتہ وتفرست فیہ الخیر
اَلتَّزَیُّلُ۔ پراگنده شدن۔
اَلتَّغَیُّلُ۔ انبوه شدن درخت۔
اَلتَّقَیُّلُ۔ اقتدا کردن ومانندگی کردن ن
بکسی وشراب خوردن وقت قیلولہ۔ ض

اَلتَّشَکُّلُ- التشکّلی-
اَلتَّسَهُّلُ- رهیده شدن-
اَلتَّخَیُّمُ خیمه زدن-
اَلتَّشَیُّمُ آتش بجای در شدن-
اَلتَّغَیُّمُ میغ ناک شدن-
اَلتَّبَیُّنُ بجای آوردن و هویدا شدن و درنگ کردن
اَلتَّحَیُّنُ هنگام جستن یقال تحین الوارش
اذا انتظر وقت الاکل لیدخل فی الحدیث
تحینوا نُسُکَکم التحین ان تحلبها مرة واحدة فی وقت معلوم
اَلتَّدَیُّنُ دیندار شدن و یعدی بالباء و وام خواستن
اَلتَّزَیُّنُ آراسته شدن و یعدی بالباء-
اَلتَّعَیُّنُ تباه و فاسد شدن وان یکون فی الجلد
والقربة وذلک عیب فیه و چشم کردن و تعین
علیه الشیء لزمه بعینه-
اَلتَّقَیُّنُ- آراسته شدن-
اَلتَّلَیُّنُ- نرمی کردن و یعدی باللام-
اَلتَّرَیُّهُ آمد و شد کردن میغ و کوراب

ومن الناقص

اَلتَّخَبِّی پنهان کردن-
اَلتَّرَبِّی- پروردن-
اَلتَّزَبِّی گوی ساختن صیاد خویشتن را
تا در انجا پنهان شود-
اَلتَّصَبِّی دل بردن-
اَلتَّقَبِّی- قبا پوشیدن-
اَلتَّکَبِّی- الاکتبار-
اَلتَّهَبِّی- افشانیدن و سست فارغ شدن از کاری
فی الحدیث جاء یتهبی ای ینفض دو ذرویه-
اَلتَّشَتِّی- زمستان جای مقام کردن و یعدی الی بالباء
اَلتَّعَتِّی- نافرمانی کردن-
اَلتَّفَتِّی- جوانمردی برزیدن و جوانمردی نمودن
اَلتَّمَتِّی- فی نزع القوس مد الصلب-
اَلتَّحَجِّی- التعمد والتحری والاقامة بالمکان تحجیا
والایلاع بالشیء واللزوم له فی الحدیث وتحجوا بک
روزگار گذاشتن-
اَلتَّهَجِّی بجا کردن سخن-
اَلتَّدَحِّی- الانبساط-
اَلتَّرَحِّی گرد شدن-
اَلتَّضَحِّی چاشت خوردن-
اَلتَّلَحِّی- دستار در بستن چنانکه زیر زنخ در آید
اَلتَّنَحِّی بیکسوی شدن فی الحدیث فتنحی قبل
وجهه معناه قصد الجهة التی الیها وجهه من قولک
نحوت الشیء انحوه-
اَلتَّسَخِّی- تکلف کردن در سخاوت و یعدی بعلی
اَلتَّفَخِّی- بیزار شدن-
اَلتَّبَدِّی بباد یه مقیم شدن و پدید آمدن چیزی
اَلتَّحَدِّی- نبرد کردن با کسی-

التردّي۔ رد وابر افگندن وهلاک شدن از جای درافتادن یا در چاهی افتادن۔

التسدّي۔ بر رو زبر چیزے شدن۔

التصدّي۔ پیش شدن یقال تصدی له ای تعرض وهو الذی تستشرفه ناظرا الیه۔

التعدّي۔ فا گذشتن راه وفزونی جستن بر کسے

التغدّي۔ چاشت خوردن۔

التندّي۔ التسخي وچرا کردن اشتر میان نهل وعلل وفي الحديث لم يتند يقال ما نديت بشيء تكرهه اي ما اصبت وما نديت بهذا الامر اي ما قربته۔

التنزّي۔ التصدي والتعرض

التحرّي۔ راه صواب جستن ومنه قوله فاولئك تحروا رشدا اي توخوا وعمدوا و درنگ کردن۔

التذرّي۔ فریفتن وموی فرو کردن زن

التذرّي۔ بر زور چیزی شدن والتزوج في اشراف القوم۔

التذرّي۔ الذراية۔

التسرّي۔ سریت خریدن یقال تسرى الرجل واصله تسرر من السر وهو النكاح او ضد العلانية او السرور فابدلوا من احدى الراآت یاء وقیل الیاء اصل وهی بدل من الواو في السرو وهو الشرف وهذا القول اصح لقولهم تسريها ولا تقولون تسررها وتكلفت السرو ايضا في الحديث به وتسريهم المتسري الذي يخرج في السرية باذن الامام وفي حديث آخر اليوم تسرون اي يقبل سركم۔

التشرّي۔ غواریچ شدن۔

التعرّي۔ برهنه شدن۔

التفرّي۔ واشگافته شدن و وا شدن۔

التقرّي۔ از پی فرا شدن۔

التعصّي۔ بعصا زدن۔

التعزّي۔ شکیبائی کردن وانتساب کردن

التنزّي۔ التوثب والتسرع۔

التکنّي۔ آشنامیدن بدرنگ۔

التکسّي۔ گلیم پوشیدن۔

التفشّي۔ تهمی کردن با یکدیگر۔

التعشّي۔ شام خوردن۔

التغشّي۔ پوشیده شدن ومجامعت کردن ومنه فلما تغشاها۔

التفشّي۔ فراخ شدن وتباه شدن ریش

التمشّي۔ برفتن تلخی شراب اسپیدان بدرد اندامها

التقصّي۔ از دشواری وتنگی بیرون آمدن وگوشت از استخوان باز شدن۔

التقصّي۔ الاستقصاء وفي الحديث تقصيتها اي صرت في اقصيها۔

اَلتَّكَصِّي سوی شانه کردن و هو فی الحدیث
والتزوج فی خیار القوم -
اَلتَّرَضِّي خشنود کردن پس از جهد -
اَلتَّفَضِّي پراگنده شدن ایضاً یعنی آخر یقال
تفضیت من الفضة و اصله تفضضت -
اَلتَّقَضِّي از هوا در آمدن باز و آنچه بدان ماند
و اصل هذا التقضض فابدل من احدی الضادات
یا و سپری شدن -
اَلتَّمَضِّي بگذشتن -
اَلتَّشَظِّي تزار کردن شتر -
اَلتَّخَطِّي فا گذشتن -
اَلتَّعَطِّي عطا خواستن و بمعنی التعاطی -
اَلتَّغَطِّي پوشیده شدن و یعدی بالباء
اَلتَّمَطِّي خویشتن باز یدن و خرامیدن
و قیل الیاء بدل من الطاء -
اَلتَّشَظِّي تو بتو از هم برخاستن چیزی و آنچه
بدان ماند چون بشکند -
اَلتَّلَظِّي زبانه زدن آتش -
اَلتَّنَقِّي بیعوی شدن یقال الرجل هی صار کالافعی فی الشر
اَلتَّلَفِّي فرخفتن و گرد بستن انگبین و پیسیدن یقال
خذا تلقه و اصله تلقع فابدلوا و قد مر و تلقی العسل ای تعقد
اَلتَّبَغِّي جستن -
اَلتَّفَغِّي مبالغه کردن در گرامی کردن

و در بر رسیدن از حال کسی یعدی یاء بالباء -
اَلتَّشَفِّي شفا جستن و یعدی بمن -
اَلتَّعَفِّي مدروس شدن -
اَلتَّقَفِّي از پی فرا شدن -
اَلتَّكَفِّي دراز شدن گیاه و مائل شدن بقیام
فی الحدیث اذا مشی تکفی تکفیا ای تمائل الی قدامه
کما تکفی السفینة فی جریها والاصل فیه الهمزة
ثم ترکت -
اَلتَّبَقِّي - التبقیة -
اَلتَّرَقِّي - بالا بر شدن -
اَلتَّشَهِّي - خواب و اسیدن خویشتن چیدن -
اَلتَّلَقِّي - پیشواز شدن چیزی از کسی فا گرفتن
اَلتَّوَقِّي - پرهیز یدن -
اَلتَّزَكِّي - صدقه دادن و پاکی کردن -
اَلتَّشَكِّي - گله کردن -
اَلتَّمَكِّي - التوضؤ و اصله من مکی الفرس
اذا حکی علیه برکبته -
اَلتَّشَلِّي - در پی شدن کسی یقال تشلیت
حقی ای تتبعته حتی استوفیته -
اَلتَّجَلِّي - هویدا شدن -
اَلتَّحَلِّي - پیرایه بر کردن و یعدی بالباء -
اَلتَّخَلِّي - خالی شدن و فی الحدیث و تخلیت
ای تبرأت من الشرک و انقطعت عنه التدلی

الا من علو الی سفل۔
التسفلی۔ سلوت افتادن و واشدن اندوه و تاریکی
وانچه بدان ماند۔
التصلی۔ گرم شدن بآتش۔
التطلی۔ اندوه شدن و یعدی بالباء۔
التعلی۔ بلند شدن بدرنگ فی الحدیث
تعلی عنی ای ببرغ علی و پاک شدن از نفاس
و به شدن از بیماری۔
التغلی۔ غالیه بکار داشتن۔
التقلی۔ بریان شدن و دشمنی نمودن۔
التکلی۔ در آخر صفوف ایستادن در حرب
وهو مقلوب من التکیل۔
التملی۔ روزگار دراز به خورداری گذشتن۔
التوقی۔ تیر در نشانه و جز آن انداختن۔
التسمی۔ نام نهادن خویشتن را و یعدی بالباء
التغشی۔ پوشیده شدن و تغشت الفتنة الناس
ای غشیتم و قیل الیاء بدل من المیم۔
التنبی۔ الارتفاع۔
التبنی۔ کسی را پسر گرفتن فی الحدیث تعدت
تبنت ای فرجت رجلیها۔
التثنی۔ دو تا شدن و بدو در آمدن۔
التجنی۔ جنایت کردن و یعدی بعلی۔
التحنی۔ مهربانی کردن و بدو در آمدن۔

التدنی۔ نزدیک شدن اندک اندک۔
التسنی۔ گردیدن قیل الیاء بدل من النون
وقیل بل الیاء منقلبة عن الواو فی الاصل فیکون
علی هذا القول ماخوذ من السنة فیمن اخذها من الواو
التظنی۔ اعمال الظن واصله التظنن
التعنی۔ رنج کشیدن و رنجور شدن و التلتع
بالعنیة وهی اخلاط تنقع فی ابدال الابل ثم تطلی
بها من الجرب وهو فی الحدیث۔
التغنی۔ سرائیدن و فی الحدیث ما اذن لشئ
تغنی بالقرآن و بی نیاز شدن و فسر من لم یتغن
بالقرآن کلیهما فمن ذهب الی الاستغناء فیکون ماخوذاً
من الغنی و من ذهب الی التطریب والتحزین فیکون ماخوذاً
من الغناء و سره ان الصوت الحسن اوقع فی النفوس
وانجح فی القلوب و قیل کانت العرب تتعلق بالغناء
والنشید فی اکثر احوالها فلما نزل القرآن احب
ان یکون القرآن هجیراهم مکان الغناء فقال
لیس منا من لم یتغن بالقرآن فی الحدیث ربطها تغنیاً
وتعففاً ای طالباً بنتاجها الغنی والعفة۔
التکنی۔ کنیت گرفتن۔
التمنی۔ آرزو بردن و دروغ گفتن و خواندن
والباب یدل علی تقدیر شی و نفاذه القضاء به۔
التشهی۔ آرزو کردن و یعدی بعلی۔
التلهی۔ بازی کردن و روزگار گذاشتن بچیزے

ویعدی بالباء وقوله فانت عنه تلهی ای تتشاغل -

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّحَوِّیْ - گرد شدن وفراهم آمدن -
اَلتَّرَوِّیْ - سیراب شدن -
اَلتَّسَوِّیْ راست شدن ومنه لو تسوی بهم الارض ای تستوی بهم تطوت الحیة توحت -
اَلتَّقَوِّیْ نیرومند شدن -
اَلتَّکَوِّیْ تیز نگریستن سوی کسی داغ کردن فی الحدیث اتکوی بجاریتی ای استدفی بها -
اَلتَّلَوِّیْ پیچیده شدن -

ومن الیائی

اَلتَّبَغِّیْ قصد چیزی کردن -
اَلتَّحَیِّیْ گردگی هر چیزی وحلقه شدن چنانکه یقال تحوت الحیة وفی الحدیث فتحیا منی یرید تحوی والتحوی التلوی -
اَلتَّزَیِّیْ التزین یقال تزی فلان بزی الصالحین
اَلتَّعَیِّیْ پیچیدن وخمیدن وگرد آمدن چیزی یقال تعیا علیه الامر ای اعیا علیه

ومن المهموز الفاء

اَلتَّاَدُّبُ - ادب گرفتن -
اَلتَّاَرُّبُ - التشدد والتابی خردمند شدن
اَلتَّاَشُّبُ - بهم درآمیختن ومجتمع گشتن یقال تاشب القوم اختلطوا -
اَلتَّاَلُّبُ - جمع شدن -

اَلتَّاَهُّبُ سا
اَلتَّاَنُّثُ - مؤ
اَلتَّاَثُّوُ گشـ
اَلتَّاَخُّرُ - وا
اَلتَّاَزُّرُ - از
نبات وقوی شـ
اَلتَّاَطُّرُ - بد
اَلتَّاَکُّوُ - کو
اَلتَّاَمُّرُ - مسلط
اَلتَّاَبُّسُ - بگ
اَلتَّاَلُّسُ - ا
اَلتَّاَنُّسُ - ا
اَلتَّاَبُّضُ - شـ
وهی یقال تابض ا
وا هم آمدن ند
اَلتَّاَرُّضُ فاد
وتثاقل الی الار
اَلتَّاَبُّطُ - چیز
دست است
افگندن وکان
اَلتَّاَمُّعُ قول ا
اَلتَّاَفُّفُ گروهی
اَلتَّاَشُّفُ - ا

التالّف دل بدست آوردن و باهم پیوسته شدن
ن ع التابّق پنهان شدن وگفته اند و اشته شدن
التاسّف دل تنگ شدن—
ن التالّق بدرفشیدن—
التانّق نیک نیک نگریستن در کارها یا نیکوئی
ح التابّل بازایستادن از مجامعت—
ه التاثّل فرو بردن چاه و اصلی گرفتن یقال
تاثل ای اتخذ اصل مال—
التاجّل گله گله شدن گاو وحشی وانچه بدان ماند
و گرد آمدن آب در آبگیر وفی الحدیث فتاجل
متاجل ای استاذن فی الرجوع الی اهله
وطلب ان یضرب له الاجل—
ن ع التازّل التازق—
ح التاصّل التاسل فی المعنی الثانی—
ن التاکّل خورده شدن دندان وانچه بدان ماند
و درخشیدن شمشیر از تیزی
التامّل نیک نیک نگریستن
ن التاهّل زن کردن—
ه التاثّم بپرهیزیدن وحقیقة القاء الاثم
عن النفس—
ن ع التاجّم افروخته شدن آتش و سخت
ه گرم شدن روز و سخت خشم گرفتن—
ن التارّم اقامت کردن تا زم القوم

دراهم اذا طلبو الاقامة بها—
التاطّد الناجم فی المعنی التالیة—
التالمّد رنجودن—
التاذّن بیاگاه بانیدن و بدانستن
التانّش بگردیدن آب و بهانه آوردن و درنگی
شدن وخوی کسی گرفتن—
التایّه التکبر—
التاتّه مبدل من التعتة والکبر والخیلاء ایضا—
التالّه التعبد والتنسک—
التامّه بمادری گرفتن والهاء لام الفعل
عند قوم والصحیح انها زائدة—

ومن المضاعف المهموز الفاء

التاثّث بسیار کالا شدن—
التاجّج افروخته شدن آتش—
التازّز سخت جوشیدن یا بجوش آمدن وفی الحدیث
المجلس تیازّ ازای یموج فیه الناس ماخوذ
من ازیز المرجل—
التافّف اف کردن—
التامّم قصد کردن وگرفتن—

ومن الاجوف المهموز الفاء

التاوّب الاوب—
التاوّد بد ودرآمدن—
التاوّل تاویل کردن

٨ التّأوّه - آوخ کردن -

ومن اليائي

٨ التّأيّد - نیرومند شدن -

٩ التّأيّم - بے شوہر شدن زن وبی زن شدن مرد -

ومن الناقص المهموز الفاء

التّأبّي - سپیدی گرفتن و گردنکشی کردن -

التّأتّي - پیش شدن کار و رفق کردن آمدن بایدان

التّأخّي - برادری گرفتن و التحرّی ایضا الامام -

التّأدّي - رسیدن نقال تادی الیہ الخبر

التّأذّي - آزرده شدن -

التّأرّي - بجای اقامت کردن و یعدیٰ بالباء والتحرّی

التّأسّي - صبر کردن -

التّألّي - سوگند خوردن -

٩ التّأمّي - داه گرفتن یعنی پرستاری گرفتن

التّأنّي - درنگ کردن -

ومن اللفيف المقرون المهموز الفاء

التّأوّي - التجمع

ومن اليائي

التّأيّي - قصد چیزی کردن و درنگ کردن

ومن المهموز العين

١٠ التّذأّب - جستن باد از ہر سوی -

٨ التّرأّد - الارتاد -

التّكأّد - رنجانیدن -

التّزأّر - بانگ کردن شیر -

التّرأّس - رئیس شدن -

التّفأّل - اختر نیک گرفتن و یعدیٰ بالباء

٩ التّدأّي - پوشیدن آب چیزی را وگشتن بزور ماده بر آمدن -

التّشأّم - شوم داشتن و یعدیٰ بالباء و تشأم الرجل انتسب الی الشام مثل تقیّس و تکوّف -

ومن المعتل المهموز العين

٧ التّوأّد - الاتّئاد آہستگی نمودن من الاتقال -

ومن الناقص المهموز العين

التّرأّي - دیدن و پیش آمدن برای دیدن فی الحدیث انه صلی الله علیه وآله وسلم قال لا تترائی احدکم بالدنیا ای ینظر فیها والاصل فیه ترای -

٩ التّمأّي - فراخ شدن پوست و تباه شدن قوم

ومن المهموز اللام

التّنبّؤ - دعوی پیغامبری کردن -

التّهتّؤ - کہنہ و پاره شدن -

التّخبّؤ - ولع و بخیل شدن بچیزی یعدیٰ بالباء

التّنجّؤ - چشم کردن -

٨ التّبدّؤ - ابتدا کردن -

٨ التّهدّؤ - تباه شدن زخم و پاره پاره گردیدن قال

تهذأت القرحة اذا فسدت وتقطعت۔

اَلتَّبَرُّؤُ۔ بیزار شدن ویعدی بمن۔

اَلتَّجَرُّؤُ۔ دلیری کردن ویعدی الی تذرأ

علیه ای تطاول۔

اَلتَّقَرُّؤُ۔ قرائی کردن۔

اَلتَّمَرُّؤُ۔ تکلف المروة وفلان تمرأ

بنا ای یطلب المروة بنقصنا وعیبنا۔

اَلتَّهَرُّؤُ۔ از هم بریدن گوشت۔

اَلتَّجَزُّؤُ۔ پاره پاره کردن وپسنده کردن بچیز

اَلتَّهَسُّؤُ۔ الهزء۔

اَلتَّفَسُّؤُ۔ التفسأ۔

اَلتَّجَشُّؤُ۔ آروغ زدن۔

اَلتَّفَشُّؤُ۔ پراگنده شدن۔

اَلتَّكَشُّؤُ۔ قدید خوردن وپوست باز شدن ادیم

اَلتَّخَطُّؤُ۔ خطا نمودن از خویشتن بآنکه

تو بصواب باشے وتخطأت له فی المسألة

ای اخطأت۔

اَلتَّدَفُّؤُ۔ تپسیدن۔

اَلتَّكَفُّؤُ۔ فاوا شدن۔

اَلتَّفَقُّؤُ۔ شگافته شدن۔

اَلتَّلَكُّؤُ۔ التباطؤ والتوقف ویعدی بعن

اَلتَّلَكُّؤُ۔ تاخیر خواستن۔

اَلتَّمَلُّؤُ۔ برابر آمدن۔

اَلتَّكَمُّؤُ۔ اجتناء الكمأة وتكمأت الارض علی

فلان ای استوت علیه ووارته۔

اَلتَّهَمُّؤُ۔ التهنأ۔

اَلتَّهَنُّؤُ۔ گوارنده شدن۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلتَّوَجُّؤُ۔ دست فاکسی زدن۔

اَلتَّوَدُّؤُ۔ برابر کردن ومنقطع گردیدن یقال

تودأ علیه ای اهلكه۔

اَلتَّوَضُّؤُ۔ دست وروی شستن ویعدی

بالامر واما قوله صلی الله علیه وآله وسلم توضؤا مما غیّرت

النار قیل معناه نظفوا ایدیکم من الزهومة۔

اَلتَّوَطُّؤُ۔ بپای سپردن۔

اَلتَّوَكُّؤُ۔ تکیه زدن ویعدی بعلی۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبَوُّؤُ۔ جای گرفتن اخذ من المباءة وهی المحلة

ویتعدی الی مفعول واحد وقال ابو علی

یتعدی الی مفعولین ایضاً۔

ومن الیائی

اَلتَّذَیُّؤُ۔ مطاوع ذیأ یقال تذیأ الجرح واما سیدن

تذیأ وجهه۔

اَلتَّشَیُّؤُ۔ شیر فرا گذاشتن بے دوشیدن۔

اَلتَّفَیُّؤُ۔ فا واگذاشتن سایه ودر سایه چیزی نشستن

اَلتَّقَیُّؤُ۔ تکلف القیء۔

التهیؤ ساختہ شدن ویعدی باللام

باب التفاعل

التحاذب. از یکدیگر درگذشتن۔
التثاوب. التحبب۔
التحاصب. الترامی بالحصباء وهو فی الحدیث
التحارب. الاحتراب وفی الحدیث
تحاربت لما یرید انها کانت تعرضها الا ان تقری
من حربت فلانا اذا اعرشته علی آخر
داغریته به۔
التراکب. برهم نشستن۔
التضارب. با یکدیگر شمشیر زدن۔
التشاجب. بهم درشدن درکار۔
التعاتب. با یکدیگر عتاب کردن۔
التعاقب. از پس یکدیگر درآمدن۔
التقارب. بیکدیگر نزدیک شدن وفی
الحدیث اذا تقارب الزمان قیل اقتراب
الساعة وقیل اعتدال اللیل والنهار وقیل
قصر مدة الازمنة ونقصها عما جرت به العادة
فیها وذلک اذا طلعت الشمس من مغربها
وقیل قصر ازمنة الاعمار وقیل تقارب
احوال الناس فی غلبة الفساد علیهم۔
التکاتب. بیکدیگر نامه نوشتن۔
التکاذب. با یکدیگر دروغ گفتن۔

التکالب. التواثب۔
التناسب. با یکدیگر خویشی داشتن وفی
الحدیث تناسبوا ای تقاسموا فنسب بعضهم
بعضا ای تعلق۔
التخافت. با یکدیگر پنهان راز گفتن۔
التهافت. پیاپی درافتادن والترکیب یدل
علی سقوط شیء۔
التحادث. با یکدیگر حدیث کردن۔
التنافث. با یکدیگر فحش گفتن۔
التباهج. بسیار شگوفه شدن یقال تباهج
الارض اذا اکثر نواره۔
التخارج. التناهد وفی حدیث ابن عباس
یتخارج الشریکان واهل المیراث قال ابو عبید
یعنی اذا کان المتاع بین ورثة او شرکاء
لم یقتسموه وهو فی ید بعضهم دون بعض فلا بأس
ان یتبایعوه وان لم یعرف کل واحد منهم
نصیبه بعینه ولم یقبضه ولو اراد اجنبی ان
یشتری نصیب بعضهم لم یجز حتی یقبضه البائع
قبل ذلک وقد رواه عن عطاء مفسرا فی الحدیث
قال لا بأس ان یتخارج القوم فی الشرکة تکون بینهم
فیاخذ هذا عشرة دنانیر نقدا ویاخذ هذا عشرة
دنانیر دینا۔
التعالج. بجا لیدن در دل۔

التداعج - بایکدیگر یار شدن -
التعارج - خویشتن را لنگ ساختن -
التعالج - بهم واکوشیدن -
التمازج - بهم آمیخته شدن -
التباعج - بازیچه بسوی یکدیگر انداختن گل گوی
و مانند آن فی الحدیث یتباعجون بالبطیخ ای یترامون بها
التدالج - چیزی بجوبی بهم برداشتن و هو فی الحدیث
التذابج - یکدیگر را گلو بریدن -
التساهج - آسان فراگرفتن با یکدیگر -
التصافح - دست یکدیگر را فراگرفتن در سلام
التصالح - الاصلاح و هو متعد -
التفاسح - در مجلس فراخ وا نشستن -
التفاصح - شیوا زبانی نمودن که نباشد -
التفاضح - پشت به پشت یکدیگر باز نهادن
التمادح - یکدیگر را ستودن -
التناجح - پی در پی راست آمدن چیزی
یقال تناجحت احلامه ای تتابعت بصدق -
التناصح - یکدیگر را نصیحت کردن و الباب
یدل علی ملازمة بین الشیئین و اصلاح لهما -
التناطح - یکدیگر را سر زدن یکدیگر فا گرفتن
التناکح - التناکس و اخراج المرأة بحیث نهایة
التناضح - الترامی بالحجارة -
التناسخ - فی المیراث ان تموت ورثة بعد ورثة
و اصل المیراث قائم لم یقسم و فی الحدیث لم تکن نبوة
الا تناسخت ای تحولت من حال الی حال یعنی امر الامة
۸ التباعد - از یکدیگر دور شدن -
التجالد - التضارب -
٦ التجاهد - بذل الوسع و المجهود -
التحاسد - یکدیگر را حسد کردن -
التراقد - یکدیگر را یاری دادن -
التساند - یکدیگر را کشتی کردن و کثیراً یستعمل
فی اقی السباع -
التساند - پشت واگذاشتن منه یقال خرج
القوم متساندین ای علی رایات شتی و لم یکونوا
تحت رایة امیر واحد و الباب یدل علی انضمام
الشیٔ الی الشیٔ -
التعاقد - با یکدیگر را عهد کردن و تعاقدت
الکلاب تعاظلت -
التعاهد - التعاقد و کسی را تعهد کردن -
التفاقد - گم کردن یکدیگر را -
التقاعد - عدم الاخراج الی الشیٔ یقال تقاعد
فلان اذا لم یخرج الیه من حقه -
التماجد - با یکدیگر فخر کردن -
٦ التناشد - بهم شعر خواندن -
التناکد - التعاسر
التناهد - توزیع کردن -

التبادر - بهم شتافتن -
التباشر - یکدیگر را مژدگان دادن -
التباشم - چیرگی نمودن -
التحادر - ریختن و افتادن فی حدیث الاستسقاء
حتی رایت المطر یتحادر علی لحیته بیدیه سقف
المسجد قد وکف حتے خلص الماء الیه -
التحاقر - حقیر آمدن بچشم کسی و لیعنی بالی -
التخاذر - تنگ کردن پلک چشم تا نگاه تیز شود یقال
تخاذر الرجل ای ضیق جفنه لیحدد النظر کقولک
تعامی و تجاهل -
التخاصی - دست یکدیگر را فرا گرفتن در رفتن
التدابر - پشت در یکدیگر گردانیدن -
التداثر - فرسودن با یکدیگر -
التذاکر - بهم یاد کردن -
التذامر - یکدیگر را بر جنگ انگیزانیدن
التساکر - مستی نمودن بے مستی -
التشابر - نزدیک گشتن در حرب با یکدیگر گویا
صاحبها شبرا و هی کل واحد منها الی صاحبه الشبر -
التشاجر - با یکدیگر خلاف کردن و با یکدیگر نیزه زدن
التشازر - با یکدیگر نظر کردن بدنبال چشم یقال
تشازر القوم ای نظر بعضهم الی بعض شزرا
وهو نظر الغضبان بمؤخر العین -
التشاعر - شاعری نمودن کسی که شاعر نباشد

التصابر - با یکدیگر صبر کردن دو گروه در جنگ
التصاغر - التحاقر -
التضافر - و التظاهر - بهم پشت شدن
ومنه یقال تظافروا علیه و تظاهروا
التظاهر - کانه ولی کل واحد ظهره الی صاحبه
التعاسر - با یکدیگر دشوار فا گرفتن -
التعاشر - بهم زیستن -
التعاقر - یکدیگر را کشتن و نبرد کردن با یکدیگر
در پیے کردن اشتر -
التعاکر - بر یکدیگر نیزه زدن قوم در پیکار و با هم
در آمیختن یقال تعاکر القوم ای اختلطوا -
التفاخر - با یکدیگر فخر کردن و الباب یدل علی
عظم و قدم -
التقاطر - پیاپی شدن -
التقامر - بهم قمار بازیدن -
التکاثر - با یکدیگر بسیار کردن به بسیاری قوم و مال
التکادر - پیوسته سوی چیزی نگریستن -
التناثر - بهم پاشیده شدن -
التناحر - فی القتال التناحر علیه و یقال منازلهم
تتناحر ای تتقابل -
التنادم - یکدیگر را ندیم کردن -
التناصر - یکدیگر را یاری کردن -
التناظر - بهم نظر کردن یقال دور نا تتناظر

ای تقابل تناظر القوم بینهم الحقوق ای تسامحوا فیها

التّناقُس بهم بجا کم شدن تا اصل که بزرگ تر است

التّناکُر التجاهل۔

التّهاتُر بر یکدیگر دعوی باطل کردن۔

التّهاجُر از یکدیگر بریدن۔

التّبارُز بروی یکدیگر بیرون شدن بجنگ

التّحاجُز از یکدیگر باز شدن در گروه در حرب

التّغامُز یکدیگر را بچشم اشارت کردن۔

التّنابُز یکدیگر را لقب نهادن و یکدیگر را بلقب خواندن

التّناهُز شتابی کردن و کسی یکدیگر را بابارت

شهری و جز یکدیگر فرصت یافتن یقال

تناهزنا هزان ابارة بلد کذا ای تبادران۔

التّجالُس بهم نشستن۔

التّخارُس خویشتن را گنگ ساختن۔

التّجالُس از یکدیگر ربودن۔

التّدارُس بهم درس خواندن۔

التّشاخُس لیا بیش شدن دندان و تباه

شدن میان قوم۔

التّشاوُس با یکدیگر دشمنی کردن۔

التّشاکُس با یکدیگر بدخوی کردن۔

التّضاغُس با دندانه شدن چیزے۔

التّقاعُس خویشتن را غافل ساختن یقال تعاسر

علی فلان ای تقاعی علیه ترکه فی شبهة من امره

التّقاعُس واپس شدن۔

التّناخُس ریختن یکی بر دیگرے و فی الحدیث

غدر تناخس لیسه بیصب بعضها فی بعض کان

الواحد ینخس الآخر ای یدفعه۔

التّنافُس رغبت کردن و لیدت یعنی۔

التّقاطُش التعامی عن الشئ۔

التّفاحُش سخت زشت شدن و با یکدیگر

فحش گفتن و هو فی الحدیث۔

التّقارُش نیزه بهم در شدن بحرب۔

التّناجُش بر یکدیگر افزودن بهای بیت خریدن

و هو فی الحدیث و الترکیب یدل علی اثارة شئ

التّهارُش در یکدیگر افتادن سگان۔

التّخالُص التصافی۔

التّرافُص التقارص بنوبت کردن کرد چیزے

چیز را قیل کل واحد منهما اصل براسه و قیل الرافص

الترافص مقلوب۔

التّباغُض یکدیگر را دشمن داشتن۔

التّراکُض بهم ستور دوانیدن۔

التّعارُض یکدیگر را پیش آمدن۔

التّقارُض بوام فرا دادن یکدیگر را و یستعمل

فی الخیر و الشر و القرنان یتقارضان النظر اذا

نظر کل واحد منهما الی صاحبه شزرا و اصل

القرض القطع فی الحدیث و یتقارضون یقال

قرض الشاعر الشعر اذا قطع بعضه ومضى من قصيدة شيئا
اَلتَّمَارُضُ - خویشتن را بیمار ساختن -
اَلتَّنَاقُضُ ضد یکدیگر شدن ومنه الباب بیدل
علی نکث الشیء -
اَلتَّنَاهُضُ - فرا یکدیگر ساختن در حرب -
اَلتَّبَالُطُ - التضارب -
اَلتَّسَاقُطُ - بیفتیدن و بیفگندن و خویشتن را
بر چیزی افگندن -
اَلتَّضَاغُطُ - یکدیگر را افشردن در زحمت
اَلتَّفَارُطُ - بر یکدیگر فرا پیش گرفتن وفی الحدیث
تفارطا الغزوای تباعد والیست من اللحاق
بالنبی وکل شیء سبق فقد فرط -
اَلتَّفَارُطُ - التشاتم -
اَلتَّلَاحُظُ - یکدیگر را نگریستن -
اَلتَّقَارُظُ - یکدیگر را ستودن -
اَلتَّتَابُعُ - پیاپی شدن -
اَلتَّبَاعُدُ - المباعدة -
اَلتَّخَادُعُ - فرا پیش نمودن از خویشتن -
اَلتَّخَالُعُ - با یکدیگر خلع کردن -
اَلتَّدَافُعُ - یکدیگر را دفع کردن -
اَلتَّرَاجُعُ - واپس آمدن -
اَلتَّرَافُعُ - بهم چیزی به برداشتن -
اَلتَّسَارُعُ - بهم بشتافتن -

اَلتَّسَامُعُ از کسی بد گفتن و بعیدی بالسیار
اَلتَّفَاقُعُ - سپید گردیدن چشم در مغاک شدن
فی الحدیث وان تفاقعت عینا کل ای رمصتا
ماخوذ من الفقاقیع -
اَلتَّقَاعُعُ - التهافت فی الشیء والتتابع
بالریاح وبیدیان بالبا، دموت البعض اثر البعض
اَلتَّقَارُعُ - بهم قرعه زدن وبهم شمشیر زدن -
اَلتَّقَاطُعُ از یکدیگر بریدن -
اَلتَّمَاجُعُ التماجن والترافث -
اَلتَّنَازُعُ کاس از یکدیگر فا گرفتن و بهم خصومت کردن
اَلتَّعَازُفُ - با زدن و دف التنادی مانند رود ما مه للهو
وغیره فی الحدیث ما تعازفت الانصار یوم بعاث
ویحتمل ان یکون من عزف اللهو وضرب المعازف
علی تلک الاشعار للتحریض علی القتال ویحتمل
ان یکون من العزیف وهو اصوات الوغا
کعزیف الریاح وعزیف الجن وهو جرس اصواتها
اَلتَّعَاطُفُ - بر یکدیگر مهربانی کردن -
اَلتَّقَاذُفُ - بهم انداختن و انداخته شدن -
اَلتَّكَاثُفُ کثیف شدن -
اَلتَّكَاشُفُ آشکارا شدن عیب بر یکدیگر
یقال لو تکاشفتم ما تدافنتم ای لو انکشف
عیب بعضکم لبعض -
اَلتَّنَاتُفُ الانتناف -

اَلتَّاسُفُ - راز کردن بایکدیگر -
اَلتَّناصُفُ - انصاف یکدیگر دادن از خویشتن
اَلتَّهاتُفُ - الاهتات -
اَلتَّحامُقُ - احمق نمودن بے حمق -
اَلتَّرافُقُ - همراهی کردن و هم یار بودن -
اَلتَّسابُقُ - بر یکدیگر پیشی گرفتن -
اَلتَّصادُقُ - بایکدیگر راست گفتن و دوستی
دیده داشتن -
اَلتَّصافُقُ - دست بر دست یکدیگر زدن در بیعت
اَلتَّطابُقُ - اتفاق کردن -
اَلتَّطارُقُ - از پے یکدیگر فراز شدن اشتر -
اَلتَّعانُقُ - دست بگردن یکدیگر فراکردن و یستعمل
فی الموقّة -
اَلتَّلاحُقُ - دریکدیگر رسیدن -
اَلتَّلاصُقُ - التلازم -
اَلتَّهارُكُ - التعالی و التناظم و التباعد علی
بنات الشیٔ -
اَلتَّدارُكُ - دریافتن و دریکدیگر رسیدن -
اَلتَّداعُكُ - بایکدیگر کاویدن در حرب -
اَلتَّشارُكُ - الاشتراک -
اَلتَّضاحُكُ - خندیدن -
اَلتَّداكُكُ - التداخل -
اَلتَّماحُكُ - بایکدیگر لجاج کردن -

ف

اَلتَّماسُكُ - خویشتن فرو داشتن فی الحدیث
بادن متماسک ای معتدل الخلق یمسک بعض اعضائه بعضا
اَلتَّمالُكُ - بر خویشتن پادشاهی دادن -
اَلتَّهالُكُ - در افتادن بچیزی و حریصی کردن تهالک
الرجل علی الفراش ای سقط -

ل

اَلتَّبادُلُ - بایکدیگر بدل کردن -
اَلتَّثاقُلُ - خویشتن را گران ساختن -
اَلتَّجادُلُ - بایکدیگر پیکار کردن -
اَلتَّجاهُلُ - نادانی نمودن بے نادانی -
اَلتَّحامُلُ و المُتحامُلُ - برهم جسپیدن در خصومت
و انجیدان مانند چیزی یعلی و تحاملت علی نفسه
اذا تکلفت الشی علی مشقة -
اَلتَّخاذُلُ - التخاذع -
اَلتَّخاذُلُ - یکدیگر را فروگذاشتن و والیس نشستن
و ضعیف شدن و تخاذلت الوحشیة اذ اقامت علی الطفلها
اَلتَّخاصُلُ - بایکدیگر گرو بستن در تیراندا ختن
اَلتَّداخُلُ - بهم در شدن یقال تداخلنی منه شیٔ
اَلتَّراسُلُ - بیکدیگر پیغام و رسول فرستادن
اَلتَّواكُلُ - پای فرا یکدیگر زدن -
اَلتَّسائُلُ - پیاپے شدن -
اَلتَّساجُلُ - التفاخر التسامح -
اَلتَّشاغُلُ - خویشتن را مشغول کردن بچیز
اَلتَّشاكُلُ - التشابه -

التعاجل - بشتافتن بیکدیگر -
التعادل - بایکدیگر راست شدن -
التعاظل - المعاظلة -
التعاقل خردمندی نمودن بی خردمندی
في الحديث يتعاقلون بينهم معاقلهم الاولى اے ۹
يكونون على ما كانوا عليه في الجاهلية يعني يأخذون من
الديات ويعطون منها حديث عمر رضي انا لا نتعاقل
المضغ بيننا اي لا يأخذ بعضنا من بعض العقل
وهو الدية والمضغ جمع مضغة وهو قطعة من اللحم -
التعاشق - عشق ورزیدن بایکدیگر -
التغافل غفلت نمودن بایکدیگر بی غفلت
التفاضل - از یکدیگر افزون آمدن -
التقابل - بایکدیگر برابر شدن و روی فراروی کردن -
التقاتل - بایکدیگر کارزار کردن -
التکاسل - خویشتن را کاهل ساختن -
التکامل - تمام شدن -
التماثل - از بیماری به شدن مانند یکدیگر شدن
التماحل - دراز و مضطرب [illegible]
البدن في الحديث امور متماحلة اي متطاولة -
التماقل - التغاوط -
التناسل - ریختن و پیچیده شدن تناسل النبت اے
التف [illegible] بعضه الطول من بعض وتناسل الناس اي انضموا

التناجل - پیکار کردن بایکدیگر -
التنازل - مثل التقاتل -
التناسل - از یکدیگر زادن -
التناضل - بایکدیگر تیر انداختن -
التحاكم - بهم حاکم شدن [illegible]
التحالم - حلم نمودن بی حلم -
التخاصم - بهم خصومت کردن -
التراجم - بیکدیگر سنگ انداختن -
التراحم - بریکدیگر بخشودن -
التراكم - برهم نشستن -
التزاحم - انبوهی کردن [illegible]
التزاعم - بهمدیگر سخن نا موثوق بگفتن [illegible]
نمودن في الحديث تزاعمان اي تداعيان شيئا
فتختلفان فيه -
التسالم - بایکدیگر صلح کردن -
التساهم - بهم قرعه زدن -
التشاتم - یکدیگر را دشنام دادن -
التصادم - بهم نا کوفته شدن -
التصارم - التقاطع -
التضاجم - کژ شدن دهن مختلف شدن کار -
التظالم - مظلومی نمودن بی مظلومی -
التعاجم - باهم سخن گفتن بزبان عجم و نقطه نهادن
نوشته را في الحديث ما كنا نتعاجم اي نكني و نوري

اَلتَّعَاظُمُ- بزرگی نمودن بزرگ آمدن-
اَلتَّعَالُمُ- ہم بدانستن-
اَلتَّفَاقُمُ- بزرگ شدن کار
اَلتَّقَادُمُ- دیرینہ شدن-
اَلتَّقَاسُمُ- ہم وا بخشیدن و ہم سوگند خوردن
اَلتَّكَاتُمُ- از یکدیگر پوشیدن-
اَلتَّكَارُمُ- کرم نمودن بے کرم
اَلتَّكَالُمُ- با یکدیگر سخن گفتن پس از پیش
اَلتَّلَاحُمُ- باہم پیوستن و تنگ التیام شدن زن
اَلتَّلَاطُمُ- با یکدیگر تپانچہ زدن-
اَلتَّلَاكُمُ- با یکدیگر مشت زدن-
اَلتَّنَادُمُ- با یکدیگر ندیمی کردن-
اَلتَّهَادُمُ- ہم بیفتادن-
اَلتَّهَارُمُ- خویشتن را پیر ساختن-
اَلتَّعَاتُنُ- برابر شدن-
اَلتَّحَاسُنُ- نیکو کردن-
اَلتَّدَافُنُ- التقائم و یکدیگر را دفن کردن-
اَلتَّرَاطُنُ- ہم سخن گفتن بلغت عرب
اَلتَّرَاهُنُ- گرو کردن-
اَلتَّشَاجُنُ- ہم درشدن-
اَلتَّصَافُنُ- ہم بخش کردن آب-
اَلتَّضَاغُنُ- بریکدیگر کین گرفتن-
اَلتَّطَاعُنُ- نیزہ زدن با یکدیگر-

اَلتَّغَابُنُ- با یکدیگر غبن آوردن-
اَلتَّلَابُنُ- با یکدیگر شیر خوردن-
اَلتَّمَاجُنُ- مسخرگی نمودن-
اَلتَّهَاوُنُ- سبک شمردن تقال تہاون الامر استقام-
اَلتَّبَادُہُ- با یکدیگر بدیہہ گفتن-
اَلتَّبَالُہُ- خویشتن را ابلہ ساختن-
اَلتَّشَابُہُ والتَّشَاكُہُ- ہم مانیدن-

ومن المضاعف

اَلتَّحَابُّ- یکدیگر را دوست داشتن-
اَلتَّسَابُّ- یکدیگر را دشنام دادن از یکدیگر ببریدن
اَلتَّضَابُّ- باقی آب کہ در انا باشد آشامیدن-
اَلتَّحَاتُّ- فرو ریزیدن-
اَلتَّمَاتُّ- یکدیگر را فرو لیسیدن-
اَلتَّحَاجُّ- التخاصم-
اَلتَّنَاجُّ- پای زہم باز نہادن-
اَلتَّلَاجُّ- با یکدیگر ستیہیدن-
اَلتَّشَاحُّ- حریصی نمودن-
اَلتَّبَادُّ- ہمتا را فرا گرفتن در حسب-
اَلتَّحَادُّ- با یکدیگر خلاف کردن-
اَلتَّرَادُّ- بریکدیگر رد کردن-
اَلتَّضَادُّ- بریکدیگر دشمنی و ناہمتائی کردن
اَلتَّعَادُّ- التعدُّو-

اَلتَّنَادُّ - از یکدیگر رمیدن -
اَلتَّبَارُّ - با یکدیگر نکوئی کردن -
اَلتَّسَارُّ - با یکدیگر راز گفتن -
اَلتَّضَادُّ - باهم آمدن گردی -
اَلتَّمَاسُّ - پیش پیدا رشدن لا یکون ذلک الا بین کلام -
اَلتَّغَاشُّ - از یکدیگر گریختن -
اَلتَّقَاصُّ - با یکدیگر فرا گرفتن
اَلتَّمَاسُّ - یکدیگر را بسودن -
اَلتَّحَاسُّ - با یکدیگر آگهشیدن -
اَلتَّرَاصُّ - تنگ سد در سریکدیگر با ایستادن -
اَلتَّقَاصُّ - قصاص از یکدیگر بستدن
یقال تقاصّ القوم اذا قاصّ کل واحد منهم صاحبه
فی حساب او غیره
اَلتَّمَاصُّ - التماش -
اَلتَّقَاصُّ - یکدیگر را گزیدن -
اَلتَّغَاطُّ - سر یکدیگر با آب فرو بردن -
اَلتَّحَافُظُ - از حد در گذشتن در دشمنی کردن با یکدیگر
اَلتَّمَاظُّ - با یکدیگر پیکار کردن -
اَلتَّدَافُّ - بر یکدیگر نشستن -
اَلتَّنَافُّ - بهر چیز در آنا شدن از شراب یا بخوردن
اَلتَّصَافُّ - بهم دسته زدن -
اَلتَّعَافُّ - دو آنکه بردن ناقه را دوشیدن لبعد الجرعه

یقال تعافّ با بذا نا قتک ای احلبها لبعد الحلب الاولی

ق اَلتَّعَاقُّ - التخاصم
اَلتَّدَاقُّ - المداقة -
اَلتَّشَاقُّ - التعادی -
ك اَلتَّبَاكُّ - بهم نشستن و از دحام شدن
تباکّ القوم ای ازدحموا فی الحدیث حتی اذا اشتکی الرکب منا وان اذاتنا و بین سنة النفرة -
اَلتَّدَاكُّ - التباک -
ل اَلتَّحَالُّ - التعاظم -
اَلتَّغَالُّ - التحاب -
اَلتَّضَالُّ - خویشتن را گمراه ساختن -
اَلتَّطَاوُلُ - گردن بیفراشتن تا چیزی که در دور است ببینی -
اَلتَّغَالُّ - پاک شدن دهان از نشانهای بقیه شیر بادیه
م ناقه را یقال تغالت الناقة اذا انتجت ما عندها من السیر باخود من العلالة و هی البقیة
اَلتَّقَالُّ - اندک شمردن و هو فی الحدیث -
اَلتَّمَامُّ - بهم تمام شدن یقال تاموا ای جاؤا کلهم و تموا -
ن اَلتَّشَامُّ - بهم انبوییدن
اَلتَّصَامُّ - خویشتن کر ساختن
اَلتَّضَامُّ - فراهم آمدن
اَلتَّجَانُّ - دیوانه ساختن

اَلتَّشَانُّ التَّشَنُّن۔

ومن المعتل

اَلتَّوَاثُبُ بهم برجستن۔
اَلتَّوَاجُهُ با هم دیگر گفتن شر و بدی او رفتنه
آنکه گفتن یقال تواجه الشر فیما بینهم ای تداوله
اَلتَّوَارُدُ بهم آب آمدن۔
اَلتَّوَاعُدُ با یکدیگر وعده نهادن در خیر۔
اَلتَّوَافُدُ بهم بجای شدن۔
اَلتَّوَالُدُ بهم زادن و توالدوا ای کثروا
وولد بعضهم بعضا۔
اَلتَّوَاتُرُ پیاپی شدن۔
اَلتَّوَافُرُ بسیار شدن۔
اَلتَّوَاقُصُ با دقص دانستن و فی الحدیث
ثم تواقصت علیها لئلا تسقط یقول مسکت
علی البردة بعنقی و تحدانیتی
علیها لئلا تسقط۔
اَلتَّوَادُعُ التصالح۔
التواضع فروتنی نمودن و وضیع شدن۔
اَلتَّوَاصُفُ بهم وصف کردن۔
اَلتَّوَاقُفُ با ایستادن و گرده جنگ و خوان
اَلتَّوَاثُقُ با یکدیگر استواری کردن۔
اَلتَّوَاشُقُ وشیق ساختن قوم گوشت را بهم یعنی
فی الحدیث فتواشقوه باسیافهم ای قطعوه
کما یقطع اللحم اذا قدد۔
اَلتَّوَافُقُ الاتفاق والتظاهر۔
اَلتَّرَاهُقُ بهم رفتن۔
اَلتَّوَاصُلُ با یکدیگر پیوستن۔
اَلتَّوَاكُلُ ترک دادن و بر یکدیگر اعتماد کردن
فی الحدیث فتواکل الکلام ای اتکل کل واحد
منهما علی الآخر فیه۔
اَلتَّوَازُنُ بهم سنگ آمدن۔

ومن المضاعف المعتل الفاء

اَلتَّوَادُّ با یکدیگر دوستی کردن۔

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّوَارِي نهان شدن و لعیدے لبعض کمین۔
اَلتَّوَاصِي یکدیگر را اندرز کردن و پیوسته
شدن نبات بیکدیگر۔
اَلتَّوَافِي بهم تمام شدن۔
اَلتَّوَالِي پیاپی شدن۔
اَلتَّوَانِي سستی کردن۔

ومن المعتل اليائي

اَلتَّيَاسُرُ چپ شدن و رده بعضهم و فی الحدیث
تیاسروا فی الصداق یقول تراضوا بما استیسر
ولا تغالوا به۔
اَلتَّيَامُنُ براست شدن و رده بعضهم
فی الحدیث فامرهم الا یتیامنوا عن الامیم

ای یاخذ و المینا عنہ ۔

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّجَاوُبُ یکدیگر را جواب دادن ۔
اَلتَّنَاوُبُ بہ نوبت کردن ۔
اَلتَّفَاوُةُ در فرو شدن وحکی ابو زید بکسر
الواو وفتحہا ایضًا وہو علی غیر قیاس ۔
اَلتَّمَاوُةُ مردی نمودن وخویشتن را از اہم
کشیدن از پارسائی نمودن بہ دروغ ۔
اَلتَّزَاوُجُ بایکدیگر ہم جفت شدن ۔
اَلتَّرَاوُحُ بایکدیگر روای یافتن و گرد چیزی گردیدن
یقال ان یدیہ لتتراوحان بالمعروف ای تاخذ
ہذہ مرة و ہذہ مرة ۔
اَلتَّطَاوُحُ بیند اختن یقال تطاوحت
بہم النوی ای تترامت ۔
اَلتَّكَاوُحُ بایکدیگر رسیدن در شر و بدی یقال
تکاوح الرجلان ای تمارسا و تعالجا الشر بینہما ۔
اَلتَّنَاوُحُ التقابل ۔
اَلتَّعَاوُدُ فی الحرب وغیرہ اذا عاد کل فریق الی صاحبہ
اَلتَّقَاوُدُ الانقیاد ۔
اَلتَّجَاوُرُ بایکدیگر ہمسائگی کردن ۔
اَلتَّحَاوُرُ التجاوب ۔
اَلتَّزَاوُرُ یکدیگر را زیارت کردن و خمیدن
ومنہ قرئ تزاور عن کہفہم ۔

اَلتَّسَاوُرُ التواثب ۔
اَلتَّشَاوُرُ بایکدیگر مشاورت کردن ۔
اَلتَّعَاوُرُ از یکدیگر فرا گرفتن ۔
اَلتَّغَاوُرُ یکدیگر را غارت کردن ۔
اَلتَّجَاوُزُ فاگذشتن از گناہ کار و گذشتن
و فا گذشتن از چیزی و بر آمدن ۔
اَلتَّحَاوُزُ از یکدیگر وا گشتن در جنگ ۔
اَلتَّنَاوُسُ بگوشہ چشم نگریستن از کبر ۔
اَلتَّكَاوُسُ التراکم ۔
اَلتَّنَاوُشُ فرا گرفتن ۔
اَلتَّهَاوُشُ سرشتن و آمیختہ شدن
فی الحدیث تہاوشون ای یدخل بعضہم فی بعض
اَلتَّخَاوُصُ بدنبال چشم نگریستن
اَلتَّغَاوُصُ سخن سخن والتغاوص فی التحدث للغوص
اَلتَّغَاوُصُ مثل التسادر ۔
اَلتَّفَاوُضُ بایکدیگر انباز شدن در چیزی
یقال تفاوض القوم الی الامر ای فاوض فیہ بعضہم
بعضا و تفاوض الشریکان فی المال اذا اشترکا فیہ
اجمع والترکیب یدل علی اتکال فی الامر
علی آخر ۔
اَلتَّطَاوُعُ بایکدیگر فرمان برداری کردن و سازواری
نمودن یقال تطاوع لہذا الامر حتی یستطیعہ ۔
اَلتَّرَاوُغُ بایکدیگر روستان آوردن ۔

اَلتَّدَاوُکُ باہم جنگ شدن خصومت وحوہ غیرہ
تداوک القوم ای تتابعوا فی حرب او شر۔
اَلتَّسَاوُکُ۔ جنبیدن در رفتن از ضعف
اَلتَّجَاوُلُ۔ با یکدیگر گشتن در حرب۔
اَلتَّدَاوُلُ۔ از یکدیگر فرا گرفتن در حرب وغیرہ
اَلتَّصَاوُلُ۔ بر یکدیگر حملہ بردن۔
اَلتَّطَاوُلُ۔ دست کشی کردن فی الحدیث کانا
یتطاولان علی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
ای کل واحد من الحیین کان یذب عنہ ولم یرد بہ
تطاول الکبر علیہ بنفسہ ولکن یتطاول علی عدوہ
والتطاول ایضا فی الحدیث تطاول علیہم الرب
بفضلہ ای اشرف۔
اَلتَّقَاوُلُ۔ با یکدیگر سخن گفتن۔
اَلتَّنَاوُلُ۔ فا گرفتن۔
اَلتَّدَاوُمُ۔ گردیدن مرغان بر چیزی۔
اَلتَّسَاوُمُ۔ بر یکدیگر بہا کردن۔
اَلتَّقَاوُمُ۔ با یکدیگر ایستادن در جنگ
اَلتَّلَاوُمُ۔ یکدیگر را ملامت کردن۔
اَلتَّنَاوُمُ۔ خویشتن را خفتہ ساختن۔
اَلتَّصَاوُنُ۔ التصون۔
اَلتَّعَاوُنُ۔ ہم پشت شدن ویعدی بعلی۔
اَلتَّهَاوُنُ۔ خوار داشتن ویعدی بالبا

ومن الیائی

اَلتَّعَائُبُ یکدیگر را عیب کردن۔
اَلتَّغَائُبُ ہمہ غائب شدن۔
اَلتَّهَائُجُ بر یکدیگر آغالیدن شدن۔
اَلتَّصَائُحُ بانگ بر یکدیگر زدن۔
اَلتَّمَائُحُ پیچ پیچان رفتن لقال تمایح الغصن
والسکران تمایل۔
اَلتَّزَائُدُ افزون شدن۔
اَلتَّسَائُرُ ہمہ رفتن۔
اَلتَّشَائُرُ اشارہ نمودن بسوی چیزی بدست فرمودن کسی را
فی الحدیث فتشایرہ الناس لقول اشتہروہ بالعیار
والتشاورۃ الہیئۃ واللباس۔
اَلتَّطَائُرُ ہمہ پریدہ شدن وپراگندہ شدن
ودراز شدن چیزی فی الحدیث خذما تطایر من شعرک
اَلتَّغَائُرُ غیر یکدیگر شدن۔
اَلتَّمَائُزُ جدا شدن وپارہ پارہ کردن با ہمدیگر
فی الحدیث التمایز وہو ان یتحزب الناس احزابا
بوقوع العصبیۃ فیما بینہم۔
اَلتَّعَائُشُ با یکدیگر زیستن۔
اَلتَّمَائُطُ تباعد القوم وفساد ما بینہم۔
اَلتَّمَائُطُ مخالفۃ التمایط۔
اَلتَّغَائُظُ خشم گرفتن با یکدیگر
اَلتَّبَائُعُ با یکدیگر بیع وبیعت کردن۔
اَلتَّتَائُعُ بپایی در افتادن لا یکون الا فی الشر

اَلتَّسَايُرُ بایکدیگر یار شدن۔
اَلتَّزَايُرُ بجیپیدن۔
اَلتَّسَايُفُ۔ بایکدیگر شمشیر زدن۔
اَلتَّضَاعُفُ۔ دوبان شدن۔
اَلتَّضَايُقُ۔ تنگ شدن تضایق القوم
اذا لم تیسروا فی خلق او مکان۔
اَلتَّحَايُلُ۔ باشکوفه شدن نبات ونبات
رسیدن آن
اَلتَّزَايُلُ۔ التباین۔
اَلتَّسَايُلُ روان شدن مائع وبلکه از هر سو
اَلتَّكَامُلُ بریکدیگر سودن۔
اَلتَّمَايُلُ بجپیدن و فی الحدیث۔
التمایل وهو میل البعض علی البعض بالغارة
اَلتَّدَاهُنُ بایکدیگر فریفتن ابوام
اَلتَّمَاتُنُ و روغ شدن۔

ومن الناقص

اَلتَّصَابِي عشق نمودن۔
اَلتَّغَابِي التغافل۔
اَلتَّفَاتِي۔ جوانمردی برزیدن وفتوی بمفتی
بردا شتن فی الحدیث تفاتوا الیه معناه تحاکموا الیه
اَلتَّجَافِي۔ بایکدیگر بهم نازو شدن۔
اَلتَّنَاثِي۔ بهم یاد کردن۔
اَلتَّعَاجِي۔ بایکدیگر راز کردن۔

اَلتَّهَاجِي یکدیگر را هجا کردن۔
اَلتَّلَاحِي۔ بایکدیگر پیکار کردن و دشنام دادن یکدیگر را
اَلتَّرَاخِي۔ تقصیر کردن تراخی با بینهما ای تباعد
اَلتَّبَادِي۔ المبادات وتشبه کردن با هل دیه
اَلتَّعَادِي۔ بایکدیگر دشمنی کردن وتباه شدن
سیان چو گفته اند از یکدیگر دور شدن تعادوا
اذا اصاب هذا مثل دا ر هذا من العدوی او
موت بعضهم فی اثر بعض و فی الحدیث فی المسجد
تعادی ای امکنة مختلفة غیر مستویة۔
اَلتَّفَادِي۔ یکدیگر را خریدن و با کسی و شدن
از چیزی واز چیزی رهائی جستن۔
اَلتَّمَادِي۔ دور شدن و رسیدن راهی۔
اَلتَّنَادِي یکدیگر را آواز دادن بهم در انجمن
نشستن۔
اَلتَّهَادِي۔ نرم رفتن و یکدیگر را هدیه فرستادن
اَلتَّحَاذِي۔ فی اشالة الحجر مثل التحاثی۔
اَلتَّبَارِي۔ بایکدیگر نبرد کردن۔
اَلتَّجَارِي۔ بهم رفتن بهم دوانیدن فی الحدیث
اَلتَّكَارِي۔ بکرا فرستادن۔
اَلتَّمَارِي۔ بشک شدن بایکدیگر پیچیدن
اَلتَّبَازِي۔ بلند کردن سرین گام فراخ نهادن
فقال تبازی ای رفع موخره۔
اَلتَّجَازِي۔ تقاضی کردن۔

اَلتَّجَابِیُ - بہم آشنا سیدن -
اَلتَّقَاصِی بہ چیزی رسیدن تقاصت بخفف سا اذا اخرجت شیئها للنسا
اَلتَّنَاسِیُ - فراموش کردن و فراموشی نمودن
اَلتَّحَاشِیُ - بیک سو شدن -
اَلتَّعَاشِیُ - شب کوری نمودن -
اَلتَّمَاشِیُ - بہم رفتن -
اَلتَّنَاصِیُ ناصیہ یکدیگر را گرفتن و برابر یکدیگر افتادن
اَلتَّرَاضِیُ - از یکدیگر خشنود شدن -
اَلتَّغَاضِیُ - التکلف فی اذنار الجفون -
اَلتَّقَاضِیُ - وام باز خواستن
اَلتَّعَاطِیُ - فرا گرفتن و در چیزے خوض کردن
اَلتَّنَاطِیُ - با یکدیگر کاویدن -
اَلتَّدَاعِیُ - بہ دو دادن با یکدیگر و تداعت
الحیطان للخراب ای تہاوست و منہا و سقط
واحد و آخر بعدہ کان الاول دعا الثانی
اَلتَّنَاعِیُ - خبر کشتگان گفتن تا برای جنگ مستعد شوند
و بر چیزے یقال تناعی بنو فلان اذا نعوا قتلاہم یحرض بعضہم بعضا
اَلتَّبَاغِیُ - بر یکدیگر فزونی جستن -
اَلتَّرَاغِیُ - با یکدیگر بانگ کردن -
اَلتَّصَاغِیُ - ناالیدن فی نحو تصنیفی تضاغیا حتی لی الصوت تون یاکین
اَلتَّجَافِیُ - مطاوع المجافاة و تجافی جنبہ عن الفراش ای نبا
اَلتَّخَافِیُ - تصنیف ساکم بر دن تخافینا الی الحاکم ای تحاکمنا
اَلتَّدَارُکُ - ادراک -

اَلتَّصَافِیُ - با یکدیگر دوستی ویژہ داشتن -
اَلتَّلَافِیُ - وادریافتن -
اَلتَّنَافِیُ - یکدیگر را نفی کردن -
اَلتَّبَاقِیُ - بہ باقی ماندن -
اَلتَّسَاقِیُ - یکدیگر را آب و خبر آن دادن -
اَلتَّلَاقِیُ - یکدیگر را دیدن و فرا ہم رسیدن
اَلتَّبَاکِیُ - گریستن نمودن -
اَلتَّشَاکِیُ - یکدیگر را گلہ کردن -
اَلتَّبَالِیُ - بیازمودن -
اَلتَّتَالِیُ - پیاپے شدن -
اَلتَّجَالِیُ - شگفتی و شرفی نمودن تجالینا ای
انکشف حال کل واحد منا لصاحبہ -
اَلتَّعَالِیُ - بلند شدن و بیا بدن یقال تعال ولا یجوز
ان یقال منہ تعالیت ولا نہی عنہ ویقال قد تعالیت
والی ای شئ تعالی -
اَلتَّغَالِیُ - بلند و نزار شدن اشتر -
اَلتَّقَالِیُ - ہمدیگر خویشتن باز جستن و ہمدیگر با ز جستن
اَلتَّقَالِیُ - یکدیگر را دشمن داشتن
اَلتَّحَامِیُ - با یکدیگر سوی شدن -
اَلتَّرَامِیُ - بہم سنگ یا تیر انداختن و انداختہ
شدن چیزے یقال ترامی الجرح الی الفساد -
اَلتَّسَامِیُ التباری -
اَلتَّعَامِیُ خویشتن را کور ساختن و بیعت ...

اَلتَّدَانِي - بایکدیگر نزدیک شدن -

اَلتَّفَانِي - از یکدیگر بے نیاز شدن -

اَلتَّفَانِي - بہم فانی شدن -

اَلتَّبَاهِي التفاخر -

اَلتَّلَاهِي - بہم لہو کردن -

اَلتَّنَاهِي - واایستیدن ویکدیگر را نہی کردن ولغایت رسیدن تناہی الخبر ای بلغ وتناہی الماء اذا وقف فی الغدیر وسکن والباب یدل علی غایۃ وبلوغ عن ابن فارس -

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّحَاوِي - گردگی ہر چیزی وحلقہ شدن فی الحدیث ما تحاوت تحاملت من حویت الشیٔ اذا جمعتہ -

اَلتَّدَاوِي - خویشتن را بچیزی دارو کردن ویعدی بالباء -

اَلتَّسَاوِي - برابر ویکسان شدن -

اَلتَّعَاوِي - گرد آمدن نفی الحدیث فتعاوی علیہ المشرکون ای تعاونوا فیما بینہم حتی قتلوہ -

اَلتَّغَاوِي - فراہم آمدن بر بدی -

اَلتَّقَاوِي - افزون شدن شریکان فی شیٔ ای بدستن یا زیادگی قال ابو زید اذا کان الغلام او الجاریۃ او الدابۃ او الدار بین الرجلین فقد یتقاویانہا وذلک اذا قوماہا فقامت علی ثمن فہما فی التقاوی سواء فاذا اشتریہا احدہما فہو المشتری دون صاحبہ وقد اقواہ البائع والتقاوی الاقواء والاقتواء یکون بین الشرکاء فاما فی غیر الشرکاء فلا -

اَلتَّهَاوِي - از پے یکدیگر در غار افتادن -

ومن اليائي

تعایا علیہ الامر بمعنی اعیا

اَلتَّفَايِي - سایہ افگندن نفی الحدیث فاذا احمر قد تفایا فوق رؤسنا یعنی الغراب الاسود تفایا من الغایۃ وہو کل شیٔ اظل الانسان فوق راسہ مثل السحابۃ والغبرۃ والظلمۃ ونحو ذلک -

ومن المهموز الفاء

اَلتَّآصُرُ التحی ویقال حی متآصرون ای متجاورون ماخوذ من الاصار وہو الطنب -

اَلتَّآمُرُ - یکدیگر را فرمودن والتشاور ایضا

اَلتَّآزُفُ - نزدیک شدن بیکدیگر -

اَلتَّآكُلُ - باہم خوردن وکشتن بعض بعض یقال تاکلت الابطال فی الحرب اذا اکل بعضہم بعضا -

ومن الناقص المهموز الفاء

اَلتَّآخِي - برادری گرفتن بایکدیگر -

اَلتَّآدِي - ساز روزگار فرا گرفتن -

التَّآسِيْ یکدیگر را الصبر فرمودن۔

ومن اللفيف المقرون المهموز الفاء

اَلتَّاٰئِيْ النعد۔

ومن المهموز العين

اَلتَّنَاؤُبُ۔ آسا کشیدن۔

اَلتَّذَاؤُبُ۔ التذاؤب۔

اَلتَّكَاؤُدُ۔ رنجانیدن۔

اَلتَّزَاؤُمُ۔ بایکدیگر بانگ کردن شیر۔

اَلتَّنَاؤُشُ۔ التباعد والتاخر من التنوش وهو الحركة في الابطاء وقيل من التناوش وهو التطلب

اَلتَّسَاؤُلُ۔ یکدیگر را پرسیدن و از یکدیگر خواستن

ضَائِلٌ بزارشدن۔

اَلتَّدَاؤُمُ۔ انبوهی کردن کار بر کسی

اَلتَّشَاؤُمُ۔ ضد التيامن نسبت کردن بسوی چپ بیفتن

في الحديث تشاءمت اي قصدت نحو الشام۔

اَلتَّلَاؤُمُ۔ فراهم کردن۔

ومن الناقص المهموز العين

اَلتَّرَائِيْ۔ یکدیگر را دیدن و برابر یکدیگر افتادن

وفلان تراءى اي نظر الى وجهه في المرآة او

السيف وتراءى له شيء من الجن اي عرض له

في الحديث يتراءون اهل عليين اي ينظرون و

في حديث آخر تراءينا الهلال اي تكلفنا النظر اليه هل

اَلتَّنَائِيْ اي التباعد۔

اَلتَّنَاٰئِيْ مثله۔

ومن المهموز اللام

اَلتَّخَاجُؤُ۔ التباطؤ۔

اَلتَّدَارُؤُ۔ بایکدیگر خلاف کردن و از خویشتن

نمودن که بر خلاف امر دیگر باشی۔

اَلتَّكَافُؤُ۔ با یکدیگر برابر آمدن۔

اَلتَّكَاكُؤُ۔ گرد آمدن و مزاحمت کردن و راندن

تكاكأ القوم ازدحموا۔

اَلتَّمَالُؤُ۔ هم پشت شدن۔

اَلتَّجَانُؤُ۔ بر روی افتادن يقال تجانأ

عليه اي كب عليه۔

اَلتَّنَاتُؤُ۔ التباعد۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلتَّوَاطُؤُ۔ موافقت و اتفاق و سازواری کردن

تواطؤا على الامر اي اتفقوا۔

باب الافعلال

اَلْاِحْسِبَابُ۔ سیاه و سپید و سرخ شدن

چنانکه این همه رنگها در وی باز یابی۔

اَلْاِشْهِبَابُ۔ سپید شدن اسپ۔

اَلْاِرْفِتَاتُ۔ ریزیده شدن۔

اَلْاِكْمِتَاتُ۔ کمیت شدن اسپ۔

اَلْاِغْثِنَاثُ۔ الالثثاث وقيل هو مقلوب منه

اَلْاِخْرِجَاجُ۔ سیاه و سپید شدن۔

الاِبْلِهْمَامُ سیاه وسپید شدن گوسپند
الاِرْبِدَادُ خاکستر گون شدن
الاِرْقِدَادُ و الاِرْمِدَادُ شتافتن
الاِحْمِرَارُ سرخ شدن
الاِخْضِرَارُ سبز شدن
الاِشْقِرَارُ زرد شدن
الاِغْبِرَارُ گرد آلوده شدن
الاِحْلِسَاسُ سیاه شدن با سرخی زند
الاِدْبِسَاسُ سیاه و سرخ شدن آب
و سرخ چنانکه لون دباهر دو زند او قبل القوم بهوا
الاِبْرِشَاشُ رفش شدن اسپ
الاِرْفِضَاضُ پاشیده شدن اشک
آب و انچه بدان ماند
الاِرْقِطَاطُ سیاه و سپید شدن
الاِلْطِطَاطُ سپید شدن لب زیرین اسپ
الاِبْلِقَاقُ ابلق شدن و آن سپیدی
باشد که بآن رنگی دیگر باشد
الاِرْمِقَاقُ ضعیف شدن
الاِزْرِقَاقُ کبود چشم شدن
الاِرْمِكَاكُ سخت سرخ شدن اشتر
چنانکه با سیاهی زند
الاِخْضِلَالُ تر شدن
الاِشْعِلَالُ سپید شدن برخی از دنبال اسپ

الاِمْذِلَالُ الفتور و الاسترخاء
الاِدْلِهْمَامُ سیاه شدن شب
الاِدْهِمَامُ سیاه شدن اسپ
الاِرْثِمَامُ سپید شدن لب زیرین اسپ
الاِزْلِمَامُ کوچ کردن و سیاهی شدن
فی الحدیث فازلم به قیل ذهب به و قیل قبض
الاِقْتِمَامُ گرد رنگی شدن که با سرخی زند

ومن الاجوف الواوی

الاِعْوِجَاجُ کژ شدن
الاِسْوِدَادُ سیاه شدن
الاِقْوِدَادُ دراز گردن شدن
الاِحْوِرَارُ سپید و سیاه چشم سخت سیاه و سپید شدن
الاِزْوِرَارُ پیچیدن
الاِعْوِرَارُ یکچشم شدن
الاِقْوِرَارُ انجوغ گرفتن و باریک میان شدن
الاِحْوِلَالُ احول شدن

ومن الیائی

الاِبْيِضَاضُ سپید شدن

ومن الناقص

الاِقْتِوَاءُ خدمت کردن اذا نقل من هذا
الباب یکون ماخوذا من القتو
الاِرْعِوَاءُ دا ایستیدن و لعید من لبن

ومن اللفیف المقرون

الاِجْوِئْذاذُ سیاه شدن و تصریفه کتصریف ارعوی

باب الافعیلال

الاِشْهِیبابُ الاشهباب-

الاِسْجِیئاثُ ورم داشتن آماس جراحت

الاِکْمِیتاتُ الاکتات-

الاِبْلِیجاجُ روشن شدن الاِحْمِیجاجُ الاحمجاج

الاِخْجِیجاجُ آمیخته شدن کما اللبن اذا اختلط بعضه ببعض لم تتم خثورته وکذلک کل مختلط-

الاِرْغِیبادُ الارغباد-

الاِدْهِیمارُ دراز شدن شب و ابهار

اللیل اذا تنام طلوع النجوم واستنار شده ذهب معظمه واکثره وذلک لبدان تذهب عتمة

اللیل ومنه الشی الباهر ای المضی ویقال ابهار

اللیل وهذا اصح لان بهرة اللیل وسطه-

الاِخْمِیرارُ الاِخْضِیرارُ الاخضرار-

الاِسْمِیرارُ سهم واز شدن کشت-

الاِشْمِیرارُ گندم گون شدن-

الاِبْجِیرارُ خشک شدن نبات-

الاِصْفِیرارُ الاصفرار-

الاِغْفِیرارُ ابزه شدن جامه-

الاِقْطِیرارُ خشک شدن گرفتن گیاه و دو پیچیدن اقطار النبت تهیأ للیبس-

الاِزْمِیرارُ جنبیدن-

الاِمْلِیساسُ نرم شدن-

الاِرْقِیطاطُ الارقطاط-

الاِرْمِیقاقُ الارمقاق-

الاِزْرِیقاقُ الازرقاق-

الاِخْضِیلالُ بسیار شاخ و بزرگ شدن درخت

الاِدْلِیمامُ سیاه شدن آدمی و غیره

الاِدْهِیمامُ سیاه شدن ومنه قوله تعالی مدهامتان ای سوداوان من شدة الخضرة من الری

الاِزْنِیمامُ خشم گرفتن-

الاِصْحِیمامُ زرد شدن تره-

الاِشْعِیتانُ کالیده موی شدن-

ومن المعتل

الاِبْرِیدادُ ورد گردیدن اسپ وگلگون شدن تقول ابرادّ الفرس صار وردا واصله ارواد صار الواو یاء لکسرة ما قبلها-

ومن الاجوف الواوی

الاِسْوِیدادُ الاسوداد-

الاِزْوِیراءُ الازوراء-

ومن الیائی

الاِبْیِیضاضُ الابیضاض-

الاِبْیِیتانُ آراسته شدن-

ومن اللفیف المقرون

الاِحْوِیواءُ الاحوواء

باب الفعللة

الجردبة - چیزی که بر تو باشد بر خوان دست
براو نهادن تا کسی از آن نخورد -
الجرشبة - پشدان از پیاسی -
الخطربة - سخت کردن کمان و سخت خلق گردانیدن
الدردبة - خواری و فروتنی نمودن فی المثل رویبا
عصّ الثقاف ای خضع وذلّ الثقاف خشبة تسوی بها
الرماح وهو فعل من درب -
الدحجة - سعیادن عذرا قالوا درنبا النیس الیسیم والزبیته
الشحذبة - بریدن بدراز -
الشرنبة - پا بی بپای کسی پیچیدن درکسی
القعتبة - بیان شرید برآوردن -
الطلحبة - بر شمر گرفتن آب -
الطرطبة - خواندن گوسپند -
العتبلة - کنار چیزی از و بریده شدن یقال
نوبغ مشلب ای معدوم مکسور -
الغرقفة - پر کردن -
العصرقبة - کژدم تا ن نشستن چیزی قبالا برضی معقربی
کثیر العقارب صریغ معقرب بفتح الرا معطوف -
العسکبة - بمرد گوی آوردن و بیفگندن کسی را
الشرخبة - بریدن ومنا سمی اللصوص قرا شبة
القرطبة - برقفا افگندن -
القعنبة - از بن برکندن -

٦ الشنبة - اوخنیدن عشق با دل النون زائدة عن ابی عمرو
٢ الهنبثة - الاختلاط فی القول یقال للامر الشدید
٧ البحرجة - چیزی بر انجو ونشار وچه آن زراه بیسلو
آوردن فی الحدیث اتی بجراب لؤلؤ بجرج ای دی
وقال القتیبی هو بجراب لؤلؤ یبهرج ای عدل به
عن الطریق المبهرج وفی الحدیث اما اذا بهرج فی
معناه اهدرتنی باسقاط الحد عنی -
الحدرجة - نیک محکم تافتن -
الحرجمة - بخست کردن کسی که در
جانگندن باشد -
الحملجة - سخت تافتن -
الحوفجة - خوش عیش شدن -
الدحرجة والدحراجة - لبیار گردانیدن
الدغلجة - آمد وشد کردن -
الدملجة - هموار شدن کار والمدملج المدمج الاملس
الدهمجة - بند وار رفتن ستور
الزبرجة - آراستن -
الشمرجة - تنگ دوز شدن -
القمرجة - بصاروج کردن برکه وانچه بدان ماند
الغرکجة - نیکو پروردن -
العسلجة - شاخهای نازک بیاوردن درخت
العلهجة - احمق وبیهوده گوی شدن -
الهمرجة - الاختلاط فی الخبر والمشی -

اَلْهَمْلَجَةُ راه وار رفتن -
اَلدَّلْدَحَةُ خویشتن بر زمین افگندن
اَلبَلْمَحَةُ - سر پیچیدن -
اَلطَّرْمَحَةُ - بلند بلند کردن -
اَلفَرْشَحَةُ - پا از هم واز نهادن -
اَلفَرْطَحَةُ و اَلفَلْطَحَةُ و اَلطَّلْفَحَةُ پهن کردن
اَلقَرْدَحَةُ - الاقرار بالضیم وهی فی الحدیث
اَلکَوْتَحَةُ و اَلکَرْدَحَةُ و اَلکَرْبَحَةُ عدو القصیر
یقرمطه ...
اَلدَّرْبَخَةُ مطیع شدن کبوتر ماده نر را -
اَلسَّرْهَدَةُ نیک پروردن -
اَلتَّجْرِیدَةُ برهنه کردن -
اَلدَّرْبَدَةُ - ندیم را آزردن -
اَلعَلْعَدَةُ - الرعدة -
اَلقَرْمَدَةُ - نبشت پخته کردن -
اَلکَرْمَدَةُ لاف زدن ولیست من کلام
اهل البادیة -
اَلبَعْثَرَةُ - البعثرة و التجثر اللبن تقطع
وتجیب البعثرة شوراییدن و آشکارا کردن
اَلتَّعْفِرَةُ - التعفیر -
اَلتَّعْجُرَةُ ریختن خون وجز آن -
اَلجَمْهَرَةُ گرد گردانیدن وتبذل جمهرالحاراى جمع لفسیدالکیم
اَلجَمْهَرَةُ بطرفی از چیزی آگاه کردن -

وفی الحدیث جمهروا قبره جمهرة اسے اجمعوا علیه
التراب ولا تطینوه -
اَلحَبْذَرَةُ نو کردن نبشته ونقش -
اَلدَّعْثَرَةُ - بیفگندن و ویران کردن -
اَلدَّغْمَرَةُ شوریده کردن و آمیختن -
اَلدَّمْثَرَةُ - نرم شدن -
اَلزَّعْفَرَةُ - بزعفران رنگ کردن -
اَلزَّمْجَرَةُ - بانگ ...متن لنمیدن -
اَلزَّمْهَرَةُ چشم سرخ شدن با خشم -
اَلزَّنْجَرَةُ قرع الابهام علی الوسطی باسبابة
والاسم الزنجیر -
اَلشَّنْتَرَةُ - دریدن جامه -
اَلصَّنْبَرَةُ - باریک شدن بن درخت
خرما یا پوست باز شدن وی -
اَلطَّحْمَرَةُ کمان بزه کردن ویا پر کردن مشک
اَلطَّمْحَرَةُ پر جستن -
اَلعَبْقَرَةُ - درفشیدن سراب -
اَلعَسْکَرَةُ - لشکر ساختن -
اَلعَصْفَرَةُ - بکاریزه رنگ کردن -
اَلغَذْمَرَةُ - با خویشتن کشانیدن از بی... بیان
وفا نادن بداون وبگزاف فروختن -
اَلفَشْمَرَةُ - ایتان الامر من غیر تثبت -
اَلقَمْطَرَةُ - سرشک بستن -

اَلْقَنْطَرَةُ نیاب بستن پل وانچه بدان ماند
وفی الحدیث قنطر فی الجاهلیة ای صار قنطارا من المال
اَلْكَنْبَرَةُ بشمشیر پاره کردن ... المكبر
الضبی لانه ضرب ... بالسیف -
اَلْجَرْبَزَةُ گربزی کردن و ...
اَلْجَرْفَشَةُ الاجتماع الی ...
عن الطریق ونکصت -
اَلْقَرْطَقَةُ العرلسة -
اَلْعَلْهَزَةُ ... تابیدن گوشت -
اَلْهَنْدَسَةُ اندازه کردن الا ... الزاء
سینا فقالوا هندس لانه لیس فی کلام العرب ... بعد دال -
اَلْبَهْنَسَةُ خرامیدن -
اَلْخَلْبَسَةُ دل بردن یقال خلبس قلبها ...
اَلدَّغْكَسَةُ لعب المجوس ... قد اخذ
بعضهم بید بعض كالرقص ...
اَلرَّهْمَسَةُ باهم راز گفتن و ... تعریض
کردن فی الحدیث للحجاج قال لرجل
من اهل الرس الرهمسة انت یقال یرهمس
ویرسمس اذا کان لیسار ویسار -
اَلطَّرْمَسَةُ الانقباض والنکوس -
اَلْعَرْطَسَةُ یکسو شدن از بیکاری -
اَلْعَرْكَسَةُ بر هم افگندن -
اَلْعَلْمَسَةُ تاریک شدن

اَلْعَنْبَسَةُ روی ترش کردن والنون زائدة
اَلْعَنْقَشَةُ بنجب فراگرفتن فی الحدیث تعنقش
ورواه المصغر ... وهو اخطاء -
اَلْقَطْرَسَةُ تکبر کردن والعطران الاعجاب
ط بالشی والتطاول علی الاقران قاله
اللیث -
اَلْقَرْدَسَةُ خشته کردن -
اَلْقَرْطَسَةُ برنشانه زدن -
اَلْكَرْدَسَةُ گروه گروه کردن و بند بر نهادن
کسی ... -
اَلْكَرْكَسَةُ ... الشی -
ج اَلْهَنْدَسَةُ ... کردن واصلها الزاء انها
مشتقة من الهنداز الا ان الزاء قلبت
لما ذکرت -
ط اَلبَرْقَشَةُ رنگارنگ کردن ماخوذ من ابی
براقش -
اَلْخَرْبَشَةُ افساد الکتاب ونحوه وهی فی الحدیث
اَلْبَرْطَشَةُ شتر بکرا دادن -
اَلدَّنْقَشَةُ والطَّرْفَشَةُ چشم شکستن و نگریستن
نقل من عیون الفتان -
ق اَلْخَلْیَصَةُ گریختن -
اَلْقَرْفَصَةُ ان تجمع الانسان وتشد رجلیه
ویدیه وشد الیدین تحت الرجلین ایضا -

اَلقَرنَصَةُ۔ بسر پا گرفتن۔
اَلقَرمَصَةُ۔ بسم گرفتن ساب۔
اَلعَلهَصَةُ۔ کاویدن و سر شیشہ و جزآن
بر کشیدن کسی باشکیب علاج کردن و قیل
هو الاکل بالماء والنما و التقحیص تقع من البیش
اَلبَرقَطَةُ۔ باز ایستادن گامها و بیکدیگر نزدیک نهادن
اَلجَلمَطَةُ۔ سر ستردن۔
اَلزَعمَطَةُ۔ القبح والمیم زائدة عن الجوهری
اَلقَرشَطَةُ۔ ان تقعد بین حالتی قائما و قاعدا
اَلقَرمَطَةُ۔ نزدیک نهادن گامها و خط باریک نوشتن
اَلجَرمَطَةُ۔ سخت کردن و دست کسی بند و زانو
زدن و پیرا۔
اَلجَلفَظَةُ۔ الجالفاظ هو الذی یسوی
السفن ویصلحها وفی الحدیث ذکرها۔
اَللَعمَظَةُ۔ گوشت از استخوان باز کردن۔
اَلبَرقَعَةُ۔ روی پوش پوشانیدن۔
اَلبَرکَعَةُ۔ بر چهار دست و پای ایستادن انگشت
اَلدَرقَعَةُ۔ شتافتن و گریختن۔
اَلزَخرَفَةُ۔ آراستن کردن و غیره یقال
زخرفت البارحة او زخرفتها۔
اَلشَرجَفَةُ۔ دهلیزی که پیش در سرا کردن یقال مطلقا
مشرجفة الاحرف لنواحیها۔
اَلخَنشَفَةُ۔ بالفاء والقاف ریا کردن شیئ و مفلس

اَلصَّلمَعَةُ۔ موی ستردن و مفلس شدن
و چیزی از بن برکندن۔
اَلفَرقَعَةُ۔ ترک زدن انگشتان یا در زدن۔
اَلقَرعَبَةُ۔ زشت رفتن والانقباض
والاستخفا والفنا۔
اَلقَنزَعَةُ۔ و بالا قدیم شدن شگوفه درخت
اَلکَرسَعَةُ۔ بشمشیر زدن بر کرسوع یقال
کرسعت الرجل ضربته کرسوعه
اَلحَذرَفَةُ۔ پیشتر رفتن و یک گام را دو گردانیدن
یقال ذرفت البعیر سیره لفتة فی عدوه اذا
اسرع و دسع الخطا بالفاء والمعجمة
اَلخَندَقَةُ۔ شیئ کالجرادة منها سمیت خندقا
واسمها الیلی وقد خندق الرجل اذا مشی
مشیا بالقلب قدسیرا کانه اشرف بها الرجلة
کالدبیب والدنف۔
اَلزَخرَفَةُ۔ آراستن۔
اَلدَّهقَمَةُ والدَّرهَقَةُ۔ نیک پروردن
اَلفَنزَقَةُ۔ التکبر۔
اَلقَرشَفَةُ۔ لرزانیدن۔
اَلحَملَقَةُ۔ گردانیدن چشم وقت دیدن و تیز
نگریستن حملق الرجل فاذا دحملقة فی النظر
حملق الرجل بالذال وزیادة اللام عن الجوهری
اذا نظر الی شیئ فاداه و شیئ اکثر باعینه۔

اَلْعَزْرَقَةُ داشتن کسی ونتنگ فی اگرفتن بر
ویقال هی العزرقة بتقدیم الراء علی الزای
اَلْعَلْهَقَةُ ثیغر فاکشادن ونیک نگریستن -
اَلْعَزْقَفَةُ والعرقفة پاره پاره کردن -
وخرق ثلاسه فسده -
اَلْعَرْنَقَةُ دروغ گفتن قالوا اخرنق الرجل والمیم
زائدة ماخوذ من اخراق وهی مولدة والرجل
مخرق والصحیح مخرق لانهم یقولون تخرق فلان المخرق
اَلدَّغْرَقَةُ تیره کردن آب -
اَلدَّغْفَقَةُ آب ریختن -
اَلدَّمْلَقَةُ گرد ونسو شدن -
اَلدَّهْلَقَةُ والدهمقة نیا د والمیم من الحیری
الدهلقة والدهمقة طعام چنبان بسرم گرد فی الحدیث
روشنتان نیدبی لی لفعات -
اَلزَّبْرَقَةُ سرد کردن -
اَلزَّحْلَقَةُ کالدحرجة -
اَلزَّهْزَقَةُ نیک خندیدان -
اَلسَّمْرَقَةُ مرای پرده کردن -
اَلشَّبْرَقَةُ والشبراق والشبرقة پاره پاره کردن
اَلدَّمْلَكَةُ گرد ونسو کردن
اَلسَّعْلَكَةُ دروبش شدن
اَلْبَسْمَلَةُ بسم الله گفتن
اَلتَّرْمَلَةُ وقرار خوردن -

اَلْجَنْدَلَةُ بیفگندن وبلند انداختن -
اَلْجَعْفَلَةُ شتاب -
اَلْخَرْدَلَةُ والخرذلة پاره خورد کردن گوشت -
اَلْخَزْعَلَةُ لنگ وار رفتن -
اَلْرَعْبَلَةُ پاره پاره کردن -
اَلسَّبْحَلَةُ سبحان الله گفتن -
اَلسَّرْبَلَةُ پیراهن پوشانیدن -
اَلسَّغْبَلَةُ چرب کردن سر وطعام -
اَلسَّنْبَلَةُ بیرون آمدن خوشه کشت -
اَلْمَسْهَلَةُ آسان وسهل گردانیدن -
وقالوا اسهلك انه من السهولة والمیم زائدة -
اَلشَّمْعَلَةُ متفرق شدن شمعلة العبيد وقراء گشتم -
اَلطَّرْبَلَةُ بالارفتن چیزی را یقال طربل البناء اذا مده الى فوق
اَلْعَبْهَلَةُ مهمل گذاشتن -
اَلْعَثْكَلَةُ سوم نیا راستن والماضی عثكل -
اَلْعَنْدَلَةُ بانگ کردن بلبل -
اَلْغَرْبَلَةُ بغربال کردن وکشتن وپاره پاره کردن
اَلْفَرْقَلَةُ گنده شدن خایه -
اَلْفَسْكَلَةُ رنگ کردن لیس نماز فی الحدیث فسكلتنی
قا انکم اخذ من الفسكل وهو الفرس الذی یجیئ فی الحلبة اخر الخیل
اَلْقَسْمَلَةُ دریدن -
صح اَلْكَرْبَلَةُ رفاده فی القدمین وتهذیب الحنطة -
اَلْمَرْطَلَةُ پیمالودن بگل وجز آن -

الغثلة - الخذرقة -
البهلة - پیر شدن -
الهتلة - سخن نرم گفتن -
الهرجلة - الاختلاط فی المشی
الهرملة - موی بر کندن
الهنبلة - مشیة الضبع العرجاء والنون زائدة
عن ابن دريد -
البرسمة - علت برسام گرفتن اقبال برسم الرجل فهو مبرسم
البرشمة - پیوسته نگریستن و برشم الرجل اذا وجم والهم الحزن
البرطمة - خشم گرفتن
البرغمة - بیرون آوردن غلاف شکوفه
البرهمة - ادامة النظر وسکون الطرف -
البلدمة - الابتلاع -
البلسمة - ترسیده خاموش شدن بلسم الرجل اذا فرق فسکت بدال غیر معجمة -
الترجمة - بیان کردن چیزی را بزبان دیگر ترجم کلامه اذا فسره بلسان آخر
الجرثمة - بیفگندن وجهه فی الحدیث -
الجرذمة - البردة -
الجرشمة - الجرشبة و تیز نگریستن -
الحترمة - سخت بزه کردن کمان -
الحضرمة - [illegible] حضرم الرجل اذا لحن وخالف الاعراب فی کلامه -

الحلقمة - حلقوم بریدن
الخضرمة - بی بیخ گردانیدن والمخضرم الشاعر الذی ادرک الجاهلیة والاسلام مثل لبید والرجل الدعی واللحم الذی لا یدری امن ذکر هو ام من انثی والمخضرمة المراة المخفوضة التی قطع طرف اذنها -
السرطمة - فراخ گلو شدن
الصلقمة - تصادم الانیاب -
الصرقمة - شدة العض والتصمیم علیه -
الطرسمة - الطرمسة -
الطرشمة والطلسمة - سر در پیش افگندن
الغلصمة - سر حلقوم بریدن -
القرطمة - بر رفتن و ره بالای او و چیره گشتن فی الحدیث خفافهم مقرطمة ای لها منقار -
القرقمة - بد پروردن -
الکردمة - نیم روزی خوردن -
الکلثمة - گرد روی گردانیدن -
اللهجمة - [illegible]
اللهذمة - بریدن -
اللهزمة - سپیدی اندر موی آمدن -
الهذرمة - شتاب خواندن و گفتن -
الهلقمة - دو بیخ از آن گوشت که [illegible] [illegible] شدن
البرهنة - اقامة البرهان علی الشیء و هذا مشتبه [illegible] النون مهملة عند ابن الاعرابی و عند الازهری

النون زائدة دوال والصواب ان يقال اصله
مكان بهبت والبهت كلمة مولوة -
الزهزقة خنديدن بسيار مثل الزهزقة ويقال زهزق وهو من الزهق
الشمخمخة - كلو بريدن -
الصرنبة - بيرون فرادادن -
القرنبشة - پوست پيراستن از گياه عرتن يقال ديم
عرتن اذا كان مدبوغا بالعرتن وهو نبت -
العرجنة - بشاخ خرما زدن وصورت دى بحباسه
كردن والنون زائدة فى قول الزجاج وفى قول غيره
اصلية وجعل الزجاج الكلمة من الانعراج -
القهجنة - شانه زدن ستور -

ومن الملحق بها بتكرار اللام

الجلبنة - چادر بركسى پوشيدن
الصعررة - گرد كردن -
الشمللة - شتافتن -
الهلممة - خواندن كسى را بقول هلم يقال هلمت
بالرجل اذا قلت له هلم -

ومن الملحق بها بزيادة واو بين الفاء والعين

الجوربة - جوراب پوشانيدن -
السوجرة - ساجور در گردن سگ كردن -
الصومعة - رفع الرجل صوته بالصراخ -
الصومعة - بلند كردن بنا يا باريك شدن سر آن
القوزعة - بگريختن خروه -

الحوقلة - لاحول ولا قوة الا بالله گفتن
الحوبلة - ديگ افزار در ديگ كردن -
الحوصلة - پر كردن حوصله
الحوقلة والحيقال - سخت پير شدن و
عاجز شدن از جماع وهى ايضا مثل الحوقلة
الحوقلة - وقل فلان اذا اختص لشئ من ماكول
الحوذلة - سست رفتن -
الهوذلة - لرزيدن -

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين الفاء والعين

البيطرة - بيطارى كردن -
البيهرة - مانده شدن و از رنجى زبيتى شدن
الطاطاة - سر فرو بردن يقال طاطى الرجل فيه راسه واقامت الرجل
بالحضر مع تحرك خوسبالبادية -
السيطرة - گماشته شدن -
الهينمة - بانگ كردن در حرب -
الهيقعة - بانگ كردن شمشير در زخم -
الحيعلة - حى على الصلوة گفتن -
الحيملة - پيراهن بى آستين پوشيدن -
الهيللة - لا اله الا الله گفتن -
الهيمنة - باخود گفتن سخن نرم گفتن -
الشيطنة - سركشى فرافرانى كرد انيدن يقال
شيطن الرجل اذا صار كالشيطان وفعل فعله

ومن الملحق بها بزيادة الواو بين العين واللام

اَلرَّهْوَجَةُ- رهوار رفتن-

اَلْكَهْوَجَةُ- گرشت نام ناپختن وتمام نا بیان کردن وحکم ناکردن بکار-

اَلدَّهْوَرَةُ- اللقمة بزرگ کردن وهورت الشئ اذا جمعته ثم قذفته سفه هواة-

اَلْهَوْزَرَةُ- مردن-

اَلْهَاوَشَةُ- شتافتن-

اَلْكَهْوَشَةُ- كل المبالغ فيه من كلام او عمل وقيل هي ان تحسن بالشئ وان تظهر شيئا بالشك على خلافه كالتسخى والتحلم ونحوهما-

اَلسَّرْوَلَةُ- ازار پوشانیدن-

اَلْقَعْوَلَةُ- پیش آمدن پای بپای نگیرد رفتار تعول الرجل المشى مثيم التراب باحدى قدميه الآخر الفعل فيها-

اَلْهَرْوَلَةُ- پوییدن-

اَلْعَلْوَنَةُ وَالْعَنْوَنَةُ- كتاب عنوان کردن-

ومن الملحق بها بزيادة الياء بين العين واللام

اَلْعَثْيَرَةُ- برانگیخته گرد-

اَلْعَذْيَطَةُ- مصدر العذيوط وهو الذي يحدث عند الجماع-

اَلشَّرْيَقَةُ- افزونی برگهای کشت بریدن-

اَلْعَزْيَلَةُ- زر اندود کردن-

ومن الملحق بها بزيادة النون بين العين واللام

اَلْقَلْنَسَةُ- كلاه پوشانیدن-

ومن المضاعف

اَلْجَبْجَبَةُ- نا شکیبیدن وخبان تجگی کردن تجلدة الشئ واضطرابه-

اَلذَّبْذَبَةُ- تا دا گردانیدن وشتافتن ورفتن ومن هذا قراءة من قرأ مذبذبين بكسر الذال الثانية ومعناه يحفون تارة الى هؤلاء وتارة الى هؤلاء-

اَلْقَبْقَبَةُ- بانگ کردن شیر وشکم

اَلْكَبْكَبَةُ- نگونسار کردن-

اَللَّبْلَبَةُ- مهربانی کردن ولیدی ببلبه-

اَلتَّكْتَكَةُ- في الخطو مثل الخنين-

اَلْبَثْبَثَةُ- آشکارا کردن خبر وگرد برانگیختن

اَلْحَثْحَثَةُ- برافشولیدن-

اَلتَّلْتَلَةُ- مقیم شدن واند وشتر کردن وداد شتن-

اَلثَّمْثَمَةُ- التخليط والهزهزة الغطاء-

اَلْجَحْجَحَةُ- توقف کردن-

اَلْحَجْحَجَةُ- سیر کردن-

اَلْجَنْجَنَةُ- فراهم آمدن از بیم ونهان داشتن اندیشه خویش وبازداشت جستن-

اَلدَّجْدَجَةُ- مرغ خانگی را خواندن ودیدن باران وتاریک شدن شب-

الوجوجة ۔ جنبان شدن
الجعجعة ۔ بانگ کردن شتر یا اشتر گردانیدن
حیوان یا مقام باشد و این قبیله قضاعه کنند
و گویند هذا راعج خرج معج است نزا را سے
خرج سعج۔
اللجلجة ۔ لقمه در دهن فا گردانیدن و سخن
شوریده کردن۔
الجعجعة ۔ تشویش کردن فی نجح الرجل
نجحه اذا المسین۔
الحجحجة ۔ جنبانیدن و تردید اسباب الرای
علی الحوض والحرب عند الفزع۔
الهجهجة ۔ بانگ سباع زدن و عید فی البار
د الهجهجة ۔ بانگ کردن با گرگ گنگ گلو
الجخجخة ۔ صوت فیه بحة عند اللهاة فی الحلق
ام مججه اے کاقه۔
الزخزخة ۔ دور کردن۔
الشخشخة ۔ زرد بریدن۔
الزحزحة ۔ برق السراب۔
الطخطخة ۔ شکستن و پراگنده کردن و طخطخهم
طخطخة و طخا اذا بددهم
اللخلخة ۔ اللخ۔
النخنخة ۔ التنخنخ۔
۹۰ الجخجخة ۔ نرم کردن مهر را و بانگ کردن

اشترسست و تجحجوا عنکم من الظهیرة اے
ابردوا شمس تجحجوا۔
التحبحبة ۔ حکایة صوت۔
الجخجخة ۔ بانگ کردن فی الحدیث فتجحجح فی جشم
ای ادع بها فخر مکاسب و جنبیدن کسی را
و تجحجح فطرحه فکمن استرخی و فسر الحدیث بهذا المعنی
الدخدخة ۔ رام کردن و خوار کردن۔
الشخشخة ۔ فرو خوابانیدن اشتر۔
٨ الکدکدة ۔ آواز دادن شمشیر در وقت
روشن کردن آن۔
الهدهدة ۔ بانگ کردن مرغی که طوق دارد
و اشتر محل جنبانیدن کودک تا بخسپد
د البربرة ۔ الصوت والکلام فی غضب۔
الفرفرة ۔ جنبانیدن
الثرثرة ۔ کثرة الکلام و تردیده۔
الجرجرة ۔ بانگ کردن در خفتن و لکیلها
فسر قوله صلی الله علیه و آله وسلم انما یجرجر فی بطنه
نار جهنم فسر مرتفع الصوت من النار حمله علی المعنی الاول
و معناه ان الذی یدخل جوفه هو النار۔
الدردرة ۔ جنبانیدن۔
الصرصرة ۔ بانگ کردن سارنج
الشرشرة ۔ پاره پاره کردن
۹۰ الغرغرة ۔ بانگ کردن باز جیغ و انچه بدان

الشرشرة — سرشیشه کشیدن —
الغرغرة — گردیدن جان در گلو ومنها الحدیث
ما لم یغرغر ای ما لم یبلغ روحه حلقومه و
گردانیدن شراب آب را در گلو ولیمی [illegible]
و شکستن [illegible] سرشیشه —
الفرفرة — شکافتن ومنه الحدیث فرفره
الدنیا ای تمزقها بالذم لها کما تفرفر الذئب
الشاة و جنبانیدن دنبال فرفر الفرس اذا
[illegible] لجامه [illegible]
بالقاف فی شعر امرء القیس [illegible]
القرقرة — بانگ کردن شتر و نیک تجدید
آواز گردانیدن —
الکرکرة — آسیا کردن ومنه فی الحدیث
[illegible] من الکرکرة [illegible] الرحی [illegible]
فی الطحن [illegible] شدیدن
و خواندن مرغ و گردانیدن [illegible]
گرد کردن و [illegible] —
الهرهرة — جنبانیدن و خواندن گوسپند —
الزرزرة — [illegible]
[illegible] — [illegible] جنبانیدن —
[illegible] — [illegible] شدن —
[illegible]
[illegible]

الليل ای اقبل ظلامه وقیل ادبر فعلی هذا [illegible]
من الاضداد ومنه قوله تعالی واللیل اذا عسعس
ودلیل علی ان الاخیر ادبر قوله والصبح اذا
تنفس وقیل مقلوب من سعسع و [illegible]
[illegible] هذا قول ابن فارس
العسعسة — گریه [illegible] کردن —
القسقسة — دلج اللیل الدائب —
الغشغشة — شوریده شدن —
الفشفشة — شکافتن مرغ و [illegible] پیدن —
الخشخشة — آواز بر آوردن از سلاح و
جامه و گیاه خشک [illegible]
القشقشة — بر آوردن [illegible]
الکشکشة — بانگ کردن مار [illegible]
و کاف خطاب را بشین بدل کردن در خطاب
مؤنث و این لغت بنی اسد است —
النشنشة — زود پوست باز کردن —
البصبصة — دنبال جنبانیدن —
الحصحصة — هویدا شدن حق ومنه قوله تعالی
الآن حصحص الحق و تحریک الشیء [illegible]
[illegible] ومنه الحدیث [illegible]
و تحریک الشیء و تقلیبه [illegible]
فی یدی [illegible]
والاسراع فی السیر —

الدَّصْدَصَةُ - دست بپرده بزن باز زدن
ص درحال بخشش -
المَصْمَصَةُ - مثل المضمضة الا ان المصمصة
بطرف اللسان وفي الحديث القتل في سبيل الله
ممصمصة اي مطهرة غاسلة من الذنوب
يقال مصمص اناءه اذا جعل فيه الماء وحركه
ومضمضه كذلك عن الاصمعي -
النَّضْنَضَةُ - جنبانيدن ومنها الحديث و
هو ينضنض لسانه وقد روى بالصاد والمعنى واحد
ض الخَضْخَضَةُ - جنبانيدن آب وانچه بدان
ماند والاستمناء باليد وهذا في الحديث -
الرَّضْرَضَةُ - شكستن -
الضَّفْضَفَةُ - كم كردن آب -
الفَضْفَضَةُ - فراخ شدن جامه وزره وعيش
القَضْقَضَةُ - صوت كسر العظام والاعضاء
عند الاخذ والعض -
اللَّضْلَضَةُ - كثرة تلفت الدليل يمينا وشمالا
المَضْمَضَةُ - جنبانيدن ماء از زبان خويش
وبانگ كردن او -
ط الطَّعْطَعَةُ - لغوزدن وغوغا كردن -
القَطْقَطَةُ - باران خرد باريدن -
المَطْمَطَةُ - كشيدن -
ظ الشَّظْشَظَةُ - سيخ شدن ذكر وكشت بولم

الفَظْفَظَةُ - پيچيدن تير در انداختن -
ع التَّعْتَعَةُ - في الكلام التردد فيه من حصر او عي
وربما قالوا في الدابة اذا ارتطمت في الرمل
الجَعْجَعَةُ - بانگ كردن آسيا و داشتن كسی
را بجای جرد از جای ننگ تنگ و بكليها نسر
لن جعجع بالحسين رضي الله عنه وقيل معناه ضيق
عليه وفرو فتن اشتر وفريد خوابانيدن آن -
الدَّعْدَعَةُ - خواندن گوسفند و پر كردن
جفنه و كسی را كه بيفتد دع دع گفتن ومعناه
قم فانتعش اي دع السقوط والعثار و
جنبانيدن پيمانه تا بيشتر گنجد -
الذَّعْذَعَةُ - پراگنده و آشكارا كردن راز
الرَّعْرَعَةُ - برباليدن كودك -
الزَّعْزَعَةُ - جنبانيدن -
الشَّعْشَعَةُ - آميختن شراب با آب -
الصَّعْصَعَةُ والصعصاع پراگنده كردن وجنبانيدن
الضَّعْضَعَةُ - ويران كردن بزمين خوار كردن
الفَعْفَعَةُ - بانگ بر گوسفند زدن -
القَعْقَعَةُ والقعقاع - بانگ كردن سلاح
وكاغذ و پوست خشك وانچه بدان ماند ولشدن
در زمين -
الكَعْكَعَةُ - واداشتن -
اللَّعْلَعَةُ - بشكستن استخوان -

التَّحَمْحُمُ بانگ کردن آتش در سوختن
نی وجز آن و مرد کار زاری در حرب و در
کرامی گرم رفتن-
الیَغْیَغَةُ حکایة ضرب من الاصویة
التَّغْتَغَةُ حکایة صوت الضحک-
التَّغْتَغَةُ والتُّغْتُغَةُ الذی اذا تکلم
حرک اسنانه فی شیء اخذه فیتبرأ بشدته الکلام
الدَّعْدَعَةُ علاج کردن-
الوَغْوَغَةُ ان تشرب الماء وکل یوم شیء
شتات واقامت العیش ایضا-
التَّصَعْصُعُ السحق
التَّشَعْشُعُ ... کردن و پنهان کردن خاک
الشَّعْشَعَةُ جنبانیدن سنان در مطعون
الصَّعْصَعَةُ بوی الدراء-
الصَّعْصَعَةُ الاختلاط-
الدَّفْدَفَةُ الاسراع وهی فی الاثر
الرَّفْرَفَةُ پرواز کردن مرغ بر چیزی که
خواهد که بر وی فرود آید
الرَّفْرَفَةُ حنین الریح فی صوتها فی الشجر واشباهه
السَّفْسَفَةُ ... والسفساف للشیء الخسیس
الشَّفْشَفَةُ تزار کردن-
القَفْقَفَةُ لرزیدن و لرزانیدن-
الکَفْکَفَةُ باز داشتن-

الهَفْهَفَةُ باریک میان کردن-
البَقْبَقَةُ بانگ کردن کوزه چون آب در وی
شود و کذلک کل صوت یشبهه-
الجَفْجَفَةُ ... رفتن و گفته اند که اول ...
راه رفتن-
الخَفْقَفَةُ صوت اضطراب القلب والعروق ...
اللَّقْلَقَةُ آواز دادن ... بدان
در فاو اشدن-
الزَّقْزَقَةُ آب راندن-
الزَّقْزَقَةُ برجهانیدن کودک-
السَّقْسَقَةُ ... فی الحدیث
الشَّقْشَقَةُ بانگ کردن فحل ...
الطَّقْطَقَةُ الدقدقة-
العَقْعَقَةُ نباح الکلب عند الفرق-
القَلْقَلَةُ شدة الصوت وکذلک کل صوت
فی حرکة واضطراب وتقلقلت الشیء
فقلقلته حرکته-
النَّقْنَقَةُ بانگ کردن مرغ-
الهَقْهَقَةُ جنبانیدن ... رفتن-
الکَتْکَتَةُ ضرب من المشی الذی ...
اللَّکْلَکَةُ جنبانیدن چیزی-
الکَلْکَلَةُ بانگ کردن رعد و جنبانیدن
زنگ و آنچه بدان ماند-

الجلجلة- از جای جنبانیدن و جلجلت بالناقة اذا قلت لها حل بالتسکین زجر للناقة-

الدلدلة- جنبانیدن چیزی آویخته-

الزلزلة- الزلزال- جنبانیدن-

السلسلة- پیوسته کردن و سلسلت الماء فی الحلق اسے صببت-

الشلشلة- چکانیدن آب-

الصلصلة- بانگ کردن آهن و آنچه بدان ماند-

الغلغلة- فرو رفتن والغلغلة بانگ کردن والرسالة المحمولة من بلد الی بلد-

القلقلة- لیدو بها سرا و شراب کردن

القلقلة- بانگ کردن و القلقال جنبانیدن

الهاقلة ... یافتن-

الهمهمة- بانگشتن زبان کسی-

الجمجمة- ... بانگ کردن ... -

الحمحمة- بانگ کردن اسپ و ... شوی

الجمجمة- الجمجمة و هو ان یتکلم الرجل کانه مختون تکبر او هی العقا نوع من الاکل فیہ-

الدمدمة- هلاک کردن و خشم گرفتن و بعضی یعلی و تکلیمها تفسیر قوله تعالی فدمدم علیهم ربهم قال الزجاج والازهری اطبق علیهم العذاب یقال دممت علی القبر و غیره اذا طبقت علیه فاذا کررت الاطباق قلت دمدمت علیه و دمدمت الشیء اذا الزقته بالارض

الشمشمة و الترکیب یدل علی غشیان الشیء بالشیء من ناحیة ان یطلی به-

الزمزمة- تحریک الشفتین-

الغمغمة- بانگ کردن رعد و غریدن گرگان بر نان خوردن-

الغمغمة- بانگ کردن سواران و جنگ آوران در حال ترسیدن-

القمقمة- گرد کردن و فاهم آوردن یقال قمقم الله عضاه ای جمعه و قبضه-

اللمامة- بانگ کردن-

الكمكمة- آراستن چیزی و نیکو داشتن-

الهمهمة- آواز گردانیدن در سینه و بانگ کردن و گرفتگی گلو- ه

التمتمة- سخن گفتن و بینی چنانکه پیدا نباشد و بانگ کردن چنگ- ن

الدندنة- سخن گفتن چنین که شنوند و در نیابند و منها الحدیث حولها ندندن-

العنعنة- همزه را العین بدل کردن این قبیله بنی تمیم کنند یقولون عن موضع ان-

الهنهنة- ... الالکنة- ه

اَلْجَهْجَهَةُ مثل الجهجاه
اَلدَّهْدَهَةُ ازجای واگردانیدن
وتبدل اليا من الهاء الاخيرة فيقال دهديه
ودهداة وهو مادهده الاجعل الها بفقلوم وهديهه
الجعل الدحرجة۔
اَلصَّهْصَهَةُ بہم خاموش شدن یقال
صهصهت الرجل اذا قلت له صه يقال صهصيت بنا ه
اَلقَهْقَهَةُ باواز خندیدن ومقلوبه
الهقهقة ايضا۔
اَلكَهْكَهَةُ غریدن شیر۔
اَللَّهَاهَةُ شتاب یافتن جامه را
اَلمَهْمَهَةُ زجر کردن یعدی بالباء۔
اَلنَّهْنَهَةُ بازداشتن کسی را از کار
ومنع وزجر کردن یقال نهنهت الرجل
عن الشي اذا كففته وزجرته۔

ومن المعتل

اَلوَحْوَحَةُ۔ بانگ کردن با گرفتگی گلو۔
اَلوَسْوَسَةُ وَالوَسْوَاسُ۔ وسوسه کردن
یعنی اندیشه افکندن ویعدی بالی وقوله
فوسوس لهما الشيطان يريد اليهما ويقال توسوس
اليه الموا لان نفسه توسوس اليه قال فقد
وعلم ما توسوس به نفسه ولا يقال موسوس
اَلوَشْوَشَةُ۔ کلام مع اختلاط۔

اَلوَصْوَصَةُ تنگ گردانیدن دیده بچشم
اَلوَعْوَعَةُ۔ بانگ کردن سگ وگرگ
اَلوَقْوَقَةُ۔ بانگ کردن چون سپید سنگر
اَلوَلْوَلَةُ وَالوَلْوَالُ۔ گریستن باواز وواویلا گفتن
اَلوَهْوَهَةُ۔ غریدن وبانگ کردن کسی یقال
وهوه الاسد في زئيره مثل لكه وهوهت
الماء حول باتيه اشفاقا عليها مثله۔

ومن اليائي

اَلهَيْهَيَةُ زجر کردن بهیمه یا الابل اذا قلت یاه یاه لها اقبل

ومن الناقص

اَلجَبْجَبَاةُ وَالجَبْجَبَةُ فکندن
اَلقَنْدَلَاةُ تلو سوس تلسودن فحش شمرانیدن یا غلانیدن
یقال خنذى بالحمار والنحاس وبه وسمي المكيف
اَلقَلْسَاةُ۔ کلاه پوشانیدن۔
اَلخَنْظَاةُ وَالخَنْظَى۔ یقال خنظی به بالحار
والحار خنظي بالعين مثل خنذي۔
اَلدَّرْقَاةُ۔ بیجنبر کردن زدن۔
اَلسَّلْقَاةُ وَالسَّلْقَاءُ۔ بپشت افکندن
اَلعَرْقَاةُ۔ تیز برسر دلوبستن۔

ومن المضاعف الواوي

اَلدَّوْدَاةُ۔ مصدر دوزی الرجل وهو
ان ينصب ظهره ويسرع ويقارب الخطو
ودودبته اذا طردته۔

الهوهاة - بانگ کردن -

الهوقاة والقيقاء - بانگ کردن بايان

ومن اليائي

الحيحاء والحيحاة - خواندن بز يقال حاحيتها

الهيهاء والهيهاة - خواندن اشتر يقال هاهيت بالابل -

ومن المهموز الفاء الملحق بالواو

الأولقة - مصدر المألوق وهو المجنون الهمزة اصل وهذا القول هو الصحيح لقولهم مألوق ولم يقولوا مولوق وقيل يجوز ان يكون الهمزة بدلا من الواو فيكون صدره و

ومن المهموز العين

الزأبرة - پرزه گرديدن جامه يقال زأبر الثوب والثوب مزأبر اذا اخرج زئيره

البلأزة - بگريختن -

البلأصة - بگريختن -

الزأبقة - سيماب اندودن درهم مزأبق والعامة تقول مزبق -

العوألة - موى گرديدن براى نگهشتن خرده -

الطلأنة والصلأنة - قلبها فرود اشتن قال ابن السراج واما من قال اطمأن فليس احد يقول فيطأن وطأمنت منه سكنت -

ومن المهموز اللام

الكدفأة - افزون شدن موج وغيره كرفأة السحاب تجمعت

الأندلة گمر انبار آمدن بسيار گشتن موات جفيرست وبزيادة يا اوفي اول قول لهم رجل ألندد والرجل العقيلة اعيبتها باليسار وهو احتاج فيه الى الفعل وبهذا الفعل وهذا امثال غريب عن ابن جنى -

ومن الناقص المهموز اللام

القوهباة - بتنگ انداختن كمان گران كردن تركردن وراى خويش محكم كردن دريران شخصين اشكت لهيات السحابة او الخصومة للمطر قال ابو على زهيا قيل وان كان هذا من الشواذ فى امثلة الفعل قال لانا او جعلنا اليا اصلا والهمزة زائدة لادى الى شيئين مكروهين احدهما امثال فعلا والثانى زيادة الهمزة غير اول وفى القول الاول المكروه ثم واحد كلما قل المكروه كان اقيس فيكون على هذا من باب العشيرة

ومن المضاعف المهموز

البأبأة - بابا گفتن كودك يقال بأبأت الصبى اذا قلت له بابى انت وامى -

التأتأة - كنكلان گشتن ويدن يقال تأتأ الرجل اذا غلب على لسانه التاء -

الثأثأة - سيراب كردن اشتر وغيره كردن الصبى

الجأجأة - اشتر وا آب خواندن -

اللأدأة واللأدلاء - اشد صدد البعير

التّأسرأة - سیاہی چشم بر گردانیدن و درخشیدن
یقال رأرأ السراب لمع و رأرأت العین اذا تحرکت من ضعفها
التّأسات - خواب خواندن۔
التّصادات - صاصا الجرو اذا التمس النظر قبل ان یفتح عینیه
التّطأطأة - سر فرو داشتن۔
التّفأفأة - ان یغلب علی ... الرجل الفاء
التّلألؤ - درخشیدن آتش۔
التّنأنأة - سست شدن۔
التّهأهأة - اشتر را بعلف خواندن۔

باب التفعلل

التّدعلب - الانطلاق فی الاستخفاء۔
التّشغرب - التشغرب یقال تشغرب۔
التّحرقب - پیاده در وادی راه دشوار رفتن
التّخرنج - واگردیدن۔
التّهنت - ...
التّجیبر - شور ... دل گردیدان
التّعفر - ... فی الو...
التّصدید - ... بانگ کردن
التّقلقل - ... دندیدن۔
التّشحت - شور کردن فی الحدیث اقد تقشرا
ای تقشرا بخار و عقدت ... در راه رفتن۔
التّجرمز - بگذشتن بشب و داهم آمدن
و دبیش کردن و شکار ...

التّبرنس - برنس پوشیدن وهو قلنسوة
طویلة وکان النساک یلبسونها فی صدر الاسلام
التّقلنس - ایضا۔
التّدربس - فراپیش شدن۔
التّحلزن - پیدا و گرد گلنش کردن۔
التّکردس - فراهم آمدن اندامها کردوس تقبض واجتمع
التّقرفص - پنهان شدن در قرقوص
وهی حفرة صغیرة یتکن فیها الانسان من البرد
التّغطمط - بانگ کردن با گرفتگی گلو
التّبرقع - برقع پوشیدن۔
التّبرکع - الوقوع علی الاست۔
التّبلتع - زبان درازی کردن والمتبلتع
الذی یتظرف ویتکیس۔
التّفرقع - بانگ از انگشتان بیاوردن۔
التّرجلف - طلوع الزحلقة
التّعجرف - کور رفتن اشتر از قوت و نشاط
در رفتن و فلان یتعجرف علی اذا کان یرکبه
بما یکره ولا یهاب شیئا۔
التّعترف والتّعطرف - کبر کردن۔
التّحذلق - خود را حاذق و زیرک نمودن
یقال تحذلق الرجل اذا اظهر الحذق وادعی اکثر مما عنده
التّدحلق - التدحرج۔
التّزندق - زندیق شدن وهو معرب

من الزندوه کتاب لهم فی الحدیث ولو تراقدت لے
سلقیت باجره وقیل لو تقسیت لمزانده اولی
اَلتَّعَمْلُقُ ـ سکرتہ پوشیدن ـ
اَلتَّدَمْلُكُ ـ گردن وتسوشدن ـ
اَلتَّعَنْكُكُ ـ درویش شدن
اَلتَّبَغْثُلُ ـ فاہم آمدن ـ
اَلتَّسَرْبُلُ ـ پیراہن پوشیدن ـ
اَلتَّعَشْكُلُ ـ بسیار شاخ شدن خرما بن سلام
اَلتَّبَرْطُمُ ـ بخشم آمدن از غضب یقال تبرطم ای تغضب من
اَلتَّجَرْثُمُ ـ فراہم آمدن گرفتن چیزی تجرثم الشی ای اخذ معظمه
اَلتَّحَذْلُمُ ـ شتافتن یقال تحذلم ای سرکانه تحذلم
اَلتَّعَلْثُمُ ـ درکارے درنگ کردن ـ
اَلتَّلَمْظُمُ ـ سرخ شدن چہرہ ـ
اَلتَّدَهْقُنُ ـ دہقانی کردن والنون اصل
اَلتَّقَرْصُنُ ـ نافرمانی کردن

ومن الملحق به بتکرار اللام

اَلتَّجَلْبُبُ ـ مطاوع التجلبب ـ
اَلتَّمَعْدُدُ ـ درشتی یافتن گردیدن ونامنا افتادن
درشتی نشستن یقال تمعدد الرجل ای صار معدا وتمعدد
الیہم اوصبر علی عیشهم وتمعدد الغلام ای
شب وغلظ والمیم اصل ـ
اَلتَّعَصْمُصُ ـ سگروشدن ـ
اَلتَّمَشْرُخُ ـ بزرگ آمدن قوم برکسی او صبر تشوون

فی الحدیث تعززوا ای کونوا اشد صبرا من المعز
وہو التشدید فان ذہبت به الی العز فالمیم
زائدة فیکون من باب تمدرع وتمسکن ـ
اَلتَّبَعْثُقُ ـ جنبان شدن ـ

ومن الملحق به بزیادة الواو بین الفاء والعین

اَلتَّجَوْرُبُ ـ جورب پوشیدن ـ
اَلتَّكَوْثُرُ ـ بسیار شدن ـ

وبزیادة یاء بینهما

اَلتَّبَيْطُرُ ـ السیطرة یقال تسیطر علی ای تحدث من حولا
اَلتَّحَيْرُزُ ـ بیابان شدن ـ
اَلتَّشَيْدُقُ ـ شادمان شدن یقال
تمیدق الرجل ای توسع فی کلامه فتح فاه
اَلتَّحَيْلُ ـ مطاوع التحیله ـ
اَلتَّشَيْطُنُ ـ الشیطنة

وبزیادة الواو بین العین واللام

اَلتَّلَعْوُجُ ـ اللووجة فی اللحم یقال تلعوجت
اللحم ـ
اَلتَّعَفْوُصُ ـ سخت شدن مرد و
ویران شدن خانه ـ
اَلتَّشَيْوُقُ ـ خویشتن را سخاوتی نمودن
کرو طبع نباشد ـ
اَلتَّرَهْوُكُ ـ التحرک فی رخاوة وترهلان
تترهوک کانه موج فی مشیته

التَّمَوُّهُ اي دبدباك نقال مهوك تمهوك

التَّهَوْلُ شلوار پوشیدن۔

وبزيادة الباء

التَّلَبْقُمُ بسیار گفتن۔

وبزيادة النون

التَّقَلْنُسُ ۔ کلاه پوشیدن۔

وبزيادة التاء

التَّعَفْرُتُ ۔ درگذشتن باسور ودو آب نمودن

ودلیشان قالوا تعفرت الرجال اذا صار عفريتا

استنبشانا وبذا اشال غيبان زنة تفعلت

ومن المضاعف

التَّجَبْجُبُ ۔ قدید کردن۔

التَّذَبْذُبُ ۔ جنبیدن۔

التَّصَبْصُبُ ۔ ریخته شدن وتصبصب

الشيء امحق وذهب۔

التَّلَأْلُؤُ ۔ آشکار کردن۔

التَّرَجْرُجُ ۔ التحرك۔

التَّلَجْلُجُ ۔ التردد في الكلام وفي الحديث

فما تلجلج اي تردد في صدري اخر فتلجلج اي تحرك

التَّبَجْبُجُ ۔ سست شدن شکم بسیار شدن آن

التَّبَجْبُجُ ۔ بای فراخ گرفتن وفرو آمدن

التَّحَزْحُزُ ۔ سر زیدن وجنبیدن ابنیا

ترجرجت الفرس قرأ الحجبة فواكها لصهولح

التَّخَرْخُرُ ورشدن۔

التَّقَصْقُصُ دویدن آب۔

التَّقَعْقُعُ رفتن سراب۔

التَّلَهْلُهُ باسنیدن۔

التَّخَمْخُمُ شخصیدن۔

التَّجَمْجُمُ کم شدن کرما۔

التَّطَمْطُمُ سیاه شدن سبیخ۔

التَّخَمْخُمُ فرد خفتن اشتر۔

التَّغَرْغُرُ آدا کردن گلو وقت جوابیدن ... العظلم

التَّدَرْدُرُ مثل المضغة يدور في فم ...

التَّقَرْقُرُ ۔ گشتن آواز گلو

التَّكَدْكُدُ آمد شد کردن درنقا ...

التَّهَمْهُمُ ۔ ... تن از نانکی ...

التَّجَرْجُرُ التجرجر۔

التَّهَزْهُزُ ۔ جنبیدن۔

التَّقَسْقُسُ ۔ ...

التَّبَشْبُشُ شاد آمدن۔

التَّخَشْخُشُ بالحاء والخاء التحرك ...

فيها الحدثة۔

التَّقَضْقُضُ ۔ از جای ...

تطلب الاكل من ههنا وههنا۔

التَّحَصْحُصُ ۔ البيضة والتاق الدنيا۔

التَّخَصْخُصُ ۔ جنبیدن در گیهدان ماند

اَلتَّرَضُّضُ شکسته شدن۔
اَلتَّغَضْغُضُ کاسته شدن آب و فی الحدیث لم یتغضغض۔
اَلتَّقَضْقُضُ التفرق۔
اَلتَّمَضْمُضُ آب در دهن کردن و تمضمض النعاس فی عینیه۔
اَلتَّجَعْجُعُ خویشتن بزمین افگندن از درد
اَلتَّدَعْدُعُ پراگنده شدن۔
اَلتَّرَعْرُعُ بر بالیدن کودک۔
اَلتَّزَعْزُعُ جنبیدن۔
اَلتَّشَعْشُعُ سخت سیر شدن و بیشتر ماه گذشتن و حال کسی در نشیب افتیدن و الباب یدل علی ذهاب الشیٔ۔
اَلتَّضَعْضُعُ پراگنده شدن و جنبیدن
اَلتَّضَعْضُعُ ویران شدن و خوار شدن
اَلتَّقَعْقُعُ جنبیدن
اَلتَّكَعْكُعُ بد دل شدن و واپس ایستیدن
اَلتَّلَعْلُعُ از گرسنگی پیچیدن شکسته شدن
اَلتَّنَعْنُعُ دور شدن
اَلتَّسَعْسُعُ الدخول یقال تسعسع فی الارض ای دخل۔
اَلتَّخَفْخُفُ خشک شدن چنانکه اندکی نم داشته
اَلتَّرَقْرُقُ فاواشدن آب و اشک در چشم

دور فشیدن چیزے۔
اَلتَّلَقْلُقُ التقلقل۔
اَلتَّدَكْدُكُ بالیکوها شدن از خاک و گل
اَلتَّبَلْبُلُ شوریده شدن لبها۔
اَلتَّجَلْجُلُ بزمین فرو رفتن۔
اَلتَّخَلْخُلُ التحرک۔
اَلتَّخَلْخُلُ خلخال درپای افگندن و تخلخل عنه تنحی و زال
اَلتَّدَلْدُلُ جنبیدن چیزے آویخته
اَلتَّزَلْزُلُ جنبیدن۔
اَلتَّسَلْسُلُ جری الماء فی صبب یقال تسلسل الماء فی الحلق ای جری و یقال بیت متسلسل انه اذا جری و تسلسلت الدرع یعنی الاسلسلة والباب یدل علی الشیٔ فی رقق و خفا۔
اَلتَّغَلْغُلُ سستی ز جوع گرفتن گوشت و فی الحدیث تتغلغل و یا سے تتساقط
اَلتَّصَلْصُلُ الصلصلة۔
اَلتَّغَلْغُلُ در شدن یقال تغلغل الماء فی الشجر اذا تخللها۔
اَلتَّفَلْفُلُ سر پستان سیاه شدن و فی الحدیث فاذا هو یتفلفل ای یستاک و رد القتیبی هذا و قال لعله یتغلغل لان من استاک تفل۔

اَلتَّقَلْقُلُ جنبان شدن۔
اَلتَّمَلْمُلُ بی آرام شدن بر بستر و سره
كانه على ملة ويعدى بعلى
اَلتَّجَمْجُمُ سخن ہویدا نا کردن۔
اَلتَّغَمْغُمُ التجمجم۔
اَلتَّرَمْرُمُ تحریک الفم للكلام في الحديث فلم يتكلم تحریک
اَلتَّغَمْغُمُ التجمجم
اَلتَّكَلْكُمُ کلاه پوشیدن۔
اَلتَّجَسْجُسُ باز راندن يقال تجسجس عني ويعدى بعن
اَلتَّكَهْكُهُ در گردیدن ویبدل الهاء
الاخيرة من اليا فيقال تدهدى تدهديا۔
اَلتَّهَتْهُهُ واایستیدن۔

ومن المعتل

اَلتَّوَهْوُهُ غریدن شير الاسد توهوه في زئيره شيئا كهيئة الكحومة

ومن الناقص

اَلتَّعَبِّي آماده شدن۔
اَلتَّقَلِّي کلاه پوشیدن۔
اَلتَّسَلِّقِي بر پشت افتیدن۔

ومن المهموز العين

اَلتَّرَأْبُلُ دزد شدن یا بطور خود بی سزا کارہا
کردن فلان تَرَأبَلَ اي تعدى على الناس وقيل
فعل الاسد فاختلف في هذه الهمزة فجعلها
بعضهم اصلا وبعضهم بدلا۔

اَلتَّطَأْمُنُ سرافگنده شدن۔

ومن الناقص المهموز اللام

ترهيأ السحابة اذا تحركت للمطر والمرأة
ترهيا في مشيتها اي تكفي كما ترهيأ النخلة البعدانة
والباب يدل على قلة اعتدال في الشئ

ومن المضاعف المهموز

اَلتَّدَأْدُؤُ پنهان شدن بچیزے
في الحديث تداداً من قدوم ضان سلسه
تدهده قلبت الهاء همزة۔
اَلتَّذَأْمُرُ ترسیدن و پوشیده گردیدن از کسے
اَلتَّطَأْطُؤُ التطامن۔
اَلتَّكَأْكُؤُ بد دل شدن۔
اَلتَّلَأْلُؤُ درخشیدن
اَلتَّنَأْنُؤُ سست شدن

باب الافعلال

اَلْاِدْرِنْمَاجُ الدخول في الشئ والاستتار فيه
اَلْاِبْلِنْدَاحُ فراخ شدن جایگاه و فربه
شدن حوض وپهن و دراز گشتن۔
اَلْاِسْلِنْطَاحُ بر قفا خفتن و پهن و دراز شدن
اَلْاِثْعِنْجَارُ ریخته شدن۔
اَلْاِقْمِنْجَارُ ورسیده شدن از خشم اسحنجر اي انتفخ من غضبه
اَلْاِعْفِنْقَارُ بگذشتن ويعدى بفي
اَلْاِصْعِنْفَارُ پراگنده شدن گورخر

الاحرنباذ - فراهم آمدن -
الاقعنفاز - الاستیفاز -
الاخرنماس - خاموش شدن -
الاعرنکاس - فراهم آمدن وسیاه شدن مو
الاعلنکاس - سیاه شدن -
الابرنداع - للامر الاستعداد له -
الاقرنفاع - واپراگندن -
الاقرنباع - فراهم آمدن -
الاهبنقاع - بسر انگشت پای نشستن -
الاهرنماع - شتابی کردن وبیرون آمدن گریستن
اهرمع الرجل اسرع فی مشیه وکذلک اذا کان سریع البکاء
الابرنشاق - شاد شدن -
الاخرنباق - الاطراق مع السکوت -
الادرنفاق - شتافتن ورفتن -
الاجرنثام - الاجتماع الاخرنجام مثله والازدحام ایضا
الاخرنشام - بزرگ منشی وتکبر کردن والمخرنشم
المتعظم والمتکبر فی نفسه متغیر اللون لذاهب اللحم الیضا
الاخرنطام - سر بینی بلند کردن المخرنطم الغضبان المتکبر مع رفع
الاعرنزام - الاجتماع -

ومن الملحق بتکرار اللام

الاقعنساس - واپس شدن وسخت شدن -
الاحلنکاک والاحتنکاک - تاریک وسیاه شدن
الاعلنکاک - اسودوا الشعر واجتمع -

ومن الملحق بزیادة یاء

الاخرنباء - ... واشتر... شدن -
الاعلنداء - ... وحفا ... شده ... الاعلنداء
ان ... فالرجل ... فتفسکا یقال ... شده ...
الابرنتاء - ... الامر الاستعداد له -
الاسرنداء - غلبه کردن خواب بر مردم و جز
آن اعلندی الجمل ای غلظ واشتد -
الاعرنداء - الاسرنداء -
الاسلنقاء - ستاده از خفتن -
الاعفنقاء - داهی شدن -

ومن المهموز اللام

الاحبنطاء - پرخشم شدن وبزرگ شکم شدن
الاحلنطاء - المحبنطی الذی استلقی علی ظهره ورفع
رجلیه ویقال احبنطیت بالیاء ایضا -
الاطلنفاء - دوشیده شدن بزمین -

باب الافیعال

الاحدیداب - کنج شدن -
الاخشیشاب - درشت شدن -
الاعذیذاب - خوش آمدن آب -
الاعشیشاب - باگیاه بسیار شدن زمین
الاعصیصاب - فراهم آمدن قوم - ومنه
الاعلیلاب - بالیدن گیاه اعلولب النبت ای بلغوا
الاملیلاح - شور شدن -

الاِحْیِنْشاش - پیر شدن -
الاِخْیِنْتاس - و نور طلب و نبات ناقته و طول -
الاِخْمِیْماض - ترش شدن
الاِقْطِیْطاءُ - صدر قولک جارت الخیل
مقطوطعات ای سراعاً بعضها فی اثر بعض
الاِخْرِیْراف - بگشتن -
الاِخْفِیْقاف - کوز شدن
الاِخْرِیْراف - بافش شدن اسپ [illegible] برآمدن
موج و ساخته شدن شعر را -
الاِخْرِیْراق - دریده شدن جامه
الاِخْلِیْلاق - کهنه شدن جامه [illegible]
شدن [illegible] و خوان و اجلولق السحاب
[illegible] و یقال صار خلقاً للمطر
الاِغْرِیْراق - ریزان شدن اشک -
الاِ[illegible] - سیاه شدن -
الاِخْضِیْضان - تر شدن -
الاِقْعِیْعام - پر شدن جوی
الاِخْشِیْشان - نیک درشت شدن
و جوی کردن و درشت پوشیدن
الاِقْدِیْدان - دراز و تمام شدن جوی
و سبز شدن نبات چنانکه با سیاهی زند

ومن الناقص

الاِکْنِیْناءُ - پر خشم گردیدن [illegible] و درفتن [illegible]

الکوتی الرجل اذا بلغ فی صفقة نفسه من غیر
عمل و اکتوتی اذا تقنع -
الاِحْلِیْلاءُ - لازم چیزی شدن -
الاِطْرِیْراءُ - ناگوار گرفتن و برآماسیدن -
الاِعْرِیْراءُ - بر اسپ برهنه نشستن و هو متعد
و یقال اعروریت منه امراً قبیحاً اسپ
رکت -
الاِقْطِیْطارُ - القطر -
الاِحْلِیْلاءُ - شیرین شدن و قد عدی
فی الشعر -
الاِدْلِیْلاءُ - شتافتن -
الاِذْلِیْلاءُ - الانطلاق والاستخفاء -
الاِقْلِیْلاءُ والمقلولی المستجافی المستوفز
و هو فی الحدیث [illegible] ای ارتفع و اقلولی ای شرف
الاِحْمِیْماءُ - سیاه شدن -
الاِثْنِیْناءُ - دوتا شدن -

باب الافعوّال

الاِجْلِوّاذُ - تیز رفتن و رفتن باران یقال
اجلوذ بهم السیر اجلواذا ای دام مع السرعة
و هو من سیر الابل و فی الحدیث و اجلوذ
المطر ای امتد وقت تاخره -
الاِخْرِوّاطُ - الاجلواذ -
الاِعْلِوّاطُ - از گردن شتر برنشستن بر پشت وی

اذا تعلق بعنقه علاه واعلوطی فلان اکرهه

باب الافعلال

الاجلنظاب - بسیار شدن و بر پهلو خفتن
و پراگنده شدن و نیک برفتن -
الادلهباب - پر شدن -
الادلعباب - بسیار شدن سیل و جریان -
الازلغباب - بر آمدن بر چوزه وقیل
اللام زائدة -
الاسلحباب - راست شدن یقال
طریق مسلحب ای ممتد -
الاجرهداد - شتافتن -
الاشمعداد - بر اماهیدن -
الاصلخداد - بر پای ایستادن -
الاصمعداد - الانطلاق السریع
الابذعرار - پراگنده شدن -
الابثعرار - سبقت بردن اسپان بدویدن
الادمهرار - سرخ شدن چشم از خشم و
درخشیدن ستاره -
الاشمطراط - بازیده شدن و پهن شدن
الاسبكرار - تمام بالا شدن جوان -
و الاسبطرار - ایضا -
الاشمهرار - سپید شدن -
الاسمدرار - ضعیف بصر شدن

نزدیک مستر خواب و سرگردانی -
الاسمقرار بالسین الصاد یوم مسمقر و مصمقر شدید الحر
ح الاقمهرار - سخت شدن و راست شدن
الاشفعلال - پراگنده شدن
الاشمخرار - بلند شدن
الاقشعرار - فراخیدن و خشک تنک سال
گردیدن و القشعریرة بالضم و فتح الشین
فراخه و الصحیح انها اسم اقیم مقام المصدر کما
یقال اخذته القشعریرة -
الاقمطرار - پراگنده شدن و سخت شدن
ر و بگریختن و فراهم آمدن و اقمطرت العقرب
اذا عطفت ذنبها و جمعت نفسها -
الاکفهرار - سخت ترش رو شدن بر هم
نشستن ابر سیاه
ر الامذقرار - آمیخته شدن و منه الحدیث
فما اندقر دمه و روی فما ابذقر دمه بالباء
و هی لغة ای التفرق -
ش الاکمشاش - از بیماری به شدن -
ط الاضرغطاط - از خشم بر اماهیدن -
ف الاکرهفاف - ترش کردن و تیره رنگ شدن
روی و اشکار گردیدن نمایان شدن ستاره و روشنی آن
در سخت تاریکی و البغم الاکرهفاف قلب الاکفهرار
ل الاقهلال - دراز شدن وقیل انحل اعتدل

الارمعلال - لعاب از کودک وجرابش
از بریان دویدن -
الارمغلال - بالعین والغین پیاپی شدن
اشک والرمغل الرشد -
الانبغلال - ترشیدن جامه بآب
والابغلال مثله -
الاشمعلال - الاسراع مع التفرق
یقال اشمعل القوم فی الطلب اذا بادروا فیه وتفرقوا
الاصمحلال - نیست شدن و اشدن میغ
الاقذعلال - دشوار شدن -
الاقفعلال - از سرما فراهم آمدن -
الامضحلال - قلب الاضمحلال -
الاجلخمام - الاجتماع -
الادرهمام - براه برآمدن -
الادلهمام - سخت تاریک شدن -
الاسلهمام - بگردیدن لون وبوی -
الاصلخمام - برپای بایستادن -
الاطرخمام - گردنکشی کردن -
الاسلخمام - راست ونیکو قد شدن جوان
الاطلخمام - الاظلام وهو الاشتکاک ایضاً
الارثعنان - سست شدن
الارجحنان - جنبیدن چیزی بیکبارگی
وارجحن الشیء اهتز ورحی مرجحنة ای ثقیلة

ومن الملحق بزیادة الواو

الاکوهداد - لرزیدن جوزه پیش مادر تا
خورش دهد اکوهد الفرخ اکوهداداً وهو ارتعاده
الی امه انتهی والله اعلم -

باب الافعیلال

ج الالبیباب - راست بایستادن
الاشبیباب - گردن برافراشتن
م الاسمیداد - از خشم برآماسیدن
د الاتمئرار - سخت شدن یقال اتمأر الشیء طال واشتد
الازبئرار - موی وا تیغ خاستن -
د الاشمئزاز - فراهم آمدن وبرمیدن -
ط الاجزئناش - مصدر قولک اجزأنش اذا
ص ثاب الیه جسمه بعد هزال -
عه الاضمیکاک - سخت شدن وخشم گرفتن
وستبر شدن شیر چون شیر اضماکت الارض
واصمأکت ایضاً اصمیکاکاً اذا خرج نبتها -
ج الاجنئکال - موی بر وا تیغ خاستن
واجنأل الرجل اذا غضب وتهیأ للقتال -
الاخزئلال - الارتفاع وفی حدیث عمر
رضی الله عنه عمل فی المجلس الضخم ببعضها الی بعض
ع الاعنئیکال - باریک میان شدن
وکوتاه شدن ومنه اذا استمال التبع اسـ
رجل الظل الی اصل العود وسخت شدن

الاصمیلال - سخت شدن وبهم رسیدن نبات

الاعضیلال - بسیار شدن ودرهم پیچیدن شاخ یقال اعضالت الشجرۃ بالثمرۃ اذا کثرت اغصانها والتفت

الاذیمام - فاهم آمدن -

الاذلیمام - فاهم آمدن ودرروز ودربریدن وبرگشتن زود وباربرگرفتن ازجای -

الاثفینان - برسیدن پس بیارامیدن

الاطمینان والاطمینان والطمانینۃ بیارامیدن والباء بدل من المیم عند بعضهم والصحیح ان الطمانینۃ اسم اقیم مقام المصدر -

الاقبینان - الالبنان -

الاثفینان - سخت تاریک شدن شب واقبان الرجل کبره عصا -

الاکبینان - فاهم آمدن -

تمت | فهرس ابواب تاج المصادر | تمت

خاتمة الطبع

تا آن منعمی را که نامی سخن آفرین تواند بود که بسفتن گوهر یکدانه دو حرف کن چندین سالک گران بها
بر رشتهٔ انتظام دوام کشید و پیکر انسان خاکی بنیان را بخلعت عنایت لقد کرمنا بنی آدم تشریف
سرفرازی بخشید افسر فرق بیان اسم سامی نبی امی تواند شد که گوهر شب چراغ هدایتش شمع راه گم گشتگان تیه
ضلالت گردید و باثنا بهر راه مقصود رسانید تاجداران شش جهت چه اعلی چه ادنی همه حلقه بگوش آن
فرمانروای فلک و رسالت اند باج گزاران هفت کشور چه اصغر و چه اکبر تمامی غاشیه بر دوش آن
شهسوار عرصهٔ جلالت اند اللهم صل علی سیدنا و مولانا محمد صاحب التاج و المعراج و العلم
سلطان العرب و العجم اما بعد احقر عباد الله الصمد ابو سلیمان ظهیر الدین احمد المدعو به محمد اشرف علی
الکهنوی صانه الله عن الشر الصوری و المعنوی بر آئینه ضمیر واقفان اسرار بلاغت و مرآت خاطر دانایان
رموز فصاحت و براعت مخفی نماند که علم لغت مبدا علوم است و منشا قواعد و رسوم بلکه برای
ارتقای مدارج اعلی سلم است و ترقی اذهان سلیم را نردبان مسلم لهذا پیشینیان که اهتمام در مهام آن پیش
و عزم شان بیش از بیش بوده معادن بهر را شگافته گوهرهای گرانبهای رموز یافته درین علم شریف
تصانیف معتبره ساخته از شهرت که نیم روز پرداخته اند لیکن محصلان این عهد بنا بر اشتغال علوم لا یعنی
از توجه این علم لطیف غافل و شاهد این فن از حلیه رواج عاطل گشته بعضی از راه صعوبت مسالک
و وعورت مناهج عروج بر مدارج آن مشکل شده است و بعضی را از کثرت موانع درین مراحل پای در گل
بدین جهت این متاع گرامی را کم خریدار و این جواهر گران قیمت را کساد بازار است کندن این
معدن بجان کندن برابر است لعل و یاقوت بر آوردن خوردن خون جگر چونکه درین زمان
اشرف احیان بسیاری از خلان و اکثری از اخوان بانطباع کتاب تاج المصادر امام بیهقی
از حافظ حاجی خواجه قطب الدین احمد مهتمی مطبع نامی سلمه الله السامی استدعا فرمودند
برای انجاح این مسئول و اسعاف این مامول اصرار و استبداد نمودند ایشان نطاق همت
بر میان جان کرده و باهتمام کوششی تمام بکار برده اند در انبایش و یزدان را ستایش
که نقش مراد بکرسی نشسته آن نسخه صحیحه شریفه ماه رمضان المبارک سنه ۱۳۰۰ھ مطابق

ماه دسمبر سنه ۱۹۰۱ع بار دوم از مطبع نامی لکهنؤ بگلدسته رنگ طبع پوشیده تا بید الملک متوقع که در نظر اهل نظر این کتاب مستطاب مطبوع آید تیقن که این عجب العجاب بجمیع صفات حسن بنهایت شیدا خت از نا تا اکنون آنکه اگر خطائی دریابند در اصلاح کوشند و بذیل اغماض پوشند

بجوش گر بخطا سے رسی وطعنه مزن | که هیچ نفس بشر خالی از خطا نبود

قطعات تاریخ مطبوعه اول سنه ۱۳۰۳ھ

یادگار بهیقی تاج المصادر طبع شد | در میان مطبع نامی که نامی آور بود

حسن جلائی داده این آیینه را حسن سے | صاحب مطبع که قطب الدین نیک اختر بود

صد این گنج هنر آرسته هنرمندان کنند | جوهری باشد کسے کو صاحب جوهر بود

اشرف از داری خیال سعی تاریخ طبع | بینی این تاج المصادر معدن گوهر بود

اشعار آبدار تراویده خامه بلاغت ختامه شکر قدسی حزین جناب خواجه نورالدین صاحب دام فیضه

این نسخه بعالم گرست اهل هنر را همدمست | از بیهقی در عالمست این یادگار کنه علم

در بهیش ای اهل هنر چون گل کند بشکار زر | گل کرد زین مطبع نگر باغ و بهار کنه علم

قدرش فزود از حسن خط شد جلوه گر بر خط نقط | از یک ده آمد زین نمط نقش شمار کنه علم

میزان نقد کاملان مقیاس عقل این و آن | این شرح و بسط و این بیان آمد عیار کنه علم

طبعش چه باهر آمده سالش چه نادر آمده | تاج المصادر آمده آموزگار کنه علم

از فخر الفاضل الادیب الکامل الاریب المورخ اللبیب والشاعر المصیب مولانا محمد عبد العلی المدراسی دام الله ظلاله علی رؤس الاناسی

تجوهرت المعانی فی هذه المبانی | قد جاء کل ماض فی حلل باب غابر

ألفاظه لآل آثاره غوال | أسرار معوال سرت بها الخواطر

فی طبعه صفاء فی خطه ضیاء | کالنور فی الدراری والضوء فی الجواهر

هذا الکتاب نونا بواب بکن ومن | مصونه مصون و مصین مصدر النوادر

طوبی لکل حرف من لدن اهل عرف | حسن السواد یجلو فی کل عین ناظر

اشکر قطب دین بالسر کل حین | أرخت إذ ارتضی قد تمت المصادر

اشتہارات

تحفۃ الاخیار ترجمہ مشارق الانوار — یہ مقدس اور مستند کتاب علم حدیث مین اول درجہ کی ہے مؤلف علیہ الرحمہ نے (۱۵۲۹) احادیث صحیحین سے (۲۲۴۶) احادیث چھانٹ کر ... جمع کی ہین اور مترجم مرحوم نے اس کتاب کا ترجمہ ... سلیس اردو زبان مین فرمایا ہے ... جس سے اس ... قیمت فی جلد عہ

ظفر جلیل شرح حصن حصین — یہ کتاب ... اور ... مین ... قیمت فی جلد ...

فتوحات بہنسا — یہ کتاب ... صحابہ کی قدیم ... کتاب ... اول ... اس کتاب کو کامل تحقیق اور تدقیق سے مولانا محمد ... علیہ الرحمہ نے عربی زبان مین تالیف فرمایا تھا جسے مطبع نامی لکھنؤ نے برادران ہند کے واسطے اردو زبان مین ترجمہ کرا کے مع ازدیاد فوائد فتوحات بہنسا نام سے طبع کر دیا قیمت فی جلد عا

مجادلات فاروقیہ — اس کتاب مین امیر المومنین خلیفہ ثانی سیدنا حضرت عمر فاروق رضی اللہ تعالی عنہ کے عہد خلافت مین جسقدر مسلمانون کو فتوحات حاصل ہوئی ہین ان کے مفصل حالات مع دیگر واقعات تحریر ہوئے ہین قیمت فی جلد ...

فتوحات اسلام — یہ متبرک مجموعہ اسم بامسمی اعلی درجہ کی کتاب ہے جسقدر غزوات اور فتوح ابتدائے زمان رسالت سرور عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سے تا زمان وفات خلیفہ ثانی رضی اللہ تعالی عنہ ہوئے ہین اس کتاب مین ... ہین قیمت فی جلد ...

التماس — یہ جملہ کتب قیمت وصول ہونے سے یا بذریعہ ویلیو پی ایبل ارسال ہو سکتی ہین — المشتہر — ولی اللہ منیجر مطبع نامی لکھنؤ کٹرہ بوتراب خان مکان نمبر ۳۲۵

مجمع الحسنات فی ذکر اشرف الکائنات — یہ مجموعہ تیرہ رسالون کا مولوی حافظ حاجی ... اردو زبان مین سرور عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کی ... معتبر تاریخ ہے اہل اسلام کو اپنے پیغمبر کے تاریخی حالات دریافت کرنے کے واسطے ...

جامع ترمذی شریف — مع ... اصول حدیث ... قدیم ... چھپائی عمدہ نہایت صحیح قیمت فی جلد ...

خدا کی نعمت سورۃ فاتحہ کی تفسیر — ... مولانا شاہ مراد اللہ صاحب ... تفسیر اردو زبان ... پارہ عم کی ہے قیمت فی جلد ...

تنبیہ الغافلین کلان — مسائل فقہ مین یہ کتاب اردو زبان اور سلیس عبارت مین مسلمانون کے لیے بہت مفید ہے قیمت فی جلد ...

حکایات الصالحین — اس کتاب مین ... باب ہین اور ہر باب مین متعدد حکایات اولیاء اللہ کی ہین قیمت فی جلد ...

اخبار الاخیار فی اخبار الابرار — اس کتاب نایاب مین حالات و کرامات و ولادت و وفات ... حضرات صوفیہ عظام کا بیان ہے قیمت فی جلد ...

عجائب المخلوقات اردو — یہ کتاب اول عربی زبان مین تھی پھر فارسی مین ... اردو زبان مین چھپی ہے بادشاہ سے فقیر تک ... اس نادر اور جامع علوم و فنون کتاب ... کا مشتاق رہا ہے ...

نوٹ — محصول ڈاک ... قیمت کتب ... فرمائیے

اعلان

اس
مطبع مین ہر ایک
قسم کی کتابین عربی - فارسی - اردو
انگریزی - موجود ہین عند الطلب شائقین علوم
و تاجران کتب کے مطبع سے ارسال کیجاتی ہین جن صاحب کو
کوئی کتاب طبع کرانا منظور ہو وہ بھی بعد انفصال قیمت
طبع کردیجاویگی - اگر کوئی کتاب مفید عام کسی صاحب نے
تالیف فرمائی یا کسی کتاب عربی - فارسی - انگریزی - ہندی کا
ترجمہ اردو مین کیا ہو وہ بلا معاوضہ مطبع طبع کردیگا
فہرست کتب و دیگر اشیا بلا قیمت - ٹکٹ
بھیجنے سے بذریعہ ویلیو ایبل ارسال ہوگی

العبد

ابو الحسنات
قطب الدین احمد غفرلہ اللہ الصمد مالک
مطبع نامی لکھنؤ درگاہ ابوتراب خان
مکان نمبر ۳۲۵